

C. SOLLIUS APOLLINARIS

SIDONIUS

[Opera]

RECENSUIT

PAULUS MOHR

7 33 83
7 / 11 / 98

LIPSIAE

IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI

MDCCLXXXV

PA
6694
Sm
1895

PRAEFATIO.

I.

Sidonii codices, qui praeter quasdam lacunas omnium communes*) aut omnino aut magna ex parte integri sexaginta fere servati sunt (accedunt plus viginti, qui singulas tantum aut paucas epistulas vel carmina sive excerpta exhibent), Chr. Luetjohannus, cum scriptorum ordinem aut transpositionibus mutatum aut etiam lacunis hiantem spectaret, in quattuor familias divisit, e quibus ad editionem suam omni laude dignissimam adornandam hos sex elegit: ex prima familia, qua omnia scripta eodem quo in exemplaribus vulgatis ordine disposita continentur, nisi quod ep. l. VII 6 et 7 post nonam leguntur, cod. *Matritensem* Ee 102 s. X—XI (C), cui affinis est cod. Vaticanus 3421 C s. X iam a Fr. Gustafssonio ('de Apoll. Sid. emend.' p. IV) accuratius descriptus; ex altera, quae cum partim totum Sidonium partim praeter epistulas aliquot tantum carmina partim solas epistulas contineat, universa turbatum in l. VI et VII epistularum ordinem habet, cod. *Parisinum* 9551 s. XII—XIII (F); ex tertia, quae quasi medium quendam F inter primam et alteram locum tenet, cod. *Parisinum* 2781 s. X—XI (P); ex quarta denique ut lectionis integritate ita plurimis et lacunis omnium librorum communibus et scriptorum transpositionibus insigni cod. *Laurentianum* plut. XLV, 23 s. XI—XII (T), cui simillimus T

*) Ex his lacunis aliisque turbis et erroribus communibus evidenter apparet omnes omnino qui extant codices Sidonianos ad unum eundemque archetypum eumque non ita vetustum referendos esse.

est cod. Helmstadiensis 486 s. XIII ex., cod. *Marcianum* M 554 s. X (*M*), cod. *Laudianum* lat. 104 s. X vel si L Chatelainium sequi volumus, IX (*L*). Et T quidem epistulas et carmina habet, ita tamen ut haec ordine partim mutato inter ep. I, 1, 5 et 6 inserta, ex illarum libris satis multa omissa sint; desunt enim ep. III, 3 §§ 7—8; III, 5—8; VI, 12 § 2 inde a *terseris* usque ad VII, 5, § 2 *sacro] sanctam*; VII, 6—7; VII, 18 § 4 inde ab *his licebit* usque ad exitum; VIII, 2; IX, 1 et 7—16. Prorsus eadem exceptis l. III ep. 5—8, quibus unus T caret, primo codicis M condicio fuit; sed omnes lacunae a librario ipso aut certe manu non recentiore adhibito quodam alterius familiae codice vel in margine vel in foliis postea additis suppletæ sunt eademque manus etiam carm. I—VIII adiecit (omissis tamen c. II vv. 183—548) totumque insuper librum emendavit. L denique ep. l. I—VIII servavit, quibus altera manus, ut Chatelainio videtur, paulo recentior ep. l. IX 2—7 § 3 *lubrica et levis* addidit; ceterum lacunas easdem quas M nondum suppletus exhibet.

Ex his igitur codicibus sex ipse, cum in apparatu critico brevitati serviendum esset, in epistulis quidem duos, F et P, exceptis eis locis, ubi meliorum librorum auxilio destituti ad deteriores confugere cogimur, aliisque perpauca omnino neglegendos putavi; vidi enim illum solum vix ullo loco genuinam lectionem praebere eundemque non raro certissima interpolationis indicia prae se ferre (exempli causa affero ep. IV, 6, 2 *timeretis*, de quo una cum eis, quae a Luetjohanno et Wilamowitzio perperam intellecta sequuntur, infra uberius agetur), hunc etsi minus depravatam tamen singulare pretium non habere, ut sine incommodo eo quoque fere carere me posse intellegrem. Nec aliter de codice C existimo, ex quo paucissima, quae quidem eius unius propria essent, recepi.*)

*) Epistulas l. VII 10 et 11, cum in uno C hoc ordine collocatae, in ceteris inversae sint, suadentibus Mommseno et Leone invertere malui.

Neque enim Gustafssonii de huius libri indole quamvis acuta disputatione ('Berl. philol. Wochenschr.' 1889 p. 1365 sqq.) persuaderi mihi potuit illum (vel Vaticanum 3421) dignum esse, cui propria et singularis auctoritas attribueretur, sed re iterum ac saepius examinata etiamnunc Leoni assentior, qui eum ut graviter interpolatum ex eodem unde F et P exemplari originem duxisse arbitratur. Tamen in hac quaestione sane difficili ut aliis quoque sui iudicii adhibendi facultas daretur, huius libri lectiones quam plenissimas necessarium visum est enotare. Inter eos qui restant codices principem locum obtinere Laudianum non solum ex vetustis vocabulorum formis et orthographia admodum memorabili apparet, quam, quoad fieri potuit, dedita opera retinui (scripsi igitur praecunte plerumque Luetjohanno *aedis* [nominat.] itemque *molis subolis bali-neum bybliothea creterra defrudare deversorium s. de-vorsorium faetere Garunna hisdem lucusta lynter max-umus pedisequus pomoceria robigo scaturrire scorpios veraedus* alia)*), sed magis etiam ex plurimis locis, ubi sine dubio vel unus e sex illis libris vel cum uno et altero veram lectionem servavit, aliisque, ubi maiores minoresve lacunas in ceteris codicibus oblitteratas ipso spatio inter verba relicto indicat. Quae lacunae unde ortae sint, utrum librarius quaedam propter difficiliorem scripturam legere non potuerit an archetypus his locis, fortasse igne, laesus fuerit, non iam potest diiudicari; nam inde vix quicquam certi conicias, quod huiusmodi loci prope omnes in primis foliis inveniuntur. Non multum per se ipsi auctoritatis habent T et M. Ille enim cum interpolationibus scateat, si quid quamvis raro probabile praebet,

*) Ne in assimilatione quidem consonantium aequabilitati studui sed codicem L religiose secutus sum. Id tamen animum inducere non potui, ut *coniux quoties toties nepus consu-lari* scriberem; quamquam *consulari* quidem paronomosia illa commendari videtur ep. VI, 1, 1 *dignus qui omnes consuleris infirmos quique merito ab omnibus consularis*. *Oportunus* omnium librorum consensu nititur.

ex coniectura videtur emendasse; sed tamen eius lectiones omittere nolui, quia persaepe contra reliquos cum L facit. M autem ut verum, ubi LT extant, solus nihil servavit ita in eis epistularum partibus, ubi illi desunt, minime neglegendus est.

Quae cum ita sint, quamvis multum Laudiano tribuendum sit, cuius rei in altera parte praefationis satis multa documenta afferam, non tamen ea est huius libri condicio, ut semper eum sequi liceat. Nam praeterquam quod multa cum omisisse vidimus, quae in parte ceterorum ex alio archetypo suppleta sunt, ipse quoque non ita pauca habet librarii errore sive incuria peccata neque prorsus eis corruptelis vacat, quae quandam interpolationis suspicionem movere possunt. Cf. ep. I, 1, 1 *eas omnes*; I, 8, 2 *ventres fluunt* (CTM¹ recte *turres fluunt*); VI, 1, 3 *triariorum* pro *trahariorum* maximeque I, 9, 3, ubi, quod pro *sera* in L legitur *seria*, antecedenti illi *iucunda* consulto oppositum videtur. Certe librarium Latine indoctissimum fuisse, id quod Leo vult, equidem non crediderim, licet concedam nonnullas huiusmodi corruptelas ad variam lectionem in communi archetypo adscriptam referri posse (cf. ep. VII, 14, 3, ubi duplex scriptura *artutibus* in L servata est, in TF *artubus* legitur, in MCP *artibus*). Utut est, ne Laudiano quidem sic temere fidem habendam ratus (cf. ep. VIII, 4, 4, ubi, quod Luetjohannus uno L nixus *principale te* scripsit, simili loco ep. III, 3, 3 refutari videbatur), cum ex eis, quae Gustafssonius, Engelbrechtius ('Beiträge zur Krit. u. Erklär. d. Briefe d. Ap. Sid.'), Chatelainius ('Rev. crit.' n. 16 p. 308—311) de codicum Sidonianorum ratione exposuerunt, intellexissem, quantopere interesset ad novam recensionem alios libros illi quam simillimos imprimisque codicem Parisinum 18584 s. X adhibere, quem Luetjohannus ipse totum conlulit, hac collatione Berolini servata ut mihi uti liceret, impetrare conatus sum; quod ipsum etsi mihi negatum est, id quidem singulari E. Duemmleri liberalitate assecutus sum, ut omnibus locis gravioribus lectiones huius

codicis in meum usum exscriberentur. Est autem N (sic Chatelainio praeunte eum significo) cum L artissima cognatione conexus, sed postea a librario ipso, partim etiam ab altera manu alio codice adhibito innumerabilibus locis nonnumquam ita correctus, ut pristina lectio vix aut omnino non possit erui; praeterea inde ab ep. l. III omnes fere epistularum inscriptiones nigriore atramento additae sunt. Praeter lacunas ei cum L communes deperditis aliquot foliis haec desunt: ep. III, 13, 6 *disten[dit usque ad § 11 moribus] vale*; VI, 4, 3 *ut sese fert usque ad VI, 8, 1 aliena*; VIII, 14 ab initio usque ad § 8 *valemus*; IX, 3, 7 *tunc enim usque ad IX, 6, 3 ab errore*; desinit cum ep. l. IX 6. De altero codice item Laudiano affini, sic tamen, ut iam mixtum quoddam scripturae genus exhibeat, *Vaticano* 1783 s. X (V) multa ex Gustafssonii libro illo, quem V supra commemoravi, haurire potui, alia ipse per litteras benignissime me docuit. In hoc codice eadem desunt quae in ceteris huius familiae, sed etiam ep. I, 1 et 2 perierunt; desinit autem cum ep. VIII, 12, 8 *tam ipse quam patria*.

Iam ut breviter, quam rationem in epistulis recensendis secutus sim, exponam, hoc mihi persuasi, ubi ceteris libris codicis N testimonium contra L accederet, huius lectionem fere improbandam, at ubi L et N (vel etiam V) inter se consentirent, non sine gravissimis causis ab eis recedendum, in eis autem partibus, ubi meliores libri deessent, cauta deliberatione adhibita, quid quoque loco verum videretur, dispiciendum esse idque seligendum, quod aut ratio ipsa aut Sidonii aliorumve scriptorum eius similitum genus dicendi probabile fecisset. Ceterum non tam emendatoris indigere Sidonium quam interpretis in dies magis me perspexisse libere profiteor.

Antequam ad carmina transeam, restat, ut de tribus additamentis, quae in 'Nanzii codice' Savaro, in 'optimo suo' Wouwerenus*) se invenisse dicunt, pauca adiciam;

*) Ceteras huius codicis 'optimi' lectiones a Wouwereno

nam quod ep. I, 2, 2 in F post *ampliata* legitur: *si casu dentium series ordinata praemineat, niveum protinus repraesentat ipsa colorem*, iam Gustafssonius totum hoc delendum esse recte cognovit. Sed tria illa additamenta haec sunt: 1. ep. II, 2, 5 post *imbricarentur* additur: *ipsa vero convenientibus (concontinentibus Wouwerenus et Savaro) mensuris exactissima spatiositate quadratur*, idemque, sed post *personas*, cod. Vaticanus Reginae 216, Philippici 1685 et 3671 aliique inserunt; 2. ep. III, 8, 1 post *historia* add.: *filios de prodicione meditantibus Iunius Brutus occidit: sed fuit parricidii pretium consulatus. Manilius (sic) Torquatus filium, quod hostem provocantem non se permittente provocasset, securi lictoris addixit: sed pompam triumphi pro mercede crudelitatis populariter impetravit. tibi vero nunc a barbaris odiosi faceret Romani nominis amor. postquam filius sublatus est colludio factiosorum, maluisti magis te civem meminisse quam patrem. nec tibi obsuit, quin esses liber statu (statum Wouw.), quod captus eras (eras captus Wouw.) affectu, contra gentem vicinam validam iratam. cum Ecdicio (hecditio Sav.) meo non audacter arma movisti nec veritus es, ne filius tuus iam prope juvenis, adhuc prope unicus, propter victi fusique hostis si non iram, saltem verecundiam periclitaretur;* 3. ep. VII, 5, 2 post *adventus tui* add.: *muneris indultu et inter tantos motus partium factiosarum laborantem me fluctuantemque consilio confirmes collegio informes.* Et de secundo quidem loco Leo in praef. p. XXV rem ita transegit, ut dubitari iam nequeat, quin inepte interpolatus sit; sed primo, post *imbricarentur* tamen, carere nos posse nego, quia eo omisso quomodo sententiae inter se cohaereant non video, atque etiam tertium sine dubitatione in contextum verborum recepissem, si modo ullo

allatas, cum pleraeque nullius pretii sint, hic enumerare supersedeo neque magis necessarium visum est variam lectionem extremae epistulae l. II 1 in Fausti et Ruricii codice Sangalensi s. IX servatae enotare, quippe quae nihil memorabile habeat.

aliorum codicum subsidio niteretur. Neque vero infitandum est facile fieri potuisse, ut hi loci in communi codicum nostrorum archetypo omisi postea ex alio archetypo in parte librorum adscriberentur.

Ac de epistularum recensione hactenus: in carminum textu constituendo eandem fere quam Luetjohannus viam et rationem ingressus sum. Nam in octo prioribus carminibus, quae seorsum prodiisse, ut Mommsenus et Leo admonent, codicum quoque condicione probatur, codicem *M* in permagno gravissimarum corruptelarum numero nonnulla vera praebentem, ubicumque licuit, secutus ceteroqui, quicquid ratio postulare videbatur, recipiendum statui itemque in reliquis poematis, siquidem nullus liber praecipuam auctoritatem habet, quod quoque loco aptissimum esse putabam, selegi.

II.

Sequitur, ut de gravioribus locis, eis potissimum, ubi a Luetjohanno dissentio, ordine paucis disseram; qua re simul, quod supra in universa codicum aestimatione certis quibusdam exemplis confirmare brevitatis causa ferme praetermisi, quatenus singulis libris fidem habere debeamus, magis perspicuum fore spero.

Ep. I, 1, 1 ut cum *T fluxerint* scriberem, cum ceteris exemplis a Geislero ('de Apoll. Sid. studiis' p. 74) allatis commotus sum tum praecipue ep. II, 10, 2 *petis autem, ut, si qui versiculi mihi fluxerint, postquam ab alterutro discessimus, hos pernumerem*. — Ib. 2 quod Mommsenus proposuit, mihi quoque in mentem venerat, etsi verba aliter distinguebam (scilicet *oratorum simiam* divelli nolim); sed iam in tradita lectione acquiescendum esse confido. — Ib. 3 Luetjohannum secutus *litterulas* addidi, quia notissima illa ellipsis (cf. Engelbrecht. l. l. p. 5), quantum equidem vidi, semper de una aliqua epistula, non de maiore numero aut opere universo usurpatur. — I, 2, 1 *sunt* post *huiusmodi* delevi; cf. ep.

IV, 20, 3 *cuncta prorsus huiusmodi* (sc. *erant*). — Ib. 2 quod codices praeter L praebent *cervix non sedet nervis*, ipsa sententia offendere locumque mancum videri iam Gustafssonius vidit, id quod nunc lacuna in L servata (in N quid fuerit, non liquet) confirmatur. In Luetjohanni autem coniectura *cervix non toris tumet sed nervis* non tam tororum et nervorum oppositio displicet (cf. Plin. ep. V, 8, 10) quam *tumendi* verbum, quod ad *nervis* minus quadrat. Quamobrem ipse coll. Stat. Theb. IX, 687 *colla sedent nodis* scripsi: *cervix non sedet nodis sed nervis*. De verborum collocatione cf. Alcim. Avit. p. 125, 9 *non comit pompa sed gratia*. — Ib. vulgarem formam *legulae* retinui (cf. Corp. Gloss. Lat. III, 379, 14; 454, 27; 470, 37; 474, 8). — Ib. 5 contra L *laqueum vagantis* restitui. — Ib. 6 *narrentur* quamquam solo L *nititur*, cum Luetjohanno scribendum esse censui; nam unus locus, ubi *quippe cum* apud Sidonium cum indicativo iungitur (ep. IV, 12, 1), ab hoc longe diversus est; coniunctivus usurpatur ep. I, 5, 10; I, 11, 15; V, 12, 1; VI, 9, 2 (*sint* LN, sed corr. in *sunt* N^{1*}) *sunt* MT); VII, 14, 3; IX, 3, 4. — Ib. 7 ex NMC *ioculanter* scripsi, quod consonantia vocum commendari Gustafssonius iure dicit. — Ib. 8 *ludum* neque delere neque in *ludi* aut *ludorum* mutari velim, cum antecedenti verbo *severitatem* oppositum idem quod *iocus* valeat. — Ib. 9 de nominativo *molis* v. Neue-Wagener I, 180sq.; Georges, 'Lex. d. lat. Wortf.' p. 431. Cf. *aedis* ep. II, 10, 4 v. 5; IV, 18, 5 v. 12; *subolis* ep. II, 8, 1; *struis* ep. I, 5, 4; multo frequentius his formis Hilarius utitur.***) — Ib. *sed* a Luetjohanno ante *ita* additum vix est necessarium. — Ib. ex omnibus codicibus *delinito* scripsi. — I, 4, 1 *sibi forsitan, si te consequantur, debeant, tibi debebunt procul dubio, quod sequuntur*

*) N¹N² primam et secundam manum indicant, N^aN^b ea, quae librarius ipse primum scripsit, deinde correxit.

**) Cf. etiam Engelbrecht. 'Beitr.' p. 16 eiusdemque praef. ed. Ennod. p. XLIV, ubi tribus locis (p. 70, 13; 107, 20; 112, 23) nominativum 'molis' reposuit.

cf. cum Alcim. Avit. carm. VI, 148 *et si consequimur, iam nostrum forte putetur: quod sequimur tamen, hoc (hocce Sirmondus) tuum est*; apparet ex hac imitatione in C, quod adnotationi criticae addendum est, perperam pro *sequuntur* scriptum esse *consequuntur*. — I, 5 inscr. et I, 9 inscr. ex LNT *Herenio (Heronio rell.) scripsi*. — Ib. 3 *vel*, quod in L omissum, in NV postea additum est, seclusi; et omitti particulam posse complures loci similes docent, ut ep. IV, 18, 2; IV, 21, 6; IX, 13, 1; IX, 16, 1. *Vel certe*, quod per se sane nihil habet offensionis, apud Sidonium nullo alio loco inveni. — Ib. 5 coll. Verg. Aen. VII, 717 *quosque secans infaustum interluit Alia nomen pro certa*, quod corruptum esse satis constat, *secans* proponerem, nisi haec mutatio audacior esset; fortasse *tecta* vel melius etiam *septa* (cf. Greg. Tur. h. Fr. III, 13 *muro-rum septa*; ib. *castelli septa*) scribendum est, distinctione, ut Mommsenus vult, post *duplex* posita. Paulo post dicit Sidonius: *ut praebeant moenibus circumfusa praesidium, infusa commercium*. — Ib. 6 de *cum sine causa* a Luet-johanno secluso v. Engelbrecht. l. l. p. 9. — Ib. 7 *in ante longum* seclusi; cf. de hac forma ep. III, 2, 4; III, 7, 1; IV, 1, 5; IX, 3, 6; IX, 9, 1; c. II, 480. Quod c. XXII, 169 dictum est *in longum porrectis horrea tectis*, quantum id ab hoc loco distet, perspicuum est. — I, 6 inscr. addo in L esse *Entropio*, in N idem, quod initio fuit, a prima manu in *Eutropio* mutatum esse. Verum cum in inscriptione ep. III, 6 ad eundem datae N *Eutropio* habeat (in L inscriptio deest), satius videtur hanc nominis formam servare. De alio Eutropio itemque Eutropia v. ind. — Ib. 3 in verbis *si et campum voculam et (= etiam) in aut* mutare supervacaneum est, cum hoc enuntiato id quod antecedit augeatur atque amplificetur ('wenn du gar'). — Ib. *num*, quod manus recentior in M addidit, reieci, quia *non* ironiae vel indignationi, cuius tota epistula plena est, optime convenit.*) — Ib. 4 cum antehac coll. Alcim. Av.

*) Ex eadem hac § digna est memoratu scriptura codicum

carm. II, 164 *non pudet, ut vestram praesumat belua linguam?* sic scribere vellem: *nonne pudet, ut concilii tempore . . . premat*, iam lectionem in N¹M¹TC sine dubio ex altero archetypo correctam (cf. ep. I, 4, 2 *ferias inhonoratorum*) praeferendam putavi, servato tamen coniunctivo *premat* (cf. ep. VI, 1, 5; IX, 11, 9); *nobilem*, quod in TC post *stantem* legitur, ut non necessarium recipere nolui. — I, 7, 3 mihi persuasi *gubernationis* tamen ferri posse et *damnationis*, quod in solo T est, pro coniectura ut per se aptissima ita non necessaria habendum esse. — Ib. coniectura *mirari* locus nondum sanatus esse videtur; ipse quondam, sed id quoque dubitanter, *criminari* proposueram. — Ib. 4 *semifumantem*, de quo Luetjohannus addubitat, defenditur Ennodii loco p. 332, 12 (H.) *tropaea illius adhuc fumantia*; cf. etiam Alcim. Avit. p. 57, 17 *famae fumus* et infra ep. I, 11, 2 *sinistrae rumor ac fumus opinionis*. — Ib. 6 *perimachiam* apertae interpolationis indicia prae se ferre confisus Luetjohanni coniecturam *perniciter* recepi, quamquam etiam genetivus alicuius substantivi, ut *perniciei* vel *perditionis* intercidisse potest. — Ib. in exitu paragraphi difficultatis pleno primum verba *ipsam illam dissimulationem* non ad reum sed ad adversarios referenda esse credo, ut haec sit sententia: ipsam illam dissimulationem, qua adversarii conaturi essent reo persuadere, ut sine dubitatione ad interrogationes suas ut levissimas simplicissimasque responderet, valde fallacem fore vel captiosam; id enim eos acturos, ut summa cum securitate et sine periculo se confiteri posse crederet. Sed quid in hac sententia sibi valeat *persuasionis securitas*, ignoro; quod si inverteretur, ut esset *persuasio securitatis*, sane intellegi poterat. Atqui ex optimorum codicum scriptura apparere videtur in communi omnium librorum archetypo nihil fuisse nisi *exc . . . sciscitan . . . sionis securitatem*. Quod cum is, qui codicum MTC

LN *inervis*, quae fortasse cum illo *inormis* conferri potest, de quo v. Woelfflin. Arch. III, 148. 336.

archetypum confecit, corrigere vellet, primum omissis prioribus verbis ineptum illud *persuasionis* excogitavit (ceterum hoc nomen apud Sidonium nusquam alibi extat), tum ex § 5 *iram regi feroci, placido verecundiam inferrent* hoc verbum inculcavit. Quod si ita est — neque negari poterit huic ratiocinationi aliquid probabilitatis subesse — videor mihi loco ita, ut feci, edito quam proxime ad veritatem accessisse. — Ib. 9 *et in tractatorio*, quod iam Gustafssonius suspicatus erat, genuinam lectionem esse et codicum scriptura et similitudine locorum Plinianorum in adnotatione critica allatorum comprobatur. De voculis *et* et *it* inter se permutatis cf. etiam ep. II, 9, 9. — Ib. codicum LN vestigia secutus *praefectorius* restitui, quod cum librariis propter antecedens illud *praefectoriis* displiceret et obscurius esse videretur, Ferreoli nomen repetiverunt. — Ib. 10 *valde nequiter constaret* recte se habere censeo; *nequiter* idem est quod *malitiose* vel *perfidiose*, *constaret* autem dictum esse puto pro *sibi constaret* i. e. *iterum affirmaret*; de coniunctivo v. ep. I, 11, 16 *dixi . . . sciret*. Locus igitur Germanice ita fere reddi potest: 'die Gesandten antworteten, allerdings recht boshaft, er solle bestätigen, dass er selbst den Brief diktiert habe.' Cf. etiam quae subsequuntur *bis terque repetita confessione*. — Ib. 12 ad *serpentis Epidauri* cf. Sen. Phaedr. 1031 *limen Epidauri dei*. — I, 8, 1 substantivum *bibitor* et rarum adiectivum *Araricus* a librario excogitata esse cum mihi persuadere non possem, retinui. — Ib. post *nebulas* contra C *enim* scribere non dubitavi; nam eiusdem coniunctionis repetitione librarius facile adduci potuit, ut eam altero loco alia voce mutaret. — Ib. 2 non est cur *iudicavisti* repudietur. De *iudicandi* verbo similiter usurpato cf. ep. VI, 9, 1. — I, 9 inscr. de *Herenio* v. ep. I, 5 inscr. — Ib. 5 ad *reservata* cf. etiam Alcim. Avit. p. 92, 2 *in quibus vere plus, quam persona meruit, patientiae reservastis*; Hilar. tr. s. psalm. p. 619, 8; 803, 12; 843, 18. Item *reputandi* et *retractandi* verba non raro simplicium locum tenere notum est; cf. Woelflin.

Arch. V, 139. — Ib. 6 haesito, quid lacuna illa, quae in L post *meus* extat, faciam. Nam quod in N initio *endum* fuit, quod prima manus expunxit, hoc ex ultimis syllabis verbi *repetendum* dittographia ortum esse suspicere, neque Wilamowitzii coniectura *agedum* placet, vel propterea, quod adhortandi voces nimis cumulatae videntur. Sane quidem, si ullus, hic locus vereor ne suspicionem movere possit eum, qui codicem L confecit, non ita Latine indoctum fuisse; nam cum in archetypo suo illud *endum* invenisset, id omisisse videtur, quippe quod non intellexeret. — Ib. 7 pro *ipsas* Luetjohannum sine causa *istas* scripsisse, cum demonstrativum huius pronominis usum non perspexisset, iam Engelbr. l. l. p. 2 exposuit. Item ep. II, 1, 1 et III, 5, 2 tradita lectio reponenda est. Quod Bonnetius 'le latin d. Grég. d. Tours' p. 300 sqq. dicit apud Gregorium Turonensem pronominum *is, hic, iste, ille, ipse, idem* vim ac potestatem iam non ita diversam esse, ut non aliud in aliud transeat, id in Sidonium quoque aliosque illius aetatis scriptores cadere plurimis exemplis ex quovis indice sumptis confirmari potest. — Ib. 8 ut lacunam in optimis codicibus indicatam explerem simulque claudicanti et constructioni (desideratur enim subiectum infinitivi) et sententiae subvenirem, scripsi: *iubeo te, scilicet pro potestate cinctuti*. Sidonius igitur per iocum quasi superbiens dignitate modo accepta amicum iubet ipsius si non eloquentiam at felicitatem debitis laudibus efferre. — I, 11, 4 a lectione codicis L recedere nolo (in N dubito an *extraxit* fuerit, quamquam litterae *x* et *t* saepe distingui vix possunt). Certe *qua* verum esse nec in *quo* mutari debere satis multis exemplis (v. carm. XVI, 99 adn.) patet; sed etiam *et* recte se habere credo; cf. ep. IX, 11, 9 *hos . . . dum compellat, et publicat*; Hilar. tr. s. psalm. p. 700, 6 *quod velit, et faciat*; Salvian. p. 199, 25 *quae enim . . . seminarunt, haec et metent* (cf. Galat. 6, 8); Priscillian. p. 34, 13 *quod credimus, et loquamur*. — Ib. 5 *fecerit* retinui. Cf. Woelfflin. Arch. III, 52 sq. — Ib. 6 de *Marcelliana*, quae adiectivi

forma vix est genuina, v. ind. — Ib. 7 itemque ep. V, 20, 4 ex plurimis codicibus *Arelatem* scripsi. — Ib. 16 *reus* scribere satius visum est; recte enim Chatelainius monet facile esse ad intellegendum, quomodo *meus* ex *reus* factum sit, contra non item. — Ib. de *sed* v. Engelbrechtii librum 'Untersuch. über d. Sprache d. Claudian. Mam.' p. 43; aliud exemplum simile inveni apud Salvi-
 num p. 284, 14 (P.) *illi erant in abundantia sed ille in egestate, illi in gratulatione sed ille in dolore* etc. — II, 1, 1 pro *quique*, in quo libri ad unum omnes, etiam Sangallensis Fausti (G) n. 190, consentiunt, Luetjohannus perperam *quippe* scripsit. De hoc usu pronomini relati-
 antehac vel neglecto vel minus intellecto (iungitur autem demonstrativi loco cum voculis *que, ve, vero, et*) v. quae ipse in Woelfflin. Arch. VII, 442 sq. exposui, praeterea Engelbr. 'Beitr.' p. 9 et Bonnetii libr. 'le lat. d. Grég. d. Tours' p. 302. Possum huius rei latius patentis satis multa exempla afferre, quae ipse postea apud posteriores scriptores repperi, alia Bonnetius per litteras mecum communicavit; neque tamen hic locus est, ut ea omnia enu-
 merem. Apud Sidonium eadem coniunctio occurrit ep. V, 17, 1 *quamque et apparet aut ex ioco venire . . . aut ex amore*; sed etiam ep. II, 9, 9 ex LNV *quarumque* meo mihi iure restituisse videor, siquidem nulla causa excogitari potest, cur librariorum sive incuria sive fraude hanc formam in eum locum irrepsisse opineris. — Ib. de *ipse* v. ep. I, 9, 7. — Ib. 3 Engelbrechtius 'Beitr.' p. 13 *fugientibus* corruptum et *otiantibus* vel aliquid tale legendum esse censet; et facile esset pro *fugientibus* ponere *civibus* (cf. § 2 *cives — barbaros*), sed mea quidem sententia nihil mutandum est. — II, 2, 3 non dubito, quin Sidonius revera *sane si placitum* scripserit. Cuius locutionis etsi nullum prorsus simile exemplum inveni, tamen saepe *placitum esse* pro infinitivo praesentis usurpari video, ut apud Hilarium l. l. p. 228, 3 *sciet hoc deo placitum esse*; ib. 324, 15 *cum deo cuncta sint placita*; apud Greg. Turon. h. Fr. III, 2 *sicut tibi placitum fuerit* al.

(cf. Bonnet. l. l. p. 413, 5). — Ib. 5 nihil est quod *aemuletur* praeferamus; cf. ib. 12 *metuerentur*. — Ib. 8 *elutis* non magis mutare volui quam ep. III, 3, 8, ubi ne Engelbrechtii quidem coniectura *exutis* opus est. — Ib. *imaginabuntur* insolentius dictum esse concedendum est; neque tamen *imaginabunt*, quod Luetjohannus in adnotatione proponit, recipere ausus sum. — Ib. 10 de *collyriis*, quod ferri posse videtur, v. Engelbr. 'Beitr.' p. 12; *monobilibus* certe temptari non debere Piechotta in Woelffl. Arch. I, 585 evidenter demonstravit; cf. etiam Engelbr. l. l. — Ib. ex T *hypodromus* (*hipodromus* VMC) scripsi, quia haec forma sine dubio cum verbis *quia nihil ipsa prospectat* magis congruit. Recte igitur Geislerum l. l. p. 76 de hoc loco iudicasse censeo. — Ib. 11 ex NTC ante *breviatis* inserui *non*, quod nec per se ineptum est et per compendium scriptum post *sensim* facile excidere potuit. — Ib. si *recumbes* scribatur, codicum LN lectio probari posse videatur; nam in praesenti *vacas* offendendum non esse, ut pauca exempla afferam, hi loci docent: ep. IV, 17, 2 *quae si . . . continuas, experiere* et IV, 18, 6 *si moras nectis, astra quatiemus*; sed tamen verisimilius est in exitu verbi *occuparis* mendum admissum esse. — Ib. 14 haud scio an recte Engelbrechtius l. l. p. 13 *volup est* scribendum putet. — II, 8, 1 sine causa Luetjohannus Wilamowitzio iubente *debuerit* in *debuit* mutavit; cf. de hoc coniunctivo satis usitato Engelbr. l. l. p. 6 et ep. IV, 3, 5 *quaeque . . . tenere non abnuit . . . quaeque numquam investigare destiterit*. — Ib. *filia* post *matris amissae* ab eodem frustra additum quo iure deleverim, uno exemplo satis est demonstrare, quod in Cassiani libr. contra Nestorium VII, 19, 4 legitur: *vbi unicus matris ad sepulchrum deferebatur*; simile est etiam Symmachianum illud *unicus meus* p. 125, 18; 154, 28 (ed. Seeck) et Greg. Tur. h. Fr. I, 47, ubi tamen dativus traditus est, *erat autem uterque unicus patri*. — Ib. de *subolis* v. ep. I, 2, 9 *molis*. — Ib. *liberum* restitui. — Ib. 2 contra L *si quis* scripsi. — Ib. 3 verba *hoc enim epitaphion est*

quamquam satis frigida esse negari nequit, tamen secludere dubitavi. — Ib. satis miram locutionem *placeat carmen necne* (pro *sive — sive*) cf. cum Cod. Theodos. XII, 1, 128 *dux ille an comes sit*. — II, 9, 4 Luetjohannum *huc* tribus deinceps locis codicum consensu defensum falso in *hac* mutasse iam Engelbrechtius l. l. p. 3 ostendit, cum duos similes locos Sidonianos affert, ep. VIII, 6, 14 et VIII, 13, 3, quorum prior codicum L^{MTC} auctoritate nititur, alter tantummodo in LN^a recte traditus, in reliquis corruptus est (*hinc* N^bMTC). Omnino huius adverbii usus apud Sidonium singularis et memorabilis est. Quod ut uno in conspectu ponam, reliquos locos, ubi *huc* nova quadam vi usurpari videtur, exscribam. Sunt autem hi: ep. II, 13, 7 *cumque pransuro . . . panis daretur . . ., insuper dapes cultae . . . apponerentur . . ., huc* (sic LN^a, *hinc* rell.) . . . *spargeret*; V, 17, 7 *qui cum . . . summo veretur, nunc quoque . . . nec intercideret trami-tem nec caveret, huc* (sic rursus LN^a, *ad hoc* rell.) . . . *aegre de ruinoso flexu se recolligeret*; VIII, 11, 6 *huc* (LN^a, rell. *hic*), *ut arreptum suaserat opus, ethicam dictionem . . . variabat*. Quos locos si diligentius examinaverimus, omnes recte se habere apparebit, dum *huc* idem valere quod *ad hoc*, *insuper* statuamus. Certe ep. VIII, 11, 6 quid *hic* sibi velit, vix est intellegendum; quod si pronomem esse putamus, ineptum videtur vel certe supervacaneum, quia et quae antecedunt et quae sequuntur, ad unum eundemque hominem attinent; non igitur opus erat eum denuo tali pronomine addito significari; sin localiter interpretamur (= in his), minus bene ad solos versus refertur, cum Sidonius omne scriptionum genus spectare videatur. Sed ne ceteris quidem locis quicquam est, quod servata hac codicum LN lectione non optime quadret. Cum hac significatione adverbii *huc* comparandum est *huc item*, quod bis invenitur, ep. IX, 11, 3 et IX, 12, 3, priore loco omnibus libris traditum; altero M¹PF *hoc item* exhibent, quod Luetjohannus recepit, mea sententia non recte; nam facillimus erat huius locutionis in vim adver-

sativam transitus, ut idem fere declaret quod *contra, rursus*. Qua de causa MC sequendi fuerunt. — Ib. 9 de *quarumque* v. ep. II, 1, 1. — II, 10, 1 *extollere*, quod unus T habet, necessarium visum est; v. adn. — Ib. 4 v. 5 de *aedis* v. ep. I, 2, 9 *molis*. — Ib. 6 *oratoriam* (sc. artem) defenditur Claud. Mam. p. 163, 3 *absque versibus poetice oratoriam texis*. Cf. etiam ep. V, 2, 1. — II, 11, 1 ex optimis libris *utrique* recepi; cf. ep. VII, 5, 3 *quod nobis est in habitatione divisa provincia*. — II, 12, 1 *quae sunt amicis quoque et externis indolenda*, quod Luetjohanni editio habet, non intellego; scilicet amicorum potissimum est condolere. Neque vero, si cum T *et* omittamus, quod illi placet, sententia sana evadit, immo magis etiam inepta fit; nam semper apud Sidonium externos et amicos contrario nomine inter se opponi videmus, ut ep. VII, 13, 4 *non patitur ullam aut verecundiam externus aut familiaris iniuriam*; IX, 9, 16 *te relicturus externis, tua proximis*; eodemque pertinet ep. II, 8, 2 *omnes, externi quoque*. Atqui LV non exhibent *quoque*, sed *quaeque* (ex N nihil colligi potest, quia contextus verborum primo mutilus postea demum correctus est), eaque ipsa lectio genuina est, qua restituta nihil dubitationis relinquatur. Conferri potest ep. III, 3, 4 *quam se multi quamque te pauci comitarentur*; carm. II, 13 *petiit quem Romula virtus et quem vester amor*; VII, 123 *Fatum, quo cuncta reguntur quoque ego*. — II, 13, 3 animum inducere non potui, ut ex uno C *subsecutorum* scriberem, sive hoc participium sive, quod Chatelainius mavult, substantivum esse statuas. Eodem modo, etsi non sensu temporali, *antecedere* et *sequi* inter se opponuntur ep. I, 6, 4; VII, 9, 12 (contra *antecedere* et *subsequi* ep. IV, 20, 1). — Ib. Leone suadente *ad ista* inserui. — Ib. 6 eundem secutus *libenter, inquam* scripsi. Cf. etiam Engelbr. l. I. p. 23 et Faust. p. 187, 5 et 188, 3 (Engelbr. praef. p. LXXVII). — Ib. 7 de *huc* v. ep. II, 9, 4. — III, 3, 7 licet comparativus *infreniores*, quantum scio, nusquam alibi compareat, tamen, quia ad traditam lectionem

propius accedit, ita scribere ausus sum. — Ib. Engelbrechtii coniecturam (l. l. p. 13) *quem non velis*, ut quae ex codicum scriptura facilius elici possit (*vellimus* in L est ep. III, 4, 2), Luetjohanni emendationi *quem nolles* praetuli. — Ib. 8 *elutis* non in *exutis*, quod Engelbrechtio placet, mutandum est. Nam singuli deinceps gradus officiorum exequalium enumerantur, primus eluendi, alter vestiendi, tertius humandi. — Ib. 9 de *spēctatissimus* v. Engelbr. l. l. p. 4, qui recte monet hunc superlativum ad adiectivum *spēctabilis* referendum videri. — III, 5, 2 de *ipsius* v. ep. I, 9, 7. — III, 7, 1 *ecquid numquamne* restitui; cf. Engelbr. l. l. p. 5. — Ib. 3 *se post egisse* retinui; cf. Engelbr. l. l. p. 10 et Zumpt. ad Cic. de off. II, 22, 78. — Ib. 4 Luetjohannus perperam scripsit: *mage differunt quam relinquunt*, cum *relinquant* omnibus fere codicibus traditum sit, indicativus nullo. De hoc coniunctivo apud ipsum Sidonium et aequaevos scriptores satis frequenti (cf. etiam Hilar. tr. s. ps. p. 537, 22 *plus significant quam agant*; ib. p. 605, 16; Novell. Theodos. XXV, 2 *laxius quam oporteat*) ipse uberius exposui in Woelfflin. Arch. VI, 418; cf. etiam Engelbr. l. l. p. 6. — Ib. *corda* subiectum enuntiati est, ut E. Grupii coniectura *in corda* non egeamus. — III, 8, 1 omnes libri haec habent: *veneror antiquos, non tamen ita, ut qui aequaeavorum meorum virtutes aut merita postponam*. In quibus cum Leoni *ita ut qui* displiceret, *ita ut utique* scribendum esse censuit, quod Luetjohannus comprobavit. Sed fugit eum Sidonium ipsum ep. IX, 9, 5 scribere: *quod magis fero, ita tamen, ut qui dicere ignorem, non et audire*; comparari etiam potest Symm. ep. I, 77 (p. 33, 12 S.) *Sabinianum . . . ita magnifacio, ut quos maxime colo*; Caes. de bell. Gall. V, 31 *prima luce sic ex castris proficiscuntur, ut quibus esset persuasum*. Ut hoc loco non consecutivum sed correlativum esse iam Engelbrechtius (l. l. p. 10) perspexit. Quae cum ita sint, ne Geisleri quidem coniectura *non tamen, ita ut quidam, . . . postponam* (coll. Plin. ep. VI, 21, 1) opus est. — Magis offendi posse fateor in abundantia negationum,

quae in sequente enuntiato occurrit: *neque si Romana respublica defluxit, non idcirco Brutos Torquatosque non pariunt saecula mea*; et cod. Bruxellensis s. XIII, sane nullius pretii liber, prius *non* omittit. Neque tamen quicquam mutatum velim, cum hanc abundantiam non ita raram esse videam, quamquam apud Sidonium nihil simile repperi. Cf. I. Stix. 'Sprachgebr. d. hl. Hilar. v. Poitiers' p. 24 sqq. — Ib. 2 ex NMC *defuerint* scripsi. — III, 12, 1 melius visum est *tamen* restituere; nam vis huius vocis non raro ita imminuta est, ut idem fere valeat quod *certe* ('allerdings', 'freilich'); cf. Hartel. 'Patrist. Stud.' p. 41. — Ib. 2 Engelbrechtius l. l. p. 6 voculam *et* plurimis libris traditam iure defendit respecto loco similimo ep. V, 17, 8, ubi eadem periodus occurrit; sed hoc loco sententiam clariorem fecisse mihi videor, cum verba *confiteor errorem* in parenthesi collocavi. — III, 13, 2 etsi *venditor* per se bene intellegi potest, tamen fortasse *venditator* scribendum est, quod etiam homoeoteleuto commendatur. — Ib. 3 *praemisit* optime quadrat, si subaudias *domum* (paulo ante dictum est *hoc solum comedens domi*). Engelbrechtii igitur coniectura (l. l. p. 14) *prompsit* reicienda est. — Ib. *silenda* restitui; totum enim enuntiatum plenum esse patet ironiae, quae Luetjohanni coniectura *silendi* plane obscuratur. — Ib. 5 ne *vultus* quidem opus esse videtur, cum subiecti mutatio nullius momenti sit. Ceterum cf. Prudent. cath. II, 35 *inepta nunc omnes sua vultu colorant serio*, qui locus Sidonio fortasse observatus est; nam quin illum quoque poetam imitatus sit, dubitari non potest, si mirum illud *fossa maris* cum Prudent. cath. IX, 14 *fossa ponti* compares. — Ib. ex LN^a *ineptiam* scripsi; cf. ep. VIII, 13, 1. — Ib. 5 Luetjohannus sine causa *illa*, quod ad *persona* referendum est, in *ille* mutavit; hoc enim vocabulum non semel apud Sidonium habitum vel faciem hominis significat, ut ep. I, 2, 1; ib. 10; I, 6, 3 (nam hic quoque faciem intellegamus necesse est, quam Eutropius ille sordidis operibus rusticis deditus nimis neglegit); fortasse etiam VII, 2, 7. Cf. etiam

Engelbr. l. l. p. 3. — Ib. 9 Gustafssonium secutus ex *C arcam* recepi. — Ib., quamquam Claudianus Mamertus bis genetivo *ossuum* utitur (cf. etiam Bonnet. l. l. p. 363, 6), tamen in his potissimum rebus codici L plurimum tribuendum esse confisus *ossium* tenui. — Ib. 10 non est cur *at* repudietur; cf. Engelbr. l. l. p. 10. — Ib. ad *quaeque* cf. Cod. Theodos. XII, 1, 107 *quicumque . . . successerit quique extiterit*. — III, 14, 1 *voluptatem* restitui coll. ep. IX, 9, 9 *ut lectori tuo . . . vis voluptatis excudat praeconii necessitatem*. — IV, 1, 2 Luetjohanni coniecturam *gratulabantur* per se ipsam sane probabilem tamen supervacaneam esse puto; nam neque in dativo *sibi* offendendum est (cf. ep. VII, 14, 1; Cassian. Inst. XII, 27, 1 *cum sibi vel de nobilitate natalium gloriatur*; Prudent. perist. XIII, 97 *eloquio cuius sibi docta gloriatur*) neque in sententia ('auf etw. stolz sein'). — Ib. 5 dubitanter scripsi suadente Leone: *cuius intemeratae partes quantum spectat, a nobis*; displicet enim, praeterquam quod locutio *quantum* (vel *quod*) *spectat* apud Sidonium ceteris omnibus locis cum praepositione *ad* iungitur, vox *intemeratae* non ad *affectus*, sed ad longius remotum *amicitiae* referenda. In mea ipsius coniectura in adnotatione proposita rursus id dubitationem movet, quod secundum constantem verborum collocationem desideratur *quantum ad nos spectat* (excepto uno, carminum tamen, loco XVI, 42 *ad corpus quantum spectat*). — IV, 2, 1 *multis modis* restitui; cf. Engelbr. 'Untersuch.' p. 29. — Ib. 3 ad verba *ecquo tumet* addo in N fortasse fuisse *haec quo tum et*, sed correctum esse in *haec quo tam ex*. — Ib. 4 *tuus*, quod vulgo post *intumus* additur, sed in omnibus codicibus deest, omisi. — Ib. *solito* retinendum est, cum hoc adverbium apud scriptores illius aetatis nonnumquam invenitur; cf. Alcim. Avit. p. 88, 3 (P.) *curam nostri solito geritis*. — IV, 3, 1 pro *sospitatis* Luetjohannus malit *sodalitatis*, non recte; si quid omnino mutandum esset, *sospitationis* scriberem; sed ne hoc quidem necessarium est. *Sospitare* enim et *sospitatio* persaepe idem significant quod *salutare*

et *salutatio*; cf. Fausti et Ruricii epist. p. 195, 14; 215, 12; 218, 8; 368, 16; 407, 6 al. (v. Engelbr. ind.). Sed etiam *sospitas*, etsi rarius, eandem hanc vim habet, ut apud Alc. Avit. p. 67, 23 *frequentandae sospitatis*; 77, 17 *prae-fato largissimae sospitatis honore*. — Ib. Leonis optimam coniecturam *Reatinus* recepi. — Ib. 4 *quamquam* mutari nolim, cum haec sit sententia: quamvis per omnes libros tuos continuata maturitas appareat, tamen etiam teneritudinem admittit. — Ib. 5 ex LN^a *horoscopum* scripsi. — Ib. 6 nominativus *Platon* in L servatus (cf. ep. IV, 1, 3, ubi ceteri quoque libri eandem formam exhibent) etiam Claudiani Mamerti proprius est. — Ib. 8 cum N cum reliquis codicibus contra L consentire viderem, *quaternas* restituere melius duxi. — IV, 4, 1 Luetjohannum secutus *venatu* in textum recepi, non quo verborum concinnitatem quaerendam esse putarem — nam non semel apud Sidonium unum vel duo bimbria quae dicuntur asyndeta trimembre excipit, ut ep. I, 6, 2; IV, 22, 3 — sed ante *natatu* hoc vocabulum facile intercideri potuit, quod tum in CF felici ut videtur coniectura recuperatum est. — Ib. *venerari*, quod in C pro *honorari* legitur, non est dubium quin interpolatum sit. Similiter atque hic scriptum est apud Faustum p. 197, 8 *quae, sicut moderari convenit, ita necesse est duplicari*. — IV, 5, 1 *debebas* recte Luetjohannus ex uno L recepit; nam si coniunctivo ex voce *indignum* pendente opus esset, *debendi* verbum hic locum non haberet, sed *scribatis* exspectaremus. Pro genuina lectione cum in N neglegenter *debeas* scriptum esset, corruptela gliscente, quia singularis numerus librariis displicebat (paulo enim ante *meditemini* dictum est), ex *debeas* factum est *debeat*. — Contra ib. 2 ceterorum codicum scripturam *atque item desint* contra LN^a sine dubitatione recepi. — Ib. quod in C *illud* post *quicquid* omittitur, a Sidonii genere dicendi abhorret; cf. ep. II, 1, 4 (ubi C item inusitatus *quicquid est illud* habet); IV, 24, 6 *quisquis ille fuerit languoris eventus*; V, 2, 2; V, 14, 1; VII, 15, 2; VIII, 9, 2. — IV, 6, 2 Wilamowitzio hiatum

monstrante Luetjohannus post *expetita* haec addidit: *valescere, itineris difficultas despecta*; quod additamentum, quamvis prima specie ingeniosum esse videatur, tamen reapse perabsurdum esse vel ex ipso enuntiato subsequente apparet; nam non *quamquam* dicendum erat, sed *quoniam* vel melius etiam *praesertim cum*. Haec enim est totius loci sententia: Sidonius Apollinari gratulatur, quod ipsius consilio obsecutus iter quoddam anceps distulerit; quod si tamen 'pro intempestiva devotione' ingressus esset, metuendum fuisse, ne propter 'animorum matronalium teneritudinem' sollempnitas *expetita* vilesceret; *quamquam* (est igitur haec correctionis vel revocationis figura sic sane aptissima) illae, si quid secus viantibus accidisset, laetaturae fuerint se tolerasse martyrium. Ex hac interpretatione id quoque efficitur *timeretis*, quod paulo ante in F est, inepte interpolatum esse; nam in eo ipso omnis Sidonii sollicitudo vertebatur, quod metuebat, ne Apollinaris ipse pro nimia securitate contempto periculo mulierculas non sine causa anxias ad iter illud induceret. — IV, 7, 2 restitui *retractabitur*; cf. ep. I, 9, 5. — Ib. 3 mira est locutio *qualis ipse quantusque est*, cum expectes *qualis ipse cumque quantusque est* vel, quod Luetjohannus in adnotatione proponit, *qualis ipse quantusque cumque est*; nisi forte putamus *qualis quantusque* paulatim ita coaluisse (cf. Bonnet. l. l. p. 69, 1; 728), ut in constantem semperque immutabilem locutionem abierit. — IV, 8, 3 *eratque* vix est necessarium, neque magis ib. 5 *canto* probaverim. — IV, 9, 1 item ut IV, 13 inscr. (quae in L deest) contra Mommsenum *Vectio* (sic NVMT, *Vectioni* C, *Vettio* L) retinui. — Ib. *distinxi servi utiles (rustici morigeri, urbani amici oboedientes patronoque contenti)*. Restat tamen aliqua dubitatio de verbis *patronoque (patronumque* miro errore L) *contenti*; nam, quantum vidi, patroni nomen apud Sidonium saepe, si de clientibus agitur, si de servis, numquam usurpatur (cf. ep. V, 19, 1; VI, 5; VII, 2, 9; VII, 17, 1); nisi Sidonius, quia urbanorum servorum condicio multo melior et liberior erat, ideo

hoc leniore nomine usus est. Notandum est Wouwerenum ex 'optimo' suo codice pro *oboedientes patronoque contenti* attulisse *clientes patrono contenti*, quod, licet reiendum sit, tamen testimonio est etiam librarium illius codicis in hoc loco offendisse. — IV, 10, 2 *libellum, qui parum cultior est* verum esse confido; videtur tamen altera lectio *qua* ad duplicem scripturam ipsius archetypi referenda esse; certe quod N habet *quia*, sic facillime explicatur. — Ib. suadente Engelbrechtio (l. l. p. 10) *sic, ubi locorum fueritis* scripsi; neque tamen me fugit ne sic quidem omnem difficultatem sublatam videri (*sicubi* = *ubicumque* fortasse Hilar. tr. s. psalm. p. 545, 2); nisi *ubi locorum* idem esse concedimus quod *ubicumque*. — III, 11, 2 tribus locis facere non potui quin a Luetjohanni recensione recederem veteremque textum restituerem: neque cum F *sola* secludendum neque *statum* legendum puto neque vero post *omnibus* additum *iniungebat* probo. Demonstratur enim plurimis exemplis, de quibus unum afferre satis est, ep. II, 9, 6 *ecce et ab archimagiro adventans*, participio praesentis ut alios scriptores ita Sidonium saepe ita uti, ut a verbo finito vix differat. Cf. etiam Engelbr. l. l. p. 7. — Ib. 3 mirum illud *quisve* in L (et suspicor etiam in N *quisve*, non *quisae* fuisse itemque in V) quamquam recipere ausus non sum, tamen dignum est quod observetur. Apud Venantium Fortunatum tres loci extant, ubi *quisve* in interrogatione positum est: *carm. VII, 12, 27 quidve poema potest? VIII, 3, 287 quidve loquar humilem? ib. 305 quidve animum dulcem memorem?* An enim interpolatum esse censebimus? — Ib. 6 *verba eius hoc carmen est* Gustafssonius, haud scio an iure, secludi mavult. — Ib. v. 3 *hoc dat caespite membra* cf. cum Cyprian. Gall. Ies. Nav. 573 *functus merito dat membra sepulchro; dandi igitur verbum idem significat quod condere*. — IV, 12, 1 *reposui confunditur*; cf. Engelbr. l. l. p. 8. — IV, 13 *inser. de Vectio* v. ep. IV, 9, 1. — IV, 14, 4 *concedendum est quarellam effundere* ita dictum esse, ut ab usitata eius verbi

vi abhorrere videatur; sed tamen Luetjohannum sequi satius esse credidi. — IV, 15, 3 *et* (= *etiam*) post *quamquam* restitui. Cf. ep. IX, 1, 2. — IV, 16, 2 Luetjohanni triplicem mutationem (add. *is, carebit, est*) ut per se parum probabilem ita ne necessariam quidem iure Engelbrechtius l. l. p. 8 refutavit; neque magis necesse videtur cum Leone *in me* ante *imitatus* addere. — Ib. ad scripturam ex LN^a recuperatam *totus totusque* conferri potest Faust. de spir. s. I, 13 (p. 126, 23 E.) *credentibus totus traditur et totus a tradentibus possidetur* (paulo ante de natura ignis accensi dictum est), ut cum causa colligas Sidonium huius ipsius loci meminisse. — IV, 17 inscr. Mommseno docente *Arbogasti* scripsi. — Ib. 2 *ipsum* post *limitem* delevi. — IV, 18, 2 lectionem omnium codicum a Luetjohanno sine causa immutatam (*totamque . . . pervagaturus*) restitui. Cf. Engelbr. l. l. p. 7. — Ib. 4 ex LN^a *prodecessore* scripsi, quae forma rarior non solum apud Symmachum (relat. 25, 3; 33, 2) invenitur, verum etiam apud Ennodium (p. 121, 12) a Vogelio ex optimis libris restituta est (Novell. Val. XXIX in. codex Ottobonianus *prodecessorum* habet). — Ib. *priori* scripsi, sive dativum esse censeas, quem non raro cum comparativo iungi notum est, sive, quod magis placet, ablativum, quae forma, nisi fallor, apud omnes illius aetatis scriptores, ut apud Hilarium, Cassianum, Faustum, Ruricium, Claudianum Mamerthum, interdum pro usitatore illa in *e* occurrit. Contra ep. VI, 1, 1 *inferiore* praetuli. — Ib. 5 v. 13 de *Salamoniaco* v. Bonnet. l. l. p. 132, 2. — IV, 20 inscr. *Domnicio* scripsi; cf. ep. V, 17, 6. — Ib. 1 *conceperas*, quod in LN^a est, genuinam lectionem esse satis multis locis comprobatur, ubi eodem modo indicativus plusquamperfecti pro coniunctivo usurpatur, velut ep. I, 1, 4 *conticueramus*; III, 5, 1 *impetraverat*; V, 5, 1 *dederant*; carm. XI, 78 *occiderat*; ib. 82 *dixerat* (v. etiam M. Mueller. 'de Ap. Sid. latinitate' p. 102). — Ib. pro *rubore* Luetjohannus in adnot. malit *tuore*, Wilamowitzius *ore*; illud omnino reiiciendum est, quia singula membra orationis

hoc leniore nomine usus est. Notandum est Wouwerenum ex 'optimo' suo codice pro *oboedientes patronoque contenti* attulisse *clientes patrono contenti*, quod, licet reiciendum sit, tamen testimonio est etiam librarium illius codicis in hoc loco offendisse. — IV, 10, 2 *libellum, qui parum cultior est* verum esse confido; videtur tamen altera lectio *qua* ad duplicem scripturam ipsius archetypi referenda esse; certe quod N habet *quia*, sic facillime explicatur. — Ib. suadente Engelbrechtio (l. l. p. 10) *sic, ubi locorum fueritis* scripsi; neque tamen me fugit ne sic quidem omnem difficultatem sublatam videri (*sicubi* = *ubicumque* fortasse Hilar. tr. s. psalm. p. 545, 2); nisi *ubi locorum* idem esse concedimus quod *ubicumque*. — III, 11, 2 tribus locis facere non potui quin a Luetjohanni recensione recederem veteremque textum restituerem: neque cum F *sola* secludendum neque *statum* legendum puto neque vero post *omnibus* additum *iniungebat* probo. Demonstratur enim plurimis exemplis, de quibus unum afferre satis est, ep. II, 9, 6 *ecce et ab archimagiro adventans*, participio praesentis ut alios scriptores ita Sidonium saepe ita uti, ut a verbo finito vix differat. Cf. etiam Engelbr. l. l. p. 7. — Ib. 3 mirum illud *quisve* in L (et suspicor etiam in N *quisve*, non *quisae* fuisse itemque in V) quamquam recipere ausus non sum, tamen dignum est quod observetur. Apud Venantium Fortunatum tres loci extant, ubi *quisve* in interrogatione positum est: *carm. VII, 12, 27 quidve poema potest? VIII, 3, 287 quidve loquar humilem? ib. 305 quidve animum dulcem memorem?* An enim interpolatum esse censebimus? — Ib. 6 *verba eius hoc carmen est* Gustafssonius, haud scio an iure, secludi mavult. — Ib. v. 3 *hoc dat caespite membra* cf. cum Cyprian. Gall. Ies. Nav. 573 *functus merito dat membra sepulchro*; *dandi* igitur verbum idem significat quod *condere*. — IV, 12, 1 *reposui confunditur*; cf. Engelbr. l. l. p. 8. — IV, 13 *inser. de Vectio* v. ep. IV, 9, 1. — IV, 14, 4 *concedendum est querellam effundere* ita dictum esse, ut ab usitata eius verbi

vi abhorrere videatur; sed tamen Luetjohannum sequi satius esse credidi. — IV, 15, 3 *et* (= *etiam*) post *quamquam* restitui. Cf. ep. IX, 1, 2. — IV, 16, 2 Luetjohanni triplicem mutationem (add. *is, carebit, est*) ut per se parum probabilem ita ne necessariam quidem iure Engelbrechtius l. l. p. 8 refutavit; neque magis necesse videtur cum Leone *in me* ante *imitatus* addere. — Ib. ad scripturam ex LN^a recuperatam *totus totusque* conferri potest Faust. de spir. s. I, 13 (p. 126, 23 E.) *credentibus totus traditur et totus a tradentibus possidetur* (paulo ante de natura ignis accensi dictum est), ut cum causa colligas Sidonium huius ipsius loci meminisse. — IV, 17 inscr. Mommseno docente *Arbogasti* scripsi. — Ib. 2 *ipsum* post *limitem* delevi. — IV, 18, 2 lectionem omnium codicum a Luetjohanno sine causa immutatam (*totamque . . . pervagaturus*) restitui. Cf. Engelbr. l. l. p. 7. — Ib. 4 ex LN^a *prodecessore* scripsi, quae forma rarior non solum apud Symmachum (relat. 25, 3; 33, 2) invenitur, verum etiam apud Ennodium (p. 121, 12) a Vogelio ex optimis libris restituta est (Novell. Val. XXIX in. codex Ottobonianus *prodecessorum* habet). — Ib. *priori* scripsi, sive dativum esse censeas, quem non raro cum comparativo iungi notum est, sive, quod magis placet, ablativum, quae forma, nisi fallor, apud omnes illius aetatis scriptores, ut apud Hilarium, Cassianum, Faustum, Ruricium, Claudianum Mamerthum, interdum pro usitatore illa in *e* occurrit. Contra ep. VI, 1, 1 *inferiore* praetuli. — Ib. 5 v. 13 de *Salamoniaco* v. Bonnet. l. l. p. 132, 2. — IV, 20 inscr. *Domnicio* scripsi; cf. ep. V, 17, 6. — Ib. 1 *conceperas*, quod in LN^a est, genuinam lectionem esse satis multis locis comprobatur, ubi eodem modo indicativus plusquamperfecti pro coniunctivo usurpatur, velut ep. I, 1, 4 *conticueramus*; III, 5, 1 *impetraverat*; V, 5, 1 *dederant*; carm. XI, 78 *occiderat*; ib. 82 *dixerat* (v. etiam M. Mueller. 'de Ap. Sid. latinitate' p. 102). — Ib. pro *rubore* Luetjohannus in adnot. malit *tuore*, Wilamowitzius *ore*; illud omnino reiciendum est, quia singula membra orationis

III, 4, 1 *defert litteras meas*; V, 15, 1 *librum igitur hic ipse deportat*; *ib. defert volumen*. Quamobrem servato dativo *cui pro detulit scripsi detuli*, quod idem esse ac *dedi* vel *misi* rursus duo loci Symmachiani docent: p. 25, 18 *quod mihi et patri unas atque eas oppido breves litteras detulisti* et p. 221, 5 *si mihi solam epistulam detulisses*. Hoc igitur Sidonius dicere vult: 'cum ei, quae iusseras, hoc ipso tempore transferre (i. e. transcribere) non possem — pro tanta enim provincia nunc quidem parum vacabam — hic (i. e. hac epistula) vobis interim aliquid munusculi vice misi.' De *provincia* cf. ep. V, 7, 1 *quos haec peculiariter provincia manet*, ubi hac voce non intellecta librarius codicis T *ex manet* ineptissime *maeret* fecit; Claud. Mam. p. 184, 18 *plusculum respondere mihi provincia fuit*; 188, 15 *cum utraque agitare mihi p. fuerit*. — V, 2, 1 Engelbrechtius 'Untersuch.' p. 27 propter verba et antecedentia et sequentia coll. Claud. Mam. p. 81, 7 *malit astrologica*, fortasse recte; quod tamen haec vocabula pluralia neutri generis esse putat, non ei assentior; singulae enim artes (de *oratoria* cf. ep. II, 10, 6) singulis Musis respondent. — V, 3, 4 Geisleri coniecturam *ita aeri* praefendam esse duxi; *ita* post *illud* per abundantiam quandam additum est; cf. Ruric. p. 420, 25 *quod et vos ita credere confido*. — V, 5, 2 verbo *harilao* crucem praefigere nolui, quia non tam corruptum videtur quam adhuc non explanatum est. Ceterum dubito, utrum, quod Mommseno placet, falconem nondum domitum et rudem an nidum falconis significet. — *Ib.* 4 pro *operis* Luetjohannus frustra scripsit *operae*; cf. Engelbr. 'Beitr.' p. 3. Fugit autem hunc ab ipso Claudiano Mamerto gravissimum testimonium repeti posse; nam cum p. 188, 14 dicat *amplius operae insumendum est*, p. 156, 6 scriptum est: *studium atque opus insumat*. — V, 6, 1 si *reverenda* recte se habet, ut *reverentissimus* pro *reverendissimus*, sic contra *reverendus* pro *reverens* dictum esse statuendum est. Equidem malim *reverendae*. — V, 8, 2 Leonis coniecturam *saeculi culpa* nescio an melius recepissem; nam vul-

gata lectio vix potest defendi. Ipse coll. ep. IX, 3, 4 a *saeculi lucris* conieceram *saeculi lucro* scribendum esse. — V, 9, 3 contra L ex reliquis codicibus *utriusque* restitui. — V, 10, 2 *iam etiam* cum apud Ciceronem, Livium (cf. Zingerle, 'kl. phil. Abhandl.' IV p. 45), Quintilianum inveniatur, non video, cur levissima unius C auctoritate nixi a Sidonio abiudicemus. Accedit quod nonnumquam etiam apud posteriores scriptores occurrit, ut apud Alc. Avit. p. 54, 28 *iam etiam prophetarum temporibus*; in Cod. Theod. X, 10, 19 *iam etiam sua sententia* (cf. Claudian. carm. VIII, 165 *etiam iam tum*). — Ib. contra L, qui *et vero* habet, *et vere* restitui, et quia Sidonius constanter hac locutione utitur et quia ante *optimus* librarius facile errare potuit. — Ib. 3 *ambio*, quod in L est, repudiandum, *ambigo* genuinum esse mihi persuasum est. Modo enim Sidonius Sapaudi dictionem laudibus efferens dixit Palaemonem, Gallionem, Delphidium, alios cum eo comparari non posse. Sed ne nimium illi blandiri videatur, addit hoc se concedere Quintiliani acrimoniam pompamque Palladii ei aequiperabilem esse. *Adquiesco* igitur (= assentior, concedo) postulat, ut aliquod verbum opponatur, quod contrariam vim ambigendi i. e. negandi habeat. — V, 14, 2 Luetjohannus non recte *reverendissimo* scripsit. Cf. de superlativo *reverentissimus* Neue-Wagener II, 121; Engelbr. l. l. p. 11. — Ib. in verbis *ad quas . . . figulo pariter atque hortuloni non oportuit convenire* miror Luetjohannum propter *non* in F² s. l. additum ita offendisse, ut in adnot. proponat [*ad*] *quas . . . [non] oportuit*. — V, 15, 1 qua de causa idem *te* secluserit, nescio. *Dominum te mihi sibi que communem* de Ruricio dictum est urbanitate illa tum usitatissima. Cf. ep. IV, 2, 1, ubi Claudianus Sidonium verbis *te dominum meum* alloquitur. — V, 16, 2 *citerior* in *citior* mutare supervacaneum visum est, quia idem valet quod *prior*; cf. ep. II, 14, 1 *aetate citeriore*. — Ib. 4 ad verba *volis in commune deprecens* cf. etiam Panegy. p. 146, 29 (ed. Baehr.) *hoc . . . omni votorum nuncupatione deprecimus*. — V, 17, 1 de *quamque* et v. ep. II, 1, 1.

— Ib. 3 rursus codici F, qui post *impedimento* inserit *fuit*, nihil tribui debet. — Ib. 5 *diu* idem est quod *iamdiu* (cf. ep. III, 1, 2; IV, 3, 1), ut coniectura *diutino* vix opus sit, praesertim cum hoc adiectivum apud Sidonium nullo alio loco inveniatur. — Ib. 7 de *huc* v. ep. II, 9, 4. — Ib. 8 de *sedemus* v. ep. III, 12, 2 et Engelbr. l. l. p. 6. — V, 19, 1 Luetjohannus de *praelata* dubitat. Sed hoc saepius pro *praefata* vel *praemissa* usurpatum esse constat, ut in locutione *praelata salutatione (sospitatione)* a Ruricio, Ennodio, aliis, ut hic quoque ferri posse videatur. — V, 20, 3 *amabilius* mutatum nolim, cum idem fere quod *libentius* significet. Cf. Act. apost. apocr. I p. 3, 17 (ed. Lipsius) *dicentes amabilius sibi esse omnibus tormentis pro castitate succumbere*. — Ib. 4 de *Arelatem* v. ep. I, 11, 7. — VI, 1, 5 *resipiscendi* verbum cum enuntiato interrogativo iunctum nihil habet offensionis neque, quod sit onus illud, episcopatus videlicet, quemquam fallere potest. Quamobrem *cum enim*, quod T exhibet, interpolatum esse credo. — Ib. in verbis *impleam quae moneo* (sic L et ut vid. N^a, *imperem quae non impleo* N^bMCT) permira est codicum discrepantia, et per se spectata ceterorum librorum lectio vel melior videtur; neque tamen est quod illam scripturam interpolatam esse suspicemur. Quae cum ita sint, relinquitur, quod in adnot. proposui, ut duplicem lectionem, quam in archetypo servatam fuisse statuendum est, conectamus; neque negari potest talem membrorum oppositionem a Sidonii dictione non alienam esse; cf. ep. IV, 25, 5 *seu sic sentiente concordia seu sic concordante sententia*. — Ib. 6 *assistas* recte se habet; cf. *adiutorem, fideiussorem, testem assistere* (Faust. p. 22, 26; Ruric. p. 384, 10; 434, 9; cf. Plin. Paneg. 40 *nemo observator, nemo castigator adsistet*). Similiter saepius etiam *accedendi* verbum usurpatur, velut a Sidonio ep. III, 5, 1 *intercessor accederet*; a Victorino Faust. p. 444, 10; a Ruricio p. 390, 19 al. — VI, 2, 2 *nec post multo*, quamvis insolenter verba collocata sint, non temere mutaverim; *post multo* satis frequens esse notum est (cf.

c. V, 211 *post tempore parvo*); ad hunc locum proxime accedit Corn. Nep. Paus. III, 1 *post non multo*. — Ib. 3 *altius* sane inusitatus dictum est; sed etiam de *profuturum* dubito. Malim *profuturam*, ut *praerogativa* subiectum enuntiati fiat. — VI, 4, 1 codicis L lectionem *pro nova necessitudine vetustam necessitatem* cum Luetjohanno probandam esse confido, quippe quae melius cum significatione vocum illarum a me in progr. Bremerhavn. p. 13 explicata congruat. — Ib. non est quod *pervenerunt* (sic F, *venerunt* rell.) praeferamus. Immo id ipsum verbum reiciendum videtur, quia cum verbis *casso labore* pugnat. — Ib. 3 cum *civilitas* ferri nullo modo posset, *incivilitas* dubitationem moveret, Gustafssonii coniecturam *qualitas* recepi. — VI, 8, 2 quid in codicum LN^aC lectione graviter corrupta *fontem mercatoribus* lateat, difficile est dictu. Fortasse scribendum est *fontem meri* (vel *merum*) *caloris vestri* (*caloris tui* Leo coniecit); cf. ep. II, 5, 2 *vestri . . fonte consilii*; III, 10, 1 *ad meracissimum scientiae fontem*; Ruric. p. 369, 2 *meracissima dilectione*. — VI, 12, 6 ex M *significibus* scripsi; cf. ep. IV, 1, 4; IV, 9, 2; VIII, 11, 14; c. II, 171 (falso *Heraclitusque* codd.). — Ib. pro *conciliat*, quod explicari vix potest, Luetjohanni coniecturam *concinnat* recepi, quamquam ne hoc quidem verbum prorsus quadrare videtur. Ipse temptaveram *cantitat* coll. ep. VIII, 13, 2 *fama, inquam, quae de laudibus tuis cum canat multa, plus reticet*. Nam cantilandi verbum, quod a tradita lectione etiam propius abest, ex Apuleio inducere audacius visum est. — Ib. 8 *Arelatenses Reiensis* (hoc tamen, non *Regenses*) restitui, cum ex eis, quae sequuntur, inconcinnitatem orationis quaesitam esse appareat. — VII, 1, 2 *tantum* scripsi (*tamen* codd., iam Luetjohannus). Cf. ep. VIII, 3, 3 *uni tantum*; IV, 2, 3 *tibi uni soli tantum*. — Ib. 3 post verba *latet nostram sciscitationem* aliquid deesse satis constat; itaque cum Luetjohanno *quod* inserui. At *cuiuscemodi* ab eodem in *cuiusquemodi* mutatum minime probari potest. Cf. Claud. Mam. p. 73, 2; 83, 16; Panegy. (ed. Baehr.) p. 251, 1;

279, 9; Neue-Wagener II, 453. — Ib. *saepe cum nunc iunctum fortasse ferri potest.* — VII, 2, 1 *plus . . . profectus est* si verum est et non *provectus* scribendum, proficiendi verbum hic inusitatius usurpatum est; expectatur enim potius *profecit.* — Ib. 2 restitui: *ne secundo insinuatum non nunc primum nosse videamur (nos pro non Leo et Luetjohannus).* Sidonius se excusat, quod tum, cum priore epistula (VI, 8) Amantium lectorem Graeco commendaret, cum nesciret illum a Graeci praedecessore et Massiliensibus multis iam antea beneficiis affectum esse, pro his beneficiis gratias debitas agere neglexerit; se enim ipsum eius, quem iam iterum commendet, priorem vitam nunc demum accuratius cognovisse. Est igitur illius enuntiati sententia haec: ‘ut videatis nos secundo insinuatum nunc primum nosse.’ — Ib. *si moris est regularum corruptum esse credo.* An scribendum est *si moris est saecularium?* Cf. Alcim. Avit. p. 202, 7 *saecularium iudicio, qui aut imperitiae aut ignaviae dabunt non uti nos licentia poetarum;* saeculares auctores haud raro ecclesiasticis opponuntur. Cf. ep. VII, 9, 5 *refert historia saecularis.* — Ib. 4 *occursu scripsi;* v. adn. — Ib. 8 ex CF *socrualis* recepi; cf. ep. VI, 2, 3; VIII, 9, 2. Paulo ante in C non recte *socrum* legi puto; nam gener, cum novam nuptam domum abduceret, ea, quae mortui soceri fuerant, secum abstulit praetereaque per calliditatem suam etiam a socru quaedam impetravit (*non parvo etiam corollario etc.*). — Ib. 9 *Miletiae* Mommseno iubente scripsi; non male etiam ib. Luetjohannus *fabulae* proponit. — VII, 3, 1 mihi in mentem venerat *animi affectus studio quoque parendi;* nunc Luetjohanni correctionem ut faciliorem meae praefero. — VII, 4, 3 ex M¹F *sociemur* scripsi, quoniam vix est credibile coniunctivum interpolatori deberi; v. de hoc coniunctivo ep. III, 7, 4. — Ib. 4 verba *id est in Vasionensi oppido* interpretationis causa addita esse suspiceris. Certe is, ad quem haec epistula data est, tali additamento non egebat. — VII, 5, 1 *Biturigas* scribendum esse Mommsenus recte monuit. — Ib. 4 *et tenui;*

ex verbis enim *tantum hoc meum duco* et infinitivi pendent et id enuntiatum, quod ab *ut* incipit. Alia exempla huius paulo negligentioris dictionis haec inveniuntur: ep. IV, 3, 1 (*cur . . . quodque*); VIII, 4, 3 *tempus est seria legi, seria scribi deque perpetua vita cogitari nimiumque meminisse*; IX, 6, 3 *paucorum est incipere de maximis et eos incidere*, ubi Luetjohannus frustra *difficillimum* post *et* inserere malit; IX, 14, 8 *officii magis est nostri componere dumque virtutes tu dicis alienas, nos tuas dicere*, ubi *moliamur*, quod C post *nos* habet, haud dubie interpolatum est; c. XV, 51 sqq. — VII, 6, 1 ex M scripsi *praesumptiose loquar arroganterque*; cf. ep. IX, 2, 3 *arroganter fieret indecenterque*. — Ib. 2, quamquam in M¹ haud pauca menda correcta sunt, tamen de *aetatis* valde dubito; fortasse Wilamowitzii coniectura *haereseos* (vel *haeresis*, qua genetivi forma praeter *haereseos* etiam Alcimus Avitus p. 23, 11 utitur) probanda est. — Ib. 9 loco illo misere depravato Luetjohannum *subrepti sunt* scribentem secutus sum; Wilamowitzius proponit: *quantis fueritis privati episcopis*. Ipsa Sidonii verba quae fuerint, hac codicum condicione vix iam poterit indagari. — VII, 7, 1 iam Gustafssonius, cum in cod. Vaticano 3421 non *melior* sed *minus* esse videret, lacunam indicavit; quam ad explendam mihi commodissimum visum est *misera* ante *minus* inserere; de collocatione verborum cf. ep. VIII, 11, 11 *tristia minus*; IX, 12, 1 *mellea minus*. — Ib. 4 *est*, quod unus F habet, post *curae* delevi; cf. Alcim. Avit. c. II, 29 *quis neque coniugium curae* et apud Sidonium ipsum *cordi* non raro ita usurpatum, ut ep. I, 2, 7; II, 2, 2; II, 9, 5 al. — VII, 8, 4 Leone suadente *istaec* scripsi. — VII, 9, 1 *fidei catholicae* etsi non delendum at post *disputatores* transponendum esse nescio an iure Luetjohannus censuerit. — Ib. ex NVMCT scripsi *orationem, quam (qua L) videor ad plebem Biturigis in ecclesia sermocinatus*; cf. ep. V, 17, 2 *idque, unde causa, sermocinemur*; VII, 2, 2 *cur hic quoque quodcumque mihi sermocinatur materia longius quaeratur*; Claud. Mam.

p. 188, 9 *quidquid illud ampliuscule sermocinati sumus*, et si quem hi loci minus movent, quippe quibus omnibus pronomina neutri generis posita sint, Alcim. Avit. p. 85, 19 *in homilia, quam nuper ad populum Lugdunensem in dedicatione basilicae videor concionatus*, ubi aperte Sidonium imitatus *contionandi* verbo eodem modo utitur. — Ib. 3 Gustafssonii dilucida sententiae explicatione motus ex NCT *exponerent* (*expeterent* LVM) scripsi. — Ib. 5 sine causa Mommsenus pro *taceret* scribi vult *tacere placeret*; non *tacere* enim apud Sidonium idem significat quod *probare, laudare*. Cf. ep. VII, 8, 3 *de quo civis malus loqui, bonus tacere non posset*. — Ib. 18 in tanta lectionum discrepantia Mommseni coniecturam *iure* recepi; ut Chatelainius monet, idem in N fuisse verisimile est. — Ib. 23 in C in verbis *quosdam in sua, plerosque in nostra peregrinatione* (*multos i. s. multos i. n. p. rell.*) audacissima interpolatio apparet; Sidonius enim hoc loco aperte Plin. ep. IV, 27, 1 imitatus est, ubi item sexies *multa* iteratur. — Ib. 25 communi omnium codicum lectione *de viro quo loquimur* Luetjohannus non recte reiecta *quem* scripsit. Praeter illum Ruricii locum, quem in adnot. adhibui (cf. etiam p. 437, 27 *in eadem qua mihi scripsistis causa*) hic attractionis usus saepissime apud Cassianum occurrit (v. ind. Petschenig. p. 510), velut Inst. III, 4, 3 *pro causa qua diximus*; Coll. III, 7, 7 *de illa qua diximus abrenuntiatione* al.; item bis apud Ennodium p. 91, 2; 179, 17 (H.); in Cod. Theodos. IV, 22, 2 interpr. *sub ea qua diximus temeritate* (v. l. *quam*); ut nulla sit dubitatio, quin hoc loco *quo* retinendum sit. — VII, 10 (11), 1 contra LV scripsi *ut minus excusabiles excusaremur*; nam illorum scripturam interpolatum esse pro certo haberi potest. Passivum, ut saepius apud Sidonium (cf. *humiliari, summitti, subdi, subduci* al.), reflexivam vim habet. — VII, 11 (10), 1 a me impetrare non potui, ut *anescendi* (vel *anendi*) verbum hic locum habere concederem; offendo enim cum in ablativo *veteribus exemplis* tum vero in ipsa verbi vi, qualem haec sententia postulare videtur (sc. in-

veteravit), quae ab eius naturali principalique significatione aliena est. — Ib. Leonem secutus verba ita distinxi: *sed de his istaec: et iam multa sunt*. — VII, 12, 3 et post *inusitato* deleri nolim; v. adn. — VII, 14, 3 *gignendis* restitui. Cf. Engelbr. l. l. p. 4. — Ib. *artibus* scripsi maxime ep. V, 2, 1 motus, ubi inter *membris* et *partibus* posita haec vox certe aliter accipi non potest. — Ib. 6 dubitanter ex T *nos cedamus* recepi; quae lectio si omnino vera est, coniecturae deberi videtur. — Ib. 7 quid Luetjohanni distinctione verborum *conclamata sunt: namque* faciam, nescio, neque Wilamowitzii coniectura *sancitaque* (pro *sunt namque*) necessaria est. Si qua mutatione opus esset, scriberem *conclamatae* (coll. c. XXIII, 480 sq.); sed id quoque supervacaneum est. *Namque* tertio loco positum etiam ep. VII, 8, 2; VII, 9, 22 invenitur. — VII, 15, 2 de *quamlibet* v. Bonnet. l. l. p. 325, 5. — VIII, 1, 2 *oratus* (sic L, *oratur* N) Gustafssonius et Chatelainius iure improbandum esse existimant. — Ib. *lividi* non est quod secludamus. — Ib. 3 mira est codicum LN^a scriptura *turbidinis* (addo enim in N primo idem fuisse, postea in *turbinibus* correctum esse). Neque tamen *turbidinis* scripserim, quamquam haec vox apud Ruricium (p. 434, 14 *turbidinis* S) aliosque invenitur. — VIII, 2, 2 *Demosthenen* scripsi. — VIII, 3, 1 *parere* restitui. — Ib. 4 pro *Bracmanas* (sic LNP, *Bragmanas* MTCF) Engelbrechtius malit *Bragmanas*, quia Claudianus Mamertus hac forma utatur. Mihi melius visum est optimos codices sequi. — VIII, 4, 4 contra LV *principaliter te* restitui. De *principaliter* cf. ep. III, 3, 3; V, 7, 7; VII, 17, 1; IX, 12, 1. — VIII, 6, 3 *in*, quod pars codicum ante *hoc tempore* exhibet, cum Luetjohanno delevi; et sane molesta est eadem praepositio ter repetita. Cf. ep. VIII, 11, 14 (contra *in hoc tempore* ep. IX, 3, 2). — Ib. 5 lectionem codicis L *Astyrius* (cf. *Sylla*) veram esse Mommsenus cognovit. — Ib. dativo *consuli* (*consulis* L et fort. V) recepto locum satis difficilem magis perspicuum factum esse censeo; id quidem dubito, an in collocandis verbis

melius codicem N (*proximae consuli*) secutus essem; nam *consuli* in archetypo superscriptum fuisse ex ipsa lectionum varietate colligas. — Ib. 6 quid sibi velit *conspicati*, me non satis perspexisse fateor. *Conspiciti*, quod in omnibus libris est, referendum est ad primores advocatorum, quibus ab omni Galliae coetu acclamatur, ut in novum consulem quidam ex eis laudationem habeat. At illi, ubi omnes se intueri vident, Nicetium circumspiciunt. *Conspicere* est *oculis designare aliquem* ut ep. I, 9, 2 *praeter ceteris conspiciebantur*; c. XV, 155 *per Tartesiacas conspectus splenduit urbes*. — Ib. 10 ex NT *pariter cuncta* scribendum esse putavi, quod vel locis Plinianis in adnot. allatis commendatur. — Ib. 11 *et quidem solus*, si *solus* ad *consuesti* referas, ferri posse Gustafssonio assentior et ita scripsi, praesertim cum LN inter se ipsos dissentire videam. Neque tamen illam lectionem genuinam esse contenderim (*etsi quidem*, quod L habet, fortasse conferri potest cum *quamvis quidem* Hilar. tr. s. ps. p. 706, 22 = 'obwohl allerdings'; quo concesso *etsi quidem solis* significaret 'obwohl allerdings nur an solchen'; sed ne id quidem prorsus satisfacit). — Ib. 12 *cursibus apertis* ut locutionem quaesitam et Sidonio aptissimam mutari nolim; sunt enim cursus, qui in aperto fiunt. — Ib. 14 de *huc — huc* v. ep. II, 9, 4. — VIII, 7, 4 vel discrepantia codicum LN (*quod te plus decet* L, *quod plus te decet* ut vid. N^a) documento esse videtur *te* per librarii errorem in hoc enuntiatum irrepsisse. — VIII, 8, 3 *eo temperamento*, quod contra L restitui, quamquam concedendum est illius lectione quo sententiam apertiore fieri. — Ib. coll. Alcim. Avit. c. VI, 613 pro *censitor*, quod Luetjohannus vestigia codicis L persecutus restituit, *censetor* scripsi; in V, ut hoc addam, est *non tam honorare* (om. *ensor*) *quam censforoneare*. — VIII, 9, 2 non recte Luetjohannus in adn. pro *merito* conicit fortasse *immerito* scribendum esse. Lampridius enim sane habebat, cur laetaretur, quia id, quod assequi voluerat, impetraverat; itaque cum acerbitate quadam Sidonius ut nondum sui voti

compos illum merito a se petere dicit, ut versus faciat, se nihil aliud quam parere. — Ib. 5 v. 5 non est causa, quamobrem contra omnes codices *o* deleamus; cf. c. IX, 290 *o dignissime Quintianus alter*. — VIII, 11, 3 *accepto*, quod Wilamowitzio iubente Luetjohannus in *acceptus* mutavit, tamen defendi posse puto coll. ep. I, 11, 10 *duabus dignitatibus et ipse decursis*; cf. Tac. ann. XIV, 26 *praemisso cum auxiliis . . . legato atque ipse legionibus citis*. De universo hoc usu pronominum *ipse* et *quisque* absolute positorum v. Draeger IV, 762; Kuehner II, 461. 473. — Ib. v. 19 pro *cotidiana* non male Luetjohannus coniecit *cotidiano*, quod Sidonius ex Frontone sumere potuit. Illud certe vix ullo modo explicari potest; nisi forte putamus ut in *crastina* (Act. apost. apocr. I p. 5, 2 ed. Lips.) *die* subaudiendum esse. *Cotidianis diebus* non raro invenitur, velut apud Cassianum et Cassium Felicem (cf. Roensch. 'It. u. Vulg.' p. 343). — Ib. v. 45 *catinis* scripsi. — Ib. v. 48 *concrepitantibus*, quod etiam Mommsenus coniecit, fortasse e codice Helmstadiensi recipiendum fuit. — Ib. 6 de *huc* v. ep. II, 9, 4. — Ib. 7 de *prorsus ut* v. Woelffl. Arch. IV, 618; quamquam per se *prorsus* etiam cum antecedente superlativo iungi poterat; cf. Apul. Flor. 15 (Kr.) *gratissima prorsus*. — Ib. 8 in lectione codicum LV *aleae aut sphaerae* acquiescere nos posse censeo. — Ib. 10 ad verba *si qua vel quoquo modo sunt*, ubi *vel* fortasse cum N secludendum est, cf. etiam ep. VIII, 5, 2 *si qua nostris qualitercumque gratia . . . chartulis inest*. — Ib. 13 Luetjohannus post *huiusmodi frustra hominem* addidit; cf. Engelbr. 'Beitr.' p. 5. Neque tamen adhuc mihi contigit, ut apud Gallicos scriptores quicquam simile invenirem. — VIII, 12, 4 ex solo L *mensuum* recepi. — VIII, 13, 2 *apice*, quod Wilamowitzius pro *arce* coniecit, vix est necessarium; neque enim Sidonius in talibus imaginibus diligens est et *arx* saepe ita usurpatur, ut nihil aliud sit nisi *fastigium*, *apex*, *culmen*. Cf. c. II, 172 *Platonis ingenium, quod in arce fuit*; Ennod. p. 198, 12 (H.) *quasi arcem scientiae adeptus sis*. — Ib. 3 de *huc* —

huc v. ep. II, 9, 4. — Ib. 4 *Sarra* scripsi. Cf. Engelbr. l. l. p. 15. — VIII, 14, 2 *Antiolus* scripsi. De *is et*, quod in codicibus est, dubitari potest, an gravior corruptela lateat et Luetjohannus pro vulgata lectione *is est* rectius scilicet proposuerit. — Ib. 4 *flagrantissimum* eo minus mutare volui, quia, quod Engelbrechtius quoque ('*Untersuch.*' p. 93) concedit, in hoc contextu sermonis haud dubie propriam significationem ('*hellodernd*') habere potest. Accedit, quod Bonnetius l. l. p. 175, 3 probabiliter exposuit *flagrandi* verbum in Gallia illis iam temporibus in utramque rem valere coepisse, ut etiam idem quod *fragrare* declararet. Quod si ita est, illa forma utique tenenda est. — VIII, 16, 2 ex LN^a *muscivos* scribere non dubitavi. — Ib. 3 quod in C post *taciturire* legitur *iam deliberavimus*, hic locus multum valet ad alium, quem supra attigi, recte diiudicandum, ep. IX, 14, 8 dico, ubi in eodem libro, ut constructio verborum expeditior fieret, *moliatur* additum est. — Ib. 5 Fausti loco in adn. allato (cf. etiam apud Sidonium ipsum ep. IX, 15, 1 v. 12, ubi voci *absolutius* eadem vis subiecta esse videtur) in Sidonii verbis corrigendis quanta cautione opus esset, demonstravi; nam si *absolutum* hoc loco idem esse videas, quod *perspicuum*, *clarum*, *simplex*, non iam de tradita lectione dubites. Sane quidem quam vere ille de suo genere dicendi existimaverit, alia quaestio est; ipse certe sermone arido, exili, maxima ex parte vulgato uti sibi visus est. De hoc usu vocum *absolute*, *absolutus*, cuius imprimis apud Hilarium multa exempla occurrunt, v. Woelfflin. Arch. VI, 170. 181 sq. — IX, 1, 3 prius *potest* seclusi. — Ib. *quidve* in *quidque* mutare nolui, quia *ve* non raro pro *que* ponitur. — Ib. 5 in conatu meo difficillimi huius loci emendandi hac ratione ductus sum in archetypo nihil fuisse nisi *tuus cui*, reliqua a librariis temere excogitata esse, verum ne illa quidem verba recte se habere, sed, si quid omnino ad nomen *Apollinaris* addendum erat, *meus* vel *noster* dicendum fuisse (cf. ep. V, 11, 3 *meus* A.; VIII, 6, 12 *noster* A.; sine pronomine ep. V, 9, 4).

Quamobrem, cum *totus tui* (= *totus tuus* 'dir ganz ergeben') proponere non auderem, *totius studii* temptavi. De *totus* cf. Claud. Mam. p. 57, 21 *corpus totius facilitatis*; Sid. ep. VII, 9, 22 *totius popularitatis alienus*; de genitivo qualitatis cum ipsis nominibus propriis coniuncto Draeger II, 426 (*homo multi studii* Gell. VI, 15, 1). — IX, 2, 1 ex VC *affatu* scripsi similitudine loci a me allati adductus; nam ut ibi *affatus* et *benedictio* inter se copulantur, ita hic paulo post *ipsarum* . . . *benedictione* sequitur. — Ib. 2 *arida ieiunantis linguae stipula crepitabunt* (sic LN^a, *crepitabit* rell.) illis libris recte traditum esse existimo. Cf. Corp. Gloss. lat. II, 337, 15 *καλέμνη stipulum, stipula, hic culmus*. — IX, 3, 3 *variis quaquaversum fragoribus quia*, ut Luetjohannus in editione sua codices secutus scripsit, nihili est, neque Mommseno *quia* delenti assentiri possum; accedit, quod *fragoribus* vix est explicandum. Itaque optimum esse duxi Wouwereni coniecturam *frangor angoribus* recipere, in qua tamen *quaquaversum* cum *frangor* iunctum etiamnunc quandam dubitationem movet. — Ib. 4 contra LM^a *contremiscentem* scripsi (item ep. IX, 11, 2, ubi L deest, unus M^a *contremescendus* exhibet; cf. c. XXII, 228 *tremiscant*); v. Woelffl. Arch. I, 491. 508. — Ib. 6 duplex *incumbere* in L ex dittographia ortum esse verisimillimum est, sicut duobus aliis locis, ep. IV, 3, 9 et IV, 11, 1, in eodem codice verba iterantur. Sidonius se cum aliis causis excusat, quod tum quidem saepius scribere vereatur, tum hac, quod parum apte sese scribere sentiat; ille suas partes exsequatur (ad verba *sunt de cetero tuae partes* cf. Plin. ep. II, 12, 7 *tuae nunc partes, ut . . . remunereris*); sibi satis esse illius operibus victuris incumbere (cf. quae subsequuntur: *quisquis auscultat docentem te disputantemque*). — Ib. I non male *rusticanter* exhibet; cf. tamen ep. VII, 2, 1 *stilo rusticante*. — IX, 6, 3 de verbis *pauorum est* etc. v. ep. VII, 5, 4. — Ib. 4 cum verbis *consequens erit* (sic LN^a) cf. Alcim. Avit. p. 89, 26. — IX, 9, 1 *quibus et iam recensendis* verbis ita, ut feci, distinctis

ferri posse puto; si minus, codicis C vestigia secutus *quibus iam et recensendis* scribere malim. — Ib. 2 fortasse scribendum est: *salutatio, nisi negotium aliquod activum deportet, materiā succincta est*; cf. ep. IV, 3, 2 *opus . . materia clausum*. — Ib. 4 *et quaenam* retinui; certe *et quis* non raro invenitur, *et quis tandem* Hilarius saepe usurpat, *sed quisnam, quisnam igitur, nam quisnam, quisnam enim* vel alibi vel apud Sidonium ipsum (cf. c. IX, 321; ep. IX, 11, 8; IX, 12, 2) occurrunt. Accedit, quod sic *quive*, pro quo Leo sine ulla causa *ingenive* proponit, facilius adnectitur. — Ib. 11 *artifex* cum antecedente enuntiato coniungere malui. — Ib. 16 de temporali vi coniunctionis *quandoquidem* v. Bonnet. l. l. p. 328. — IX, 11, 4 *operam* restitui; v. ep. V, 5, 4; Lucif. Calar. ind. (Hart.) p. 370; Roensch. 'It. u. Vulg.' p. 317. — Ib. 6 verba *aio tamquam non sit . . . arbitraturus, si, tamen quod ante percurras, vel exemplar acceperit* sic distincta non dubito quin recte se habeant. Dixerat enim Sidonius paulo ante Fausto satis temporis esse ad totum librum transferendum, si ita ei probaretur, ut exemplar habere cuperet. Sequitur correctio: 'loquor, tamquam non ipsum librum holographum ipse tenere, illi exemplar mittere possis, dummodo id ipse percurras' (i. e. retractes). *Tamen quod* igitur sic dictum volo, ut sit *ita tamen ut vel ea tamen condicione ut*. Quae si recte disputata sunt, coniectura non opus est; si quis crediderit *tamen* ex constanti usu dicendi cum *si* iungendum esse videri, facilis correctio haec occurrit: *si, sic tamen quod ante percurras* (de coniunctivo cf. Alcim. Avit. p. 111, 4). — Ib. 9 *lucis* secludere nolui, quia non video, cur hoc nomen, quod ipsum solem significat, a librario additum esse statuamus. — Ib. 10 locus graviter corruptus vel lacunosus quomodo sanandus sit, parum constat; fortasse post *quorum* excidit *plusculum* (cf. ep. III, 3, 9 *sed quid ego istaec iusto plusculum garrio; p. quam* ep. IX, 5, 1). — IX, 12, 1 lectionem codicis C recipere malui (*minus sed*) neque in subsequentibus verbis quicquam mutavi (*et propositionibus*

acer), quamquam concedo *acet* mihi satis placere; *et* (= *etiam*) certe aptissimum est. — Ib. 3 de *huc item* v. ep. II, 9, 4. — Ib. *me*, quo carere vix possumus, inter *facetum* et *existimare* inserui. — IX, 13, 3 *redicendis* ne ipse quidem genuinum esse putaverim; sed quid pro eo scribendum sit, *recipiendis* an *retinendis* an *perdiscendis*, maxime dubium est. — IX, 14, 2 ex MC *Socraten*, ex omnibus libris *Hippocraten* scripsi. Cf. *Demosthenen* ep. VIII, 2, 2. — Ib. 3 de *pronuntiante* cf. Engelbr. l. l. p. 11. — Ib. 6 pro *mirere* non male Luetjohannus in adnot. *rimere* scribendum esse proponit. — Ib. 8 de *moliatur*, quod in C insertum est, quo concinnior fieret oratio, v. exempla ad ep. VII, 5, 4 congesta, in quibus similis dictionis negligentia apparet. — Ib. 9 *recreaturis* (sc. gaudiis, quae nos recreabunt) cum apte dictum esse videatur, ex CM^a recepi. — IX, 15, 2 Engelbrechtius l. l. p. 11 recte iudicat *iusseris* temptandum non esse, cum nihil sit, cur *iniungendi* verbum a Sidonio saepissime usurpatum hoc loco mutatum esse suspicemur; eundem in distinctione verborum secutus sum, quamquam ne in dativo quidem cum *iusseris* iuncto offenderem. At quod ille paulo post proposuit *sis curabis*, mihi non probatur neque magis *scilicet* aut *ipse*, sed mea sententia *sic* scribendum est, quod idem valere videtur ac *mox* post *si* ep. VIII, 11, 3 v. 37 sq. Consimilis est Fausti locus p. 326, 23 (in indice omissus) *nam si prandia nostra expendere (?) studeamus, sic non subtrahuntur*; cf. ib. p. 284, 3 sq.; 225, 24; *si — tunc* p. 110, 9; Vogel. ind. Ennod. s. v. *sic*; Salvian. p. 309, 5 sq. (ed. Pauly); Bonnet. l. l. p. 304. — IX, 16, 1 Luetjohanni coniecturam *dicatus* quamvis facilem reiciendam esse statui, quia dictandi verbo, postquam in scribendi significationem transiit, ea quoque sententia subici potuit, quam hic locus flagitat (paulo post sequitur *quos ad Constantium scripsi*). — Ib. insolentio rem collocationem verborum, quae in MP est (*non quidem exacte*), secutus sum. — Ib. 3 *iambici* Prudentii loco in adnot. allato satis defenditur; cf. etiam

choriambicis ep. IX, 13, 2 v. 3. — Ib. v. 44 *possit* retinui.

Carm. II, 64 pro *satis* scripsi *sat es*, qua lenissima mutatione orationem magis perspicuam fieri nemo non concedet. — Ib. 205 *utrique magister militiae* non insolentius dictum est quam c. V, 110 *per utramque magistrum militiam*. — Ib. 207 pro *privata cucurrit culmina* coll. Claud. c. XXXI, 66 *per cunctos iit ille gradus* quondam conieceram scribendum esse: *per cuncta cucurrit culmina*. Sed iam etiam *privata culmina* dici posse confido, si eos honores intellegas, qui omnino homini privato pateant. — Ib. 242 *moresque*, quod Luetjohanno quoque in mentem venit, in textum recipere non dubitavi; *muri-que*, quod libri exhibent, nihili est. — Ib. 271 *siccus* scripsi (cf. progr. Sondersh. 1877 p. 3). *Sectas* certe corruptum est neque aut Rossbergi coniectura *strictas* aut vero Buecheleri *tectas* mihi probatur; *siccus* autem similiter usurpatum esse nec a Sidonii putido sermone abhorre illo loco uberius explicavi. — Ib. 284 *acies* scripsi ('tu unus eras totius aciei instar'); cf. c. V, 69 *totam te pertulit uno Coclitis in clipeo*; ib. 81 *quodcumque tuum est, quodcumque vocaris, iam solus Tarpeius erat*; c. VII, 562 *tum respublica nostra tota Camillus erat*; Panegy. p. 141, 19 (ed. Baehr.) *quantoslibet valebat exercitus Maximianus*. — Ib. 305 *nam* satis mirum est; nisi adversativam potius vim inesse credimus. — Ib. 372 *Syracusios* restitui. — Ib. 399 Drakenborchii coniecturam *placitoque* recepi. — Ib. 413 de *flagrat*, quae fortasse genuina scriptura est, v. ep. VIII, 14, 4. — Ib. 500 per errorem, ut videtur, Luetjohannus eum ordinem verborum, qui in F est (*veteris repetam*), secutus est. — V, 56 *est* delevi. — Ib. 58 *et* secludi nolim; cf. ep. IX, 9, 12 *quam tu . . . conspicatus . . . atque . . . adamatam*; VII, 6, 7 *numerus civitatum . . . truncatus nec ullis . . . suffectis*. — Ib. 65 ad verba *sed melius, quod terror abit* cf. Stat. silv. V, 1, 69 *melius, quod non adversa probarunt*. — Ib. 87 non dubito, quin librarius codicis C, ut metricam difficultatem, quae inesse

videtur, tolleret (sed cf. c. XVII, 2 *lux Sextilis adusti prima spiciferum proferat orbe caput*), genuinam collocationem verborum sua sponte immutaverit. — Ib. 96 ex M *sonat* scripsi; nam *dum* apud Sidonium nullo loco (nisi ubi idem quod *dummodo* valet) cum coniunctivo praesentis coniungitur; cf. ep. I, 9, 7 *interim dum venio . . . sermocinetur*; IV, 18, 5 v. 19 *dumque venit Christus*. — Ib. 180 praeunte Luetjohanno ex M *sustulit* scripsi; indicativus enim praesentis, nisi *cum* in *dum* mutes, admitti posse non videtur. — Ib. 353 in lectione vulgata *paucis pauca retexam (largis p. r. Leo)*, quamquam paulo ante dictum est *longas succinge querelas*, si v. 106 spectamus (*paucis ex ordine labor*), acquiescere possumus. — Ib. 378 *illo* ex TCPF scripsi. — Ib. 418 pro *navalique*, quod cum antecedentibus verbis pugnat, *navali qui* scripsi, ut haec sit sententia: ‘cedit omnis in aequor silva tibi, tu quoque, Appennine, nimium diu . . . recisus, qui navali arbore dives. . . mittis.’ Cf. de sententia c. VII, 325 *cecidit cito secta bipenni Hercynia in lintres*; de nominativo *recisus* c. VII, 44 *ignotum plus notus, Nile, per ortum*, ubi Leo frustra *note plus* scribi vult; praeterea c. VII, 61 sqq. *sat magna videbar et tibi, dum . . . ad castum remeas, pudor erute, vulnus*. — Ib. 496 verba *ponte ligant* graviter corrupta nondum sanata sunt (*vix requies, iam Stat. Theb. VI, 801*). — Ib. 510 *hic* restitui. — Ib. 594 *geminas Alpes* suadente Geislero retinui. — VII, 20 pro *Tegeaticus Arcas*, quod vix potest defendi, Bitschofskyi coniecturam *T. ales* recepi. — Ib. 35 *Perseius* haud dubie corruptum est; scripsi *tum Perseus*; et potuit *tum* post *caestu* facile intercidere. De *tum* cf. ep. V, 20, 4; c. V, 240; praeterea huius carminis vv. 236—237, ubi inter cetera asyndeta similiter *Francusque natatu* positum est, et c. XI, 70. 86. — Ib. 81 *Persae* scripsi (cf. *Persen* Claudian. c. XXI, 372, quem locum Sidonius hic imitatus est). Sed hos versus alia quoque eaque graviore corruptela laborare non tam errore, qui in Sullae nomine inest, quem tamen Sidonium sibi indulsisse non est incredibile, aut licentia metrica in *Asiagenes*

admissa apparet quam membrorum convenientia in v. 82 praeter consuetudinem neglecta; quinis enim et Romanorum et hostium ducibus non sex, sed quinque vocabula respondeant necesse est. Accedit illud etiam, quod *regna* sic absolute positum ineptum est. Quod mendum utcumque tollere conatus *patria regna* scripsi (cf. Val. Max. V, 1, 9); quamquam etiam *in ante regna* addi potest (cf. c. V, 75 *in regnum rediit*). — Ib. 126 de *fortuna*, quod ego quoque codicum CPTF scripturae *natura* praetuli, cf. Verg. Aen. XI, 43; Petron. p. 160, 8 sq. (ed. Buecheler). — Ib. 135 si quid mutandum est, malim *detersa ac mentem*; de vocula *ac* postposita cf. c. VII, 491. — Ib. 185 addo *fremens* iam in editione Mediolanensi a. 1498 esse. — Ib. 200 nunc tamen codicis C vel potius Sirmondi lectionem recipiendam esse statui; de praepositione *a* similiter usurpata cf. ep. I, 4, 2; I, 7, 2; c. VII, 298 al. — Ib. 224 pro *animis*, quod neque cum praecedentibus verbis neque cum sequentibus apte cohaeret, scripsi *nimis*. — Ib. 245 Wilamowitzii coniecturam *periurus* recepi. — Ib. 274 loco ita, ut traditus est, certe corrupto *prae se* scripsi, quae correctio lenissima est. — Ib. 324 Leo coniecit: *Bructerus ulvosa quem veliger* (sc. Rhenus) *alluit unda*. Neque tamen hac mutatione opus esse videtur, si enuntiatio relativum ad *Francus* referas. — Ib. 332 *Hunos*, etsi ceteris omnibus locis Sidonius eos *Chunos* appellat, mutare nolui, quoniam Claudianus quoque, prout metrica ratio postulat, modo hac modo illa forma usus est; quamquam negari nequit fortasse illo nomine genuinam lectionem (an *ultro?* vel *ipsos?*) summotam esse. Leoni satius videtur cum M legere: *Chunos iam prope contemptos*. — Ib. 521 *quod* scripsi; cf. supra v. 495. — Ib. *namque* satis mirum est; nisi forte idem valere potest quod *etenim, et vero* 'und wirklich.' Cf. Hilar. tr. s. psalm. p. 242, 14. — Ib. 546 an *orbem* *eho sat potuit* scribendum est? — Ib. 560 *nec* reposui pro vulgata lectione *ne* (*neu* Leo). — Ib. 580 *nam* pro *iam* scripsi; cf. progr. Laubac. 1881 p. 11. — Ib. 583 pro *et cum* in

exitu versus *et iam* scribere malim. — VIII, 7 praeunte Luetjohanno *totum* recepi; nam nec *votum* nec *vocum* explicari potest; *vatum* autem, quod — nescio quibus codicibus traditum — aliquot editiones habent quodque Gallici interpretes sic vertunt: ‘il n’en revient de plus à ma gloire de poète’, ob id ipsum minus quadrare videtur, quod pluralis, non singularis numerus legitur. — IX, 110 *esculentam* non temere mutandum est, cum aliis quoque locis huius adiectivi apud Sidonium usus insolentior sit. Usurpatur enim et de hominibus voracibus cibisque nimis refertis, ut ep. IV, 7, 2; c. XII, 6, et de rebus, ut ep. III, 13, 6 *esculenta ructatio*, quo ex usu orta esse videtur notio foedae voracitatis, quae in hunc locum optime convenit. — Ib. 198 verisimile est oblitterata illa lacuna, cum librarii hanc vocem ad *quos* referendam esse putarent, *deos* pro *deam* irrepsisse. — Ib. 285 coll. c. XXIII, 207, ubi unus T *vitreae* exhibet (at Helmstadiensis *vitrei*) *potato* . . . *Hippocrene* restitui. Videtur enim Sidonium hoc nomen naturali genere neglecto, cum Latina significatio eius animo obversaretur, pro masculino habuisse (cf. c. XVI, 2 *fontis equini*). Comparari potest huius carminis v. 53, ubi *actum* dictum est, quamquam *prolem* antecedit; v. Kuehner I § 57, 12 (p. 170). — Ib. 324 de *fragrant* v. ep. VIII, 14, 4. — Ib. 332 de *tamen* . . . *sed* cf. c. XXIV, 498 (si qua mutatione in his versibus opus est, v. 336 malim *novi sat bene*; sed ne hoc quidem necessarium videtur). — Carminis XI initium obscuritate plenum esse Luetjohannus recte monet; sed idem apparet duobus locis graviter corruptum esse. Et in v. 11 quidem miror eum *mirumque*, quod iam pridem scribendum esse conieceram, non recepisse, cum dubitari non possit, quin verum sit. Aliud tamen atque id maius mendum in v. 5 inest, ubi verba *ructatum ad rauca Maleam* omni sensu carent. Cui mederi conatus sum, cum primum probata Buecheleri sententia versuum quarti et quinti ordinem inverti, deinde *ructantem* scripsi. *Maleam* in hac descriptione regionis plane fabulosae pro quovis promunturio

dictum est. De verbis *rauca ructantem* cf. Lucan. IV, 756 *pectora rauca gemunt*. — Ib. 18 Colvii coniectura *Aethiopus* opus non est, cum persaepe in nominibus propriis Sidonius pari licentia utatur. — Ib. 56 ex F *cui* scripsi, quamquam ne sic quidem versum omnino sanatum esse existimo. — Ib. 98, cum non viderem, quo *hanc* pertineret, *hunc* scripsi. — Ib. 109 *cetera* nescio an ferri possit, si verbis *sinuantur colla* opponatur. De *cetera* cf. Claudian. c. III, 239 *cetera segnis*; XV, 439 *c. nudus*. Fortasse tamen *pectora* scribendum est; cf. c. XXIII, 351 *pectora prona extensi*; ib. 390 *tensis pectoribus*. — Ib. 112 *solvitur* defendi videtur versus antecedentis verbis *rota sulcat inanem aera*; scilicet eandem sententiam hoc modo variare Sidonio familiare est. — XIII, 4 coll. c. XI, 122 contra C *rava* scripsi. — Ib. 12 *Cres* retinendum putavi, etsi ignoro, quid poeta intellegi velit; sed cum c. XV, 143 idem omnibus libris traditum sit, melius esse videtur nihil mutare, praesertim cum *Thraex*, quod Luetjohannus scripsit, magnam dubitationem moveat. — XIV § 1 *in votis tuis philosophi* mutari nolim; cf. Plin. ep. IX, 25, 2 *iudicium tuum, viri gravissimi*. — Ib. Buecheleri coniectura quamvis speciosa *regiones* reiecta (hoc enim vocabulum cum subsequentibus verbis *quarum talis ordo est* convenire vix videtur) *regulas* restitui; cf. Faust. p. 454, 19 *quibus regulis plena sunt volumina novi et veteris testamenti*; *regula* idem declarat quod praeceptum, 'Lehrsatz'. — Ib. § 2 pro *temere*, quod Luetjohannus secludi vult, *tenerae* scripsi; *tenerae aures* sunt *aures delicatae*. — Ib. *super mentione supersedendum*, ubi Buecheler pro *super* proponit *semper*, cf. cum ep. I, 2, 6 *de luxu supersedendum*. — Ib. § 3 *sentientes* in *sentientis* mutare ut facile est ita vix necessarium, licet collocatio verborum paulo insolentior esse videatur; cf. ep. II, 9, 5 *diversa censesentes sermocinabamur*. — XV, 20 contra C *Damastor* scripsi; v. ind. — Ib. 35 scripsi *labens distendat* coll. c. II, 330 *comitataque gressum laeta per impressas rorat Vindemia plantas*;

Claudian. c. XXXIII, 187 *surgentes condunt vestigia culmi*; Ovid. Met. VI, 80 *percussamque sua simulat de cuspide terram edere cum bacis fetum canentis olivae*; cf. etiam c. XI, 118 *Pallas madidis venit inter prela trapetis*. — Ib. 61 *Cronon* etiamnunc falsum esse confisus (cf. progr. Laub. p. 12) *zonam* recepi. — Ib. 88 non est dubium, quin *hunc aerem* interpretationis causa additum, cum in contextum verborum irrepsisset, genuinam scripturam sum-moverit; quam aliqua cum probabilitate restituisse mihi videor, cum *hoc caelum* scripsi coll. Cic. de deor. nat. II, 91; Lucret. IV, 133; Plin. nat. hist. II, 38. — Ib. 104 de hiatu *nisi esse*, quem nihil offensionis habere puto, v. L. Mueller. de re metr. p. 306—309, ubi hic locus omissus est. — Ib. 143 de *Cres* v. c. XIII, 12. — Ib. 151 sine causa Luetjohannus pro *idem* scribi malit *ipse*; cf. supra v. 91 *sed idem*; ep. V, 7, 1 *ut idem coram positus audisti*; Engelbr. l. l. p. 2; v. etiam ep. I, 9, 7. — Ib. 167 Buecheleri coniecturam ut ad traditam lectionem proxime accedentem et simili Claudiani loco firmatam vulgatae *futo praestante salutem* praetuli. — XVI, 78 *veniente* (sic vulgo, *venientem* codd.) restitui. — Ib. 99 et 105 nihil est quod *qua* in *quo* mutemus. — Ib. 108 ex P *pinguis* scripsi, quamquam hoc verbum (= *impinguare*) alibi nondum inveni; cf. Faust. p. 326, 11 *ieiunia nostra elimosynarum pinguedo commendet*. — XXII, 33 ex CF *vertat* scribere malui. — Ib. 91 coll. c. II, 311 *nec bis septena sonare vulnera Tantalidum, quorum tibi funera servat cantus malim funera tot patiens*. — Ib. 93 *dolori* vix opus est in *doloris* mutare. Sidonius imitatus est Claudian. c. III, 236 *pro saevior ense parcendi rabies concessaque vita dolori*. — Ib. 181 *in ante tempus* addidi; cf. progr. Laub. p. 13. — Ib. § 6 pro *paucitatem* (opp. *carmen prolixius*) fortasse *parcitem* scribendum est; cf. Claud. Mam. p. 188, 17 *in tam praepedito negotio . . . magis mira est parcitas quam prolixitas*. — XXIII, 87 iam mihi persuasi verba *multum fingitur otiosa virtus recte se habere, ringitur*, quod in Vatic. 3421 est, repu-

diandum esse. Sidonius enim dicere vult solis ignavis virtutem otiosam fingi, quae revera audendo atque agendo probetur. — Ib. 95 pro *captus* Luetjohannus malit *tactus*; etiam *raptus* conici potest, sed nihil mutaverim. — Ib. 117 Wilamowitzius non male proponit *arithmos*. — Ib. 166 *pallidat* nihil neque forma neque sensu offensionis habet; cf. etiam Gustafsson. ‘de Ap. Sid. emend.’ p. 123, qui vulgata lectionem *Polla dat* propter mirum verbi dandi*) usum omnino explicari posse negat. Paulo tamen aliter atque ille hoc verbum intellegi volo (= *amore pallidum facere*). — Ib. 207 de *vitrei . . . Hippocrenes* v. c. IX, 285. Mira est codicum CPF scriptura *Hippocrenis* eoque magis, quod altero loco (c. IX, 44) eadem genetivi forma *Hellis* (*Helles* L. Mueller) occurrit. — Ib. 385 Leo pro *perexplicato* proponit *fere explicato*. Sed cum septies stadium permetiendum esset (cf. supra v. 372 *in gyrum . . . septimum*), vulgus non habebat, quod sexto cursu nondum confecto adversarium iam tamquam victorem consalutaret. In ipso autem decomposito a Sidonio, ut videtur, novato non est cur offendamus. — XXIV, 52 nescio qua de causa Luetjohannus contra omnes libros *Vororangus* scripserit, cum ep. II, 9, 7 ipse melius testatam formam *Vorocingi* receperit.

Restat, ut G. Goetzio et C. Wagenero, qui de aliquot locis me dubitantem consilio adiuverunt, debitas gratias agam.

*) Hoc verbum apud Sidonium nonnumquam de ea urbe usurpatur, in qua quis natus est, ut supra v. 105 *quem dederat . . . Priene*; 163 *quem dat Bilbilis*. Quos locos intuens dubito an non recte in indice nominum Liviam (cf. ep. VIII, 11, 3 v. 34 *prisco Livia quem dat e senatu*) Leontii matrem esse dixerim, cum potius patria esse videatur. Quamquam nescio, quemadmodum tum congruat, ut ille *facile primus Aquitanorum* (ep. VIII, 12, 5) appelletur.

GAI SOLLII APOLLINARIS SIDONII
EPISTULARUM

LIBER PRIMUS.

I.

SIDONIUS CONSTANTIO SUO SALUTEM.

1. Diu praecipis, domine maior, summa suadendi aucto-
ritate, sicuti es in his, quae deliberabuntur, consiliosissi-
mus, ut, si quae litterae paulo politiores varia occasione
fluxerint, prout eas causa persona tempus elicuit, omnes
retractatis exemplaribus enucleatisque uno volumine inclu- 5
dam, Quinti Symmachi rotunditatem, Gai Plinii disciplinam
maturitatemque vestigiis praesumptuosis insecuturus. 2. nam
de Marco Tullio silere melius puto, quem in stilo epistu-
lari nec Iulius Titianus sub nominibus illustrium femi-
narum digna similitudine expressit; propter quod illum 10
ceteri quique Frontonianorum utpote consecraneum aemu-
lati, cur veternosum dicendi genus imitaretur, oratorum
simiam nuncupaverunt. quibus omnibus ego immane dictu
est quantum semper iudicio meo cesserim quantumque
servandam singulis pronuntiaverim temporum suorum meri- 15

4 fluxerint *T*; fluxerunt *LMC* | omnes *NMCT*; eas
omnes *L* || 8 silere melius puto quem i. s. e. n. *Wilamowitz*
(*cf. Sallust. Jug. 19, 2*); silere me (*spat. 8 litt. vac.*) in stilo
epistulari nec *L*, silere me in stilo epistolari melius puto quem
nec (*nisi quod me cm. C*) *NMTC* || 9 titinianus *MT*, ticinia-
nus *C* || 12 cum v. d. g. imitarentur oratorum, simiam *Mommsen* ||

torumque praerogativam. 3. sed scilicet tibi parui tuaeque
 examinationi has <litterulas> non recensendas (hoc enim
 parum est) sed defaecandas, ut aiunt, limandasque com-
 5 misi, sciens te inmodicum esse fautorem non studiorum,
 modo verum etiam studiosorum. quam ob rem nos nunc
 perquam haesitabundos in hoc deinceps famae pelagus im-
 pellis. 4. porro autem super huiusmodi opusculo tutius
 conticueramus, contenti versuum felicius quam peritius
 editorum opinione, de qua mihi iam pridem in portu
 10 iudicii publici post lividorum latratuum Scyllas enavigatas
 sufficientis gloriae ancora sedet. sed si et hisce delira-
 mentis genuinum molarem invidia non fixerit, actutum
 tibi a nobis volumina numerosiora percopiosis scaturientia
 sermocinationibus multiplicabuntur. vale.

· II.

15

SIDONIUS AGRICOLAE SUO SALUTEM.

1. Saepenumero postulavisti, ut, quia Theudorici regis
 Gothorum commendat populis fama civilitatem, litteris tibi
 formae suae quantitas, vitae qualitas significaretur. pareo
 libens, in quantum epistularis pagina sinit, laudans in te
 20 tam delicatae sollicitudinis ingenuitatem. igitur vir est et
 illis dignus agnosci, qui eum minus familiariter intuentur:
 ita personam suam deus arbiter et ratio naturae consum-
 matae felicitatis dote sociata cumulaverunt; mores autem
 huiusmodi, ut laudibus eorum nihil ne regni quidem
 25 defrudet invidia. 2. si forma quaeratur: corpore exacto,
 longissimis brevior, procerior eminentiorque mediocribus.
 capitis apex rotundus, in quo paululum a planitie frontis
 in verticem caesaries refuga crispatur. cervix non <sedet

2 litterulas *add. Luetjohann; om. LNMTC, sed in L spat. 10 litt. vacat* || 3 parum *T*, parvum *LMCN* || 11 et *malit delere Luetjohann* || 16 theodorici *C*, theoderici *M* || 24 huiusce-
 modi *NMCT*, huiusce modi sunt *L* || 25 defraudet *MTC* || 28 non sedet nodis sed nervis *ego* (non toris tumet sed nervis

nodis) sed nervis. geminos orbes hispidus superciliarum coronat arcus; si vero cilia flectantur, ad malas medias palpebrarum margo prope pervenit. aurium legulae, sicut mos gentis est, crinium superiacentium flagellis operiuntur. nasus venustissime incurvus. labra subtilia nec dilatatis oris angulis ampliata. pilis infra narium antra fruticantibus cotidiana succisio. barba concavis hirta temporibus, quam in subdita vultus parte surgentem stirpitis tonsor assiduus genis ut adhuc vesticipibus evellit. 3. menti, gutturis, colli, non obesi sed succulenti, lactea cutis, quae propius inspecta iuvenali rubore suffunditur; namque hunc illi crebro colorem non ira sed verecundia facit. teretes umeri, validi lacerti, dura brachia, patulae manus, recedente alvo pectus excedens. aream dorsi humilior inter excrementa costarum spina discriminat. tuberosum est utrumque musculis prominentibus latus. in succinctis regnat vigor ilibus. corneum femur, internodia poplitem bene mascula, maximus in minime rugosis genibus honor; crura suris fulta turgentibus et, qui magna sustentat membra, pes modicus. 4. si actionem diurnam, quae est forinsecus exposita, perquiras: antelucanos sacerdotum suorum coetus minimo comitatu expetit, grandi sedulitate veneratur; quamquam, si sermo secretus, possis animo advertere, quod servet istam pro consuetudine potius quam pro ratione reverentiam. reliquum mane regni administrandi cura sibi deputat. circumssistit sellam comes armiger; pellitorum turba satellitum ne absit, admittitur, ne obstrepat, eliminatur, sicque pro foribus immurmurat

Luetjohann); non (*spat. 10 litt. vac.*) sed nervis *L*, non sed vis *** (non sed *in ras.*, post vis 3 *litt. eras. N¹*) *N*, non sedet nervis (sedet nervis s. l. *add. T¹*) *MTC* || 3 ligulae *Luetjohann* || 4 est gentis *C* || 6 post ampliata *ins.* si casu dentium series ordinata praemineat, niveum protinus repraesentat ipsa colorem *F* cum *Rahewino* (*v. praef. p. V*) || 9 genas ad usque forcibus *NMCT*, sed genas *corr. ex* genis, *reliqua in ras. N¹*; genas *corr. in* genis *M¹*, pici *in ras. M²* || 11 iuvenili *C* || 14 excedens *Luetjohann*; accedens *codd.* || 25 ratione] religione *C* || 27 ne absit *om. spat. 10 litt. vac. L* ||

exclusa velis, inclusa cancellis. inter haec intromissis gentium legationibus audit plurima, pauca respondet; si quid tractabitur, differt; si quid expeditur, accelerat. hora est secunda: surgit e solio aut thesauris inspiciendis
 5 vacaturus aut stabulis. 5. si venatione nuntiata procedit, arcum lateri innectere citra gravitatem regiam iudicat; quem tamen, si comminus avem feramque aut venanti aut vianti fors obtulerit, manui post tergum reflexae puer inserit nervo lorove fluitantibus; quem sicut puerile com-
 10 putat gestare thecatum, ita muliebrem accipere iam tensum. igitur acceptum modo insinuat e regione capitibus intendit, modo ad talum pendulum nodi parte conversa languentem chordae laqueum vagantis digito superlabente prosequitur; et mox spicula capit implet expellit; quidve
 15 cupias percuti, prior admonet; eligis quid feriat: quod elegeris ferit; et, si ab alterutro errandum est, rarius fallitur figentis ictus quam destinantis obtutus. 6. si in convivium venit, quod quidem diebus profestis simile privato est, non ibi inpolitam congeriem viventis argenti
 20 mensis cedentibus suspiciosus minister imponit; maximum tunc pondus in verbis est, quippe cum illic aut nulla narrentur aut seria. toreumatum peripetasmatumque modo conchyliata profertur supellex, modo byssina. cibi arte, non pretio placent, fercula nitore, non pondere. scypho-
 25 rum paterarumque raras oblationes facilius est ut accuset sitis quam recuset ebrietas. quid multis? videas ibi elegantiam Graecam abundantiam Gallicanam celeritatem Italiam, publicam pompam privatam diligentiam regiam disciplinam. de luxu autem illo sabbatario narrationi meae
 30 supersedendum est, qui nec latentes potest latere personas.

2 respondet pauca C || 4 est LN, e s. l. add. M¹, om. CT || 7 post venanti leg. monstres in C et s. l. in M¹T¹ || 8 fors obtulerit om. LNMCT, sed spat. 14 litt. vac. in L, sors obtulerit s. l. N², deus obtulit in marg. M², sors offerat s. l. T¹ || 13 laqueum vagantis NMTC, vagantis laqueum L || 18 in diebus T || 18 privato simile C || 22 narrentur L, narrantur NMTC ||

7. ad coepta redeatur. dapibus expleto somnus meridianus saepe nullus, semper exiguus. quibus horis viro tabula cordi, tesseras colligit rapide, inspicit sollicite, volvit argute, mittit instanter, ioculanter compellat, patienter expectat. in bonis iactibus tacet, in malis ridet, in neutris irascitur, in utrisque philosophatur. secundas fastidit vel timere vel facere, quarum oportunitates spernit oblatas, transit oppositas. sine motu evaditur, sine colludio evadit. putes illum et in calculis arma tractare: sola est illi cura vincendi. 8. cum ludendum est, regiam sequestrat tantisper severitatem, hortatur ad ludum libertatem communio- nemque. dicam quod sentio: timet timeri. denique oblectatur commotione superati et tum demum credit sibi non cessisse collegam, cum fidem fecerit victoriae suae bilis aliena. quodque mirere, saepe illa laetitia minimis occasionibus veniens ingentium negotiorum merita fortunat. tunc petitionibus diu ante per patrocini- orum naufragia iactatis absolutionis subitae portus aperitur; tunc etiam ego aliquid obsecraturus feliciter vincor, quando mihi ad hoc tabula perit, ut causa salvetur. 9. circa nonam recrudescit molis illa regnandi. redeunt pulsantes, redeunt summoventes; ubique litigiosus fremitus ambitus, qui tractus in vesperam cena regia interpellante rarescit et per aulicos deinceps pro patronorum varietate dispergitur, usque ad tempus concubiae noctis excubaturus. sane intromittuntur, quamquam raro, inter cenandum mimici sales, ita ut nullus conviva mordacis linguae felle feriat; sic tamen, quod illic nec organa hydraulica sonant nec sub phonasco vocalium concentus meditatam

4 compellat ioculanter expectat patienter *C* | ioculanter *NMC*, ioculariter *LT* | compellat *om. sp. 8 litt. vac. L* || 11 ludendum *F*; ludum *secl. Mommsen*, ludi *Gustafsson*, ludorum *Engelbrecht* || 13 sup (*sp. 4 litt. vac.*) *ati L* | tum *LN¹*, tunc *N²MCT* | demum credit *om. sp. 11 litt. vac. L, s. l. add. N¹M¹* || 16 veniens occasionibus *C* || 21 molis *L*, mollis *N¹*, moles *N²* (*es in ras. M²*) *MCT* || 24 post aulicos *desse nomen velut aditus suspicatur Luetjohann* || 27 post sales *add. sed Luetjohann*

acroama simul intonat; nullus ibi lyristes choraules mesochorus tympanistria psaltria canit, rege solum illis fidibus delinito, quibus non minus mulcet virtus animum quam cantus auditum. 10. cum surrexerit, inchoat nocturnas
 5 aulica gaza custodias; armati regiae domus aditibus assistunt, quibus horae primi soporis vigilabuntur. sed iam quid meas istud ad partes, qui tibi indicanda non multa de regno sed pauca de rege promisi? simul et stilo finem fieri decet, quia et tu cognoscere viri non amplius
 10 quam studia personamque voluisti et ego non historiam sed epistulam efficere curavi. vale.

III.

SIDONIUS FILIMATIO SUO SALUTEM.

1. I nunc et legibus me ambitus interrogatum senatu move, cur adipiscendae dignitati hereditariae curis per-
 15 vigilibus incumbam; cui pater socer, avus proavus praefecturis urbanis praetorianisque, magisteriis Palatinis militaribusque micuerunt. 2. et ecce Gaudentius meus, hactenus tantum tribunicius, oscitantem nostrorum civium desidiam vicariano apice transcendit. mussitat quidem
 20 iuvenum nostrorum calcata generositas, sed qui transiit derogantes, in hoc solum movetur, ut gaudeat. igitur venerantur hucusque contemptum ac subitae stupentes dona fortunae, quem consessu despiciebant, sede suspiciunt. ille obiter stertentum oblatratorum aures rauci
 25 voce praeconis everberat, qui in eum licet stimulis inimicalibus excitentur, scammis tamen amicalibus deputabuntur. 3. unde te etiam par fuerit privilegio consiliorum praefecturae, in quae participanda deposceris, antiquati honoris

3 delenito *Luetjohann* || 5 gaza *vix sanum* || 12 Philomathio *Wilamowitz* || 20 calcata (*sp. 2 litt. vac.*) nerositas (*sp. 17 litt. vac.*) nsiit dero (*sp. 13 litt. vac.*) hoc *L*; transiit *F*, transit (*ex transiit, ut vid. N¹*) *NMCT* || 26 deputabuntur *LV*, deputantur *N*, deputantur *MCT* || 28 quae participanda *LV*, quam

perniciter sarcire dispendium, ne, si extra praerogativam consiliarii in concilium veneris, solas vicariorum vices egisse videare. vale.

IV.

SIDONIUS GAUDENTIO SUO SALUTEM.

1. Macte esto, vir amplissime, fascibus partis dote 5
meritorum; quorum ut titulis apicibusque potiare, non
maternos reditus, non avitas largitiones, non uxorias gem-
mas, non paternas pecunias numeravisti, quia tibi e con-
trario apud principis domum inspecta sinceritas, spectata
sedulitas, admissa sodalitas laudi fuere. o terque quater- 10
que beatum te, de cuius culmine datur amicis laetitia,
lividis poena, posteris gloria, tum praeterea vegetis et
alacribus exemplum, desidibus et pigris incitamentum; et
tamen, si qui sunt, qui te quocumque animo deinceps
aemulabuntur, sibi forsitan, si te consequantur, debeant, 15
tibi debent procul dubio, quod sequuntur. 2. spectare
mihi videor bonorum pace praefata illam in invidis igna-
viam superbientem et illud militandi inertibus familiare
fastidium, cum a desperatione crescendi inter bibendum
philosophantes ferias inhonoratorum laudant, vitio desidiae, 20
non studio perfectionis . . .

* * *

3. . . . appetitus, ne adhuc pueris usui foret, maiorum
iudicio reiciebatur; sic adolescentum declamatiunculas pan-
nis textilibus comparantes intellegebant eloquia iuvenum 25
laboriosius brevia produci quam porrecta succidi. sed

participandam *NMCT* || 16 consequuntur *C* || 20 ferias inhonoratorum (*in ras. s. l. N¹*) laudant *NCT* et partim *in ras. partim in spat. vac. add. M¹ aut M²*, in frigus honoravi (*sp. 8 litt. vac.*) lauda (*sp. 4 l. v.*) *L*, in phrigiis; honoratorum laudant *V* || 23 ante appetitus *leg. huius enim in C*, cuius *in PF*, neutrum est *in LVMT*, sed cuius *add. in marg. M et s. l. T¹*. maiore lacuna et finem *ep. IV* et initium alterius haustum esse vidit *Luctjohann* ||

hinc quia istaec satis, quod subest, quaeso reminiscaris velle me tibi studii huiusce vicissitudinem reponderare, modo me actionibus iustis deus annuens et sospitem praestet et reducem. vale.

V.

5 SIDONIUS HERENIO SUO SALUTEM.

1. Litteras tuas Romae positus accepi, quibus an secundum commune consilium sese peregrinationis meae coepta promoveant, sollicitus inquiris, viam etiam qualem qualiterque confecerim, quos aut fluvios viderim poetarum
 10 carminibus inlustres aut urbes moenium situ inclitas aut montes numinum opinione vulgatos aut campos proeliorum replicatione monstrabiles, quia voluptuosum censeas, quae lectione compereris, eorum, qui inspexerint, fidelio-
 15 didicisse memoratu. quocirca gaudeo te quid agam cupere cognoscere; namque huiusmodi studium de affectu interiore proficiscitur. ilicet, etsi secus quaequam, sub ope tamen dei ordiar a secundis, quibus primordiis maiores nostri etiam sinisteritatum suarum relationes evolvere
 20 auspicabantur. 2. egresso mihi Rhodanusiae nostrae moenibus publicus cursus usui fuit utpote sacris apicibus accito, et quidem per domicilia sodalium propinquorumque; ubi sane vianti moram non veraedorum paucitas sed amicorum multitudo faciebat, quae mihi arto implicita complexu itum reditumque felicem certantibus votis conprecabatur. sic Alpium iugis appropinquatum; quarum mihi
 25 citus et facilis ascensus et inter utrimque terrentis latera praerupti cavatis in callem nivibus itinera mollita. 3. fluviorum quoque, si qui non navigabiles, vada commoda, [vel] certe pervii pontes, quos antiquitas a fundamentis ad usque

1 istaec *L*; ista hec *N*, ista haec *M*, ista hoc *C*, haec (*om. ista*) *T* || 5 herenio *LNT*, heronio *MC* || 6 litteras tuas *om. sp. 16 litt. vac. L* || 11 numinum *ed. Mediolan. 1498 (item Wilamowitz)*; nominum *codd.*, hominum *Wouweren* || 28 vel *om. L, s. l. add. N¹, in marg. V; seclusi* ||

aggerem calcabili silice crustatum crypticis arcubus fornicavit. Ticini cursoriam (sic navigio nomen) escendi, qua in Eridanum brevi delatus cantatas saepe comissaliter nobis Phaethontjadas et commenticias arborei metalli lacrimas risi. 4. ulvosum Lambrum caerulum Adduam, velocem Athesim pigrum Mincium, qui Ligusticis Euganeisque montibus oriebantur, paulum per ostia adversa subvectus in suis etiam gurgitibus inspexi; quorum ripae torique passim quernis acernisque nemoribus vestiebantur. hic avium resonans dulce concentus, quibus nunc in concavis harundinibus, nunc quoque in iuncis pungentibus, nunc et in scirpis enodibus nidorum struis imposita nutabat; quae cuncta virgulta tumultuatim super amnicos margines soli bibuli suco fota fruticaverant. 5. atque obiter Cremonam praevectus adveni, cuius est olim Tityro Mantuano largum = suspirata proximitas. Brixillum dein oppidum, dum succedenti Aemiliano nautae decedit Venetus remex, tantum, ut exiremus, intravimus, Ravennam paulo post cursu dexteriore subeuntes; quo loci veterem civitatem novumque portum media via Caesaris ambigas utrum conectat an separet. insuper oppidum duplex pars interluit Padi certa, pars alluit; qui ab alveo principali molium publicarum discerptus obiectu et per easdem derivatis tramitibus exhaustus sic dividua fluenta partitur, ut praebeant moenibus circumfusa praesidium, infusa commercium. 6. hic cum peroportuna cuncta mercatui, tum praecipue quod esui competeret, deferebatur; nisi quod, cum sese hinc salsum portis pelagus impingeret, hinc cloacali

2 ascendi (corr. in escendi *M*²) *MCT* || 3 brevi *om. L, s. l. add. V* | cantatas *s. c. nobis om. sp. 28 litt. vac. L, in marg. add. V* || 12 en (*sp. 1 litt. vac.*) dibus nido (*sp. 12 litt. vac.*) uis impositi (*sp. 8 litt. vac.*) quae *L* | struis *N*, strues *MTC* | nutabat *L et (corr. in natabat) N*, natabat (*corr. in nutabat M*²) *MVCT* || 16 largum *L et (corr. in larium) N*, larium *MCT*; cf. *Verg. ecl. IX, 28* || 21 duplex: pars *distinguit Mommsen*; sed certa *vix sanum* || 22 cetera *F* | post qui *leg. vadus in T* || 26 cum *secl. Luetjohann* ||

pulte fossarum discursu lyntrium ventilata ipse lentati languidus lapsus umoris nauticis cuspidibus foraminato fundi glutino sordidaretur, in medio undarum sitiebamus, quia nusquam vel aquaeductuum liquor integer vel cisterna
 5 defaecabilis vel fons inriguus vel puteus inlimis. 7. unde progressis ad Rubiconem ventum, qui originem nomini de glarearum colore puniceo mutuabatur quique olim Gallis cisalpinis Italisque veteribus terminus erat, cum populis utrisque Hadriatici maris oppida divisui fuere.
 10 hinc Ariminum Fanumque perveni, illud Iuliana rebellione memorabile, hoc Hasdrubaliano funere infectum: siquidem illic Metaurus, cuius ita [in] longum felicitas uno die parta porrigitur, ac si etiam nunc Dalmatico salo cadavera sanguinolenta decoloratis gurgitibus inferret. 8. hinc
 15 cetera Flaminiae oppida statim, ut ingrediebar, egressus laevo Picentes, dextro Umbros latere transmisi; ubi mihi seu Calaber Atabulus seu pestilens regio Tuscorum spiritu aeris venenatis flatibus inebriato et modo calores alternante, modo frigora vaporatum corpus infecit. interea
 20 febris sitisque penitissimum cordis medullarumque secretum depopulabantur; quarum aviditati non solum amoena fontium aut abstrusa puteorum, quamquam haec quoque, sed tota illa vel vicina vel obvia fluenta, id est vitrea Velini gelida Clitumni, Anienis caerulea Naris sulphurea,
 25 pura Fabaris turbida Tiberis, metu tamen desiderium fallente, pollicebamur. 9. inter haec patuit et Roma conspectui; cuius mihi non solum formas verum etiam nau-machias videbar epotaturus. ubi priusquam vel pomoeria contingerem, triumphalibus apostolorum liminibus affusus
 30 omnem protinus sensi membrīs male fortibus explosum

1 ante ipse leg. et in MC et s. l. in T, om. LN || 7 mutuabatur L et ut vid. N (corr. in mutuatur N¹), mutua*tur (n ut v. er. M²) M, mutuatur CT; cf. supra § 4 oriebantur || 10 iulia (sp. 24 litt. vac.) hoc L || 12 in om. L, s. l. add. N¹V; seclūsi || 13 parta om. C || 19 va (sp. 10 litt. vac.) corpus (sp. 14 l. v.) terea L || 24 Velini Mommsen (cf. Verg. Aen. VII, 517); fucini LMT, sucini C || 27 formas corr. in thermas M², in termas T² ||

esse languorem; post quae caelestis-experimenta-patrocinii
 conducti devorsorii parte susceptus atque etiam nunc istaec
 inter iacendum scriptitans quieti pauxillulum operam impendo. 10.
 neque adhuc principis aulicorumque tumultuosis foribus obversor. 5
 interveni etenim nuptiis patricii Ricimeris, cui filia perennis Augusti in spem publicae securitatis copulabatur. igitur nunc in ista non modo personarum sed etiam ordinum partiumque laetitia Transalpino tuo latere conducibilis visum, quippe cum hoc ipso tempore, quo haec mihi exarabantur, vix per omnia theatra 10
 macella, praetoria fora, templa gymnasia Thalassio Fescenninus explicaretur, atque etiam nunc e contrario studia sileant negotia quiescant iudicia conticescant, differantur legationes vacet ambitus et inter scurrilitates histrionicas totus actionum seriarum status peregrinetur. 11. iam 15
 quidem virgo tradita est, iam coronam sponsus, iam palmatam consularis, iam cycladem pronuba, iam togam [senator] honoratus, iam paenulam deponit inglorius, et nondum tamen cuncta thalamos pompa defremuit, quia necdum ad mariti domum nova nupta migravit. qua festi- 20
 vitate decursa cetera tibi laborum meorum molimina reserabuntur, si tamen vel consummata sollemnitas aliquando terminaverit istam totius civitatis occupatissimam vacationem. vale.

2 istaec *L*, ista haec (*corr. ex ista aec N²*) *NMTC* || 6 post filia *leg. ascela s. l. in T¹* || 7 nunc in ista *om. C* || 11 thalassio *LVT*, thalassia (*sed corr. ex talasio*) *N²* (*extr. a in ras. M²*) *MC* || 14 histrionicas *Luetjohann*; histrionic (*sp. 2 l. v.*) *L*, histrionum (*sed um in ras. N¹*) *NMTC* || 15 seriarum *om. sp. 7 litt. v. L*, suarum *V*, seriarum (*sed praeter arum in ras. et s. l. add. vel su*) *M²* | peregrinetur *praeter tur om. sp. 10 l. v. L* || 16 coronam *LN¹*, corona *N²MCT* | palmatam *LN¹*, palmata *N²MCT* || 17 cycladem *LN¹*, cyclade *N²MCT* | togam *LN¹*, toga *N²MCT* | senator *secl. Luetjohann* || 18 honoratus *LN¹*, honeratus *V*, honoratur *N²CT et in ras. M²* || 23 occupationem *vaca seq. spat. vac. L*, occupationem occupatissimam *V*, occupatissimam (*ssimam s. l., in l. 4 litt. eras. N¹*) vacationem (*tionem add. N¹*) *N* | vacationem (*vac in ras. M¹*) *M* | an occupationem vacantissimam? *Luetjohann* ||

VI.

SIDONIUS EUTROPIO SUO SALUTEM.

1. Olim quidem scribere tibi concupiscebam, sed nunc vel maxime impellor, id est cum mihi ducens in urbem Christo propitiante via carpitur. scribendi causa vel sola vel
 5 maxima, quo te scilicet a profundo domesticae quietis extractum ad capessenda militiae Palatinae munia vocem. * * *
 2. his additur, quod munere dei tibi congruit aevi corporis animi vigor integer; dein quod equis armis, veste sumptu famulicio instructus solum, nisi fallimur, incipere
 10 formidas et, cum sis alacer domi, in aggredienda peregrinatione trepidum te iners desperatio facit; si tamen senatorii seminis homo, qui cotidie trabeatis proavorum imaginibus ingeritur, iuste dicere potest semet peregrinatum, si semel et in iuventa viderit domicilium legum,
 15 gymnasium litterarum, curiam dignitatum, verticem mundi, patriam libertatis, in qua unica totius orbis civitate soli barbari et servi peregrinantur. 3. et nunc, pro pudor, si relinquere inter busequas rusticanos subulcosque ronchantes! quippe si et campum stiva tremente proscindas aut prati
 20 floreas opes panda curvus falce populeris aut vineam palmitate gravem cernuus rastris fossor invertas, tunc tibi est summa votorum beatitudo. quin potius expergiscere et ad maiora se pingui otio marcidus et enervis animus attollat. non minus est tuorum natalium viro personam suam ex-
 25 colere quam villam. 4. ad extremum, quod tu tibi iuventus exercitium appellas, hoc est otium veteranorum, in quorum manibus effetis enses robiginosi sero ligone mu-

5 quo *T*, qua *LMC* || 6 nonnulla ut v. ab ipso Sidonio omissa esse vidit *Luetjohann* || 9 ni *C* || 19 et] aut *Luetjohann* || 22 votorum summa *C* || 23 enervis *V*, inervis *LN*, innervis *T*, inermis in ras. ut v. *M*¹ et (corr. ex inermes) *C*, innervis vel enervis in marg. *M*² || 24 non] num add. m. rec. in *M* || 25 tu om. *L* || 26 hoc est om. sp. 13 l. vac. *L* | otium *M*, vel vicium s. l. add. *M*², etiam *C*, ocium s. l. add. *C*¹ | pro veteranorum post spat. 10 litt. vac. ranorum leg. in *L* ||

tantur. esto, multiplicatis tibi spumabunt musta vinetis, innumeros quoque cumulos frugibus rupta congestis horrea dabunt, densum pecus gravidis uberibus in mulctram per antra olida caularum pinguis tibi pastor includet: quo spectat tam faeculento patrimonium promovisse compendio 5 et non solum inter ista sed, quod est turpius, propter ista latuisse? non nequiter te concilii tempore post sedentes censentesque iuvenes inglorium rusticum, senem stantem latitabundum pauperis honorati sententia premat, cum eos, quos esset indignum si vestigia nostra sequerentur, videris 10 dolens antecessisse? 5. sed quid plura? si pateris hortantem, conatum tuorum socius adiutor, praevis particeps ero. sin autem inlecebrosis deliciarum cassibus involutus mavis, ut aiunt, Epicuri dogmatibus copulari, qui iactura virtutis admissa summum bonum sola corporis voluptate 15 determinat, testor ecce maiores, testor posteros nostros huic me noxae non esse confinem. vale.

VII.

SIDONIUS VINCENTIO SUO SALUTEM.

1. Angit me casus Arvandi nec dissimulo, quin angat. namque hic quoque cumulus accedit laudibus imperatoris, 20 quod amari palam licet et capite damnatos. amicus homini fui supra quam morum eius facilitas varietasque patiebantur. testatur hoc propter ipsum nuper mihi invidia conflata, cuius me paulo incautiorem flamma detorruit. 2. sed quod in amicitia steti, mihi debui. porro autem in natura ille 25 non habuit diligentiam perseverandi: libere queror, non insultatorie, quia fidelium consilia despiciens fortunae ludibrium per omnia fuit. denique non eum aliquando ceci-

3 gravibus *T* || 7 non nequiter te *TC* et in ras. *M*¹, nonne quid *L* et (corr. in non nequiter te *N*¹) *N*, non nequit . . . ut *V*, an quid? nonne te? *Luetjohann* || 8 post stantem leg. nobilem in *TC*, om. *LNVM* || 9 premat *L*, premet (corr. ex premat *N*¹ *V*¹ *M*²) *NVMTTC* || 12 et particeps *C* || 21 amare vulgo || 23 mihi nuper *CM* || 24 incautiorem paulo *C* ||

disse sed tam diu stetisse plus miror. o quotiens saepe ipse se adversa perpeſsum gloriabatur, cum tamen nos ab affectu profundiore ruituram eius quandoque temeritatem miseraremur, definientes non esse felicem, qui hoc frequenter potius esse quam semper iudicaretur! 3. sed gubernationis suae ordinem exposcis. salva fidei reverentia, quae amico debetur etiam afflicto, rem breviter exponam. praefecturam primam gubernavit cum magna popularitate consequentemque cum maxima populatione. pariter onere depressus aeris alieni metu creditorum successuros sibi optimates aemulabatur. omnium colloquia ridere, consilia mirari, officia contemnere, pati de occurrentum raritate suspicionem, de assiduitate fastidium, donec, odii publici mole vallatus et prius cinctus custodia quam potestate discinctus, captus destinatusque pervenit Romam, ilico tumens, quod prospero cursu procellosum Tusciae litus enavigasset, tamquam sibi bene conscio ipsa quodammodo elementa famularentur. 4. in Capitolio custodiebatur ab hospite Flavio Asello, comite sacrarum largitionum, qui adhuc in eo semifumantem praefecturae nuper extortae dignitatem venerabatur. interea legati provinciae Galliae, Tonantius Ferreolus praefectorius, Afranii Syagrii consulis e filia nepos, Thaumastus quoque et Petronius, maxima rerum verborumque scientia praediti et inter principalia patriae nostrae decora ponendi, praevium Arvandum publico nomine accusaturi cum gestis decretalibus insequuntur. 5. qui inter cetera, quae sibi provinciales agenda mandaverant, interceptas litteras deferebant, quas Arvandi scriba correptus dominum dictasse profitebatur. haec ad regem Gothorum charta videbatur emitti, pacem cum Graeco impe-

5 c (*sp. 1 l. vac.*) am semper (*sp. 13 litt. vac.*) tur (*sp. 12 l. v.*) nis suae *L*, quam semper * * * * tur * * * * nis suae *N*, corr. in quam semper iudicaretur. sed gubernationis suae *N*ⁱ || 6 gubernationis *VMC*, dampnationis *T*, vel gubernationis *s. l.* add. *T*¹ || 12 mirari *Gustafsson et Luetjohann*, rimari *codd.*; an indignari? *Luetjohann* || 13 ex publici *sp. 4 l. v. lici om. L* || 14 et prius cinctus *om. L* || 24 scientia] copia *T* ||

ratore dissuadens, Britannos supra Ligerim sitos impugnari oportere demonstrans, cum Burgundionibus iure gentium Gallias dividi debere confirmans, et in hunc ferme modum plurima insana, quae iram regi feroci, placido verecundiam inferrent. hanc epistulam laesae maiestatis crimine ardere 5 iurisconsulti interpretabantur. 6. me et Auxanium, praestantissimum virum, tractatus iste non latuit, qui Arvandi amicitias quoquo genere incursas inter ipsius adversa vitare perfidum barbarum ignavum computabamus. deferimus igitur nil tale metuenti totam per<niciter> machinam, quam 10 summo artificio acres et flammei viri oculere in tempus iudicii meditabantur, scilicet ut adversarium incautum et consiliis sodalium repudiatis soli sibi temere fidentem professione responsi praecipitis involverent. dicimus ergo, quid nobis, quid amicis secretioribus tutum putaretur; 15 suademus nil quasi leve fatendum, si quid ab inimicis etiam pro levissimo flagitaretur: ipsam illam dissimulationem tribulosissimam fore, quo facilius exc<uterent> sciscitan<do confes>ionis securitatem. 7. quibus agnitis proripit sese atque in convicia subita prorumpens: 'abite degeneres', 20 inquit, 'et praefectoriis patribus indigni, cum hac superforanea trepidatione; mihi, quia nihil intellegitis, hanc negotii partem sinite curandam; satis Arvando conscientia sua sufficit; vix illud dignabor admittere, ut advocati mihi in actionibus repetundarum patrocinentur.' discedimus 25 tristes et non magis iniuria quam maerore confusi; quis

5 ardere *L*, ardentem (*sed nter in ras. N²*)*N*, ardentem *M* (*sed in marg. vel ardere M¹*)*CT* || 10 nihil *MC* | metuenti *om.* *V*, s. l. *add. M¹*, praeter *m om. sp. 7 litt. v. L* | perniciter *Luetjohann*; per (*sp. 8 litt. v.*) machinam *L*, perimachi * am (*n ut v. er.*) *N*, permachiam *VM¹T¹*, perimachiam *M²T²CPF* || 13 sibi soli *M* || 17 illam ipsam *T* || 18 excuterent sciscitando (*ita Wilamowitz et Luetjohann*) confessionis securitatem *ego*; exc (*sp. 6 l. v.*) sciscitan (*sp. 11 l. v.*) sionis securitatem (*om. inferrent*) *L et (corr. in persuasionis securitatem inferrent N¹) N*, persuasionis securitatem inferrent *V¹MTC*, excuterent sciscitando incautam persuasionis securitatem *Luetjohann* || 24 sua *om. C* ||

enim medicorum iure moveatur, quotiens desperatum furor arripiat? 8. inter haec reus noster aream Capitolinam percurrere albus; modo subdolis salutationibus pasci, modo crepantes adulationum bullas ut recognoscens libenter audire, modo serica et gemmas et pretiosa quaeque trapezitarum involucra rimari et quasi mercaturus inspicere prensare, depretiari devolvere et inter agendum multum de legibus, de temporibus, de senatu, de principe queri, quod se non prius, quam discuterent, ulciscerentur. 9. pauci medii dies, et in tractatorio frequens senatus (sic post comperi; nam inter ista discesseram). procedit noster ad curiam paulo ante detonsus punicatusque, cum accusatores semipullati atque concreti nuntios a decemviris opperirentur et ab industria squalidi praeripuissent reo debitam miserationem sub invidia sordidorum. citati intromittuntur: partes, ut moris est, e regione consistunt. offertur praefectoriis ante propositionis exordium ius sedendi: Arvandus iam tunc infelici impudentia concito gradu mediis prope iudicum sinibus ingeritur; praefectorius circumstantibus latera legis verecunde ac leviter in imo subselliorum capite con-sedit, ita ut non minus legatum se quam senatorem reminisceretur, plus ob hoc postea laudatus honoratusque. 10. dum haec, et qui procerum defuerant affuerunt: consurgunt partes legatique proponunt. epistula post provinciale mandatum, cuius supra mentio facta, profertur; atque, cum sensim recitaretur, Arvandus necdum interrogatus se dictasse proclamat. respondere legati, quamquam valde ne-

2 arripi *L* || 6 pensare *Vatic.* 3421 || 7 deprecia-re *MT*, vel *ri s. l. add. M¹* || 10 et *V et (corr. in it N²)N*, it *LT et in ras. M¹*, ut *C* | tractatorio *LV et (corr. in tractatorium N²)N*, tractario (*corr. in tractatorium M¹*)*M*, tractatorum *C*, tractatum *T*; cf. *Plin. ep. V, 13, 8* pauci dies, et liber principis severus; *VII, 27, 13* exiguum temporis medium, et rursus simile aliud priori fidem fecit; *IX, 13, 6* opportune senatus intra diem tertium || 18 gressu *C* || 19 pra (*sp. 3 l. v.*) torius (*sp. 7 l. v.*) sistentibus *L*, pra (*sp. vac.*) torius circumstantibus *N*, ferreolus circumstantibus *MCT* || 24 legati (*om. que*) *CT* || 25 post facta leg. est in *T*, s. l. add. *M¹* || 27 valde *NTC et*

quiter, constaret, quod ipse dictasset. at ubi se furens ille quantumque caderet ignarus bis terque repetita confessione transfodit, acclamatur ab accusatoribus, conclamatur a iudicibus reum laesae maiestatis confitentem teneri. ad hoc et milibus formularum iuris id sancientum iugulabatur. 5
 11. tum demum laboriosus tarda paenitudine loquacitatis inpalluisse perhibetur, sero cognoscens posse reum maiestatis pronuntiari etiam eum, qui non affectasset habitum purpuratorum. confestim privilegiis geminae praefecturae, quam per quinquennium repetitis fascibus rexerat, ex- 10
 auguratus et, plebeiae familiae non ut additus sed ut reditus, publico carceri adiudicatus est. illud sane aerumnosissimum, sicuti narravere qui viderant, quod, quia se sub atratis accusatoribus exornatum ille politumque iudicibus intulerat, paulo post, cum duceretur addictus, miser nec 15
 miserabilis erat. quis enim super statu eius nimis inflecteretur, quem videret accuratum delibutumque lautumiis aut ergastulo inferri? 12. sed et iudicio vix per hebdomadam duplicem comperendinato capite multatus in insulam coniectus est serpentis Epidauri, ubi usque ad inimicorum 20
 dolorem devenustatus et a rebus humanis veluti vomitu fortunae nauseantis exsputus nunc ex vetere senatusconsulto Tiberiano triginta dierum vitam post sententiam trahit, uncum et gemonias et laqueum per horas turbulentis carnificis horrescens. 13. nos quidem, prout valemus, 25
 absentes praesentesque vota facimus, preces supplicationesque geminamus, ut suspenso ictu iam iamque mucronis exerti pietas Augusta seminecem quamquam publicatis bonis vel exilio muneretur. illo tamen, seu exspectat ex-

(*corr. in valide M²*) *M*, *om. sp. 3 l. v. L*, valide *V* | nequiter *LNTC*, ac nequiter *V* et (*s. l. add. ac M²*) *M* || 1 constaret *NVMT*, *om. sp. 12 l. v. L*, constanter *C*; quamquam fatenti nequiter sane constare *Luetjohann* || 4 *post reum leg. se in C* | maiestatis laesae *C* || 9 purpuratorium *C* || 10 exauguratus *LNVNT*, auguratus *M* (*in marg. //uctoratus M¹*), exauctoratus *C* || 18 et] ut *C* || 20 serpentis *om. C* | epidauri *corr. in epidaurii M¹*, epidaurii *T* || 27 ictu *om. sp. 8 l. v. L* | iamque mucronis *om. sp. 11 l. v. L* ||

trema quaeque seu sustinet, infelicius nihil est, si post tot notas inustas contumeliasque aliquid nunc amplius quam vivere timet. vale.

VIII.

SIDONIUS CANDIDIANO SUO SALUTEM.

5 1. Morari me Romae congratularis; id tamen quasi facete et fatigationum salibus admixtis: ais enim gaudere te, quod aliquando necessarius tuus videam solem, quem utique perraro bibitor Araricus inspexerim. nebulas enim mihi meorum Lugdunensium exprobras et diem quereris
 10 nobis matutina caligine obstructum vix meridiano fervore reserari. 2. et tu istaec mihi Caesenatis furni potius quam oppidi verna deblateras? de cuius natalis tibi soli vel iucunditate vel commodo quid etiam ipse sentires, dum migras, iudicavisti; ita tamen, quod te Ravennae felicius
 15 exulantem auribus Padano culice perfossis municipalium ranarum loquax turba circumsilit. in qua palude indesinenter rerum omnium lege perversa muri cadunt aquae stant, tures fluunt naves sedent, aegri deambulant medici iacent, algent balnea domicilia conflagent, sitiunt
 20 vivi natant sepulti, vigilant fures dormiunt potestates, faenerantur clerici Syri psallunt, negotiatores militant monachi negotiantur, student pilae senes aleae iuvenes, armis eunuchi litteris foederati. 3. tu vide, qualis sit civitas, ubi tibi lar familiaris incolitur, quae facilius territorium potuit ha-
 25 bere quam terram. quocirca memento innoxiiis Transalpinis

1 seu *ante* sustinet *om.* L || 8 perraro bibitor Araricus *ego* (perraro Araris poter *Luetjohann*); perraro bi *sequ. sp. 6 litt. L*; raro bibitor araricus *VMCT et in ras. N¹ (13 litt. in l. et 5 s. l. eras.)* | enim] ergo C || 11 ista ec mihi L, aece ista mihi *corr. in* haec ista mihi N¹, ista haec mihi M, hoc ista mihi C, haec mihi ecce ista (haec et mihi s. l. *add. T²*) T || 14 iudicavisti *LNT et (corr. in* iudicasti M²)M, iudicasti C, indicasti F || 18 tures *CT et s. l. add. N¹M¹*, ventres *LNM* | aegri deambulant *om. L* || 19 sitiunt vivi *om. L* || 21 monachi *LNV T*, milites C *et in ras. M¹* ||

esse parcendum, quibus caeli sui dote contentis non grandis gloria datur, si deteriorum collatione clarescant. vale.

IX.

SIDONIUS HERENIO SUO SALUTEM.

1. Post nuptias patricii Ricimeris, id est post imperii utriusque opes eventilatas tandem reditum est in publicam serietatem, quae rebus actitandis ianuam campumque patefecit. interea nos Pauli praefectorii tam doctrina quam sanctitate venerandis laribus excepti comiter blandae hospitalitatis officiis excolebamur. porro non isto quisquam viro est in omni artium genere praestantior. deus bone, quae ille propositionibus aenigmata, sententiis schemata, versibus commata, digitis mechanemata facit! illud tamen in eodem studiorum omnium culmen antevenit, quod habet huic eminenti scientiae conscientiam superiorem. igitur per hunc primum, si quis quoquo modo in aulam gratiae aditus, exploro; cum hoc confero, quinam potissimum procerum spebus valeret nostris opitulari. 2. nec sane multa cunctatio, quia pauci, de quorum eligendo patrocinio dubitaretur. erant quidem in senatu plerique opibus culti genere sublimes, aetate graves consilio utiles, dignitate elati dignatione communes, sed servata pace reliquorum duo fastigatissimi consulares, Gennadius Avienus et Caecina Basilius, prae ceteris conspiciebantur. hi in amplissimo ordine seposita praerogativa partis armatae facile post purpuratum principem principes erant. sed inter hos quoque quamquam stupendi tamen varii mores et genii potius quam ingenii similitudo. labor namque super his aliqua succinctius. 3. Avienus ad consulatum felicitate, Basilius virtute pervenerat. itaque dignitatum in Avieno iucunda

3 herenio *LNT*, heronio *MC* || 8 venerandi *F* || 9 excolebamur porro *om. sp. 14 l. v. L* || 13 eodem *LN*, *corr. ex eo M²T¹*, eo *VC* || 17 sane multa cunctatio *om. sp. 7 litt. v. L* || 23 post hi *leg. nam in T* || 26 post mores *leg. erant in T* ||

velocitas, in Basilio sera numerositas praedicabatur. utrum-
 que quidem, si fors laribus egrediebantur, artabat clientum
 praevia pedisequa circumfusa populositas; sed longe in
 paribus dispares sodalium spes et spiritus erant. Avienus,
 5 si quid poterat, in filiis generis fratribus provehendis mo-
 liebatur; cumque semper domesticis candidatis distringere-
 tur, erga expediendas forinsecus ambientum necessitates
 minus valenter efficax erat. 4. et in hoc Corvinorum familiae
 Deciana praeferebatur, quod, qualia impetrabat cinctus
 10 Avienus suis, talia conferebat Basilius discinctus alienis.
 Avieni animus totis et cito, sed infructuosius, Basilii paucis
 et sero, sed commodius aperiebatur. neuter aditu difficili,
 neuter sumptuoso; sed si utrumque coluisses, facilius ab
 Avieno familiaritatem, facilius a Basilio beneficium conse-
 15 quebare. 5. quibus diu utrimque libratis id tractatus mu-
 tuus temperavit, ut reservata senioris consularis reverentia,
 in domum cuius nec nimis raro ventitabamus, Basilianis
 potius frequentatoribus applicaremur. ilicet, dum per hunc
 amplissimum virum aliquid de legationis Arvernae petiti-
 20 nibus elaboramus, ecce et Kalendae Ianuariae, quae Augusti
 consulis mox futuri repetendum fastis nomen opperiebantur.
 6. tunc patronus: 'heia', inquit, 'Solli meus, quamquam
 suscepti officii onere pressaris, exeras volo in obsequium
 novi consulis veterem Musam votivum quippiam vel tumul-
 25 tuariis fidibus carminantem. praebebo admittendo aditum
 recitaturoque solacium recitantique suffragium. si quid ex-
 perto credis, multa tibi seria hoc ludo promovebuntur.'
 parui ego praeceptis, favorem ille non subtraxit iniunctis
 et impositae devotionis adstipulator invictus egit cum con-

1 seria *L* || 4 spiritus] species *codd. Helmstad. 486 et Parisin. 2783* || 10 discinctus *usque ad basilii om. C* || 13 coluisses *LNT*, consuluisses *VM*, consiliuisses *C* || 14 familiaritatem *om. sp. 15 l. v. L* | facilius a basilio *LN M*, a basilio (*om. facilius*) *VCT*; *cf. ep. V, 2, 2* debuit — debuit || 15 utrumque (*corr. in utrimque C²*) libratis diu *C* | utrumque *L* || 16 servata (*re s. l. add. T²*) *T*; *cf. ep. IV, 11, 7* | reverentia *LVMT¹*, frequentia *T²C* || 20 ecce et *LVMT*, ecce (*om. et*) *C* || 22 *post* meus *sp. 8 l. v. in L*, cendum *exp. N¹*, agedum *Wilamowitz* ||

sule meo, ut me praefectum faceret senatui suo. 7. sed tu, ni fallor, epistulae perosus prolixitatem voluptuosius nunc opusculi ipsius relegendis versibus inmorabere. scio, atque ob hoc carmen ipsum loquax in consequentibus charta deportat, quae pro me interim, dum venio, diebus tibi pauculis sermocinetur. cui si examinis tui quoque puncta tribuantur, aequè gratum mihi, ac si me in comitio vel inter rostra contionante ad sophos meum non modo lati clavi sed tribulium quoque fragor concitaretur. sane moneo praeque denuntio quisquilias ipsas Clus tuae hexametris minime exaeques. merito enim conlata vestris mea carmina non heroicorum phaleris sed epitaphistarum neniis comparabuntur. 8. attamen gaude, quod hic ipse panegyricus etsi non iudicium certe eventum boni operis accepit. quapropter, si tamen tetrica sunt amoenanda iocularibus, volo paginam glorioso id est quasi Thrasoniano fine concludere Plautini Pyrgopolinici imitator. igitur cum ad praefecturam sub ope Christi stili occasione pervenerim, iubeo te, scilicet pro potestate cinctuti, undique omnium laudum convasatis acclamationibus ad astra portare, si placeo, eloquentiam, si displiceo, felicitatem. videre mihi videor, ut rideas, quia perspicis nostram cum milite comico ferocisse iactantiam. vale.

X.

SIDONIUS CAMPANIANO SUO SALUTEM.

1. Accepi per praefectum annonae litteras tuas, quibus eum tibi sodalem veterem mihi insinuas iudici novo. gratias ago magnas illi, maximas tibi, quod statuistis de ami-

1 senatu *C* || 10 ipsas] istas *Luetjohann* | clius *LVM*, vel clios *add. s. l. M¹ V¹*, clios *CT* || 19 iubeo te scilicet *ego*; iub (*sp. 5 l. v.*) ilicet *L*, iubeas ilicet (*eas in sp. 10 l. v. add. N²*) *NCT*, *om. in ras. V*, *s. l. add. M¹* || 23 ferocisse *LV*, ferocissimo *Vatican. 3421*, ferocissime (*corr. ex ferocissimo? N²*) *NMCT* || 24 campaniano *LVM¹*, campanio *C* ||

citia mea vel praesumere tuta vel illaesa credere. ego
 vero notitiam viri familiaritatemque non solum volens sed
 et avidus amplector, quippe qui noverim nostram quoque
 gratiam hoc obsequio meo fore copulatiorem. 2. sed et
 5 tu vigilantiae suae me id est famae meae statum causam-
 que commenda. vereor autem, ne famem populi Romani
 theatralis caveae fragor insonet et infortunio meo publica
 deputetur esuries. sane hunc ipsum e vestigio ad portum
 mittere paro, quia conperi naves quinque Brundisio pro-
 10 fectas cum speciebus tritici ac mellis ostia Tiberina teti-
 gisse; quarum onera expectationi plebis, si quid strenue
 gerit, raptim faciet offerri, commendaturus se mihi, me
 populo, utrumque tibi. vale.

XI.

SIDONIUS MONTIO SUO SALUTEM.

15 1. Petis tibi, vir disertissime, Sequanos tuos expeti-
 turo satiram nescio quam, si sit a nobis perscripta, trans-
 mitti. quod quidem te postulasse demiror; non enim
 sanctum est, ut de moribus amici cito perperam sentias.
 huic eram themati scilicet incubaturus id iam agens otii
 20 idque habens aevi, quod iuvenem militantemque dictasse
 praesumptiosum fuisset, publicasse autem periculosum?
 cui namque grammaticum vel salutanti Calaber ille non
 dixit:

25 'si mala condiderit in quem quis carmina, ius est
 iudiciumque?'

2. sed ne quid ultra tu de sodali simile credas, quid
 fuerit illud, quod me sinistrae rumor ac fumes opinionis
 afflavit, longius paulo sed ab origine exponam. temporibus
 Augusti Maioriani venit in medium charta comitatum,

24 Hor. sat. II, 1, 82 sq.

1 tuta praesumere C, praesumere vita L | illaesa om. sp. 7
 l. v. L || 5 causamque] famamque C || 9 brundisio L || 27 quo
 Colvius ||

sed carens indice, versuum plena satiricorum mordacium, sane qui satis invectivaliter abusi nominum nuditate carpebant plurimum vitia, plus homines. inter haec fremere Arelatenses, quo loci res agebatur, et quaerere, quem poetarum publici furoris merito pondus urgeret, his maxime auctoribus, quos notis certis auctor incertus exacerbaverat. 3. accidit casu, ut Catullinus illustis tunc ab Arvernibus illo veniret, cum semper mihi tum praecipue commilitio recenti familiaris; saepe enim cives magis amicos peregrinatio facit. igitur insidias nescienti tam Paeonius quam Bigerrus has tetenderunt, ut plurimis coram tamquam ab incauto sciscitarentur, hoc novum carmen an recognosceret. et ille: 'si dixeritis'. cumque frustra diversa quasi per iocum effunderent, solvitur Catullinus in risum intempestivoque suffragio clamare coepit dignum poema, quod perennandum 'apicibus auratis iuste tabula rostralis acciperet aut etiam Capitolina. 4. Paeonius exarsit, cui satiricus ille morsum dentis igniti avidius impresserat, atque ad adstantes circulatorum: 'iniuriae communis', inquit, 'iam reum inveni. videtis, ut Catullinus deperit risu: apparet ei nota memorari. nam quae causa festinam compulit praecipitare sententiam, nisi quod iam tenet totum, qui de parte sic iudicat? atqui Sidonius nunc in Arverno est: unde colligitur auctore illo, isto auditore rem textam.' itur in furias inque convicia absentis nescientis innocentisque; conscientiae, fidei, quaestioni nil reservatur. sic levis turbae facilitatem, qua voluit, et traxit persona popularis. 5. erat enim ipse Paeonius populi totus, qui tribuniciis flatibus crebro seditionum pelagus impelleret. ceterum si requisisses: 'qui genus, unde domo?', non eminentius quam municipaliter natus quemque inter initia

30 Verg. Aen. VIII, 114.

1 satiricorum *om. praeter orum sp. 7 l. v. L* || 7 ante illustris *leg. vir in T* || 10 facit igitur *om. sp. 9 l. v. L* || 13 frustra (*r eras. M²*) *MCT* || 14 effunderent *LN VMT*, diffunderent *C* || 23 atqui *ego*, itaque *codd.* || 27 et traxit *L et u. v. (corr. in contraxit N²) N*, contraxit *VMCT*; de qua *cf. c. XVI, 99. 105* ||

cognosci claritas vitrici magis quam patris fecerit, identidem tamen per fas nefasque crescere affectans pecuniaeque per avaritiam parcus, per ambitum prodigus. namque ut familiae superiori per filiam saltem quamquam
 5 honestissimam iungeretur, contra rigorem civici moris splendidam, ut ferunt, dotem Chremes noster Pamphilo suo dixerat. 6. cumque de capessendo diademate coniuratio Marcelliana coqueretur, nobilium iuventuti signiferum sese in factione praebuerat, homo adhuc novus in
 10 senectute, donec aliquando propter experimenta felicitatis audaciae natalium eius obscuritati dedit hiantis interregni rima fulgorem. nam vacante aula turbataque republica solus inventus est, qui ad Gallias administrandas fascibus prius quam codicillis ausus accingi mensibus multis tribunali
 15 inlustrium potestatum spectabilis praefectus escenderet, anno peracto militiae extremae terminum circa vix honoratus, numerariorum more seu potius advocatorum, quorum cum finiuntur actiones, tunc incipiunt dignitates. 7. igitur iste sic praefectorius, sic senator, cuius moribus
 20 quod praeconia competentia non ex asse persolvo, generi sui moribus debeo, multorum plus quam bonorum odia commovit adhuc ignorantem mihi, adhuc amico, tamquam saeculo meo canere solus versu valerem. venio Arelatem, nil adhuc (unde enim?) suspicans, quamquam putarer ab
 25 inimicis non affuturus, ac principe post diem viso in forum ex more descendo. quod ubi visum est, ilico expavit, ut ait ille, nil fortiter ausa seditio. alii tamen mihi plus quam deceret ad genua provolvi; alii, ne salutarent, fugere post statuas, oculi post columnas; alii tristes vultuosique iunctis mihi lateribus incedere. 8. hic ego, quid

27 Lucan. V, 322 sq.

1 fecerat *Wouweren*; sed cf. ep. II, 8, 1 cui debuerit ||
 5 pro iungeretur post sp. 5 l. v. ngere L | contra] caetera C ||
 8 marcelliana C, marcellana LMT || 15 escenderet L et (pr. e corr. in a N²) N, ascenderet MCT || 16 extremae militiae C ||
 18 post dignitates sp. 7 l. v. in L || 19 iste] ille C || 23 arelatem VMCT et partim in ras. N², arelate L ||

sibi haec vellet in illis superbiae nimiae, nimiae in istis humilitatis forma, mirari nec ultro tamen causas interrogare, cum subornatus unus e turba factiosorum dat sese mihi consalutandum. tum procedente sermone: 'cernis hos?' inquit. et ego: 'video', inquam, 'gestusque eorum 5 miror equidem nec admiror.' ad haec noster interpres: 'ut satirographum te', inquit, 'aut exsecrantur aut reformidant.'. 'unde? cur? quando?' respondi; 'quis crimen agnovit? quis detulit? quis probavit?' moxque subridens: 'perge', inquam, 'amice, nisi molestum est, et tumescentes 10 nomine meo consulere dignare, utrumnam ille delator aut index, qui satiram me scripsisse confinxit, et perscripsisse confinxerit; unde forte sit tutius, si retractabunt, ut superbire desistant.' 9. quod ubi nuntius rettulit, protinus cuncti non modeste neque singuli sed prope et cater- 15 vatim oscula ac dexteras mihi dederunt. solus Curio meus, in transfugarum perfidiam inductus, cum advesperasceret, per cathedrarios servos vispillonibus tetriores domum raptus ac reportatus est. 10. postridie iussit Augustus, ut epulo suo circensibus ludis interessemus. 20 primus iacebat cornu sinistro consul ordinarius Severinus, vir inter ingentes principum motus atque inaequalem republicae statum gratiae semper aequalis; iuxta eum Magnus, olim ex praefecto, nuper ex consule, par honoribus persona geminatis, recumbente post se Camillo, filio fratris, 25 qui duabus dignitatibus et ipse decursis pariter ornaverat proconsulatum patris, patrum consulatum; Paeonius hinc propter atque hinc Athenius, homo litium temporumque varietatibus exercitatus. hunc sequebatur Gratianensis, omni ab infamia vir sequestrandus, qui Severinum sicut 30 honore postibat, ita favore praecesserat. ultimus ego

1 nimiae nimiae LN, nimiae (alt. nimiae om.) VMCT || 3 post cum leg. subito in T || 11 delator ille C || 12 confinxit et perscripsisse om. C, in marg. add. V | confinxit corr. ex confingit L¹ || 13 confixerit (xe in ras. M²) M || 16 dextras VCT || 18 pro servos post sp. 5 l. v. rvos L | ex tetriores sp. 3 l. v. prior. t om. L || 25 fratris filio C ||

iacebam, qua purpurati latus laevum margine in dextro porrigebatur. 11. edulium multa parte finita Caesaris ad consulem sermo dirigitur, isque succinctus; inde devolvitur ad consularem; cum quo saepe repetitus, quia de
 5 litteris factus, ad virum inlustrem Camillum ex occasione transfertur, in tantum ut diceret princeps: 'vere habes patrum, frater Camille, propter quem me familiae tuae consulatum unum gratuler contulisse.' tunc ille, qui simile aliquid optaret, tempore invento: 'non unum', in-
 10 quit, 'domine Auguste, sed primum'. summo fragore, ut nec Augusti reverentia obsisteret, excepta sententia est. 12. inde nescio quid Athenium interrogans superiectum Paeonium compellatio Augusta praeteriit, casu an industria ignoro. quod cum turpiter Paeonius aegre tulisset, quod
 15 fuit turpius, compellato tacente respondit. subrisit Augustus, ut erat auctoritate servata, cum se communioni dedisset, ioci plenus, per quem cachinnum non minus obtigit Athenio vindictae, quam contigisset iniuriae. colligit itaque sese trebacissimus senex et, ut semper intrinsecus aestu pu-
 20 doris excoquebatur, cur sibi Paeonius anteferretur: 'non miror', inquit, 'Auguste, si mihi standi locum praeripere conetur, qui tibi invadere non erubescit loquendi. 13. et vir illustris Gratianensis: 'multus', inquit, 'hoc iurgio satiricis campus aperitur.' hic imperator ad me cervice
 25 conversa: 'audio', ait, 'comes Sidoni, quod satiram scribas'. 'et ego', inquam, 'hoc audio, domine princeps.' tunc ille, sed ridens: 'parce vel nobis.' 'at ego', inquam, 'quod ab illicitis tempero, mihi parco.' post quae ille: 'et quid faciemus his', inquit, 'qui te lacesunt?' et ego: 'quisquis
 30 est iste, domine imperator, publice accuset: si redarguimur, debita luamus supplicia convicti; ceterum obiecta si non improbabiler cassaverimus, oro, ut indultu clementiae

1 laevum latus *C* || 10 post fragore leg. ita in *T* || 17 optigit *LV*, obtigit *M*, attigit *CT* || 22 ex erubescit *sp.* 3 *l. v.* cit *om.* *L* || 23 vir (*r ut v. eras. L²*) (*sp.* 7 *l. v.*) ustris *L* | satyris *L* || 27 sed ridens] subridens *CT* | vel] ait *C* || 31 convictis *L* || 32 cassaverimus non improbabiler *C* ||

tuae praeter iuris iniuriam in accusatorem meum quae volo scribam.' 14. ad haec ipse Paeonium conspicatus nutu coepit consulere nutantem, placeretne condicio. sed cum ille confusus reticuisset princepsque consuleret erubescenti, ait: 'annuo postulatis, si hoc ipsum e vestigio 5 versibus petas.' 'fiat', inquam; retrorsumque conversus, tamquam aquam manibus poscerem, tantumque remoratus, quantum stibadii circulum celerantia ministeria percurreunt, cubitum toro reddidi. et imperator: 'sponderas te licentiam scribendae satirae versibus subitis postulaturum.' 10 et ego:

'scribere me satiram qui culpat, maxime princeps, hanc rogo decernas aut probet aut timeat.'

15. secutus est fragor, nisi quod dico iactantia est, par Camillano, quem quidem non tam carminis dignitas quam 15 temporis brevitatis meruit. et princeps: 'deum testor et statum publicum me de cetero numquam prohibiturum, quin quae velis scribas, quippe cum tibi crimen impactum probari nullo modo possit; simul et periniurium est sententiam purpurati tribuere privatis hoc simultatibus, ut 20 innocens ac secreta nobilitas propter odia certa crimine incerto periclitetur.' ad hanc ipse sententiam cum verecunde capite demisso gratias agerem, contionatoris mei coeperunt ora pallere, in quae paulo ante post iram tristitia successerat; nec satis defuit, quin gelarent tamquam 25 ad exertum praebere cervices iussa mucronem. 16. vix post haec alia pauca: surreximus. paululum ab aspectu imperatoris processeramus atque etiamnunc chlamydis induebamur, cum mihi consul ad pectus, praefectorii ad manus cadere, ipse ille reus amicus crebro et abiecte 30 miserantibus cunctis humiliari, ita ut timerem, ne mihi

4 an princeps qui? || 10 satirae scribende C || 18 quippe cum] quia tecum L | crimen impactum om. sp. 8 l. v. L, s. l. add. T² || 26 mucrone sequ. sp. 1 l. v. L || 27 alia pauca sur om. sp. 10 l. v. L || 30 ille meus ipse C | reus LNT, meus MC et s. l. add. T²; cf. § 4 iam reum inveni et § 17 reatu ||

invidiam supplicando moveret, quam criminando non concitaverat. dixi ad extremum pressus oratu procerum conglobatorum, sciret conatibus suis versu nil reponendum, derogare actibus meis in posterum tamen si pepercisset; 5 etenim sufficere debere, quod satirae obiectio famam mihi parasset, sed sibi infamiam. 17. in summa perculi quidem, domine maior, non assertorem calumniae tantum quantum murmuratorem; sed cum mihi sic satisfactum est, ut pectori meo pro reatu eius tot potestatum dignitatum- 10 que culmina et iura summitterentur, fateor exordium contumeliae talis tanti fuisse, cui finis gloria fuit. vale.

GAI SOLLII APOLLINARIS SIDONII
EPISTULARUM
LIBER SECUNDUS.

I.

SIDONIUS ECDICIO SUO SALUTEM.

1. Duo nunc pariter mala sustinent Arverni tui. ‘quae-
nam?’ inquis. praesentiam Seronati et absentiam tuam. 15 Seronati, inquam: de cuius ut primum etiam nomine loquar, sic mihi videtur quasi praescia futurorum lusisse fortuna, sicuti ex adverso maiores nostri proelia, quibus nihil est foedius, bella dixerunt; quique etiam pari contrarietate fata, quia non parcerent, Parcas vocitavere. rediit ipse 20 Catilina saeculi nostri nuper Aturribus, ut sanguinem fortu-

3 respondendum *Vatican. 3421* || 6 sed *secl. Luetjohann* | perculi *Wilamowitz*, pertuli *codd.* || 13 arverni tui *LT*, tui arverni *MC* || 18 quique] quippe *Luetjohann* || 19 ipse] iste *Luetjohann* || 20 saec sequ. *sp. v. L* | aturribus *om. sp. 11 l. v. L* ||

nasque miserorum, quas ibi ex parte propinaverat, hic ex
 asse misceret. 2. scitote in eo per dies spiritum diu dissi-
 mulati furoris aperiri: aperte invidet, abiecte fingit, servi-
 liter superbit; indicit ut dominus, exigit ut tyrannus, ad-
 dicit ut iudex, calumniatur ut barbarus; toto die a metu 5
 armatus, ab avaritia ieiunus, a cupiditate terribilis, a vani-
 tate crudelis non cessat simul furta vel punire vel facere;
 palam et ridentibus convocatis ructat inter cives pugnas,
 inter barbaros litteras; epistulas, ne primis quidem api-
 cibus sufficienter initiatus, publice a iactantia dictat, ab 10
 impudentia emendat; 3. totum, quod concupiscit, quasi
 comparat nec dat pretia contemnens nec accipit instru-
 menta desperans; in concilio iubet in consilio tacet, in
 ecclesia iocatur in convivio praedicat, in cubiculo damnat
 in quaestione dormitat; implet cotidie silvas fugientibus 15
 villas hostibus, altaria reis carceres clericis; exultans Gothis
 insultansque Romanis, inludens praefectis concludensque
 numerariis, leges Theodosianas calcans Theudoricianasque
 proponens veteres culpas, nova tributa perquirat. 4. pro-
 inde moras tuas citus explica et quicquid illud est, quod 20
 te retentat, incide. te exspectat palpitantium civium ex-
 trema libertas. quicquid sperandum, quicquid desperandum
 est, fieri te medio, te praesule placet. si nullae a republica
 vires, nulla praesidia, si nullae, quantum rumor est, An-
 themii principis opes, statuit te auctore nobilitas seu pa- 25
 triam dimittere seu capillos. vale.

1 quas (s. s. l. *add. M¹*) *M*, qua *V* | ibi *LN*, *sed* ille s. l.
inter quas et ibi *add. N¹*, ille ibi *MCT*, ille sibi *V* || 5 tota *M* ||
 12 *cf. Greg. Tur. hist. Franc. IV, 12* || 13 iocatur in ecclesia *C*
 || 16 hostibus *LC*, hospitibus *NVMT*, hostibus s. l. *add. T²*
 || 18 theodosianas *L*, theodosianas *MCT* | theudoricianasque
LM, theudericianasque *C*, theudericianasque *T* || 20 est illud
C || 24 est *om. C* ||

II.

SIDONIUS DOMITIO SUO SALUTEM.

1. Ruri me esse causeris, cum mihi potius queri sup-
 petat te nunc urbe retineri. iam ver decedit aestati et
 per lineas sol altatus extremas in axem Scythicum radio
 5 peregrinante porrigitur. hic quid de regionis nostrae cli-
 mate loquar? cuius spatia divinum sic tetendit opificium,
 ut magis vaporibus orbis occidui subiceremur. quid plura?
 mundus incanduit: glacies Alpina deletur et hiulcis arentium
 rimarum flexibus terra perscribitur; squallet glareas in vadis,
 10 limus in ripis, pulvis in campis; aqua ipsa quaecumque
 perpetuo labens tractu cunctante languescit; iam non solum
 calet unda sed coquitur. 2. et nunc, dum in carbaso sudat
 unus, alter in bombyce, tu endromidatus exterius, intrin-
 secus fasceatus, insuper et concava municipis Amerini sede
 15 compressus discipulis non aestu minus quam timore pallen-
 tibus exponere oscitabundus ordiris: 'Samia mihi mater
 fuit.' quin tu mage, si quid tibi salubre cordi, raptim
 subduceris anhelantibus angustiis civitatis et contubernio
 nostro averter insertus fallis clementissimo recessu incle-
 20 mentiam canicularum? 3. sane si placitum, quis sit agri,
 in quem vocaris, situs accipe. Avitaci sumus: nomen hoc
 praedio, quod, quia uxorium, patrio mihi dulcius. haec
 mihi cum meis praesule deo, nisi quid tu fascinum verere,
 concordia. mons ab occasu, quamquam terrenus, arduus
 25 tamen inferiores sibi colles tamquam gemino fomite effundit,
 quattuor a se circiter iugerum latitudine abductos. sed
 donec domicilio competens vestibuli campus aperitur, me-
 diam vallem rectis tractibus prosequuntur latera clivorum

16 Terent. Eunuch. I, 2, 27 (107).

9 describitur *C* | squallet *sp. 6 l. v. om. L* | vadi *L* || 10 li-
 mus *sp. 8 l. v. om. L* | aqua *MCT et s. l. add. N¹ (2 litt. eras.)*,
 ea *L* || 11 iam *LMCTP*, etiam *F* || 14 municipis amerini *NVT*,
 municipi samerini *L*, municipii amerini *C*, municipii camerini
M || 19. audenter *C* || 20 placitum *LNT*, placet *VMC* | quis
NMCT, qui *L* ||

usque in marginem villae, quae in Borean Austrumque conversis frontibus tenditur. 4. balineum ab Africo radicibus nemorosae rupis adhaerescit, et si caedua per iugum silva truncetur, in ora fornacis lapsu velut spontaneo deciduis struibus impingitur. hinc aquarum surgit cella coctilium, quae consequenti unguentariae spatii parilitate conquadrat excepto solii capacis hemicyclo, ubi et vis undae ferventis per parietem foraminatum flexilis plumbi meatibus implicita singulat. intra conclave succensum solidus dies et haec abundantia lucis inclusae, ut verecundos quosque compellat aliquid se plus putare quam nudos. 5. hinc frigidaria dilatatur, quae piscinas publicis operibus extractas non impudenter aemularetur. primum tecti apice in conum cacuminato, cum ab angulis quadrifariam concurrentia dorsa cristarum tegulis interiacentibus imbricarentur (ipsa vero convenientibus mensuris exactissima spatiositate quadratur, ita ut ministeriorum sese non impediendo famulatu tot possit recipere sellas, quot solet sigma personas), fenestras e regione conditor binas confinio camerae pendentis ad-movit, ut suspicientium visui fabrefactum lacunar aperiret. interior parietum facies solo levigati caementi candore contenta est. 6. non hic per nudam pictorum corporum pulchritudinem turpis prostat historia, quae sicut ornat artem, sic devenustat artificem. absunt ridiculi vestitu et vultibus histriones pigmentis multicoloribus Philistionis supellectilem mentientes. absunt lubrici tortuosique pugilatu et nexibus palaestritae, quorum etiam viventum luctas, si involvantur obscenius, casta confestim gymnasiarchorum virga dissolvit. 7. quid plura? nihil illis paginis impressum reperietur,

1 borean *LVM*, boream *CT* || 2 balineum *LN*, balneum *MC*, balneum *corr. in* balneum *T²* || 7 ubi et vis undae *sp. 9 l. v. om. L* || 9 inter *CT* || 13 aemuletur *T* || 15 ipsa vero convenientibus (concontinentibus *Wouweren et Savaro*) mensuris exactissima spatiositate quadratur *ins. post* imbricarentur *Nanzii codex, post* personas *Vaticanus Reginae 216, Philippici 1685 et 3671 aliique, om. LNVMCT* || 18 solet] solii *Sirmond.* || 19 pendentibus *VT* || 20 suspicientium *C* | lacunar *LN* ||

quod non vidisse sit sanctius. pauci tamen versiculi lectorem
 adventicium remorabuntur minime improbo temperamento,
 quia eos nec relegisse desiderio est nec perlegisse fastidio.
 iam si marmora inquiras, non illic quidem Paros Carystos
 5 Proconnesos, Phryges Numidae Spartiatae rupium variatarum
 posuere crustas, neque per scopulos Aethiopicos et ab-
 rupta purpurea genuino fucata conchylio sparsum mihi
 saxa furfurem mentiuntur. sed etsi nullo peregrinarum
 cautium rigore ditamur, habent tamen tuguria seu mapalia
 10 mea civicum frigus. quin potius quid habeamus quam quid
 non habeamus auscultata. 8. huic basilicae appendix piscina
 forinsecus seu, si graecari mavis, baptisterium ab oriente
 conectitur, quod viginti circiter modiorum milia capit. huc
 elutis e calore venientibus triplex mediis parietis aditus
 15 per arcuata intervalla reseratur. nec pilae sunt mediae
 sed columnae, quas architecti peritiores aedificiorum pur-
 puras nuncupavere. in hanc ergo piscinam fluvium de
 supercilio montis elicatum canalibusque circumactis per ex-
 teriora natatoriae latera curvatum sex fistulae prominentes
 20 leonum simulatis capitibus effundunt, quae temere ingressis
 veras dentium crates, meros oculorum furores, certas cer-
 vicum iubas imaginabuntur. 9. hic si dominum seu do-
 mesticam seu hospitalis turba circumstet, quia prae strepitu
 caduci fluminis mutuae vocum vices minus intelleguntur,
 25 in aurem sibi populus confabulatur; ita sonitu pressus
 alieno ridiculum affectat publicus sermo secretum. hinc
 egressis frons triclinii matronalis offertur, cui continuatur
 vicinante tetrino cella penaria discriminata tantum pariete
 castrensi. 10. ab ortu lacum porticus intuetur, magis ro-
 30 tundatis fulta collyriis quam columnis invidiosa mono-

1 tamen *om. C* || 13 moeniorum *L* || 14 elutis *Luetjohann*
 | e *om. Parisinus 2782 aliique* || 16 purpuras *L VMT*, absides
 vel piramides *C* || 21 furores *om. sp. 5 l. v. L* || 22 imaginabunt
malit Luetjohann || 30 coluriis *Sirmond.* | monobilibus *LN*,
 monubilibus (vel mono s. l. add. *M*) *MV*, munibilibus *corr. ex*
munubilibus C², volubilibus T, monolithis Gustafsson et Luet-
johann ||

bilibus. a parte vestibuli longitudo tecta intrinsecus patet mediis non interpellata parietibus, quae, quia nihil ipsa prospectat, etsi non hypodromus, saltem cryptoporticus meo mihi iure vocitabitur. haec tamen aliquid spatio suo in extimo deambulacri capite defrudans efficit membrum bene 5 frigidum, ubi publico lectisternio extracto clientularum sive nutricum loquacissimus chorus receptui canit, cum ego meique dormitorium cubiculum petierimus. 11. a cryptoporticu in hiemale triclinium venit, quod arcuatili camino saepe ignis animatus pulla fuligine infecit. sed quid haec 10 tibi, quem nunc ad focum minime invito? quin potius ad te tempusque pertinentia loquar. ex hoc triclinio fit in diaetam sive cenatiunculam transitus, cui fere totus lacus quaeque tota lacui patet. in hac stibadium et nitens abacus, in quorum aream sive suggestum a subiecta porticu sensim 15 non breviatis angustatisque gradibus ascenditur. quo loci recumbens, si quid inter edendum vacas, prospiciendi voluptatibus occuparis. 12. iam si tibi ex illo conclamatisimo fontium decocta referatur, videbis in calicibus repente perfusis nivalium maculas et frustra nebularam et 20 illam lucem lubricam poculorum quadam quasi pinguedine subiti alboris hebetatam. tum respondentem poculis potiones, quarum rigentes cyathi siticulosos cuique, ne dicam tibi granditer abstemio, metuerentur. hinc iam spectabis, ut promoveat alnum piscator in pelagus, ut stataria retia suberinis corticibus extendat aut signis per certa intervalla dispositis tractus funium librentur hamati, scilicet ut nocturnis per lacum excursibus rapacissimi salares in consanguineas agantur insidias: quid enim hinc congruentius dixerim, cum piscis pisce decipitur? 13. edulibus termi- 30

2 post quia leg. non in C, add. s. l. ut v. M²T², om. LNV
 || 3 hypodromus T, hipodromus VMC, hippodromus L || 6 clientularum TC, clientiarum LNVVM, vel clientularum s. l. add. V¹M¹ || 16 non NTC, s. l. add. in M, om. LV | ascenditur NMCT et (corr. ex scanditur T¹)T, escenditur L || 18 occupatus L et (corr. in occuparis N²)N || 20 frustra (alt. r eras. C²)C ||

natis excipiet te deversorium, quia minime aestuosum, maxime aestivum. nam per hoc, quod in Aquilonem solum patescit, habet diem, non habet solem, interiecto consistorio perangusto, ubi somnulentiae cubiculariorum dormitandi
 5 potius quam dormiendi locus est. 14. hic iam quam volupe auribus insonare cicadas meridie concrepantes, ranas crepusculo incumbente blaterantes, cygnos atque anseres concubia nocte clangentes, intempesta gallos gallinacios concinentes, oscines corvos voce triplicata puniceam surgentis
 10 Aurorae facem consalutantes, diluculo autem Philomelam inter frutices sibilantem, Progenem inter asseres minurientem! cui concentui licebit adiungas fistulae septiforis armentalem Camenam, quam saepe nocturnis carminum certaminibus insomnes nostrorum montium Tityri exercent,
 15 inter greges tinnibulatos per depasta buceta reboantes. quae tamen varia vocum cantuumque modulamina profundius confovendo sopori tuo lenocinabuntur. 15. porticibus egresso, si portum litoris petas, in area virenti vulgare quamquam non procul nemus: ingentes tiliae duae
 20 conexis frondibus, fomitibus abiunctis unam umbram non una radice conficiunt. in cuius opacitate, cum me meus Ecdicius inlustrat, pilae vacamus, sed hoc eo usque, donec arborum imago contractior intra spatium ramorum recussa cohibeatur atque illic aleatorium lassis consumpto sphaeristerio faciat. 16. sed quia tibi, sicut aedificium solvi, sic lacum debeo, quod restat agnosce. lacus in Eurum defluus meat, eiusque harenis fundamenta impressa domicilii ventis motantibus aestuans umectat alluvio. is quidem sane circa principia sui solo palustri voraginosus et vestigio
 30 inspectoris inadibilis: ita limi bibuli pinguedo coalescit ambientibus sese fontibus algidis, litoribus algosis. attamen pelagi mobilis campus cumbulis late secatur pervagabilibus,

3 de consistorio *C* || 5 post volupe *add. s. l.* est *M¹T²*, volup est *Engelbrecht* || 11 progenem *LC* || 23 imago *sp. 5 l. v. om. L* || 24 illinc *Wilamowitz* || 30 post inadibilis *s. l. add. est M¹T²* ||

si flabra posuere; si turbo austrinus insorduit, immane turgescit, ita ut arborum comis, quae margini insistent, superiectae asperginis fragor impluat. 17. ipse autem secundum mensuras quas ferunt nauticas in decem et septem stadia procedit, fluvio intratus, qui salebratim saxorum obicibus affractus spumoso canescit impulsu et nec longum scopulis praecipitibus exemptus lacu conditur; quem fors fuit an incurrat an faciat, praeterit certe, coactus per cola subterranea deliquari, non ut fluctibus, sed ut piscibus pauperaretur; qui repulsi in gurgitem pigriorem carnes rubras albis abdominibus extendunt: ita illis nec redire valentibus nec exire permissis quendam vivum et circumlaticium carcerem corpulentia facit. 18. lacus ipse, qua dexter, incisus flexuosus nemorosusque, qua laevus, patens herbosus aequalis. aequor ab Africo viride per litus, quia in undam fronde porrecta ut glareas aqua, sic aquas umbra perfundit. huiusmodi colorem ab oriente per silvarum corona continuat. per Arctoum latus ut pelago natura, sic species. a Zephyro plebeius et tumultuarius frutex frequenterque lemborum superlabentum ponderibus inflexus; hunc circa lubrici scirporum cirri plicantur simulque pingues ulvarum paginae natant salicumque glaucarum fota semper dulcibus aquis amaritudo. 19. in medio profundi brevis insula, ubi supra molares naturaliter aggeratos per impactorum puncta remorum navalibus trita gyris meta protuberat, ad quam se iucunda ludentium naufragia collidunt. nam moris istic fuit senioribus nostris agonem Drepanitanum Troianae superstitionis imitari. iam vero ager ipse, quamquam hoc supra debitum, diffusus in silvis pictus in pratis, pecorosus in pascuis in pastoribus peculiosus. 20. sed non amplius moror, ne, si longior stilo terminus, relegendem te autumnus inveniatur. proinde mihi tribue veniendi celeritatem (nam redeundi moram tibi ipse prae-

5 intratus *LN*, intratur (vel tus *s. l. add. M¹*) *MC*, intratus *corr. in* intratur *T²* || 7 fors fuit *LN*, forfuit *MC*, confluat *T* || 8 aut faciat *T* || 26 naufragia ludentium *C* ||

stabis), daturus hinc veniam, quod brevitatem sibi debitam paulo scrupulosior epistula excessit, dum totum ruris situm sollicita rimatur; quae tamen summovendi fastidii studio nec cuncta perstrinxit. quapropter bonus arbiter et artifex
 5 lector non paginam, quae spatia describit, sed villam, quae spatiosa describitur, grandem pronuntiabunt. vale.

III.

SIDONIUS FELICI SUO SALUTEM.

1. Gaudeo te, domine maior, amplissimae dignitatis infulas consecutum. sed id mihi ob hoc solum destinato
 10 tabellario nuntiatum non minus gaudeo. nam licet in praesentiarum sis potissimus magistratus et in lares Philagrianos patricius apex tantis post saeculis tua tantum felicitate remeaverit, invenis tamen, vir amicitiarum servantissime, qualiter honorum tuorum crescat communione
 15 fastigium, raroque genere exempli altitudinem tuam humilitate sublimas. 2. sic quondam Quintum Fabium magistrum equitum dictatorio rigori et Papirianae superbiae favor publicus praetulit; sic et Gnaeum Pompeium super aemulos extulit numquam fastidita popularitas; sic invidiam Tiberianam pressit universitatis amore Germanicus. quocirca
 20 nolo sibi de successibus tuis principalia beneficia plurimum blandiantur, quae nihil tibi amplius conferre potuerunt, quam ut, si id noluissemus, transiremur inviti. illud peculiare tuum est, illud gratiae singularis, quod tam qui te
 25 aemulentur non habes quam non invenis qui sequantur. vale.

IV.

SIDONIUS SAGITTARIO SUO SALUTEM.

1. Vir clarissimus Proiectus, domi nobilis et patre patruoque spectabilibus, avo etiam praestantissimo sacer-

1 hic *corr. in* hinc *C*¹, hinc (*n in ras. M*¹)*M*, vel hic *s. l. add. M*² || 9 solum] ipsum *T* || 16 fabium *om. C* || 26 siagrio *C* ||

dote conspicuus, amicitiarum tuarum, nisi respuis, avidissime sinibus infertur, et cum illi familiae splendor probitas morum, patrimonii facultas iuventutis alacritas in omne decus pari lance conquadrent, ita demum sibi tamen videbitur ad arcem fastigatissimae felicitatis evectus, si gratiae tuae sodalitate potiatur. 2. Optantii clarissimi viri nuper vita functi filiam, quod deo prosperante succedat, licet a matre pupillae in coniugium petierit obtinueritque, parum tamen votorum suorum promotum censet effectum, nisi assensum tuum super his omnibus seu sedulitate sua seu precatu nostrae intercessionis adipiscatur. namque ipse, quantum ad institutionem spectat puellae, in locum mortui patris curarum participatione succedis, conferendo virgini parentis affectum, patroni auctoritatem, tutoris officium. 3. quocirca, quia dignus es, ut domus tuae celeberrimam disciplinam etiam procul positorum petat ambitus, sicut decet bonarum partium viros, benignitate responsi proci supplicis verecundiam munerare et, qui ita expetitus deberes illi expetere pollicendam, securus permittite promissam, quia sic te condicioni huic meritorum ratio praefecit, ut nec superstiti Optantio in liberos suos decuerit plus licere. vale.

V.

SIDONIUS PETRONIO SUO SALUTEM.

1. Iohannes familiaris meus inextricabilem labyrinthum negotii multiplicis incurrit et donec suarum merita charitarum vel vestra scientia vel si qua est vestrae (si tamen est ulla) similis inspexerit, quid respuat, quid optet ignorat. ita se quodammodo bipertitae litis forma confundit, ut propositio sua quem actionis ordinem propugnatura, quem sit impugnatura, non noverit. 2. pro quo precem sedulam

4 parili C || 11 adipiscatur TC, adipiscitur LMN || 19 promitte (corr. in permittite M²T²) LNMT || 21 ante ut leg. ita in T; cf. ep. I, 11, 11 || 27 quidve optet C ||

fundo, ut perspectis chartulis suis, si quid iure competit, instruatis, quae qualiterve sint obicienda, quae refellenda monstrantes. non enim verebimur, quod causae istius cursus, si de vestri manaverit fonte consilii, ulla contra-
 5 stantum derivatione tenuetur. vale.

VI.

SIDONIUS PEGASIO SUO SALUTEM.

1. Proverbialiter celebre est saepe moram esse meliorem, sicuti et nunc experti sumus. Menstruanus amicus tuus longo istic tempore inspectus meruit inter personas
 10 nobis quoque caras devinctasque censi, oportunus elegans, verecundus sobrius, parcus religiosus et his morum dotibus praeditus, ut, quotiens in boni cuiusque adscitur amicitias, non amplius consequatur beneficii ipse quam tribuat. 2. haec tibi non ut ignorantem, sed ut iudicio meo satisfacerem,
 15 scripsi. quam ob rem triplex causa laetandi: tibi prima, cui amicos sic aut instituere aut eligere contingit; Arvernensis secunda, quibus hoc in eo placuisse confirmo, quod te probasse non ambigo; illi tertia, de quo boni quique bona quaeque iudicaverunt. vale.

VII.

SIDONIUS EXPLICIO SUO SALUTEM.

20 1. Quia iustitia vestra iure fit universitati per complura recti experimenta venerabilis, idcirco singulas quasque personas id ipsum efflagitantes in examen vestrum libens et avidus emitto, quam primum ambiens me discussionis,
 25 illos simultatis onere laxari; quod demum ita sequetur, si non ex solido querimonias partium verecundus censor excludas; quamquam et hoc ipsum, quod copiam tui iur-

8 amicus tuus *om.* *LT*, s. l. *add.* *T*² || 12 adscitur *LNT*, ascitur *M*, adsciscitur *C* || 13 tribuit *C* || 18 illi tertia *om.* *L* || 25 sequitur *L* ||

gantibus difficile concedis, indicium sit bene iudicaturi. quis enim se non ambiat arbitrum legi aut pretio aliquid indulturus aut gratiae? 2. igitur ignosce ad tam sanctae conscientiae praerogativam raptim perniciousiterque properantibus, quandoquidem sententiam tuam nec victus ut stolidus 5 accusat nec victor ut argutus inridet, veritatisque respectu dependunt tibi addicti reverentiam, gratiam liberati. proinde impense obsecro, ut inter Alethium et Paulum quae veniunt in disceptationem, mox ut utrimque fuerint opposita, discingas. namque, ni fallor, supra decemvirales 10 pontificalesque sententias aegritudini huius prope interminabilis iurgii sola morum tuorum temperantia solita iudicandi salubritate medicabitur. vale.

VIII.

SIDONIUS DESIDERATO SUO SALUTEM.

1. Maestissimus haec tibi nuntio. decessit nudius tertius 15 non absque iustitia matrona Filimatia, morigera coniunx domina clemens, utilis mater pia filia, cui debuerit domi forisque persona minor obsequium, maior officium, aequalis affectum. haec cum esset unica iam diu matris amissae, facile diversis blandimentorum generibus effecerat, ne patri 20 adhuc iuveni subolis sexus alterius desideraretur. nunc autem per subita suprema virum caelibatu, patrem orbitate confodit. his additur, quod quinque liberum parens inmaturo exitu reddidit infortunatam fecunditatem. qui parvuli si matre sospite perdidissent iam diu debilem pa- 25 trem, minus pupilli existimarentur. 2. hanc tamen, si quis haud incassum honor cadaveribus impenditur, non vispilonum sandapiliariorumque ministeria ominosa tumulavere;

7 dependunt tibi *om.* *F* | post gratiam *add.* perpendunt *C*, *om.* *LNVM*T || 12 morum sola *C* || 15 decessit *C* || 17 debuit *Wilamowitz* || 19 matris *L* et (*s. eras. N²*)*N*, matri *MCT* | post amissae *ins.* filia *Luetjohann* || 21 subolis *L*, sobolis (*corr. in suboles N²*)*N*, suboles *M*, soboles *CT* || 23 liberum *NMCT*, liberorum *L* et *s. l.* *add.* *M²* || 26 quis *NMCT*, qui *L* ||

sed cum libitinam ipsam flentes omnes, externi quoque,
 prensitarent remorarentur exoscularentur, sacerdotum pro-
 pinquorumque manibus excepta perpetuis sedibus dormienti
 similior inlata est. post quae precatu parentis orbatu ne-
 5 niam funebrem non per elegos sed per hendecasyllabos
 marmoris incisam planctu prope calente dictavi. quam si
 non satis improbas, ceteris epigrammatum meorum volu-
 minibus applicandam mercennarius bybliopola suscipiet;
 si quid secus, sufficit saxo carmen saxaeum contineri.
 10 3. hoc enim epitaphion est:

Occasu celeri feroque raptam
 gnatis quinque patrique coniugique
 hoc flentis patriae manus locarunt
 matronam Filimatiam sepulchro.
 5 o splendor generis, decus mariti,
 prudens casta decens severa dulcis
 atque ipsis senioribus sequenda,
 discordantia quae solent putari,
 morum commoditate copulasti:
 10 nam vitae comites bonae fuerunt
 libertas gravis et pudor facetus.
 hinc est quod decimam tuae saluti
 vix actam trieteridem dolemus
 atque in temporibus vigentis aevi
 15 iniuste tibi iusta persoluta.

Placeat carmen necne: tu propera civitatemque festinus
 invisc. debes enim consolationis officium duorum civium
 domibus afflictis. quod ita solvas deum quaeso, ne um-
 quam tibi redhibeatur. vale.

2 exoscularentur *om. LN* || 5 *alt. per om. C* || 10 hoc enim
 epitaphion est *secludi vult Gustafsson* || v. 2 natis *MCT* ||

IX.

SIDONIUS DONIDIO SUO SALUTEM.

1. Quaeris, cur ipse iampridem Nemausum profectus vestra serum ob adventum desideria producam. reddo causas reditus tardioris nec moras meas prodere moror, quia quae mihi dulcia sunt tibi quoque. inter agros amoenissimos, humanissimos dominos, Ferreolum et Apollinarem, tempus voluptuosissimum exegi. praediorum his iura contermina, domicilia vicina, quibus interiecta gestatio peditem lassat neque sufficit equitaturō. colles aedibus superiores exercentur vinitori et olivitori: Aracynthum et Nysam, celebrata poetarum carminibus iuga, censeas. uni domui in plana patentiaque, alteri in nemora prospectus; sed nihilominus dissimilis situs similiter oblectat. 2. quamquam de praediorum quid nunc amplius positione, cum restet hospitalitatis ordo reserandus? iam primum sagacissimis in hoc exploratoribus destinatis, qui reditus nostri iter aucuparentur, domus utraque non solum tramites aggerum publicorum verum etiam calles compendiis tortuosos atque pastoria deverticula insedit, ne quo casu dispositis officiorum insidiis elaberemur. quas incidimus, fateor, sed minime inviti iusque iurandum confestim praebere compulsi, ne, priusquam septem dies evolverentur, quicquam de itineris nostri continuatione meditaremur. 3. igitur mane cotidiano partibus super hospite prima et grata contentio, quaenam potissimum anterieus edulibus nostris culinā fumaret; nec sane poterat ex aequo divisioni lancem ponere vicissitudo, licet uni domui mecum, alteri cum meis vinculum foret propinquitatis, quia Ferreolo praefectorio viro praeter necessitudinem sibi debitam dabat aetas et dignitas primi invitatoris praerogativam. 4. ilicet a deliciis in delicias rapiebamur. vix quodcumque vestibulum intratum, et ecce huc sphaeristarum contrastantium paria

14 restet *L* et (corr. in restat *N*²) *N*, restat *MCT* || 16 reditus qui *C* || 25 et anterieus *T* || 32 hac *Luetjohann* ||

inter rotatiles castastropharum gyros duplicabantur, huc inter aleatoriarum vocum competitiones frequens crepitantium fritillorum tesserarumque strepitus audiebatur; huc libri affatim in promptu (videre te crederes aut grammaticales pluteos aut Athenaei cuneos aut armaria extracta bybliopolarum): sic tamen, quod, qui inter matronarum cathedras codices erant, stilus his religiosus inveniebatur, qui vero per subsellia patrumfamilias, hi coturno Latiaris eloquii nobilitabantur; licet quaepiam volumina quorum-
 5 piam auctorum servarent in causis disparibus dicendi parilitatem: nam similis scientiae viri, hinc Augustinus hinc Varro, hinc Horatius hinc Prudentius lectitabantur. 5. quos inter Adamantius Origenes Turranio Rufino interpretatus sedulo fidei nostrae lectoribus inspiciebatur; pariter et,
 15 prout singulis cordi, diversa censentes sermocinabamur, cur a quibusdam protomystarum tamquam scaevus cavendusque tractator improbaretur, quamquam sic esset ad verbum sententiamque translatus, ut nec Apuleius Phaedonem sic Platonis neque Tullius Ctesiphontem sic Demosthenis in usum regulamque Romani sermonis exscripserint.
 20 6. studiis hisce dum nostrum singuli quique, prout libuerat, occupabantur, ecce et ab archimagiro adventans, qui tempus instare curandi corpora moneret, quem quidem nuntium per spatia clepsydrae horarum incrementa servantem probabat competenter ingressum quinta digrediens. prandebamus breviter copiose, senatorium ad morem, quo insitum institutumque multas epulas paucis parabsidibus apponi, quamvis convivium per edulia nunc assa nunc iurulenta varietur. inter bibendum narratiunculae, quarum cognitu
 30 hilararemur institueremur, quia eas bifariam orditas laetitia peritiaque comitabantur. quid multa? sancte pulchre abundanter accipiebamur. 7. inde surgentes, si Vorocingi

1 hac *idem* || 3 hac *idem* || 8 hi] ii L || 15 sermocinabamur LM, sermocinabantur NCT || 19 sic ctesiphontem C || 26 senatorium] seniorum Fertig, Saliarem Gustafsson || 27 parabsidibus LVM, parapsidibus CT || 29 variaretur T || 30 instrueremur T || 32 vorocingi LNT (corr. ex voroangi T¹), voro-

eramus (hoc uni praedio nomen), ad sarcinas et dever-
 sorium pedem referebamus; si Prusiani (sic fundus alter
 nuncupabatur), Tonantium cum fratribus, lectissimos aequae-
 vorum nobilium principes, stratis suis eiciebamus, quia nec
 facile crebro cubilium nostrorum instrumenta circumfere- 5
 bantur. excusso torpore meridiano paulisper equitabamus,
 quo facilius pectora marcida cibus cenatoriae fami exacue-
 remus. 8. balneas habebat in opere uterque hospes, in
 usu neuter; sed cum vel pauxillulum bibere desisset asse-
 cularum meorum famulorumque turba conpotrix, quorum 10
 cerebris hospitales creterrae nimium immersae domina-
 bantur, vicina fonti aut fluvio raptim scrobis fodiebatur,
 in quam forte cum lapidum cumulus ambustus demittere-
 tur, antro in hemisphaerii formam corylis flexibilibus in-
 texto fossa inardescens operiebatur, sic tamen, ut super- 15
 iectis Cilicum velis patentia intervalla virgarum lumine
 excluso tenebrarentur, vaporem repulsura salientem, qui
 undae ferventis aspergine flammatis silicibus excuditur.
 9. hic nobis trahebantur horae non absque sermonibus
 salsis iocularibusque; quos inter halitu nebulae stridentis 20
 oppletis involutisque saluberrimus sudor eliciebatur; quo,
 prout libuisset, effuso coctilibus aquis ingerebamus, qua-
 rumque fotu cruditatem nostram tergente resoluti aut fon-
 tano deinceps frigore putealique aut fluviali copia solidaba-
 mur: siquidem domibus medius it Vardo fluvius, nisi 25
 cum defluta nive pastus inpalluit, flavis ruber glareis et
 per alveum perspicuus quietus calculosusque neque ob
 hoc minus piscium ferax delicatorum. 10. dicerem et
 cenas et quidem unctissimas, nisi terminum nostrae loqua-
 citati, quem verecundia non adhibet, charta posuisset; qua- 30
 rum quoque replicatio fieret amoena narratu, nisi epistulae
 tergum madidis sordidare calamis erubesceremus. sed quia

angi *MC* || 3 nuncupabatur *LNT*, nuncupatur *MC* || 11 cre-
 tterrae *LN*, craterae *MCT* || 12 scrobis *LN*¹ (*corr. in scrobs*
*N*²), scrobs *MCT* || 14 flexibus *L* || 22 quarumque *LV*, harum-
 que (*qu eras.*, *h in ras. ut vid.* *N*¹) *NMCT* || 25 *it in ras.* *M*¹,
om. T, et *L*, et *corr. in it N*² || 26 rubens *C* ||

et ipsi in procinctu sumus teque sub ope Christi actutum nobis invisere placet, expeditius tibi cenae amicorum in mea cena tuaque commemorabuntur, modo nos quam primum hebdomadis exactae spatia completa votivae restituant esuritioni, quia disruptum ganea stomachum nulla sarcire res melius quam parsimonia solet. vale.

X.

SIDONIUS HESPERIO SUO SALUTEM.

1. Amo in te quod litteras amas et usquequaque praeconis cumulatissimis extollere contendo tantae diligentiae generositatem, per quam nobis non solum initia tua verum etiam studia nostra commendas. nam cum videmus in huiusmodi disciplinam iuniorum ingenia succrescere, propter quam nos quoque subduximus ferulae manum, copiosissimum fructum nostri laboris adipiscimur. illud appone, quod tantum increbruit multitudo desidiosorum, ut, nisi vel paucissimi quique meram linguae Latiaris proprietatem de trivialium barbarismorum robigine vindicaveritis, eam brevi abolitam defleamus interemptamque: sic omnes nobilium sermonum purpurae per incuriam vulgi decolorabuntur. 2. sed istinc alias: interea tu quod petis accipe. petis autem, ut, si qui versiculi mihi fluxerint, postquam ab alterutro discessimus, hos tibi pro quadam morarum mercede pernumerem. dicto pareo; nam praeditus es quamquam iuvenis hac animi maturitate, ut tibi etiam natu priores gerere morem concupiscamus. ecclesia nuper exstructa Lugduni est, quae studio papae Patientis summum coepti operis accessit, viri sancti strenui, severi

2 nobis actutum *C* || 4 restituent (*post. e in ras. M²*) *MC* || 9 extollere *T*, excolere *LMCT*; cf. *ep. IV, 11, 4* competenti praeconio extollat; *VIII, 6, 2* praeconio ... immenso ... extollit || 13 cf. *Iuvenal. sat. I, 15* | manum ferulae *C* || 15 increbruit *CT* || 18 interemptamque *Wouweren*, interim tamque *L*, interitamque (*corr. ut v. ex interimtamquae N²*) *NMCT* ||

misericordis quique per uberem munificentiam in pauperes humanitatemque non minora bonae conscientiae culmina levet. 3. huius igitur aedis extimis rogatu praefati antistitis tumultuarium carmen inscripsi trochaeis triplicibus adhuc mihi iamque tibi perfamiliaribus. namque ab hexa- 5
metris eminentium poetarum Constantii et Secundini vicinania altari basilicae latera clarescunt, quos in hanc paginam admitti nostra quam maxime verecundia vetat, quam suas otiositates trepidanter edentem meliorum carminum comparatio premit. 4. nam sicuti novam nuptam nihil 10
minus quam pulchrior pronuba decet, sicuti, si vestiatur albo, fuscus quisque fit nigrior, sic nostra, quantula est cumque, tubis circumfusa potioribus stipula vilescit, quam mediam loco, infimam merito despicabiliorem pronuntiari non imperitia modo sed et arrogantia facit. quapropter 15
illorum iustius epigrammata micant quam istaec, quae imaginarie tantum et quodammodo umbratilitate effingimus. sed quorsum ista? quin potius paupertinus flagitatae cantilenae culmus immurmuret.

Quisquis pontificis patrisque nostri
conlaudas Patientis hic laborem,
voti compute supplicatione
concessum experiare quod rogabis.
5 aedis celsa nitet nec in sinistrum
aut dextrum trahitur, sed arce frontis
ortum prospicit aequinoctialem.
intus lux micat atque bratteatum
sol sic sollicitatur ad lacunar,
10 fulvo ut concolor erret in metallo.
distinctum vario nitore marmor
percurrit cameram solum fenestras,
ac sub versicoloribus figuris

11 decet *L*, decet et (et *add. N*²) *NMCT* || 12 albo fuscus quisque si vestiatur *C* || 15 et *om. C* || 16 ista ec *L*, ista haec *MCT*, istinc *N* || v. 4 experiare *LNT*, experiere *corr. in* experiare *M*², experire *C* || v. 5 aedis *LN*¹, aedes *N*²*MCT* ||

vernans herbida crusta sapphiratos
 15 flectit per prasinum vitrum lapillos.
 huic est porticus applicata triplex
 fulmentis Aquitanicis superba,
 ad cuius specimen remotiora
 claudunt atria porticus secundae,
 20 et campum medium procul locatas
 vestit saxea silva per columnas.
 hinc agger sonat, hinc Arar resultat,
 hinc sese pedes atque eques reflectit
 stridentum et moderator essedorum,
 25 curvorum hinc chorus helciariorum
 responsantibus alleluia ripis
 ad Christum levat amnicum celeuma.
 sic, sic psallite, nauta vel viator;
 namque iste est locus omnibus petendus,
 30 omnes quo via ducit ad salutem.

5. Ecce parui tamquam iunior imperatis: tu modo fac
 memineris multiplicato me faenore remunerandum, quoque
 id facilius possis voluptuosiusque, opus est ut sine dissimulatio-
 ne lectites, sine fine lecturias; neque patiaris, ut
 5 te ab hoc proposito propediem coniunx domum feliciter
 ducenda deflectat, sisque oppido meminens, quod olim
 Marcia Hortensio, Terentia Tullio, Calpurnia Plinio, Pu-
 dentilla Apuleio, Rusticiana Symmacho legentibus medi-
 tantibusque candelas et candelabra tenuerunt. 6. certe si
 10 praeter oratoriam contubernio feminarum poeticum in-
 genium et oris tui limam frequentium studiorum cotibus
 expolitam quereris obtundi, reminiscere, quod saepe ver-
 sum Corinna cum suo Nasone complevit, Lesbia cum
 Catullo, Caesennia cum Gaetulico, Argentaria cum Lucano,
 15 Cynthia cum Propertio, Delia cum Tibullo. proinde liquido

v. 18 specimen *M*, vel speciem *s. l. add. M²* | remotiores *LN¹M¹* (*corr. in remotiora N²M²*), quo probato in *v. seq.* secunda *coni. Leo* || v. 30 omnis *L* || 10 oratoriam *L*, rem oratoriam (*rem s. l. add. N¹*)*NMCT*; an oratorium? *Luetjohann* ||

claret studentibus discendi per nuptias occasionem tribui, desidibus excusationem. igitur *incumbe*, neque apud te litterariam curam turba depretiet imperitorum, quia natura comparatum est, ut in omnibus artibus hoc sit scientiae pretiosior pompa, quo rarior. vale.

5

XI.

SIDONIUS RUSTICO SUO SALUTEM.

1. Si nobis pro situ spatiisque regionum vicinaremur nec a se praesentia mutua vasti itineris longinquitate discriminaretur, nihil apicum raritati licere in coeptae familiaritatis officia permitterem neque iam semel missa fundamenta certantis amicitiae diversis honorum generibus extruere cessarem. sed animorum coniunctioni separata utrique porrectioribus terminis obsistit habitatio, equidem semel devinctis parum nocitura pectoribus. 2. sed tamen ex ipsa communium municipiorum discretione procedit, quod, cum amicissimi simus, raritatem colloquii de prolixa terrarum interiectione venientem in reatum volumus transferre communem, cum de naturalium rerum difficultate nec culpa nos debeat manere nec venia. domine inlustris, gerulos litterarum de disciplinae tuae institutione formatos et morum erilium verecundiam praeferentes opportune admisi, patienter audivi, competenter explicui. vale.

XII.

SIDONIUS AGRICOLAE SUO SALUTEM.

1. Misisti tu quidem lembum mobilem solidum lecti capacem iamque cum piscibus; tum praeterea gubernatorem longe peritum, remiges etiam robustos expeditosque, qui scilicet ea rapiditate praetervolant amnis adversi terga, qua deflui. sed dabis veniam, quod invitanti tibi in pesca-

6 Rusticio *L* (*non N*) || 9 nil *C* || 13 utrique *LNT*, utrimque *C*, utrinque *M* || 28 deflui *LT*, defluit (*t s. l. add. N¹*) *NMC* |

tionem comes venire dissimulo; namque me multo decumbentibus nostris validiora maeroris retia tenent, quae sunt amicis quaeque et externis indolenda. unde te quoque puto, si rite germano moveris affectu, quo temporis puncto
 5 paginam hanc sumpseris, de reditu potius cogitaturum.
 2. Severiana, sollicitudo communis, inquietata primum lentae tussis impulsu febribus quoque iam fatigatur, hisque per noctes ingravescentibus; propter quod optat exire in suburbanum; litteras tuas denique cum sumeremus, egredi
 10 ad villulam iam parabamus. quocirca tu seu venias seu moreris, preces nostras orationibus iuva, ut ruris auram desideranti salubriter cedat ipsa vegetatio. certe ego vel tua soror inter spem metumque suspensi credidimus eius taedium augendum, si voluntati iacentis obstitissemus.
 15 3. igitur ardori civitatis atque torpori tam nos quam domum totam praevisio Christo pariter eximimus simulque medicorum consilia vitamus assidentum dissidentumque, qui parum docti et satis seduli languidos multos officiosissime occidunt. sane contubernio nostro iure amicitiae
 20 Iustus adhibebitur, quem, si iocari liberet in tristibus, facile convincerem Chironica magis institutum arte quam Machaonica. quo diligentius postulandus est Christus obsecrandusque, ut valetudini, cuius curationem cura nostra non invenit, potentia superna medeatur. vale.

XIII.

25 SIDONIUS SERRANO SUO SALUTEM.

1. Epistolam tuam nobis Marcellinus togatus exhibuit, homo peritus virque amicorum. quae primoribus verbis salutatione libata reliquo sui tractu, qui quidem grandis est, patroni tui Petronii Maximi imperatoris laudes ha-

3 quaeque *LV*, quoque (o *in ras.*, e s. l. *add. M²*) *MNTC*
 | et externis *usque ad* te quoque *in marg. add. N¹* | et *om. T*
 || 10 tu seu *LNT*, seu tu (tu s. l. *add. M²*) *MC* || 13 metum
 (*om. que*) *C*, et metum *Vatican. 3421* ||

bebat; quem tamen tu pertinacius aut amabilius quam
 rectius veriusque felicissimum appellas, propter hoc quippe,
 cur per amplissimos fascium titulos fuerit evectus usque
 ad imperium. sed sententiae tali numquam ego assentior,
 ut fortunatos putem, qui reipublicae praecipitibus ac lubricis
 culminibus insistunt. 2. nam dici nequit, quantum per
 horas fert in hac vita miseriarum vita felicium istorum,
 si tamen sic sunt pronuntiandi, qui sibi hoc nomen ut
 Sylla praesumunt, nimirum qui supergressi ius fasque
 commune summam beatitudinem existimant summam po-
 testatem, hoc ipso satis miseres, quod parum intelle-
 gunt inquietissimo se subiocere famulatui. nam sicut
 hominibus reges, ita regibus dominandi desideria domi-
 nantur. 3. hic si omittamus antecedentium principum
 casus vel secutorum, solus iste peculiaris tuus Maximus
 maximo nobis ad ista documento poterit esse, qui quan-
 quam in arcem praefectoriam patriciam consularemque
 intrepidus ascenderat eosque quos gesserat magistratus
 ceu recurrentibus orbitis inexpletus iteraverat, cum tamen
 venit omnibus viribus ad principalis apicis abruptum, quan-
 dam potestatis immensae vertiginem sub corona patiebatur
 nec sustinebat dominus esse, qui non sustinuerat esse sub
 domino. 4. denique require in supradicto vitae prioris
 gratiam potentiam diurnitatem eque diverso principatus
 paulo amplius quam bimenstris originem turbinem finem:
 profecto invenies hominem beatiorem prius fuisse quam
 beatissimus nominaretur. igitur ille, cuius antea epulae
 mores, pecuniae pompae, litterae fascies, patrimonium patro-
 cinia florebat, cuius ipsa sic denique spatia vitae custo-
 diebantur, ut per horarum disposita clepsydras explicaren-
 tur, is nuncupatus Augustus ac sub hac specie Palatinis
 liminibus inclusus ante crepusculum ingemuit, quod ad

15 secutorum (corr. ex sequitorum N²) NMT, sequutorum
 L, subsecutorum C || 16 ad ista add. s. l. M², ad isto LN,
 om. VCT || 20 ad] sub C | principale C || 30 disposita LNT¹,
 dispositas MCT² ||

vota pervenerat. cumque mole curarum pristinae quietis tenere dimensum prohiberetur, veteris actutum regulae legibus renuntiavit atque perspexit pariter ire non posse negotium principis et otium senatoris. 5. nec fefellerunt
 5 futura maerentem; namque cum ceteros aulicos honores tranquillissime percurrisset, ipsam aulam turbulentissime rexit inter tumultus militum popularium foederatorum; quod et exitus prodidit novus celer acerbus, quem cruentavit Fortunae diu lenocinantis perfidus finis, quae virum
 10 ut scorprios ultima sui parte percussit. dicere solebat vir litteratus atque ob ingenii merita quaestorius, partium certe bonarum pars magna, Fulgentius, ore se ex eius frequenter audisse, cum perosus pondus imperii veterem securitatem desideraret: ‘felicem te, Damocles, qui non
 15 uno longius prandio regni necessitatem toleravisti.’ 6. iste enim, ut legimus, Damocles provincia Siculus, urbe Syracusanus, familiaris tyranno Dionysio fuit. qui cum nimis laudibus bona patroni ut cetera scilicet inexpertus efferret: ‘vis’, inquit Dionysius, ‘hodie saltem in hac mensa bonis
 20 meis pariter ac malis uti?’ ‘libenter, inquam.’ tunc ille confestim laetum clientem quamquam et attonitum plebeio tegmine erepto muricis Tyrii seu Tarentini conchyliato ditat indutu et reudentem gemmis margaritisque aureo lecto sericatoque toreumati imponit. 7. cumque pransuro
 25 Sardanapallicum in morem panis daretur e Leontina segete confectus, insuper dapes cultae ferculis cultioribus apponerentur, spumarent Falerno gemmae capaces inque crystallis calerent unguenta glacialibus, huc suffita cinnamo ac ture cenatio spargeret peregrinos naribus odores et
 30 madescentes nardo capillos circumfusa florum sarta siccerent, coepit supra tergum sic recumbentis repente vibrari mucro dstrictus e lacunaribus, qui videbatur in iugulum

10 scorprios *L*, scorprios *NMCT* | sui ultima *C* || 19 hodie dionysius *L* || 20 inquam *LN*¹, inquit *MT*, inquit *N*² *C* || 28 huc *LN*¹, hinc *N*² *MCT* || 30 ante circumfusa *leg.* et in *L* || 32 lacunaribus *C* ||

purpurati iam iamque ruiturus; nam filo equinae saetae ligatus et ita pondere minax ut acumine gulam formidolosi Tantaleo frenabat exemplo, ne cibi ingressi per ora per vulnera exirent. 8. unde post mixtas fletibus preces atque multimoda suspiria vix absolutus emicatimque prosiliens illa refugit celeritate divitias deliciasque regales, qua solent appeti, reductus ad desideria mediocrium timore summorum et satis cavens, ne beatum ultra diceret duceretque, qui saeptus armis ac satellitibus et per hoc raptis incubans opibus ferro pressus premeret aurum. 10 quapropter ad statum huiusmodi, domine frater, nescio an constet tendere beatos, patet certe miseros pervenire. vale.

XIV.

SIDONIUS MAURUSIO SUO SALUTEM.

1. Audio industriae tuae votisque communibus uberiore proventu, quam minabatur sterilis annus, respondere vindemiam. unde et in pago Vialoscensi, qui Martialis aetate citeriore vocitatus est propter hiberna legionum Iulianarum, suspicor diuturnius te moraturum; quo loci tibi cum ferax vinea est, tum praeter ipsam praedium magno non minus domino, quod te tuosque plurifaria frugum mansionumque dote remoretur. 2. ilicet si horreis apothecisque seu penu impleta destinis illic usque ad adventum hirundineum vel ciconinum Iani Numaeque ninguidos menses in otio fuliginoso sive tunicata quiete transmittere, nobis quoque parum in oppido fructuosae protinus amputabuntur causae morarum, ut, dum ipse nimirum frueris rure, nos te frua-

4 exirent per vulnera *C* || 12 constaret *C* || 14 votisque] et votis *C* || 16 violoscensi *T et Vatican. 3421* || 18 loci *LNT*, loco (vel loci s. l. add. *V¹M¹*) *VMC* || 19 praeter ipsam *LN¹*, praeterea ipsum (corr. in praeter ipsam ipsum *M²*, in praeter ipsum *T²*) *VMTCN²* || 22 hirundineum om. *LMN*, add. in marg. *N¹M¹* | vel s. l. add. *M¹* ||

mur, quibus, ut recognoscis, non magis cordi est aut voluptati ager cum redditibus amplis, quam vicinus aequalis cum bonis moribus. vale.

GAI SOLLII APOLLINARIS SIDONII
EPISTULARUM

LIBER TERTIUS.

I.

SIDONIUS AVITO SUO SALUTEM.

5 1. Multis quidem vinculis caritatis ab ineunte pueritia quicquid venimus in iuventutem gratiae sese mutuae cura nexuerat, primum, quia matribus nostris summa sanguinis iuncti necessitudo; dein, quod ipsi hisdem temporibus nati magistris usi, artibus instituti lusibus otiiati, principibus evecti stipendiis perfuncti sumus; et, quod est ad
10 amicitias ampliandas his validius efficaciusque, in singulis quibusque personis vel expetendis aequaliter vel cavendis iudicii parilitate certavimus. 2. propter quae omnia praeter conscientiam, quae interius tibi longe praestantior
15 eminentiorque, multum voluntates nostras copulaverat decursarum forinsecus actionum similitudo. sed, quod fatendum est, diu erectis utrimque amoris machinis ipse culmina pretiosa posuisti ecclesiam Arverni municipioli, cui praepositus, etsi inmerito, videor, peropportuna oblatione
20 locupletando; cuius possessioni plurimum contulisti Cutiacensis praedii suburbanitate, non minus nostrae professionis fraternitatem loci proximitate dignatus ditare quam

reditu. 3. et licet sororiae hereditatis duo consortes esse videamini, exemplo tamen fidei tuae superstes germana commota est ad boni operis imitationem. itaque tibi caelitus iure redhibetur tui facti meritum, alieni incitamentum. quo fit, ut reperiare dignissimus, quem divinitas 5 inusitato successuum genere sublimet; quae tamen nec diu distulit religiosam devotionem centuplicatis opulentare muneribus quaeque, ut confidimus, nihilo segnius caelestia largiatur, cum terrena iam solverit. Nicetiana namque, si nescis, hereditas Cuticiaci supernum pretium fuit. 10

4. quod restat, exposcimus, ut sicut ecclesiae nostrae ita etiam civitatis aequae tibi sit cura communis, quae cum olim, tum debet ex hoc praecipue tempore ad tuum patrocini-um vel ob tuum patrimonium pertinere. quod 15 cuius meriti esse possit, quippe si vestra crebro illud praesentia invisat, vel Gothis credite, qui saepenumero etiam Septimaniam suam fastidiunt vel refundunt, modo invidiosi huius anguli etiam desolata proprietate potiantur.

5. sed fas est praesule deo vobis inter eos et rempublicam mediis animo quietiora concipere, quia, etsi illi veterum finium limitibus effractis omni vel virtute vel mole 20 possessionis turbidae metas in Rhodanum Ligerimque proterminant, vestra tamen auctoritas pro dignitate sententiae sic partem utramque moderabitur, ut et nostra discat quid debeat negare, cum petitur, et poscere adversa desinat, 25 cum negatur. vale.

II.

SIDONIUS CONSTANTIO SUO SALUTEM.

1. Salutatur populus Arvernus, cuius parva tuguria magnus hospes implesti, non ambitiosus comitatu sed am-

2 tamen] et non *C* || 3 operis *om.* *C* || 6 successuum *LNT*, successionum *MC*, vel sorum vel suum *s. l.* *add.* *M*² || 17 tuam *L*, tuam *corr. in* suam *M*¹ | vel *om.* *C* || 22 ligeremque (*corr. in* ligerimque *M*²) *LM* || 28 salutatur *LN**M*, salutatur te *T*, te *s. l.* *add.* *C*¹; *cf. ep. V, 16, 5* || 29 ambitiosus *LVMC*, vel am-

biendus affectu. deus bone, quod gaudium fuit laboriosis,
 cum tu sanctum pedem semirutis moenibus intulisti! quam
 tu ab omni ordine sexu aetate stipatissimus ambiebare!
 quae salsi erga singulos libra sermonis! quam te blandum
 5 pueri, comem iuvenes, gravem senes metiebantur! quas tu
 lacrimas ut parens omnium super aedes incendio prorutas
 et domicilia semiusta fudisti! quantum doluisti campos se-
 pultos ossibus insepultis! quae tua deinceps exhortatio,
 quae reparationem suadentis animositas! 2. his adicitur,
 10 quod, cum inveneris civitatem non minus civica simultate
 quam barbarica incursione vacuatam, pacem omnibus sua-
 dens caritatem illis, illos patriae reddidisti. quibus tuo
 monitu non minus in unum consilium quam in unum
 oppidum revertentibus muri tibi debent plebem reductam,
 15 plebs reducta concordiam. quocirca satis te toti suum,
 satis se toti tuos aestimant; et, quae gloria tua maxima
 est, minime falluntur. 3. obversatur etenim per dies
 mentibus singulorum, quod persona aetate gravis infirmi-
 tate fragilis, nobilitate sublimis religione venerabilis solius
 20 dilectionis obtentu abruptisti tot repagula, tot obiectas ve-
 niendi difficultates, itinerum videlicet longitudinem brevi-
 tatem dierum, nivium copiam penuriam pabulorum, latitu-
 dines solitudinum angustias mansionum, viarum voragines
 aut umore imbrium putres aut frigorum siccitate tribu-
 25 losas, ad hoc aut aggeres saxis asperos aut fluvios gelu
 lubricos aut colles ascensu salebrosos aut valles lapsum
 assiduitate derasas; per quae omnia incommoda, quia non
 privatum commodum requirebas, amorem publicum rettu-
 listi. 4. quod restat, deum precamur, ut aevi metis se-
 30 cundum vota promotis bonorum amicitias indefessim ex-
 petas capias referas sequaturque te affectio, quam relinquis,
 et initiatae per te ubicumque gratiae longum tibi redhi-
 beantur quam fundamenta tam culmina. vale.

bitus *in marg. add. M*¹, ambitus *T*, vel ambitiosus *s. l. add. T*² || 15 satis te toti suum *om. C* || 27 derasas] *an petrosas?*
ruderatas Luetjohann in adn., taediosas Wilamowitz ||

III.

SIDONIUS ECDICIO SUO SALUTEM.

1. Si quando, nunc maxume Arvernīs meis desideraris, quibus dilectio tui immane dominatur, et quidem multiplicibus ex causis: primum, quod summas in affectu partes iure sibi usurpat terra quae genuit; dein, quod saeculo tuo solus ferme mortalium es, qui patriae non minus desiderii nasciturus quam gaudii natus feceris; astipulantur assertis materni quondam puerperii tempora, quae proficiente conceptu concordantibus civium votis numerabantur. 5

2. omitto illa communia quidem, sed quae non mediocria caritatis incitamenta sunt, istius tibi reptatas caespitis glaebas. praetereo quod haec primum gramina incessu, flumina natatu, venatu nemora fregisti. omitto quod hic primum tibi pila pyrgus, accipiter canis, equus arcus ludo fuere. mitto istic ob gratiam pueritiae tuae undique gentium confluisse studia litterarum tuaeque personae quondam debitum, quod sermonis Celtici squamam depositura nobilitas nunc oratorio stilo, nunc etiam Camenalibus modis imbuebatur. 10

3. illud in te affectum principaliter universitatis accendit, quod, quos olim Latinos fieri exegeras, barbaros deinceps esse vetuisti. non enim potest umquam civicis pectoribus elabi, quem te quantumque nuper omnis aetas ordo sexus e semirutis murorum aggeribus conspicabantur, cum interiectis aequoribus in adversum perambulatis et vix duodeviginti equitum sodalitate comitatus aliquot milia Gothorum non minus die quam campo medio, quod difficile sit posteritas creditura, transisti. 15

4. ad nominis tui rumorem personaeque conspectum exercitum exercitatissimum stupor obruit ita, ut prae admiratione nescirent duces partis inimicae, quam se multi quamque te pauci comitarentur. subducta est tota protinus acies in supercilium collis abrupti, quae cum 20

19 in te illud *C* || 24 conspicabantur *LNT*, conspicabatur *MC* || 25 soliditate *C* || 29 exercitatissimum exercitum *C* ||

prius applicata esset oppugnationi, te viso non est explicata congressui. interea tu caesis quibusque optimis, quos novissimos agmini non ignavia sed audacia fecerat, nullis tuorum certamine ex tanto desideratis solus planitie
 5 quam patentissima potiebare, cum tibi non daret tot pugna socios, quot solet mensa convivas. 5. hinc iam per otium in urbem reduci quid tibi obviam processerit officiorum plausuum, fletuum gaudiorum, magis temptant vota conicere quam verba reserare. siquidem cernere erat refertis ca-
 10 pacissimae domus atriis illam ipsam felicissimam stipati reditus tui ovationem, dum alii osculis pulverem tuum rapiunt, alii sanguine ac spumis pingua frena suscipiunt, alii sellarum equestrium madefacta sudoribus fulcra resupinant, alii de concavo tibi cassidis exituro flexilium lam-
 15 minarum vincla diffibulant, alii explicandis ocrearum nexibus implicantur, alii hebetatorum caede gladiatorum latera dentata pernumerant, alii caesim atque punctim foraminatos circulos loricarum digitis livescentibus metiuntur. 6. hic licet multi complexibus tuorum tripudiantes ad-
 20 haerescerent, in te maximus tamen laetitiae popularis impetus congerebatur; tandemque in turbam inermem quidem veneras sed de qua te nec armatus evolveres; ferebasque nimirum eleganter ineptias gratulantum et, dum inruentum tumultuoso diriperis amplexu, eo condicionis acces-
 25 seras piissimus publici amoris interpres, ut necesse esset illi uberiores referre te gratiam, qui tibi liberiores fecisset iniuriam. 7. taceo deinceps collegisse te privatis viribus publici exercitus speciem parvis extrinsecus maiorum opibus adiutum et infreniores hostium ante discursus
 30 castigatis cohercuisse populatibus. taceo te aliquot superventibus cuneos mactasse turmales e numero tuorum vix binis ternisve post proelium desideratis et tantum cala-

5 quam patentissima *LNMCCT*, qua patentissima *add.* est *V* || 7 urbe *C* | processerit obviam *C* || 14 flexilium *Vatican.* 3421 || 23 nimium *C* || 27 taceo usque ad p. 57, 16 funerabantur *om.* *LNVT* || 29 infreniores *ego* (infrenes *Buecheler*), inferiores *codd.* || 30 supervenientibus *Vatican.* 3421 ||

mitatis adversae parti inopinatis certaminibus inflictum, ut occulere caesorum numerositatem consilio deformiore meditentur. siquidem quos humari nox succincta prohibuerat, decervicatis liquere cadaveribus, tamquam minoris indicii foret quem non velis agnosci crinitum dimisisse 5 truncatum. 8. qui postquam luce revoluta intellexerunt furtum ruinae suae crudeli vilitate patuisse, tum demum palam officiis exequalibus occupabantur, non magis cladem fraude quam fraudem festinatione celantes; sic tamen, quod nec ossa tumultuarii caespitis mole tumulabant, qui- 10 bus nec elutis vestimenta nec vestitis sepulchra tribuebant, iuste sic mortuis talia iusta solventes. iacebant corpora undique locorum plaustris convecta rorantibus, quae, quoniam percussis indesinenter incumberes, raptim succensis conclusa domiciliis culminum superlabentum ro- 15 galibus fragmentis funerabantur. 9. sed quid ego istaec iusto plusculum garrio, qui laborum tuorum non ex asse historiam texere sed pro parte memoriam facere praesumpsi, quo magis crederes votis tuorum, quorum expectationi aegrescenti nulla salubrius ociusque quam tui 20 adventus remedia medicabuntur? igitur, si quid nostratium precatibus adquiescis, actutum in patriam receptui canere festina et assiduitatem tuam periculosae regum familiaritati celer exime, quorum consuetudinem spectatissimus quisque flammaram naturae bene comparat, quae 25 sicut paululum a se remota inluminant, ita satis sibi admota comburunt. vale.

1 parti *ego*, partis *codd.* || 2 deformosiore *MPF* || 5 quem non velis *Engelbrecht coll. Ruric. ep. II, 65*, quam (am *in ras. M²*) villis *codd.*, quem nolles *Luetjohann* || 11 exutis *Engelbrecht* || 15 superlabentium *M* || 16 istaec *L*, istec *CP*, ista haec *MT* || 24 expertissimus *Leo* ||

IV.

SIDONIUS FELICI SUO SALUTEM.

1. Gozolas natione Iudaeus, cliens culminis tui, cuius mihi quoque esset persona cordi, si non esset secta despectui, defert litteras meas, quas granditer anxius exaravi. 5 oppidum siquidem nostrum quasi quandam sui limitis obicem circumfusarum nobis gentium arma terrificant. sic aemulorum sibi in medio positi lacrimabilis praeda populorum, suspecti Burgundionibus, proximi Gothis, nec impugnantum ira nec propugnantum caremus invidia. 2. sed 10 istinc alias. interea, si vel penes vos recta sunt, bene est. neque enim huiusmodi pectore sumus, ut, licet apertis ipsi poenis propter criminum occulta plectamur, non agi prospere vel ubicumque velimus. nam certum est non minus vitiorum quam hostium esse captivum, qui non 15 etiam inter mala tempora bona vota servaverit. vale.

V.

SIDONIUS HYPATIO SUO SALUTEM.

1. Si vir spectabilis morumque vestrorum suspector admiratorque Donidius solam rationem domesticae utilitatis habuisset, satis abundeque sufficeret fides vestra commodis 20 suis, etsi nullus intercessor accederet. sed amore meo ductus est, ut, quod ipse per se impetraverat, me faceret postulare. itaque nunc honori vestro hic quoque cumulus accrescit, quod duo efficimur debitores, cum tamen unus e nobis beneficium consequatur. 2. Eborolacensis praedii 25 etiam ante barbaros desolatam medietatem, quae domus patriciae iura modo respicit, suffragio vestro iuri suo optat adiungi. neque ad hanc nundinationem stimulo cupiditatis sed respectu avitae recordationis adducitur. siquidem

5 quandam *LN*, quandam *MCT* || 16 totam ep. *V om. T* | inscriptionem uno versu vac. *om. L* ||

fundi ipsius integritas familiae suae dominium usque in obitum vitrici nuper vita decedentis aspexit; nunc autem vir alieni non appetens, sui parcus possessionis antiquae a se alienatae non tam damno angitur quam pudore; quam ut redimere conetur, non avaritiae vitio sed verecundiae necessitate compellitur. 3. tribuere dignare votis suis, precibus meis, moribus tuis, ut ad soliditatem ruris istius te patrocinate perveniat, cui rem parentum sibi que non solum notam verum etiam inter lactantis infantiae rudimenta reptatam sicut recepisse parum fructuosum, sic non emeruisse nimis videtur ignavum. ego vero tantum obstringar indultis, ac si meae proficiat peculiariter proprietati, quicquid meus aetate frater professione filius, loco civis fide amicus acceperit. vale.

VI.

SIDONIUS EUTROPIO SUO SALUTEM.

15

1. Si veteris commilitii, si deinceps innovatae per dies gratiae bene in praesentiarum fides vestra reminiscitur, profecto intellegitis ut vos ad dignitatum sic nos ad desideriorum culmina ascendere. ita namque fascibus vestris gratamur omnes, ut erectam per illos non magis vestram domum quam nostram amicitiam censeamus. testis est ille tractatus, in quo exhortationis meae non minimum incitamenta valuerunt. 2. quibus vix potuistis adduci, ut praefecturam philosophiae iungeretis, cum vos consecranei vestri Plotini dogmatibus inhaerentes ad profundum in- tempestivae quietis otium Platonicorum palaestra rapuisset, cuius disciplinae tunc fore adstruxi liberam professionem, cum nil familiae debuisses. porro autem desidia vicinior putabatur contemptus ille militiae, ad quam iactitant lividi bonarum partium viros non posse potius quam nolle con-

1 istius *Luetjohann* || 15 totam ep. VI om. T | inscriptionem u. v. v. om. L || 28 debuisses *LV M¹*, debuisset C et (corr. ex debuisses *N¹*) *N M²* ||

scendere. 3. igitur, quod loco primore fieri par est, agimus gratias uberes Christo, qui statum celsitudinis tuae ut hactenus parentum nobilitate decorabat, ita iam nunc titulorum parilitate fastigat; simul et animorum spebus
 5 erectis fas est de cetero sperare meliora. certe creber provincialium sermo est annum bonum de magnis non tam fructibus quam potestatibus existimandum. qua de re vestrum est, domine maior, expectationem nostram competentibus dispositionibus munerari. nam memor ori-
 10 ginis tuae nobilium sibi persuasit universitas, quamdiu nos Sabini familia rexerit, Sabiniani familiam non timendam. vale.

VII.

SIDONIUS FELICI SUO SALUTEM.

1. Longum a litteris temperatis. igitur utrique nostrum
 15 mos suus agitur: ego garrus, vos tacetis. unde etiam, vir ad reliqua fidei officia insignis, genus reor esse virtutis tanto te otio non posse lassari. ecquid numquamne respectu movebere familiaritatis antiquae, ut tandem a continuandi silentii proposito pedem referas? aut nescis, quia
 20 garrulo non respondere convicium est? tu retices vel bibliothecarum medius vel togarum et a me officium paupertini sermonis expectas, cui scribendi, si bene perspicis, magis est facilitas quam facultas. 2. certe vel metus noster materiam stilo tuo faciat, mementoque viatorum manus gra-
 25 vare chartis, quatinus amicorum cura relevetur, et indicare festina, si quam praeviso deo quaestor Licinianus trepidationi mutuae ianuam securitatis aperuerit. persona siquidem est, ut perhibent, magna expectatione maior adventu, relatu sublimis inspectione sublimior et ob omnia

3 iam] etiam C || 11 familia rexerit sabiniani C || 13 totam ep. VII om. T | inscriptionem u. v. v. om. L || 17 numquam ne* (1 l. eras. P¹) P, numquam nec Luetjohann || 18 continuandi LN, continuati MVC, vel continuandi melius add. s. l. M²V¹ || 22 cui LN Vatican. 3421, cuius VMC ||

felicitatis naturaeque dona monstrabilis. 3. summa censura, par comitas et prudentia fidesque misso mittentique conveniens; nihil affectatum simulatumque ponderique sermonum vera potius severitas quam severitatis imitatio; et nec, ut plurimi, qui cum credita diffidenter allegant, volunt 5 videri egisse se cautius, sed neque ex illo, ut ferunt, numero, qui secreta dirigentum principum venditantes ambiunt a barbaris bene agi cum legato potius quam cum legatione. 4. hunc nobis morum viri tenorem secundus rumor invexit. mandate perniciousiter, si vero dicta conqua- 10 drant, ut tantisper a pervigili statione respirent, quos a muralibus excubiis non dies ninguidus, non nox inlunis et turbida receptui canere persuadent; quia, etsi barbarus in hiberna concedat, mage differunt quam relinquunt semel radicatum corda formidinem. palpate nos prosperis, quia 15 nostra non tam procul est a vobis causa quam patria. vale.

VIII.

SIDONIUS EUCHERIO SUO SALUTEM.

1. Veneror antiquos, non tamen ita, ut qui aequaeorum meorum virtutes aut merita postponam. neque si Romana respublica in haec miseriarum extrema defluxit, ut studiosos sui numquam remuneretur, non idcirco Brutos Torquatosque non pariunt saecula mea. 'quorsum istaec?' 5 inquis. de te mihi ad te sermo est, vir efficacissime, cui debet respublica, quod supra dictis solutum laudat historia. 2. quapropter ignari rerum temeraria iudicia suspendant 25 nec perseverent satis aut suspicere praeteritos aut despiciere praesentes; quandoquidem facile clarescit rempublicam

1 dona naturaeque C || 6 se secl. Luetjohann | illo ut ferunt LNVVM, illorum ferunt C || 7 dirigentium MC || 8 alt. cum om. V, s. l. add. M¹ et Vatican. 3421 m. pr. || 14 relinquunt Luetjohann || 17 totam ep. VIII om. T | inscriptionem u. v. v. om. L || 18 qui] utique Leo || 22 mea saecula C | istaec L, ista hec N, ista haec MC || 24 quae post historia leg. in codice Nanzii et cod. optimo Wouwereni vide in praef. ||

morari beneficia, vos mereri. quamquam mirandum granditer non sit, natione foederatorum non solum inciviler Romanas vires administrante verum etiam fundamentaliter eruente si nobilium virorum militariumque et supra vel
 5 spem nostrae vel opinionem partis adversae bellicosorum non tam defuerint facta quam praemia. vale.

IX.

SIDONIUS RIOTHAMO SUO SALUTEM.

1. Servatur nostri consuetudo sermonis; namque miscemus cum salutatione querimoniam, non omnino huic rei
 10 studentes, ut stilus noster sit officiosus in titulis, asper in paginis, sed quod ea semper eveniunt, de quibus loci mei aut ordinis hominem constat inconciliari, si loquatur, peccare, si taceat. sed et ipsi sarcinam vestri pudoris inspicimus, cuius haec semper verecundia fuit, ut pro culpis
 15 erubesceretis alienis. 2. gerulus epistularum humilis obscurus despicibilisque etiam usque ad damnum innocentis ignaviae mancipia sua Britannis clam sollicitantibus abducta deplorat. incertum mihi est, an sit certa causatio; sed si inter coram positos aequanimiter obiecta discingitis,
 20 arbitror hunc laboriosum posse probare, quod obicit, si tamen inter argutos armatos tumultuosos, virtute numero contubernio contumaces poterit ex aequo et bono solus inermis, abiectus rusticus, peregrinus pauper audiri. vale.

X.

SIDONIUS TETRADIO SUO SALUTEM.

25 1. Plurimum laudis iuvenes nostri moribus suis applicant, quotiens de negotiorum meritis ambigentes ad peri-

1 moderari *C* || 2 foederatorum *L* et (*corr. in foeneratorum N²*) *N*, faeneratorum *M*, feneratorum *C* || 6 defuerint *NMC*, defuerunt *L* | valeas *C* || 7 inscriptionem *u. v. v. om.* *L* | riotamo *MT* || 19 discingetis *Leo* || 23 valeas *C* || 24 inscriptionem *om.* *L* || 26 post negotiorum *leg. suorum in T* ||

torum consilia decurrunt, sicuti nunc vir clarissimus Theodorus, domi quidem nobilis, sed modestissimae conversationis opinione generosior, qui per litteras meas ad tuas litteras, id est ad meracissimum scientiae fontem laudabili aviditate proficiscitur, non modo reperturus illic ipse quod discat sed et forsitan relaturus inde quod doceat. 5
 2. cui contra potentes factiososque, si vestra peritia non abundanter opitularetur, prudentia consulta sufficeret. respondete, obsecramus, nisi vobis tamen utriusque nostrum sociae preces oneri fastidiove reputabuntur, iudicio suo, 10 testimonio meo et substantiam causamque supplicis fluctuantem medicabilis responsi salubritate fulcite. vale.

XI.

SIDONIUS SIMPLICIO SUO SALUTEM.

1. Etsi desiderium nostrum sinisteritas tanta comitatur, ut etiam nunc nostris invidearis obtutibus, non idcirco is es, virorum optime, de cuius nos moribus lateant celsa memoratu: ita cuncti nostrates idemque summates viri optimarum te exactissimarumque partium praestantissimum patremfamilias consono praeconio prosequuntur. 15
 2. adstipulatur huic de te sententiae bonorum vel sic electus gener vel educta sic filia; in quorum copula tam felicem tibi controversiam vota pepererunt, ut ambigas, utrum iudicio an institutione superaveris. sed tamen hinc vel maxume, parentes ambo venerabiles, este securi: idcirco ceteros vincitis, quod vos filii transierunt. igitur dona 25 venia litteras primas, quas ut necdum mittere desidia fuerat, ita vereor ne sit misisse garrulitas. carebit sane nostrum naevo loquacitatis officium, si exemplo recursantis alloqui impudentiam paginae praesentis absolveris. vale.

1 vir *LN*¹, *exp. N*², *om. MCT* || 12 valeas *C* || 13 *inscr. om. L* 14 tanta sinisteritas *C* || 29 valeas *C*, *om. M*

XII.

SIDONIUS SECUNDO SUO SALUTEM.

1. Avi mei, proavi tui tumulum hesterno (pro dolor!) die paene manus profana temeraverat; sed deus affuit, ne nefas tantum perpetraretur. campus autem ipse dudum
 5 refertus tam bustualibus favillis quam cadaveribus nullam iam diu scrobem recipiebat; sed tamen tellus, humatis quae superducitur, redierat in pristinam distenta planitiem pondere nivali seu diuturno imbrium fluxu sidentibus acervis: quae fuit causa, ut locum auderent tamquam va-
 10 cantem corporum baiuli rastris funebribus impiare. 2. quid plura? iam niger caespes ex viridi, iam supra antiquum sepulchrum glaebae recentes, cum forte pergens urbem ad Arverniam publicum scelus e supercilio vicini collis aspexi meque equo effuso tam per aequata quam per abrupta
 15 proripiens et morae exiguae sic quoque inpatiens, antequam pervenirem, facinus audax praevio clamore compescui. dum dubitant in crimine reperti dilaberentur an starent et superveni (confiteor errorem), supplicia captorum differre non potui, sed supra senis nostri ipsum opertorium
 20 torsi latrones, quantum sufficere posset superstitem curae, mortuorum securitati. 3. ceterum nostro quod sacerdoti nil reservavi meae causae suaeque personae praescius, in commune consului, ne vel haec iusto elementius vindicaretur vel illa iusto severius vindicaret. cui cum tamen
 25 totum ordinem rei ut satisfaciens ex itinere mandassem, vir sanctus et iustus iracundiae meae dedit gloriam, cum nil amplius ego venia postularem, pronuntians more maiorum reos tantae temeritatis iure caesos videri. 4. sed ne quid in posterum casibus liceat, quos ab exemplo vitare debemus, posco, ut actutum me quoque absente tua
 30 cura sed meo sumptu resurgat in molem sparsa congeries, quam levigata pagina tegat. ego venerabili Gaudentio re-

1 *inscr. om. L* || 6 sed iam *Luetjohann* || 18 et *LNVC* et *in ras. M¹, om. T* || 20 possit *L*, *corr. in posset V¹* ||

liqui pretium lapidis operisque mercedem. carmen hoc sane, quod consequetur, nocte proxima feci, non expolitum, credo, quod viae non parum intentus. 5. quod peto ut tabulae, quantulumcumque est, celeriter indatur; sed vide, ut vitium non faciat in marmore lapidicida; quod factum 5 sive ab industria seu per incuriam mihi magis quam quadrataro lividus lector adscribet. ego vero, si pio studio rogata curaveris, sic agam gratias, quasi nil tibi quoque laudis aut gloriae accedat, quem patruo tuo remoto solida praesentis officii sollicitudo mansisset pro gradu seminis. 10

Serum post patruos patremque carmen
 haud indignus avo nepos dicavi,
 ne fors tempore postumo, viator,
 ignorans reverentiam sepulti
 5 tellurem tereres inaggeratam.
 praefectus iacet hic Apollinaris,
 post praetoria recta Galliarum
 maerentis patriae sinu receptus,
 consultissimus utilissimusque
 10 ruris militiae forique cultor,
 exemploque aliis periculoso
 liber sub dominantibus tyrannis.
 haec sed maxima dignitas probatur,
 quod frontem cruce, membra fonte purgans
 15 primus de numero patrum suorum
 sacris sacrilegis renuntiavit.
 hoc primum est decus, haec superba virtus,
 spe praecedere, quos honore iungas,
 quique hic sunt titulis pares parentes,
 20 hos illic meritis supervenire.

6. Novi quidem auctoris nostri non respondere doctrinae epitaphii qualitatem, sed anima perita musicas non refutat

6 magis mihi *C* | quadratorio (*corr. in quadrataro M²*)
MCT || 9 post patruo tuo quod leg. vel me in *LVCT*, id est
 me (id est in *ras. M²*) in *M* deletit *Luetjohann* || v. 14 pur-
 gat *L* ||

inferias. tibi quoque non decet tardum videri, quod heres tertius quartusque dependimus, cum tot annorum gyro voluto magnum Alexandrum parentasse manibus Achillis et Iulium Caesarem Hectori ut suo iusta solvisse didicerimus. vale.

XIII.

SIDONIUS APOLLINARI SUO SALUTEM.

1. Unice probo gaudeo admiror, quod castitatis affectu contubernia fugis impudicorum, praesertim quibus nihil pensi, nihil sancti est in appetendis garriendisque turpitudinibus quique, quod verbis inverecundis aurium publicarum reverentiam inconstant, granditer sibi videntur facitari. cuius vilitatis esse signiferum Gnathonem patriae nostrae vel maxumum intellege. 2. est enim hic gurges de sutoribus fabularum, de concinnatoribus criminum, de sinistrarum opinionum duplicatoribus, loquax ipse nec dicax ridiculusque nec laetus arrogansque nec constans curiosusque nec perspicax atque indecenter affectato lepore plus rusticus; tempora praesentia colens, praeterita carpens, futura fastidians; beneficii, si rogaturus est, inportunus petendi derogator negati, aemulator accepti callidus reformandi, querulus flagitati garrulus restituti; at si rogandus, simulator parati dissimulator petiti, venditor praestiti publicator occulti, calumniator morati infitiator soluti; 3. osor ieiuniorum, sectator epularum; laudabilem proferens non de bene vivente sed de bene pascente sententiam; inter haec tamen ipse avarissimus quemque non pascit tam panis bonus quam panis alienus, hoc solum comedens domi, si quid e raptis inter alaparum procellas praemisit obsoniis. sed nec est sane praedicabilis viri in totum silenda frugalitas: ieiunat, quotiens non vocatur; sed sic quoque levitate parasitica, si invitetur, excusans; si vitetur, explorans;

1 debet *T* || 6 *inscr. om. L* | post Apollinari *leg. filio in T*
 || 22 *an venditator?* || 28 *praemisit*] *sc. domum* || 29 *silendi Luet-*
johann ||

si excludatur, exprobrans; si admittatur, exultans; si verberetur, exspectans. 4. cum discubuerit, fertur actutum, si tarde comedat, in rapinas; si cito saturetur, in lacrimas; si sitiatur, in querellas; si inebrietur, in vomicas; si fatiget, in contumelias; si fatigetur, in furias; faeculentiae omnino 5 par cloacali, quae quo plus commota, plus faetida est. ita vivens paucis voluptati, nullis amori, omnibus risui; vesicarum ruptor fractorque ferularum, bibendi avidus, avidior detrahendi, rabido pariter ore spirans caenum, spumans vinum, loquens venenum facit ambigi putidior, temulentior 10 an facinosior existimetur. 5. sed dicis: 'animi probra vultu colorat et deprecatur ineptiam mentis qualitas corporis; elegans videlicet homo pervenustusque cuiusque sit spectabilis persona visentibus.' enimvero illa sordidior est atque deformior cadavere rogali, quod facibus admotis semi- 15 combustum moxque sidente strue torrium devolutum reddere pyrae iam fastidiosus pollinctor exhorret. praeter hoc lumina gerit idem lumine carentia, quae Stygiae vice paludis volvunt lacrimas per tenebras. 6. gerit et aures immanitate barrinas, quarum fistulam biforem pellis ulce- 20 rosa circumvenit saxeis nodis et tofosis umore verrucis per marginem curvum protuberantibus. portat et nasum, qui cum sit amplus in foraminibus et strictus in spina, sic patescit horrore, quod angustatur olfactui. praetendit os etiam labris plumbeum rictu ferinum, gingivis purulentum 25 dentibus buxeum, quod spurcat frequenter exhalatus e concavo molarium computrescentum mephiticus odor, quem supercumulat esculenta ructatio de dapibus hesternis et redundantum sentina cenarum. 7. promit et frontem, quae foedissimo gestu cutem plicat supercilia distendit. nutrit 30 et barbam, quae iam senectute canescens fit tamen morbo nigra Syllano. tota denique est misero facies ita pallida,

12 vultus *Luetjohann* | colorat *LNMT*, decolorat (de *exp. V¹*) *V*, decorat *C* | ineptiam *LN¹*, ineptias *N²MCT* || 14 ille *Luetjohann* || 18 hoc *LN¹M*, haec *CT* || 22 corvum *LVM*, vel curvum *add. in marg. M¹*, corvum *corr. in corium N²*, corium *CT* ||

veluti per horas umbris maestificata larvalibus. taceo reliquam sui molem vinctam podagra pinguedine solutam. taceo cerebrum crebra vibice peraratum, quod parum amplius tegi constat capillis quam cicatricibus. taceo pro
 5 brevitate cervicis occipiti supinato scapularum adhaerere confinia. 8. taceo, quia decidit honor umeris, decor brachiiis, robur lacertis. taceo chiragricas manus unctis cataplasmatum pannis tamquam caestibus involutas. taceo, quod alarum specubus hircosis atque acescentibus latera
 10 captiva vallatus nares circumsedentum ventilata duplicis Ampsancti. peste funestat. taceo fractas pondere arvinæ iacere mammas quasque foedum esset in pectore virili vel prominere, has ut ubera materna cecidisse. taceo ventris inflexi pendulos casses parti genitalium, quia debili, bis
 15 pudendae turpibus rugis turpius praeberere velamen. 9. iam quid hic tergum spinamque commemorem? de cuius licet internodiorum fomitibus erumpens arcam pectoris texat curvatura costarum, tota nihilominus haec ossium ramosa compago sub uno velut exundantis abdominis pelago latet.
 20 taceo lumborum corpulentiam cluniumque, cui crassitudini comparata censetur alvus exilis. taceo femur aridum ac pandum, genua vasta poplites delicatos, crura cornea vitreos talos, parvos digitos pedes grandes. cumque distortis horreat ita liniamentis perque multiplicem pestilentiam ex-
 25 sanguis semivivusque nec portatus sedeat nec sustentatus incedat, verbis tamen est ille quam membris execrabilior. 10. nam quamquam pruritu laborat sermonis inhonesti, tamen patronorum est praecipue cavendus arcanis, quorum est laudator in prosperis, delator in dubiis; at si ad oc-
 30 culta familiarium publicanda temporis ratio sollicitet, mox

4 pro] prae *MT* || 10 circumsedentum *LVT*, circumsedentium (*prior. e corr. in i M²*) *M*, circumsidentum *C* || 14 partim *MC*, parti in partim *corr. T²* | debili bis *L*, debilibus *MCT* || 17 arcam *C*, aream *LMTV* || 18 ossuum *VMT* (*cf. Claud. Mam. p. 72, 9. 174, 24 E.*) || 21 ac] et *M* || 25 sedeat *Luctjohann*, sentiat *LMT*, senciati *C* || 28 *dubium* tum *an* tamen *F*, tum *LMCT* || 29 at] et *Luctjohann* ||

per hunc Spartacum quaecumque sunt clausa franguntur quaeque obserata reserantur; ita, quod, quas domorum nequiverit machinis apertae simultatis impetere, cuniculis clandestinae proditionis impugnat. hoc fabricatu Daedalus noster amicitiarum culmen aedificat, qui sicut sodalibus velut Theseus inter secunda sociatur, sic ab his postmodum velut Proteus inter adversa dilabitur. 11. igitur ex voto meo feceris, si talium sodalitati ne congressu quidem primore sociere, maxume illorum, quorum sermonibus prostitutis ac theatralibus nullas habenas, nulla praemittit repagula pudor. nam quibus citra honestatis nitorem iactitabundis loquacis faece petulantiae lingua polluitur infrenis, his conscientia quoque sordidatissima est. denique facilius obtingit, ut quispiam seria loquens vivat obscene, quam valeat ostendi, qui pariter existat improbus dictis et probus moribus. vale.

XIV.

SIDONIUS PLACIDO SUO SALUTEM.

1. Quamquam te tua tenet Gratianopolis, comperi tamen hospitem veterum fido relatu, quod meas nugas sive confectas opere prosario seu poetarum stilo cantilenosas plus voluminum lectione dignere repositorum. gaudeo hoc ipso, quod recognovi chartulis occupari nostris otium tuum; sed probe intellego, quod moribus tuis hanc voluptatem non operis effectus excudit sed auctoris affectus, ideoque plus debeo, quia gloriae punctum, quod dictioni negares, das amicitiae. 2. de ceteris vero studii nostri derogatoribus quid ex asse pronuntiem, necdum deliberavi. nam qui maxume doctus sibi videtur, dictionem sanam et insanam ferme appetitu pari revolvit, non amplius concupiscens erecta, quae laudet, quam despecta, quae rideat. atque in

2 quaeque] quaecumque *T* || 6 his] illis *C* || 8 nec *T* || 10 praemittit (vel per *s. l. add. M²M*, permittit *T* || 17 *in-script. om. L* || 23 voluptatem *LNMT C*, voluntatem *man. pr. in Vatican. 3421*; cf. *ep. IX. 9, 9* || 27 quod *C* | nondum *C* ||

hunc modum scientia pompa proprietas linguae Latinae iudiciis otiosorum maximo spectui est, quorum scurrilitati negligentia comes hoc volens tantum legere, quod carpat, sic non utitur litteris, quod abutitur. vale.

GAI SOLLII APOLLINARIS SIDONII
EPISTULARUM

LIBER QUARTUS.

I.

5 SIDONIUS PROBO SUO SALUTEM.

1. Soror mihi quae uxor tibi: hinc inter nos summa et principalis necessitudo, et ea quidem patruelis, non germana fraternitas, quae plerumque se purius fortius meracius amat. nam facultatum inter germanos prius lite
10 sopita iam qui nascuntur ex fratribus, nihil invicem controversantur, et hinc saepe caritas in patruelibus maior, quia desistit simultas a divisione nec cessat affectus a semine. secundus nobis animorum nexus accessit de studiorum parilitate, quia idem sentimus culpamus laudamus in litteris
15 et aequae nobis quaelibet dictio placet improbaturque. 2. quamquam mihi nimis arrogo iudicium meum conferens tuo. quis enim iuvenum nesciat seniorumque te mihi magistrum fuisse proprium, cum videremur habere communem, et si quid heroicus arduum comicus lepidum,
20 lyricus cantilenosum orator declamatorium, historicus verum satiricus figuratum, grammaticus regulare panegyrista

1 proprietas linguae latinae pompa *C* || 5 *inscr. om. L* || 19 quid] quis *C* || 20 orator declamatorium *Leo*, oratorque maturum *codd.* ||

plausibile, sophista serium epigrammatista lascivum, commentator lucidum iurisconsultus obscurum multifariam condiderunt, id te omnifariam singulis, nisi cui ingenium sibi hinc patres nostri gloriabantur, cum viderent sub ope Christi te docere posse, me discere, et non solum te facere quod posses sed et velle quod faceres ideoque te bonum non minus quam peritum pronuntiari! 3. et vere intra Eusebianos lares talium te quaedam moneta susceperat disciplinarum, cuius philosophica incude formatus nunc varias nobis rerum sermonumque rationes ipso etiam, qui docuerat, probante pandebas, nunc ut Platon discipulus iam prope potior sub Socrate, sic iam tu sub Eusebio nostro inter Aristotelicas categorias artifex dialecticus atticissabas, cum ille adhuc aetatulam nostram mobilem tene- ram crudam modo castigatoria severitate decoqueret, modo mandatorum salubritate condiret. 4. at qualium, deus bone, quamque pretiosorum, quae si quis deportaret philosophaturus aut ad paludicolas Sygambros aut ad Caucasigenas Halanos aut ad equimulgas Gelonos, bestialium rigidarumque nationum corda cornea fibraeque glaciales procul dubio emollirentur egelidarentur neque illorum ferociam stoliditatemque, quae secundum beluas ineptit brutescit accenditur, rideremus contemneremus pertimesceremus. 5. igitur quia nos ut affinitas ita studia iunxerunt, quoquo loci es, amicitiae iura inconcussa custodias longumque tibi etsi sede absumus, adsimus affectu; cuius intemperate partes quantum spectat, a nobis in aevum, si quod est vitae reliquum, perennabuntur. vale.

1 epigrammatista *Luetjohann*, epigrammista *codd.* || 5 gloriabantur] gratulabantur *Luetjohann*; cf. *ep. VII, 14, 1* || 7 quod faceres velle *C* || 28 a nobis *LN MCT*, ad nos *F*; ad vos, a nobis *Luetjohann*; an ad nos, vobis? | quod *LN C*, quid *MT* |

II.

CLAUDIANUS SIDONIO PAPAE SALUTEM.

1. Si possibile factu esset, ut te, dominum meum, vel aliquotiens aliquantulum convenirem, non undeunde quarumpiam personarum aut voluntates aut necessitates anquirerem, quae in rem debiti mei usui mihi esse possent. quippe revisionis potestas multis modis et miseris perinde causis intercluditur. enimvero scribendi facultas aut raro idonea suppetit aut nec suppetit. istaec eadem remissibilia sint necne, tute iudicaveris. 2. porro autem vero, quod saepenumero scriptis vestris alii inpertiuntur, qui id ipsum nec ambiunt quam egomet forsitan nec merentur amplius, non arbitror amicitiae legibus inpune committi. illud etiamnum dolenter faxo tacitum, quod libellos illos, quos tuo nomine nobilitari non abnuis, nullo umquam inpertivisti rescripto. sed vacuum forte non suppetit, quod tute modicum magnae admodum impendas amicitiae. 3. ecquo tumet occupatu umquam uspiamve implicabere, quin illud in aliorum commoda revergat? cum precatu deum placas, eundem non modo amicis sed ignotis quoque concilias. cum scripturarum caelestium mysteria rimaris, quo te studiosius imbuis, eo doctrinam ceteris copiosius infundis. cum tuas opes in usus inopum prodigis, tibi quidem maxume, sed aliis quoque consultum facis. proinde nihil videlicet, profecto nihil est tam infecundum actionum tuarum omnium, quod tibi uni soli tantum et non aliis quoque multis tecum uberem fructum ferat. 4. nulla igitur cuius-

2 facto *LNT* || 3 quoties (*om. ali*) *L* | unde (*om. alt.* unde) *L* || 4 anquirerem *LNV*, inquirerem *MCT* || 5 quae *L*, sed quae (*sed s. l. add. N¹*) *NMCT* | possint *L* || 6 multimodis *corr. in multis modis P²* || 8 istaec *L*, ista haec *NMT*, ita haec *C* || 9 tu iudicaberis *L*, tute iudicaberis *in ras.*, *be s. l. add. N¹*, tute iudicaris *MCT* || 14 abnuis *F*, amnuis *L*, annuis (*prior. n in ras. M²*) *MCP*, annuis *corr. in adnuis T²* || 16 ecquo tum et *L*, ecquo tam ex *F*, Hecquo tam ex *P*, haecquo (*vel ec s. l. add. M²*) tam ex *M*, haecquo (*ha eras. C²*) ex *C*, ecquo tam *T* || 20 mysteria] secreta *T* || 22 inopum] pauperum *T* || 26 ube-

quam praepedimenti occasio praetendi vel falso potest, cur egomet specialis atque intumus nihil ab speciali meo fructi feram, a quo ignoti quoque multum capiant plurimi. sed, uti ego autumo, iuxta formam euangelici largitoris quod non das amico esurienti dabis improbo pulsatori. porro 5 si etiamnum solito obdurueris, faxim egomet quod tete paenitebit, quoniam, si peccabis ultra reticendo, ego protinus ulciscar scribendo. porro enim ambiguo caret tam te puniendum scripto meo, quam punior egomet silentio tuo. vale. 10

III.

SIDONIUS CLAUDIANO SUO SALUTEM.

1. Committi, domine maior, in necessitudinis iura pronuntias, cur, quod ad salve tibi debitum spectat, a stilo et pugillaribus diu temperem quodque deinceps nullas viantum volas mea papyrus oneraverit, quae vos cultu 15 sedulae sospitatis impertiat. praeter aequum ista coniectas, si reare mortalium quempiam, cui tamen sermocinari Latialiter cordi est, non pavere, cum in examen aurium tuarum quippe scriptus adducitur; tuarum, inquam, aurium, quarum peritiae, si me decursorum ad hoc aevi 20 temporum praerogativa non obruat, nec Frontonianae gravitatis aut ponderis Apuleiani fulmen aequiperem, cui Varrones, vel Atacinus vel Reatinus, Plinii, vel avunculus vel Secundus, compositi in praesentiarum rusticabuntur. 2. adstipulatur iudicio meo volumen illud, quod tute super statu 25 animae rerum verborumque scientia divitissimus propalavisti. in quo dum ad meum nomen prooemiaris, hoc

riorem *C* || 2 tuus *post* intumus *vulgo add.*, *om. codd.* || 6 etiamnunc *CT* | solito] silentio *Leo*, frustra | tete] te *LT* || 7 peccabis *LT* et (*b in ras. N¹*)*N*, peccaris *P*, fort. recte, peccatis *MC* || 11 *inscr. om. L* || 13 cur *om. C* || 16 sospitatis] *an* sodalitat^{is}? *Luetjohann*, frustra || 22 flumen *MT*, vel fulmen *add. s. l. M²* || 23 Reatinus *Leo*, terentius *LT*, terrentinus (*corr. ut v. ex terrentius M¹*)*MC* ||

munus potissimum cepi, ut meae fama personae, quam operae pretium non erat librorum suorum titulis inclarescere, tuorum beneficio perpetuaretur. at quod, deus magne, quantumque opus illud est, materia clausum declamatione conspicuum, propositione obstructum disputatione reseratum, et quamquam propter hamata syllogismorum puncta tribulosum, vernantis tamen eloquii flore mollitum!

3. nova ibi verba, quia vetusta, quibusque conlatus merito etiam antiquarum litterarum stilus antiquaretur; quodque pretiosius, tota illa dictio sic caesuratim succincta, quod profluens; quam rebus amplam strictamque sententiis sentias plus docere quam dicere. denique et quondam, nec iniuria, haec principalis facundia computabatur, cui paucis multa cohibenti curae fuit causam potius implere quam paginam.

4. at vero in libris tuis iam illud quale est, quod et teneritudinem quamquam continuata maturitas admittit interseritque tempestivam censura dulcedinem, ut lectoris intentionem per eventilata disciplinarum philosophiae membra lassatam repente voluptuosis excessibus quasi quibusdam pelagi sui portibus foveat? o liber multifariam pollens, o eloquium non exilis sed subtilis ingenii, quod nec per scaturrigines hyperbolicas intumescit nec per tapinomata depressa tenuatur!

5. ad hoc unica singularisque doctrina et in diversarum rerum assertione monstrabilis, cui moris est de singulis artibus cum singulis artificibus philosophari, quaeque, si fors exigit, tenere non abnuit cum Orpheo plectrum cum Aesculapio baculum, cum Archimede radium cum Euphrate horoscopum, cum Perdice circinum cum Vitruvio perpendiculum quaeque numquam investigare destiterit cum Thalete tempora, cum Atlante sidera, cum Zeto pondera, cum Chrysippo numeros, cum Euclide mensuras.

6. ad extremum nemo saeculo meo quae voluit affirmare sic valuit; siquidem dum sese

15 est om. *L* || 16 quaquam *L*, quampiam *Wilamowitz* ||
 20 portubus *CPF* || 26 tenere plectrum non abnuit cum orpheo
 baculum cum esculapio *C* || 28 horoscopum *L* et (corr. in horo-
 scopium *N*¹) *N*, horoscopium *MTC* ||

adversus eum, quem contra loquitur, exertat, morum ac studiorum linguae utriusque symbolam iure sibi vindicat. sentit ut Pythagoras dividit ut Socrates, explicat ut Platon implicat ut Aristoteles, ut Aeschines blanditur ut Demosthenes irascitur, vernat ut Hortensius aestuat ut Cethegus, incitat ut Curio moratur ut Fabius, simulat ut Crassus dissimulat ut Caesar, suadet ut Cato dissuadet ut Appius persuadet ut Tullius. 7. iam si ad sacrosanctos patres pro comparatione veniatur, instruit ut Hieronymus destruit ut Lactantius adstruit ut Augustinus, attollitur ut Hilarius summittitur ut Iohannes, ut Basilius corripit ut Gregorius consolatur, ut Orosius affluit ut Rufinus stringitur, ut Eusebius narrat ut Eucherius sollicitat, ut Paulinus provocat ut Ambrosius perseverat. 8. iam vero de hymno tuo si percontere quid sentiam, commaticus est copiosus, dulcis elatus et quoslibet lyricos dithyrambos amoenitate poetica et historica veritate supereminet. idque tuum in illo peculiare, quod servatis metrorum pedibus pedum syllabis syllabarumque naturis intra spatii sui terminum verba ditia versus pauper includit nec artati carminis brevitatis longitudinem phalerati sermonis eliminat; ita tibi facile factu est minutis trochaeis minutioribusque pyrrhiciis non solum molossicas anapaesticasque ternarias sed epitritorum etiam paeonumque quaternas supervenire iuncturas. 9. excrescit amplitudo proloquii angustias regulares et tamquam parvo auro grandis gemma vix capitur emicatque ut equi potentis animositas, cui frementi, si inter tesqua vel confraga frenorum lege teneatur, intellegis non tam cursum deesse quam campum. quid multis? arbitro me in utroque genere dicendi nec Athenae sic Atticae nec Musae sic musicae iudicabuntur, si modo mihi vel censendi copiam desidia longior non ademit. nam dum inpactae professionis obtentu novum scribendi morem gradatim appeto et veterem saltuatim dedisco, de bono oratore nil amplius

3 Plato *MTC* || 22 et minutioribus *C* || 24 quaternas *NV MCT*, quaternatas *L* || 28 cursum cursum *L* ||

habeo quam quod malus poeta esse plus coepi. 10. proin, quaeso, delicti huius mihi gratiam facias, quod aliquantisper mei meminens arentem venulam rarius flumini tuo misceo. tuam tubam totus qua patet orbis iure venerabitur, quam
 5 constat geminata felicitate cecinisse, quando nec aemulum repperit nec aequalem, cum pridem aures et ora popu-
 lorum me etiam circumferente pervagaretur. nobis autem grandis audacia, si vel apud municipales et cathedrarios oratores aut forenses rabulas garriamus, qui etiam cum
 10 perorant, salva pace potiorum, turba numerosior illitteratissimis litteris vacant. nam te, cui, seu liberum seu ligatum placeat alternare sermonem, intonare ambifariam suppetit, pauci, quos aequus amavit, imitabuntur. vale.

IV.

SIDONIUS SIMPLICIO ET APOLLINARI SUIS SALUTEM.

15 1. Eccum vel tandem adest promissio mea, expectatio vestra, Faustinus, pater familias domi nobilis et inter maxima patriae iam mihi sibi que communis ornamenta numerandus. hic meus frater natalium parilitate, amicus
 20 ioca miscui; cumque abhinc retro iuvenes eramus, in pila in tessera, saltibus cursu, venatu natatu sancta semper ambobus, quia manente caritate, contentio. mihi quidem maior hic natu, tantum tamen, ut eum non tam honorari
 25 amplius capiebatur, quod se diligi magis quam quasi coli intellegebat. sed propectu aetatis et militia clericali, cum esset amabilis prius, coepit modo esse venerabilis. 2. per hunc salutem dico, videre vos sub ope Christi quam ma-

13 Verg. Aen. VI, 129.

1 proinde *CT* || 4 patet *VT* et (corr. ex patuit *N*¹)*N*, patuit *LMC*, patuerit *Wilamowitz*; cf. ep. VI, 1, 3 || 6 pridem *M*, vel primum s. l. add. *M*¹, primum *T* || 14 *inscr. om. L* || 21 venatu *CF*, s. l. add. *T*², *om. LNVMP* || 23 honorari *LNMTV*, venerari *C* || 26 et *L*, ex (corr. ex et *N*¹)*NMCT* ||

turissime, si per statum publicum liceat, cupiens. quocirca, nisi desiderium meum videtur onerosum, remeante praefato fiam locorum vestrorum et temporum gnarus. stat sententia eluctari oppositas privatarum occupationum difficultates et complectendis pectoribus vestris quamlibet longum officium deputare, si tamen, quod etiam nunc veremur, non vis maior disposita confundat. 3. quae vos quoque non perindignum est cum fratre Faustino, prout tempora monent, tractatu communicato deliberare. quem ego quia diligo, tamquam qui me diligat misi: si respondet iudicio meo, gratias ago; porro autem cum vir bonus ab omnibus censeatur, non est homo peior, si non est optimus. valete.

V.

SIDONIUS FELICI SUO SALUTEM.

1. Iterat portitorem salutationis iteratio: Gozolas vester, deus tribuat ut noster, apicum meorum secundo gerulus efficitur. igitur verecundiam utrique eximite communem; nam si etiamnum silere meditemini, omnes et me cui et illum per quem scribere debebas indignum arbitrabuntur. 2. de temporum statu iam nihil ut prius consulo, ne sit moribus tuis oneri, si adversa significes, cum prospera non sequantur. nam cum te non deceat falsa mandare atque item desint votiva memoratu, fugio quicquid illud mali est per bonorum indicia cognoscere. vale.

VI.

SIDONIUS APOLLINARI SUO SALUTEM.

1. Per Faustinum antistitem non minus mihi veteris contubernii sodalitate quam novae professionis communione

10 qui s. l. add. *M²T²*, om. *LN* || 12 vale *MCT* || 13 *inscr.* om. *L* || 18 debebas *L*, debeatis (ti s. l. add. *N¹*) *NMTC* || 22 desint *VMTC*, cum sint *L* et (corr. in desint *N¹* aut *N²*) *N*; post item *desse velut* ancipitia, ambigua *suspicitur Luetjohann* | memoratui *Vatic. 3121* | illud om. *C* || 24 *inscr.* om. *L*

devinctum verbo quaequam cavenda mandaveram: dicto paruisse vos gaudeo. siquidem prudentibus cordacitus in-
 situm est vitare fortuita, sicut itidem absurdum, si coeptis
 audacibus adversetur eventus, consurgere in querimonias
 5 et inconsultarum dispositionum culpabiles exitus ad in-
 famanda casuum incerta convertere. 2. 'quorsum istaec?'
 ais. fateor me nimis veritum, ne tempore timoris publici
 non timeres et solidae domus ad hoc aevi inconcussa se-
 curitas ad tempestuosos hostium incursus pro intempestiva
 10 devotione trepidaret inchoaretque apud animorum matro-
 naliū teneritudinem sollemnitas expetita vilescere: quam-
 quam in pectoribus earundem ita sibi sit genuina sanctitas
 peculiare metata domicilium, ut, si quid secus vianibus
 accidisset, laetaturae fuerint quoddam se pro martyre tole-
 15 rasse martyrium. ast ego, cui maiorem diffidentiam minor
 innocentia facit, super hoc ambiguo sententiae cautiore
 libentius adhaerescō nec difficulter applicor etiam tuta
 metuentibus. 3. proinde factum bene est, quod anceps
 iter salubriter distulistis neque intra iactum tantae aleae
 20 status tantae familiae fuit. et licet inchoata via pōtuerit
 prosperari, ego tamen huiusmodi consilio album calculum
 minime apponam, cuius temeritas absolvi nequit nisi bene-
 ficio felicitatis. dabit quidem talia vota divinitas dignis
 successibus promoveri licebitque adhuc horumce terrorum
 25 sub pacis amoenitate meminisse; sed praesentia faciunt
 cautos, quos videbunt futura securos. 4. interim ad prae-
 sens apicum oblator damna sibi quaequam per Genesium
 vestrum inflicta suspirat. si perspicias a vero non discre-
 pare querimoniam, tribue, quaeso, convincenti reformatio-
 30 nem, peregrino celeritatem. si vero calumniam plectibili

2 cordacitus (a *corr. in i M²T²*) LNMT, cordicitus CPF
 * || 6 istaec L, ista hec N, ista haec MT, haec (om. ista) C ||
 8 timeretis F || 11 post expetita Wilamowitzio hiatum mon-
 strante add. valescere itineris difficultas despecta Luetjohann,
 non recte || 24 licebitque NCT, libebitque L et praeter li in
 ras. M¹ || 25 sed] si C || 28 nostrum (*corr. in vestrum M²T²*) L
 NMCT || 29 tribue *corr. ex tribui P¹*, tribui LNMCT ||

sufflammata invidia, in eo iam praecessit vindicta pulsati, quod procax petitor sumptu et itinere confectus temere propositae litis exsudat incommoda, atque hoc in maximo hiemis accentu summisque cumulis nivium crustisque glaci-
 erum; quod tempus, quantum ad sectatores litium spectat, 5
 breve quidem saepe est audientiae sed diuturnum semper iniuriae. vale.

VII.

SIDONIUS SIMPLICIO SUO SALUTEM.

1. Solet dicere 'currentem mones', qui rogatur, ut faciat quod factururus fuerat etiam non rogatus. percontere 10
 forsitan, quo spectet ista praemitti. baiulus apicum sedulo precatur, ut ad vos a me litteras ferat, cuius a nobis itinere comperto id ipsum erat utique, si tacuisset, orandus; namque hoc officium vester potius amor quam geruli respectus elicit. ceterum hic ipse beneficium se computat 15
 meruisse, qui praestitit, quamquam identidem quod poposcit acceperit, sed quae nobis amicitiarum iura minime agnoscens. 2. unde quamquam absens facile coniecto, quo repente stupore ferietur, cum intuitu nostri dignanter admissus intellexerit se paginam meam magis otiose flagi- 20
 tasse quam tradere. videre mihi videor, ut homini non usque ad invidiam perfaceto nova erunt omnia, cum invitabitur peregrinus ad domicilium trepidus ad colloquium, rusticus ad laetitiam pauper ad mensam, et cum apud crudos caeparumque crapulis esculentos hic agat vulgus, 25
 illic ea comitate retractabitur, ac si inter Apicios epulones et Byzantinos chironomuntas hucusque ructaverit. 3. attamen qualis ipse quantusque est, percopiose me officii votivi compotem fecit. sed quamquam huiusmodi saepe personae despicabiles ferme sunt, in sodalibus tamen per 30

8 *inscr. om.* L || 25 vulgas L et (*corr. in vulgus N¹*) N, vulcas ut vid. V || 26 retractabitur L V M T C¹, tractabitur C² || 27 chironomontas V M C || 28 an qualis ipse <cumque>? || 30 despicabiles ferme sunt LT, despicabiles sunt ferme (despicabiles

litteras excolendis dispendii multum caritas sustinet, si ab usu frequentioris alloquii portitorum vilitate revocetur. vale.

VIII.

SIDONIUS EUODIO SUO SALUTEM.

1. Cum tabellarius mihi litteras tuas reddidit, qui te
 5 Tolosam rege mandante mox profecturum certis amicis
 confitebatur, nos quoque ex oppido longe remotum rus
 petebamus. me quidem mane primo remoratum vix e
 tenaci caterva prosectorum paginae tuae occasio excussit,
 ut satisfacere mandato saltim viator saltim eques possem.
 10 2. ceterum diluculo familia praecesserat ad duodeviginti
 milia passuum fixura tentorium, quo quidem loci sarcinulis
 relaxandis multa succedunt conducibilia, fons gelidus
 in colle nemoroso, subditus ager herbis abundans, fluvius
 ante oculos avibus ac pisce multo refertus, praeter haec
 15 iunctam habens ripae domum novam vetus amicus, cuius
 immensae humanitati nec si adquiescas nec si recuses modum
 ponas. 3. igitur huc nostris antecedentibus, cum
 tui causa substitissemus, quo puer ocius vel e capite vici
 remitteretur, iam duae secundae facile processerant, iam
 20 sol adultus roscidae noctis umorem radio crescente sorbuerat;
 aestus ac sitis invalescebant, atque in profunda serenitate
 contra calorem sola quae tegetet nebula de pulvere;
 tum longinquitas viae per virens aequor campi patientis
 exposita visentibus, quippe ob hoc ipsum sero pransuris,
 25 ingemebatur; nam viaturos etsi nondum terebat labore,
 iam tamen expectatione terrebat. 4. quae cuncta praemissa,
 domine frater, huc tendunt, ut tibi probem neque animo
 vacasse me multum neque corpore neque

corr. in despicabiles N^2 , ferme *corr. ex* forme *ut v. V¹*) $NVC M^1$,
 despicabilis sunt formae M^2 || 3 *inscr. om. L* || 7 remoratum (*re*
s. l. add. N¹M¹) $NMCT$, moratum L || 9 possim LC || 19 fa-
 cile *om. L, s. l. add. N¹* || 21 atque] eratque *Luetjohann* || 25 la-
 bore terebat C || 27 huc *in ras. add. M², om. C* || 28 vacasse
 me LNT , me vacasse MC ||

tempore, cum postulatis obtemperavi. ilicet, ut ad epistulae
 vestrae tenorem iam revertamur, post verba, quae primum
 salve ferebant, hoc poposcisti, ut epigramma transmitterem
 duodecim versibus terminatum, quod posset aptari conchae
 capaci, quae per ansarum latus utrumque in extimum 5
 gyri a rota fundi senis cavatur striaturis. 5. quarum puto
 destinas vel ventribus pandis singulos versus vel curvis
 meliore consilio, si id magis deceat, capitibus inscribere;
 istoque cultu expolitam reginae Ragnahildae disponis offerre,
 votis nimirum tuis pariter atque actibus patrocinium in- 10
 victum praeparaturus. famulor iniunctis quomodocumque,
 non ut volebam; sed tuae culpa primus ignosce, qui
 spatii plus praestitisti argentario quam poetae, cum procul
 dubio non te lateret intra officinam litteratorum carminis
 si quid incus metrica produxerit, non minus forti et 15
 asprata lima poliri. sed ista vel similia quorsum? ecce
 iam canta:

Pistrigero quae concha vehit Tritone Cyltheren
 hac sibi conlata cedere non dubitet.
 poscimus, inclina paulisper culmen erile
 et munus parvum magna patrona cape
 5 Euodiumque libens non aspernare clientem,
 quem faciens grandem tu quoque maior eris.
 sic tibi, cui rex est genitor, socer atque maritus,
 gnatus rex quoque sit cum patre postque patrem.
 felices lymphae, clausae quae luce metalli
 10 ora tamen dominae lucidiora fivent!
 nam cum dignatur regina hinc tingere vultus,
 candor in argentum mittitur e facie.

si tantum amore nostro teneris, ut scribere has nugas
 non erubescas, occule auctorem, de tua rectius parte se-

1 cum *Leo*, quo *codd.* || 4 possit *LM* || 5 extimum *L* et
 (*corr. in extremum N¹*) *N*, extremum *MCT* || 6 histriaturis
codd. || 16 aspratili *T* || 17 an canto? *Luetjohann* || v. 6 grandem
*LNVM**T*, magnum *C* || v. 11 hinc *T*, hic *LMC* ||

curus. namque in foro tali sive Athenaeo plus charta vestra quam nostra scriptura laudabitur. vale.

IX.

SIDONIUS INDUSTRIO SUO SALUTEM.

1. Intervenī proxime Vectio industri viro et actiones eius
 5 cotidianas penitissime et veluti ex otio inspexi. quas quoniam dignas cognitu inveni, non indignas relatu existimavi. primore loco, quod iure ceteris laudibus anteponeamus, servat inlaesam domino domus par pudicitiam; servi utiles (rustici morigeri, urbani amici oboedientes patronoque
 10 contenti); mensa non minus pascens hospitem quam clientem; humanitas grandis grandiorque sobrietas. 2. illa leviora, quod ipse, quem loquimur, in equis canibus accipitribus instituendis spectandis circumferendis nulli secundus; summus nitor in vestibus, cultus in cingulis, splendor in phaleris; pomposus incessus, animus serius (iste publicam fidem, ille privatam asserit dignitatem); remissio
 15 non vitians, correptio non cruentans et severitas eius temperamenti, quae non sit taetra sed tetrica. 3. inter haec sacrorum voluminum lectio frequens, per quam inter
 20 edendum saepius sumit animae cibum; psalmos crebro lectitat, crebrius cantat; novoque genere vivendi monachum complet non sub palliolo sed sub paludamento; ferarum carnibus abstinet, cursibus adquiescit; itaque occulte delicateque religiosus venatu utitur nec utitur venatione.
 25 4. filiam unicam parvam post obitum uxoris relictam solacio caelibatus alit avita teneritudine, materna diligentia, paterna benignitate; erga familiam suam nec in proferendo alloquio minax nec in admittendo consilio spernax nec in reatu investigando persequax; subiectorum statum conditionemque non dominio sed iudicio regit; putes eum pro-

3 *inscr. om. L* || 4 *vectio NVMT*, *vectioni C*, *vettio L* ||
 6 *revelatu C* || 7 *ceteris om. C* | *laudabimus C* || 9 *patronumque L* ||

priam domum non possidere sed potius administrare. 5. qua industria viri ac temperantia inspecta ad reliquorum quoque censui pertinere informationem, si vel summotenus vita ceteris talis publicaretur, ad quam sequendam praeter habitum, quo interim praesenti saeculo imponitur, omnes nostrae professionis homines utilissime incitarentur, quia, quod pace ordinis mei dixerim, si tantum bona singula in singulis erunt, plus ego admiror sacerdotalem virum quam sacerdotem. vale.

X.

SIDONIUS FELICI SUO SALUTEM.

1. Erumpo in salutationem licet seram, domine meus, annis ipse iam multis insalutatus, frequentiam veteris officii servare non audens, postquam me soli patrii finibus eliminatum peregrinationis adversa fregerunt. quapropter vos quoque ignoscere decet erubescens, siquidem convenit humiliatos humilia sectari neque cum illis parem familiaritatis tenere constantiam, quibus forte sit improbum plus amoris quam reverentiae impendere. propter hoc denique iam diu taceo vosque tacuisse, cum filius meus Heliodorus huc venit, magis toleranter quam libenter 20 accepi. 2. sed dicere solebas, quamquam fatigans, quod meam quasi facundiam vererere. excusatio istaec, etiamsi fuisset vera, transierat, quia post terminatum libellum, qui parum cultior est, reliquas denuo litteras usuali, licet accuratus mihi melior non sit, sermone contexo; non 25 enim tanti est poliri formulas editione carituras. ceterum si caritatis tuae morem pristino colloquiorum cursui reddis, et nos vetustae loquacitatis orbitas recurremus, praeter haec avide praevisio Christo sic, ubi locorum fueritis, modo

7 ordinis mei *LNT*, mei ordinis *MC* || 10 *inser. om. L* || 22 istaec *L*, ista haec *N*, ista haec *MCT* || 24 qui *LT*, quia *N*, qua *VCF*, in quo (in *s. l. add. et o in ras. corr. M²*) *M*, quo (o *in ras. P¹*) *P* | cultior est] cultiorem *F* || 29 sicubi locorum *MCT*, sicubiculorum *LN*, sed *corr. in* sicubi locorum

redux patronus indulgeat, advolaturi, ut rebus amicitia vegetetur, quae verbis infrequentata torpuerat. vale.

XI.

SIDONIUS PETREIO SUO SALUTEM.

1. Angit me nimis damnum saeculi mei nuper erepto
 5 avunculo tuo Claudiano oculis nostris, ambigo an quem-
 piam deinceps parem conspiciaturis. vir siquidem fuit pro-
 vidus prudens, doctus eloquens acer et hominum aevi loci
 populi sui ingeniosissimus quique indesinenter salva reli-
 gione philosopharetur; et licet crinem barbamque non
 10 pasceret, pallium et clavam nunc inrideret, nunc etiam
 execraretur, a collegio tamen Conplatoniorum solo habitu
 ac fide dissociabatur. 2. deus bone, quid erat illud, quo-
 tiens ad eum sola consultationis gratia conveniebamus!
 quam ille omnibus statim totum non dubitans, non fasti-
 15 diens aperiebat, voluptuosissimum reputans, si forte oborta
 quarumpiam quaestionum insolubilitate labyrinthica scien-
 tiae suae thesauri eventilarentur; iam, si frequentes con-
 sideramus, officium audiendi omnibus, uni solum, quem
 forsitan elegissemus, deputans ius loquendi, viritim vicis-
 20 simque, non tumultuatim nec sine schematis cuiuspiam
 gestu artificioso doctrinae suae opes erogaturus. 3. dein
 quaecumque dixisset protinus reluctantium syllogismorum
 contrarietatibus excipiebamus; sed repellebat omnium
 nostrum temerarias oppositiones: itaque nihil non perpen-
 25 sum probatumque recipiebatur. hinc etiam illi apud nos
 maxima reverentia fuit, quod non satis ferebat aegre pigram
 in quibuspiam sequacitatem. haec apud eum culpa venia-
 bilis erat; quo fiebat, esset ut nobis patientia eiusdem
 sine imitatione laudabilis. quis enim virum super abditis

*N*¹ || 3 *inscr. om. L* || 5 ambigo ambigo *L* || 13 sola *om. F, se-
 clusit Luctjohann* || 14 statum (um *corr. in im M*²) *M* || 18 *post
 omnibus add. iniungebat Luctjohann* || 22 reluctantum *T* ||
 29 quisve *L*, quisae (ae *eras. N*²) *N*, quis * * *V* ||

consuleret invitus, a cuius disputationis communionem ne idiotarum quidem imperitorumque sciscitatio repudiabatur? 4. haec pauca de studiis. ceterum cetera quis competenti praeconio extollat, quod condicionis humanae per omnia memor clericos opere sermone populares, exhortatione maerentes destitutos solacio, captivos pretio ieiunos cibo nudos operimento consolabatur? pariter et super his plura replicare superforaneum statuo. nam merita sua, quibus divitem conscientiam censu pauperatus locupletavit, spe futurae retributionis celare plus studuit. 5. *** episcopum fratrem maiorem natu affectuosissime observans, quem diligebat ut filium, cum tamquam patrem veneraretur. sed et ille suspiciebat hunc granditer, habens in eo consiliarium in iudiciis vicarium in ecclesiis, procuratorem in negotiis vilicum in praediis, tabularium in tributis in lectionibus comitem, in expositionibus interpretem in itineribus contubernalem. sic utrique ab alterutro usque ad invidiam exempli mutua fide germanitatis officia restituebantur. 6. sed quid dolorem nostrum moderaturi causis potius doloris fomenta sufficimus? ergo, ut dicere institueramus, huic iam, ut est illud Maronianum, cineri ingrato id est gratiam non relato neniam condidimus tristem luctuosamque propemodum laboriose, quia faceret dictandi desuetudo difficultatem, nisi quod animum natura desidiosissimum dolor fletu gravidus accendit. eius hoc carmen est:

Germani decus et dolor Mamerti,
mirantum unica pompa episcoporum,
hoc dat caespite membra Claudianus,
triplex bybliotheca quo magistro,
5 Romana Attica Christiana, fulsit;

21 Verg. Aen. VI, 213.

2 repudiabatur *L* et (*corr. in* repudiaretur *N*¹) *N*, repudiaretur *MCT* || 5 populares sermone merentes exhortatione *C* || 10 *initium sententiae deesse vidit Leo* || 13 et *om. C* || 20 ergo ut *LNVM**T*, ergone *C* ||

- quam totam monachus virente in aevo
 secreta bibit institutione,
 orator, dialecticus, poeta,
 tractator, geometra musicusque,
 10 doctus solvere vincla quaestionum
 et verbi gladio secare sectas,
 si quae catholicam fidem lacessunt.
 psalmorum hic modulator et phonascus
 ante altaria fratre gratulante
 15 instructas docuit sonare classes.
 hic sollemnibus annuis paravit
 quae quo tempore lecta convenirent.
 antistes fuit ordine in secundo,
 fratrem fasce levans episcopali.
 20 nam de pontificis tenore summi
 ille insignia sumpsit, hic laborem.
 at tu, quisque doles, amice lector,
 de tanto quasi nil viro supersit,
 udis parce genis rigare marmor:
 25 mens et gloria non queunt humari.

7. Ecce quod carmen, cum primum affui, super unanimi
 fratris ossa conscripsi. namque tunc afui, cum funera-
 rentur; nec ob hoc tamen perdidit in totum desideratissi-
 mam flendi occasionem. nam dum forte meditarer, lacri-
 5 mis habenas anima parturiente laxavi fecique ad epitaphium,
 quod alii fecerunt ad sepulchrum. haec ergo scripsimus
 tibi, ne forsitan arbitrarere solum nos colere vivorum so-
 dalitatem reique tuo iudicio essemus, nisi amicorum vita
 carentum semper aequae ut incolumium reminisceremur.
 10 namque et ex hoc, quod vix reservatur imaginaria fides
 vel superstitibus, non praeter aequum opinabere, si per-
 paucos esse conicias, qui mortuos ament. vale.

2 affui *CT* | funerarentur *LN*¹, funeraretur *N*²*MCT* ||
 3 desiderantissimam (n *eras. M*²)*MC* ||

XII.

SIDONIUS SIMPLICIO ET APOLLINARI SUIS SALUTEM.

1. Deus bone, quantum naufragioso pelago conformis est motus animorum, quippe cum nuntiorum turbinibus adversis quasi propria tempestate confunditur! nuper ego filiusque communis Terentianae Hecyrae sales ruminabamus; studenti assidebam naturae meminens et professionis oblitus, quoque absolutius rhythmos comicos incitata docilitate sequeretur, ipse etiam fabulam similis argumenti id est Epitepionem Menandri in manibus habebam. 2. legabamus pariter laudabamus iocabamurque et, quae vota communia sunt, illum lectio, me ille capiebat, cum repente puer familiaris adstitit vultuosus. cui nos: 'quid ita?' et ille: 'lectorem', inquit, 'Constantem nomine pro foribus vidi a dominis Simplicio et Apollinare redeuntem; dedit quidem litteras quas acceperat sed perdidit quas recepit.' quibus agnitis serenitas laetitiae meae confestim nubilo superducti maeroris insorduit tantamque mihi bilem nuntii huiusce contrarietas excitavit, ut per plurimos dies illum ipsum hermam stolidissimum venire ante oculos meos inexoratus arcuerim, laturus aegre, si mihi apices aut quoscumque aut quorumcumque non redderet, taceam vestros, qui mihi, dum recti compos animus durat, minime frequentes maxime desiderabiles iudicabuntur. 4. at postquam nostra sensim temporis intervallo ira defremuit, percontor admissum, num verbo quippiam praeterea detulisset. respondit ipse, quamquam esset trepidus et sternax et prae reatu balbutiret ore, caecutiret intuitu, totum, quo instrui, quo delectari valerem, paginis quae intercidissent fuisse mandatum. quocirca recurrite ad pugillares, replicate membranas et scripta rescribite. tamdiu enim aequani-

1 *inscr. om. L* || 4 confunditur (i in ras. *M*¹) *M*, confundimur (*in adn.: an confunduntur?*) *Luetjohann* || 5 terentianae *LMC* || 8 fabulam *om. L* || 15 quidem] inquit *T*, sed ante hoc quidem *add. T*² || 25 ammissum *LN*¹, *exp. ut v. N*², *om. MCT* ||

mitter admitto, ut desiderio meo sinister eventus officiat, donec ad vos nostro sermone perveniat ad nos vestrum non pervenisse sermonem. valete.

XIII.

SIDONIUS VECTIO SUO SALUTEM.

5 1. Nuper rogatu Germanici spectabilis viri Cantillensem ecclesiam inspexi. est ipse loco sitorum facile primus quique post tergum cum iam duodecim lustra transmittat, cotidie tamen habitu cultuque conspicuo non iuvenescit solum sed quodammodo repuerascit. enimvero vestis ad-
 10 stricta, tensus coturnus, crinis in rotae specimen accisus, barba intra rugarum latebras mersis ad cutem secta forcipibus. 2. ad hoc et munere superno membrorum solida coniunctio, intèger visus, amplius in celeri gressus incessu, incorruptae lactea dentium compage gingivae. non illi
 15 stomachus nauseat, non vena flammatur, non cor incutitur, non pulmo suspirat, non riget lumbus, non iecur turget, non mollescit manus, non spina curvatur, sed praeditus sanitate iuvenali solam sibi vindicat de senectute reverentiam. 3. propter quae beneficia peculiararia dei, quoniam
 20 vobis iura amicitiae grandia vigent, quippe vicinis, obsecro ac moneo, ut consilio tuo, cui sequendo per conscientiam magnam maximam tribuis auctoritatem, non multum fidat ambiguis nec nimis nimiae credat incolumitati, sed tandem professione religionis arrepta viribus potius resurgentis
 25 innocentiae convalescat, faciat se vetustus annis meritis novum. 4. et quoniam nemo ferme est, qui plectibilibus careat occultis, ipse super his, quae clam commissa reminiscitur, palam fusa satisfactione solvatur. nam sacerdotis

3 vale *LMCP*, om. *F* || 4 *inscr.* om. *L* || 7 postergum *C* || 8 habitu tamen *C* || 11 forcipibus *LV*, forcipibus (*corr. ex forcipibus N¹*, pici *in ras.* *M¹*) *NMCT* || 18 iuvenali *LMN¹*, iuvenili *N²CT* || 28 palam fusa satisfactione solvatur om. *L* ||

pater filiusque pontificis, nisi sanctus est, rubo similis efficitur, quem de rosis natum rosasque parientem et genitis gignentibusque floribus medium pungentibus comparanda peccatis dumorum vallat asperitas. vale.

XIV.

SIDONIUS POLEMIO SUO SALUTEM.

5

1. Gaius Tacitus unus e maioribus tuis, Ulpianorum temporum consularis, sub verbis cuiuspiam Germanici ducis in historia sua rettulit dicens: 'cum Vespasiano mihi vetus amicitia; et, dum privatus esset, amici vocabamur.' 'quo respicit', ais, 'ista praefari?' ut scilicet 10 memineris eo tempore, quo personam publicam portas, gratiae te privatae memorem semper esse oportere. biennium prope clauditur, quod te praefectum praetorio Galliarum non nova vestra dignatione sed nostro affectu adhuc vetere gaudemus, qui, si Romanarum rerum sineret ad- 15 versitas, aegre tolerarem, nisi singulae personae, non dicam provinciae, variis per te beneficiis amplificarentur. 2. et nunc, cum id, quod possibilitas tua non habet, verecundia non petatur, dicas velim, qualiter futurus fueris humanus in factis, qui perduras avarus in verbis. nam 20 tuorum peritiae comparatus non solum Cornelios oratores sed Ausonios quoque poetas vincere potes. si te hactenus philosophantem nova subito ob iurisdictionem gloria capit: et nos aliquod nomenque decusque gessimus. 3. at si videtur humilitas nostrae professionis habenda con- 25 temptui, quia Christo res humanas vitasque medicaturo putrium conscientiarum ultro squalens ulcus aperimus, quod in nostri ordinis viris, etsi adhuc aliquid de negle-

8 Tacit. hist. V, 26 erga Vespasianum vetus mihi observantia; et, cum privatus esset, amici vocabamur. 24 Verg. Aen. II, 89 sq.

2 parientemque rosas C || 5 *inscr. om. L* || 6 e *in ras. M¹*, de T || 12 *post gratiae leg. tuae in T* || 19 *petat Leo* | fueris futurus C || 27 *ultro L, cultro (c s. l. add. N¹) NMCT* ||

gentia faetet, iam tamen nihil de superbia tumet, noveris volo non, ut est apud praesulem fori, sic esse apud iudicem mundi. namque ut is, qui propria vobis non tacuerit flagitia, damnatur, ita nobiscum qui eadem deo fuerit confessus, absolvitur. unde liquido patet incongrue a partibus vestris nimis reum pronuntiari, cuius causa plus spectat tribunal alienum. 4. quapropter imminentem querellam nostri doloris nequaquam valebis ulterius effundere, quia, succedentibus prosperis sive obliviscare seu negligas gratiam antiquam, iuxta est acerbum. proinde, si futura magni pensitas, scribe clerico, si praesentia, scribe collegae; et hanc in te ipse virtutem, si naturalis est, excole, si minus, ut insiticiam appone, qua sodales vetustos numquam pro consequentum novitate fastidias. porro autem videbere sic amicis uti quasi floribus, tamdiu gratis, donec recentibus. vale.

XV.

SIDONIUS ELAPHIO SUO SALUTEM.

1. Epulum multiplex et capacissima lectisternia parat plurimis viis, pluribus turbis (ita bonorum contubernio sedit) ad te venit, quippe postquam omnibus tempus futurae dedicationis inclaruit. nam baptisterium, quod olim fabricabamini, scribitis posse iam consecrari. ad quae festa vos voti nos ministerii, officii multos fidei totos causa sollicitat; siquidem res est grandis exempli eo tempore a vobis nova ecclesiarum culmina strui, quo vix alius auderet vetusta sarcire. 2. quod restat, optamus, ut deo nostro per uberes annos, sicut vota redditis, ita reddenda voveatis, idque non solum religione celata sed et conversione manifesta; mitigatoque temporum statu tam desiderio meo Christus indulgeat quam Rutenorum, ut possitis et pro illis offerre sacrificia, qui iam pro vobis offertis altaria.

2 fori] feci L || 8 refundere Wilamowitz, effugere Leo ||
17 inscr. om. L || 20 sedet C | postquam LNVM T, simul C ||

3. de cetero, quamquam et extremus autumnus iam diem breviat et viatorum sollicitas aures foliis toto nemore labentibus crepulo fragore circumstrepit inque castellum, ad quod invitas, utpote Alpinis rupibus cinctum, sub vicinitate brumali difficilius escenditur, nos tamen deo praevio 5 per tuorum montium latera confragosa venientes nec subiectas cautes nec superiectas nives expavescemus, quamvis iugorum profunda declivitas aggere cocleatim fracto saepe redeunda sit, quia et si nulla sollemnitas, tu satis dignus es, ut est Tullianum illud, propter quem Thespieae 10 visantur. vale.

XVI.

SIDONIUS RURICIO SUO SALUTEM.

1. Accepi per Paterninum paginam vestram, quae plus mellis an salis habeat incertum est. ceterum eloquii copiam hanc praefert, hos olet flores, ut bene appareat non vos 15 manifesta modo verum furtiva quoque lectione proficere. quamquam et hoc furtum quod deprecaris exemplati libelli non venia tam debeat respicere quam gloria. quid tu enim facias absque virtute, qui nec ipsa peccata sine laude committis? 2. ego vero quicquid impositum est fraudis mihi, 20 utpote absenti, libens audio principalique pro munere amplector, quod quodammodo damnum indemne toleravi. neque enim quod tuo accessit usui, decessit hoc nostrae proprietati aut ad incrementa scientiae vestrae per detrimenta venistis alienae. quin potius ipse iure abhinc uberi 25 praeconio non carebis, qui magis igneo ingenio naturam decenter ignis imitatus es, de quo si quid demere velis,

10 Cic. Verr. II, 4, 2, 4 propter quem Thespieae visuntur.

1 et ante extremus seclisit Luetjohann || 5 escenditur L, ascenditur (corr. ex escenditur N¹) NMCT || 12 inscr. om. L || 13 paternium VC || 16 post verum leg. etiam in T | furtiva quoque NVMCTP, quoque furtiva LF || 22 quod quodammodo L, qui (corr. ex quod N¹) quodammodo NMCT || 25 ante ipse add. is Luetjohann || 25 uberi] verbi C || 26 carebit Luetjohann || 27 est Luetjohann ||

remanet totus totusque transfertur. unde iam parce trepidare deque moribus amici plusculum recto secus credere. namque in hoc facto nos magis vulnus polluit culpae, si feriat ictus invidiae. vale.

XVII.

5 SIDONIUS ARBOGASTI SUO SALUTEM.

1. Eminentius amicus tuus, domine maior, obtulit mihi quas ipse dictasti litteras litteratas et gratiae trifariam renidentis cultu refertas. quarum utique virtutum caritas prima est, quae te coegit in nobis vel peregrinis vel iam
10 latere cupientibus humilia dignari; tum verecundia, cuius instinctu dum inmerito trepidas, merito praedicaris; tertia urbanitas, qua te ineptire facetissime allegas et Quirinalis impletus fonte facundiae potor Mosellae Tiberim ructas, sic barbarorum familiaris, quod tamen nescius barbaris-
15 morum, par ducibus antiquis lingua manuque, sed quorum dextera solebat non stilum minus tractare quam gladium. 2. quocirca sermonis pompa Romani, si qua adhuc uspiam est, Belgicis olim sive Rhenanis abolita terris in te resedit, quo vel incolumi vel perorante, etsi apud limitem Latina
20 iura ceciderunt, verba non titubant. quapropter alternum salve rependens granditer laetor saltim in inlustri pectore tuo vanescentium litterarum remansisse vestigia, quae si frequenti lectione continuas, experiere per dies, quanto antecellunt beluis homines, tanto anteferri rusticis insti-
25 tutos. 3. de paginis sane quod spiritalibus vis ut aliquid interpres improbus garriam, iustius haec postulatur a sacerdotibus loco propinquis aetate grandaevis, fide claris opere vulgatis, ore promptis memoria tenacibus, omni de-

1 totus totusque *LN*, sed hic *alt.* totus *exp.* et que in qui *corr.*, totus qui (*om. alt.* totus) *MCT* || 5 *inscr. om. L* | Arbogasti *Mommsen*, arvogasti *MT*, arvagasto (*alt. a corr. in o C²*) *C* || 16 dextra *MC* || 18 sive] seu *C* || 19 post limitem *add.* ipsum *C* et s. l. *M¹*, eum *T*, *om. LN* || 22 qua *C¹*, quas *C²* || 24 antecedunt *C* || 26 postulabuntur (*bu s. l. add. M¹*) *M* ||

nique meritorum sublimium dote potioribus. namque ut antistitem civitatis vestrae relinquam, consummatissimum virum cunctarumque virtutum conscientia et fama iuxta beatum, multo oportunius de quibuscumque quaestionibus tibi interrogantur incliti Galliarum patres et protomystae, 5 nec satis positus in longinquo Lupus nec parum in proximo Auspicius, quorum doctrinae abundantia eventilandae nec consultatio tua sufficit. proinde quod super hac precum parte non parui, benignus quidem sed et iustus ignosce, quia, si vos imperitiam fugere par est, me quoque decet 10 vitare iactantiam. vale.

XVIII.

SIDONIUS LUCONTIO SUO SALUTEM.

1. Oblivisceris quod rogaris eque contrario, si quid iniungas, ex asse meministi. repetere perlongum est de cito reditu quae tu tuique promiseritis mihi meisque, quo- 15 rum omnium non sunt vel minima completa. quin potius, cum fugam a nobis machinaremini, quo reversuros ad sacrum pascha vos putaremus, nullae graves sarcinae ad praedium ex oppido ductae, nulla serraca, nulla esseda subvehendis oneribus adtrahebantur. 2. utque de matro- 20 naliu[m] partium nil querar fraude, quas cum expeditis tulistis impedimentis, tuque fraterque communis Volusianus vix singulorum clientum puerorumque comitatu ambiabimini; per quod sollicitudinem prosequentum vana mox recurrendi spe fefellistis; certe frater Volusianus, qui forte 25 pergens in praedia Baiocassina totamque provinciam Lugdunensem secundam pervagaturus expectationem nostram specie brevioris itineris elusit. 3. et nunc ipse sic multis contra fidem diebus otiabundus ais tibi si quas postea

5 interrogabuntur (bu s. l. add. M¹) M | et LN, ac V Vatic. 3421 (adnot. om. per errorem ut v. Luetjohann || 12 inscr. om. L || 19 serraca] sarcina C || 24 per M, vel propter s. l. add. M¹, propter T || 25 qui malit secludere Leo || 26 totamque] que secl. Luetjohann || 27 pervagatur Luetjohann ||

luserim metro nugas mitti oportere. annuo iniunctis, quia dignus es, ut talia legas; nam carmen ipsum, quod nunc e manibus elabatur, tam rusticanum est tamque impoliturum, ut me non illud ad villam sed potius e villa mittere putes.

5 4. basilicam sancti pontificis confessorisque Martini Perpetuus episcopus, dignissimus tanto prodecessore successor, multum priori quae fuit hactenus capaciolem novavit. magnum est, ut ferunt, opus nominandumque, quod in honorem talis viri factum talis vir fecisse debuerit. huius me

10 parietibus inscribere supradictus sacerdos hoc epigramma compellit, quod recensebis, ut est in his, quaecumque deponcit, privilegio caritatis imperiosissimus. 5. atque utinam molis illius pompam sive donaria nihil huius obsequii turpet oblatio; quod secus fore plurimum timeo, nisi forsitan inter

15 omnia venusta sic epigrammatis istius foeditas placeat, ut niger naevus candido in corpore, qui quidem solet sic facere risum quod accipere suffragium. sed quid hinc amplius? pone fistulas ipse pastorias et elegiae nostrae, quia pede claudicat, manum porrige.

Martini corpus totis venerabile terris,

in quo post vitae tempora vivit honor,
texerat hic primum plebeio machina cultu,
quae confessori non erat aequa suo;

5 nec desistebat cives onerare pudore

gloria magna viri, gratia parva loci.

antistes sed qui numeratur sextus ab ipso

longam Perpetuus sustulit invidiam,

internum removens modici penetrabile sacelli

10 amplitudine tecta levans exteriore domo;

creveruntque simul valido tribuente patrono

in spatiis aedis, conditor in meritis,

6 prodecessore *L et (corr. in praedecessore N¹) N*, praedecessore *MCT* || 7 priori *LNVMIT*, priore *C* || 8 opus *om. C* || 9 vir *om. C* || 13 illius] ipsius *C* | nihil *LN*, nil *MCT* || v. 4 apta *C* || v. 7 illo *CT*, vel ipso s. l. *add. T²* || v. 12 aedes in spatiis *C* | aedis *LN*, aedes *MCT* ||

quae Salamoniaco potis est configere templo,
 septima quae mundo fabrica mira fuit.
 15 nam gemmis auro argento si splenduit illud,
 istud transgreditur cuncta metalla fide.
 livor, abi, mordax absolvanturque priores,
 nil novet aut addat garrula posteritas;
 dumque venit Christus, populos qui suscitet omnes,
 20 perpetuo durent culmina Perpetui.

6. Obtulimus, ut cernis, quod cantilenae recentis obvium
 manui fuit; sed nec hoc minus, si moras nectis, astra
 quatiemus, versibus quoque satirographis, si res exegerit,
 usuri, quos huic carmini lenitate adaequandos falso pu-
 tabis. namque efficacius citius ardentius natura mortalium 5
 culpat aliqua quam laudet. vale.

XIX.

SIDONIUS FLORENTINO SUO SALUTEM.

Et moras nostras et silentium accusas. utrumque pur-
 gabile est; namque et venimus et scribimus. vale.

XX.

SIDONIUS DOMNICO SUO SALUTEM.

10

1. Tu, cui frequenter arma et armatos inspicere iucun-
 dum est, quam voluptatem, putamus, mente conceperas,
 si Sigismerem regium iuvenem ritu atque cultu gentilicio
 ornatum, utpote sponsum seu petitozem, praetorium soceri
 expetere vidisses! illum equus quidem phaleris comptus, 15

v. 13 salamoniaco *LN* et (corr. in salomoniaco *M*¹)*M*, sa-
 lomoniaco *TC* || 1 obvium *L* et (corr. in obviam *N*¹)*N*, ob-
 vium *MCT* || 7 *inscr. om. L* || 10 *inscr. om. L* | domnitio *MT* ||
 11 arma et armatos *LNT*, sed corr. in arma et armatum et
 armatos *N*¹, arma et armatum et armatos *VC*, arma et arma-
 tum et animatos (vel armatos *s. l. add. M*¹)*M* || 12 conceperas
L et (corr. in conciperes *N*¹)*N*, conciperes *MCT* ||

immo equi radiantibus gemmis onusti antecede-
 etiam subsequebantur, cum tamen magis hoc ibi decorum
 conspiciebatur, quod cursoribus suis sive pedisequis pedes
 et ipse medius incessit, flammeus cocco rutilus auro lacteus
 5 serico, tum cultui tanto coma rubore cute concolor. 2. re-
 gularum autem sociorumque comitantum forma et in pace
 terribilis; quorum pedes primi perone saetoso talos ad-
 usque vinciebantur; genua crura suraeque sine tegmine;
 praeter hoc vestis alta stricta versicolor vix appropinquans
 10 poplitibus exertis; manicae sola brachiorum principia ve-
 lantes; viridantia saga limbis marginata puniceis; penduli
 ex umero gladii balteis supercurrentibus strinxerant clausa
 bullatis latera rhenonibus. 3. eo quo comebantur ornatu
 muniebantur; lanceis uncatis securibusque missilibus
 15 dextrae refertae clipeis laevam partem adumbrantibus,
 quorum lux in orbibus nivea, fulva in umbonibus ita cen-
 sum prodebat ut studium. cuncta prorsus huiusmodi, ut
 in actione thalammorum non appareret minor Martis pompa
 quam Veneris. sed quid haec pluribus? spectaculo tali
 20 sola praesentia tua defuit. nam cum viderem quae tibi
 pulchra sunt non te videre, ipsam eo tempore desiderii
 tui impatientiam desideravi. vale.

XXI.

SIDONIUS APRO SUO SALUTEM.

1. Est quidem princeps in genere monstrando partis
 25 paternae praerogativa, sed tamen multum est, quod debe-
 mus et matribus. non enim a nobis aliquid exilius fas
 honorari quod pondera illarum quam quod istorum semina
 sumus. sed originis nostrae definiendae materia vel ratio
 sit penes physicos: nos, unde haec ipsa praemisimus,

2 tamen] enim *C* || 3 conspiciebatur *LV* et (corr. in in-
 spiciebatur *N*¹) *N*, inspiciebatur *MCT* || 5 rubore] ore *Wilamo-*
witz, tuore in *adn. Luetjohann* || 14 missilibus *LNMCT*,
 missilibus *V Vatican. 3421* || 21 te non *CT* || 23 *inscr. om. L* |
ASPRO (*S eras. C*²) *VMC* || 26 post fas leg. est in *T*, s. l. add. *M*¹ |

persequamur. 2. Haeduis pater tibi, mater Arverna est. primis Haeduis deberis, ergo non solis, vel propter illud exemplum nostri Maronis, quo teste Pallas, sic habitus Arcas quod pariter et Samnis, in Mezentium movere potuisset ut peregrinus arma Etruscorum, ni mixtus matre 5 Sabella partem quoque patriae inde traxisset. ecce habes magnum maximo auctore documentum, quod patriae pars computanda sit et regio materna, nisi poetas et cum ab historia non recedunt mentiri existimabis. 3. igitur Arverni si portionem tui saltim vicissim iure sibi vindicant, patienter admitte querimoniam desiderantium, qui tibi per unius oris officium non unius pectoris profudere secretum. quos palam et coram dicere puta: 'quid in te mali tantum, ingrata, commisimus, ut per tot annos quondam humum altricem nunc velut hosticum solum fugias? 15 hic incunabula tua fovimus; hic vagientis infantiae lactantia membra formavimus; hic civicarum baiulabare pondus ulnarum. 4. hinc avus Fronto, blandus tibi sibi severus, qui exemplo esse potuisset his, quos habemus nos in exemplo; hinc avia Auspicia, quae tibi post tuae matris orbato decessum dependit una curam duarum. sed et matertera 20 tua hinc et hinc fuit sanctior sanctis Frontina virginibus, quam verebatur mater pater venerabatur, summae abstinentiae puella, summi rigoris, ac fide ingenti sic deum timens, ut ab hominibus metueretur. hic te imbuendum 25 liberalibus disciplinis grammatici rhetorisque studia florentia monitu certante foverunt, unde tu non tam mediocriter institutus existi, ut tibi liceat Arvernos vel propter litteras non amare. 5. taceo territorii peculiarem iucunditatem; taceo illud aequor agrorum, in quo sine periculo 30

5 Verg. Aen. VIII, 510 sq. ni mixtus matre Sabella hinc partem patriae traheret.

12 *post oris s. l. add. mei M²T² || 15 fugias LN, effugias MCT || 18 severus sibi C || 20 orbato Luetjohann, orbata codd. || 22 et ante hinc secl. Luetjohann || 24 fide ingenti Luetjohann, fide indigenti L et (corr. in fidei ingentis N¹)N, fidei ingentis MCT ||*

quaestuosae fluctuant in segetibus undae, quod industrius quisque quo plus frequentat, hoc minus naufragat; viatoribus molle, fructuosum aratoribus, venatoribus voluptuosum; quod montium cingunt dorsa pascuis latera vinetis, 5 terrena villis saxosa castellis, opaca lustris aperta culturis, concava fontibus abrupta fluminibus; quod denique huiusmodi est, ut semel visum advenis multis patriae oblivionem saepe persuadeat. 6. taceo civitatem ipsam tui semper sic amantissimam, ut solo nobilium contubernio praeferre 10 nil debeas, cui tu manu iniecta feliciter raptus inserebare; sicque omnes praesentiae vestrae voluptas, quod tamen nullum satias cepit. iam quid istic de re familiari tua dicam, cuius hic status est, ut tuam expensam hoc sit facilius toleratura, quo crebrius? nam dominus agricola, 15 si larem hic foveat, sic facit sumptum, quod auget et redditum.' haec unus tibi omnium civium, certe bonorum, voto petitu vice garrio; qui cum tanto honore te poscant, tanto amore desiderent, intellegi datur gaudii plus te, dum tribuis quod rogaris, assecuturum. vale.

XXII.

SIDONIUS LEONI SUO SALUTEM.

20

1. Vir magnificus Hesperius, gemma amicorum litterarumque, nuper urbe cum rediit e Tolosatium, praecipere te dixit, ut epistularum curam iam terminatis libris earum converteremus ad stilum historiae. reverentia summa, 25 summo et affectu talem atque tantam sententiam amplector; idoneum quippe pronuntias ad opera maiora, quem mediocria putas deserere debere. sed, quod fatendum est, facilius audeo huiusmodi suspicere iudicium quam suscipere consilium. 2. res quidem digna quam tu iuberis

9 solo *LNCT*, soli *M*, sedulo *Luetjohann* || 13 sit *om. C* || 14 quod *MT*, a quod (*a eras. C²*)*C* || 15 et *om. T* || 20 *inscr. om. L* || 23 dixit] ait *C* || 25 tantam atque talem *C* || 29 quam tu iuberis sed non minus digna *om. L* ||

sed non minus digna quam faceres. namque et antiquitus, cum Gaius Cornelius Gaio Secundo paria suasisset, ipse postmodum quod iniunxit arripuit, idque ab exemplo nunc me melius aggredieris, quia et ego Plinio ut discipulus assurgo et tu vetusto genere narrandi iure Cornelium antevenis, qui saeculo nostro si revivisceret teque qualis in litteris et quantus habere conspicaretur, modo verius Tacitus esset. 3. itaque tu molem thematis missi recte capessis, cui praeter eloquentiam singularem scientiae ingentis magna oportunitas. cotidie namque per potentissimi consilia regis totius sollicitus orbis pariter [eius] negotia et iura, foedera et bella, loca spatia merita cognoscis. unde quis iustius sese ad ista succinxerit quam ille, quem constat gentium motus legationum varietates, facta ducum pacta regnantum, tota denique publicarum rerum secreta didicisse, quique praestanti positus in culmine non necesse habet vel suppressere verum vel concinnare mendacium? 4. at nostra longe condicio dispar, quibus dolori peregrinatio nova nec usui lectio vetus, tum religio professioni est, humilitas appetitui, mediocritas obscuritati, nec in praesentibus rei tantum, quantum in futuris spei locatum, postremo languor impedimento iamque vel sero propter hunc ipsum desidia cordi; aequaeva certe iam super studiis nulla laus curae, sed ne postuma quidem. 5. praecipue gloriam nobis parvam ab historia petere fixum, quia per homines clericalis officii temerarie nostra iactanter aliena, praeterita infructuose praesentia semiplene, turpiter falsa periculose vera dicuntur. est enim huiusmodi thema vel opus, in quo honorum si facias mentionem, modica gratia paratur, si notabilium, maxuma offensa. sic se ille protinus dictioni color odorque satiricus admiscet. ilicet,

4 me *NMTC*, om. *L* | aggredieris *Wilamowitz* | ego] ipse *C* || 11 eius *LMC*, om. *N* aliique, et *T* || 18 quibus *L* et (corr. in cui *N*¹) *N*, cui *MCT* || 19 vetus tum *L*, vetusta tum (ta s. l. add. *N*¹, tum item *M*¹) *NMCT* || 20 est professioni *C* | professionis *L* || 29 vel opus secl. *Wilamowitz* || 30 gratia] gloria *C* | ille *NVMTTC*, illi *L* ||

scriptio historica videtur ordine a nostro multum abhorrere, cuius inchoatio invidia, continuatio labor, finis est odium. 6. sed tunc ista proveniunt, clericis si aliquid dictetur auctoribus; qui colubrinis oblatratorum molaribus fixi, si
 5 quid simpliciter edamus, insani, si quid exacte, praesumptiosi vocamur. at si tu ipse, cui datum est saltibus gloriae proterere posse cervices vituperonum seu supercurrere, materiae istius libens provinciam sortiare, nemo te celsius scripserit, nemo et antiquius, etiamsi placeat
 10 recentia loqui; quandoquidem sermonum copia impletus ante, nunc rerum non reliquisti, cur venenato morsu secere. atque ideo te in posterum consuli utilitas, audiri voluptas, legi auctoritas erit. vale.

XXIII.

SIDONIUS PROCULO SUO SALUTEM.

15 1. Filius tuus, immo communis ad me cucurrit, qui te relicto deliquisse se maeret, obrutus paenitendi pudore transfugii. igitur audito culpa tenore corripui latitabundum verbis amaris vultu minaci et mea quidem voce sed vice tua dignum abdicatione cruce culleo clamans ceterisque
 20 suppliciis parricidalibus. ad haec ille confusus inrubit, nil impudenti excusatione deprecatus errorem, sed ad cuncta convictum cum redarguerem, verecundiae iunxit comites lacrimas ita profluas ubertimque manantes, ut secururae correctioni fidem fecerint. 2. rogo ergo sis clemens in
 25 se severo et deum sequens non habeas te iudice reum se profitente damnabilem; quem si inaudita genera poenarum iubeas inexoratus excipere, non potest amplius per te dolore quam per se pudore torqueri. libera metu desperationem suam, libera confidentiam meam et, pietatis paternae
 30 necessitatem si bene interpretor, te quoque absolve, qui

7 proterere *LNT V*¹, preterire *vel* praeterire *V*² *MC* | posse *om.* *T* || 8 ipsius *C* || 9 et *L*, *exp.* *N*¹, *om.* *MCT* || 14 *inscr. om.* *L* || 27 dolore (*post. o in ras. M*¹) *M*, dolere *C* || 30 necessitatem *LN*, necessitate *MCT* ||

conficeris occulto, quod filius publico maerore conficitur. cui fecisse me constat plurimum iniuriae, si tu tamen vel parum feceris, quam certe, ut spero, non facies, nisi scopolis durior duras aut adamantibus rigidior perseveras insecabilibus. 3. ergo si de moribus tuis deque amicitiiis 5 iuste meliora praesumo, excusato propitius indulge, quem reconcilians fore fidelem constanter in posterum spondeo, quoque velociter culpa soluto ego beneficio ligor, magno- pere deprecans, non ut ignoscas modo verum ut et pro- tinus, et revertentem non domo solum sed et pectore ad- 10 mittas. deus magne, quam laetus orietur tibi dies, mihi nuntius, animus illi, cum paternis pedibus affusus ex illo ore laeso, ore terribili, dum convicium expectat, osculum exceperit! vale.

XXIV.

SIDONIUS TURNO SUO SALUTEM.

15

1. Bene nomini, bene negotio tuo congruit Mantuani illud:

Turne, quod optanti divum promittere nemo
auderet, volvenda dies en attulit ultro.

pecuniam pater tuus Turpio, vir tribunicius, mutuam pri- 20 dem, si recordaris, a Maximo Palatino postulavit impe- travitque, nil quidem loco fiduciae pignorisque vel argenti sequestrans vel obligans praediorum; sed, ut chirographo facto docetur, cauta centesima est faeneratori, quae per bilustre producta tempus modum sortis ad duplum ad- 25 duxit. 2. sed cum pater tuus morti propinquae morbo incumbente succumberet atque ob hoc ipsum publica aucto- ritas male valentem patremfamilias violentius ad refor- mandum debitum artaret nec sustineri valeret improbitas executorum, proficiscenti mihi Tolosam iam desperatus 30

18 Verg. Aen. IX, 6 sq.

1 an occulto angore? | publice C || 2 me fecisse C || 13 dum convicium expectat LN, convicium expectans MCT || 15 inscr. om. L || 25 duplam MC ||

litteris imperavit, ut me rogante creditor vester modicas saltim largiretur indutias. precibus orantis citus annui, quia cum Maximo mihi non notitiae solum verum et hospitii vetera iura. igitur ad amicum libens ex itinere per-

5 rexi, quamquam villa non paucis aggere a publico milibus abesset. 3. ut veni, occurrit mihi ipse, quem noveram antierius corpore erectum gressu expeditum, voce liberum facie liberalem, multum ab antiquo dissimilis incessu. habitus viro, gradus pudor, color sermo religiosus, tum coma

10 brevis, barba prolixa, tripodes sellae, Cilicum vela foribus appensa, lectus nil habens plumae, mensa nil purpurae, humanitas ipsa sic benigna quod frugi, nec ita carnibus abundans ut leguminibus; certe, si quid in cibis unctius, non sibi sed hospitibus indulgens. 4. cum surgeremus,

15 clam percontor adstantes, quod genus vitae de tribus arripisset ordinibus, monachum ageret an clericum paenitentemne. dixerunt nuper impacto sacerdotio fungi, quo recusantem factiose ligasset civicus amor. luce revoluta, dum pueri clientesque capiendis animalibus occuparentur,

20 secretae conlocutionis peto copiam. praestat: amplector nil opinantem gratularique me primum pro sui status apice confirmo, tum consequentes misceo preces. 5. Turpionis nostri rogata profero, allego necessitates, extrema deploro, quae duriora maerentibus amicis hinc viderentur,

25 quod faenore ligatus corpore solveretur; meminisset ergo professionis novae, sodalitatis antiquae, exactorumque circumlatrantum barbaram instantiam indultis tantisper indutiis moderaretur; et, si decessisset aeger, tribueret heredibus annui luctus tempus immune; si, quod optarem,

30 pristinam Turpio salutem recuperasset, indulgeret exhausto per otium facultatem convalescendi. 6. adhuc rogabam, cum repente vir caritatis flere granditer coepit non moram debiti sed periculum debitoris; frenatoque singultu: 'absit a me', inquit, 'ut haec repositam clericus ab aegro, quae

10 cilicia (ia in ras. 5 litt. C², om. vela) C || 16 paenitentemve Leo ||

vix petissem miles a sospite. sed et liberos eius ita diligo, ut etiam si quid adversum cesserit amico, nil sim ab his amplius postulaturus quam mei officii ratio permittit. quapropter scribe sollicitis (quoque plus credant litteris tuis, meas iunge), quisquis ille fuerit languoris eventus, quem tamen fratri prosperum optamus, quod et annum solutioni spatium prorogabo et superpositam medietatem, quae per usurae nomen accrevit, indulgeam, sola simpli restitutione contentus'. 7. egi ad haec gratias deo maximas, hospiti magnas, qui sic amaret tam suam famam quam conscientiam, confirmans amicum praemittere sibi, quod dimitteret vobis, atque hinc superna regna mercari, quod beneficia terrena non venderet. ergo, quod restat, enitere, ut auctore te protinus saltem commodata summa solvatur, sic ut ingentes nihilominus gratias agas etiam nomine illorum, qui tibi germanitate coniuncti fors per aetatem sapere non possunt, quid muneris consequantur. 8. non est cur dicere incipias: 'habeo consortes necdum celebrata divisio est; avarius me constat esse tractatum quam coheredes; frater ac soror sub annis adhuc tutelaribus agunt; sorori necdum maritus, fratri necdum curator, curatori necdum satisdator inventus est.' quod quidem totum creditoribus bene, sed malis dicitur; at cum habet talis persona contractum, quae velit medium relaxare, cum totum possit exigere, si moram patitur, quicquid propter misericordiam concesserat pie, iuste reposcit propter iniuriam. vale.

XXV.

SIDONIUS DOMNULO SUO SALUTEM.

1. Nequeo differre, quin grandis communiōne te gaudii festinus inperitiam, nimirum nosse cupientem, quid pater noster in Christo pariter et pontifex Patiens Cabillonum profectus more religionis, more constantiae suae fecerit. cum venisset in oppidum suprascriptum provincialium sacer-

dotum praevio partim, partim comitante collegio, scilicet ut municipio summus aliquis antistes ordinaretur, cuius ecclesiae disciplina nutabat, postquam iunior episcopus Paulus discesserat decesseratque, exceperunt pontificale
 5 concilium variae voluntates oppidanorum, nec non et illa quae bonum publicum semper evertunt studia privata; 2. quae quidam triumviratus accenderat competitorum, quorum hic antiquam natalium praerogativam reliqua destitutus morum dote ructabat, hic per fragores parasiticos
 10 culinarum suffragio comparatos Apicianis plausibus ingerebatur, hic, apice votivo si potiretur, tacita pactione promiserat ecclesiastica plosoribus suis praedae praedia fore. 3. quod ubi viderunt sanctus Patiens et sanctus Euphronius, qui rigorem firmitatemque sententiae sanioris praeter
 15 odium gratiamque primi tenebant, consilio cum coepiscopis prius clam communicato quam palam prodito strepituque despecto turbae furentis iunctis repente manibus arreptum nihilque tum minus quam quae agebantur optantem suspicantemque sanctum Iohannem, virum honestate humanitate
 20 mansuetudine insignem 4. (lector hic primum, sic minister altaris, idque ab infantia, post laborum temporumque processu archidiaconus, in quo seu gradu seu ministerio multum retentus propter industriam diu dignitate non potuit augeri, ne potestate posset absolvi): attamen hunc iam se-
 25 cundi ordinis sacerdotem dissonas inter partium voces, quae differebant laudare non ambientem sed nec audebant culpae laudabilem, stupentibus factiosis erubescens malis, acclamantibus bonis reclamantibus nullis collegam sibi consecraverunt. 5. nunc ergo Iurensia si te remittunt
 30 iam monasteria, in quae libenter solitus escendere iam caelestibus supernisque praeludis habitaculis, gaudere te par est de communium patrum vel patronorum seu sic

13 et sanctus] sanctusque *C* || 17 turbae furentis despecto *M*, furentis turbae despecto *C* | iunctis *L et ut v. N*, iactis (ia in ras.) *N¹CT*, iectis (corr. in iactis *M¹*) *M* || 18 nilque *C* || 29 sibi om. *C* | iorensia *LN* || 30 escendere *L et* (corr. in ascendere *N¹*) *N*, ascendere *MCT* ||

sentiente concordia seu sic concordante sententia. illius quoque nomine exulta, quem creaverunt Euphronius testimonio, manu Patiens, ambo iudicio, in quo fecit Euphronius, quod conveniret non senectutis modo suae verum etiam dignitatis longaevitati, fecit et Patiens, vir quamlibet magnis par tamen laudibus, quod satis decuit facere personam, quae caput est civitati nostrae per sacerdotium, provinciae vero per civitatem. vale.

GAI SOLLII APOLLINARIS SIDONII
EPISTULARUM
LIBER QUINTUS.

I.

SIDONIUS PETRONIO SUO SALUTEM.

1. Audio, quod lectitandis epistulis meis voluptuosam patientiam inpendas. magnum hoc est et litterarum viro convenientissimum, cum studiis ipse maxumis polleas, ea in aliis etiam minima complecti. sed ex hoc ipso consummatissima tibi gloria reponderatur; nam satis eminet meritis ingenii proprii, qui fuerit fautor alieni. 2. commendo Vindicium necessarium meum, virum religiosum et leviticae dignitati, quam nuper indeptus est, accommodatissimum. cui meis e pugillaribus transferre quae iusseras non vacans, proquam provincia fuit, hic vobis aliquid nenia-

6 tamen par *C* et priore ord. mutato *M*¹ || 7 est om. *C* || 8 post vero leg. vestre in *T*, vestrae s. l. add. *M*² || 9 petreio *C* || 16 necessarium meum vinditium *C* || 19 proquam *Gustafsson*, perquam *codd.* | provincia (a fort. corr. ex ā in *M*) *LM*, provintia (a corr. in ā *N*¹) *NC*, provintiam *T* ||

rum munusculi vice detuli; quamquam, quae tua sanctitas, semper grandia litteras nostras praemia putes. 3. interea necessitatem praefati portitoris insinuo, quem traxit isto negotii oborti bipertita condicio. siquidem hac definitione
 5 perrexit, ut aut ineat litem aut adeat hereditatem. nam patrueli paterno caelibi intestatoque defuncto per agnationis praerogativam succedere parat, nisi tamen coeptis factiosa vis obviet. contra quas tamen cunctas difficultates solus post opem Christi supplici tuo sufficis, cuius confido quod,
 10 si meruerit persona gratiam, consequetur causa victoriam. vale.

II.

SIDONIUS NYMPHIDIO SUO SALUTEM.

1. Librum de statu animae tribus voluminibus inlustrem Mamertus Claudianus peritissimus Christianorum philo-
 15 sophus et quorumlibet primus eruditorum totis sectatae philosophiae membris artibus partibusque comere et excolere curavit, novem quas vocant Musas disciplinas aperiens esse, non feminas. namque in paginis eius vigilax lector inveniet veriora nomina Camenarum, quae propriam de se
 20 sibi pariunt nuncupationem. illic enim et grammatica dividit et oratoria declamat et arithmetica numerat et geometrica metitur et musica ponderat et dialectica disputat et astrologia praenoscit et architectonica struit et metrica modulatur. 2. huius lectionis novitate laetatus excitatusque maturitate raptim recensendam transferendamque, ut videras,
 25 petisti, ut petieras, impetrasti sub sponsione citae rehibitionis. nec me falli nec te fallere decet. tempus est commodata restitui, quia liber ipse, si placuit, debuit ex-

1 detuli *ego*, detulit *codd.* | (*an* cui non vacans (*vel* vacans animus) per suam (*vel* nescio quam) provinciam fuit? *Luetjohann*) || 4 hac diffinitione *praeter* tione *in ras.* *M*¹ | diffinitione (*corr. ex* diffinitione *C*¹) *CT* || 15 *an* secretae? *Luetjohann*; *cf. ep. VII, 9, 9* sectatae anachoreseos || 22 *musica et 23 metrica locum mutare malit Wilamowitz* || 23 *architectonica LM*¹, *architectonica M*² *CT* || 28 *liber om. C* ||

hibere satietatem, si displicuit, debuit movere fastidium. tu autem, quicquid illud est, fidem tuam celeriter solve, ne, si repetitum libellum serius reddere paras, membranas potius videaris amare quam litteras. vale.

III.

SIDONIUS APOLLINARI SUO SALUTEM.

5

1. Par erat quidem garrulitatem nostram silentii vestri talione frenari. sed quoniam perfecta dilectio non tam debet recolere, quid officiorum solvat, quam meminisse, quid debeat, etiam nunc laxatis verecundiae habenis obsequium alloqui impudentis iteramus. cuius improbitas 10 vel hinc maxime dinoscitur, quod tacetis. ergone quid tempore hostilitatis ageretis, frater, nosse non merui? dissimulastis trepido pro vobis amico vel securitatem prodere vel timorem? 2. quid est aliud, si requirenti tuas suppressas actiones, quam suspicari eum, qui tui sollicitus existat, aut certe non gavisurum compertis prosperis aut tristem, si diversa cesserint, non futurum? facessat haec a bonis moribus impietatis opinio et a candore suo vera caritas naevum tam miserae suspicionis eliminat. namque, ut Crispus vester affirmat, idem velle atque idem nolle, 20 ea demum firma amicitia est. 3. interea si vel vos valetis, bene est. ego autem, infelicis conscientiae mole depressus, vi febrium nuper extremum salutis accessi, utpote cui indignissimo tantae professionis pondus impactum est, qui miser, ante compulsus docere quam discere et 25 ante praesumens bonum praedicare quam facere, tamquam sterilis arbor, cum non habeam opera pro pomis, spargo verba pro foliis. 4. quod restat, orate, ut operae pretium sit, quod ab inferna propemodum sede remeavimus, ne, si in praeteritis criminibus manserimus, incipiat ad ani- 30

20 Sallust. Cat. c. 20, 4.

14 suppressas *L*, subprimas *corr. in* suppressis *N*¹, suppressis *MCT*

mae potius mortem pertinere, quod vivimus. ecce quod agimus indicamus; ecce adhuc, quid agatis, inquirimus. fit a nostra parte quod pium est, vos deinceps facite quod videtur. illud sane velut Atticas leges ita aeri credite incisum, nos sub ope Christi numquam admissuros amoris terminum, cuius studuimus fundare principium. vale.

IV.

SIDONIUS SIMPLICIO SUO SALUTEM.

1. Quod non recepi scripta qui miseram, imputo amicitiae, sed deputo plus pudori. nam, nisi praeter aequum
 10 autumo, ut salutatio mihi debita dissimularetur, non illud contumacia sed verecundia fuit. at si ulterius paginae garrienti forem claudis, pessulum opponis, quieti quidem tuae non invitus indulgeo, sed non procul a te reos meos inventurum me esse denuntio. 2. nam totam silentii vestri
 15 invidiam verti non iniurium est ad superbiam filiorum, qui se diligi sentientes quoddam patiuntur de nostra sedulitate fastidium. quos monere pro patria auctoritate debetis, ut contractae apud nos offensae amaritudinem politis affatibus dulcare non desinant. vale.

V.

20 SIDONIUS SYAGRIO SUO SALUTEM.

1. Cum sis consulis pronepos idque per virilem successionem (quamquam id ad causam subiciendam minus attinet), cum sis igitur e semine poetae, cui procul dubio statuas dederant litterae, si trabeae non dedissent (quod
 25 etiam nunc auctoris culta versibus verba testantur), a quo studia posterorum ne parum quidem, quippe in hac parte, degeneraverunt, immane narratu est, quantum stupeam

4 antiquas *Gustafsson* | ita aeri *Geisler*, ita aere (*vel ere*) *codd.*, in aere *Luetjohann* || 6 valeas *C* || 17 debetis *LNT*, debetis *MC* ||

sermonis te Germanici notitiam tanta facilitate rapuisse. 2. atqui pueritiam tuam competenter scholis liberalibus memini imbutam et saepenumero acriter eloquenterque declamasse coram oratore satis habeo compertum. atque haec cum ita sint, velim dicas, unde subito hauserunt pectora tua euphoniā gentis alienae, ut modo mihi post ferulas lectionis Maronianaē postque desudatam varicosi Arpinatis opulentiam loquacitatemque quasi de harilao vetere novus falco prorumpas? 3. aestimari minime potest, quanto mihi ceterisque sit risui, quotiens audio, quod te praesente formidet linguae suae facere barbarus barbarissimum. adstupet tibi epistulas interpretanti curva Germanorum senectus et negotiis mutuis arbitrum te disceptatoremque desumit. novus Burgundionum Solon in legibus disserendis, novus Amphion in citharis, sed trichordibus, temperandis amaris frequentaris, expeteris oblectas, eligeris adhiberis, decernis audiris. et quamquam aequae corporibus ac sensu rigidi sint indolatilesque, amplectuntur in te pariter et discunt sermonem patrium, cor Latinum. 4. restat hoc unum, vir facetissime, ut nihilo segnius, vel cum vacabit, aliquid lectioni operis impendas custodiasque hoc, prout es elegantissimus, temperamentum, ut ista tibi lingua teneatur, ne ridearis, illa exerceatur, ut rideas. vale.

VI.

SIDONIUS APOLLINARI SUO SALUTEM.

1. Cum primum aestas decessit autumno et Arverno-
rum timor potuit aliquantisper ratione temporis temperari,
Viennam veni, ubi Thaumastum, germanum tuum, quem
pro iure vel sanguinis vel aetatis reverenda familiaritate

8 harilao *LNT*, vel hilario *s. l. add. T²*, hilario *MC* ||
9 falco (*praeter f in ras. M²*) *M*, var. lect. a *M¹* *s. l. add. eras. M²*, falcho *T*, faccho *L*, flacco *C* et in marg. *T²*; quasi de Syagrio vetere novus Franco prorumpas *Colvius ex ms. Clavromontanensi* || 21 operae *Luetjohann* || 23 valeas *C* || 28 an reverendo vel melius reverendae? ||

complector, maestissimum inveni. qui quamquam recenti caelibatu granditer afficiebatur, pro te tamen parum minus anxius erat; timebat enim verebaturque, ne quam tibi calumniam turbo barbaricus aut militaris concinnaret improbitas. 2. namque confirmat magistro militum Chilperico, victoriosissimo viro, relatu venenato quorumpiam sceleratorum fuisse secreto insusurratum tuo praecipue machinatu oppidum Vasionense partibus novi principis applicari. si quid hinc tibi tuisque suspicionis incutitur, raptim doce 10 recursu familiarium paginarum, ne vobis sollicitudinis aut praesentiae meae oportunitas pereat. curae mihi peculiariter erit, si quid tamen cavendum existimabis, ut te faciat aut gratia impetrata securum aut explorata iracundia cautiorem. vale.

VII.

15 SIDONIUS THAUMASTO SUO SALUTEM.

1. Indagavimus tandem, qui apud tetrarcham nostrum germani tui et e diverso partium novi principis amicitias criminarentur, si tamen fidam sodalium sagacitatem clandestina delatorum non fefellere vestigia. hi nimirum sunt, 20 ut idem coram positus audisti, quos se iamdudum perpeti inter clementiores barbaros Gallia gemit. hi sunt, quos timent etiam qui timentur. hi sunt, quos haec peculiariter provincia manet, inferre calumnias deferre personas, afferre minas auferre substantias. 2. hi sunt, quorum 25 laudari audis in otio occupationes in pace praedas, inter arma fugas inter vina victorias. hi sunt, qui causas morantur adhibiti impediunt praetermissi, fastidiunt admoniti obliviscuntur locupletati. hi sunt, qui emunt lites vendunt intercessiones, deputant arbitros iudicanda dictant 30 dictata convellunt, adtrahunt litigaturos protrahunt audientes, trahunt addictos retrahunt transigentes. hi sunt, quos

7 praecipuo (*corr. in praecipue M²*) *MT* || 8 vasionense *MC* || 18 si] sed *C* || 21 gallia barbaros *C* || 23 manet] meret *T* ||

si petas etiam nullo adversante beneficium, piget promittere pudet negare paenitet praestitisse. 3. hi sunt, quorum comparationi digitum tollent Narcissus Asiaticus, Massa Marcellus, Carus Parthenius, Licinus et Pallas. hi sunt, qui invident tunicatis otia stipendia paludatis, viatica veraedariis mercatoribus nundinas, munuscula legatis portoria quadruplatoribus, praedia provincialibus flamoniamunicipibus, arcariis pondera mensuras allectis salaria tabulariis, dispositiones numerariis praetorianis sportulas, civitatibus indutias vectigalia publicanis, reverentiam clericis originem nobilibus, consessum prioribus congressum aequalibus, cinctis iura discinctis privilegia, scholas instituendis mercedes instituentibus litteras institutis. 4. hi sunt, qui novis opibus ebrii, ut et minima cognoscas, per utendi intemperantiam produnt imperitiam possidendi; nam libenter incedunt armati ad epulas, albatii ad exsequias, pelliti ad ecclesias, pullati ad nuptias, castorinati ad litanias. nullum illis genus hominum ordinum temporum cordi est. in foro Scythae in cubiculo viperae in convivio scurrae, in exactionibus Harpyiae in conlocutionibus statucae in quaestionibus bestiae, in tractatibus cocleae in contractibus trapezitae; ad intellegendum saxei ad iudicandum lignei, ad suscensendum flammei ad ignoscendum ferrei, ad amicitias pardi ad facetias ursi, ad fallendum vulpes ad superbiendum tauri ad consumendum minotauri. 5. spes firmas in rerum motibus habent, dubia tempora certius amant, et ignavia pariter conscientiaque trepidantes, cum sint in praetoriis leones, in castris lepores, timent foedera, ne discutiantur, bella, ne pugnent. quorum si nares afflaverit uspianus robiginosi aura marsupii, confestim videbis illic et oculos Argi et manus Briarei et Sphingarum ungues et periuria Laomedontis et Ulixis argutias et Sinon fallacias et fidem Polymestoris et pietatem Pygmalionis

15 nam *om.* C || 17 letanias *CT*, laetanias *M* || 23 suscensendum *LN*, succensendum *MCT* || 30 marsuppii *MÇ* | confestim *om.* C ||

adhiberi. 6. his moribus obruunt virum non minus bonitate quam potestate praestantem. sed quid faciat unus, undique venenato vallatus interprete? quid, inquam, faciat, cui natura cum bonis, vita cum malis est? ad quorum
 5 consilia Phalaris cruentior Mida cupidior, Ancus iactantior Tarquinius superbior, Tiberius callidior Gaius periculosior, Claudius socordior Nero impurior, Galba avarior Otho audacior, Vitellius sumptuosior Domitianus truculentior redderetur. 7. sane, quod principaliter medetur afflictis,
 10 temperat Lucumonem nostrum Tanaquil sua et aures mariti virosa susurronum faece completas oportunitate salsi sermonis eruderat. cuius studio [factum] scire vos par est nihil interim quieti fratrum communium apud animum communis patroni iuniorum Cibyratarum venena
 15 nocuisse neque quicquam deo propitiante nocitura, si modo, quamdiu praesens potestas Lugdunensem Germaniam regit, nostrum suumque Germanicum praesens Agrippina moderetur. vale.

VIII.

SIDONIUS SECUNDINO SUO SALUTEM.

20 1. Diu quidem est, quod te hexametris familiaris inservientem stupentes praedicantesque lectitabamus. erat siquidem materia iucunda, seu nuptiales tibi thalamorum faces sive perfossae regiis ictibus ferae describerentur. sed triplicibus trochaeis nuper in metrum hendecasylla-
 25 bum compaginatis nihil, ne tuo quidem iudicio, simile fecisti. 2. deus bone, quid illic inesse fellis leporis piperrataeque facundiae minime tacitus inspexi! nisi quod ferventis fulmen ingenii et eloquii salsa libertas plus personis forte quam causis impediabantur; ut mihi non figu-
 30 ratiis Constantini domum vitamque videatur vel pupugisse

11 repletas *T* || 12 falsi *MT* | factum *LNC*, *om. V*, s. *l.*
add. M¹T², secl. Sirmond. || 26 fellis *LNVT*, vel mellis s. *l.*
add. T², mellis C et in ras. M² ||

versu gemello consul Ablabius vel momordisse disticho tali clam Palatinis foribus appenso:

‘Saturni aurea saecla quis requirat?
sunt haec gemmea, sed Neroniana’;

quia scilicet praedictus Augustus isdem fere temporibus 5
extinxerat coniugem Faustam calore balnei, filium Crispum
frigore veneni. 3. tu tamen nihilo segnius operam saltim
facetis satirarum coloribus intrepidus impende. nam tua
scripta nostrorum vitiis proficientibus tyrannopolitarum
locupletabuntur. non enim tam mediocriter intumescunt 10
quos nostra iudicia saecula loca fortunatos putant, ut de
nominibus ipsorum quandoque reminiscendis sit posteritas
laboratura: namque improborum probra aequae ut praeconia
bonorum immortalia manent. vale.

IX.

SIDONIUS AQUILINO SUO SALUTEM.

15

1. In meo aere duco, vir omnium virtutum capacissime,
si dignum tu quoque putas, ut, quantas habemus amicitia-
rum causas, tantas habeamus ipsi amicitias. avitum est
quod reposco; testes mihi in praesentiarum avi nostri
super hoc negotio Apollinaris et Rusticus advocabuntur, 20
quos laudabili familiaritate coniunxerat litterarum dignita-
tum, periculorum conscientiarum similitudo, cum in Con-
stantino inconstantiam, in Iovino facilitatem, in Gerontio
perfidiam, singula in singulis, omnia in Dardano crimina
simul execrarentur. 2. aetate, quae media, patres nostri 25
sub uno contubernio, vixdum a pueritia in totam adule-
scentiam evecti, principi Honorio tribuni notarii que mili-
tavere tanta caritate peregrinantes, ut inter eos minima

1 Ablabius *Wilamowitz*, *ablavius codd.* || 5 hisdem *C* ||
6 coniugem *om. C* || 9 tyrannopolitarum *L*, tyrannopolitanorum
(*vel tir.*) (no *s. l. add. N¹M¹*) *NMCTC* || 11 saeculi *L et (corr.*
in saecula N¹N | saeculi culpa *Leo* || 25 aetate quae *L*, aeta-
teque (que *in ras., ut v. corr. ex quae N¹*) *NMCT* ||

fuerit causa concordiae, quod filii amicorum commemora-
 bantur. in principatu Valentiniani imperatoris unus Gal-
 liarum praefuit parti, alter soliditati; sed ita se quodam-
 modo tituli amborum compensatione fraterna ponderaverunt,
 5 ut prior fuerit fascium tempore qui erat posterior digni-
 tate. 3. ventum ad nos id est ventum est ad nepotes,
 quos nil decuerit plus cavere, quam ne parentum anti-
 quorumque nostrorum per nos forte videatur antiquata
 dilectio. ad hoc in similem familiaritatem praeter here-
 10 ditariam praerogativam multifaria oportunitate compelli-
 mur: aetas utriusque non minus iuncta quam patria; unus
 nos exercuit ludus, magister instituit; una nos laetitia
 dissolvit, severitas cohercuit, disciplina formavit. 4. de
 cetero, si deus annuit in annis iam senectutis initia pul-
 15 santibus, simus, nisi respuis, animae duae, animus unus,
 imbuamusque liberos invicem diligentes idem velle nolle,
 refugere sectari. hoc patrum vero iam supra vota, si
 per Rusticum Apollinaremque proavorum praedicabilium
 tam reformentur corda quam nomina. vale.

X.

20 SIDONIUS SAPAUDO SUO SALUTEM.

1. Si quid omnino Pragmatius illustris, hoc inter reli-
 quas animi virtutes optime facit, quod amore studiorum
 te singulariter amat, in quo solo vel maxume animum ad-
 vertit veteris peritiae diligentiaeque resedissee vestigia.
 25 equidem non iniuria tibi fautor est; nam debetur ab eo
 percopiosus litteris honor. 2. hunc olim perorantem et
 rhetorica sedilia plausibili oratione frangentem socer elo-
 quens ultro in familiam patriciam adscivit, licet illi ad

5 fuerit *om. C* | tempore *LNVMTF*, vel tenore melius
add. M², vel tenore *add. in marg. T²*, tenore *CP* || 6 *alt. ven-*
tum est om. T || 7 plus decuerit *C* || 11 utriusque *NVMCT*,
 utriusque *L* || 16 diligenter *Wilamowitz*; sed *cf. ep. VII, 6, 1* in-
 vicem diligimus || 21 bene *leg. post omnino s. l. in M¹P¹*, post
 illustris *in C, om. LNVTFF* || 25 iniuriatur fautor *C* ||

hoc, ut sileam de genere vel censu, aetas venustas pudor patrocinentur. sed ut comperi, erubescerat iam etiam tunc vir serius et formae dote placuisse, quippe cui merito ingenii suffecisset adamari. et vere optimus quisque morum praestantius pulchritudine placet; porro autem 5 praetervolantia corporis decora currentis aevi profectu defectuque labascunt. hunc quoque manente sententia Galliis post praefectus Priscus Valerianus consiliis suis tribunalibusque sociavit, iudicium antiquum perseverantissime tenens, ut, cui scientiae obtentu iunxerat 10 subolem, iungeret et dignitatem. 3. tua vero tam clara, tam spectabilis dictio est, ut illi divisio Palaemonis gravitas Gallionis, abundantia Delphidii Agroecii disciplina, fortitudo Alcimi Adelphii teneritudo, rigor Magni dulcedo Victorii non modo non superiora sed vix aequiperabilia 15 scribant. sane ne videar tibi sub hoc quasi hyperbolico rhetorum catalogo blanditus quippiam gratificatusque, solam tibi acrimoniam Quintiliani pompamque Palladii comparari non ambigo sed potius adquiesco. 4. quapropter si quis post vos Latiae favet eruditioni, huic amicitiae gratias 20 agit et sodalitati vestrae, si quid hominis habet, tertius optat adhiberi. quamquam, quod est gravius, non sit satis ambitus iste fastidium vobis excitaturus, quia pauci studia nunc honorant; simul et naturali vitio fixum est radicatumque pectoribus humanis, ut, qui non intellegunt artes, 25 non mirentur artifices. vale.

XI.

SIDONIUS POTENTINO SUO SALUTEM.

1. Multum te amamus; et quidem huiusce dilectionis non est erroneus aut fortuitus affectus. namque ut sodalis

1 venustas aetas *C* || 2 etiam *om. C* || 4 vere *NVMCT*, vero *L* || 8 post praefectus galliis *C* || 11 et *om. L* || 16 scribant *L*, scribantur *NVMCT* || 18 pompamque *L*, pompam (que *exp. N*) *NMCT* || 19 ambigo *NVMCT*, ambio *L* || 21 soliditati *C* ||

tibi devinctior fierem, iudicavi; est enim consuetudinis
 meae, ut eligam ante, post diligam. 'quaenam', inquis,
 'in me tibi probanda placuere?' 2. dicam libenter et
 breviter, quorum unum fieri gratia, alterum charta con-
 5 pellit. veneror in actionibus tuis, quod multa bono cui-
 que imitabilia geris. colis ut qui sollertissime, aedificas
 ut qui dispositissime, venaris ut qui efficacissime, pascis
 ut qui exactissime, iocaris ut qui facetissime, iudicas ut
 qui aequissime, suades ut qui sincerissime, commoveris ut
 10 qui tardissime, placaris ut qui celerrime, redamas ut qui
 fidelissime. 3. haec omnia exempla vivendi iam hinc ab
 annis puberibus meus Apollinaris si sequitur, gaudeo;
 certe ut sequatur, admoneo. in quo docendo instituendo-
 que, modo sub ope Christi disposita succedant, plurimum
 15 laetor maximam me formulam vitae de moribus tuis mu-
 tuaturum. vale.

XII.

SIDONIUS CALMINIO SUO SALUTEM.

1. Quod rarius ad vos a nobis pagina meat, non nostra
 superbia sed aliena impotentia facit. neque super his
 20 quicquam planius quaeras, quippe cum silentii huius ne-
 cessitatem par apud vos metus interpretetur. hoc solum
 tamen libere gemo, quod turbine dissidentium partium
 segreges facti mutuo minime fruimur aspectu. neque
 umquam patriae sollicitis offerris obtutibus, nisi forsitan
 25 cum ad arbitrium terroris alieni vos loricae, nos propugna-
 cula tegunt. ubi ipse in hoc solum captivus adducaris,
 ut pharetras sagittis vacuare, lacrimis oculos implere co-
 garis, nobis quoque non recusantibus, quod tua satis aliud
 moliuntur vota quam iacula. 2. sed quia interdum etsi
 30 non per foederum veritatem, saltim per indutiarum ima-
 ginem quaedam spei nostrae libertatis fenestra resplendet,
 impense flagito, uti nos, cum maxime potes, affatu paginae

frequentis impertias, sciens tibi in animis obsessorum civium illam manere gratiam, quae obliviscatur obsidentis invidiam. vale.

XIII.

SIDONIUS PANNYCHIO SUO SALUTEM.

1. Seronatum Tolosa nosti redire? si nondum (et 5 credo quod nondum), vel per haec disce. iam Clausetiam pergit Euanthius iamque contractas operas cogit eruderare, si quid forte deiectu caducae frondis agger insorduit. certe si quid voraginosum est, ipse humo advecta scrobibus oppletis trepidus exaequat, utpote beluam suam de 10 valle Tarnis ducaliter antecessurus, musculis similis inter saxosa vel brevia ballaenarum corpulentiam praegubernantibus. 2. at ille sic ira celer, quod piger mole, ceu draco e specu vix evolutus iam metu exanguibus Gabalitanis e proximo infertur; quos singulos sparsos inoppidatos nunc 15 inauditis indictionum generibus exhaurit, nunc flexuosa calumniarum fraude circumretit, ne tum quidem domum laboriosos redire permittens, cum tributum annuum datavere. 3. signum et hoc certum est imminentis adventus, quod catervatim, quo se cumque converterit, vincti tra- 20 huntur vincula trahentes; quorum dolore laetatur, pascitur fame, praecipue pulchrum arbitratus ante turpare quam punire damnandos; crinem viris nutrit, mulieribus incidit; e quibus tamen si rara quosdam venia respexerit, hos venalitas solvit, vanitas illos, nullos misericordia. sed ex- 25 plicandae bestiae tali nec oratorum princeps Marcus Arpinas nec poetarum Publius Mantuanus sufficere possunt. 4. proinde quia dicitur haec ipsa perniciēs appropinquare, cuius proditiōibus deus obviet, praevēni morbum provi-

4 Pamnithio *CT*, pannithio *M* || 7 contractas operas *corr.* in contractus operam *M*¹, contractus operam *LN* || 10 devallet armis (*corr.* in de valle tarmis *M*²) *MT* || 11 tarnis *L* et (*corr.* in tarmis *N*¹) *N*, tarmis *C* || 13 mole piger *C* || 23 crinis *C* || 25 misericordia nullos *C* ||

dentiae salubritate contraque lites iurgiosorum, si quae moventur, pactionibus consule, contra tributa securitatibus, ne malus homo rebus bonorum vel quod noceat vel quod praestet inveniat. in summa, de Seronato vis accipere
 5 quid sentiam? ceteri affligi per superscriptum damno venturur; mihi latronis et beneficia suspecta sunt. vale.

XIV.

SIDONIUS APRO SUO SALUTEM.

1. Calentes nunc te Baiae et scabris cavernatim ructata pumicibus aqua sulphuris atque iecorosis ac phthisiscentibus
 10 languidis medicabilis piscina delectat? an fortasse montana sedes circum castella et in eligenda sede perfugii quandam pateris ex munitionum frequentia difficultatem? quicquid illud est, quod vel otio vel negotio vacas, in urbem tamen, nisi fallimur, rogationum contemplatione
 15 revocabere. 2. quarum nobis sollemnitatem primus Marmertus pater et pontifex reverentissimo exemplo, utilissimo experimento invenit instituit invexit. erant quidem prius, quod salva fidei pace sit dictum, vagae tepentes infrequentesque utque sic dixerim oscitabundae supplicationes,
 20 quae saepe interpellantur prandiorum obicibus hebetantur, maxime aut imbres aut serenitatem deprecaturae; ad quas, ut nil amplius dicam, figulo pariter atque hortuloni non oportuit convenire. 3. in his autem, quas supra-fatus summus sacerdos nobis et protulit pariter et con-
 25 tulit, ieiunatur oratur, psallitur fletur. ad haec te festa cervicum humiliatarum et sternacium civium suspiriosa contubernia peto; et, si spiritalem animum tuum bene metior, modo citius venies, quando non ad epulas sed ad lacrimas evocaris. vale.

10 Verg. Aen. V, 440 montana sedet circum castella.

8 calentes ut e codd. Savaro, caientes LNMT, caienses V, gaientes (an galentes?) C || 9 phthisiscentibus Sittl || 16 reverendissimo Luetjohann || 22 hortuloni LN, ortuloni C, hortolano T, ortolano (alt. et post. o in ras. M²) M || 28 quando LNT,

XV.

SIDONIUS RURICIO SUO SALUTEM.

1. Officii sermone praefato bybliopolam nostrum non gratiose sed iudicialiter expertus insinuo, cuius ut fidem in pectore sic in opere celeritatem circa dominum te mihi sibi que communem satis abunde probavi. librum igitur 5 hic ipse deportat heptateuchi, scriptum velocitate summa, summo nitore, quamquam et a nobis relectum et retracatum. defert volumen et prophetarum, licet me absente decursum, sua tamen cura manuque de supervacuis sententiis eruderatum, nec semper illo contra legente, qui 10 promiserat operam suam; credo, quia infirmitas fuerit impedimento, quominus pollicita compleret. 2. restat, ut exhortatio vestra seu sponsio famulum sic vel studentem placere vel meritum gratia competenti remuneretur; quae utique pro tali labore si solvitur, incipiet ad vestram re- 15 spicere mercedem. sed cum hoc ego de sola gratia precer, vos quid mereatur aspiciate, quem constat affectum domini magis ambire quam praemium. vale.

XVI.

SIDONIUS PAPIANILLAE SVAE SALUTEM.

1. Ravenna veniens quaestor Licinianus, cum primum 20 tetigit Alpe transmissa Galliae solum, litteras adventus sui praevias misit, quibus indicat esse se gerulum codicillorum, quorum in adventu fratri etiam tuo Ecdicio, cuius aequae titulis ac meis gaudes, honor patricius accedit, celerrime, si cogites eius aetatem, si merita, tardissime. namque ille 25 iam pridem suffragium dignitatis ineundae non solvit in lance sed in acie, aerariumque publicum ipse privatus non pecuniis sed manubiis locupletavit. 2. hoc tamen sancte

quod *MPF*, cum *C* || 2 nostrum *LT* et (*corr. in vestrum N¹*) *N*, vestrum *MC* || 4 te *secl. Luetjohann* || 8 et volumen *F* || 14 remuneret *T* || 15 ad *LN*, *exp. T¹*, *om. MC* || 21 attigit *C* ||

Iulius Nepos, armis pariter summus Augustus ac moribus, quod decessoris Anthemii fidem fratris tui sudoribus obligatam, quo ceterior, hoc laudabilior absolvit; siquidem iste complevit, quod ille saepissime pollicebatur. quo fit, ut
 5 deinceps pro republica optimus quisque possit ac debeat, si quid cuiquam virium est, quia securus, hinc avidus impendere, quandoquidem mortuo quoque imperatore laborantium devotioni quicquid sponderit princeps, semper redhibet principatus. 3. interea tu, si affectum tuum bene
 10 colligo, hisce compertis magnum solacium inter adversa maxima capis nec animum tuum a tramite communium gaudiorum vicinae quoque obsidionis terror exorbitat. novi enim probe ne meo quidem te, quem ex lege participas, sic honore laetatum, quia, licet sis uxor bona, soror optima
 15 es. qua de re propitio deo Christo ampliatus prosapiae tuae titulos ego festinus gratatoriis apicibus inscripsi, pariter absolvens sollicitudinem tuam, fratris pudorem; quem nil de propria dignitate indicaturum, si verecundum forte nescires, nec sic impium iudicares. 4. ego vero non tantum
 20 insignibus vestris, quae tu hactenus quanto liberius tanto impatientius praestolabare (quamquam his quoque granditer), quantum concordia fruor; quam parem nostris suisque liberis in posterum exopto, votis in commune deprecens, ut, sicut nos utramque familiam nostram praefectoriam
 25 nacti etiam patriciam divino favore reddidimus, ita ipsi quam suscipiunt patriciam, faciant consularem. 5. Roscia salutat, cura communis; quae in aviae amitarumque indulgentissimo sinu, quod raro nepotibus contingit alendis, et cum severitate nutritur, qua tamen tenerum non infirmatur
 30 aevum sed informatur ingenium. vale.

3 citior *Luetjohann* || 6 securus] assecuturus *T* || 8 semper *om. T* || 14 post soror leg. quoque in *C* || 15 deo *om. T* || 23 votis *MCT*, totis *L* et (corr. in votis *N*¹) *N*; cf. *Lucan. II, 533* votis deprecate pugnam || 25 nacti *CT* || 26 post Roscia leg. te in *T*; cf. *ep. III, 2, 1* || 28 alendis *Wilamowitz*, alienis *LNCT*, ali..is (*2 litt. eras. M*¹) *M* ||

XVII.

SIDONIUS ERIPHIO SUO SALUTEM.

1. Es, Eriphi meus, ipse qui semper numquamque te tantum venatio civitas ager avocat, ut non obiter litterarum voluptate tenere; fitque eo studio, ut nec nostra fastidias, qui tibi, ut scribis, Musas olemus. quae sententia tamen large probatur vero carere; quamque et apparet aut ex ioco venire, si laetus es, aut ex amore, si serius. ceterum a iusto longe resultat, cum mihi assignas quae vix Maroni [vix] aut Homero competenter accommodarentur. 2. haec relinquamus idque, unde causa, sermocinemur. dirigi ad te praecipis versus, quos viri amplissimi, soceri tui, precibus indulsi; qui contubernio mixtus aequalium vivit moribus ad iubendum obsequendumque iuxta paratis. sed quia scire desideras et locum et causam, quo facilius intellegas rem perexiguam, tibi potius vitio verte, quod loquacior erit opere praefatio. 3. conveneramus ad sancti Iusti sepulchrum (sed tibi infirmitas impedimento, ne tunc adesses); processio fuerat antelucana, sollemnitas anniversaria, populus ingens sexu ex utroque, quem capacissima basilica non caperet quamlibet cincta diffusis cryptoporticibus. cultu peracto vigiliarum, quas alternante mulcedine monachi clericique psalmicines celebraverant, quisque in diversa secessimus, non procul tamen, utpote ad tertiam praesto futuri, cum sacerdotibus res divina facienda; 4. de loci sane turbarumque compressu deque numerosis luminibus inlatis nimis anhelis; simul et aestati nox adhuc proxima tecto clausos vapore torruerat, etsi iam primo frigore tamen autumnalis Aurorae

6 quamque *LP* et (corr. in quamquam *N*¹) *N*, quamquam (vel quanquam) *CTMF*, namque *Luetjohann*, et *del. Wilamowitz* || 8 assignat *T* || 9 vix secl. *Luetjohann*; an vix et? || 10 hoc *C* || 13 obsequendum (om. que) *C* || 18 post impedimento leg. fuit in *F* || 20 post caperet leg. et in *MC* || 27 tecto *Luetjohann*, tacito *LMCT* ||

detepescebat. itaque cum passim varia ordinum corpora dispergerentur, placuit ad conditorium Syagrii consulis civium primis una coire, quod nec impleto iactu sagittae separabatur. hic pars sub umbra palmitis adulti, quam
 5 stipitibus altatis cancellatimque pendentibus pampinus superducta texuerat, pars caespite in viridi sed floribus odore consederamus. 5. verba erant dulcia iocosa fatigatoria; praeterea, quod beatissimum, nulla mentio de potestatibus aut de tributis, nullus sermo qui proderetur, nulla per-
 10 sona quae proderet. fabulam certe referre dignam relatu dignisque sententiis quisque potuisset: audiebatur ambitiosissime; nec erat idcirco non distincta narratio, quia laetitia permixta. inter haec otio diu marcidis aliquid agere visum. 6. mox hipertitis, erat ut aetas, acclamationibus efflagitata profertur his pila, his tabula. sphaerae
 15 primus ego signifer fui, quae mihi, ut nosti, non minus libro comes habetur. altera ex parte frater meus Domnicus, homo gratiae summae, summi leporis, tesseras ceperat quatiebatque, quo velut classico ad pyrgum vocabat
 20 aleatores. nos cum caterva scholasticorum lusimus abunde, quantum membra torpore statarii laboris hebetata cursu salubri vegetarentur. 7. hic vir inlustris Filimatus, ut est illud Mantuani poetae,

ausus et ipse manu iuvenum temptare laborem,
 25 sphaeristarum se turmalibus constanter immiscuit. pulchre enim hoc fecerat, sed cum adhuc essent anni minores. qui cum frequenter de loco stantum medii currentis impulsu summo veretur, nunc quoque acceptus in aream tam pilae coram praetervolantis quam superiectae nec inter-

24 Verg. Aen. V, 499.

2 conductorium *C* || 7 dulcia erant *MC* || 9 qui proderetur *L* et (corr. in qui proderet *N*¹) *N*, qui proderet *MCT* || 10 post quae *S* litt. eras. *P*² | quae proderet *L* et (corr. in proderetur *N*¹) *N*, quae proderetur *MCTP* || 11 ambiciosissime audiebatur *C* || 13 an diutino? *Luetjohann* || 14 ut erat *C* || 21 an in quantum? *Luetjohann*; malim quatinus || 27 medicurrentis *MC* ||

cideret tramitem nec caveret, huc per catastropham saepe pronatus aegre de ruinoso flexu se recolligeret, primus ludi ab accentu sese removit suspiriosus extis incalescentibus. namque et iecusculi fibra tumente pungebant exercitatum crebri dolores. 8. destiti protinus et ipse, facturus 5
 communione cessandi rem caritatis, ne verecundiam lassitudo fraterna pateretur. ergo ut sedemus et illum mox aquam ad faciem petere sudor admonuit, exhibita poscenti est, pariter et linteum villis onustum, quod pridiana squama politum casu sub ipsis aediculae valvis bipatentibus de 10
 ianitoris erecto trocleatim fune nutabat. 9. quo dum per otium genas siccatur: 'vellem', inquit, 'ad pannum similis officii aliquod tetrastichon mihi scribi iuberet'. 'fiat', inquam. 'sed quod meum', dixit, 'et nomen metro teneret'. respondi possibilis factu quae poposcisset. [ait] et ipse: 15
 'dicta ergo'. tunc ego arridens: 'ilico scias Musas moveri, si choro ipsarum non absque arbitris vacem.' respondit ille violenter et perurbane, ut est natura vir flammeus quidamque facundiae fons inexhaustus: 'vide, domine Solli, ne magis Apollo forte moveatur, quod suas alumnas solus 20
 ad secreta sollicitas.' iam potes nosse, quem plausum sententia tam repentina, tam lepida commoverit. 10. nec plus moratus mox suo scriba, qui pugillarem iuxta tenebat, ad me vocato subditum sic epigramma composui:

Mane novo seu cum ferventia balnea poscunt 25
 seu cum venatu frons calefacta madet,
 hoc foveat pulcher faciem Filimatus udam,
 migret ut in bibulum vellus ab ore liquor.

Epiphanius noster vix suprascripta peraraverat, et nuntiatum est hora monente progredi episcopum de receptorio, 30
 nosque surreximus. 11. da postulatae tu veniam canti-

1 huc *L* et (corr. in ad hoc *N*¹) *N*. ad hoc (ad in ras., hoc s. l. add. *P*¹) *MCTP*, nunc *Engelbrecht*, ac *Luetjohann*, hinc *Wilamowitz* || 7 sedemus *L*, sedimus *NT*, resedimus *MC* et secl. *Luetjohann* (probat. resedimus) || 14 dixit] inquit *T* || 15 ait in ras. *M*¹, secl. *Luetjohann* || 20 mage *T* ||

lenae. illud autem ambo, quod maius est quodque me nuper in quendam dies bonos male ferentem parabolice seu figurate dictare iussistis quodque expeditum cras dirigetur, clam recensete; et, si placet, edentes fovete; si displicet, delentes ignoscitote. vale.

XVIII.

SIDONIUS ATTALO SUO SALUTEM.

Haeduae civitati te praesidere coepisse libens atque cum gaudio accepi. laetitiae causa quadripertita est: prima, quod amicus; secunda, quod iustus es; tertia, quod ser-
 10 verus; quarta, quod proximus. quo fit, ut nostris nostrorumque contractibus plurimum velis debeas possis opitulari. igitur amplectens in familiari vetusto novum ius potestatis indeptae materiam beneficiis tuis iam diu quaero. quibus me tantum fidere agnosce, ut, etsi non invenio quae
 15 poscam, quaesiturus mihi videaris ipse quae tribuas. vale.

XIX.

SIDONIUS PUDENTI SUO SALUTEM.

1. Nutricis meae filiam filius tuae rapuit: facinus indignum quodque nos vosque inimicasset, nisi protinus scissem te nescisse faciendum. sed conscientiae tuae pur-
 20 gatione praelata petere dignaris culpae calentis impunitatem. sub condicione concedo: si stupratorem pro domino iam patronus originali solvas inquilinatu. 2. mulier autem illa iam libera est; quae tum demum videbitur non ludibrio addicta sed assumpta coniugio, si reus noster,
 25 pro quo precaris, mox cliens factus e tributario plebeiam potius incipiat habere personam quam colonariam. nam meam haec sola seu compositio seu satisfactio vel medio-

6 Italo *C* || 11 plurimum *LNT*, primum *VMC* || 13 tuis beneficiis *C* || 18 vos nosque *MT* || 20 an praelata? *Luettjohann*, frustra || 22 solvas (a in ras. *M*¹)*M*, solves *T* || 27 post vel leg.

criter contumeliam emendat; qui tuis votis atque amicitiiis hoc adquiesco, si laxat libertas maritum, ne constringat poena raptorem. vale.

XX.

SIDONIUS PASTORI SUO SALUTEM.

1. Quod die hesterno tractatui civitatis in concilio de- 5
 fuisti, ex industria factum pars melior accepit, quae suspi-
 cata est id te cavere, ne tuis umeris onus futurae lega-
 tionis imponeretur. gratulor tibi, quod istis moribus vivis,
 ut necesse habeas electionem tui timere; laudo efficaciam,
 suspicio prudentiam, prosequor laude felicitatem; opto 10
 denique aequalia his, quos aequaliter amo. 2. multi fre-
 quenter, quos execrabilis popularitas agit, civium maximos
 manu prensant deque consessu publico abducunt ac se-
 questratis oscula impingunt, operam suam spondent, sed
 non petiti; utque videantur in negotii communis asser- 15
 tionem legari, evectionem refundunt ipsosque sumptus ultro
 recusant et ab ambitu clam rogant singulos, ut ab om-
 nibus palam rogentur. 3. sic quoque, cum fatigatio gra-
 tuita possit libenter admitti, libentius tamen atque ama-
 bilius verecundi leguntur, idque cum expensa: tantum 20
 impudentia sese ingerentum ponderis habet, etiam fasci
 cum tributario nomine ipsorum nil superfunditur. pro-
 inde quamquam non te fefellit, quid boni quique medi-
 tarentur, redde te tamen expectantium votis expetentum-
 que caritatem proba, qui iam probasti pudorem. quod 25
 defuisti primum, modestiae adscribitur; ad ignaviam re-
 spicit secunda dilatio. 4. praeterea tibi Arelatem pro-
 fecturo est venerabilis in itinere mater fratres amantes
 redamantisque patriae solum, ad quod et praeter occa-

non in CPF, add. s. l. N¹M¹T² || 13 eque C, eque MT ||
 15 assertionem Luetjohann, assertionem codd. || 18 post fatigatio
 s. l. illorum ut vid. add. M¹T² || 19 amabilius] an avidius?
 Luetjohann, frustra || 21 fasci cum LNVT, fascium MC ||
 23 non] nil T || 27 arelatem NVMCT, arelate L ||

sionem voluptuose venit; tum domus propria, cuius actorem, vineam messem olivetum, tectum quoque ipsum, vel dum praeterveharis, inspicere res commodi est. quapropter, missus a nobis, et tibi pervenis; namque erit talis viae tuae causaeque nostrae condicio, ni fallor, atque oportunitas, ut pro beneficio civitati posse imputare quando-cumque videaris, quod tuos videris. vale.

XXI.

SIDONIUS SACERDOTI ET IUSTINO SUIS SALUTEM.

Victorius patruus vester, vir ut egregius sic undecum-
 10 que doctissimus, cum cetera potenter, tum potentissime condidit versus. mihi quoque semper a parvo cura Musarum; nunc vos parenti venitis heredes, quam iure, tam merito: ilicet ego poetae proximus fio professione, vos semine. ergo iustissimum est, ut diem functo sic quisque
 15 nostrum succedat, ut iungitur. ideoque patrimonia tenete, date carmina. valete.

GAI SOLLII APOLLINARIS SIDONII
 EPISTULARUM

LIBER SEXTUS.

I.

SIDONIUS DOMINO PAPAE LUPO SALUTEM.

1. Benedicitur spiritus sanctus et pater dei omnipotentis, quod tu, pater patrum et episcopus episcoporum et alter

6 quandoque *T* || 14 diem functo *L* et (corr. in die functo *N*¹) *N*, die functo (i eras. *C*²) *CTM*, sed functo in ras. simul-que var. lect., a *M*¹ s. l. add., eras. *M*², die finito (add. vel functo *V*¹) *V* || 16 valete in Christo *M* || 18 benedicatur *LN*,

saeculi tui Iacobus, de quadam specula caritatis nec de inferiore Hierusalem tota ecclesiae dei nostri membra superinspicias, dignus qui omnes consoleris infirmos quique merito ab omnibus consularis. et quid nunc ego dignum dignationi huic, putris et faetida reatu terra, respondeam? 5
 2. Colloquii salutaris tui et indigentiam patiens et timorem recordatione vitae plectibilis adducor, ut clamem tibi quod dixit domino tuus ille collega: exi a me, quia homo peccator sum, domine. sed si iste timor non temperetur affectu, vereor, ne Gerasenorum destituatur exemplo 10 et discedas a finibus meis. quin potius illud, quod mihi conducibilius est, conleprosi mei te proposita condicione constringam, ut aiam tibi: si vis, potes me mundare. qua ille sententia non plus de Christo quid peteret prodidit, quam quid crederet publicavit. 3. ergone cum sis 15 procul ambiguo primus omnium toto, qua patet, orbe pontificum, cum praerogativae subiciatur, cum censurae tuae adtremat etiam turba collegii, cum in gravitatis vestrae comparationem ipsa etiam grandaeavorum corda puerascant, cum post desudatas militiae Lirinensis excubias et in 20 apostolica sede novem iam decursa quinquennia utriusque sanctorum ordinis quendam te conclamatissimum primipilarem spiritalia castra venerentur, tu nihilominus hastatorum antesignanorumque paulisper contubernio sequestratus ultimos calones tuos lixasque non despicias et ad 25 extimos trahariorum, qui per insipientiam suam adhuc ad carnis sarcinas sedent, crucis diu portatae vexilla circumfers ac manum linguae porrigis in conscientia vulneratis? 4. nosti, ut apparet, ex adversa acie sauciatos, dux veterane, colligere et peritissimus tubicen ad Christum a pec- 30

8 Lucas V, 8. 13 Lucas V, 12.

benedictus *MT* et (*om. b*) *C*; cf. *Ennod. p. 384, 24 (H.)* || 1 iacob *T* || 2 inferiore *LNMT*, inferiori *VC* || 15 ergone *LN TC* et (*ne s. l. add. M¹*) *M*, ergo *V* || 19 *an* comparatione? cf. *Salvian. (ed. Pauly) ind.* || 21 apostolica in sede *C* || 23 spiritalia *C* (*sic semper*) || 26 trihariorum *T*, triariorum *L* | incipientiam *LM* | adhuc *om. C* ||

catis receptui canere; et euangelici pastoris exemplo non amplius laetaris, si permaneant sani, quam si non remaneant desperati. te ergo, norma morum, te, columna virtutum, te, si blandiri reis licet, vera, quia sancta, dulcedo, 5 despiciatissimi vermis ulcera digitis exhortationis contrectare non piguit; tibi avaritiae non fuit pascere monitis animam fragilitate ieiunam et de apotheca dilectionis altissimae sectandae nobis humilitatis propinare mensuram. 5. sed ora, ut quandoque resipiscam, quantum meas deprimat 10 oneris impositi massa cervices. facinorum continuatione miser eo necessitatis accessi, ut is pro peccato populi nunc orare compellar, pro quo populus innocentum vix debet impetrare si supplicet. nam quis bene medellam aeger impertiat? quis febriens arroganti tactu pulsum 15 distinguat incolumem? quis desertor scientiam rei militaris iure laudaverit? quis esculentus abstemium competenter arguerit? indignissimus mortalium necesse habeo dicere quod facere detrecto, et ad mea ipse verba damna- bilis, cum non impleam quae moneo, idem in me meam 20 cotidie cogor dictare sententiam. 6. sed si tu inter me et illum, cui conrucifigeris, dominum nostrum pro scelerum meorum populo, iunior mage quam minor Moyses, intercessor assistas, non ulterius descendemus in infernum viventes nec per carnalium vitiorum incentiva flammati 25 ad altare domini ignem diutius accendemus alienum; quia, quamquam nos utpote reos gloriae libra non respicit, satis tamen superque gaudebimus, si precatu tuo levare valeamus interioris hominis nostri etsi non integrum ad remunerationem, certe vel cicatricatum pectus ad veniam. 30 memor nostri esse dignare, domine papa.

9 quantum *LNC* et in *ras.* *M*¹, cum enim *T* || 10 post cervices excidisse vides conicit *Mommsen* || 19 cum non impleam quae moneo *L* et ut *v. N*, sed corr. in imperem quae non impleo *N*¹, imperem quae non impleo *MCT*; an cum non impleam quae moneo, imperem quae non impleo? | in me meam *L*, in meam *V*, in me sequ. 3 litt. *ras.* *N*¹, in me (*om.* meam) *MCT* || 23 an existas? *Luettjohann*, frustra ||

II.

SIDONIUS DOMINO PAPAE PRAGMATIO SALUTEM.

1. Venerabilis Eutropia matrona, quod ad nos spectat, singularis exempli, quae parsimonia et humanitate certantibus non minus se ieiuniis quam cibis pauperes pascit et in Christi cultu pervigil sola in se compellit peccata 5 dormire, maeroribus orbitatis necessitate litis adiecta in remedium mali duplicis perfectionem vestrae consolationis expetere festinat, gratanter habitura, sive istud tibi peregrinatio brevis seu longum computetur officium. 2. igitur praefata venerabilis fratris mei nunc iam presbyteri Agripini, ne iniuriosum sit dixisse nequitiis, certe fatigatur argutiis; qui abutens inbecillitate matronae non desistit spiritalis animae serenitatem saecularium versutiarum flatibus turbidare; cui filii nec post multo nepotis amissi duae pariter plagae recentes ad diuturni viduvii vulnus 15 adduntur. 3. temptavimus inter utrumque componere, nos maxume, quibus in eos novum ius professio vetustumque faciebant amicitiae, aliqua censentes, suadentes quaepiam, plurima supplicantes; quodque miremini, in omnem concordiae statum promptius a feminea parte descensum est. 20 et quamquam se altius profuturum filiae paterna iactaret praerogativa, nurui tamen magis placuit munificentiae socrualis oblatio. 4. iurgium interim semisopitum vestris modo sinibus infertur. pacificate certantes et pontificalis auctoritate censurae suspectis sibi partibus indicite gratiam, 25 dicite veritatem. sancta enim Eutropia, si quid vadimonio meo creditis, victoriam computat, si vel post damna non litiget. unde et suspicor vobis unam pronuntiandam domum discordiosam, licet inveniatis utramque discordem. memor nostri esse dignare, domine papa. 30

3 humilitate *C* || 5 cultu christi *C* || 14 post multo *LNV M*, multo post *CT* || 15 pariter s. l. *add. T²*, *leg. post recentes in C* || 17 eo *C* || 20 descensum *Iuetjohann*, discensum *L*, discensum *NVMCT* || 21 *an* latius? || 27 creditis *om. C* ||

III.

SIDONIUS DOMINO PAPAE LEONTIO SALUTEM.

1. Etsi nullis hortatibus primordia nostrae professionis animatis neque sitim ignorantiae hactenus saecularis ullo supernae rigatis imbre doctrinae, non ego tamen tantum
 5 mei meminens non sum, ut a meis praesumam partibus aequali officiorum lance certandum. nam cum nostra mediocritas aetate vitae, tempore dignitatis, privilegio loci, laude scientiae, dono conscientiae vestrae facile vincatur, nullum meremur, si par expectamus alloquium. 2. igitur
 10 non incusantes silentium vestrum sed loquacitatem nostram potius excusare nitentes commendamus apicum portitorem, cuius si peregrinationem prompto favore foveatis, grandis actionibus illius portus securitatis aperitur. negotium huic testamentarium est. latent eum propriarum merita chartarum: togatorum illic perorantium peritiam consulere perrexit, pro victoria computaturus, si se intellexerit iure superari, modo ne sibi suisque desidia vitio perperam cavisse culpetur. hunc eatenus commendare praesumo, ut, si eum instruere dignanter advocatio consulta fastidit, auctoritas coronae tuae dissimulantibus studeat excudere responsi celeritatem. memor nostri esse dignare, domine papa.

IV.

SIDONIUS DOMINO PAPAE LUPO SALUTEM.

1. Praeter officium, quod incomparabiliter eminenti apostolatui tuo sine fine debetur, etsi absque intermissione
 25 solvatur, commendo supplicum baiulorum pro nova necessitudine vetustam necessitatem, qui in Arvernam regionem longum iter, his quippe temporibus, emensi casso labore

11 commendavimus *C* || 16 sese *C* || 17 vitio *om.* *C* || 25 necessitudine vetustam necessitatem *L*, necessitudine (*corr. in* necessitate *N*¹) vetustam necessitudinem *N*, necessitate vetustam necessitudinem *TC et in ras.* *M*¹ ||

venerunt. namque unam feminam de affectibus suis, quam forte Vargorum (hoc enim nomine indigenas latrunculos nuncupant) superventus abstraxerat, isto deductam ante aliquot annos isticque distractam cum non falso indicio comperissent, certis quidem signis sed non recentibus in-
quisivere vestigiis. 2. atque obiter haec eadem laboriosa, priusquam hi adessent, in negotiatoris nostri domo dominioque palam sane venumdata defungitur, quodam Prudente (hoc viro nomen), quem nunc Tricassibus degere fama divulgat, ignotorum nobis hominum collaudante contractum; cuius subscriptio intra formulam nundinarum tamquam idonei adstipulatoris ostenditur. auctoritas personae, oportunitas praesentiae tuae inter coram positos facile valebit, si dignabitur, seriem totius indagare violentiae, quae, quod gravius est, eo facinoris accessit, quantum portitorum datur nosse memoratu, ut etiam in illo latrocinio quendam de numero viantum constet extinctum. 3. sed quia iudicii vestri medicinam expetunt civilitatemque, qui negotium criminale parturiunt, vestrarum, si bene metior, partium pariter et morum est, aliqua indemni compositione istorum dolori, illorum periculo subvenire et quodam salubris sententiae temperamento hanc partem minus afflictam, illam minus ream et utramque plus facere securam; ne iurgii status, ut sese fert temporis locique qualitas, talem descendat ad terminum, quale coepit habere principium. memor nostri esse dignare, domine papa.

V.

SIDONIUS DOMINO PAPAE THEOPLASTO SALUTEM.

Causam meam nesciens agit, qui ad vos a me litteras portat; nam, dum votivi mihi fit gerulus oportunus officii,

1 pervenerunt *F* || 2 vargonum (num *in ras.* *M*²) *M*, vagonum *T*, vel vargonum *s. l. add.* *T*² || 12 astipulatione *C* || 24 qualitas *Gustafsson*, civilitas *codd.* | descendat *V* et (*corr.* *in* discedat *M*¹) *M*, discendat *L*, discedat *CT* ||

beneficium praestat, quod se arbitratur accipere, sicuti nunc venerabilis Donidius, dignus inter spectatissimos quosque numerari. cuius clientem puerosque commendo, profectos seu in patroni necessitate seu in domini. laborem
 5 peregrinantum qua potestis ope humanitate intercessione tutamini; ac, si in aliquo amicus ipse per imperitiam novitatemque publicae conversationis videbitur minus efficax, vos hoc potius aspiciate, quid absentis causa, non quid praesentis persona mereatur. memor nostri esse dignare,
 10 domine papa.

VI.

SIDONIUS DOMINO PAPAE EUTROPIO SALUTEM.

1. Postquam foedifragam gentem redisse in sedes suas comperi neque quicquam viantibus insidiarum parare, nefas credidi ulterius officiorum differre sermonem, ne vester
 15 affectus quandam vitio meo duceret ut gladius inpolitus de curae raritate robiginem. unde misso in hoc solum negotii gerulo litterarum, quam vobis sit corpusculi status in solido quamve ex animi sententia res agantur, sollicitus inquiri, sperans, ne semel mihi amor vester indultus aut
 20 interiecti itineris longitudine aut absentiae communis diurnitate tenuetur, quia bonitas conditoris habitationem potius hominum quam caritatem finalibus claudit angustiis.

2. restat, ut vestra beatitudo conpunctorii salubritate sermonis avidam nostrae ignorantiae pascat esuriam. est enim
 25 tibi nimis usui, ut exhortationibus tuis interioris hominis maciem saepenumero mysticus adeps et spiritalis arvina distendat. memor nostri esse dignare, domine papa.

4 necessitate *L*, necessitatem *VMCT* | in *om. L*, *s. l. add.*
V¹C¹ || 12 suas sedes *C* || 14 *an* officiosum? *Luetjohann*; *sed*
cf. ep. V, 15, 1 officii sermone praefato ||

VII.

SIDONIUS DOMINO PAPAE FONTEIO SALUTEM.

1. Si aliquid ad inchoandam gratiam compendii posteris tribuit necessitudo praemissa seniorum, ego quoque ad apostolatus tui notitiam pleniorum cum praerogativa domesticae familiaritatis accedo. nam sic te familiae meae 5 validissimum in Christo semper patronum fuisse reminiscor, ut amicitias tuas non tam expetendas mihi quam repetendas putem. his adicitur, quod indignissimo mihi impositum sacerdotalis nomen officii confugere me ad precum vestrarum praesidia compellit, ut adhuc ulcerosae con- 10 scientiae nimis hiulca vulnera vestro saltim cicatricentur oratu. 2. quapropter me meosque commendans et excusans litteras seriores granditer obsecro, ut intercessione consueta, cuius viribus immane polletis, clericalis tirocinii in nobis reptantia rudimenta tueamini, ut, si quid digna- 15 bitur de morum pravitate nostrorum immutabilis dei mutare clementia, totum id suffragiorum vestrorum patrocinio debeamus. memor nostri esse dignare, domine papa.

VIII.

SIDONIUS DOMINO PAPAE GRAECO SALUTEM.

1. Apicum oblator pauperem vitam sola mercandi 20 actione sustentat; non illi est opificium quaestui, militia commodo, cultura compendio; <ob> hoc ipsum, quod mercennariis prosecutionibus et locaticia fatigatione cognoscitur, fama quidem sua sed facultas crescit aliena. sed tamen, quoniam illi fides magna est, etsi parva substantia, quo- 25 tiens cum pecuniis quorumpiam catapli recentis nundinas adit, creditoribus bene credulis sola deponit morum experimenta pro pignore. 2. inter dictandum mihi ista sug-

1 Fontelo *MCT* || 22 ob *addidit Luetjohann, om. codd.* |
25 parva *om. C* || 27 experimenta morum *C* ||

gesta sunt, nec ob hoc dubito audita fidenter asserere, quia non parum mihi intumos agunt, quibus est ipse satis intumus. huius igitur teneram frontem, dura rudimenta commendo; et, quia nomen eiusdem lectorum nuper albus
 5 accepit, agnoscitis profecturo civi me epistulam, clerico debuisse formatam; quem propediem non iniuria reor mercatorem splendidum fore, si hinc ad vestra obsequia festinans frigoribus fontium civicorum saepe fontem † mercatoribus anteferat. memor nostri esse dignare, domine papa.

IX.

10 SIDONIUS DOMINO PAPAE LUPO SALUTEM.

1. Vir iam honestus Gallus, quia iussus ad coniugem redire non distulit, litterarum mearum obsequium, vestrarum reportat effectum. cui cum pagina, quam miseratis, reseraretur, actutum compunctus ingemuit destinatumque
 15 non ad me epistulam sed in se sententiam iudicavit. itaque confestim iter in patriam spondit adornavit arripuit. quem nos propter hanc ipsam pacnitudinis celeritatem non increpative sed consolatorie potius compellere curavimus, quia vicinaretur innocentiae festinata correctio.
 20 2. neque enim quisquam etiam sibi bene conscius plus facere praesumpsit, si quis tamen vestrae correptionis orbitam non reliquit, quippe cum ea ipsa, quae legimus, parentis verba censurae maxuma emendationis incitamenta sint. nam quid potest esse castigationis huiusce tenore
 25 pretiosius, in qua forte peccato animus aeger repperit intrinsecus remedium, cum non valeret extrinsecus invenire

2 intumi suggerunt *Mommsen* | est *MC*, et *L*, est et *T* ||
 5 cive *L* || 8 mercatoribus *LC* et (*corr. in medicatoris N¹*) *N*,
 mercatoris *M*, sed *s. l. ras. est*, mediatoris (*s. l. add. i. tui T*,
 calor tui *Leo* || 15 post in se *leg. prolatam in F* || 21 correc-
 tionis *T* || 23 maxuma *ego*, maxumae vel maximae *codd.* | inci-
 tamenta usque ad castigationis *om. C* || 24 sint *L*, sunt (*corr.*
ex sint N¹) *NVMT* || 25 quo *C* ||

convicium? 3. quod superest, obsecramus, ut crebra oratione, per quam vitiis omnibus immane dominamini, nos quoque, sicut euangelicos magos remeasse manifestum est, vel iam nunc per aliam viam morum in beatorum patriam redire faciatis. paene omiseram, quod minime praetereundum fuit: agite gratias Innocentio, spectabili viro, qui, ut praeceperatis, naviter morem gessit iniunctis. memor nostri esse dignare, domine papa. 5

X.

SIDONIUS DOMINO PAPAE CENSORIO SALUTEM.

1. Gerulum litterarum levitici ordinis honestat officium. 10 hic cum familia sua depraedationis Gothicae turbinem vitans in territorium vestrum delatus est ipso, ut sic dixerim, pondere fugae; ubi in re ecclesiae, cui sanctitas tua praesidet, parvam sementem semiconfecto caespiti advena ieiunus iniecit, cuius ex solido colligendae fieri sibi copiam exorat. 15
2. quem si domesticis fidei deputata humanitate foveatis, id est, ut debitum glaebae canonem non petatur, tantum lucelli praestitum sibi computat (peregrini hominis ut census, sic animus angustus), ac si in patrio solo rusticaretur. huic si legitimam, ut mos est, solutionem perexiguam segetis 20 indulgeas, tamquam opipare viaticatus cum gratiarum actione remeabit. per quem si me stilo solitae dignationis impertias, mihi fraternitatisque istae sitae pagina tua veluti polo lapsa reputabitur. memor nostri esse dignare, domine papa. 25

XI.

SIDONIUS DOMINO PAPAE ELEUTHERIO SALUTEM.

1. Iudaeum praesens charta commendat, non quod mihi placeat error, per quem pereunt involuti, sed quia neminem ipsorum nos decet ex asse damnabilem pronuntiare,

dum vivit; in spe enim adhuc absolutionis est, cui suppetit posse converti. 2. quae sit vero negotii sui series, ipse rectius praesentanea coram narratione patefaciet. nam prudentiae satis obviat epistulari formulae debitam concinnitatem plurifario sermone porrigere. sane quia secundum vel negotia vel iudicia terrena solent huiuscemodi homines honestas habere causas, tu quoque potes huius laboriosi, etsi impugnas perfidiam, propugnare personam. memor nostri esse dignare, domine papa.

XII.

10 SIDONIUS DOMINO PAPAE PATIENTI SALUTEM.

1. Aliquis aliquem, ego illum praecipue puto suo vivere bono, qui vivit alieno quique fidelium calamitates indigentiamque miseratus facit in terris opera caelorum. 'quorsum istaec?' inquis. te ista sententia quam maxime, papa
 15 beatissime, petit, cui non sufficit illis tantum necessitatibus opem ferre, quas noveris, quique usque in extimos terminos Galliarum caritatis indage porrecta prius soles indigentum respicere causas quam inspicere personas. 2. nullius obest tenuitati debilitatique, si te expetere non possit. nam
 20 praevenis manibus illum, qui non valuerit ad te pedibus pervenire. transit in alienas provincias vigilantia tua et in hoc curae tuae latitudo diffunditur, ut longe positorum consoletur angustias; et hinc fit, ut, quia crebro te non minus absentum verecundia quam praesentum querimonia
 25 movet, saepe terseris eorum lacrimas, quorum oculos non vidisti. 3. omitto illa, quae cotidie propter defectionem civium pauperatorum inquietis toleras excubiis precibus expensis. omitto te tali semper agere temperamento, sic semper humanum, sic abstemium iudicari, ut constet in-

14 istaec *L*, ista haec *NMT*, ista *C* | ista *L*, om. *NMCT*, sed te in ras. 5 litt. *N*¹ || 16 usque s. l. add. *M*¹, om. *T* || 23 fit *Wouweren*, fuit codd. || 25 inde ab terseris exitum epist. om. *LNVT* || 26 an refectionem? cf. *Greg. Tur. h. Franc. II, 24* famem meam refectione pauperum satiaveris ||

desinenter regem praesentem prandia tua, reginam laudare
 ieiunia. omitto tanto te cultu ecclesiam tibi creditam con-
 venustare, ut dubitet inspector, meliusne nova opera con-
 surgant an vetusta reparentur. 4. omitto per te plurimis
 locis basilicarum fundamenta consurgere, ornamenta dupli- 5
 cari; cumque multa in statu fidei tuis dispositionibus
 augeantur, solum haereticorum numerum minui, teque
 quodam venatu apostolico feras Fotinianorum mentes spiri-
 talium praedicationum cassibus implicare, atque a tuo bar-
 baros iam sequaces, quotiens convincuntur verbo, non exire 10
 vestigio, donec eos a profundo gurgite erroris felicissimus
 animarum piscator extraxeris. 5. et horum aliqua tamen
 cum reliquis forsitan communicanda collegis; illud autem
 deberi tibi quodam, ut iurisconsulti dicunt, praecipui titulo
 nec tuus poterit ire pudor infitias, quod post Gothicam 15
 depopulationem, post segetes incendio absumptas peculiari
 sumptu inopiae communi per desolatas Gallias gratuita
 frumenta misisti, cum tabescentibus fame populis nimium
 contulisses, si commercio fuisset species ista, non muneri.
 vidimus angustas tuis frugibus vias; vidimus per Araris 20
 et Rhodani ripas non unum, quod unus impleveras, hor-
 reum. 6. fabularum cedant figmenta gentilium et ille quasi
 in caelum relatus pro reperta spicarum novitate Tripto-
 lemus, quem Graecia sua caementariis pictoribus signi-
 ficibus illustris sacravit templis formavit statuis effigiavit 25
 imaginibus. illum dubia fama concinnat per rudes adhuc
 et Dodonigenas populos duabus vagum navibus, quibus
 poetae deinceps formam draconum deputaverunt, ignotam
 circumtulisse sementem. tu, ut de mediterranea taceam
 largitate, victum civitatibus Tyrrheni maris erogaturus 30
 granariis tuis duo potius flumina quam duo navigia com-
 plesti. 7. sed si forte Achaicis Eleusinae superstitionis

13 forsán CP || 14 praecipui C, praecipuo (o corr. ex i
 M¹)MPF || 15 in (in s. l. add. M¹) inficias MCPF || 18 fru-
 menta om. CP || 19 muneri Luetjohann, munere codd. || 24 signi-
 ficibusque CPF || 26 concinnat Luetjohann, conciliat MCP,
 conciliet F; an cantitat? || 29 contulisse C ||

exemplis tamquam non idoneis religiosus laudatus offenditur, seposita mystici intellectus reverentia venerabilis patriarchae Ioseph historicalem diligentiam comparemus, qui contra sterilitatem septem uberes annos insecuturam facile
 5 providit remedium, quod praevидit. secundum tamen moralem sententiam nihil iudicio meo minor est, qui in superveniente simili necessitate non divinat et subvenit. 8. quapropter, etsi ad integrum conicere non possum, quantas tibi gratias Arelatenses Reiensis, Avenniocus, Arau-
 10 sionensis quoque et Albensis, Valentinaeque nec non et Tricastinae urbis possessor exsolvat, quia difficile est eorum ex asse vota metiri, quibus noveris alimoniam sine asse collatam, Arverni tamen oppidi ego nomine uberes perquam gratias ago, cui ut succurrere meditarere, non te
 15 communitio provinciae, non proximitas civitatis, non oportunitas fluvii, non oblatio pretii adduxit. 9. itaque ingentes per me referunt grates, quibus obtigit per panis tui abundantiam ad sui sufficientiam pervenire. igitur si mandati officii munia satis videor implese, ex legato
 20 nuntius ero. ilicet scias volo: per omnem fertur Aquitania gloria tua; amaris laudaris, desideraris excoleris, omnium pectoribus, omnium votis. inter haec temporum mala bonus sacerdos, bonus pater, bonus annus es, quibus operae pretium fuit fieri famem suam periculo, si aliter
 25 esse non poterat tua largitas experimento. memor nostri esse dignare, domine papa.

1 non om. C, s. l. add. M², minus vulgo || 5 moralem om. C || 9 Arelatensis Regensis Luetjohann || 19 officii corr. ex officium C², om. P ||

GAI SOLLII APOLLINARIS SIDONII
EPISTULARUM

LIBER SEPTIMUS.

I.

SIDONIUS DOMINO PAPAE MAMERTO SALUTEM.

1. Rumor est Gothos in Romanum solum castra mo-
visse: huic semper irruptioni nos miseri Arverni ianua
sumus. namque odiis inimicorum hinc peculiaria fomenta
subministramus, quia, quod necdum terminos suos ab Oceano 5
in Rhodanum Ligeris alveo limitaverunt, solam sub ope
Christi moram de nostra tantum obice patiuntur. circum-
iectarum vero spatia tractumque regionum iam pridem
regni minacis importuna devoravit impressio. 2. sed ani-
mositati nostrae tam temerariae tamque periculosae non 10
nos aut ambustam murorum faciem aut putrem sudium
cratem aut propugnacula vigilum trita pectoribus con-
fidimus opitulatura; solo tantum invectarum te auctore
rogationum palpamur auxilio, quibus inchoandis instituen-
disque populus Arvernus, etsi non effectu pari, affectu 15
certe non impari coepit initiari, et ob hoc circumfusis
necdum dat terga terroribus. 3. non enim latet nostram
sciscitationem, <quod> primis temporibus harumce suppli-
cationum institutarum civitas caelitus tibi credita per
cuiuscemodi prodigiorum terriculamenta vacuabatur. nam 20

1 *epist. I totam cm. LNVT* || 6 in rodanum ligeris alveo
C, et alveo ligeris in rodanum *F et in ras. M²*, et ligeris alveo
in rodanum *P* || 7 nostra *corr. in nostro M²*, s. l. *add. C¹* ||
11 faciem] maceriem *Leo*; cf. *ep. II, 2, 5* interior parietum
facies || 13 tantum *ego*, tamen *codd.*, iam *Luetjohann* || 18 scis-
citationem (*scis in ras. M²*) *M*, oscitationem *C* | quod *add.*
Luetjohann, om. codd.; *malim ante civitas addere* quia || 20 cuius-
cemodi *MPF*, huiuscemodi *C*, cuiusque modi *Luetjohann*,
frustra ||

modo scaenae moenium publicorum crebris terrae motibus
 concutiebantur; nunc ignes saepe flammati caducas culmi-
 num cristas superiecto favillarum monte tumulabant; nunc
 stupenda foro cubilia collocabat audacium pavenda man-
 5 suetudo cervorum: cum tu inter ista discessu primorum
 populariumque statu urbis exinanito ad nova celer veter-
 rum Ninivitarum exempla decurristi, ne divinae admoni-
 tioni tua quoque desperatio conviciaretur. 4. et vere iam
 de deo tu minime poteris absque peccato post virtutum
 10 experimenta diffidere. nam cum vice quadam civitas con-
 flagrare coepisset, fides tua in illo ardore plus caluit; et
 cum in conspectu pavidae plebis obiectu solo corporis tui
 ignis recussus in tergum fugitivis flexibus sinuaretur, mira-
 culo terribili novo invisitato affuit flammae cedere per re-
 15 verentiam, cui sentire defuit per naturam. 5. igitur pri-
 mum nostri ordinis viris et his paucis indicis ieiunia inter-
 dicis flagitia, supplicia praedicis remedia promittis; exponis
 omnibus nec poenam longinquam esse nec veniam; doces
 denuntiatae solitudinis minas orationum frequentia esse
 20 amoliendas; mones assiduitatem furentis incendii aqua po-
 tius oculorum quam fluminum posse restingui; mones mi-
 nacem terrae motuum conflictationem fidei stabilitate fir-
 mandam. 6. cuius confestim sequax humilis turba consilii
 maioribus quoque suis fuit incitamento, quos cum non
 25 piguisset fugere, redire non puduit. qua devotione pla-
 catus inspector pectorum deus fecit esse obsecrationem
 vestram vobis saluti, ceteris imitationi, utrisque praesidio.
 denique illic deinceps non fuere vel damna calamitati vel
 ostenta formidini. quae omnia sciens populus iste Vien-
 30 nensibus tuis et accidisse prius et non accessisse posterius
 vestigia tam sacrosanctae informationis amplectitur, sedulo

1 scaenae] pinnae? Mommsen; sed cf. Symmach. p. 327, 20
 (ed. Seeck) succedit scaena murorum . . . declivis et Bonnet, le
 lat. de Grég. d. T. p. 213, 1 || 2 saepe] sepe codd., sulpure
 Luetjohann || 14 invisitato Haupt, inusitato codd. || 15 primum
 igitur C || 16 nostri usque ad ieiunia in ras. M² | et his paucis
 nostri ordinis viris CF' || 19 esse om. C ||

petens, ut conscientiae tuae beatitudo mittat orationum
 suarum suffragia, quibus exempla transmisit. 7. et quia
 tibi soli concessa est post avorum memoriam vel confes-
 sorem Ambrosium, duorum martyrum repertorem, in par-
 tibus orbis occidui martyris Ferreoli solida translatio ad- 5
 iecto nostri capite Iuliani, quod istinc turbulento quondam
 persecutori manus rettulit cruenta carnificis, non iniurium
 est, quod pro compensatione deprecemur, ut nobis inde
 veniat pars patrocinii, quia vobis hinc rediit pars patroni.
 memor nostri esse dignare, domine papa. 10

II.

SIDONIUS DOMINO PAPAE GRAECO SALUTEM.

1. Oneras, consummatissime pontificum, verecundiam
 meam, multifaria laude cumulando, si quid stilo rusticante
 peraravero. atque utinam reatu careat, quod apicum pri-
 more congressu quamquam circumscriptus veritati resul- 15
 tantia tamen et diversa conexui; ignorantiae siquidem meae
 callidus viator imposuit. nam dum solum mercatoris praet-
 tendit officium, litteras meas ad formatae vicem, scilicet
 ut lector, elicuit, sed quas aliquam gratiarum actionem
 continere decuisset. namque, ut post comperi, plus Massi- 20
 liensium benignitate profectus est, quam status sui seu
 per censum seu per familiam forma pateretur. 2. quae
 tamen ut gesta sunt si quispiam dignus relator evolveret,
 fierent iucunda memoratu. sed quoniam iubetis ipsi, ut
 aliquid vobis a me laetum copiosumque pagina ferat, date 25
 veniam, si hanc ipsam tabellarii nostri hospitalitatem co-
 micis salibus comparandam salva vestrarum aurium seve-
 ritate perstringamus, ne secundo insinuatam non nunc pri-
 mum nosse videamur. simul et, si moris est regularum,

2 cf. *Greg. Tur. de virtut. S. Iuliani c. 2* || 4 parte *P* et
 corr. ut v. ex parti *M*¹ || 11 ep. II totam om. *LNV*T || 24 ipsi
Luetjohann, ipse *codd.* || 28 non *CPF*, ñ ** *M*, nos *Leo* ||
 29 moris est regularum *vix sanum* ||

ut ex materia omni usurpentur principia dicendi, cur hic quoque quodcumque mihi sermocinatur materia longius quaeratur expetaturque, nisi ut sermoni nostro sit ipse pro causa, cui erit noster sermo pro sarcina? 3. Arverni huic patria; parentes natalibus non superbis sed absolutis, et sicut nihil illustre iactantes, ita nihil servile metuentes, contenti censu modico sed eodem vel sufficiente vel libero; militia illis in clericali potius quam in Palatino decursa comitatu. pater istius granditer frugi et liberis parum liberalis quique per nimiam parsimoniam iuveni filio plus prodesse quam placere maluerit. quo relicto tunc puer iste vos petiit nimis expeditus, quod erat maximum conatibus primis impedimentum; nihil est enim viatico levi gravius. 4. attamen primus illi in vestra moenia satis secundus introitus. sancti Eustachii, qui vobis decessit, actutum dicto factoque gemina benedictio; hospitium brevi quaesitum, iam Eustachii cura facile inventum, celeriter aditum, civiliter locatum. iam primum crebro occurso excolere vicinos, identidem ab his ipse haud aspernanter resalutari. agere cum singulis, prout aetatis ratio permetteret; grandaevos obsequiis, aequaevos officiis obligare. 5. pudicitiam prae ceteris sobrietatemque sectari, quod tam laudandum in iuventute quam rarum. summatibus deinceps et tunc comiti civitatis non minus oportunis quam frequentibus excubiis agnosci innotescere familiarescere, sicque eius in dies sedulitas maiorum sodalitatibus promoveri; fovere boni quique certatim; votis omnes plurimi consiliis, privati donis cincti beneficiis adiuvaré; perque haec spes opesque istius raptim saltuatimque cumulari. 6. forte accidit, ut deversorio, cui ipse successerat, quaedam femina non minus censu quam moribus idonea vicinaretur, cuius filia infantiae iam temporibus emensis nec-

3 nisi *MPF*, non *C* || 13 enim *om. C* || 16 benedictio *PF*, benedictio est *C* et (*add. s. l. est M¹, eras. M²*) *M* || 18. occurso *ego*, accursu *codd.*; *cf. c. XXIII, 411 et occurso ep. VII, 10, 2; 11, 1* || 26 sedulita * * s (*2 litt. eras. M¹*) *M* || 28 cincti *Vatican. 3421 aliique*, cuncti (*corr. ex cincti M²*) *MCPF* ||

dum tamen nubilibus annis appropinquabat. huic hic blandus (siquidem ea aetas infantulae, ut adhuc decenter) nunc quaedam frivola, nunc ludo apta virgineo scruta donabat; quibus isti parum grandibus causis plurimum virgunculæ animus copulabatur. 7. anni obiter thalamo pares: 5
 quid morer multis? adolescens, solus tenuis, peregrinus filiusfamilias et e patria patre non solum non volente verum et ignorante discedens, puellam non inferiorem natalibus, facultatibus superiorem, medio episcopo, quia lector, solacio comitis, quia cliens, socru non inspiciente substan- 10
 tiam, sponsa non despiciente personam, uxorem petit impetrat ducit. conscribuntur tabulae nuptiales; et si qua est istic municipioli nostri suburbanitas, matrimonialibus illic inserta documentis mimica largitate recitatur. 8. per-
 acta circumscriptione legitima et fraude sollemni levat 15
 divitem coniugem pauper adamatus et diligenter quae ad socerum pertinuerant rimatis convasatisque, non parvo etiam corollario facilitatem credulitatemque munificentiae socrualis emungens receptui in patriam cecinit praestigiator invictus. quo profecto mater puellae pro hyper- 20
 bolicis instrumentis coepit actionem repetundarum velle proponere et tunc demum de mancipiorum sponsaliciae donationis paucitate maerere, quando iam de nepotum numerositate gaudebat. ad hanc placandam noster Hippolytus perrexerat, cum litteras meas prius obtulit. 9. ha- 25
 betis historiam iuvenis eximii, fabulam Miletiae vel Atticae parem. simul et ignoscite praeter aequum epistularem formulam porrigenti, quam ob hoc stilo morante produxi, ut non tamquam ignotum reciperetis, quem civem beneficiis reddidistis. pariter et natura comparatum est, ut, 30
 quibus impendimus studium, praestemus affectum. vos vero Eustachium pontificem tunc ex asse digno herede decessisse monstrabitis, si, ut propinquis testamenti, sic

1 annis *om.* C || 6 moror *F* || 8 et] etiam C || 13 est *om.* C
 || 17 socrum C || 19 socrualis *MP* || 26 fabulae *malit Luetjohann*
 | militie *F*, militiae *MCP* ||

clientibus patrocini legata solvatis. 10. ecce parui et oboedientis officium garrulitate complevi, licet, qui indocto negotium prolixitatis iniungit, aegre ferre non debeat, si non tam eloquentes epistulas recipit quam loquaces. memor nostri esse dignare, domine papa.

III.

SIDONIUS DOMINO PAPAE MEGETHIO SALUTEM.

1. Diu multumque deliberavi, quamquam mihi animus affectu studioque parendi sollicitaretur, an destinarem, sicuti iniungis, contestatiunculas, quas ipse dictavi. vicit
 10 ad ultimum sententia, quae tibi obsequendum definiebat. igitur petita transmisi. et quid modo dicemus? grandisne haec oboedientia? puto, grandis est; grandior impudentia tamen. hac enim fronte possemus fluminibus aquas, silvis ligna transmittere; hac [enim] temeritate
 15 Apellen peniculo, caelo Fidian, malleo Polyclitum muneraremur. 2. dabis ergo veniam praesumptioni, papa sancte facunde venerabilis, quae doctissimo examini tuo naturali garrulitate deblaterat. habet consuetudo nostra pro ritu, ut, etsi pauca edit, multa conscribat, veluti est canibus
 20 innatum, ut, etsi non latrant, tamen hirriant. memor nostri esse dignare, domine papa.

IV.

SIDONIUS DOMINO PAPAE FONTEIO SALUTEM.

1. Insinuare quoscumque iam paveo, quia commendatis nos damus verba, vos munera; tamquam non principalitas

6 ep. III totam om. L N V T | migethio M C, megethtio P, migerio F || 7 animus affectu Luetjohann, animo affectus codd. || 8 sollicitarentur P || 14 enim M P F, seclusit Luetjohann, igitur C || 15 periculo C, pigniculo P F et (igni in ras. M²) M | muneraremur Bernensis aliique, veneraremur (corr. in muneraremur M) M C P, emularemur F || 22 ep. IV totam om. L N V T | fontelo C, fonterio F ||

sit censenda beneficii, quod a me peccatore digressis sanctae
 communionis portio patet. testis horum est Vindicius noster,
 qui segnius domum pro munificentiae vestrae fasce re-
 meavit, quoquo loco est, constanter affirmans, cum sitis
 opinione magni, gradu maximi, non tamen esse vos amplius 5
 dignitate quam dignatione laudandos. 2. praedicat melleas
 sanctas et floridas, quae procedunt de temperata commu-
 nione, blanditias; nec tamen ex hoc quicquam pontificali
 deperire personae, quod sacerdotii fastigium non frangitis
 comitate, sed flectitis. quibus agnitis sic inardesco, ut 10
 tum me sim felicissimum iudicaturus, cum mihi coram
 posito sub divina ope contigerit tam securum de deo suo
 pectus licet praesumptiosis, artis tamen fovere complexibus.
 3. accipite confitentem: suspicio quidem nimis severos et
 imbecillitatis meae conscius aequanimiter fero asperos mihi; 15
 sed, quod fatendum est, hisce moribus facilius humilitate
 submittimur quam familiaritate sociemur. in summa, viderit,
 qua conscientiae dote turgescat, qui se ambientibus rigi-
 dum reddit; ego tamen morum illius aemulator esse prae-
 elegerim, qui etiam longe positorum incitare in se affectat. 20
 affectum. 4. illud quoque mihi inter maxima granditer
 cordi est, quod apostolatus vestri patrocinium copiosum
 verissimis dominis animae meae, Simplicio et Apollinari,
 intermina intercessione conferre vos comperi. si verum
 est, rogo, ut non habeat vestra caritas finem; si falsum 25
 est, peto, ut non differat habere principium. praeterea
 commendo gerulum litterarum, cui istic, id est in Vasio-
 nensi oppido quiddam necessitatis exortum sanari vestrae
 auctoritatis reverentiae<que> pondere potest. memor nostri
 esse dignare, domine papa. 30

1 sit s. l. add. *M*², om. *F* || 6 melleas *PF* et in ras. *M*²,
 illas *C*, fort. recte || 16 quod s. l. add. *M*¹, om. *C* || 17 sociamur
*corr. in sociemur M*¹, sotiēmur *F*, sociamur *CP* | videris *C* et
*(corr. in viderit M*¹)*M* || 19 praelegerim *vulgo*, perlegerim
codd. || 24 conferre om. *C* || 29 reverentiaeque *Luetjohann*, reve-
 rentiae *codd.*; an reverendae? ||

V.

SIDONIUS DOMINO PAPAE AGROECIO SALUTEM.

1. Biturigas decreto civium petitus adveni: causa fuit evocationis titubans ecclesiae status; quae nuper summo viduata pontifice utriusque professionis ordinibus ambiendi
 5 sacerdotii quoddam classicum cecinit. fremit populus per studia divisus; pauci alteros, multi sese non offerunt solum sed inferunt. si aliquid pro virili portione secundum deum consulas veritatemque, omnia occurrunt levia varia fucata, et (quid dicam?) sola est illic simplex impudentia.
- 10 2. et nisi me immerito queri iudicaretis, dicere auderem tam praecipitis animi esse plerosque tamque periculosi, ut sacrosanctam sedem dignitatemque affectare pretio oblato non reformident, remque iam dudum in nundinam mitti auctionemque potuisse, si, quam paratus invenitur
 15 emptor, venditor tam desperatus inveniretur. proin quaeso, ut officii mei novitatem pudorem necessitatem exspectatissimi adventus tui ornes contubernio, tuteris auxilio.
3. nec te, quamquam Senoniae caput es, inter haec dubia subtraxeris intentionibus medendis Aquitanorum, quia mi-
 20 nimum refert, quod nobis est in habitatione divisa provincia, quando in religione causa coniungitur. his accedit, quod de urbibus Aquitanicae primae solum oppidum Arvernum Romanorum reliquum partibus bella fecerunt. quapropter in constituendo praefatae civitatis antistite pro-
 25 vincialium collegarum deficimur numero, nisi metropolitana

1 *epist. V initium usque ad § 2 sanctam sedem om. LN VT | agroetio MCP, aētio F* || 2 bituricas *codd.* || 8 veritatemque *C*, veritati (*corr. ex veritatemque ut v. M¹*) *MPF* || 10 immerito me *C* || 13 remque *LNT*, et rem *MC* || 15 proinde *C* || 16 exspectatissimi *Luetjohann*, spectatissimi *LMTCF*, spectantissimi *P* || 17 *post* adventus tui in *Nanzii cod. haec legi: muneris indultu et inter tantos motus partium factiosarum laborantem me fluctuantemque consilio confirmes collegio informes testatur Savaro eademque ex 'optimo codice' add. Wouweren, fort. recte* || 23 romanorum *NT*, romanunum *L*, romanis *MC* || 25 deficimur *corr. in* deficimus *M²*, deficimus *T* ||

norum reficiamur assensu. 4. de cetero quod ad honoris vestri spectat praerogativam, nullus a me hactenus nominatus, nullus adhibitus, nullus electus est; omnia censurae tuae salva inlibata solida servantur. tantum hoc meum duco, vestras invitare personas expectare voluntates laudare sententias, et cum in locum statumque pontificis quisque sufficitur, ut a vobis praeceptum, a me procedat obsequium. 5. sed si, quod tamen arbitror minime fore, precibus meis apud vos malesuadus obstiterit interpres, poteritis praesentiam vestram potius excusare quam culpam; sicut e diverso, si venitis, ostenditis, quia terminus potuerit poni vestrae quidem regioni, sed non potuerit caritati. memor nostri esse dignare, domine papa.

VI.

SIDONIUS DOMINO PAPAE BASILIO SALUTEM.

1. Sunt nobis munere dei novo nostrorum temporum exemplo amicitiarum vetera iura, diuque est, quod invicem diligimus ex aequo. porro autem, quod ad communem conscientiam pertinet, tu patronus (quamquam hoc ipsum praesumptiose loquar arroganterque: namque iniquitas mea tanta est, ut mederi de lapsu eius assiduitate vix etiam tuae supplicationis efficacia queat). 2. igitur, quia mihi es tam patrociniū quam dilectione bis dominus, pariter et quod memini probe, quo polleas igne sensuum, fonte verborum, qui viderim Modaharium, civem Gothum, haereseos Arrianae iacula vibrantem quo tu spiritalium testimoniorum mucrone confoderis, servata ceterorum tam reverentia quam pace pontificum non iniuria tibi defleo, qualiter ecclesiasticas caulas istius aetatis lupus, qui peccatis per-euntium saginatur animarum, clandestino morsu necdum

6 et secl. *Wilamowitzium secutus Luetjohann* || 14 totam ep. VI om. *LNVTP* | cf. ad hanc epist. *Greg. Tur. h. Fr. II, 25* || 19 arroganterque loquar *CF* || 25 arianae hereseos *C* || 26 tam ceterorum *C* || 28 aetatis corr. ex aeris *M*¹, aeris *CF*, haereseos *Wilamowitz*, fort. recte ||

intellecti dentis arrodatur. 3. namque hostis antiquus, quo
facilius insultet balatibus ovium destitutarum, dormitantum
prius incipit cervicibus imminere pastorum. neque ego
ita mei meminens non sum, ut nequaquam me hunc esse
5 reminiscar, quem longis adhuc abluenda fletibus conscientia
premat; cuius stercora tamen sub ope Christi quandoque
mysticis orationum tuarum rastris eruderabuntur. sed
quoniam supereminet privati reatus verecundiam publica
salus, non verebor, etsi carpat zelum in me fidei sinister
10 interpres, sub vanitatis invidia causam prodere veritatis.
4. Euarix rex Gothorum quod limitem regni sui rupto
dissolutoque foedere antiquo vel tutatur armorum iure vel
promovet, nec nobis peccatoribus hic accusare nec vobis
sanctis hic discutere permissum est. quin potius, si re-
15 quiras, ordinis res est, ut et dives hic purpura byssoque
veletur et Lazarus hic ulceribus et paupertate feriat;
ordinis res est, ut, dum in hac allegorica versamur Aegypto,
Pharao incedat cum diademate, Israelita cum cophino;
ordinis res est, ut, dum in hac figuratae Babylonis fornace
20 decoquimur, nos cum Hieremia spiritalem Hierusalem sus-
spiriosis plangamus ululatus et Assur fastu regio tonans
sanctorum sancta proculcet. 5. quibus ego praesentum
futurarumque beatitudinum vicissitudinibus inspectis com-
munia patientius incommoda fero; primum, quod mihi
25 quae merear introspectanti, quaecumque adversa provenie-
rint, leviora reputabuntur; dein, quod certum scio maxi-
mum esse remedium interioris hominis, si in hac area
mundi variis passionum flagellis trituretur exterior. 6. sed,
quod fatendum est, praefatum regem Gothorum, quamquam
30 sit ob virium merita terribilis, non tam Romanis moeni-
bus quam legibus Christianis insidiaturum pavesco. tan-
tum, ut ferunt, ori, tantum pectori suo catholici mentio
nominis acet, ut ambigas, ampliusne suae gentis an suae
sectae teneat principatum. ad hoc armis potens acer
35 animis alacer annis hunc solum patitur errorem, quod

putat sibi tractatum consiliorumque successum tribui pro religione legitima, quem potius assequitur pro felicitate terrena. 7. propter quod discite cito catholici status valetudinem occultam, ut apertam festinetis adhibere medicinam. Burdigala, Petrogorii, Ruteni, Lemovices, Gabalitaniani, Helusani, Vasates, Convenae, Auscenses multoque iam maior numerus civitatum summis sacerdotibus ipsorum morte truncatus nec ullis deinceps episcopis in defunctorum officia suffectis, per quos utique minorum ordinum ministeria subrogabantur, latum spiritalis ruinae limitem traxit. quam fere constat sic per singulos dies morientum patrum proficere defectu, ut non solum quoslibet haereticos praesentum verum etiam haeresiarchas priorum temporum potuerit inflectere: ita populos excessu pontificum orbatos tristis intercisae fidei desperatio premit. 8. nulla in desolatis cura dioecesibus parochiisque. videas in ecclesiis aut putres culminum lapsus aut valvarum cardinibus avulsis basilicarum aditus hispidorum veprium fruticibus obstructos. ipsa, pro dolor, videas armenta non modo semipatentibus iacere vestibulis sed etiam herbosa viridantium altarium latera depasci. sed iam nec per rusticas solum solitudo parochias; ipsa insuper urbanarum ecclesiarum conventicula rarescunt. 9. quid enim fidelibus solacii superest, quando clericalis non modo disciplina verum etiam memoria perit? equidem cum clericus quisque defungitur, si benedictione succidua non accipiat dignitatis heredem, in illa ecclesia sacerdotium moritur, non sacerdos. atque ita quid spei restare pronunties, ubi facit terminus hominis finem religionis? altius inspicite spiritalium damna membrorum: profecto intellegetis, quanti subrepti sunt episcopi, tantorum vobis populorum fidem peri-

5 burdegala *MF* et (*corr. in burdegali C²*) *C* || 8 truncatis *C* || 16 parochiisque *vulgo*, parochiis (*alt. r eras. M²*) *MCF*; *delet Leo* || 19 obstructos *corr. ex abstractos M¹*, abstractos *C* || 22 parochias (*alt. r eras. M²*) *MCF* || 30 quanto *C* | subrepti sunt *Luetjohann*, sub *r&e* *p̄*mitis *C*, sub * * * * *p̄*muntur *praeter* sub et *p̄m* in *ras. M²*, surripiuntur *F* || 31 *supra alt. i in epi-*

clitaturam. taceo vestros Crocum Simpliciumque collegas, quos cathedris sibi traditis eliminatos similis exilii cruciat poena dissimilis. namque unus ipsorum dolet se non videre quo redeat; alter se dolet videre quo non redit.

5 10. tu sacratissimorum pontificum, Leontii Fausti Graeci, urbe ordine caritate medius inveniris; per vos mala foederum currunt, per vos regni utriusque pacta condicionesque portantur. agite, quatinus haec sit amicitiae concordia principalis, ut episcopali ordinatione permessa populos Galliarum, quos limes Gothicae sortis incluserit, teneamus ex fide, etsi non tenemus ex foedere. memor nostri esse dignare, domine papa.

VII.

SIDONIUS DOMINO PAPAE GRAECO SALUTEM.

1. Ecce iterum Amantius, nugigerulus noster, Massi-
 15 liam suam repetit, aliquid, ut moris est, de manubiis civitatis domum reportaturus, si tamen * * aut catapulus arri-
 serit. per quem ioculariter plura garrirem, si pariter unus idemque valeret animus exercere laeta et tristia sus-
 tinere. siquidem nostri hic nunc est infelicis anguli
 20 status, cuius, ut fama confirmat, <misera> minus fuit sub bello quam sub pace condicio. 2. facta est servitus nostra pretium securitatis alienae; Arvernorum, pro dolor, servitus, qui, si prisca replicarentur, audebant se quondam fratres Latio dicere et sanguine ab Iliaco populos com-
 25 putare. si recentia memorabuntur, hi sunt, qui viribus

23 Lucan. I, 427sq. Arvernique ausi Latio se fingere fratres, sanguine ab Iliaco populi.

scopi *ras.* *M*² || 3 se dolet *C* || 4 redeat alter se dolet videre *om.* *C* || 8 amicitiae *Luetjohann*, amicitia *codd.*; amicitia, concordia principali ut *Mommsen* || 13 *ep. VII totam om. LNVTP* || 16 aut *exp. M*¹, *om. F*; lacunam indicavit *Luetjohann* || 19 infelix *C* || 20 ut *in ras. M*², et *C* | *misera addidi*, minus *C*, minor (or *s. l. add. M*¹) *M*, melior *F*; minus tristis *Luetjohann* || 25 ante viribus *leg. pro in M* ||

propriis hostium publicorum arma remorati sunt; cui saepe populo Gothus non fuit clauso intra moenia formidini, cum vicissim ipse fieret oppugnatoribus positus intra castra terrori. hi sunt, qui sibi adversus vicinorum aciem tam duces fuere quam milites; de quorum tamen sorte certaminum si quid prosperum cessit, vos secunda solata sunt, si quid contrarium, illos adversa fregerunt. illi amore reipublicae Seronatum barbaris provincias propinquantem non timuerunt legibus tradere, quem convictum deinceps reipublica vix praesumpsit occidere. 3. hoccine meruerunt inopia flamma, ferrum pestilentia, pingues caedibus gladii et macri ieiuniis proeliatore? propter huius tam inclitae pacis expectationem avulsas muralibus rimis herbas in cibum traximus, crebro per ignorantiam venenatis gramini-
 bus infecti, quae indiscretis foliis succisque viridantia saepe manus fame concolor legit? pro his tot tantisque devotionis experimentis nostri, quantum audio, facta iactura est? 4. pudeat vos, precamur, huius foederis nec utilis nec decori. per vos legationes meant; vobis primum pax quamquam principe absente non solum tractata reseratur
 verum etiam tractanda committitur. veniabilis sit, quae-sumus, apud aures vestras veritatis asperitas, cui convicii invidiam dolor eripit. parum in commune consulitis; et, cum in concilium convenitis, non tam curae publicis mē-
 deri periculis quam privatis studere fortunis; quod utique saepe diuque facientes iam non primi comprovincialium
 coepistis esse, sed ultimi. 5. at quousque istae poterunt durare praestigiae? non enim diutius ipsi maiores nostri hoc nomine gloriabuntur, qui minores incipiunt non habere. quapropter vel consilio, quo potestis, statum con-
 cordiae tam turpis incidite. adhuc, si necesse est, obsideri, adhuc pugnare, adhuc esurire delectat. si vero tradimur, qui non potuimus viribus obtineri, invenisse vos

12 tam *Luetjohann*, tamen *codd.* || 17 nostri *vulgo*, nostris *codd.* || 20 reserantur (n *eras. M¹*) *MC* || 21 comittuntur *C* || 22 cuius *CF* || 24 concilio (*corr. in concilium M¹*) *MC* | curae est *F* || 26 facientes diuque *C* || 27 at] aut *MC* ||

certum est, quid barbarum suaderetis ignavi. 6. sed cur dolori nimio frena laxamus? quin potius ignoscite afflictis nec imputate maerentibus. namque alia regio tradita servitium sperat, Arverna supplicium. sane si medicari nostris
 5 ultimis non valetis, saltem hoc efficitte prece sedula, ut sanguis vivat, quorum est moritura libertas; parate exulibus terram, capiendis redemptionem, viaticum peregrinaturis. si murus noster aperitur hostibus, non sit clausus vester hospitibus. memor nostri esse dignare, domine
 10 papa.

VIII.

SIDONIUS DOMINO PAPAE EUPHRONIO SALUTEM.

1. Quandoquidem me clericalis officii vincula ligant, felicissimum mediocritatis meae statum pronuntiarem, si nobis haberentur quam territoria vicina tam moenia. de
 15 minimis videlicet rebus coronam tuam maximisque consulerem, fieretque actionum mearum quasi cuiuspiam fluvii placidus cursus atque inoffensus, si e tractatu tuo veluti ex saluberrimo fonte manaret. procul dubio tunc ille non esset aut spumoso per iactantiam aut turbidus per super-
 20 biam aut caenosus per conscientiam aut praeceps per iuventutem. quin potius in illo squalidum si quid ac putre sorderet, totum id admixta consilii tui vena dilueret. 2. sed quoniam huiusmodi votis spatia sunt longa interposita praepedimento, sedulo precor, ut consulentem de scrupulo
 25 incurssae ambiguitatis expedias et, quia Simplicium, spectabilem virum, episcopum sibi flagitat populus Biturix ordinari, quid super tanto debeam negotio facere, decernas. huius es namque vel erga me dignationis vel erga reliquos auctoritatis, ut, si quid fieri voles (voles autem, quicquid
 30 aequissimum est), non suadere tam debeas quam iubere.

1 suaderetis] adiuvaretis *Mommsen* || 3 maerentibus *om. C* || 17 placidus *L et (corr. in placidissimus N¹)N*, placidissimus *MCT* || 18 ex *LNT*, e *MC* || 23 quoniam *L*, quod *MCT et in ras. N¹* ||

3. de quo tamen Simplicio scitote narrari plurima bona, atque ea quidem a plurimis bonis. quae testimonia mihi prima fronte conloqui non satis grata, quia satis gratiosa, iudicabantur. at postquam aemulos eius nihil vidi amplius quam silere, atque eos maxime, qui fidem fovent Arrianorum, neque quippiam nominato, licet necdum nostrae professionis, illicitum opponi, animum adverti exactissimum virum posse censi, de quo civis malus loqui, bonus tacere non posset. 4. sed cur ego istaec ineptus adieci, tamquam darem consilium qui poposci? quin potius omnia ex vestro nutu arbitrio litterisque disponentur sacerdotibus, popularibus manifestabuntur. neque enim ita desipimus in totum, ut evocandum te primum, si venire possibile est, deinde, si quid sequius, certe consulendum decerneremus, nisi in omnibus obsecuturi. memor nostri esse dignare, domine papa.

IX.

SIDONIUS DOMINO PAPAE PERPETUO SALUTEM.

1. Desiderio spiritalium lectionum, quarum tibi tam per authenticos quam per disputatores bibliotheca fidei catholicae perfamiliaris est, etiam illa, quae maxumam tuarum scilicet aurium minime digna sunt occupare censuram, noscere cupis; siquidem iniungis, ut orationem, quam videor ad plebem Biturigis in ecclesia sermocinatus, tibi dirigam; cui non rhetorica partitio, non oratoriae minae, non grammaticales figurae congruentem decorem disciplinamque supeditaverunt. 2. neque enim illic, ut exacte perorantibus mos est, aut pondera historica aut poetica schemata scin-

1 bona om. C || 2 prima michi C || 8 civis LNT, quivis M, vel civis s. l. add. M¹, vis C || 9 ista haec *codd.* || 11 popularibusque (que eras. M¹) MT || 13 venire om. T || 14 sequius L et ut v. N, sed corr. in secus N¹, secus MCT || 19 fidei catholicae aut delere aut post disputatores transponere malit Luetjohann || 20 maxumam Wouweren, maxumum L et (corr. in maxime N¹) N, maxime MCT || 22 quam NV MCT, qua L 24 minae] an machinae? cf. Quint. XI, 1, 44 ||

tillasve controversialium clausularum libuit aptari. nam cum me partium seditiones studia varietates in diversa raptarent, sic dictandi mihi materiam suggerebat iniuria, quod tempus occupatio subtrahebat. etenim tanta erat
 5 turba competitorum, ut cathédrae unius numerosissimos candidatos nec duo recipere scamna potuissent. omnes placebant sibi, omnes omnibus displicebant. 3. neque [enim] valuissemus aliquid in commune consulere, nisi iudicii sui faciens plebs lenita iacturam sacerdotali se potius
 10 iudicio subdidisset, presbyterorum sane paucis angulatim fringultientibus, porro autem palam ne mussitantibus quidem, quia plerique non minus suum quam reliquos ordines pertimescebant. igitur, dum publice totos singuli cavent, factum est, ut omnes non aspernanter audirent, quod deinceps
 15 ambienter exponerent. 4. itaque paginam sume subditis voluminibus adiunctam, quam duabus vigiliis unius noctis aestivae Christo teste dictatam plurimum vereor ne ipsi amplius lectioni, quae hoc de se probat, quam mihi credas. memor nostri esse dignare, domine papa.

20

CONTIO.

5. Refert historia saecularis, dilectissimi, quendam philosophorum discipulis advenientibus prius tacendi patientiam quam loquendi monstrasse doctrinam et sic incipientes quosque inter disputantium consecraneorum cathedras mutuum
 25 sustinuisse quinquennium, ut etiam celeriora quorumpiam ingenia non liceret ante laudari quam deceret agnosci. ita fiebat, ut eosdem post longam taciturnitatem locutos quisque audire coeperat, non taceret; quia, donec scientiam natura combiberit, non maior est gloria dixisse quod no-
 30 veris quam siluisse quod nescias. 6. at nunc mediocritatem meam manet longe diversa condicio, cui per suspiciosas

8 enim om. V, s. l. add. M¹, seclisit Luetjohann || 15 exponerent NCT, expeterent LVM, var. lect., quam s. l. add. M¹, eras. M² || 24 disputantum T || 27 eos C || 28 taceret] tacere placeret Mommsen ||

voragine et flagitiorum volutabra gradienti professionis huiusce pondus impactum est; et prius quam ulli bonorum reddam discentis obsequium, cogor debere ceteris docentis officium. adicitur huic impossibilitati pondus pudoris, quod mihi peculiariter paginae decretalis oblatu pontificis eligendi 5 mandastis arbitrium coram sacrosancto et pontificatu maximo dignissimo papa; qui cum sit suae provinciae caput, sit etiam mihi usu institutione, facundia privilegio, tempore aetate praestantior, ego deque coramque metropolitano verba facturus, et provincialis et iunior, pariter fero 10 imperiti verecundiam, procacis invidiam. 7. sed quoniam vestro sic libitum errori, ut ipse prudentia carens prudentem vobis in cuiusque personam bona multa concurrant sub ope Christi episcopum exquiram, noveritis huiusmodi assensu multum me honoris, plus oneris excipere. 15 primore loco grandem publicae opinionis sarcinam penditote, quod iniunxistis incipienti consummata iudicia atque ab hoc rectum consilii tramitem postulatis, in quo recolitis adhuc nuper erratum. igitur quia vobis id fuit cordi, obsecro, ut, quales nos fide creditis, tales intercessione 20 faciatis atque dignemini humilitatem nostram orationibus potius in caelum ferre quam plausibus. 8. primum tamen nosse vos par est, in quas me obloquiorum Scyllas et in quos linguarum, sed humanarum, latratus quorundam vos infamare conantum turbo coniecerit. est enim haec quae- 25 dam vis malis moribus, ut innocentiam multitudinis devenustent scelera paucorum, cum tamen e diverso bonorum raritas flagitia multorum nequeat excusare virtutibus communicatis. 9. si quempiam nominavero monachorum, quamvis illum, Paulis Antoniis, Hilarionibus Macariis conferen- 30 dum, sectatae anachoreseos praerogativa comitetur, aures ilico meas incondito tumultu circumstrepitas ignobilium pumilionum murmur everberat conquerentum: 'hic, qui

8 usu *LV*, om. *NMCT*, sed in *ex* institutione in *ras.* 6 *litt.* *M*² | et privilegio *T* || 9 aetate (aeta in *ras.* *M*²) *M*, et aetate *T* || 14 huiuscemodi *C* || 32 circumstrepitans *Parisin.* 2784 (*it. m Leo*) ||

nominatur², inquit, 'non episcopi, sed potius abbatis complet officium et intercedere magis pro animabus apud caelestem quam pro corporibus apud terrenum iudicem potest'. sed quis non exacerbescat, cum videat sordidari
 5 virtutum sinceritatem criminatione vitiorum? 10. si eligimus humilem, vocatur abiectus: si proferimus erectum, superbire censetur; si minus institutum, propter imperitiam creditur inridendus: si aliquatenus doctum, propter scientiam clamatur inflatus; si severum, tamquam crudelis horretur: si indulgentem, facilitate culpatur; si simplicem,
 10 despicitur ut brutus: si acrem, vitatur ut callidus; si diligentem, superstitiosus decernitur: si remissum, negligens iudicatur; si sollertem, cupidus: si quietum, pronuntiatur ignavus; si abstemium producimus, avarus accipitur: si
 15 eum, qui prandendo pascat, edacitatis impetitur: si eum, qui pascendo iciunet, vanitatis arguitur. 11. libertatem pro improbitate condemnant: verecundiam pro rusticitate fastidiunt; rigidos ob austeritatem non habent caros: blandi apud eos communi-
 20 vatur, semper hic tamen bonarum partium mores pungentibus linguis maledicorum veluti bicipitibus hamis inun-
 buntur. inter haec monasterialibus disciplinis aegre subditur vel popularium cervicositas vel licentia clericorum. 12. si clericum dixerō, sequentes aemulantur, derogant
 25 antecedentes. nam ita ex his pauci, quod reliquorum pace sit dictum, solam clericatus diuturnitatem pro meritis autumant calculandam, ut nos in antistite consecrando, non utilitatem velint eligere sed aetatem, tamquam diu potius quam bene vivere debeat accipi ad summum sacerdotium
 30 adipiscendum pro omnium gratiarum privilegio decoramento lenocinamento. et ita quipiam, in ministrando segnes in obloquendo celeres, in tractatibus otiosi in seditionibus occupati, in caritate infirmi in factione robusti, in aemu-

4 exacerbescat *LNC*, exacerbascat (cat *in ras.* *M*¹) *MT* ||
 9 inflatus (vel dus *add. s. l.* *M*¹) *MC*, inflandus *LNT* || 18 ob austeritatem *LNT*, ab austeritate *MC* ||

lationum conservatione stabiles in sententiarum assertione nutantes, nituntur regere ecclesiam, quos iam regi necesse erit per senectam. 13. sed nec diutius placet propter paucorum ambitus. multorum notare personas: hoc solum astruo, quod, cum nullum proferam nuncupatim, ille confitetur repulsam, qui profitetur offensam. sane id liberius dico, de multitudine circumstantium multos episcopales esse, sed totos episcopos esse non posse; et, cum singuli diversorum charismatum proprietate potiantur, sufficere omnes sibi, omnibus neminem. 14. si militarem dixero forte personam, protinus in haec verba consurgitur: 'Sidonius ad clericatum quia de saeculari professione translatus est, ideo sibi assumere metropolitanum de religiosa congregatione dissimulat; natalibus turget, dignitatum fastigatur insignibus, contemnit pauperes Christi.' 15. quapropter in praesentiarum solvam quam non tam bonorum caritati quam maledicorum suspicioni debeo fidem (vivit spiritus sanctus, omnipotens deus noster, qui Petri voce damnavit in Simone mago, cur opinaretur gratiam benedictionis pretio sese posse mercari), me in eo, quem oportunum censui, nec pecuniae favere nec gratiae, sed statu satis superque trutinato personae temporis, provinciae civitatis virum, cuius in consequentibus raptim vita replicabitur, competentissimum credidisse. 16. benedictus Simplicius, hactenus vestri iamque abhinc nostri, modo per vos deus annuat, habendus ordinis comes, ita utrique parti vel actu vel professione respondet, ut et respublica in eo quod admiretur et ecclesia possit invenire quod diligat. 17. si natalibus servanda reverentia est, quia et hos non omittendos euangelista monstravit (nam Lucas laudationem Iohannis aggressus praestantissimum computavit, quod de sacerdotali stirpe veniebat, et nobilitatem vitae praedicaturus prius tamen extulit familiae dignitatem): parentes

18 Act. 8, 18. 30 Lucas 1, 5.

3 erit *LNT*, est *MC*, vel erit s. l. *add. M¹* || 14 fatigatur (s s. l. *add. T¹*) *TC* || 17 vivit] iuвет *Wilamowitz*, novit *Leo* || 29 quia hos non omitendos et euangelista *C* ||

ipsius aut cathedris aut tribunalibus praesederunt. inlustri-
 in utraque conversatione prosapia aut episcopis floruit aut
 praefectis: ita semper huiusce maioribus aut humanum
 aut divinum dictare ius usui fuit. 18. si vero personam
 5 suam tractatu consilioiore pensemus, invenimus eam tenere
 istic inter spectabiles principem locum. sed dicitis iure
 Eucherium et Pannychium inlustres haberi superiores: quod
 hactenus eos esto putatos, sed praesentem iam modo ad
 causam illi ex canone non requiruntur, qui ambo ad se-
 10 cundas nuptias transierunt. si annos ipsius computemus,
 habet efficaciam de iuventute, de senectute consilium. si
 litteras vel ingenium conferamus, certat natura doctrinae.
 19. si humanitas requirenda est, civi clerico peregrino,
 minimo maximoque, etiam supra sufficientiam offertur, et
 15 suum saepius panem ille potius, qui non erat redditurus,
 agnovit. si necessitas arripiendae legationis incubuit, non
 ille semel pro hac civitate stetit vel ante pellitos reges
 vel ante principes purpuratos. si ambigitur, quo magistro
 rudimentis fidei fuerit imbutus: ut proverbialiter loquar,
 20 domi habuit unde disceret. 20. postremo iste est
 ille, carissimi, cui in tenebris ergastularibus constituto
 multipliciter obserata barbarici carceris divinitus claustra
 patuerunt. istum, ut audivimus, tam socero quam patre
 postpositis ad sacerdotium duci oportere vociferabamini;
 25 quo quidem tempore plurimum laudis domum rettulit,
 quando honorari parentum maluit dignitate quam propria.
 21. paene transieram, quod praeteriri non oportuerat. sub
 Moyse quondam, sicut psalmographus ait, in diebus anti-
 quis, ut tabernaculi foederis forma consurgeret, totus Israel
 30 in heremo ante Beselehelis pedes oblaticii symbolam coacer-

20 Terent. Adolph. III, 3, 59 (413). 28 Psalm. 43, 2;
 Exod. 36, 1sqq.

1 in utraque illustris *C* || 6 principem *L* et (corr. in prin-
 cipes *N*¹)*N*, principes *MCT* | sed *LT*, si (i in ras. *M*¹)*MC*,
 vel sed s. l. add. *M*¹ | iure *Mommsen*, viro *LM*, viros *T* et
 (ros s. l. add. *N*¹)*N*, vero *C*, spectabili viro *Wilamowitz* ||
 17 vel post stetit om. *NMCT* | ante pellitos reges s. l. add. *N*¹
 || 30 symbolam *L*, symbolum (sed um in ras. *N*¹)*NMC*, oblathi

.navit impendii. Salomon deinceps, ut templum aedificaret
 in Solymis, solidas populi vires in opere concussit, quamvis
 Palaestinatorum captivas opes et circumiectorum regum tri-
 butarias functiones australis reginae Sabaitis gaza cumu- 5
 laverit. hic vobis ecclesiam iuvenis miles, tenuis solus,
 adhuc filiusfamilias et iam pater extruxit, nec illum a pro-
 posita devotione suspendit vel tenacitas senum vel intuitus
 parvulorum; et tamen fuit morum factura quae taceret.
 22. vir est namque, ni fallor, totius popularitatis alienus;
 gratiam non captat omnium sed honorum, non indiscreta 10
 familiaritate vilescens sed examinata sodalitate pretiosus
 et a bono viratu aemulis suis magis prodesse cupiens quam
 placere, severis patribus comparandus, qui iuvenum filiorum
 non tam cogitant vota quam commoda; in adversis constans
 in dubiis fidus in prosperis modestus, in habitu 15
 simplex in sermone communis, in contubernio aequalis in
 consilio praecellens; amicitias probatas enixe expetit con-
 stanter retinet perenniter servat, inimicitias indictas ho-
 neste exercet tarde credit celeriter deponit; maxime ambi-
 biendus, quia minime ambitiosus, non studet suscipere 20
 sacerdotium sed mereri. 23. dicit aliquis: 'unde tibi de
 illo tam cito tanta conperta sunt?' cui respondeo: prius
 Bituriges noveram quam Biturigas. multos in itinere multos
 in commilitio, multos in contractu multos in tractatu, multos
 in sua multos in nostra peregrinatione cognoscimus. plu- 25
 rima notitiae dantur et ex opinione compendia, quia non
 tam parvos terminos posuit famae natura quam patriae.
 quocirca si urbium status non tam murorum ambitu quam
 civium claritate taxandus est, non modo primum qui essetis,
 sed ubi essetis agnovi. 24. uxor illi de Palladiorum stirpe 30

crysimbolum *T* || 6 propositi *T* || 8 facta *C* | faceret *L* || 9 nisi
MT || 12 a *LT*, exp. *N*¹, om. *MC* || 23 biturigas *VM*, biturgas
LT, bituricas *C* || 24 multos in tractatu multos in contractu
 (sed multos in tractatu s. l. add. *M*¹) *MC* | quosdam in sua
 plerosque in nostra peregrinatione *C* || 29 civium om. *C* | pen-
 sandus (pens in ras. *M*¹) *MPF*, vel taxandus, quod s. l. add.
*M*¹, eras. *M*² | primum modo *C* ||

descendit, qui aut litterarum aut altarium cathedras cum
 sui ordinis laude tenuerunt. sane quia persona matronae
 verecundam succinctamque sui exigit mentionem, constanter
 adstruxerim respondere illam feminam sacerdotiis utriusque
 5 familiae, vel ubi educta crevit vel ubi electa migravit.
 filios ambo bene et prudenter instituunt, quibus comparatus
 pater inde felicior incipit esse, quia vincitur. 25. et quia
 sententiam parvitat^{is} meae in hac electione valituram esse
 iurastis, siquidem non est validius dicere sacramenta quam
 10 scribere: in nomine patris et filii et spiritus sancti Sim-
 plicius est, quem provinciae nostrae metropolitanum, civi-
 tati vestrae summum sacerdotem fieri debere pronuntio.
 vos autem de viro quo loquimur si novam sententiam meam
 sequimini, secundum vestram veterem consonate.

X (XI).

15 SIDONIUS DOMINO PAPAE GRAECO SALUTEM.

1. Invideo felicitati consuetudinarii portitoris, a quo
 contigit saepius vos videri. sed quid de Amantio loquar,
 cum ipsas quoque litteras meas aemuler, quae sacrosanctis
 reserabuntur digitis, inspicientur obtutibus? et ego istic
 20 inter semiustas muri fragilis clausus angustias belli terrore
 contigui desiderio de vobis meo nequaquam satisfacere
 permittor. atque utinam haec esset Arvernae forma vel
 causa regionis, ut minus excusabiles excusaremur! 2. sed
 quod est durius, per iniustitiae nostrae merita conficitur,
 25 ut excusatio nobis iusta non desit. quocirca salutatione
 praefata, sicut mos poscit officii, magno opere depono,
 ut interim remittatis occursionis debitum vel verba sol-
 venti. nam si commeandi libertas pace revocetur, illud

9 iuratis *LT* || 13 quo *codd.*, quem *Luettjohann*; sed cf. *Ruric. ep. II, 29* de causa, qua mihi scribere dignati estis || 17 contigit *LNT*, contingit *MC* || 18 meas *om. C* || 23 excusa-remur *NMCT*, iudicaremur *LV*; cf. *Ruric. ep. I, 2* ad excusandas excusationes et *Psalm. 140, 4* ||

magis verebor, ne assiduitas praesentiae meae sit potius futura fastidio. memor nostri esse dignare, domine papa.

XI (X).

SIDONIUS DOMINO PAPAE AUSPICIO SALUTEM.

1. Si ratio temporum regionumque pateretur, non per sola officia verborum amicitias semel initas excolere curarem. sed quoniam fraternae quietis voto satis obstrepit conflictantium procella regnorum, saltem inter discretos separatosque litterarii consuetudo sermonis iure retinebitur, quae iam pridem caritatis obtentu merito inducta veteribus annuit exemplis. superest, ut sollicito veneratori culpam rarae occursionis indulgeas, quae quo minus assidue conspectus tui sacrosancta contemplatione potiatur, nunc periculum de vicinis timet, nunc invidiam de patronis. sed de his istaec: et iam multa sunt. 2. interim Petrum, tribunicium virum, portitorem nostri sermonis, insinuo, qui id ipsum sedulo exposcit quique, quid negotii ferat, praesentaneo compendiosius potest intimare memoratu. cui, precor, quod in vobis opis est, intuitu paginae praesentis accedat, manente respectu nihilominus aequitatis, contra quam nec magis familiarium causas commendare consuevi. memor nostri esse dignare, domine papa.

XII.

SIDONIUS FERREOLO SUO SALUTEM.

1. Si amicitiae nostrae potius affinitatisque quam personae tuae tempus ordinem statum cogitarem, iure vobis in hoc opere, quantumcumque est, primae titulorum rubricae, prima sermonum officia dedicarentur. isset per avitas tibi stilus noster curules, patricias nihilominus infulas

8 litterarum *C* || 10 annuit *NVMCT*, anuit *L* || 14 istaec *LN*, ista haec *MCT* | istaec: et iam *Leonem secutus distinxi* || 18 opis est *LNT*, est opis *MC* ||

enumeraturus; non tacuisset triplices praefecturas et Syagrio tuo pro totiens mutatis praeconibus praeconia non negasset; patrem inde patruosque minime silendos percucurrisset. 2. et quamlibet posset triumphalibus adoreis
 5 familiae tuae defetigari, non tamen eatenus explicandis antiquorum stemmatibus exinaniretur, ut ob hoc ad narrantam gloriam tuam fieret obtusior; qui, si etiam in scribendis maiorum tuorum virtutibus fuisset hebetatus, tuis denuo meritis cacuminaretur. sed salutationem tibi
 10 publicam destinaturus non quid fuisses, sed quid nunc potius esses consideravit. 3. praetermisit Gallias tibi administratas tunc, cum maxime incolumes erant. praetermisit Attilam Rheni hostem, Thorismodum Rhodani hospitem, Aetium Ligeris liberatorem sola te dispositionum
 15 salubritate tolerasse, propterque prudentiam tantam providentiamque curram tuum provinciales cum plausuum maximo accentu spontaneis subisse cervicibus, quia sic habenas Galliarum moderarere, ut possessor exhaustus tributario iugo relevaretur. praetermisit regem Gothiae
 20 ferocissimum inflexum affatu tuo melleo gravi, arguto inusitato et ab Arelatensium portis quem Aetius non potuisset proelio, te prandio removisse. 4. haec omnia praetermisit, sperans congruentius tuum salve pontificum quam senatorum iam nominibus adiungi; censuitque iustius
 25 fieri, si inter perfectos Christi quam si inter praefectos Valentiniani constituerere. neque te sacerdotibus potius admixtum vitio vertat malignus interpretes; nam grandis ordinum ignorantia tenet hinc aliquid derogaturos, quia, sicuti, cum epulum festivas publica facit, prior est in
 30 prima mensa conviva postremus ei, qui primus fuerit in secunda, sic absque conflictatione praestantior secundum

3 percucurrisset *LNT*, percucurrisset *MC* || 6 ut] et *L* || 9 cacuminaretur *L* et (*pr. c. eras. N²*) *N*, acuminaretur *MCT*; *cf. c. VII, 412* saxoque cacuminat ensem; *XXIII, 295* || 20 gravi *om. T* || 21 et *eras. M¹, om. P*; *cf. c. IX, 40sqq.*; *ib. 208; XV, 173* || 25 praefectos] perfectos *CT* ||

honorum sententiam computatur honorato maximo minimus
religiosus. ora pro nobis.

XIII.

SIDONIUS SULPICIO SUO SALUTEM.

1. Himerius antistes, filius tuus, notus mihi hactenus
parum vultu, satis opinione, quae quidem in bonam partem 5
porrigebatur, Lugdunum nuper a Tricassibus venit, quo
loci mihi raptim ac breviter inspectus sanctum episcopum
Lupum, facile principem pontificum Gallicanorum, suae
tam professionis magistrum quam dignitatis auctorem,
morum nobis imitatione restituit. 2. deus bone, quae 10
viro censura cum venustate, si quid vel deliberet forte vel
suadeat! abundat animi sale, cum consulitur, melle, cum
consulit. summa homini cura de litteris, sed maxime reli-
giosis, in quibus eum magis occupat medulla sensuum
quam spuma verborum. tota illi actionum suarum intentio 15
celeritas mora Christus est. quodque mirere vel laudes,
nihil otiosum facit, cum nihil faciat non quietum.
3. ieiuniis delectatur, edulibus adquiescit; illis adhaeret
propter consuetudinem crucis, istis flectitur propter gra-
tiam caritatis: summo utrumque moderamine, quia com- 20
primit, quotiens prandere statuit, gulam, quotiens absti-
nere, iactantiam. officia multiplicat propria, vitat aliena;
cumque ipsi vicissim deceat occurri, gratius habet, si sibi
mutuus honos debeat magis quam rependatur. 4. in
convivio itinere consessu inferioribus cedit; quo fit, ut se 25
illi voluptuosius turba postponat superiorum. sermonem
maximo temperamento cum conloquente dispensat, in quo
non patitur ullam aut verecundiam externus aut familiaris
iniuriam, aut credulus invidiam aut curiosus repulsam

1 maximo *L et (corr. in maxime N¹) N*, maxime *MCT* |
minimus *Luetjohann*, minus *LMC*, quisque *T* || 2 ora pro nobis
LNT, vale *VMC* || 11 vel *post quid exp. N¹, om. MCT* || 18 edu-
liis *MC* || 24 honor (*r corr. in s M¹) MT* ||

aut suspiciosus nequitiam, aut peritus calumniam aut imperitus infamiam. simplicitatem columbae in ecclesia servat, in foro serpentis astutiam; bonis prudens, malis cautus, neutris callidus iudicatur. 5. quid plura? totum
 5 te nobis ille iam reddidit; totam tuam temperantiam religionem, libertatem verecundiam et illam delicatae mentis pudicissimam teneritudinem iucunda similitudine exscripsit. quapropter quantum volueris deinceps frui secreto, indulgere secessui, licebit indulgeas; quandoquidem nos in fratre
 10 meo Himerio avum nomine, patrem facie, utrumque prudentia iam tenemus. vale.

XIV.

SIDONIUS PHILAGRIO SUO SALUTEM.

1. Proxime inter summates viros (erat et frequens ordo) vestri mentio fuit. omnes de te boni in commune
 15 senserunt omnia bona, cum tamen singuli quique varia virtutum genera dixissent. sane cum sibi quipiam de praesentia tua, quasi te magis nossent, praeter aequum gloriantur, incandui, quippe cum dici non aequanimiter admitterem virum omnium litterarum vicinantibus rusticis
 20 quam institutis fieri remotioribus notioem. 2. processit in ulteriora contentio; et cum aliqui super hoc errore pervicaciter controversarentur (idiotarum siquidem est, sicut facile convinci, ita difficile compesci), constanter asserui, si eloquentibus amicis numquam agnitio contem-
 25 plativa proveniat, esse asperum, utcumque tolerabile tamen, quia praevaleant ingenia sua, coram quibus imperitia civica peregrinatur, ad remotarum desideria provinciarum stilo adminiculante porrigere; per quem saepenumero absentum dumtaxat institutorum tantus colligitur
 30 affectus, quantus nec praesentanea sedulitate conficitur. igitur, si ita est, desistant calumniari communis absentiae

7 exscripsit *M*, vel expressit *s. l. add. M¹ || 10 patrem] patrum C || 12 flagrio LMCT ||*

necessitatem vultuum mage quam morum praedicatores. 3. equidem si humana substantia rectius mole quam mente censenda est, plurimum ignoro, quid secundum corpulentiam per spatia quamvis porrecta finalem in homine miremur, quo nihil aequae miserum destitutumque nascendi condicio produxit; quippe cum praebet tamquam ab adverso bovi pilus, apro saeta, volucris plumam vestitum (quibus insuper, ut vim vel inferant vel repellant, cornu dens unguis arma genuina sunt), membra vero nostra in hunc mundum sola censeas eiecta, non edita; cumque gignendis artibus animalium ceterorum multifario natura praesidio quasi quaedam sinu patente mater occurrat, humana tantum corpora effudit, quorum inbecillitati quodammodo novercarentur. 4. nam illud, sicuti ego censeo, qui animum tuum membris duco potiolem, non habet aequalitatem, quod statum nostrum supra pecudes veri falsique nescias ratiocinatio animae intellectualis evexit; cuius si tantisper summoveant dignitatem isti, qui amicos ludificabundi non tam iudicialiter quam oculariter intuentur, dicant velim, in hominis forma quid satis praestans, quid spectabile putent. 5. proceritatemne? quasi non haec saepe congruentius trabibus aptetur. an fortitudinem? quae valentior in leoninae cervicis toris regnat. an decorem liniamentorum? quem crebro melius infigit et argilla simulacris et cera picturis. an velocitatem? quae competentius canibus adscribitur. an vigilantiam? cui certat et noctua. an vocem? cui non cesserit asinus claritate. an industriam? cui pro suo modulo comparari nec formica formidat. 6. sed forsitan praeferunt vim videndi: tamquam non sit eminentior visus aquilarum. praeferunt

5 nichil *T*, nil *MC* || 9 post arma 3 litt. (fort. bis) eras. *L*² | sunt om. *L* (non *N*) || 11 gignendis (pr. g in ras. *N*¹) *N* *MCT*, signendis *L*, fingendis *Luetjohann* | artibus *MCP*, artibus *TF*, artutibus *L* et (corr. in artibus *N*¹) *N*; cf. ep. V, 2, 1 philosophiae membris artibus partibusque; *Faust.* p. 265, 16 E. || 14 nam] an unum? || 24 an infingit? *Luetjohann* || 26 canibus competentius *M* (inv. ord. *LNTC* ||

audiendi efficaciam: tamquam sus hispidus non antistet
 auditu. praeferunt odorandi subtilitatem: tamquam non
 praecedat vultur olfactu. praeferunt gustandi discretionem:
 tamquam non plurimum hinc nos cedamus et simio.
 5 quid de tactu loquar, quinto sensu corporis nostri?
 quem sibi indifferenter tam philosophus quam vermiculus
 usurpant. taceo hic de appetitibus inlecebrosis, quos in
 coitu motui beluino carnis humanae voluptas inclinata
 communicat. 7. ecce quam miseriam praeferunt excolunt-
 10 que, qui mihi, quod eis solo sis obtutu notior, turgidi
 insultant. ast ego illum semper Philagrium video, cuius
 si tacentis viderem faciem, Philagrium non viderem. unde
 illud simile vulgatum est, quod ait quidam in causa dis-
 pari sententia pari: 'filium Marci Ciceronis populus
 15 Romanus non agnoscebat loquentem'. conclamata
 sunt namque iudicio universali scientiae dignitas virtus
 praerogativa, cuius ad maximum culmen meritorum gra-
 dibus ascenditur. 8. primum etiam bestiale corpus, si iam
 forte formatum est, dignitate transcendit materiam infor-
 20 mem; deinde formato praeponitur corpus animatum; tertio
 praecedit animam pecudis animus humanus, quia, sicut
 inferior est caro vitae, sic vita rationi, cuius assequendae
 substantiam nostram compotem deus artifex, ferinam vero
 impotem fecit; ita tamen, quod in statu mentis humanae
 25 pollet bipertita condicio. nam sicut animae humanitas
 licet ratiocinantes, hebetes tamen pigrioresque prudentum
 acutarumque calcantur ingenio, ita si quae sunt, quae sola
 naturali sapientia vigent, hae peritarum se meritis super-
 veniri facile concedunt. 9. quorum ego graduum differen-
 30 tiam observans illum Philagrium cordis oculo semper
 inspicio, cui me animus potentialiter notum morum simi-
 litudine facit. nam licet bonis omnibus placeas, nemo te
 plus valuit intrinsecus intueri quam qui forinsecus affectat

4 nos cedamus *T*, nosse cedamus *LNMC*; an nos decedamus? || 15 conclamata *LNMT*, conclamati *C*; conclamata sunt: namque *dist. Luetjohann*; malim conclamatae || 16 sunt namque] sancitaque *Wilamowitz* || 32 plus te *C* ||

imitari. sane qualiter studiorum tuorum consecretaneus
 fiam, consequa paginae parte reserabitur. 10. amas, ut
 comperi, quietos; ego et ignavos. barbaros vitas, quia
 mali putentur; ego, etiamsi boni. lectioni adhibes diligen-
 tiam; ego quoque in illa parum mihi patior nocere desi- 5
 diam. complex ipse personam religiosi; ego vel imaginem.
 aliena non appetis; ego etiam refero ad quaestum, si
 propria non perdam. delectaris contuberniis eruditorum;
 ego turbam quamlibet magnam litterariae artis expertem
 maxumam solitudinem appello. 11. diceris esse laetissimus; 10
 ego quoque lacrimas omnes perire definio, quas quisque
 profuderit, nisi quotiens deo supplicat. humanissimus esse
 uarraris; nostram quoque mensulam nullus, ut specum
 Polyphemi, hospes exhorruit. summa clementia tibi in
 famulos esse perhibetur; nec ego torqueor, si mei, quotiens 15
 peccaverint, non totiens torqueantur. 12. ieiunandum
 alternis putas? non piget sequi; prandendum? non pudet
 praevenire. de cetero, si vos a me videri Christi munere
 datur, ita gaudeam tamquam cui de te nec minora sub-
 tracta sint. porro autem quae sint in te maiora, iam satis 20
 novi. propter quae fieri facilius potest, ut et si quandoque
 faciem tuam coram positus inspexero, aliqua de te recens
 mihi laetitia potius quam sententia accedat. vale.

XV.

SIDONIUS SALONIO SUO SALUTEM.

1. Quotiens Viennam venio, emptum maximo velim, 25
 ut te fratremque communem colonum civitatis habitatio
 plus haberet, qui mihi non amore solum verum etiam
 professione sociamini. sed et ille imputationem meam
 praetextu frequentatae suburbanitatis eludit, per quam
 efficitur, ut nobis nec praesens ipse nec reus sit, et tu 30

6 ipse *L* et (*exp. N¹*)*N*, om. *VMCT* || 17 ante pranden-
 dum *leg. ad in PF*, add. *in marg. M¹* || 21 et om. *T* || 23 post
 vale *leg. in Christo in MTP* || 24 *Salanio C* ||

habes quo te interim excuses, te diu possidet vix
 recepta possessio. 2. quicquid illi est, iam venite, hac
 deinceps condicione discessum impetraturi, ut aut vicissim
 redeatis aut serius. nam quamlibet ruri positi strenuos
 5 impleatis agricolas, tum vere propriam terram fecundabitis,
 si ecclesiam, quam plurimum colitis, plus colatis. vale.

XVI.

SIDONIUS CHARIOBAUDO ABBATI SALUTEM.

1. Facis, unice in Christo patrone, rem tui pariter et
 amoris et moris, quod peregrini curas amici litteris
 10 mitigas consolatoriis. atque utinam mei semper sic recor-
 deris, ut sollicitudines ipsas angore succiduo concatenatas,
 qui exhortator attenuas, intercessor incidas! 2. de cetero,
 liberos tuos causas, quas iniunxeras, expeditis reverti
 puto, quos ita strenue constat rem peregissem, ut nec
 15 egerint adiuvari. per quos nocturnalem cucullum, quo
 membra confecta ieiuniis inter orandum cubandumque
 dignanter tegare, transmisi, quamquam non oportune spe-
 cies villosa mittatur hieme finita iamque temporibus
 aestatis appropinquantibus. vale.

XVII.

20 SIDONIUS VOLUSIANO FRATRI SALUTEM.

1. Iubes me, domine frater, lege amicitiae, quam nefas
 laedi, iam diu desides digitos incudibus officinae veteris
 imponere et sancto Abrahae diem functo neniam sepul-

1 quod *L* et (*corr. in* quia *N*¹)*N*, quia *MCT* || 4 an sae-
 pius? | nam quamlibet *LNT*, namque libet *corr. in* namque
 licet *V*¹, namque licet *C*, namque licet *M*, vel quamlibet *add.*
*s. l. M*¹ || 5 vere *LNVM**T*, vel vero *s. l. add. M*¹, vero *C* ||
 7 Chariobaudo (*post. o corr. in i L*²)*L*, Chariobaldo *T*, Chario-
 baudi *NMC* | abbati *LMT*, suo *C* || 8 unice *LT*, o unice *MC*
et (o *s. l. add. N*¹)*N* || 10 semper mei *C* || 20 fratri *LMT*, suo
C || 21 *post nefas leg. est in CT et s. l. in M*¹, *om. LN**V* ||
 23 diem (*m eras. M*²)*LNVM**T*, die *C* ||

chralem luctuosis carminibus inscribere. celeriter iniunctis obsecundabo, cum tua tractus auctoritate, tum principaliter amplissimi viri Victorii comitis devotione praeventus, quem iure saeculari patronum, iure ecclesiastico filium excolo ut cliens, ut pater diligo; qui satis docuit, quae sibi aut 5 qualis erga famulos Christi cura ferveret, cum torum circa decumbentis antistitis, non dignitatem minus quam membra curvatus ac supra vultum propinqua morte pallentem dolore concolor factus, quid viro vellet, lacrimis indicibus ostenderet. 2. et quia sibi maximas humandi funeris 10 partes ipse praeripuit, totum apparatus supercurrentis impendii quod funerando sacerdoti competeret impertiens, saltim ad obsequium quae remanserunt verba conferimus, nihil aliud exaraturi stili scalpentis impressu quam testimonium mutuae dilectionis. ceterum viri mores gesta vir- 15 tutes indignissime meorum vilitate dictorum ponderabuntur.

Abraham sanctis merito sociande patronis,
 quos tibi collegas dicere non trepidem;
 nam sic praecedunt, ut mox tamen ipse sequare:
 dat partem regni portio martyrii.
 5 natus ad Euphraten, pro Christo ergastula passus
 et quinquennali vincula laxa fame,
 elapsus regi truculento Susidis orae
 occiduum properas solus ad usque solum.
 sed confessorem virtutum signa sequuntur
 10 spiritibusque malis fers, fugitive, fugam.
 quaque venis, Lemurum se clamat cedere turba;
 daemonas ire iubes exul in exilium.
 expeteris cunctis, nec te capit ambitus ullus;
 est tibi delatus plus onerosus honor.
 15 Romuleos refugis Byzantinosque fragores
 atque sagittifero moenia fracta Tito.
 murus Alexandri te non tenet Antiochique;
 spernis Elissee Byrsica tecta domus.

rura paludicolae temnis populosa Ravennae
 20 et quae lanigero de sue nomen habent.
 angulus iste placet paupertinusque recessus
 et casa, cui culmo culmina pressa forent.
 aedificas hic ipse deo venerabile templum,
 ipse dei templum corpore facte prius.
 25 finiti cursus istic vitaeque viaeque:
 sudori superest dupla corona tuo.
 iam te circumstant paradisi milia sacri;
 Abraham iam te conperegrinus habet;
 iam patriam ingrederis, sed de qua decidit Adam;
 iam potes ad fontem fluminis ire tui.

3. Ecce, ut iniunxeras, quae restant sepulto iusta
 persolvimus; sed, si vicissim caritatis imperiis fratres
 amicos commilitones obsequi decet, ad vicem, quaeso, tu
 quoque quibus emines institutis discipulos eius aggredere
 5 solari fluctuantemque regulam fratrum destitutorum secun-
 dum statuta Lirinensium patrum vel Grinincensium festinus
 informa; cuius disciplinae si qui rebelles, ipse castiga; si
 qui sequaces, ipse conlauda. 4. praepositus illis quidem
 videtur sanctus Auxanius, qui vir, ut nosti, plusculum
 10 iusto et corpore infirmus et verecundus ingenio eoque
 parendi quam imperandi promptior exigit te rogari, ut
 tuo ipse sub magisterio monasterii magister accedat et,
 si quis illum de iunioribus spreverit tamquam imperitum
 vel pusillanimum, per te unum sentiat utrumque non im-
 15 pune contemni. quid multa? vis ut paucis quid velim
 agnoscas? quaeso, ut abbas sit frater Auxanius supra con-
 gregationem, tu vero et supra abbatem. vale.

v. 28 te iam *C* || 6 grinnicensium *C* ||

XVIII.

SIDONIUS CONSTANTIO SUO SALUTEM.

1. A te principium, tibi desinet. nam peti-
 misimus opus raptim electis exemplaribus, quae ob hoc
 in manus pauca venerunt, quia mihi nil de libelli huiusce
 conscriptione meditati hactenus incustodita nequeunt in- 5
 veniri. sane ista pauca, quae quidem et levia sunt, cele-
 riter absolvi, quamquam incitatus semel animus necdum
 scripturire desineret, servaus hoc sedulo genus tempera-
 menti, ut epistularum produceretur textus, si numerus
 breviaretur. 2. pariter et censui librum, quem lector 10
 delicatissimus desiderares, et satisabilem nec parum
 excusabilem fore, si, quoniam te sensuum structurarumque
 levitas poterat offendere, membranarum certe fascibus
 minus onerare. commendo igitur varios iudicio tuo nostri
 pectoris motus, minime ignarus, quod ita mens pateat in 15
 libro velut vultus in speculo. dictavi enim quaequam hor-
 tando, laudando plurima et aliqua suadendo, maerendo
 pauca iocandoque nonnulla. 3. et si me usquam lectitavisti
 in aliquos concitatioem, scias volo Christi dextera opitu-
 lante numquam me toleraturum animi servitutem, comper- 20
 tissimum tenens bipertitam super his moribus hominum
 esse censuram. nam ut timidi me temerarium, ita con-
 stantes liberum appellant. inter quae ipse decerno satis
 illius iacere personam, cuius necesse est latere senten-
 tiam. 4. ad propositum redeo. interea tu, si quid a 25
 lectionis sacrae continuatione respiras, his licebit neniis
 avocere. nec faciet materia ut immensa fastidium, quia,
 cum singulae causae singulis ferme epistulis finiantur, cito
 cognitae in quae oculus intenderis ante legere cessabis
 quam lecturire desistas. vale. 30

2 Verg. ecl. VIII, 11.

3 electis *LNT*, relectis *VMC* || 9 post epistularum leg.
 non in *F*, s. l. add. in *M*¹ || 26 inde ab his licebit *epist. exitus*
om. in *LNVT*, partim in *ras.* partim in *marg. add.* in *M*¹ !

GAI SOLLII APOLLINARIS SIDONII
EPISTULARUM

LIBER OCTAVUS.

I.

SIDONIUS PETRONIO SUO SALUTEM.

1. Tu quidem pulchre (mos hic tuus, et persevera),
vir omnium bonorum, qui uspiam degunt, laude dignissime,
quod amicorum gloriae, sicubi locus, lenocinarius. hinc
5 est quod etiam scrinia Arverna petis eventilari, cui suffi-
cere suspicabamur, si quid superiore vulgatu protulisse-
mus. itaque morem geremus iniunctis, actionem tamen
stili eatenus prorogaturi, ut epistularum seriem nimirum
a primordio voluminis inchoatarum in extimo fine parvi
10 adhuc numeri summa protendat, opus videlicet explicitum
quodam quasi marginis sui limbo coronatura. 2. sed plus
cavendum est, ne sera propter iam propalati augmenta
voluminis in aliquos forsitan incidamus vituperones, quo-
rum fugere linguas cote livoris naturalitus acuminatas ne
15 Demosthenis quidem Ciceronisque sententiae artifices et
eloquia fabra potuere, quorum anterior orator Demaden,
citerior Antonium toleravere derogatores; qui lividi cum
fuerint malitiae clarae, dictionis obscurae, tamen ad noti-
tiam posterorum per odia virtutum decucurrerunt. 3. sed
20 quia hortaris, repetitis laxemus vela turbinibus et qui
veluti maria transmisimus, hoc quasi stagnum pernavige-
mus. nam satis habeo deliberatum, sicut adhibendam in
conscriptioe diligentiam, ita tenendam in editione con-

14 naturaliter *T* | a*cuminatas (1 litt. eras. *M*²)*M* | ne
LV, nec *NMTC* || 16 orator *MCTP*, oratur *N*, oratus *L*,
om. F || 17 an secludendum lividi? *Luetjohann* || 19 decucurre-
runt *L*, de**currerunt (2 litt. eras. *N*²*M*²)*NM*, decurrerunt
CT || 20 turbinibus *MCT*, turbidinis *L* ||

stantiam. demum vero medium nihil est: namque aut minimum ex hisce metuendum est aut per omnia omnino conticescendum. vale.

II.

SIDONIUS IOHANNI SUO SALUTEM.

1. Credidi me, vir peritissime, nefas in studia com- 5
mittere, si distulissem prosequi laudibus, quod aboleri tu
litteras distulisti, quarum quodammodo iam sepultarum
suscitator fautor assertor concelebraris, teque per Gallias
uno magistro sub hac tempestate bellorum Latina tenuerunt
ora portum, cum pertulerint arma naufragium. 2. de- 10
bent igitur vel aequaeui vel posteri nostri universatim
ferventibus votis alterum te ut Demosthenen, alterum ut
Tullium nunc statuis, si liceat, consecrare, nunc imaginibus,
qui te docente formati institutique iam sinu in medio
sic gentis invictae, quod tamen alienae, natalium vetusto- 15
rum signa retinebunt: nam iam remotis gradibus dignitatum,
per quas solebat ultimo a quoque summus quisque
discerni, solum erit posthac nobilitatis indicium litteras
nosse. 3. nos vero ceteros supra doctrinae tuae beneficia
constringunt, quibus aliquid scribere assuetis quodque 20
venturi legere possint elaborantibus saltem de tua schola
seu magisterio competens lectorum turba proveniet. vale.

III.

SIDONIUS LEONI SUO SALUTEM.

1. Apollonii Pythagorici vitam, non ut Nicomachus senior e Philostrati sed ut Tascius Victorianus e Nico- 25

1 demum vero] *cf. Claud. Mam. p. 20, 9 E* || 4 totam ep. II om. *LNVT* || 8 celebraris *C* || 12 demosthenem *P* || 15 alienae natalium *Luetjohann*, aliena (*corr. in alienae M¹*) talium *MC*, alienae talium *PF* || 19 an supra ceteros? *Luetjohann*; sed *cf. ep. IX, 9, 16* idque supra ||

machi schedio exscripsit, quia iusseras, misi; quam, dum parere festino, celeriter eiecit in tumultuarium exemplar turbida et praeceps et Opica translatio. neque mihi rem credito diuturnius elaboratam vitio veritas: nam dum me
 5 tenuit inclusum mora moenium Livianorum, cuius incommodi finem post opem Christi tibi debeo, non valebat curis animus aeger saltem saltuatim tradenda percurrere, nunc per nocturna suspiria, nunc per diurna officia districtus. 2. ad hoc et, cum me defetigatum ab excubiis ad
 10 devorsorium crepusculascens hora revocaverat, vix dabatur luminibus inflexis parvula quies; nam fragor ilico, quem movebant vicinantes impluvio cubiculi mei duae quaequam Getides anus, quibus nil unquam litigiosius bibacius vomacius erit. sane, cum primum reduci aliquid otii fuit,
 15 inpolitum hunc semicrudumque et, ut aiunt, tamquam musteum librum plus desiderii tui quam officii mei memor obtuli. 3. quocirca sepone tantisper Pythicas lauros Hippocrenenque et illos carminum modos tibi uni tantum penitissime familiares, qui tamen doctis, ut es ipse, personis
 20 non tam fonte quam fronte sudantur. suspende perorandi illud quoque celeberrimum flumen, quod non solum gentilicium sed domesticum tibi quodque in tuum pectus per succiduas actates ab atavo Frontone transfunditur. sepone
 25 pauxillulum conclamatissimas declamationes, quas oris regii vice conficis, quibus ipse rex inclitus modo corda terrificat gentium transmarinarum, modo de superiore cum barbaris ad Vachalin trementibus foedus victor innodat, modo per promotae limitem sortis ut populos sub armis, sic frenat arma sub legibus. 4. exuere utcumque conti-
 30 nuatissimis curis et otium tuum molibus aulicis motibusque furare. historiam flagitatam tunc recognosces oportet.

2 parere (*corr. ex parare* *N*¹) *NVMCT*, parare *L*; *cf. ep. IX, 9, 2* parere properanti || 8 districtus *Luetjohann*, dstrictus *L* et (*corr. in distractus ut v. N*²) *N*, distractus (us in *ras. M*¹) *MCT* || 16 musteum librum] *cf. Plin. ep. VIII, 21, 6* || 19 ipsa *L* || 21 flumen *CM*, vel fulmen s. l. *add. M*¹, fulmen *LNT* || 24 conclamantissimas (*post. n. eras. M*¹) *MC* || 27 vacalin *C* ||

tune competenterque, si cum Tyaneo nostro nunc ad
 Caucasum Indumque, nunc ad Aethiopum gymnosophistas
 Indorumque Bracmanas totus lectioni vacans et ipse quo-
 dammodo peregrinare. 5. lege virum fidei catholicae pace
 praefata in plurimis similem tui, id est a divitibus am- 5
 bitum nec divitias ambientem; cupidum scientiae continen-
 tem pecuniae; inter epulas abstemium, inter purpuratos
 linteatum, inter alabastra censorium; concretum hispidum
 hirsutum in medio nationum delibutarum atque inter satra-
 pas regum tiaratorum murrhatos pumicatos malobathratos 10
 venerabili squalore pretiosum; cumque proprio nihil esui
 aut indutui de pecude conferret, regnis ob hoc, quae per-
 erravit, non tam suspitioni quam [fuisse] suspectui; et a
 fortuna regum sibi in omnibus obsecundante illa tantum
 beneficia poscentem, quae mage sit suetus oblata prae- 15
 stare quam sumere. 6. quid multis? si vera metimur
 aestimamusque, fors fuit an philosophi vitae scriptor
 aequalis maiorum temporibus accesserit, certe par saeculo
 meo per te lector obvenit. vale.

IV.

SIDONIUS CONSENTIO SUO SALUTEM.

20

1. Umquamne nos dei nutu, domine maior, una vide-
 bit ille ager tuus Octavianus, nec tuus tantum quantum
 amicorum? qui civitati fluvio mari proximus hospites
 epulis, te pascit hospitibus, praeter haec oculis intuentum
 situ decorus, primore loco, quod domicilium parietibus ad- 25
 tollitur ad concinentiam scilicet architectonicam fabre locatis;
 tum sacrario porticibus ac thermis conspicabilibus late
 coruscans; ad hoc agris aquisque, vinetis atque olivetis,
 vestibulo campo colle amoenissimus; iam super penum vel
 supellectilem copiosam thesauris bibliothecalibus large re- 30
 fertus, ubi ipse dum non minus stilo quam vomeri in-

3 bracmanas *LN*, bragmanas *MCT* || 13 fuisse *secl. Luet-
 johann* | a *LT*, *exp. N¹*, *om. MC* || 26 architectonicam *CT* ||
 31 dum *om. CT* ||

cumbis, difficile discernitur, domini plusne sit cultum rus an ingenium. 2. igitur hic tu, quantum recordor, citos iambos, elegos acutos ac rotundatos hendecasyllabos et cetera carmina musicos flores thymumque redolentia, nunc
 5 Narbonensibus cantitanda, nunc Biterrensibus, ambigendum celerius an pulchrius elucubrasti, apud aequaevos gratiam tuam, famam apud posteros ampliaturus. certe mihi, quotiens tui versus a meditationis incude tamquam adhuc calidi deferebantur, sic videbatur, qui, etsi non bene scribo,
 10 bene iudico. 3. sed, quod fatendum est, talibus studiis anterior aetas iuste vacabat seu, quod est verius, occupabatur; modo tempus est seria legi, seria scribi deque perpetua vita potius quam memoria cogitari nimiumque meminisse nostra post mortem non opuscula sed opera
 15 pensanda. 4. quae quidem ad praesens non ita loquor, quasi tu non utraque laudanda conficias aut, si adhuc durat in sermone laetitia, non custodiatur in actione censura, sed ut, qui Christo favente clam sanctus es, iam palam religiosa venerandus iugo salubri colla pariter et
 20 corda subdare invigiletque caelestibus lingua praeconiis, anima sententiis, dextra donariis: praecipue tamen dextra donariis, quia quicquid ecclesiis spargis, tibi colligis; ad cuius exercitia virtutis illud vel principaliter te poterit accendere, quod inter opes quaslibet positi, quae bona
 25 stultis falso vocantur, si quid agimus, nostrum, si quid habemus, alienum est. vale.

V.

SIDONIUS FORTUNALI SUO SALUTEM.

1. Ibis et tu in paginas nostras, amicitiae columen, Fortunalis, Hibericarum decus inlustre regionum; neque
 30 enim tibi familiaritas tam parva cum litteris, ut per has

2 hic igitur *C* || 3 cetera et *L* || 23 principaliter te *NMC*, principaliter (*om.* te) *T*, principale te *LV*; *cf. ep. III, 3, 3* illud in te affectum principaliter universitatis accendit ||

ipsas de te aliquid post te superesse non deceat. vivet ilicet, vivet in posterum nominis tui gloria. 2. nam si qua nostris qualitercumque gratia reverentia fides chartulis inest, sciat aetas volo postuma nihil tua fide firmitus forma pulchrius, sententia iustius patientia tolerantius, consilio 5 gravius convivio laetius colloquio iucundius. illud quoque supra cetera agnoscet, praeconia laudibus tuis ex votorum contrarietate venisse. nam prope est, ut eminentius censeatur, quod probaverunt te adversa constantem, quam si celarent secunda felicem. vale. 10

VI.

SIDONIUS NAMATIO SUO SALUTEM.

1. Gaium Caesarem dictatorem, quo ferunt nullum rem militarem ducaliter administrasse, studia certatim dictandi lectitandique sibi mutuo vindicare. et licet in persona unius eiusdemque tempore suo principis viri castrensium oratoriaeque scientiae cura certaverit ferme gloria aequipari, idem tamen numquam se satis duxit in utriusque artis arce compositum, priusquam vestri Arpinatis testimonio ceteris mortalibus anteferretur. 2. quod mihi quoque, si parva magnis componere licet, secundum modulum 20 meum quamquam dissimillimo similiter accessit. quae super cunctos te quam primum decuit agnoscere, quia tibi est tam gloria mea quam verecundia plurimum curae. Flavius Nicetius, vir ortu clarissimus, privilegio spectabilis, merito illustris et hominum patriae nostrae prudentia peritiaque iuxta maxumus, praeconio, quantum comperi, immenso praesentis opusculi volumina extollit, insuper praedicans, quod plurimos iuvenum nec senum paucos vario genere dictandi militandique, quippe adhuc aeo viridis, ipse sim supergressus. 3. equidem, in quantum 30

1 te ante superesse om. CT || 11 nammatio MC et (corr. ex nammatio ut vid. T¹) T || 22 primum om. C || 23 tam om. C | plurimum] primum C ||

fieri praeter iactantiam potest, gaudeo de praestantissimi viri auctoritate, si certus est, amore, si fallitur: licet quis provocatus nunc ad facta maiorum non inertissimus, quis quoque ad verba non infantissimus erit? namque virtutes artium istarum saeculis potius priscis saeculorum rector ingenuit, quae per aetatem mundi iam senescentis lassatis veluti seminibus emedullatae parum aliquid hoc tempore in quibuscumque, atque id in paucis, mirandum ac memorabile ostentant. 4. huius tamen ego, etsi studiorum omnium caput est litterarumque, quia personam semper excolui, vereor sententiam supra quam veritas habet affectu ponderatiore prolatam. neque ob hoc infitias ierim me saepe luculentis eius actionibus adstitisse, quarum me, etsi reddere mutuum videor, vel ex parte cursimque fieri memorem fas est. 5. audivi eum adulescens atque adhuc nuper ex puero, cum pater meus praefectus praetorio Gallicanis tribunalibus praesideret, sub cuius videlicet magistratu consul Astyrius anni sui fores votivum trabeatus aperuerat. adhaerebam sellae curuli, etsi non latens per ordinem, certe non sedens per aetatem, mixtusque turmae censualium paenulatorum consuli proximae proximus eram. itaque, ut primum brevi peracta, nec brevis, sportula datique fasti, acclamatum est ab omni Galliae coetu primoribus advocatorum, ut festivitate praeventas horas antelucanas, quae diem serum cum silentio praestolarentur, congrua emeritorum fascium laude honestarent. 6. Nice-

7 in ante hoc ins. *NCT* et s. l. add. *M*¹, om. *LV* *Vatic.* 3421 || 10 quia *LMC*, qui *T*, qui * et s. l. add. vel quia *M*² || 11 supra quam veritas habet] cf. *Faust.* p. 105, 21 *E.* ut habet veritas || 12 in (in add. *M*²) infitias *MC* || 18 astyrius *L*, astyrius (corr. in asterius *M*²) *MT*, asterius *C* || 19 post latens leg. generositatis in *C* et s. l. in *M*¹ || 21 consuli proxime proximus (corr. in proximis *M*¹) *M*, consuli proxime proximis *C*, consulis proximae proximus *L*, consuli* (1 litt. eras.) proxime proximus *V*, proxime (e in ras. *N*¹) consuli proximis (i corr. ex u *N*¹) *N*, proximae proximis consuli *T* || 25 quae *L* et (ae in ras. *M*¹) *M*, que *PF*, qui *CT* || 26 congrua emeritorum *L*, congrua meritorum (corr. ex congruaemeritorum ut v. *N*²) *N* (a in ras. *M*²)

tium protinus circumspectere conspecti, qui non sensim
 singulatimque sed tumultuatim petitus et cunctim cum
 quodam prologo pudoris vultum modeste demissus inru-
 buit. atque ob hoc illi maximum sophos non eloquentia
 prius quam verecundia dedit. dixit disposite graviter ar- 5
 denter, magna acrimonia maiore facundia maxima disciplina,
 et illam Sarranis ebriam sucis inter crepitantia segmenta
 palmatam plus picta oratione, plus aurea convenustavit.
 7. per ipsum fere tempus, ut decemviraliter loquar, lex
 de praescriptione tricennii fuerat proquiritata, cuius per- 10
 emptoriis abolita rubricis lis omnis in sextum tracta quin-
 quennium terminabatur. hanc intra Gallias ante nescitam
 primus, quem loquimur, orator indidit prosecutionibus
 edidit tribunalibus, prodidit partibus addidit titulis, fre-
 quente conventu raro sedente, paucis sententiis multis 15
 laudibus. 8. praeter ista per alias vices doctrinam illius,
 quo more citius homo discitur, inobservatus inspexi tunc,
 cum quae regit provincias fascibus Nicetiano regeretur
 praefectura consilio. quid multa? nil quod non meum
 vellem, nil quod non admirarer, audivi. 9. propter quae 20
 omnia bona in viro sita laetor ad puncta censoris omnium
 voce concelebrati. granditer enim sua in utramvis de me
 opinionem sententia valet; quae, si vera comperimus, tan-
 tum mihi est favens securitati, quantum fieret adversata
 formidini. de cetero fixum apud me stat constitutumque, 25
 prout rem ex asse cognovero, vel silentio lora laxare vel
 stringere frena garritui. namque si supradicti confirmor
 assensu, Athenis loquacior, si minus, Amyclis ipsis taci-
 turnior ero. 10. sed de sodali deque me satis dictum.
 tu nunc inter ista quid rerum? quas mihi ad vicem 30
 nosse non minus cordi. venaris, aedificas, rusticarisne?
 an horum aliquid unum? an singula vicissim? an pariter
 cuncta? sed de Vitruvio sive Columella, seu alterutrum

MCT || 1 conspicati *Mommsen* || 3 erubuit *C* || 12 ante nescitam
LMT, vel anne sciam s. l. *add. M*², an nesciam *C* || 21 sita]
 ista *L* || 24 adversata *LV*, adversa* *M*¹, adversa *NCT* || 26 ante
 lora leg. me in *MCT* et s. l. *add. N*¹ || 33 cuncta *NT*, cunctim

ambosve sectere, decentissime facis. potes enim utrumque more quo qui optimo, id est ut cultor aliquis e primis architectusque. 11. ceterum, ut tibi de venatoris officio quam minimum blandiaris, maxume iniungo. namque
 5 apros frustra in venabula vocas, quos canibus misericordissimis, quibus abundas, et quidem solus, movere potius quam commovere consuisti. esto, sit indulgentia dignum, quod reformidant catuli tui bestiis appropinquare terribilibus corpulentisque: illud ignoro quomodo excuses, quod
 10 capreas, pecus simum, pariter et dammas in fugam pronos iacentibus animis pectoribus erectis, passibus raris crebris latratibus prosequantur. 12. quapropter de reliquo fructuosius retibus cassibusque scrupeas rupes atque opacandis habilia lustris plosor statarius nemora circumvenis ac,
 15 pudor si quis, temperas cursibus apertis quaterre campos et insidiari lepusculis Olarionensibus; quos nec est tanti, raro te insectante superandos, copulis palam ductis inquietari, nisi forsitan, dum tibi ac patri noster Apollinaris intervenit, rectius fiet ut exerceantur. 13. exceptis iocis
 20 fac sciam tandem, quid te, quid domum circa. sed ecce dum iam epistulam, quae diu garrit, claudere optarem, subitus a Santonis nuntius; cum quo dum tui obtentu aliquid horarum sermocinanter extrahimus, constanter asseveravit nuper vos classicum in classe cecinisse atque inter
 25 officia nunc nautae, modo militis litoribus Oceani curvis inerrare contra Saxonum pandos myoparones, quorum quot remiges videris, totidem te cernere putes archipiratas: ita simul omnes imperant parent, docent discunt latrocinari. unde nunc etiam ut quam plurimum caveas, causa suc-

(im *in ras.*) *V*, et cuncta *M*, vel cunctim *add. in marg. M¹*, et cuncta** *L²*, et cunctim *C*, vel cuncta *add. s. l. C¹*; *cf. Plin. ep. II, 8, 1* studes an piscaris an venaris an simul omnia; *ib. 2* omnia simul || 6 et quidem solus (u *corr. ex i V¹*) *VM TC*, etsi quidem solis *L*, et* (1 *litt. eras. N²*) quidem solis (solis *corr. in solus N¹*) *N*, et iis quidem solis *Mommsen*, etsi quietem solvis *Leo* || 7 consuevisti *C* || 8 reformident *C* || 9 ignoro illud *C* || 14 plosor *L*, closor *corr. in clusor V¹*, clusor *TC et in ras. M¹*, c et u *in ras. N¹* || 15 an apertos? *Luetjohann* ||

cessit maxuma monendi. 14. hostis est omni hoste truculentior. improvisus aggreditur praevius elabitur; spernit obiectos sternit incautos; si sequatur, intercipit, si fugiat, evadit. ad hoc exercent illos naufragia, non terrent. est eis quaedam cum discriminibus pelagi non notitia solum 5 sed familiaritas. nam quoniam ipsa si qua tempestas est huc securos efficit occupandos, huc prospici vetat occupaturos, in medio fluctuum scopulorumque confragosorum spe superventus laeti periclitantur. 15. praeterea, priusquam de continenti in patriam vela laxantes hostico mor- 10 daces anchoras vado vellant, mos est remeaturis decimum quemque captorum per aquales et cruciarias poenas plus ob hoc tristi quod superstitioso ritu necare superque collectam turbam periturorum mortis iniquitatem sortis aequitate dispergere. talibus se ligant votis, victimis solvunt; 15 et per huiusmodi non tam sacrificia purgati quam sacrilegia polluti religiosum putant caedis infaustae perpetratores de capite captivo magis exigere tormenta quam pretia. 16. qua de re metuo multa, suspicor varia, quamquam me e contrario ingentia hortentur: primum, quod 20 victoris populi signa comitaris; dein, quod in sapientes viros, quos inter iure censeris, minus annuo licere fortuitis; tertio, quod pro sodalibus fide iunctis, sede discretis frequenter incutiunt et tuta maerorem, quia promptius de actionibus longinquis ambigendisque sinistra quaeque metus 25 augurat. 17. sed dicas non esse tantum forte curanda quae perhorresco. id quidem verum est; sed nec hoc falsum, quod his, quos amplius diliginus, plus timemus. unde nihilominus, precor, obortum tui causa sensibus nostris quam primum prospero relatu exime angorem. 30 neque enim ex integro flecti umquam ad hoc possum, ut

7 bis huc corr. in hinc *M*¹ || 12 aquales *LNVMTC*, aequales *Vatican. 3421* | cruciarias *LMC* || 15 se ligant *L*, eligant (corr. in eligunt *N¹V¹*) *NV*, eligunt *MCT* | post votis add. quos ut v. *V¹*, 5 litt. eras. *M¹* | solvant *V* et (corr. in solvunt *M¹*) *M* || 19 qua de re *LNT*, quamobrem *MC*, vel qua de re add. s. l. *M¹* || 30 prospero (s in ras. *M¹*) *LNMT*,

de peregrinantibus amicis, quippe quos bellicum militaris-
que tessera terit, donec secunda cognosco, non adversa
formidem. 18. Varronem logistoricum, sicut poposceras,
et Eusebium chronographum misi; quorum si ad te lima
5 pervenerit, si quid inter excubiales curas, utpote in castris,
saltim sortito vacabis, poteris, postquam arma deteriseris,
ori quoque tuo loquendi robiginem summovere. vale.

VII.

SIDONIUS AUDACI SUO SALUTEM.

1. Ubinam se nunc, velim dicas, gentium abscondunt,
10 qui saepe sibi de molibus facultatum congregatarum deque
congestis iam nigrescentis argenti struibus blandiebantur?
ubi etiam illorum praerogativa, qui contra indolem iunio-
rum sola occasione praecedentis aetatis intumescebant?
ubi sunt illi, quorum affinitas nullo indicio maiore cogno-
15 scitur quam similitate? nempe, cum primum bonis actibus
locus et ad trutinam iudicii principalis appensa tandem
non nummorum libra sed morum, remansere illi, qui
superbissime opinabantur solo se censu esse censendos
quique sic vitiis ut divitiis incubantes volunt vanitatis
20 videri alienam surrexisse personam, cum nolint cupiditatis
notari suam crevisse substantiam. in qua tamen detra-
hendi palaestra exercitati tanquam per oleum sic per
infusa aemulationum venena macerantur. 3. tu vero inter
haec macte, qui praefecturae titulis ampliatus, licet hac-
25 tenus e prosapia illustri computarere, peculiariter nihilo
segnius elaborasti, ut a te gloriosius posterit tui numera-
rentur. nil enim est illo per sententiam boni cuiusque
generosius, quisquis ingenii corporis opum iunctam in

propero *C* || 1 bellicum *L*, bellica* (a *corr.*, m *eras.* *N*¹) *N*, bel-
lica *MCT* || 2 tessera terit *om.* *L* || 3 formidem (em *in ras.* *M*¹)
MCT, formidinem *L* || 6 sortito *in ras.* *M*¹, fortuito *T* || 24 an
licet et? || 25 illustri *L*, illustri *T*, illustris (*corr. ex* illustri
*N*¹) *NMC*; cf. *ep. VII, 9, 17* illustri in utraque conversatione
prosapia || 27 nichil *MT* ||

hoc constans operam exercet, ut maioribus suis antepo-
natur. 4. quod superest, deum posco, ut te filii conse-
quantur aut, quod plus decet velle, transcendant, et qui-
cumque non sustinet diligere provectum, medullitus
aestuantes a semet ipso livoris proprii semper exigit poe-
nas, cumque nullas in te habuerit umquam misericordiae
causas, habeat invidiae; siquidem iuste sub iusto principe
iacet, qui, per se minimus et tantum per sua maxumus,
animo exiguus vivit et patrimonio plurimus. vale.

VIII.

SIDONIUS SYAGRIO SUO SALUTEM.

1. Dic, Gallicanae flos iuventutis, quousque tandem
ruralium operum negotiosus urbana fastidis? quamdiu
attritas tesserarum quondam iactibus manus contra ius
fasque sibi vindicant instrumenta cerialia? quousque tua
te Taionnacus patriciae stirpis lassabit agricolam? quous-
que prati comantis exuvias hibernis novalibus non ut
eques sed ut bubulcus abscondis? quousque pondus
ligonis obtusi nec perfossis antibus ponis? 2. quid Ser-
ranorum aemulus et Camillorum cum regas stivam, dissi-
mulas optare palmatam? parce tantum in nobilitatis invi-
diam rusticari. agrum si mediocriter colas, possides; si
nimium, possideris. redde te patri, redde te patriae, redde
te etiam fidelibus amicis, qui iure ponuntur inter affectus.
aut si te tantum Cincinnati dictatoris vita delectat, duc
ante Raciliam, quae boves iungat. 3. neque dixerim
sapienti viro rem domesticam non esse curandam, sed eo

3 quod *NMCT*, quod te *L* | plus ** decet (2 *litt. eras.*
*N*²)*N*, decet plus *T* || 4 sustinet *L*, sustinet te (te *s. l. add.*
*N*¹)*NMC*, sustinent te *T* || 20 tandem *C* || 23 te *ante* etiam
om. L || 24 te tantum *LN**M*, tantum te *C*, tantum (*om. te*)
*s. l. add. T*¹ | ducanter aciliam *L*, ducanteraciliam (*corr. in*
ducunt *erciliam N*¹)*N*, duc *** *erciliam (3 litt. eras. M*²)*M*,
ducant *herciliam T*, duc *erciliam C* || 25 iungant (*post. n eras.*
*M*¹)*LMT* ||

temperamento, quod non solum quid habere sed quid debeat esse consideret. nam si ceteris nobilium studiorum artibus repudiatis sola te propagandae rei familiaris urtica sollicitat, licet tu deductum nomen a trabeis atque eboratas
 5 curules et gestatorias bratteatas et fastos recolas purpurissatos, is profecto invenire, quem debeat sic industrium quod latentem non tam honorare censor quam censetor onerare. vale.

IX.

SIDONIUS LAMPRIDIO SUO SALUTEM.

10 1. Cum primum Burdigalam veni, litteras mihi tabelarius tuus obtulit plenas nectaris florum margaritarum, quibus silentium meum culpas et aliquos versuum meorum versibus poscis, qui tibi solent per musicum palati concavum tinnientes voce variata quasi tibiis multiforatilibus
 15 effundi. sed hoc tu munificentia regia satis abutens iam securus post munera facis, quia forsitan satiricum illud de satirico non recordaris: satur est cum dicit Horatius 'euhoe.' 2. quid multis? merito me cantare ex otio iubes, quia te iam saltare delectat. quicquid illud est,
 20 pareo tamen, idque non modo non coactus verum etiam spontaliter facio; tantum tu utcumque moderere Catonianum superciliosae frontis arbitrium. nosti enim probe laetitiam poetarum, quorum sic ingenia maeroribus ut pisciculi retibus amiciuntur; et si quid asperum aut triste,
 25 non statim sese poetica teneritudo a vinculo incursi angoris elaqueat. necdum enim quicquam de hereditate

17 Iuvenal. VII, 62.

1 quod *NVMCT*, quo *L*, fort. recte || 6 invenire *L* et (corr. ex invenire *M*²) *M*, invenire *VNCT* || 7 censitor (censetor *ego*) onerare *Luetjohann*, censet oronerare *L*, censens onerare (post. ens s. l. et ras. add. *N*²) *NM*, censens honerare *T*, censes onerare *C*; cf. *Alc. Avit. c. VI, 613* || 10 tuas michi *C* || 13 post versibus leg. tuis in *T*, s. l. add. *P*¹ || 18 fort. immerito *Luetjohann*, frustra || 21 cumque (om. ut) *L* | moderare *T* || 25 sese *L* et (alt. se eras. ut v. *N*²) *N*, se * * *M*¹, se *CT* ||

socruali vel in usum tertiae sub pretio medietatis obtinui.
 3. interim tu videris, quam tibi sit epigrammatis flagitati
 lemma placitum; me tamen nequaquam sollicitudo per-
 mittit aliud nunc habere in actione, aliud in carmine.
 illud sane praeter iustitiam feceris, si in praesentiarum 5
 vicissim scripta quasi compares. ago laboriosum, agis ipse
 felicem; ago adhuc exulem, agis ipse iam civem; et ob
 hoc inaequalia cano, quia similia posco et paria non im-
 petro. 4. quod si quopiam casu ineptias istas, quas inter
 animi supplicia conscripsimus, nutu indulgentiore susce- 10
 peris, persuadebis mihi, quia cantuum similes fuerint olo-
 rinorum, quorum est modulatio clangor in poenis; similes
 etiam chordae lyrae violentius tensae, quae quo plus
 torta, plus musica est. ceterum si probari nequeunt versus
 otii aut hilaritatis expertes, tu quoque in pagina, quam 15
 supertextui, nil, quod placeat, invenies. 5. his adhuc
 adde, quod materiam, cui non auditor potius sed lector
 obtigerit, nihil absentis auctoris pronuntiatio iuvat. neque
 enim post opus missum superest, quod poeta vel voca-
 lissimus agat, quem distantia loci nec hoc facere per- 20
 mittit, quod solent chori pantomimorum, qui bono cantu
 male dictata commendant.

Quid Cirrham vel Hyantias Camenas,
 quid doctos Heliconidum liquores,
 scalptos alitis hinnientis ictu,
 nunc in carmina commovere temptas,
 5 nostrae o Lampridius decus Thaliae,
 et me scribere sic subinde cogis,
 ac si Delphica Delio tulissem
 instrumenta tuo novusque Apollo
 cortinam tripodas, chelyn pharetras,
 10 arcus grypas agam duplaeque frondis

9 copiam *LT* | cusu *L* || 16 nichil *MC* || 17 adde adhuc *C*
 || 21 bona cantu *L*, bono cantus *MC* || v. 5 o *del. Wilamowitz*
 || v. 9 chelyn *T*, chelim *MC* || v. 10 frondis *L* et (*corr. in frontis*
N¹) *N*, frontis (*tis corr. ut v. ex dis M²*) *MCT* ||

- hinc bacas quatiā vel hinc corymbos?
 tu iam, Tityre, rura post recepta
 myrtos et platanona pervagatus
 pulsas barbiton atque concinentes
 15 ora et plectra tibi modos resultant,
 chorda voce metro stupende psaltes;
 nos istic positos semelque visos
 bis iam menstrua luna conspicatur.
 nec multum domino vacat vel ipsi,
 20 dum responsa petit subactus orbis.
 istic Saxona caerulum videmus
 assuetum ante salo solum timere;
 cuius verticis extimas per oras
 non contenta suos tenere morsus
 25 altat lammina marginem comarum,
 et sic crinibus ad cutem recisis
 decrescit caput additurque vultus.
 hic tonso occipiti, senex Sygamber,
 postquam victus es, elicis retrorsum
 30 cervicem ad veterem novos capillos.
 hic glaucis Herulus genis vagatur,
 imos Oceani colens recessus
 algo prope concolor profundo.
 hic Burgundio septipes frequenter
 35 flexo poplite supplicat quietem.
 istis Ostrogothus viget patronis
 vicinosque premens subinde Chunos,
 his quod subditur, hinc superbit illis.
 hinc, Romane, tibi petis salutem,
 40 et contra Scythicae plagae catervas,
 si quos Parrhasis Ursa fert tunultus,
 Eorice, tuae manus rogantur,
 ut Martem validus per inquilinum
 defendat tenuem Garunna Thybrim.

- 45 ipse hic Parthicus Arsaces precatur,
 aulae Susidis ut tenere culmen
 possit foedere sub stipendiali.
 nam quod partibus arma Bosphoranis
 grandi hinc surgere sentit apparatu,
 50 maestam Persida iam sonum ad duelli
 ripa Euphratide vix putat tuendam;
 qui cognata licet sibi astra fingens
 Phoebea tumeat propinquitate,
 mortalem hic tamen implet obsecrando.
 55 haec inter terimus moras inanes.
 sed tu, Tityre, parce provocare;
 nam non invideo magisque miror,
 qui, dum nil mereor precesque frustra
 impendo, Meliboeus esse coepi.

6. En carmen, quod recenseas otiabundus nostrumque sudorem ac pulverem spectans veluti iam coronatus auriga de podio. de reliquo non est quod suspiceris par me officii genus repetiturum, etiamsi delectere praesenti, nisi prius ipse destiterim vaticinari magis damna quam carmina. vale.

X.

SIDONIUS RURICIO SUO SALUTEM.

1. Esse tibi usui pariter et cordi litteras granditer gaudeo. nam stilum vestrum quanta comitetur vel flamma sensuum vel unda sermonum, liberius assererem, nisi, 10 dum me laudare non parum studes, laudari plurimum te vetares. et quamquam in epistula tua servet caritas dulcedinem, natura facundiam, peritia disciplinam, in sola materiae tamen electione peccasti, licet id ipsum praedicari possit in voto, quod videris errasse <in> iudicio. 15 ingentes praeconiorum titulos moribus meis applicas; sed

LNT, defenset *MC* || v. 49 sensit *C* || 2 expectans *L* || 6 vale *om.* *LM* || 10 liberius *MCT* et, *partim in ras.*, *N*¹, brevius *L* || 14 tamen materiae *C* || 15 in *addidi, om. codd.* ||

si pudoris nostri fecisses utcumque rationem, Symmachianum illud te cogitare par fuerat: ut vera laus ornat, ita falsa castigat. 2. quo loci tamen si animum vestrum bene metior, super affectum, quem maximum ostendis, hoc
 5 tu et arte fecisti. nam moris est eloquentibus viris ingeniorum facultatem negotiorum probare difficultatibus et illic stilum peritum quasi quendam fecundi pectoris vomerem figere, ubi materiae sterilis argumentum velut arida caespitis macri glaeba ieiunat. scaturrit mundus similibus
 10 exemplis: medicus in desperatione, gubernator in tempestate cognoscitur; horum omnium famam praecedentia pericula extollunt, quae profecto delitescit, nisi ubi probetur invenerit. 3. sic et magnus orator, si negotium aggrediatur angustum, tunc amplum plausibilis manifestat
 15 ingenium. Marcus Tullius in actionibus ceteris ceteros, pro Aulo Cluentio ipse se vicit; Marcus Fronto cum reliquis orationibus emereret, in Pelopem se sibi praetulit; Gaius Plinius pro Attia Viriola plus gloriae de centumvirali suggestu domum rettulit, quam cum Marco Ulpio
 20 incomparabili principi comparabilem panegyricum dixit. 4. sic et ipse fecisti, qui, dum vis exercere scientiam tuam, non veritus es fore tibi impedimento etiam conscientiam meam. quin potius supplicando meis medere languoribus neque per decipulum male blandientis eloquii
 25 aegrotantis adhuc animae fragilitatem gloriae falsae pondere premas. sane cum tibi sermone pulchro vita sit pulchrior, plus mihi indulges, si mei causa orare potius velis quam perorare. vale.

XI.

SIDONIUS LUPO SUO SALUTEM.

30 1. Quid agunt Nitiobroges, quid Vesunnici tui, quibus de te sibi altrinsecus vindicando nascitur semper sancta

1 si *om.* *C* || 2 fuerat *LT* et (*corr. in fuerit N¹*) *N*, fuerit (*i corr. in a M¹*) *MC* || 24 decipulum *LN*, decipulam *MCT* || 25 falso *MC* || 27 indulgeas *F* || 30 nisiobroges *codd.* ||

contentio? unus te patrimonio populus, alter etiam matrimonio tenet; cumque hic origine, iste coniugio, melius illud, quod uterque iudicio. te tamen munere dei inter ista felicem, de quo diutius occupando possidendoque operae pretium est votiva populorum studia configere! 5
 2. tu vero utrisque praesentiam tuam disposite vicissimque partitus nunc Drepanium illis, modo istis restituis Anthedium; et si a te instructio rhetorica poscatur, hi Paulinum, illi Alcimum non requirunt. unde te magis miror, quem cotidie tam multiplicis bybliothecae ventilata lassat egeries, 10 aliquid a me veterum flagitare cantilenarum. pareo quidem, licet intempestiva videatur recordatio iocorum tempore dolendi. 3. Lampridius orator modo primum mihi occisus agnoscitur, cuius interitus amorem meum summis conficeret angoribus, etiamsi non eum rebus humanis vis im- 15 pacta rapuisset. hic me quondam, ut inter amicos ioca, Phoebum vocabat ipse a nobis vatis Odrysii nomine accepto. quod eo congruit ante narrari, ne vocabula figurata subditum carmen obscurant. huic quodam tempore Burdigalam invisens metatoriam paginam quasi cum 20 Musa praevia misi. puto hanc liberius offerri, quam si aliquid super decedentis occasu lugubre componens, qui non placebam per eloquentiam, per materiam displicerem.

Dilectae nimis et peculiari
 Phoebus commonitorium Thaliae.
 Paulum depositis, alumna, plectris
 sparsam stringe comam virente vitta,
 5 et rugas tibi syrmatidis profundi
 succingant hederæ expeditiores.
 soccos ferre cave nec, ut solebat,
 laxo pes natet altus in coturno;
 sed tales crepidas ligare cura,
 10 quales Harpalyce vel illa vinxit,
 quæ victos gladio procos cecidit.

- perges sic melius volante saltu,
 si vestigia fasceata nudi
 per summum digiti regant citatis
 15 firmi ingressibus atque vinculorum
 concurrentibus ansulis reflexa
 ad crus per cameram catena surgat.
 hoc pernix habitu meum memento
 Orpheum visere, qui cotidiana
 20 saxa et robora corneasque fibras
 mollit dulciloqua canorus arte;
 Arpinas modo quem tonante lingua
 ditat, nunc stilus aut Maronianus
 aut quo tu Latium beas, Horati,
 25 Alcaeo melior lyristes ipso,
 et nunc inflat epos tragoediarum,
 nunc comoedia temperat iocosa,
 nunc flammant satirae et tyrannicarum
 declamatio controversiarum.
 30 dic: 'Phoebus venit atque post veraedos
 remis velivolum quatit Garunnam;
 occurras iubet, ante sed parato
 actutum hospitio.' Leontioque,
 prisco Livia quem dat e senatu,
 35 dic: 'iam nunc aderit.' satis facetum et
 solo nomine Rusticum videto.
 sed si tecta negant ut occupata,
 perge ad limina mox episcoporum,
 sancti et Gallicini manu osculata
 40 tecti posce brevis vacationem,
 ne, si destituor domo negata,
 maerens ad madidas eam tabernas
 et claudens geminas subinde nares
 propter fumificas gemam culinas,

v. 12 pergis *L* || v. 19 cotidiano *Luetjohann* || v. 22 quem *LT* et (*corr. ut v. ex quam N¹N*, quam (*corr. ex quem V¹*) *VMC* || vv. 24 et 25 *om. L* || v. 24 beans *Leo* || v. 25 lyrista es *Leo* || v. 26 tragoedia atrum *Wilamowitz* ||

- 45 qua serpylliferis olet catinis
 bacas per geminas ruber botellus
 ollarum aut nebulae vapore iuncto
 fumant cum crepitantibus patellis.
 hic cum festa dies ciere rivos
- 50 cantus coeperit et voluptuosam
 scurrarum querimoniam crepare,
 tunc, tunc carmina digniora vobis
 vinosi hospitis excitus Camena
 plus illis ego barbarus susurrem.

4. O necessitas abiecta nascendi, vivendi misera, dura moriendi! ecce quo rerum volubilitatis humanae rota ducitur. amavi, fateor, satis hominem, licet quibusdam, tamen veniabilibus, erratis implicaretur atque virtutibus minora misceret. namque crebro levibus ex causis, sed leviter, excitabatur, quod nilominus ego studebam sententiae ceterorum naturam potius persuadere quam vitium; adstruebamque meliora, quatinus in pectore viri iracundia materialiter regnans, quia naevo crudelitatis fuerat infecta, praetextu saltim severitatis emacularetur. praeterea etsi consilio fragilis, fide firmissimus erat; incautissimus, quia credulus; securissimus, quia non nocens. nullus illi ita inimicus, qui posset eius extorquere maledictum; et tamen nullus sic amicus, qui posset effugere convicium. difficilis aditu, cum facilis inspectu, et portandus quidem, sed portabilis. 5. de reliquo, si orationes illius metiaris, acer rotundus, compositus excussus; si poemata, tener multimeter, argutus artifex erat. faciebat siquidem versus oppido exactos tam pedum mira quam figurarum varietate: hendecasyllabos lubricos et enodes; hexametros crepantes et coturnatos; elegos vero nunc echoicos nunc recurrentes nunc per anadiplosin sine principiisque conexos. 6. huc,

v. 45 catinis *ego*, catenis (*vel* cathenis) *codd.*, catillis *Wilamowitz* || v. 48 concrepitantibus *codex Helmstad.*, fort. recte || 4 veniabilibus *LN*, venialibus *MCT* || 6 nilominus *L*, nichilominus (*chi s. l. add. N²*) *NMTC* || 15 aditu *om. C* || 22 huc *L*

ut arreptum suaserat opus, ethicam dictionem pro personae temporis loci qualitate variabat, idque non verbis quibuscumque, sed grandibus pulchris elucubratis. in materia controversiali fortis et lacertosus; in satirica sollicitus et mordax; in tragica saevus et flebilis; in comica urbanus multiformisque; in fescennina vernans verbis, aestuans votis; in bucolica vigilax parcus carminabundus; in georgica sic rusticans multum, quod nihil rusticus. 7. praeterea, quod ad epigrammata spectat, non copia sed acumine placens, quae nec brevius disticho neque longius tetrasticho finiebantur, eademque cum non pauca piperata, mellea multa conspiceres, omnia tamen salsa cernebas. in lyricis autem Flaccum secutus nunc ferebatur in iambico citus, nunc in choriambico gravis, nunc in Alcaico flexuosus, nunc in Sapphico inflatus. quid plura? subtilis aptus instructus quaque mens stilum ferret eloquentissimus, prorsus ut eum iure censes post Horatianos et Pindaricos cygnos gloriae pennis evoluturum. 8. aleae aut sphaerae non iuxta deditus; nam cum tesseris ad laborem occuparetur, pila tantum ad voluptatem. fatigabat libenter, quodque plus dulce, libentius fatigabatur. scribebat assidue, quamquam frequentius scripturiret. legebat etiam incessanter auctores cum reverentia antiquos, sine invidia recentes, et, quod inter homines difficillimum est, nulli difficulter ingenii laude cedebat. 9. illud sane non solum culpabile in viro fuit, sed peremptorium, quod mathematicos quondam de vitae fine consuluit, urbium cives Africanarum, quorum ut est regio, sic animus ardentior; qui con-

et (corr. in hic N¹)N, hic VMCT || 1 et hic am dictionem LN, et hic additionem (c ut v. eras. M¹)M, et hic additionem (corr. in ethicam dictionem man. rec.) C | persona (a corr. in ae M¹) temporis loci qualitate M, persone temporis loquacitate LN, personae et temporis et loci qualitate T, persona (et add. man. rec.) temporis et loci qualitate C || 10 neque] nec C || 12 multa om. C || 17 et in pindaricos L || 18 aut LV, et T, om. MC, 4 litt. eras. N², ut Luetjohann, at Mommsen || 28 quorum L et (corr. in quibus N¹)N, quibus MCT et s. l. add. V ||

stellatione percontantis inspecta pariter annum mensem diemque dixerunt, quos, ut verbo matheseos utar, climactericos esset habiturus, utpote quibus themate oblato quasi sanguinariae geniturae schema patuisset, quia videlicet amici nascentis anno, quemcumque clementem planetorum siderum globum in diastemata zodiaca prosper ortus erexerat, hunc in occasu cruentis ignibus inrubescentes seu super diametro Mercurius asyndetus seu super tetragono Saturnus retrogradus seu super centro Mars apocatastaticus exacerbassent. 10. sed de his, si qua vel quoquo modo sunt, 10 quamquam sint maxime falsa ideoque fallentia, si quid plenius planiusque, rectius coram, licet et ipse arithmeticae studeas et, quae diligentia tua, Vertacum Thrasybulum Saturninum sollicitus evolvas, ut qui semper nil nisi arcanum celsumque meditare. interim ad praesens nil conjecturaliter gestum, nil per ambages, quandoquidem hunc nostrum temerarium futurorum sciscitatore et diu frustra tergiversantem tempus et qualitas praedictae mortis innexuit. 11. nam domi pressus strangulatusque servorum manibus obstructo anhelitu gutture obstructo, ne dicam Lentuli Iugurthae atque Seiani, certe Numantini Scipionis exitu periit. haec in hac caede tristitia minus, quod nefas ipsum cum auctore facti parricidalis diluculo inventum. nam quis ab hominum tam procul sensu, quis ita gemino obtutu eluminatus, qui exanimati cadavere inspecto non statim signa vitae colligeret extortae? 12. etenim protinus argumento fuere livida cutis, oculi protuberantes et in obruto vultu non minora irae vestigia quam doloris. inventa est

6 diastemata zodiaca *vulgo*, diastema zodiaca *LNCT*, diastemate zodiaco *PF*, die (e *eras. M¹*) astemate zodiaca (*corr. in zodiaco M¹*) *M* || 9 apocatastaticus *MT*, vel apotastaticus s. l. *add. M¹*, apocatastaticus (*corr. in apocatastaticus L²*) *LC* | 10 si qua vel quoque (e *corr. in o L¹*) *L*, si qua quoque (*corr. in qualia quoque N¹*) *N*, qualia vel quoque *T*, qualia quoque *MC*; vel *malim secludere*; cf. *ep. I, 9, 1* si quis quoquo modo ... aditus || 12 coram *LT* et (*corr. in coheret N¹*) *N*, cohaeret *VMC*; cf. *Plin. ep. VIII, 22, 4* sed melius coram || 13 diligentia tua *LNT*, tua (tua s. l. *add. M¹*) diligentia *MC* ||

quidem terra tabo madefacta deciduo, quia post facinus ipsi latrones ad pavementum conversa defuncti ora pronaverant, tamquam sanguinis eum superaestuans fluxus exinanisset. sed protinus capto qui fuerat ipsius factionis
 5 fomes incensor antesignanus ceterisque complicibus oppressis seorsumque discussis criminis veritatem de pectoribus invitis tormentorum terror extraxit. 13. atque utinam hunc finem, dum inconsulte fidens vana consultat, non meruisset excipere! nam quisque praesumpserit interdicta
 10 secreta vetita rimari, vereor huiusmodi a catholicae fidei regulis exorbitaturum et effici dignum, in statum cuius respondeantur adversa, dum requiruntur inlicita. secuta quidem est ultio extinctum, sed magis prosunt ista victuris. nam quotiens homicida punitur, non est remedium sed
 15 solacium vindicari. 14. longiuscule me progredi amor impulit, cuius angorem silentio exhalare non valui. tu interrim, si quid istic cognitu dignum, citus indica, saltem ob hoc scribens, ut animum meum tristitudine gravem lectio levet. namque confuso pectori maeror, et quidem iure,
 20 plurimus erat, cum paginis ista committerem sola. neque enim satis mihi aliud hoc tempore manu sermone consilio scribere loqui volvere libet. vale.

XII.

SIDONIUS TRYGETIO SUO SALUTEM.

1. Tantumne te Vasatium civitas non caespiti imposita
 25 sed pulveri, tantum Syrticus ager ac vagum solum et volatiles ventis altercantibus harenae sibi possident, ut te magnis flagitatum precibus, parvis separatum spatiis, multis exspectatum diebus adtrahere Burdigalam non potestates, non amicitiae, non opimata vivariis ostrea queant? an

8 fidens *Wilamowitz*, fides *codd.* | varia *L* || 10 post huiusmodi *add. hominem Luetjohann, frustra* || 11 cuius *corr. in cui C²* || 12 requiruntur *LNT*, requirantur *MC* || 16 exhalare *LC*, ex *** halare (*3 litt. eras. M¹*)*M*, extorbale *T* || 29 amicitia

temporibus hibernis viarum te dubia suspendunt et, quia solet Bigerrius turbo mobilium aggerum indicia confundere, quoddam vereris in itinere terreno pedestre naufragium? 2. ubi, quaesumus, animo tam celeriter excessit vestigiis tuis nuper subacta Calpis? ubi fixa tentoria in occiduis finibus Gaditanorum? ubi ille Trygetio meo idem qui Herculi quondam terminus peregrinandi? tantumne a te ipso ipse tu discrepas, ut totus in desidia iura concesseris, quo peragrante secreta regionum fabulosarum prius defuit actio laboris quam fatigationis intentio? 3. et post haec portum Alingonis tam piger calcas, ac si tibi nunc esset ad limitem Danuvinum contra incursaces Massagetas proficiscendum, vel si nunc etiam tuae navi stagna Nilotidis aquae per indigenas formidata crocodillos transfretarentur. et cum nec duodecim milium obiectu sic retarderis, quid, putamus, cum exercitu Marci Catonis in Leptitana Syrte fecisses? 4. sed quamlibet sola hiemalium mensuum nomina tremas, tam clemens est facies caeli, tam tepida, tam suda et sic auras mage quam ventos habet, ut te non valeat enixius retinere tempus quam invitare temperies. sed si epistolam spernis evocatoriam, credo, vel versibus non reluctaberis, impulsoribus blandis et desiderii mei, quantum suspicor, strenuis executoribus, quorum in te castra post biduum commovebuntur. 5. ecce Leontius meus, facile primus Aquitanorum, ecce iam parum inferior parente Paulinus ad locum quem supra dixi per Garunnae fluentia refluentia non modo tibi cum classe verum etiam cum flumine occurrent. hic tuas laudes modificato celeumate simul inter transtra remiges, gubernatores inter aplustria canent. hic te aedificatus culcitis

(a corr. in ae M^1) MT || 2 solet leg. post confundere in C || 3 naufragium pedestre C || 13 navi L et (corr. in naves N^2) N , naves (es in ras. $V^1 M^2$) $VMCT$ || 14 transfretarentur L et (corr. in transfretarent N^1) N , transfretarent $VMCT$ || 17 sed] de L || 18 mensuum L , mensium $NVMCT$ || 21 invitare LT , minitare MC , vel invitare s. l. add. M^1 , invitare *eras.*, vel minitare s. l. add. N^2 ||

torus, hic tabula calculis strata bicoloribus, hic tessera frequens eboratis resultatura pyrgorum gradibus expectat; hic, ne tibi pendulum tinguat volubilis sentina vestigium, pandi carinarum ventres abiagnarum trabium textu pulpi-
 5 tabuntur; hic superflexa crate paradarum sereni brumalis infida vitabis. 6. quid delicatae pigritiae tuae plus poterit impendi, quam ut te pervenisse invenias, cum venire vix sentias? quid mussitas? quid moraris? ipsae mihi tuum videntur adventum reptiles cocleae cum domibus nativis
 10 antecessurae. est praeterea tibi copiosissima penus aggeratis opipare farta deliciis, modo sit eventilando par animus impendio. 7. quid multa? veni, ut aut pascaris aut pascas; immo, quod gratius, ut utrumque; veni cum mediterraneo instructu ad debellandos subiugandosque istos Medullicae
 15 supellectilis epulones. hic Aturricus piscis Garunnicis mugilibus insultet; hic ad copias Lapurdensium lucustarum cedat vilium turba cancrorum. 8. tu tamen etsi ceteris eris in hoc genere pugnandi dimicaturus, si quid iudicio meo censes adquiescendum (neque enim iniustum est cre-
 20 dere experto), senatorem nostrum, hospitem meum, conflictui huic facies exsortem; cuius si convivio tectoque succedas, dapes Cleopatricas et loca lautia putas. namquamvis super hoc studio tam ipse quam patria confligant, olim lata sententia est, quod ille transeat ceteros cives,
 25 licet et illa ceteras civitates. vale.

2 respectat *L* || 9 videntur tuum *C* || 11 farta *LV*, referta (re s. l. add. *M*¹) *M* (corr. ex refarta *N*¹) *NCT* || 12 aut ut pascas *C* || 14 medullicae *MC* || 17 tamen etsi *L* et (corr. in tametsi *N*¹) *N*, tametsi *MCTV* || 18 eris ceteris *M* | iudicio meo *LNT*, meo iuditio *MC* || 22 latia *CT* et in ras. *M*¹, a latio s. l. add. *M*¹ | putas *LPF* et (corr. in putes *N*¹*M*¹) *NM*, putes *CT*, puta *Mommsen* ||

XIII.

SIDONIUS DOMINO PAPAE NUNECHIO SALUTEM.

1. Multa in te genera virtutum, papa beatissime, munere superno congesta gaudemus. siquidem agere narraris sine superbia nobilem sine invidia potentem, sine superstitione religiosum sine iactantia litteratum, sine ineptia 5 gravem sine studio facetum, sine asperitate constantem sine popularitate communem. 2. praeterea his hoc praestantissimum bonis fama superaggerat, quod te asserit hasce tot gratias fastigatissimae caritatis arce transcendere; fama, inquam, quae de laudibus tuis cum canat multa, 10 plus reticet. nam longius constitutis actionum tuarum propositum potest assignare, non numerum. quarum relatione succensus ultro primus, ut longe inferiorem decet, ad solvenda officia procurro nec vereor garrulitatis aliquando argui, qui potui taciturnitatis hucusque culpari. 15 3. commendo Promotum gerulum litterarum, vobis quidem ante iam cognitum, sed nostrum nuper effectum vestris orationibus contribulem; qui cum sit gente Iudaeus, fide tamen praelegit censi Israelita quam sanguine, et municipatum caelestis illius civitatis affectans occidentemque 20 litteram spiritu vivificante fastidians, pariter huc iustis praemia proposita contemplans, huc, nisi faceret ad Christum de circumcisione transfugium, praevidens sese per aeterna saecula acquiterna supplicia passurum, patriam sibi maluit Hierusalem potius quam Hierusolymam computari. 4. qui 25 bus agnitis adventantem Abrahae nunc filium veriore matris ulnis spiritalis Sarra suscipiat. namque ad Agar ancillam pertinere tunc desiit, cum legalis observantiae servitutem gratiae libertate mutavit. de cetero, quae ipsi

1 nonechio *LMC*, nonnechio *T* || 9 arce] apice *Wilamowitz* || 16 vobis *L* et (corr. in nobis *N*¹)*N*, nobis *MCT* || 19 praelegit *L* et (corr. in praelegit *M*¹)*M* || 21 huc *L* et (corr. in hinc *N*¹)*N*, hinc *MCT* || 22 huc *L* et (corr. in hinc *N*¹)*N*, hinc *MCT* ||

fuerit isto causa veniendi, praesentaneo conducibilius idem poterit explicare memoratu. nobis vero propter quae supra scripsi carissimus habetur; quod ideo significo, quia is efficacissime quemque commendat, qui meras causas iustae commendationis aperuerit. memor nostri esse dignare, domine papa.

XIV.

SIDONIUS DOMINO PAPAE PRINCIPIO SALUTEM.

1. Iam diu nobis, papa venerabilis, etsi necdum vester vultus aspectus, tamen actus inspectus est. namque sanctorum laus diffusa meritorum stringi spatiis non est contenta finalibus. hinc est quod, quia bonae conscientiae modus non ponitur, nee bonae opinioni terminus invenitur. 2. quae loquor, falsa censete, nisi professioni meae competens adstipulator accesserit, satis in illo quondam coenobio Lirinensi spectabile caput, Luporum concellita Maximorumque et parsimoniae saltibus consequi affectans Memphiticos et Palaestinos archimandritas. is est episcopus Antiolus, cuius relatu, qui pater vobis, quique qualesque vos fratres, qua morum praerogativa pontificatu maximo ambo fungamini, sollicitus cognoscere studui, gaudens cognovisse me memini. 3. cui patri quondam, videlicet vos habenti, vix domus Aaron pontificis antiqui merito compararetur; quem licet primum in medio plebis heremitidis sanctificationis oleo legiferi fratris dextra perfuderit, filios eius in similis officii munia vocans, tamen ipsius super Ithamare et Eleazaro felicitatem Nadab et Abiu fulminibus afflati decoloravere; quorum quamlibet interemptorum credamus absolvendas animas, punitas tamen scimus esse personas. 4. vos vero tacturi paginam altaris nihil, ut audio, offertis ignis alieni, sed comitantibus

3 ideo *L*, eo (e *in ras.* 3 *litt.* *N*¹) *NMCT* || 10 diffusa laus (a *in ras.* et laus s. l. *add.* *M*²) *MC* || 17 is est *vulgo*, is et *codd.*; an scilicet? *Luetjohann* || 18 antiolus *LCT*, antiolius (n *in ras.* *M*¹) *M* || 26 Ithamare *Luetjohann*, ithamar *codd.* ||

victimis caritatis castitatisque flagrantissimum incensum
 turibulis cordis adoletis. ad hoc quotiens iugum legis
 cervicibus superbientum per vincula praedicationis adstrin-
 gitis, tunc deo tauros spiritaliter immolatis. quotiens con-
 scientiae luxuriantis faetore pollutos ad suaveolentiam pudici- 5
 tiae stimulis correctionis impellit, hircorum vos obtulisse
 virulentiam Christus sibi computat. 5. quotiens hortanti-
 bus vobis in quocumque conpuncto culpas suas anima
 poenaliter recordata suspirat, quis vos ambigat paria tur-
 turum aut binos pullos columbarum, qui duplicem sub- 10
 stantiam utriusque hominis nostri tam numero quam
 gemitu assignant, mystico litasse sacrificio? quotiens vestro
 monitu obesum quicumque corpus aestuantemque turgidi
 ventris arvinam crebro ieiuniorum decoquendus igne tor-
 ruerit, nulli dubium est vos tunc simulam frictam in 15
 quadam continentiae sartagine consecratos. 6. quotiens
 aliquem mentis perfidae figmenta ponentem sanam respon-
 dere doctrinam fidem credere, viam tenere vitam sperare
 suadetis, quis vos dubitet in huius emendatione conversi,
 qui iam sit liber ab haeresi, liber ab hypocrisi, liber ab 20
 schismate, purgatissimum propositionis panem cum sincer-
 itatis et veritatis azymis dedicatos? 7. postremo quis
 nesciat, quicquid legis diebus figuraliter immolabatur in
 corporibus, quod totum id gratiae tempore manifeste vos
 offeratis in moribus? atque ideo gratias uberes deo refero, 25
 quod secundum vestrae paginae qualitatem facile agnosco
 antistitem suprafatum de vobis, cum magna dixerit, maiora
 tacuisse. quapropter nemo dubitaverit, qui bonus es, cum
 indicaris, et melior, cum legeris, esse te optimum, cum
 videris. 8. Megethius clericus, vestri gerulus eloquii, rebus 30
 ex sententia gestis, quia tuorum apicum detulit munera,

1 fragrantissimum *vulgo* || 3 cervicibus superbientium *MC*,
 cervitium (um *corr. in bus T¹*) superbientibus (bus *corr. in um*
T¹) *T* || 9 poenaliter] lacrimaliter *F* || 11 hominis nostri utrius-
 que *C* || 15 simulam frictam *MCT*, vel frixam *add. s. l. M¹* ||
 25 grates uberes (uberes *in ras. M¹*) *M* || 29 te esse *CT et in*
ras. M¹ ||

meorum reportat obsequia; quem saltem iuvimus voto, quia re forsitan non valemus. per quem obsecro impense, ut sitim nostram frequenter litteris litteratis ambo germani, tu frequentius, inrigetis. sed si difficultas itineris intersiti resultat optatis, vel aliquotiens pro supplicibus supplicate. maius est autem, si nobis tribuere dignemini raris intercessionibus salutem quam si crebris affatibus dignitatem. memor nostri esse dignare, domine papa.

XV.

SIDONIUS DOMINO PAPAE PROSPERO SALUTEM.

10 1. Dum laudibus summis sanctum Annianum, maximum consummatissimumque pontificem, Lupo parem Germanoque non imparem, vis celebrari fideliumque desideras pectoribus infigi viri talis ac tanti mores merita virtutes, cui etiam illud non absque iustitia gloriae datur, quod te
15 successore decessit, exegeras mihi, ut promitterem tibi Attilae bellum stilo me posteris intimaturum, quo videlicet Aurelianensis urbis obsidio oppugnatio, inruptio nec direptio et illa vulgata exauditi caelitus sacerdotis vaticinatio continebatur. 2. coeperam scribere; sed operis arrepti fascie
20 perspecto taeduit inchoasse; propter hoc nullis auribus credidi, quod primum me censore damnaveram. dabitur, ut spero, precatui tuo et meritis antistitis summi, quatenus praeconio suo sub quacumque et quidem celeri occasione famulemur. ceterum tu creditor iustus laudabiliter hoc imprudentiae temerarii debitoris indulseris, ut,
25 quod mihi insolubile videtur, tibi quoque videatur inreproscibile. memor nostri esse dignare, domine papa.

6 nobis *LT* et in *ras. M²*, bonis *C* et ut *v. M*, vel nobis ut *v. s. l. add. M¹*, eras. *M²* || 10 annianum *LN*, anianum *MCT* || 22 et om. *C* | quatenus *LN*, quatinus *MCT* ||

XVI.

SIDONIUS CONSTANTIO SUO SALUTEM.

1. Sponderam Petronio, illustri viro, praesens opusculum paucis me epistulis expediturum; cuius auribus non peperci, dum tuis parco. malui namque, ut illum correctionis labor, te honor editionis aspiceret perveniretque 5 in manus vestras volumen istud alieno periculo, obsequio meo. peracta promissio est; nam peritia tua si coactorum in membranas inspiciat signa titulorum, iam copiosum te, ni fallor, pulsat exemplar; iam venit ad margines umbilicorum, iam tempus est, ut satiricus ait, Orestem nostrum 10 vel super terga finire. 2. non hic ego commenticiam Terpsichoren more studii veteris adscivi nec iuxta scaturiginem fontis Aganippici per roscidas ripas et pumices muscivos stilum traxi. atque utinam hic nil molle, nil fluidum, nil de triviis compitalibus mutuatum reperiretur! 15 siquidem maturo, ut es ipse, lectori non tantum dictio exossis tenera delumbis, quantum vetuscula torosa et quasi mascula placet. sed reserventur ista potioribus; mihi sufficit, si cito ignoscas, quod sumus tardi. 3. praeterea si vir illustris aliquid insuper ampliuscule scribi de- 20 poscisset, in moras grandes incidissemus. nam per armariola et zotheculas nostras non remanserunt digna prolatu. unde cognosce, quod, etsi tacere necdum, coepimus certe taciturne, duplici ex causa: ut, si placemus, pauca lectoris incitent voluptatem; si refutamur, non excitent multa fasti- 25 dium, quippe in hoc stilo, cui non urbanus lepos inest, sed pagana simplicitas. 4. unde enim nobis illud loquendi

10 cf. Iuven. sat. I, 5 sq.

summi plena iam margine libri
scriptus et in tergo nec dum finitus Orestes.

6 vestras manus *C* || 7 peracta] infracta *Mommsen* || 8 in om. *L* || 14 muscivos *L* et (corr. in muscidos *N*¹)*N*, muscidos *MCT* || 23 necdum *LN**M*, nondum *CT* | cepimus, cepimus *T* || 24 post taciturne leg. iam deliberavimus in *C* ||

tetricum genus ac perantiquum? unde illa verba saliarum
 vel Sibyllina vel Sabinis abusque Curibus accita, quae
 magistris plerumque reticentibus promptius fetialis aliquis
 aut flamen aut veterosus legalium quaestionum aenigma-
 5 tista patefecerit? nos opuscula sermone condidimus arido
 exili, certe maxima ex parte vulgato, cuius hinc honor
 rarus, quod frequens usus, hinc difficilis gratia, quod
 facilis inventio est. 5. sane profiteor audenter, sicut istic
 10 non ab exemplo. sed quid haec pluribus? dictio mea,
 quod mihi sufficit, placet amicis. in quibus tamen utrum-
 que complector, sive non fallunt examine seu caritate fal-
 luntur, deumque, quod restat, in posterum quaeso, ut secu-
 turi aut fallantur similiter aut censeant. vale.

GAI SOLLII APOLLINARIS SIDONII
 EPISTULARUM

LIBER NONUS.

I.

15 SIDONIUS FIRMINO SUO SALUTEM.

1. Exigis, domine fili, ut epistularum priorum limite
 irrupto stilus noster in ulteriora procurrat, numeri supra-
 dicti privilegio non contentus includi. addis et causas,
 quibus hic liber nonus octo superiorum voluminibus
 20 accrescat: eo quod Gaius Secundus, cuius nos orbitas

5 condidimus *L* et (*corr. in* edidimus *N*¹)*N*, edidimus *MCT* || 9 absolutum] *cf. Faust. p. 4, 24 E.* ut, quae putabantur obscura, absolutiora tardioribus redderentur || 10 hoc *C* || 12 contemplor *C* || 15 *totam ep. I om. LNT* ||

sequi hoc opere pronuntias, paribus titulis opus epistulare determinet. 2. quae iubes, non sunt improabilia; quamquam et hoc ipsum, quod pie iniungis, arduum existat ac laudi quantulaecumque iam semel partae non oportunum, primum, quod opusculo prius edito praesentis augmenti 5 sera coniunctio est; deinde, quod arbitros ante quoscumque, nisi fallimur, indecentissimum est materiae unius simplex principium, triplices epilogos inveniri. 3. pariter et nescio, qualiter fieri veniabile queat, quod coherceri nostra garrulitas nec post denuntiatum terminum sustinet: 10 nisi quia forsitan qui modus [potest] paginis, non potest poni ipse amicitiiis. quapropter esse te in quadam tuendae opinionis meae quasi specula decet curiosisque facti huiusce rationem manifestare quidve ad hoc sentiant optimi quique, rescripto quam frequentissimo mihi pandere. 4. porro 15 autem si me garrire compulso ipse reticere perseveraveris, te quoque silentii nostri talione ad vicem plecti non periniurium est. itaque tu primus, tu maxime ignosce negotio quod imponis ac ministerio. nos vero, si quod exemplar manibus occurrerit, libri marginibus octavi celeriter adde- 20 mus. 5. etsi Apollinaris, totius studii in ceteris rebus, est in hac certe neglegentissimus, quippe qui perexiguam lectione teneatur vel coactus vel voluntarius; quantum tamen mihi videtur, qui patribus his iungi non recusaverim, quorum studio voto timori laudabile aliquid in filiis, 25 licet difficile persuadeatur, difficilium sufficit. vale.

7 nisi] non C || 10 nostra garrulitas coherceri C || 11 potest (post modus) om. M¹CF; seclusi; cf. Tac. ann. III, 56 deesse nobis terra in vitam; in qua moriamur, non potest; ib. XII, 64 et supra ep. VIII, 16, 3 etsi tacere necdum, coepimus certe taciturire || 12 contuendae C || 14 quidque Luetjohann || 21 totius studii in ceteris rebus ego; tuus cui studium in ceteris rebus F, tuus cui animus cum in ceteris rebus C, tuus cum in ceteris rebus tum P et in ras. M², vel cui studi// in ceteris rebu/// in marg. add. M¹, tuus frugi in ceteris rebus Wilamowitz ||

II.

SIDONIUS DOMINO PAPAE EUPHRONIO SALUTEM.

1. Albiso antistes Proculusque levites, ideo nobis morum magistri pronuntiandi, quia vestri merentur esse discipuli, litteras detulerunt, quarum me sacrosancto donastis
 5 affatu; quae tamen litterae plurimum nobis honoris, plus oneris inponunt. unde et ipsarum sic benedictione laetor, quod iniunctione confundor, quippe qui ex asse turbatus vel ex parte non pareo. iubetis enim tam diversa quam nimia explicarique decernitis opus, quod ab extremitate
 10 mea tam difficile completur quam imprudenter incipitur. 2. sed si amplitudinem in vobis pietatis expertae bene metior, plus laborastis, ut affectus vestri cordis quam nostri operis effectus publicaretur. neque enim, cum Hieronymus interpres, dialecticus Augustinus, allegoricus Ori-
 15 genes gravidas tibi spiritualium sensuum spicas doctrinae salubris messe parturiant, nunc scilicet tibi a partibus meis arida ieiunantis linguae stipula crepitabunt. hoc more tu et olorinis cantibus anseres rivos et modificatis lusciniarum querellis inproborum passerum fringultientes sus-
 20 surros iure sociaveris. 3. quid quod sic quoque arroganter fieret indecenterque, si negotii praecepti pondus aggrederer, novus clericus peccator antiquus, scientia levi gravi conscientia, videlicet ut, si scriptum quocumque misissem, persona mea nec tunc abesset risui iudicantum, cum de-
 25 fuisset obtutui? ne, quaeso, domine papa, nimis exigas verecundiam meam qualitercumque latitantem coepti operis

5 affatu *C*, affectu (vel *fa s. l. add. N¹T²*, vel a *M¹*) *L NMT*; cf. *ep. IX, 8, 1* affatu secundo vel potius benedictione donatus || 9 nimia *L*, minima *NMCT* | explicari quae *L* || 10 imprudenter *L et (pr. r eras. N¹)N*, impudenter *MCT* || 13 neque] haec *Mommsen* || 16 nunc *L*, non (*corr. ex num N¹*) *NMT*, num *C* | a *om. NMCT* || 17 *an aridae .. stipulae? Luetjohann* | crepitabunt *L et (corr. in crepitabit N¹)N*, crepitabit *MCT* || 20 sic *Elmenhorst*, si *L, om. NMCT* || 21 aggredirer *L (non N)* ||

huiusce temeritate devenustari, quia tantus est livor derogatorum, ut materia, quam mittis, velocius sortiatur inchoata probrum quam terminata suffragium. memor nostri esse dignare, domine papa.

III.

SIDONIUS DOMINO PAPAE FAUSTO SALUTEM.

5

1. Servat consuetudinem suam tam facundia vestra quam pietas, atque ob hoc granditer, quod diserte scribitis, eloquium suspicimus, quod libenter, affectum. ceterum ad praesens petita venia prius impetrataque cautissimum reor ac saluberrimum per has maxime civitates, 10 quae multum situ segreges agunt, dum sunt gentium motibus itinera suspecta, stilo frequentiori renuntiare dilataque tantisper mutui sedulitate sermonis curam potius assumere conticescendi. quod inter obstrictas affectu mediante personas asperrimum quamquam atque acerbissimum 15 est, non tamen causis efficitur qualibuscumque, sed plurimis certis et necessariis quaeque diversis proficiscuntur ex originibus. 2. quarum ista calculo primore numerabitur, quod custodias aggerum publicorum nequaquam tabellarius transit inrequisitus, qui etsi periculi nihil, utpote crimine 20 vacans, plurimum sane perpeti solet difficultatis, dum secretum omne gerulorum pervigil explorator indagat. quorum si forte responsio quantulumcumque ad interrogata trepidaverit, quae non inveniuntur scripta, mandata creduntur; ac per hoc sustinet iniuriam plerumque, qui 25 mittitur, qui mittit, invidiam, plusque in hoc tempore, quo aemulantum invicem sese pridem foedera statuta regnorum denuo per condiciones discordiosas ancipitia redduntur. 3. praeter hoc ipsa mens nostra domesticis hinc inde

7 diserte scribitis eloquium suspicimus *Wouweren*, diserte (disserte *C*) scriptis eloquium suspicimus *LNCT*, sic diserte in scriptis eloquium suspicimus (sic *diser in ras. M²*, in *s. l. add. M¹*) *M* || 14 obtrectas *L* || 15 post asperrimum *leg. est in L* | 22 secreto *L* ||

dispendiis saucia iacet; nam per officii imaginem vel, quod est verius, necessitatem solo patrio exactus, hoc relegatus variis quaquaversum frangor angoribus, quia patior hic incommoda peregrini, illic damna proscripti. quocirca solvere modo litteras paulo politiores aut intempestive petor aut inpudenter aggredior, quas vel ioco lepidas vel stilo cultas alternare felicium est. porro autem quidam barbarismus est morum sermo iucundus et animus afflictus. 4. quin potius animam male sibi consciam et per horas ad recordata poenalis vitae debita contremiscentem frequentissimis tuis illis et valentissimis orationum munerare suffragiis, precum peritus insularum, quas de palaestra congregationis heremitidis et de senatu Lirinensium cellulanorum in urbem quoque, cuius ecclesiae sacra superinspicis, transtulisti, nil ab abbate mutatus per sacerdotem, quippe cum novae dignitatis obtentu rigorem veteris disciplinae non relaxaveris. his igitur, ut supra dixi, precatibus efficacissimis obtine, ut portio nostra sit dominus atque ut ascripti turmis contribulium levitarum non remaneam terreni, quibus terra non remanet, inchoemusque ut a saeculi lucris, sic quoque a culpis peregrinari. 5. tertia est causa vel maxuma, exinde scribere tibi cur supersederim, quod immane suspicio dictandi istud in vobis tropologicum genus ac figuratum limatisque plurifariam verbis eminentissimum, quod vestra quam sumpsimus epistula ostendit: licet olim praedicationes tuas, nunc repentinas, nunc, ratio cum poposcisset, elucubratas, raucus plosor audierim, tunc praecipue, cum in Lugdunensis ecclesiae dedicatae festis hebdomadalibus collegarum sacrosanctorum

2 hoc LNCT, hic (corr. ex hoc M¹)M | relegatus L et (us eras. N¹)N, relegatur (corr. in relegor M¹)MCT || 3 frangor angoribus Wouweren, fragoribus cold. | fragoribus (del. quia) Mommsen; an feror angoribus? | patior hic (corr. ut v. ex patioris N¹)NMCT, patioris L; an patior istic? || 4 solvere modo] solveremus (mus eras. C²)C || 24 genus om. C || 26 licet olim Luetjohann, leceto in L, lecet eni (corr. in licet enim N¹)N, licet enim MCT, licet etiam ego || 27 cum racio C | plusor L ||

rogatu exorareris, ut perorares. ubi te inter spirituales regulas vel forenses medioximum quiddam contionantem, quippe utrarumque doctissimum disciplinarum, pariter erectis sensibus auribusque curvatis ambiebamus, hinc parum factitantem desiderio nostro, quia iudicio satisfeceras. 6. hisce de causis temperavi stilo temperaboque, breviter locutus, ut paream, longum taciturus, ut discam. sunt de cetero tuae partes, domine papa. doctrinae salutaris singularisque victuris operibus incumbere satis; neque enim, quisquis auscultat docentem te disputantemque, plus loqui discit quam facere laudanda. nunc vero, quod restat, donate venia paginam rusticantem vobis obsecundantem, cui me quoque auctore; si vestris litteris compareretur, stilus infantissimus inest. 7. sed ista quorsum stolidus allego? nam nimis deprecari ineptias ipsas est ineptissimum, in quibus tu merus arbiter, si rem ex asse discingas, ridebis plurima, plura culpabis. sed et illud amplector, si pro caritate qua polles non fueris usquequaque censendi continentissimus, id est, si sententia tua quippiam super his apicibus antiquet. tunc enim certius te probasse reliqua gaudebo, si liturasse aliqua cognovero. memor nostri esse dignare, domine papa.

IV.

SIDONIUS DOMINO PAPAE GRAECO SALUTEM.

1. Viator noster ac tabellarius terit orbitas itineris assueti spatium viae regionumque, quod oppida nostra discriminat, saepe relegendo. quocirca nos quoque decet semel propositae sedulitatis officia sectari, quae cum reliquis commeantibus tum praecipue Amantio intercurrente

1 ubi *L*, ibi (*pr. i in ras. 3 litt. N¹*) *NMCT* || 9 post singularisque *ins. virtutis Wilamowitz* | victoris *LT* | incumbere *NMCT*, incumbere *incumbere L*; sunt d. e. t. p., d. p., doctrinae salutaris singularisque: victuris operibus incumbere *incumbere satis Luetjohann* || 12 rusticantem *NMCT*, rusticanter *L*, fort. recte || 15 an ipsum? *Luetjohann* ||

geminare cum quadam mentis intentione debemus, ne forte videatur ipse plus litteras ex more deprecari quam nos ex amore dictare, domine papa; ideoque vestrorum plus mementote, quos inter praesumimus computari, quique, sicut vestris erigimur secundis, ita deprimimur adversis. 2. nam quod nuper quorumpiam fratrum necessitate multos pertuleritis angores, flebili ad flentes relatione pervenit. sed tu, flos sacerdotum gemma pontificum, scientia fortis fortior conscientia, minas undasque mundalium sperne nimborum, quia frequenter ipse docuisti, quod ad promissa convivia patriarcharum vel ad nectar caelestium poculorum per amaritudinum terrenarum calices perveniretur. 3. velis nolis, quisque contempti mediatoris consequitur regnum, sequitur exemplum. quantumlibet nobis anxietatum pateras vitae praesentis propinet afflictio, parva toleramus, si recordamur, quid biberit ad patibulum, qui invitat ad caelum. memor nostri esse dignare, domine papa.

V.

SIDONIUS DOMINO PAPAE IULIANO SALUTEM.

1. Etsi plusculum forte discreta, quam communis animus optabat, sede consistimus, non tamen medii itineris obiectu, quantum ad solvendum spectat officium, nostra sedulitas impediretur, nisi quod per regna divisi a commercio frequentiore sermonis diversarum sortium iure revocamur; quae nunc saltim post pacis initam pactionem quia fidelibus animis foederabuntur, apices nostri incipient commeari crebri, quoniam cessant esse suspecti. 2. proinde, domine papa, cum sacrosanctis fratribus vestris pariter Christo supplicaturas iungite preces, ut dignatus prospere

3 ideoque *L*, ideo (*corr. in in deo M¹*) *MCT* || 5 sic *L* | ita deprimimur *om. L* || 14 quantaslibet *C* || 16 recordimur *L*, *i. e. recordemur, fort. recte* || 23 nisi] non *C* || 24 frequentiore *M*, vel ris s. l. *add. M¹* || 29 supplicaturas Christo *CT* ||

rare quae gerimus nostrique dominii temperans lites arma
compescens illos muneretur innocentia, nos quiete, totos
securitate. memor nostri esse dignare, domine papa.

VI.

SIDONIUS DOMINO PAPAE AMBROSIO SALUTEM.

1. Viguit pro dilectissimo nostro (quid loquar nomen, 5
personam? tu recognosces cuncta) apud Christum tua
sanctitas intercessionis effectus; de cuius facilitate iuvenali
saepe nunc arbitris palam adscitis conquerebare, nunc
tacitus ingemiscebas. igitur hic proxime abrupto contu-
bernio ancillae propudiosissimae, cui se totum consuetu- 10
dine obscena vinctus addixerat, patrimonio posteris famae
subita sui correctione consuluit. 2. namque per rei fami-
liaris damna vacuatus ut primum intellegere coepit et
retractare, quantum de bonusculis avitis paternisque
sumptuositas domesticae Charybdis abligurrisset, quam- 15
quam sero resipiscens, attamen tandem veluti frenos mo-
mordit excussitque cervices atque Ulixearum, ut ferunt, ceras
auribus figens fugit adversum vitia surdus meretricii
blandimenta naufragii puellamque, prout decuit, intactam
vir laudandus in matrimonium adsumpsit, tam moribus 20
natalibusque summam quam facultatis principalis. 3. haec
quidem gloria, si voluptates sic reliquisset, ut nec uxori
coniugaretur; sed, etsi forte contingat ad bonos mores ab
errore migrare, paucorum est incipere de maximis, et
eos, qui diu totum indulerunt sibi, protinus totum et 25
pariter incidere. 4. quocirca vestrum est copulatis obtinere
quam primum prece sedula spem liberorum; consequens
erit, ut filio uno alterove susceptis (et nimis dixi) absti-

1 dominii *CPF* et (corr. ex domini *M*¹)*M*, domini *T*,
domi sequ. litura 7 litt. *L*; nostrorumque dominorum *Leo*
5 piguit (p add. *T*²)*T*, egitur *L* || 7 iuvenili *CT* || 11 iunctus
MCT || 21 haec *L*, esset *MCT* || 24 megrari *L* | an et difficil-
ilimum eos? *Iuethjohann* || 26 est om. *L* || 27 consequens *L*, et
post consequens (et post s. l. add. *N*¹)*NMCT* ||

neat de cetero licitis, qui illicita praesumpsit. namque et coniuges ipsi, quamquam nupti nuper, his moribus agunt, hac verecundia, vere ut agnoscas, si semel videris, plurimum esse quod differat ille honestissimus uxorius amor
5 figmentis inlecebrisque concubinalibus. memor nostri esse dignare, domine papa.

VII.

SIDONIUS DOMINO PAPAE REMIGIO SALUTEM.

1. Quidam ab Arvernīs Belgicam petens (persona mihi cognita est, causa ignota; nec refert), postquam Remos
10 advenerat, scribam tuum sive bybliopolami pretio fors fuat officione demeritum copiosissimo velis nolis declamationum tuarum schedio emunxit. qui redux nobis atque oppido gloriabundus, quippe perceptis tot voluminibus, quaecumque detulerat, quamquam mercari paratis, quod tamen
15 civis (nec erat iniustum), pro munere ingressit. curae mihi e vestigio fuit hisque, qui student, cum merito lecturiremus, plurima tenere, cuncta transcribere. 2. omnium assensu pronuntiatum pauca nunc posse similia dictari. etenim rarus aut nullus est, cui meditato par affatim
20 assistat dispositio per causas, positio per litteras, compositio per syllabas, ad hoc oportunitas in exemplis fides in testimoniis, proprietas in epithetis urbanitas in figuris, virtus in argumentis pondus in sensibus, flumen in verbis fulmen in clausulis. 3. structura vero fortis et firma
25 coniunctionumque perfacetarum nexa caesuris insolubilibus, sed nec hinc minus lubrica et levis ac modis omnibus erotundata quaeque lectoris linguam inoffensam decenter

2 nuptiae *L* | agunt *om.* *C* || 3 hac] ac *LCT* || 7 cum *epist.* *VI* ceteris omissis desinunt *NT*; quae sequuntur, pallidiore atramento exarata sunt in *M* || 10 seu *MC* || 11 officiovene (ne *exp.* *F*¹) *F* || 13 quaecumque *L*, quicquid *MC* | quicquid quamquam mercari paratis detulerat *C* || 15 civis *L*, cuius *C*, ut civis (ut *s. l.* *add.* *M*¹) *MPF* || 19 affatim *om.* *MCPF* || 26 post levis deficit in ima pagina *L* ||

expediat, ne salebrosas passa iuncturas per cameram palati volutata balbutiat; tota denique liquida prorsus et ductilis, veluti cum crystallinas crustas aut onychitinas non impacto digitus ungue perlabitur, quippe si nihil eum rimosis obicibus exceptum tenax fractura remoretur. 5
 4. quid plura? non extat ad praesens vivi hominis oratio, quam peritia tua non sine labore transgredi queat ac supervadere. unde et prope suspicor, domine papa, propter eloquium exundans atque ineffabile (venia sit dicto) te superbire. sed licet bono fulgeas ut conscientiae sic 10
 dictionis ordinatissimae, nos tibi tamen minime sumus refugiendi, qui bene scripta laudamus, etsi laudanda non scribimus. 5. quocirca desine in posterum nostra declinare iudicia, quae nihil mordax, nihil quoque minantur increpatorium. alioquin, si distuleris nostram sterilitatem facundis 15
 fecundare colloquiis, aucupabimur nundinas involantum et ultro scrinia tua coniventibus nobis ac subornantibus effractorum manus arguta populabitur inchoabisque tunc frustra moveri spoliatus furto, si nunc rogatus non moveris officio. memor nostri esse dignare, domine papa. 20

VIII.

SIDONIUS DOMINO PAPAE PRINCIPIO SALUTEM.

1. Quamquam nobis non opinantibus, desiderantibus tamen litteras tuas reddidit gerulus antiquus, idoneus inventus, cui iure repetita credantur officia, quandoquidem prima sic detulit. igitur affatu secundo vel potius bene- 25
 dictione donatus ipse quoque rependo alterum salve, obsequia combinans numeris aequata, non meritis. 2. et quia, domine papa, modo vivimus <animis> iunctis abiunctisque regionibus conspectibusque mutuis frui dissociatae situ habitationis inhibemur, orate, ut optabili religiosoque 30

3 onychitinas *Luetjohann*, onychintinas vel onichintinas *codd.* || 16 aucupabimus *C* || 28 animis *add. Luetjohann, om. codd.* || 29 conspectibus (que *om.*) *F* ||

decessu vitae praesentis angoribus atque onere perfuncti, cum iudicii dies sanctus offulserit cum resurrectione, agminibus vestris famulaturi vel sub Gabaoniticæ servitutis occasione iungamur; quia secundum promissa caelestia, quae sponderunt filios dei de nationibus congregandos, si nos reos venia soletur, dum vos beatos gloria manet, etsi per actionum differentiam, non tamen per locorum distantiam dividemur. memor nostri esse dignare, domine papa.

IX.

10 SIDONIUS DOMINO PAPAE FAUSTO SALUTEM.

1. Longum tacere, vir sacratissime, nos in commune dequestus es; cognosco vestrae partis hinc studium, nostrae reatum non recognosco. namque iam pridem iussus garrire non silui litteris istas antecurrentibus; quibus et iam
 15 recensendis, cum Reios advenerant, qui tunc Aptae fuistis, aptissime defuistis. idque votivum mihi granditer fuit ac peroptatum, ut epistula iniuncta nec negaretur scripta amicitiae nec subderetur lecta censurae. 2. ista omittamus. mitti paginam copiosam denuo iubes. parere pro-
 20 peranti adsunt vota, causae absunt. nam salutatio, nisi negotium aliquod activa deportet materia, succincta est; quam qui porrigit verbis non necessariis, a regula Sallustiani tramitis detortus exorbitat, qui Catilinam culpam habuisse satis eloquentiae, sapientiae parum. unde
 25 ave dicto mox vale dicimus. orate pro nobis. 3. sed bene est, bene est, quia chartulam iam iamque compli-

24 Sallust. Cat. V, 4.

2 sanctis *Wilamowitz* | obfulserit *F*, effulserit *malit Luetjohann*; sed cf. *Cod. Theod. II, 8, 25* in ea (sc. die) aut imperii nostri ortus . . offulserit || 5 dei *F*, fidei *MCP* || 14 quibus etiam *MPF*, quibusdam etiam *C*, quibus tamen *Luetjohann* || 15 Aptae *Sirmond.*, apte *codd.* || 20 salutationi si *codd.* || 21 non deportet *C* | an activam deportet materiam? *Luetjohann* || 24 parum sapientiae *C* || 26 iam iamque *vulgo*, iamque *codd.* | iamque quia cartulam *C* ||

caturo res forte succurrit, de qua exprobranda si diutius
 vel laetitia sese mea vel ira cohibuerit, ipse me accepta
 dignum contumelia iudicabo. venisti, magister, in manus
 meas (nec exulto tantum, verum insulto), venisti, et qui-
 dem talis, qualem abhinc longo iam diu tempore desideria 5
 nostra praestolabantur. dubito sane utrum et invitus, at
 certe similis invito, quippe quo providente vel, si tamen
 hoc nimis abnuis, adquiescente sim tuis libris insalutatus
 hisque, quod multo est iniuriosius, territorium Arvernum
 cum praeterirent, non solum moenia mea, verum etiam 10
 latera radentibus. 4. an verebare, ne tuis dictis invidere-
 remus? sed dei indultu vitio nulli minus addicimur; cui
 si ita ut ceteris a mea parte subiaceretur, sic quoque
 auferret congregandi aemulationem desperatio consequendi.
 an supercilium tamquam difficilis ac rigidi plosoris exti- 15
 mescebas? et quaenam est cuiquam peritiae cervix tanta
 quive hydrops, ut etiam tepida vestra non ferventissimis
 laudibus prosequatur? 5. an ideo me fastidiendum neglenden-
 dumque curasti, quia contemneres iuniorem? quod parum
 credo. an quia indoctum? quod magis fero, ita tamen, 20
 ut qui dicere ignorem, non et audire; quia et qui circen-
 sibus ludis adfuerunt, sententiam de curribus non ferunt.
 an aliquo casu dissidebamus, ut putaremur his quos edi-
 disseis libellis derogaturi? atqui praesule deo tenues nobis
 esse amicitias nec inimici fingere queunt. 6. 'ista quor- 25
 sum'? inquis. ecce iam pando, vel quid indagasse me
 gaudeam vel quid te celasse succenseam. legi volumina
 tua, quae Riochatus antistes ac monachus atque istius
 mundi bis peregrinus Britannis tuis pro te reportat, illo
 iam in praesentiarum fausto potius, qui non senescit qui- 30
 que viventibus non defuturus post sepulturam fiet per ipsa
 quae scripsit sibi superstes. igitur hic ipse venerabilis

1 forte succurrit *Luetjohann*, fortis accurrit *codd.* || 3 con-
 tumelia dignum *C* || 6 at *MP*, aut *C*, ac *F* || 12 addicimur *CF*,
 addimur *MP*, vel addicimur *s. l. add. M¹* || 16 ecquaenam *Luet-*
johann || 17 quive] ingenive *Leo* || 23 edidissetis libellis *Luet-*
johann, libellis edidissetis *codd.* || 32 hic igitur *C* ||

apud oppidum nostrum cum moraretur, donec gentium concitatarum procella defremeret, cuius immanis hinc et hinc turbo tunc inhorruerat, sic reliqua dona vestra detexit, ut perurbane quae praestantiora portabat operuerit, spinas meas illustrare dissimulans tuis floribus. 7. sed post duos aut his amplius menses sic quoque a nobis cito profectum cum quipiam prodidissent de viatoribus mysticae gazae clausis involucris clam ferre thesauros, perniciousis equis insecutus abeuntem, qui facile possent itineris pri-
 10 diani spatia praevertere, osculo in fauces occupati latronis insilui, humano ioco, gestu ferino, veluti si excussura quemcumque catulorum Parthi colla raptoris pede volatili tigris orbata superemictet. 8. quid multa? capti hospitis genua complector iumenta sisto, frena ligo sarcinas solvo,
 15 quaesitum volumen invenio produco, lectito excerpo maxima ex magnis capita defrustans. tribuit et quoddam dictare celeranti scribarum sequacitas saltuosa compendium, qui comprehendebant signis quod litteris non tenebant. quibus lacrimis sane maduerimus mutuo vicissim fletu rigati,
 20 tunc cum ab amplexu saepe repetito separaremur, longum est dixisse nec refert; quod triumphali sufficit gaudio, spoliis onustum caritatis et spiritalis compotem praedae me domum rettuli. 9. quaeris nunc, quid de manubiis meis iudicem. nollem adhuc prodere, quo diuturnius expectatione penderes; plus me enim ulciscerer, si quod
 25 sensi tacerem. sed iam nec ipse frustra superbis, utpote intellegens tibi inesse virtutem sic perorandi, ut lectori tuo seu reluctanti seu voluntario vis voluptatis excudat praeconii necessitatem. proinde accipe, quid super scriptis
 30 tuis et iniuriam passi censeamus. 10. legimus opus opero-

2 immanis *Luetjohann*, imaginis *MCP*, ymaginis *F* || 7 quippiam *CF* || 9 possint (i *corr. in e M¹*) *MCF* || 12 collo (*post. o in ras. M²*) *MPF* | volatili *Vatican. 3421*, volatici (*post. i corr. in o M¹*) *MC*, volatico *PF* || 20 ab *om. C* || 23 manibus (*corr. in manubiis P¹*) *CP* || 24 quod (*corr. in quo M¹*) *MCF* || 27 operandi *C* || 30 passi et iniuriam *C* | passi s. l. *add. M¹* ||

sissimum multiplex, acre sublime, digestum titulis exem-
 plisque congestum, bipertitum sub dialogi schemate, sub
 causarum themate quadripertitum. scripseras autem plu-
 rima ardentem plura pompose, simpliciter ista nec rustice,
 argute illa nec callide, gravia mature profunda sollicite, 5
 dubia constanter argumentosa disputatorie, quaedam severe
 quaequam blande, cuncta moraliter lecte, potenter eloquen-
 tissime. 11. itaque per tanta te genera narrandi toto
 latissimae dictationis campo secutus nil in facundia cete-
 rorum, nil in ingeniis facile perspexi iuxta politum. quae 10
 me vera sentire satis approbas, cum nec offensus aliter
 iudico: denique absentis oratio, quantum opinamur, plus
 nequit crescere, nisi forsitan aliquid his addat coram lo-
 quentis auctoris vox manus, motus pudor artifex. 12. igitur
 his animi litterarumque dotibus praeditus mulierem pul- 15
 chram, sed illam deuteronomio astipulante nubentem, do-
 mine papa, tibi iugasti; quam tu adhuc iuvenis inter hostiles
 conspicatus catervas, atque illic in acie contrariae partis
 adamatam, nil per obstantes repulsus proeliatore, desiderii
 brachio vincente rapuisti, philosophiam scilicet, quae vio- 20
 lenter e numero sacrilegarum artium exempta raso capillo
 superfluae religionis ac supercilio scientiae saecularis am-
 putatisque pervetustarum vestium rugis, id est tristis dia-
 lecticae flexibus falsa morum et illicita velantibus, mystico
 amplexu iam defaecata tecum membra coniunxit. 13. haec 25
 ab annis vestra iam dudum pedisequa primoribus, haec
 tuo lateri comes inseparabilis, sive in palaestris exerceris
 urbanis sive in abstrusis macerare solitudinibus, haec
 Athenaei consors, haec monasterii, tecum mundanas ab-
 dicat, tecum supernas praedicat disciplinas. huic copula- 30
 tum te matrimonio qui laecessiverit, sentiet ecclesiae Christi
 Platonis Academiam militare teque nobiliter philosophari;

1 titulis exemplisque congestum *om. C* || 4 rustice *ut v.*
eras. M¹, om. CPF || 9 di**cationis (*ut v. corr. ex dictationis*
M¹)M, dicationis *PF* || 10 in *ante* ingeniis *s. l. add. M¹, om.*
CF | facile *s. l. add. M¹* || 14 his igitur *C* || 28 macerare (*corr.*
in macerere M²P¹)MCP, macerere *F* ||

14. primum ineffabilem dei patris asserere cum sancti
 spiritus aeternitate sapientiam; tum praeterea non caesa-
 riam pascere neque pallio aut clava velut sophisticis in-
 signibus gloriari aut affectare de vestium discretione super-
 5 biam, nitore pompam, squalore iactantiam neque te satis
 hoc aemulari, quod per gymnasia pingantur Areopagitica
 vel prytanea curva cervice Speusippus Aratus panda, Zenon
 fronte contracta Epicurus cute distenta, Diogenes barba
 comante Socrates coma cadente, Aristoteles brachio exerto
 10 Xenocrates crure collecto, Heraclitus fletu oculis clausis
 Democritus risu labris apertis, Chrysippus digitis propter
 numerorum indicia constrictis, Euclides propter mensura-
 rum spatia laxatis, Cleanthes propter utrumque corrosis.
 15. quin potius experietur, quisque conflixerit, Stoicos
 15 Cynicos Peripateticos haeresiarchas propriis armis, pro-
 priis quoque concuti machinamentis. nam sectatores
 eorum, Christiano dogmati ac sensui si repugnaverint, mox
 te magistro ligati vernaculis implicaturis in retia sua praeci-
 pites implagabuntur, syllogismis tuae propositionis uncatis
 20 volubilem tergiversantium linguam inhamantibus, dum spiris
 categoricis lubricas quaestiones tu potius innodas acrium
 more medicorum, qui remedium contra venena, cum ratio
 compellit, et de serpente conficiunt. 16. sed hoc tempo-
 ribus istis sub tuae tantum vel contemplatione conscientiae
 25 vel virtute doctrinae. nam quis aequali vestigia tua gressu
 sequatur, cui datum est soli loqui melius quam didiceris,
 vivere melius quam loquaris? quocirca merito te beatissi-
 mum boni omnes idque supra omnes tua tempestate con-
 celebrabunt, cuius ita dictis vita factisque dupliciter in-
 30 claruit, ut, quandoquidem tuos annos iam dextra numera-

30 cf. Iuvenal. sat. X, 248 sq.

7 prytanea (corr. ex prytaneū M¹) MP, prytaneum C, prytaneum F | zeutippus curva cervice C | Speusippus Savaro, zeutippus M, zeutippus CF, zeutippus P || 9 cadente Laurentian. XLV, 26 aliique, candente MCPF | exerto] extento C || 25 gressu insequatur (su in fine vers., in in ras. add. M²) MP || 30 annos om. C ||

verit, saeculo praedicatus tuo, desiderandus alieno, utraque laudabilis actione decedas te relicturus externis, tua proximis. memor nostri esse dignare, domine papa.

X.

SIDONIUS DOMINO PAPAE APRUNCULO SALUTEM.

1. Reddidit tibi epistulas meas, quem mihi tuas offerre 5 par fuerat; nam frater noster Caelestius nuper ad te reversus de Biterrensi quoddam mihi super statu Iniuriosi nostri vinculum cessionis elicit. quod quidem scripsi non minus tua verecundia fractus quam voluntate; namque nos ultro vestro pudori quasi quibusdam pedibus obse- 10 quii decuit occurrere. 2. quocirca me quoque volente posside indultum, sed liberaliter (nec enim, ut suspicor, plus aliquid hoc genere solacii vel ipse quaesisti), quem litteris istis non commendatoriis minus quam refursoriis iam placatus insinuo; sic tamen, ut tibi assistat, tibi 15 pareat, te sequatur atque ut, si permanserit tecum, neutri nostrum iudicetur famulus, si forte discesserit, quaeratur utrique fugitivus. memor nostri esse dignare, domine papa.

XI.

SIDONIUS DOMINO PAPAE LUPO SALUTEM.

20

1. Propter libellum, quem non ad vos magis quam per vos missum putastis, epistulam vestram non ad me magis quam in me scriptam recepi. ad exprobrata respon- deo pro acqutate causae, non pro aequalitate facundiae. quamquam quis nunc ego aut quantus, qui agere praesu- 25 mam vobis imputantibus innocentem? quocirca delicto huic, quantulumcumque est, inter principia confestim supplico ignosci, diffidentiae tantum, non et superbiae fassus

5 reddidit *vulgo*, reddidi *codd.* | *post meas leg. tibi dico in P* || 27 *quantulocumque F* | *est s. l. add. P¹ || 28 et non C* ||

errorem. 2. nam cum mihi rigor censurae tuae in litteris aequae ut <in> moribus sit ambifariam contremiscendus, fateor tamen in voluminis ipsius operisque reseratu illam mihi fuisse plus oneri quam praetenditis caritatem. nec
 5 citra iustum ista conicio, quandoquidem mortalium mentibus vis haec naturaliter inest, ut, si quid perperam fiat, minus indulgeant plus amici. 3. scripseram librum, sicut pronuntiatis, plenum onustumque vario causarum temporum personarumque congestu: facturus rem videbar im-
 10 pudentissimam, si tantum mihi cuncta placuissent, ut nulla tibi displicitura confiderem; huc item, quisquis iudicii eventus foret, vidi partibus meis nequaquam pietatis ex solido constare rationem, si non saltem vobis esset antea-
 15 scilicet temperamento, ut, si forte placuissem, non vos arrogantia praeterissem, si secus, non vos improbitas expectissem iudicaretur. 4. nec sane multo labore me credidi deprecaturum vitatas causas erubescendi. pariter illud nosse vos noveram, quod auctores in operibus edendis
 20 pudor potius quam constantia decet quodque tetricis puncta censoribus tardius procacitas recitatoris quam trepidatio excudit. alioquin, si quis est ille qui cum fiducia praerogativa thematis ante inauditi operam pervulgat, incipit expectationi publicae, quamvis solverit multa, plura redhi-
 25 bere. praeterea quicquid super huiusce rescripti tenore censueris, malui factum confiteri simpliciter quam trebacciter diffiteri. 5. dixisset alius: 'neminem tibi praetuli, nullas ad ullum peculiarias litteras dedi. quem praelatum suspicabare, unius epistulae forma contentus abscessit,
 30 atque ea quidem nihil super praesenti negotio deferente: tu, qui te quereris omissum, tribus loquacissimis paginis

2 in *add. editio Bareti, om. codd.* || 4 oneri *vulgo*, oneris *codd.* || 6 hoc naturaliter *C*, naturaliter (*om. haec*) *F* || 12 partibus *in ras.* *M*¹, patribus *C* || 14 allatum *om. C* || 15 videlicet *C* || 16 si secus *PF*, si secius *corr. in* si secus *M*¹, sise *c** (*1 litt. eras. C*²) *C* || 23 opera *Luetjohann* | provulgat *CF* || 25 scripti *CP* || 30 disserente *C* ||

fatigatus potius in nauseam concitaris, dum frequenter insulsae lectionis verbis inanibus immoraris. adde, quia etiam in hoc, quod forsitan non notasti, reverentiae tuae meritorumque ratio servata est, quod sicut tu antistitum ceterorum cathedris, prior est tuus in libro titulus. illius 5 nomen vix semel tantum et sibi ascripta pagina sonat; tuo praeter tibi deputatas frequenter illustrantur alienae. 6. illud his iunge, quod, si quid ibi vel causaliter placet, tu per consilium meum lectitas, ille quandoque per beneficium tuum, qui munusculi mei incassum pressus invidia 10 necdum ad facultatem legendi, ut suspicor, venit, cum iam diu ipse perveneris ad copiam transferendi (aio, tamquam non sit autholographas membranas arbitraturus, si, tamen quod ante percurras, vel exemplar acceperit; neque enim in his, quae tractaveris, ulla culpabitur aut distinctionum 15 raritas aut frequentia barbarismorum). nempe ad extremum palam videtur etiam tibi transmissa proprietas, cui usus absque temporis fixi praescriptione transmissus est quique supradicto tamdiu potes uti libello, ut eum non amplius zotheca tua quam memoria concludat.² 7. haec et his 20 plura fors aliquis. ego vero cuncta praetereo et malo precari veniam quam reatum, si hoc esse creditur, deprecari. praesentium quoque negligentiam litterarum nunc nec excuso, primum quod, etsi cupiam, parum cultius scribere queo, dein quod libellari opere confecto animus tandem 25 feriaturus iam quae propalare dissimulat excolere detrectat. 8. attamen, cum satis tibi et quidem merito (quidnam

1 nausiam *C* || 3 in hoc *MPF*, michi *C* || 4 tu antistitum (tu s. l. *add.*, um in *ras.* *M*¹) *MPF*, antistitum (*om.* tu) *C*; *an* tua antistitum c. c. prior est, ita tuus? || 8 casualiter *P* et *corr.* ex causaliter *M*¹ || 12 aio] addo *Mommsen*, frustra || 13 autolographas *CP*, autolografas *M*, autolographas *F* || 14 ate *C* et (*corr.* in ante *M*¹) *M* | si a me quod ante percurras exemplar *Mommsen* | percurreras *Luetjohann* || 15 malim retractaveris; *cf. ep. I, 1, 1; V, 15, 1* || 18 perscriptione (*per corr. in prae M*¹) *MC*, quique supradicto (que supra in *ras.* *M*²) *M*, qui supradicto (*om.* que) *CF* || 20 includat *C* | similia *C*, vel plura s. l. *add.* *C*¹ || 22 esse *om.* *C* ||

enim simile?) in omnibus cedam, quippe qui in alio genere virtutum iam per quinquennia decem non aequaevis sacerdotibus tantum verum et antiquis, quotiens collatus, antelatus quoque sis, noveris volo, quamvis astra questibus
 5 quatiās atque maiorum cineres favillasque in testimonium laesae caritatis implores, pedem me conflictui tuo, si mutuo super amore certandum est, non retracturum, quia cum in ceteris rebus tum foedissimum perquam est in dilectione superari. quae velis nolis certa professio conviciis tuis illis
 10 cuncta sane blandimentorum mella vincentibus non praeter aequum reponderatur. 9. ecce habes litteras tam garrulas ferme quam requirebas; quamquam sunt omnes, si quae uspiam tamen sunt, loquacissimae. namque in audentiam sermocinandi quem non ipse compellas? qui omnium (de
 15 me enim taceo) litteratorum, licet oculi affectent, sic ingenia producis, ut solet aquam terrae visceribus absconditam per atomos bibulas radius extrahere solaris; cuius lucis aculeo non sola penetratur aut harena subtilis aut humus fossilis, sed si saxei montis oppressu fontium con-
 20 ditorum vena celetur, aperit arcanum liquentis elementi secretorum caelestium natura violentior. ita si quos, vir sacrosancte, studiosorum senseris aut quietos aut verecundos aut in obscuro iacentis famae recessu delitescentes, hos eloquii tui claritas artifice confabulatu, dum compellat,
 25 et publicat. 10. sed quorsum † quam moris est? redeamus ad causam, super cuius abundante blateratu, quia pareo, precor, ut errata confessum veniae elementis indultu placatus impertias, licet, quae laetitia tua sancta quaeque

1 qui *om.* *CF* || 3 antelatus quoque *ego*, antelatus que *codd.* || 4 questibus quatiās astra *C* || 9 promissio *C* || 12 quamque *MCF* || 15 litterarum (*corr. in litteratorum M¹*) *MC* | oculi *in ras.* *M¹*, oculi (*corr. in oculi F¹*) *FP*, occili (*corr. in oculi C¹*) *C* || 17 bibulas (*corr. in bibulos M¹*) *M*, bibulos (*os in ras.*, *o corr. ex a C¹*) *CPF* || 18 lucis *secl. Luetjohann* || 23 iacentes (*e corr. in i M¹*) *MC* || 24 compellat (*a corr. in i M¹*) *M* || 25 quam moris est *MCP*, vel quod morarum est *s. l. add. M¹*, quod morarum est *F*; *an* <plusculum> quam moris est? ||

communio, copiosius hilarere, si meae culpae defensio potius tibi scripta feratur quam satisfactio. memor nostri esse dignare, domine papa.

XII.

SIDONIUS ORESIO SUO SALUTEM.

1. Venit in nostras a te profecta pagina manus, quae 5 trahit multam similitudinem de sale Hispano in iugis caeso Tarraconensibus. nam recensenti lucida et salsa est, nec tamen propter hoc ipsum mellea minus. sed sermo dulcis et propositionibus acer: sic enim oblectat eloquio, quod 10 turbat imperio, quippe qui parum metiens, quid ordinis agam, carmina a nobis nunc nova petat. primum ab exordio religiosae professionis huic principaliter exercitio renuntiavi, quia nimirum facilitati posset accommodari, si me occupasset levitas versuum, quem respicere coeperat 15 gravitas actionum. 2. tum praeterea constat omnem operam, si longa intercapedine quiescat, aegre resumere. quisnam enim ignoret cunctis aut artificibus aut artibus maximum decus usu venire, cumque studia consueta non frequentantur, brachia in corporibus, ingenia pigrescere in 20 artibus? unde est et illud, quod sero correptus aut raro plus arcus manui, iugo bos, equus freno rebellat. insuper desidiae nostrae verecundia comes ad hoc sententiam inclinat, ut me, postquam in silentio decurri tres olympiadas, tam pudeat novum poema conficere quam pigeat. 3. huc 25 item nefas etiam difficilia factu tibi negari, cuius affectum tanto minus decipi decet, quanto constantius nil repulsam veretur. tenebimus igitur quippiam medium et sicut epi-

2 feratur *P* et corr. ex feretur *M*¹, *ferretur (a ut v. eras. *C*¹) *C*, ferretur *F* || 6 hispano corr. in hispanico *M*¹, hispanico *P* || 8 minus sed *C*, minus si (corr. in minus *M*¹) *M*, minus (om. sed) *PF* || 9 et] e *Mommsen* | praepositionibus. *MP* | acet *Wilamowitz* || 11 petit *PF* et corr. ex petat *M*¹ || 13 possit (corr. in posset *M*¹) *MCF* || 20 et om. *C* || 21 arcui manus bos iugo *C* || 24 huc (corr. in hoc *M*¹) *MC*, hoc *PF* ||

grammata recentia modo nulla dicjabo, ita litteras, si quae iacebunt versu refertae, scilicet ante praesentis officii necessitatem, mittam tibi, petens, ne tu sis eatenus iustitiae praevaricator, ut me opineris numquam ab huiusmodi conscriptione temperaturum. neque enim suffragio tuo minus augear, si forte digneris iam modestum potius quam factum <me> existimare. vale.

XIII.

SIDONIUS TONANTIO SUO SALUTEM.

1. Est quidem, fateor, versibus meis sententia tua
 10 tam plausibilis olim, tam favorabilis, ut poetarum me quibusque lectissimis comparandum putes, certe compluribus anteponendum. crederem tibi, si non, ut multum sapis, ita quoque multum me amares. hinc est quod de laudibus meis caritas tua mentiri potest nec potest fallere. 2. praeter
 15 hoc poscis, ut Horatiana incude formatos Aesclepiadeos tibi quospiam, quibus inter bibendum pronuntiandis exerceare, transmittam. pareo iniunctis, licet, si umquam, modo maxime prosario loquendi genere districtus occupatusque. denique probabis circa nos plurima ex parte metrorum
 20 studia refrigescere; non enim promptum est unum eundemque probe facere aliquid et raro.

Iam dudum teretes hendecasyllabos
 attrito calamis pollice lusimus,
 quos cantare magis pro choriambicis
 excusso poteras mobilius pede;
 5 sed tu per Calabri tramitis aggerem
 vis ut nostra dehinc cursitet orbita,
 qua Flaccus lyricos Pindaricum ad melos
 frenis flexit equos plectripotentibus,
 dum metro quatitur chorda Glyconio,

6 ex facetum in ras. leg. cetum in *M*¹, tu in *C*² || 7 me addidi, om. codd. || 11 quam plurimis *C*, vel compluribus s. l. add. *C*¹ || 17 licet sim usque modo *C* ||

- 10 nec non Alcaico vel Pherecratio
iuncto Lesbiaco sive anapaestico,
vernans per varii carminis eglogas
verborum violis multicoloribus.
istud, da veniam, fingere vatibus
- 15 priscis difficile est, difficile et mihi,
ut diversa sonans os epigrammata
nil crebras titubet propter epistulas,
quas cantu ac modulis luxuriantibus
lascivire vetat mascula dictio.
- 20 istud vix Leo, rex Castalii chori,
vix, hunc qui sequitur, Lampridius queat,
declamans gemini pondere sub stili
coram discipulis Burdigalensibus.
hoc me teque decet: parce, precor, iocis;
- 25 quaeso, pollicitam servet ad extimum
oratoris opus cura modestiam,
quo nil deterius, si fuerit simul
in primis rigidus, mollis in ultimis.

3. quin immo quotiens epulo mensae lautioris hilare
bere, religiosis, quod magis approbo, narrationibus vaca;
his proferendis confabulatio frequens, his redicendis solli-
citus auditus inserviat. certe si saluberrimis avocamentis,
ut qui adhuc iuvenis, tepidius inflecteris, a Platónico Ma- 5
daurensi saltim formulas mutuare convivialium quaestio-
num, quoque reddaris instructor, has solve propositas,
has propone solvendas hisque te studiis, et dum otiaris,
exerce. 4. sed quia mentio conviviorum semel incidit
tuque sic carmen nobis vel ad aliam causam personamque 10
compositum sedulo exposcis, ut me eius edendi diutius

v. 15 et mihi *F* et in *ras.* *M*¹, est mihi *C* || v. 25 quaeso
(ae in *ras.* *M*¹) *M*, quamsi *C* || v. 26 opus cura (cur in *ras.* *M*¹)
MF, opus clara *C*, cura opus *P* || 3 redicendis] retinendis
Luetjohann, recipiendis *Wilamowitz et Leo* || 8 te om. *F* | oti-
aris (ris s. l. add. *M*¹) *M*, otia *C* || 9 exerce ** (2 litt. *eras.*
*M*²) *M*, exercer *C* || 11 eius me *C* ||

habere non possis haesitorem, suscipe libens, quod temporibus Augusti Maioriani, cum rogatu cuiusdam sodalis ad cenam conveniremus, in Petri librum magistri epistularum subito prolatum subitus effudi, meis quoque contubernibus, dum rex convivii circa ordinandum moras nectit oxygarum, Domnulo, Severiano atque Lampridio, paria pangentibus (iactanter hoc dixi, immo meliora); quos undique urbium ascitos imperator in unam civitatem, invitator in unam cenam forte contraxerat. 5. id morae tantum, dum genera metrorum sorte partimur. placuit namque pro caritate collegii, licet omnibus eadem scribendi materia existeret, non uno tamen epigrammata singulorum genere proferri, ne quispiam nostrum, qui ceteris dixisset exilius, verecundia primum, post morderetur invidia. etenim citius agnoscitur in quocumque recitante, si quo ceteri metro canat, an eo quoque scribat ingenio. tu vero tunc oportunius subiecta laudabis, cum totus otio indulseris. non enim iustum est, ut censor incipias cum severitate discutere, quod non potuit amicus cum serietate 20 dictare.

Age, convocata pubes,
 locus hora, mensa causa
 iubet, ut volumen istud,
 quod et aure et ore discis,
 5 studiis in astra tollas.
 Petrus est tibi legendus,
 in utraque disciplina
 satis institutus auctor.
 celebremus ergo, fratres
 10 pia festa litterarum.
 peragat diem cadentem
 dape, poculis, choreis
 genialis apparatus.

17 totus ocio *C*, totus otio *corr. in totum te socio M¹*, totum te socio *PF* || 19 serietate] severitate *C* ||

- Rutilum toreuma bysso
 15 rutilasque ferte blattas,
 recoquente quas aeno
 Meliboea fucat unda,
 opulentèt ut meraco
 bibulum colore vellus.
 20 peregrina det supellex
 Ctesiphontis ac Niphatis
 iuga texta beluasque
 rapidas vacante panno,
 acuit quibus furorem
 25 bene ficta plaga cocco
 iaculoque ceu forante
 cruor incruentus exit;
 ubi torvus et per artem
 resupina flexus ora
 30 it equo reditque telo
 simulacra bestiarum
 fugiens fugansque Parthus.

- Nive pulchriora lina
 gerat orbis atque lauris
 35 hederisque pampinisque
 viridantibus tegatur.
 cytisos, crocos, amellos,
 casias, ligustra, caltas
 calathi ferant capaces,
 40 redolentibusque sertis
 abacum torosque pingant.
 manus uncta suco amomi
 domet hispidos capillos
 Arabumque mèsse pinguis
 45 petat alta tecta fumus.
 veniente nocte nec non
 numerosus erigatur
 laquearibus coruscis

camerae in superna lychnus;
 50 oleumque nescientes
 adipisque glutinosos
 utero tumente fundant
 opobalsamum lucernae.

Geruli caput plicantes
 55 anaglyptico metallo
 epulas superbiores
 umeris ferant onustis.
 paterae, scyphi, lebetes
 socient Falerna nardo
 60 tripodasque cantharosque
 rosa subtilis coronet.
 iuvat ire per corollas
 alabastra ventilantes;
 iuvat et vago rotatu
 65 dare fracta membra ludo,
 simulare vel trementes
 pede, veste, voce Bacchas.
 bimari remittat urbe
 thymelen palenque doctas
 70 tepidas ad officinas
 eitharistrias Corinthus,
 digiti quibus canentes
 pariter sonante lingua
 vice pectinis fatigent
 75 animata fila pulsu.

Date et aera fistulata,
 Satyris amica nudis;
 date ravylos choraulas,
 quibus antra per palati
 80 crepulis reflanda buccis
 gemit aura tibialis.

v. 69 palenque *MCF*, palemque *P* || v. 70 tepidas (idas
in ras. M¹) *M* | officinis (*extr. i corr. in a M¹*) *M*; an tepidis
 ab officinis? ||

- date carminata socco,
 date dicta sub coturno,
 date quicquid advocati,
 85 date quicquid et poetae
 vario strepunt in actu:
 Petrus haec et illa transit.
 opus editum tenemus,
 bimetra quod arte texens
 90 iter asperum viasque
 labyrinthicas cucurrit.
 sed in omnibus laborans
 et ab omnibus probatus
 rapit hinc et inde palmam,
 95 per et ora docta fertur.
 procul hinc et Hippocrenen
 Aganippicosque fontes
 et Apollinem canorum
 comitantibus Camenis
 100 abigamus et Minervam
 quasi praesulem canendi;
 removete ficta fatu:
 deus ista praestat unus.

- Stupuit virum loquentem
 105 diadematis potestas,
 toga, miles, ordo equester
 populusque Romularis;
 et adhuc sophos volutant
 fora templa, rura castra.
 110 super haec fragorem alumno
 Padus atque civitatum
 dat amor Ligusticarum.
 similis favor resultat
 Rhodanitidas per urbes,
 115 imitabiturque Gallos
 feritas Hibericorum.

nec in hoc moratus axe
 cito ad arva perget euri
 aquilonibusque et austris
 120 zephyrisque perferetur.

6. ecce, dum quaero quid cantes, ipse cantavi. tales enim nugas in imo serinii fundo muribus perforatas post annos circiter viginti profero in lucem, quales pari tempore absentans, cum domum rediit, Ulixes invenire potuisset. 5 proinde peto, ut praesentibus ludieris libenter ignoscas. illud vero nec verecunde nec impudenter iniungo, ut, quod ipse de familiaris mei integro libro pronuntiavi, hoc tu quasi sollicitatus exempli necessitate de meo sentias. vale.

XIV.

SIDONIUS BURGUNDIONI SUO SALUTEM.

10 1. Dupliciter excrucior, quod nostrum uterque lecto tenetur. nihil enim est durius, quam cum praesentes amici dividuntur communione languoris; quippe si accidat, ut nec intra unum conclave decumbant, nulla sunt verba, nulla solacia, nulla denique mutui oratus vicissitudo: ita 15 singulis maeror ingens, isque plus de altero; nam parum possis, quamquam et infirmus, periclitante quem diligas tibi timere. 2. sed deus mihi, fili amantissime, pro te paventi validissimum scrupulum excussit, quia pristinas incipis vires recuperare. diceris enim iam velle consur- 20 gere, quodque plus opto, iam posse. me certe taliter consulis et sollicitudine prope praecoqua quaestiunculis litterarum iam quasi ex asse vegetus exerces, audire plus ambiens etsi adhuc aeger Socraten de moribus quam

v. 120 pergeretur *PF* et (corr. ex pergetur *M*¹)*M* || 6 imprudenter (*pr. r eras. C*²)*C* || 8 exemplo *C* | de meo sentias *om. C* || 11 est *om. C* | quam *om. C*, add. *M*¹ || 12 accidat corr. ex accedat *M*¹ || 14 nulla sunt solacia *C* | itaque *P* || 16 an et ipse? || 19 recuperare *CF*, resumere *P* et ita, ut infra et supra lin. rasura sit, *M* || 21 et sollicitudine usque ad quaestiunculis *om. C* || 22 exerces (*s in ras. M*²)*M*, exercens *C* || 23 socratem

Hippocraten de corporibus disputantem; dignus omnino, quem plausibilibus Roma foveret ulnis quoque recitante crepitantis Athenaei subsellia cuneata quaterentur. 3. quod procul dubio consequere, si pacis locique condicio permitteret, ut illic senatoriae iuventutis contubernio mixtus 5 erudirere. cuius te gloriae pariter ac famae capacem de orationis tuae qualitate coniecto, in qua te decentissime nuper pronuntiante quae quidem scripseras extemporaliter admirabantur benivoli, mirabantur superbi, morabantur periti. sed ne impudenter verecundiam tuam laudibus 10 nimis ultro premamus, praeconia tua iustius de te quam tibi scribimus. hoc potius, unde est causa sermonis, intromittamus. 4. igitur interrogas per pugillatorem, quos recurrentes asseram versus, ut celer explicem, sed sub exemplo. hi nimirum sunt recurrentes, qui metro stante 15 neque litteris loco motis ut ab exordio ad terminum, sic a fine releguntur ad summum. sic est illud antiquum:

Roma tibi subito motibus ibit amor

[et illud:

sole mēdere pede, ede perede melos.] 20

5. nec non habentur pro recurrentibus, qui pedum lege servata etsi non per singulos apices, per singula tamen verba replicantur, ut est unum distichon meum (qualia reor equidem legi multa multorum), quod de rivulo lusi, qui repentino procellarum pastus illapsu publicumque aggerem 25 confragoso diluvio supergressus subdita viae culta inundaverat, quamquam depositurus insanam mox abundantiam, quippe quam pluviis appendicibus intumescenti nil superna venae perennis pondera inflarent. 6. igitur istic (nam viator adveneram), dum magis ripam quam 30

PF || 8 pronuntiantem *Luetjohann* | quae *om. C* || 9 mirabantur et morabantur *vulgo*, mirabantur et morabuntur *codd.* || 18 post amor legitur in *C*: et. si bene te tua laus taxat sua laute tenebis || 19 et illud usque ad melos seclusit *Luetjohann* || 20 pedes *F* || 23 verba] membra *F* || 24 equidem *F*, et quidem *MCP* || 26 culta viae *C* || 29 nichil *P*, nihil *M* ||

vadam quaero, tali iocatus epigrammate per turbulenti
terga torrentis his saltim pedibus innessi:

Praecipiti modo quod decurrit tramite flumen
tempore consumptum iam cito deficiet.

5 hoc si recurras, ita legitur:

Deficiet cito iam consumptum tempore flumen
tramite decurrit quod modo praecipiti.

en habes versus, quorum syllabatim mirere rationem.
ceterum pompam, quam non habent, non docebunt. suffi-
10 cienter indicasse me suspicor, quod tu requirendum existi-
masti. 7. simile quiddam facis et ipse, si proposita resti-
tuas eque diverso quae repeteris expedias. namque imminet
tibi thematis celeberrimi votiva redhibitio, laus videlicet
peroranda, quam edideras, Caesaris Iulii. quae materia
15 tam grandis est, ut studentum si quis fuerit ille copiosis-
simus, nihil amplius in ipsa debeat cavere, quam ne quid
minus dicat. nam si omittantur quae de titulis dictatoris
invicti scripta Patavinis sunt voluminibus, quis opera Sue-
tonii, quis Iuventii Martialis historiam quisve ad extremum
20 Balbi ephemeridem fando adaequaverit? 8. sed tuis ceris
haec reservamus. officii magis est nostri auditoribus
scamna componere, praeparare aures fragoribus intonaturis,
dumque virtutes tu dicis alienas, nos tuas dicere. neque
vereare me quospiam iudices Catonianos advocaturum, qui
25 modo invidiam, modo ignorantiam suam factae severitatis
velamine tegant. quamquam imperitis venia debetur; cete-

5 hoc *MPF*, hos *C* || 7 post praecipiti *leg. in C*: et. Musa
michi causas memora quo numine leso || 8 en] ecce *C* | mirere
CF et in *ras. M¹*, mi**rere (2 *litt. eras. P²*)*P*, rimere *Luet-*
johann, metiere *Wilamowitz* || 10 tu *PF*, te *corr. in tu M¹*, te
C || 12 imminet *Wilamowitz*, eminet *codd.* || 14 quam edideras
PF, quam idideras (idideras in *ras. M¹*)*M*, quae dederas *C*,
quam edixeras *Wilamowitz* || 17 dimittantur *F*, demittantur *corr.*
in dimittantur C² || 21 nostri est *MP* || 22 intonaturas *ed. Sava-*
ronis || 23 post nos *leg. moliamur in C* || 25 fictae *P* et *corr. ex*
factae ut v. M¹ ||

rum quisquis ita malus est, ut intellegat bene scripta nec tamen laudet, hunc boni intellegunt nec tamen laudant. 9. proinde curas tuas hoc metu absolvo: faventes audient cuncti, cuncti foventes, gaudiisque quae facies recreaturis una fruemur. nam plerique laudabunt facundiam tuam, plurimi ingenium, toti pudorem. non enim minus laudi feretur adulescentem vel, quod est pulchrius, paene adhuc puerum de palaestra publici examinis tam morum referre suffragia quam litterarum. vale.

XV.

SIDONIUS GELASIO SUO SALUTEM.

10

1. Probas (neque deprecor) me deliquisse; deliqui, quippe qui necdum nomine tuo ullas operi meo litteras iunxerim. sed tamen scribis tum quod erraverim veniabile fore, si quod et ipse decantes mittam ab exemplo, quia scilicet Tonantio meo ad parem causam futuras usui litteras bimetas miserim. praeter hoc quereris paginam meam, si resolvatur in lusum, solis hendecasyllabis frequentari. qua de re trochaica garrulitate suspensa senariolos aliquos plus requiris. servio iniunctis; tu modo placidus excipias, sive oden hanc ipsam mavis vocare sive eglogam. nam metrum diu infrequentatum durius textitur.

Iubes, amice, nostra per volumina
modis resultet incitatoribus
ferox iambus, ut trochaeus haecenus,
pigrasque bigas et quaterna tempora
5 spondeus addat, ut moram volucripes
habeat parumper insitam trimetria,

3 audient *ed. Sirmondi*, audiunt *codd.* || 4 recreaturis *C et (i corr. in u M¹) M*, recreaturus *PF*, recitaturus *vulgo*, recreatus *Wilamowitz* || 6 an laude vel laudibus? *Luetjohann* || 20 accipias *C* | oden *Luetjohann*, odem *CFM et (a s. l. add. P¹) P* || v. 3 ut *ed. Elmenhorstii*, et *codd.* || v. 6 insitam *vulgo*, insita *codd.* ||

- resonetque mixtus ille pes celerrimus,
bene nuncupatus quondam ab arte pyrricha,
loco locandus undecumque in ultimo;
- 10 spondam daturus et subinde versui,
modo in priore parte, nunc in extima
anapaestus, ipse quamquam et absolutius
pronuntietur, cum secuta tertia
geminæ brevique longa adhaeret syllaba.
- 15 Quae temperare vix valet gregarius
poeta, ut ipse cernis esse Sollium;
mihi pecten errat nec per ora concava
vaga lingua flexum competenter explicat
epos. sed istud aptius paraverit
- 20 Leo, Leonis aut secutus orbitas
cantu in Latino, cum prior sit Attico
Consentiorum qui superstes est patri,
fide, voce, metris ad fluenta Pegasi
cecuisse dictus omniforme canticum,
- 25 quotiensque verba Graia carminaverit,
temuisse celsa iunctus astra Pindaro
montemque victor isse per biverticem
nullis secundus inter antra Dêlphica.
at uterque vatum si lyrae poeticae
- 30 Latiare carmen aptet absque Dorico,
Venusina, Flacce, plectra ineptus exeras
Iapygisque verna cygnus Aufidi
Atacem tonare cum suis oloribus
cana et canora colla victus ingemas.
- 35 Nec ista sola sunt perita pectora,
licet et peritis haec peritiora sint:

v. 17 mihi pecten errat *Luetjohann*, mi in pectine erat
(*corr. in errat P¹*) *P*, mi in pectine errat (mi i *in ras.* *M¹*) *M*
et in marg. add. mi *M*, mihi (*hoc in extr. v. 16*) in pectine
errat (erat *F¹*) *PF* || v. 25 carminaverat *C* || v. 28 nulli *vulgo* |
antra *Luetjohann*, astra *codd.* || v. 29 at *vulgo*, aut *C*, ast *PF*
et corr. ex aut *M¹* || v. 33 atacem *MP*, atagen *F*, a*tacem
(1 *litt. eras.* *C²*) *C* | sonare *Leo* ||

- Severianus ista rhetor altius,
 Afer vaferque Domnulus politius,
 scholasticusque sub rotundioribus
 40 Petrus Camenis dicitasset acrius,
 epistularis usquequaque nec stilus
 virum vetaret, ut stupenda pañgeret.
 potuisset ista semper efficacius
 humo atque gente cretus in Ligustide
 45 Proculus melodis insonare pulsibus
 limans faceta quaeque sic poemata,
 Venetam lacessat ut favore Mantuam
 Homericæque par et ipse gloriae,
 rotas Maronis arte sectans compari.
- 50 Ego corde et ore iure despicibilis
 quid inter hosce te rogante garriam,
 loquacitatis impudentiam probans
 animique vota destituta litteris?
 sed quid negabo nec pudore territus?
 55 amor timere nescit: inde parui.

2. ignosce desueta repetenti atque ob impleta quae iusseras nihil amplius quam raritatis indulgentiam praestolatur. ceterum mihi, si similia post iusseris, quo queam fieri magis obsequens, sic curabis ad vicem carminis aut dictare quae cantem aut saltare quae rideam. vale. 5

v. 46 quaeque om. C || v. 49 arte sectans PF et in ras. M¹, artexate C,artet axe ed. Elmenhorstii; an artet arte? || v. 52 approbans Leo || v. 53 destituta Sirmond., destentuta CF, distent ut a P, diset (s. et add. n M¹) ut a M || 3 similia post si C | iniunxeris Wilamowitz || 4 magis fieri CF | sic curabis PF, si curabis C et (corr. in sic curabis M¹) M; sis curabis Engelbrecht, scilicet curabis Luetjohann, ipse curabis Wilamowitz, si curabis, ad v. c. aut dicta q. c. aut salta Mommsen ||

XVI.

SIDONIUS FIRMINO SUO SALUTEM.

1. Si recordaris, domine fili, hoc mihi iniunxeras, ut hic nonus libellus peculiariter tibi dictatus ceteris octo copularetur, quos ad Constantium scripsi, virum singularis ingenii, consilii salutaris, certe in tractatibus publicis ceteros eloquentes, seu diversa sive paria decernat, praestantioris facundiae dotibus antecellentem. sponsio impleta est, non quidem exacte, sed vel instanter. 2. nam peragratis forte dioecesibus cum domum veni, si quod schedium temere iacens chartulis putribus ac veteriosis continebatur, raptim coactimque translator festinus exscripsi, tempore hiberno nil retardatus, quin actutum iussa complem, licet antiquarium moraretur insiccabilis gelu pagina et calamo durior gutta, quam iudicasses imprimentibus digitis non fluere, sed frangi. sic quoque tamen compotem officii prius agere curavi, quam duodecimum nostrum, quem Numae mensem vos nuncupatis, Favonius flatu teporo pluviisque natalibus maritaret. 3. restat, ut te arbitro non reposcamur res omnino discrepantissimas, maturitatem celeritatemque. nam quotiens liber quispiam scribi cito iubetur, non tantum honorem spectat auctor a merito quantum ab obsequio. de reliquo, quia tibi nuper ad Gelasium virum sat benignissimum missos iambicos placuisse pronuntias, per hos te quoque Mytilenaei oppidi vernulas munerabor.

Iam per alternum pelagus loquendi
 egit audacem mea cymba cursum
 nec bipertito timuit fluento
 flectere clavum.

3 dicatus *Luetjohann* || 5 salutaris consilii *C* || 8 quidem exacte *MP*, exacte quidem *CF*; cf. *Faust. p. 83, 30 E.* non quidem in . . . primordiis, sed dumtaxat || 12 hiberno (o *ex corr.* *M*¹) *M*, hiberni *C* || 16 nostrum] numerum *C* || 17 nuncupatis] vocatis nuncupando *C* || 19 celeritatemque *om. C, s. l. add. M*¹ || 23 sat *in ras. M*¹, sic *C* | an iambos? *Luetjohann*; sed cf. *Prudent. epil. 7* citos iambicos || v. 3 fluento *in ras. M*¹, secundo *C* ||

5 Solvit antemnas, legit alta vela,
 palmulam ponit manus, atque transtris
 litori iunctis petit osculandam
 saltus harenam.

Mussitans quamquam chorus invidorum
 10 prodat hirritu rabiem canino,
 nil palam sane loquitur pavetque
 publica puncta.

Verberant puppim, quatiunt carinam,
 ventilant spondas laterum rotundas,
 15 arborem circa volitant sinistrae
 sibila linguae.

Nos tamen rectam comite arte proram,
 nil tumescentes veriti procellas,
 sistimus portu, geminae potiti
 20 fronde coronae,

Quam mihi indulsit populus Quirini,
 blattifer vel quam tribuit senatus,
 quam peritorum dedit ordo consors
 iudiciorum,

25 Cum meis poni statuam perennem
 Nerva Traianus titulis videret,
 inter auctores utriusque fixam
 bibliothecae;

Quamque post, visus prope, post bilustre
 30 tempus accepi, capiens honorem,
 qui patrum ac plebis simul unus olim
 iura gubernat.

Praeter heroes ioca multa multis
 texui pannis; elegos frequenter

v. 5 solvit (it *in ras.* *M*¹) *M*, solvat *C* | legat *C* et (*corr. in*
*legit M*¹) *M* || v. 33 heroes *C*, heroes *F*, choreos *MP* ||

35 subditos senis pedibus rotavi
commate bino.

Nunc per undenas equitare suetus
syllabas lusi celer atque metro
Sapphico creber cecini, citato
40 rarus iambo.

Nec recordari queo, quanta quondam
scripserim primo iuvenis calore;
unde pars maior utinam taceri
possit et abdi!

45 Nam senectutis propiore meta
quicquid extremis sociamur annis,
plus pudet, si quid leve lusit aetas,
nunc reminisci.

Quod perhorrescens ad epistularum
50 transtuli cultum genus omne curae,
ne reus cantu petulantiore
sim reus actu;

Neu puter solvi per amoena dicta,
schema si chartis phalerasque iungam,
55 clerici ne quid maculet rigorem
fama poetae.

Denique ad quodvis epigramma posthac
non ferar pronus, teneroque metro
vel gravi nullum cito cogar exhinc
60 promere carmen:

Persecutorum nisi quaestiones
forsitan dicam meritosque caelum
martyras mortis pretio parasse
praemia vitae.

v. 44 posset *Luetjohann* || v. 49 iam quod horrescens *C* ||
v. 53 ne *corr. in neu M¹*, nec *corr. in neu F¹* ||

65 E quibus primum mihi psallat hymnus,
 qui Tolosatem tenuit cathedram,
 de gradu summo Capitoliorum
 praecipitatum;

70 Quem negatorem Iovis ac Minervae
 et crucis Christi bona confitentem
 vinxit ad tauri latus iniugati
 plebs furibunda,

Ut per abruptum bove concitato
 spargeret cursus lacerum cadaver
 75 cautibus tinctis calida soluti
 pulte cerebri.

Post Saturninum volo plectra cantent,
 quos patronorum reliquos probavi
 anxio duros mihi per labores
 80 auxiliatos,

Singulos quos nunc pia nuncupatim
 non valent versu cohibere verba;
 quos tamen chordae nequeunt sonare,
 corda sonabunt.

4. redeamus in fine ad oratorium stilum materiam praesentem proposito semel ordine terminaturi, ne, si epilogis musicis opus prosarium clausurimus, secundum regulas Flacci, ubi amphora coepit institui, urceus potius exisse videatur. vale.

5

1 fine *Luetjohann*, finem *codd.* || 4 *cf. Horat. a. p. 21sq.* ||

GAI SOLLII APOLLINARIS SIDONII
CARMINA.

I.

PRAEFATIO PANEGYRICI DICTI ANTHEMIO AUGUSTO BIS
CONSULI.

Cum iuvenem super astra Iovem natura locaret
 susciperetque novus regna vetusta deus,
 certavere suum venerari numina numen
 disparibusque modis par cecinere sophos.
 5 Mars clangente tuba patris praeconia dixit
 laudavitque sono fulmina fulmineo;
 Arcas et Arcitenens fidibus strepuere sonoris,
 doctior hic citharae pulsibus, ille lyrae;
 Castalidumque chorus vario modulamine plausit,
 10 carminibus, cannis, pollice, voce, pedē.
 sed post caelicolas etiam mediocria fertur
 cantica—semideum sustinuisse deus.
 tunc Faunis Dryades Satyrisque Mimallones aptae
 fuderunt lepidum, rustica turba, melos.
 15 alta cicuticines liquerunt Maenala Panes
 postque chelyn placuit fistula rauca Iovi.
 hos inter Chiron, ad plectra sonantia saltans,
 flexit inepta sui membra facetus equi;
 semivir audiri meruit meruitque placere,
 20 quamvis hinnitum, dum canit, ille daret.
 ergo sacrum dives et pauper lingua litabat
 summaque tunc voti victima cantus erat.
 sic nos, o Caesar, nostri spes maxima saeculi,
 post magnos proceres parvula tura damus,

25 audacter docto coram Victore canentes,
 aut Phoebi aut vestro qui solet ore loqui;
 qui licet aeterna sit vobis quaestor in aula,
 aeternum nobis ille magister erit.
 ergo colat variae te, princeps, hostia linguae;
 30 nam nova templa tibi pectora nostra facis.

II.

PANEGYRICUS.

Auspicio et numero fasces, Auguste, secundos
 erige et effulgens trabealis mole metalli
 annum pande novum consul vetus ac sine fastu
 scribere bis fastis; quamquam diademate crinem
 5 fastigatus eas umerosque ex more priorum
 includat Sarrana chlamys, te picta togarum
 purpura plus capiat, quia res est semper ab aevo
 rara frequens consul. tuque o cui laurea, Iane,
 annua debetur, religa torpore soluto
 10 quavis fronde comas, subita nec luce pavescas
 principis aut rerum credas elementa moveri.
 nil natura novat: sol hic quoque venit ab ortu.
 hic est, o proceres, petiit quem Romula virtus
 et quem vester amor; cui se ceu victa procellis
 15 atque carens rectore ratis respublica fractam
 intulit, ut digno melius flectenda magistro,
 ne tempestates, ne te, pirata, timeret.
 te prece ruricola expetiit, te foedere iunctus
 adsensu, te castra tubis, te curia plausu,
 20 te punctis scripsere tribus collega que misit
 te nobis regnumque tibi; suffragia tot sunt,
 quanta legit mundus. fateor, trepidavimus omnes,
 ne vellet collega pius permittere voto

I 25 Victore *Sirmondus P^b*] * * tore *P^a*, victure *M*, doctore *CFT* || 27 quilibet *P^aM* || II 1 secundo *P* || 17 nec bis *M* || 22 quando *M* ||

publica vota tuo. credet ventura propago:
 25 in nos ut possint, princeps, sic cuncta licere,
 de te non totum licuit tibi? facta priorum
 exsuperas, Auguste Leo; nam regna superstat,
 qui regnare iubet: melius respublica vestra
 nunc erit una magis, quae sic est facta duorum.
 30 salve, sceptrorum columnen, regina Orientis,
 orbis Roma tui, rerum mihi principe misso
 iam non Eoo solum veneranda Quiriti,
 imperii sedes, sed plus pretiosa, quod extas
 imperii genetrix. Rhodopen quae portat et Haemum,
 35 Thracum terra tua est, heroum fertilis ora.
 excipit hic natos glacies et matris ab alvo
 artus infantum molles nix civica durat.
 pectore vix alitur quisquam, sed ab ubere tractus
 plus potat per vulnus equum; sic lacte relicto
 40 virtutem gens tota bibit. crevere parumper:
 mox pugnam ludunt iaculis; hos suggerit illis
 nutrix plaga iocos. pueri venatibus apti
 lustra feris vacuant, rapto ditata iuventus
 iura colit gladii, consummatamque senectam
 45 non ferro finire pudet: tali ordine vitae
 cives Martis agunt. at tu circumflua ponto
 Europae atque Asiae commissam carpis utrimque
 temperiem; nam Bistonios Aquilonis hiatus
 proxima Calchidici sensim tuba temperat Euri.
 50 interea te Susa tremunt ac supplice cultu
 flectit Achaemenius lunatum Persa tiaram.
 Indus odorifero crinem madefactus amomo
 in tua lucra feris exarmat guttur alumnis,
 ut pandum dependat ebur; sic trunca reportat
 55 Bosphoreis elefas inglorius ora tributis.
 porrigis ingentem spatiosis moenibus urbem,
 quam tamen angustam populus facit; itur in aequor
 molibus et veteres tellus nova contrahit undas;

namque Dicarcheae translatus pulvis harenae
 60 intratis solidatur aquis durataque massa
 sustinet advectos peregrino in gurgite campos.
 sic te dispositam spectantemque undique portus,
 vallatam pelago terrarum commoda cingunt.

Fortunata sat es Romae partita triumphos,
 65 et iam non querimur: valeat divisio regni.
 concordant lancis partes; dum pondera nostra
 suscipis, aequasti. tali tu civis ab urbe
 Procopio genitore micas, cui prisca propago
 Augustis venit a proavis; quem dicere digno
 70 non datur eloquio, nec si modo surgat Averno,
 qui cantu flexit scopulos digitisque canoris
 compulit auritas ad plectrum currere silvas,
 cum starent Hebri latices cursuque ligato
 fluminis attoniti carmen magis unda sitiret.

75 Huic quondam iuveni reparatio credita pacis
 Assyriae; stupuit primis se Parthus in annis
 consilium non ferre senis; conterritus haesit,
 quisque sedet sub rege satraps: ita vinxerat omnes
 legati genius. tremuerunt Medica rura,
 80 quaeque draconigenae portas non clauserat hosti,
 tum demum Babylon nimis est sibi visa patere.
 partibus at postquam statuit nova formula foedus
 Procopio dictante magis, iuratur ab illis
 ignis et unda deus, nec non rata pacta futura
 85 hic divos testatur avos. Chaldaeus in extis
 pontificum de more senex arcana peregit
 murmura; gemmantem pateram rex ipse retentans
 fudit turicremis carchesia cernuus aris.
 suscipit hinc reducem duplicati culmen honoris:
 90 patricius nec non peditumque equitumque magister
 praeficitur castris, ubi Tauri claustra coerrens
 Aethiopasque vagos belli terrore relegans

64 sat es *ego*, satis codd. || 65 en iam *Leo* || 66 lances *M* ||
 88 fundit *C* || 91 ut *sup.* ubi *T^b* ||

gurgite pacato famulum spectaret Orontem.

- Huic socer Anthemius, praefectus, consul et idem,
 95 indiciis populos atque annum nomine rexit.
 purpureos Fortuna viros cum murice semper
 prosequitur, solum hoc tantum mutatur in illis,
 ut regnet, qui consul erat. sed omittimus omnes.
 iam tu ad plectra veni, tritus cui casside crinis
 100 ad diadema venit, rutilum cui Caesaris ostrum
 deposito thorace datur sceptroque replenda
 mucrone est vacuata manus. cunabula vestra
 imperii fulsere notis et praescia tellus
 aurea converso promisit saecula fetu.
 105 te nascente ferunt exorto flumina melle
 dulcatis cunctata vadis oleique liquores
 isse per attonitas baca pendente trapetas.
 protulit undantem segetem sine semine campus
 et sine se natis invidit pampinus uvis.
 110 hibernae rubuere rosae spretoque rigore
 lilia permixtis insultavere pruinis.
 tale puerperium quotiens Lucina resolvit,
 mos elementorum cedit regnique futuri
 fit rerum novitate fides. venisse beatos
 115 sic loquitur natura deos: constantis Iuli
 lambebant teneros incendia blanda capillos;
 Astyages Cyro pellendus forte nepoti
 inguinis expavit diffusum vite racemum;
 praebuit intrepido mammas lupa feta Quirino;
 120 Iulius in lucem venit, dum laurea flagrat;
 magnus Alexander nec non Augustus habentur
 concepti serpente deo Phoebumque Iovemque
 divisere sibi: namque horum quaesiit unus
 Cinyfia sub Syrte patrem; maculis genetricis
 125 alter Phoebigenam sese gaudebat haberi,

96 *an* purpureo? *Luetjohann* || 105 exortu *M*, exorta *F* |
 mella *MP*^b || 107 *an* attonitos? || 115 cunctantis *TCPF* ||
 117 sorte *Barthius* ||

- Paeonii iactans Epidauria signa draconis.
 multos cinxerunt aquilae subitumque per orbem
 lusit venturas famulatrix penna coronas.
 ast hunc, egregii proceres, ad sceptrum vocari
 130 iam tum nosse datum est, laribus cum forte paternis
 protulit excisus iam non sua germina palmes.
 imperii ver illud erat; sub imagine frondis
 dextra per arentem florebant omina virgam.
 at postquam primos infans exegerat annos,
 135 reptabat super arma patris, quamque arta terebat
 lammina cervicem gemina complexus ab ulna
 livida laxatis intrabat ad oscula cristis.
 ludus erat puero raptas ex hoste sagittas
 festina tractare manu captosque per arcus
 140 flexa reluctantes in cornua trudere nervos,
 nunc tremulum tenero iaculum torquere lacerto
 inque frementis equi dorsum cum pondere conti
 indutas Chalybum saltu transferre catenas,
 inventas agitare ieras et fronde latentes
 145 quaerere, deprensas modo claudere cassibus artis,
 nunc torto penetrare verum: tum saepe fragore
 laudari comitum, frendens cum belua ferrum
 ferret et intratos exirent arma per armos.
 conde Pelethronios, alacer puer et venator,
 150 Aeacida, titulos, quamquam subiecta magistri
 terga premens et ob hoc securus lustra pererrans
 tu potius regereris equo. non principe nostro
 spicula direxit melius Pythona superstans
 Paeon, cum vacua turbatus paene pharetra
 155 figeret innumeris numerosa volumina telis.

Nec minus haec inter veteres audire sophistas:
 Mileto quod crete Thales vadimonia culpas;
 Lindie quod Cleobule canis 'modus optimus esto';
 ex Efyra totum meditaris quod Periander;

135 quamquam *F* || 140 rudere *M*, tendere *Buecheler* ||
 144 fronde] forte *M* || 156 minor *TP^bF* ||

- 160 Attice quodve Solon finem bene respicis aevi;
 Prienaeae Bia, quod plus tibi turba malorum est;
 noscere quod tempus, Lesbo sate Pittace, suades;
 quod se nosse omnes vis, ex Lacedaemone Chilon.
 praeterea didicit varias, nova dogmata, sectas:
- 165 quicquid laudatum est Scythicis Anacharsis in arvis;
 quicquid legifero profecit Sparta Lycurgo;
 quicquid Erechtheis Cynicorum turba volutat
 gymnasiis, imitata tuos, Epicure, sodales;
 quicquid nil verum statuens Academia duplex
- 170 personat; arroso quicquid sapit ungue Cleanthes;
 quicquid Pythagoras, Democritus, Heraclitus
 deflevit, risit, tacuit; quodcumque Platonis
 ingenium, quod in arce fuit, docet ordine terno,
 quae vel Aristoteles, partitus membra loquendi,
- 175 argumentosis dat retia syllogismis;
 quicquid Anaximenes, Euclides, Archyta, Zenon,
 Arcesilas, Chrysippus Anaxagorasque dederunt,
 Socraticusque animus post fatum in Faedone vivus,
 despiciens vastas tenuato in crure catenas,
- 180 cum tremeret mors ipsa reum ferretque venenum
 pallida securo lictoris dextra magistro.
 praeterea quicquid Latialibus indere libris
 prisca aetas studuit, totum percurrere suetus:
 Mantua quas acies pelagique pericula ludit
- 185 Zmyrnaeas imitata tubas, quamcumque loquendi
 Arpinas dat consul opem, sine fine secutus
 fabro progenitum, spreto cui patre polita
 eloquiis plus lingua fuit, vel quicquid in aevum

165 laudavit *vulgo* || 170 Cleanthes *vulgo*; cleanus *TCF*,
 eleanus *P*. Cleanthes *cum vv. 171 et 172 praeter Platonis om.*
M || 171 Heraclitus *editio Mediol. 1498, heraclitusque codd.* ||
 177 archesilaus (archisilaus *M*¹) *codd.*; *cf. c. XV, 94* || 178 so-
 crati *** que *C*^b, socratisque *M* || 179 in] *C*, *om. MPTF* ||
 182 laciariibus *M* || *vv. 183—548 om. M* || 185 loquenti *CF* ||
 186 secutus fabro progenitum *ego (item Luetjohann)*; locutus
 fabro progenitus *codd.* ||

mittunt Euganeis Patavina volumina chartis;
 190 qua Crispus brevitatem placet, quo pondere Varro,
 quo genio Plautus, quo fulmine Quintilianus,
 qua pompa Tacitus numquam sine laude loquendus.

His hunc formatum studiis, natalibus ortum,
 moribus imbutum princeps, cui mundus ab Euro
 195 ad Zephyrum tunc sceptrum dabat, cui nubilus atque
 unica purpureos debebat nata nepotes,
 elegit generum; sed non ut deside luxu
 fortuna soceri contentus et otia captans
 nil sibi deberet; comitis sed iure recepto
 200 Danuvii ripas et tractum limitis ampli
 circuit, hortatur, disponit, discutit, armat.
 sic sub patre Pius moderatus castra parentis,
 sic Marcus vivente Pio, post iura daturi,
 innumerabilibus legionibus imperitabant.
 205 hinc reduci datur omnis honos, et utrique magister
 militiae consulque micat, coniuncta potestas
 patricii, celerique gradu privata cucurrit
 culmina conscenditque senum puer ipse curulem,
 sedit et emerito iuvenis veteranus in auro.
 210 Iamque parens divos: sed vobis nulla cupido
 imperii; longam diademata passa repulsam
 insignem legere virum, quem deinde legentem
 spernere non posses: soli tibi contulit uni
 hoc Fortuna decus, quamquam te posceret ordo,
 215 ut lectus princeps magis quam videre relictus.
 post socerum Augustum regnas, sed non tibi venit
 purpura per thalamos et coniunx regia regno
 laus potius quam causa fuit; nam iuris habenis
 non generum legit respública, sed generosum.
 220 fallor, bis gemino nisi cardine rem probat orbis:
 ambit te Zephyrus rectorem, destinat Eurus,

191 flumine *T* || 205 honos *ed. Greg. et Collomb.*, honor
codd. | utrisque *P* || 210 an sidus? *cf. infra v. 482* sidus divale
 parentis || 211 imperii] regnandi *T* ||

ad Boream pugnas et formidarum ad Austrum.

- Ante tamen quam te socium collega crearet,
 perstrinxisse libet, quos Illyris ora triumphos
 235 viderit, excisam quae se Valameris ab armis
 forte ducis nostri vitio deserta gemebat.
 haud aliter, caesus quondam cum Caepio robur
 dedidit Ausonium, subita cogente ruina
 electura ducem post guttura fracta Iugurthae
 230 ultum Arpinatem Calpurnia foedera lixam
 opposuit rabido respública territa Cimbro.
 hic primum ut vestras aquilas provincia vidit,
 desiit hostiles confestim horrere dracones.
 ilicet edomiti bello praedaeque carentes
 235 mox ipsi tua praeda iacent. sed omittimus istos
 ut populatores: belli magis acta revolve.
 quod bellum non parva manus nec carcere fracto
 ad gladiaturam tu Spartace vincte parasti,
 sed Scythicae vaga turba plagae, feritatis abundans,
 240 dira, rapax, vehemens, ipsis quoque gentibus illic
 barbara barbaricis, cuius dux Hormidac atque
 civis erat. quis tale solum est moresque genusque:
 albus Hyperboreis Tanais qua vallibus actus
 Riphaea de caute cadit, iacet axe sub Ursae
 245 gens animis membrisque minax: ita vultibus ipsis
 infantum suis horror inest. consurgit in artum
 massa rotunda caput; geminis sub fronte cavernis
 visus adest oculis absentibus; acta cerebri
 in cameram vix ad refugos lux pervenit orbes,
 250 non tamen et clausos; nam fornice non spatioso
 magna vident spatia, et maioris luminis usum
 perspicua in puteis compensant puncta profundis.
 tum, ne per malas excrescat fistula duplex,
 obtundit teneras circumdata fascia nares,

239 vaga] nova T || 242 moresque ego (item Luetjohann in
 adn.); murique codd. || 246 atrum C || 251 maiorem T || 254 fascea
 P (corr. ex facea) C ||

- 255 ut galeis cedant: sic propter proelia natos
 maternus deformat amor, quia tensa genarum
 non interiecto fit latior area naso.
 cetera pars est pulchra viris: stant pectora vasta,
 insignes umeri, succincta sub ilibus alvus.
- 260 forma quidem pediti media est, procera sed extat,
 si cernas equites: sic longi saepe putantur,
 si sedeant. vix matre carens ut constitit infans,
 mox praebet dorsum sonipes; cognata reare
 membra viris: ita semper equo ceu fixus adhaeret
- 265 rector; cornipedum tergo gens altera fertur,
 haec habitat. teretes arcus et spicula cordi,
 terribiles certaeque manus iaculisque ferendae
 mortis fixa fides et non peccante sub ictu
 edoctus peccare furor. gens ista repente
- 270 erumpens solidumque rotis transvecta per Histrum
 venerat et siccas inciderat orbita lymphas.
 hanc tu directus per Dacica rura vagantem
 contra is, aggredieris, superas, includis; et ut te
 metato spatio castrorum Serdica vidit,
- 275 obsidione premis. quae te sic tempore multo
 in vallo positum stupuit, quod miles in agros
 nec licitis nec furtivis excursibus ibat.
 cui deesset cum saepe Ceres semperque Lyaeus,
 disciplina tamen non defuit; inde propinquo
- 280 hoste magis timuere ducem. sic denique factum est,
 ut socius tum forte tuus, mox proditor, illis
 frustra terga daret commissae tempore pugnae.
 qui iam cum fugeret flexo pede cornua nudans,
 tu stabas acies solus, te sparsa fugaci
- 285 expetiit ductore manus, te Marte pedestri
 sudantem repetebat eques, tua signa secutus
 non se desertum sensit certamine miles.
 i nunc et veteris profer praeconia Tulli,

271 siccas *ego*; sectas *CPT*, seccas *ut vid. F*; strictas *Rosberg*, tectas *Buecheler (cl. Claud. c. 57, 1; 60, 1 || 284 acie F ||*

aetas cana patrum, quod pulchro hortamine mendax
 290 occuluit refugi nutantia foedera Metti.
 nil simile est fallique tuum tibi non placet hostem.
 tunc vicit miles, dum se putat esse iuvandum;
 hic vicit, postquam se comperit esse relictum.
 dux fugit: insequeris; renovat certamina: vincis;
 295 clauditur: expugnas; elabitur: obruis atque
 Sarmaticae paci pretium sua funera ponis.
 paretur; iussum subiit iam transfuga letum
 atque peregrino cecidit tua victima ferro.
 ecce iterum, si forte placet, conflige, vetustas;
 300 Hannibal ille ferox ad poenam forte petitus,
 etsi non habuit ius vitae fine supremo,
 certe habuit mortis: quem caecus carcer et uncus
 et quem exspectabat fracturus guttura lictor,
 hausit Bebrycio constantior hospite virus;
 305 nam te qui fugit, mandata morte peremptus,
 non tam victoris periit quam iudicis ore.

Nunc ades, o Paeon, lauro cui grypas obuncos
 docta lupata ligant, quotiens per frondea lora
 flectis penniferos hederis bicoloribus armos;
 310 huc converte chelyn: non est modo dicere tempus
 Pythona exstinctum nec bis septena sonare
 vulnera Tantalidum, quorum tibi funera servat
 cantus et aeterno vivunt in carmine mortes.
 vos quoque, Castalides, paucis, quo numine nobis
 315 venerit Anthemius gemini cum foedere regni,
 pandite: pax rerum misit qui bella gubernet.

Auxerat Augustus naturae lege Severus
 divorum numerum. quem mox Oenotria casum
 vidit ut aerei de rupibus Appennini,
 320 pergit caerulei vitreas ad Thybridis aedes,
 non galea conclusa genas (nec sutilis illi

291 non] nec *PT*, fort. recte || 303 spectabat *C* || 318 vix
Wilamowitz || 319 vidit, et *Buecheler*, ut videt *Leo*; sed cf. *c.*
VI, 19 protulit ut mox te ||

- circulus inpactis loricam texuit hamis),
 sed nudata caput; pro crine racemifer exit
 plurima per frontem constringens oppida palmes,
 325 perque umeros teretes, rutilantes perque lacertos
 pendula gemmiferae mordebant suppara bullae.
 segnior incedit senio venerandaque membra
 viticomam retinens baculi vice flectit ad ulmum.
 sed tamen Ubertas sequitur: quacumque propinquat,
 330 incessu fecundat iter; comitataque gressum
 laeta per impressas rorat Vindemia plantas.
 ilicet ingreditur Tiberini gurgitis antrum.
 currebat fluvius residens et harundinis altae
 concolor in viridi fluitabat silva capillo;
 335 dat sonitum mento unda cadens, licet hispida saetis
 suppositis multum sedaret barba fragorem;
 pectore ructabat latices lapsuque citato
 sulcabat madidam iam torrens alveus alvum.
 terretur veniente dea manibusque remissis
 340 remus et urna cadunt. veniae tum verba paranti
 illa prior: 'venio viduatam praesule nostro
 per te, si placeat, lacrimis inflectere Romam:
 expetat Aurorae partes fastuque remoto
 hoc unum praestet, iam plus dignetur amari.
 345 instrue quas quaerat vires orbique iacenti
 quo poscat dic orbe caput. quemcumque creavit
 axe meo natum, confestim fregit in illo
 imperii fortuna rotas. hinc Vandalus hostis
 urget et in nostrum numerosa classe quotannis
 350 militat excidium, conversoque ordine fati
 torrida Caucaseos infert mihi Byrsa furores.
 praeterea invictus Ricimer, quem publica fata
 respiciunt, proprio solus vix Marte repellit
 piratam per rura vagum, qui proelia vitans
 355 victorem fugitivus agit. quis sufferat hostem,

327 senio *corr. in genio m. pr. in Vaticano 3421*; genio
CPTF || 329 quocumque *F* ||

qui pacem pugnamque negat? nam foedera nulla
 cum Ricimere iacit. quem cur nimis oderit, audi.
 incertum crepat ille patrem, cum serva sit illi
 certa parens; nunc, ut regis sit filius, effert
 360 matris adulterium. tum livet, quod Ricimerem
 in regnum duo regna vocant; nam patre Suebus,
 a genetrice Getes. simul et reminiscitur illud,
 quod Tartesiacis avus huius Vallia terris
 Vandalias turmas et iuncti Martis Halanos
 365 stravit et occiduam texere cadavera Calpen.
 quid veteres narrare fugas, quid damna priorum?
 Agrigentini recolit dispendia campi.
 inde furit, quod se docuit satis iste nepotem
 illius esse viri, quo viso, Vandale, semper
 370 terga dabas. nam non Siculis illustrior arvis
 tu, Marcelle, redis, per quem tellure marique
 nostra Syracusios presserunt arma penates;
 nec tu, cui currum Curii superare, Metelle,
 contigit, ostentans nobis elefanta frequentem,
 375 grex niger albentes tegetet cum mole iugales
 auctoremque suum celaret pompa triumphi.
 Noricus Ostrogothum quod continet, iste timetur;
 Gallia quod Rheni Martem ligat, iste pavori est;
 quod consanguineo me Vandalus hostis Halano
 380 diripuit radente, suis hic ultus ab armis.
 sed tamen unus homo est nec tanta pericula solus
 tollere, sed differre potest: modo principe nobis
 est opus armato, veterum qui more parentum
 non mandat sed bella gerat, quem signa moventem
 385 terra vel unda tremant, ut tandem iure recepto
 Romula desuetas moderentur classica classes.⁷
 Audiit illa pater, simul annuit. itur in urbem.
 continuo videt ipse deam, summissus adorat,
 pectus et exertam tetigerunt cornua mammam;

372 *syracusios codd.*; cf. *Auson. XVIII, 2, 304*; *Claudian. c. LXVIII, 6*; *Syracosios Luc. Mueller* || 382 sed] si *Buecheler* ||

- 390 mandatas fert inde preces. quas diva secuta
 apparat ire viam. laxatos torva capillos
 stringit et inclusae latuerunt casside turres;
 infula laurus erat. bullis hostilibus asper
 applicat a laeva surgentem balteus ense.
- 395 inseritur clipeo victrix manus; illius orbem
 Martigenae, lupa, Thybris, Amor, Mars, Ilia complent.
 fibula mordaci refugas a pectore vestes
 dente capit. micat hasta minax, quercusque trophaeis
 curva tremit placitoque deam sub fasce fatigat.
- 400 perpetuo stat planta solo, sed fascia primos
 sistitur ad digitos, retinacula bina cothurnis
 mittit in adversum vincto de fomite pollex,
 quae stringant crepidas et concurrentibus ansis
 vincloꝝum pandas texant per crura catenas.
- 405 ergo, sicut erat, liquidam transvecta per aethram
 nascentis petiit tepidos Hyperionis ortus.
- Est locus Oceani, longinquis proximus Indis,
 axe sub Eoo, Nabataeum tensus in Eurum:
 ver ibi continuum est, interpellata nec ullis
- 410 frigoribus pallescit humus, sed flore perenni
 picta peregrinos ignorant arva rigores;
 halant rura rosis, indiscriptosque per agros
 fragrat odor; violam, cytisum, serpylla, ligustrum,
 lilia, narcissos, casiam, colocasia, caltas,
- 415 costum, malobathrum, myrrhas, opobalsama, tura
 parturiunt campi; nec non pulsante senecta
 hinc rediviva petit vicinus cinnama Phoenix.
 hic domus Aurorae rutilo crustante metallo
 bacarum praefert leves asprata lapillos.
- 420 diripiunt diversa oculos et ab arte magistra
 hoc vincit, quodcumque vides; sed conditur omnis
 sub domina praesente decor, nimioque rubore

399 placitoque *Drakenborch*, placidoque *codd.* || 402 iuncto
CF || 412 indiscriptosque *ego (item Luetjohann)*, indescriptos-
 que *codd.* || 413 fragrat *F*, flagrat *CPT* || 419 profert *C* ||

- gemmarum varios perdit, quia possidet, ignes.
 fundebat coma pexa crocos flexoque lacerto
 425 lutea depressus comebat tempora pecten.
 fundebant oculi radios; color igneus illis,
 non tamen ardor erat, quamvis de nocte recussa
 excepti soleant sudorem fingere rores.
 pectora bis cingunt zonae, parvisque papillis
 430 invidiam facit ipse sinus; pars extima pepli
 perfert puniceas ad crura rubentia rugas.
 sic regina sedet solio; sceptri vice dextram
 lampadis hasta replet; Nox adstat proxima divae,
 iam refugos conversa pedes, ac pone tribunal
 435 promit Lux summum vix intellecta cacumen.
 hinc Romam liquido venientem tramite cernens
 exiit propere et blandis prior orsa loquelis:
 'quid, caput o mundi,' dixit, 'mea regna revisis?
 quidve iubes?' paulum illa silens atque aspera miscens
 440 mitibus haec coepit: 'venio (desiste moveri
 nec multum trepida), non ut mihi pressus Araxes
 imposito sub ponte fluat nec ut ordine prisco
 Indicus Ausonia potetur casside Ganges,
 aut ut tigriferi pharetrata per arva Niphatis
 445 depopuletur ovans Artaxata Caspia consul.
 non Pori modo regna precor nec ut hisce lacertis
 frangat Hydaspes aries inpactus Erythras.
 non in Bactra feror nec committentia pugnas
 nostra Semiramiae rident ad classica portae.
 450 Arsacias non quaero domus nec tessera castris
 in Ctesiphonta datur. totum hunc tibi cessimus axem:
 et nec sic mereor, nostram ut tueare senectam?
 omne, quod Euphraten Tigrimque interiacet, olim
 sola tenes: res empta mihi est de sanguine Crassi,
 455 ad Carrhas pretium scripsi; nec inulta remansi

446 Pori *Sirmond.*; phari *CPT*, pharii *F* || 449 strident
vulgo || 451 ctisiphonta *C*, tisifonta *PT*, tesifonta *F*; cf. *ep. IX*,
 13, 5 v. 21 ||

- aut periit sic emptus ager; si fallo, probasti,
 Ventidio mactate Sapor. nec sufficit istud:
 Armenias Pontumque dedi, quo Marte petikum,
 dicat Sylla tibi; forsā non creditur uni:
 460 consule Lucillum. taceo iam Cycladas omnes:
 adquisita meo servit tibi Creta Metello.
 transcripsi Cilicas: hos Magnus fuderat olim.
 adieci Syriae, quos nunc moderaris, Isauros:
 hos quoque sub nostris domuit Servilius armis.
 465 concessi Aetolos veteres Acheloiāque arva,
 transfudi Attalicum male credula testamentum,
 Epirum retines: tu scis, cui debeat illam
 Pyrrhus. in Illyricum specto te mittere iura
 ac Macetum terras: et habes tu, Paule, nepotes.
 470 Aegypti frumenta dedi: mihi vicerat olim
 Leucadiis Agrippa fretis. Iudaea tenetur
 sub ditione tua, tamquam tu miseris illuc
 insignem cum patre Titum. tibi Cypria merces
 fertur: pugnaces ego pauper laudo Catones.
 475 Dorica te tellus et Achaica rura tremiscunt,
 tendis et in bimarem felicia regna Corinthon:
 dic, Byzantinus quis rem tibi Mummius egit?
 Sed si forte placet veteres sopire querelas,
 Anthemium concede mihi. sit partibus istis
 480 Augustus longumque Leo; mea iura gubernet,
 quem petii; patrio vestiri murice natam
 gaudeat Euphemiam sidus divale parentis.
 adice praeterea privatum ad publica foedus:
 sit socer Augustus genero Ricimere beatus;
 485 nobilitate micant: est vobis regia virgo,
 regius ille mihi. si concors annuis istud,
 mox Libyam sperare dabis. circumspice taedas
 antiquas: par nulla tibi sic copula praesto est.
 proferat hic veterum thalamos discrimine partos
 490 Graecia, ni pudor est: reparatis Pisa quadrigis

suscitet Oenomaum, natae quem fraude cadentem
 cerea destituit resolutis axibus obex;
 procedat Colchis prius agnita virgo marito
 crimine quam sexu; spectet de carcere circi
 495 pallentes Atalanta procos et poma decori
 Hippomenis iam non pro solo colligat auro;
 Deianira, tuas Achelous gymnade pinguis
 illustret taedas et ab Hercule pressus anhelus
 lassatum foveat rivis rivalibus hostem:
 500 quantumvis repetam veteris conubia saeculi,
 transcendunt hic heroas, heroidas illa.
 hos thalamos, Ricimer, Virtus tibi pronuba poscit
 atque Dionaeam dat Martia laurea myrtum.
 ergo age, trade virum non otia pigra foventem
 505 deliciisque gravem, sed quem modo nauticus urit
 aestus Abydenique sinus et Sestias ora
 Hellespontiacis circumclamata procellis;
 quas pelagi fauces non sic tenuisse vel illum
 crediderim, cui ruptus Athos, cui remige Medo
 510 turgida silvosam currebant vela per Alpem;
 nec Lucullanis sic haec freta cincta carinis,
 segnis ad insignem sedit cum Cyzicon hostis,
 qui cogente fame cognata cadavera mandens
 vixit morte sua. sed quid mea vota retardo?
 515 trade magis? tum pauca refert Tithonia coniunx:
 'duc age, sancta parens, quamquam mihi maximus usus
 invicti summique ducis, dum mitior extes
 et non disiunctas melius moderemur habenas.
 nam si forte placet veterum meminisse laborum,
 520 et qui pro patria vestri pugnaret Iuli,
 ut nil plus dicam, prior hinc ego Memnona misi.'
 Finierant; geminas iunxit Concordia partes,
 electo tandem potitur quod principe Roma.
 nunc aliquos voto simili vel amore, vetustas,

500 veteris repetam *F* || 501 heroidas *vulgo*, heroides *codd.*
 || 506 sestus *PT*, astus *F* ||

525 te legisse crepa, numquam non invida summis
 emeritisque viris. Brenni contra arma Camillum
 profer ab exilio Cincinnatoque secures
 expulso Caesone refer flentemque parentem
 a rastris ad rostra roga, miseroque tumultu
 530 pelle prius, quos victa petas; si ruperit Alpes
 Poenus, ad afflictos condemnatosque recurre;
 improbus ut rubeat Barcina clade Metaurus,
 multatus tibi consul agat, qui milia fundens
 Hasdrubalis, rutilum sibi cum fabricaverit ensem,
 535 concretum gerat ipse caput. longe altera nostri
 gratia iudicii est: scit se non laesus amari.

Sed mea iam nimii propellunt carbasa flatus;
 siste, Camena, modos tenues, portumque petenti
 iam placido sedeat mihi carminis ancora fundo.
 540 at tamen, o princeps, quae nunc tibi classis et arma
 tractentur, quam magna geras quam tempore parvo,
 si mea vota deus produxerit, ordine recto
 aut genero bis mox aut te ter consule dicam.
 nam modo nos iam festa vocant, et ad Ulpia poscunt
 545 te fora, donabis quos libertate, Quirites,
 quorum gaudentes exceptant verbera malae.
 perge, pater patriae, felix atque omine fausto
 captivos vincture novos absolve vetustos.

III.

AD LIBELLUM.

Quid faceret laetas segetes, quod tempus amandum
 messibus et gregibus, vitibus atque apibus,
 ad Maecenatis quondam sunt edita nomen;
 hinc, Maro, post audes arma virumque loqui.
 5 at mihi Petrus erit Maecenas temporis huius;

II 537 sed *Luetjohann*, et *codd.* || III 1 mandum *P^a*, amando *M^a*; an amicum? *cf. Stat. silv. V, 2, 38sq.* quod tempus amicum fraudibus || 5 at] hoc *M* ||

nam famae pelagus sidere curro suo.
 si probat, emittit, si damnat carmina, celat,
 nec nos ronchisono rhinocerote notat.
 i, liber: hic nostrum tutatur, crede, pudorem;
 10 hoc censore etiam displicuisse placet.

IV.

PRAEFATIO PANEGYRICI DICTI DOMINO IMPERATORI
 CAESARI IULIO VALERIO MAIORIANO AUGUSTO.

Tityrus ut quondam patulae sub tegmine fagi
 volveret inflatos murmura per calamos,
 praestitit afflicto ius vitae Caesar et agri,
 nec stetit ad tenuem celsior ira reum;
 5 sed rus concessum dum largo in principe laudat,
 caelum pro terris rustica Musa dedit;
 nec fuit inferius Phoebéia dona referre:
 fecerat hic dominum, fecit et ille deum.
 et tibi, Flacce, acies Bruti Cassique secuto
 10 carminis est auctor, qui fuit et veniae.
 sic mihi diverso nuper sub Marte cadenti
 iussisti erecto, victor, ut essem animo.
 serviat ergo tibi servati lingua poetae
 atque meae vitae laus tua sit pretium.
 15 non ego mordaci fodiam modo dente Maronem
 nec civem carpam, terra Sabella, tuum.
 res minor ingenio nobis, sed Caesare maior;
 vincant eloquio, dummodo nos domino.

V.

PANEGYRICUS.

Concipe praeteritos, respublica, mente triumphos:
 imperium iam consul habet, quem purpura non plus

IV 2 solveret *C* || 12 erecto victor *Leo*, victor victor *codd.*
 (placido victor *vulgo*); cf. c. XXIII, 19 ||

quam lorica operit, cuius diademata frontem
 non luxu sed lege tegunt, meritisque laborum
 5 post palmam palmata venit; decora omnia regni
 accumulans fasces et princeps consule crescit.
 personat ergo tuum caelo, rure, urbibus, undis
 exultans Europa sophos, quod rector haberis,
 victor qui fueras. fateor, trepidaverat orbis,
 10 dum non vis vicisse tibi nimioque pudore,
 quod regnum mereare, doles tristisque repulsa
 non moderanda subis, quae defendenda putasti.

Sederat exerto bellatrix pectore Roma,
 cristatum turrita caput, cui pone capaci
 15 casside prolapsus perfundit terga capillus.
 laetitiam censura manet terrorque pudore
 crescit, et invita superat virtute venustas.
 ostricolor pepli textus, quem fibula torto
 mordax dente forat; tum quicquid mamma refundit
 20 tegminis, hoc patulo concludit gemma recessu.
 hinc fulcit rutilus spatioso circite laevum
 umbo latus; videas hic crasso fusa metallo
 antra Rhaeae fetamque lupam, quam fauce resecta
 blandiri quoque terror erat; quamquam illa vorare
 25 Martigenas et picta timet; pars proxima Thybrim
 exprimit; hic scabri fusus sub pumice tofi
 proflabat madidum per guttura glauca soporem;
 pectus palla tegit, quam neverat Ilia coniunx,
 liquenti quae iuncta toro vult murmura lymphis
 30 tollere et undosi somnum servare mariti.
 ista micant clipeo; cuspis trabe surgit eburna,
 ebria caede virum. propter Bellona trophaeum
 exstruit et quercum captivo pondere curvat.
 consurgit solium saxi, quae caesa rubenti
 35 Aethiopum de monte cadunt, ubi sole propinquo
 nativa exustas afflavet purpura rupes.
 iungitur hic Synnas, Nomadum lapis additur istic,

6 crescens *M* || 19 forat *Wilamowitz*, vorat *codd.* ||

antiquum mentitus ebur; post caute Laconum
 marmoris herbosi radians interviret ordo.
 40 ergo ut se mediam solio dedit, advolat omnis
 terra simul. tum quaeque suos provincia fructus
 exposuit: fert Indus ebur, Chaldaeus amomum,
 Assyrius gemmas, Ser vellera, tura Sabaeus,
 Atthis mel, Phoenix palmas, Lacedaemon olivum,
 45 Arcas equos, Epirus equas, pecuaria Gallus,
 arma Chalybs, frumenta Libys, Campanus Iacchum,
 aurum Lydus, Arabs guttam, Panchaia myrrham,
 Pontus castorea, blattam Tyrus, aera Corinthus;
 Sardinia argentum, naves Hispania defert,
 50 fulminis et lapidem; scopulos iaculabile fulgur
 fucat et accensam silicem fecunda maritat
 ira deum; quotiens caelum se commovet illic,
 plus ibi terra valet. subito flens Africa nigras
 procubuit lacerata genas et cernua frontem
 55 iam male fecundas in vertice fregit aristas
 ac sic orsa loqui: 'venio pars tertia mundi,
 infelix felice uno. famula satus olim
 hic praedo et dominis extinctis barbara dudum
 sceptrum tenet tellure mea penitusque fugata
 60 nobilitate furens quod non est non amat hospes.
 o Latii sopite vigor, tua moenia ridet
 insidiis cecidisse suis: non concutis hastam?
 non pro me vel capta doles? tua nempe putantur
 surgere fata malis et celsior esse ruina.
 65 sed melius, quod terror abit: iam vincere restat,
 si pugnas, ut victa soles. Porsenna superbum
 Tarquinium inpingens complevit milite Tusco
 Ianiculum quondam; sed dum perrumpere portas
 obsidione parat, totam te pertulit uno

38 post] de *T* || 46 Libys *vulgo*, libes *codd.* || v. 48 om. *P*
 || 56 post loqui *add.* est *CPTF*; sed cf. *Verg. Aen. VI, 125*;
Ovid. Met. IV, 320; *Claud. XVIII, 391*; *Avit. carn. II, 240* ||
 58 et malit *delere Luetjohann* || 60 o spes *Vatican. 3421* ||
 65 quo *CPTF*, cum (*quom*) *Gustafsson* | abiit *MCT* ||

- 70 Coelitis in clipeo; presserunt milia solum
 multa virum pendente via; nec ponte soluto,
 cum caderet, cecidit. rex idem denique morte
 admonitus scribae didicit sibi bella moveri
 non solum cum bella forent; mox pace petita
 75 in regnum rediit, non tam feriente fugatus
 quam flagrante viro. steterat nam corde gelato
 Scaevola et apposito dextram damnaverat igni,
 plus felix peccante manu, cum forte satelles
 palleret constante reo tormentaue capti
 80 is fugeret, qui tortor erat. Brennum tremuisti,
 post melior: quodcumque tuum est, quodcumque vocaris,
 iam solus Tarpeius erat; sed reppulit unus
 tum quoque totam aciem, Senones dum garrulus anser
 nuntiat et vigilat vestrum sine milite fatum.
 85 me quoque (da veniam, quod bellum gessimus olim)
 post Trebiam Cannasque domas, Romanaque tecta
 Haunibal ante meus quam nostra Scipio vidit.
 quid merui? fatis cogor tibi bella movere,
 cum volo, cum nolo. trepidus te territat hostis,
 90 sed tutus claudente freto, velut hispidus alta
 sus prope tesqua iacet claususque cacuminat albis
 os nigrum telis gravidum; circumlatrat ingens
 turba canum, si forte velit concurrere campo;
 ille per obiectos vepres tumet atque superbit,
 95 vi tenuis fortisque loco, dum proximus heia
 venator de colle sonat: vox nota magistri
 lassatam reparat rabiem; tum vulnera caecus
 fastidit sentire furor. quid proelia differs?
 quid mare formidas, pro cuius saepe triumphis
 100 et caelum pugnare solet? quid quod tibi princeps
 est nunc praeterea eximius, quem saecula clamant

87 vidit Scipio nostra *C* (*de nostrā cf. c. XVII, 2 et Luc. Mueller de re metr. p. 319 sq.*) | nostrans *M* || 94 timet *M*^a*CP* *TF* || 96 sonet *TCPF* || 101 praeterea *M*] praetura *CPTF*; est nunc eximius quem praescia saecula clamant *codd. Bernensis et Parisinus 2782* (*hic tamen et n. eximus*) ||

venturum excidio Libyae, qui tertius ex me
accipiet nomen? debent hoc fata labori,
Maoriane, tuo. quem cur conscendere classem
105 ac portus intrare meos urbemque subire,
si iubeas, cupiam, paucis ex ordine labor.

Fertur, Pannoniae qua Martia pollet Acincus,
Illyricum rexisse solum cum tractibus Histri
huius avus; nam Theodosius, quo tempore Sirmi
110 Augustum sumpsit nomen, per utramque magistrum
militiam ad partes regni venturus Eoas
Maorianum habuit. Latiis sunt condita fastis
facta ducis, quotiens Scythicis illata colonis
classica presserunt Hypanim, Peucenque rigentem
115 mente salutatis irrisit lixa pruinis.
hunc socerum pater huius habet, vir clarus et uno
culmine militiae semper contentus, ut unum
casibus in dubiis iunctus sequeretur amicum.
non semel oblatis temptavit fascibus illum
120 Actio rapere aula suo, sed perstitit ille,
maior honoratis: coepit pretiosior esse
sic pretio non capta fides. erat ille, quod olim
quaestor consulibus: tractabat publica iure
aera suo; tantumque modum servabat, ut illum
125 narraret rumor iam rebus parcere nati.

Senserat hoc sed forte ducis iam livida coniunx
augeri famam pueri, suffusaque bili
coxerat internum per barbara corda venenum.
ilicet explorat caelum totamque volutis
130 percurrit mathesim numeris, interrogat umbras,
fulmina rimatur, fibras videt, undique gaudens
secretum rapuisse deo. sic torva Pelasgum
Colchis in aplustri steterat trepidante marito
Absyrtum sparsura patri facturaque caesi

105 urbèsque *M* || 112 Lati *Mommsen* || 115 mente] monte
T, expectes ipse (*Mommsen*) || 116 et uno *TF*] euno *P*, eunon
M, eunon *C* || 123 iura *M^aPTF* || 124 aere *PF* || 125 gnati
M || 126 hoc] his *M* || 130 mathesin *C* ||

- 135 germani plus morte nefas, dum funere pugnat
 et fratrem sibi tela facit; vel cum obruit ignem
 taurorum plus ipsa calens textitque trementem
 frigida flamma virum, quem defendente veneno
 inter flagrantes perhibent alsisse iuencos.
- 140 ergo animi dudum impatiens, postquam audiit isti
 imperium et longum statui, laniata lacertos
 ingreditur, qua strata viri, vocemque furentem
 his rumpit: 'secure iaces, oblite tuorum,
 o piger: et mundo princeps (sic saecula poscunt)
- 145 Maiorianus erit; clamant hoc sidera signis,
 hoc homines votis. isti quid sidera quaero,
 fatum aliud cui fecit amor? nil fortius illo.
 et puer est cupidus numquam, sed parcus habendi,
 pauper adhuc iam spargit opes, ingentia suadet
- 150 consilia et sequitur, totum quod cogitat altum est,
 urget quod sperat. ludum si forte retexam,
 consumpsit, quicquid iaculis fecisse putaris,
 istius una dies: tribus hunc tremuere sagittis
 anguis, cervus, aper. non sic libravit in hostem
- 155 spicula, qui nato serpentis corpore cincto
 plus timuit, cum succurrit, dum iactibus isdem
 interitum vitamque daret stabilemque teneret
 corde tremente manum, totamque exiret in artem
 spe propiore metus, dans inter membra duorum
- 160 unius mortem. libeat decernere caestu:
 cessit Eryx Siculus, simili nec floruit arte
 Sparta, Therapnaea pugilem cum gymnade pinguem
 stratus Bebryciis Amycus suspexit harenis. .
 qui vigor in pedibus! frustra sibi natus Ofelte
- 165 Sicaniam tribuit palmam, plantasque superbas
 haud ita per siccam Nemeen citus extulit Arcas,
 cuius in Aetolo volitantem pulvere matrem

143 rumpit *Luctjohann*, rupit *codd.*; cf. *Verg. Aen. II, 129; III, 246; XI, 377* || 152 consumit *TCPF* || 167 matrem *M^a*] martem *M^bT^aCPF* vel currum *T^b* ||

- horruit Hippomenes, multo qui caespite circi
 contemptu praemissus erat, cum carceris antro
 170 emicuit pernix populo trepidante virago,
 nil toto tactura gradu, cum pallidus ille
 respiceret medium post se decrescere campum
 et longas ad signa vias flatuque propinquo
 pressus in hostili iam curreret anxius umbra,
 175 donec ad anfractum metae iam iamque relictus
 concita ter sparso fregit vestigia pomo.
 qui videt hunc equitem, Ledaem spernit alumnum
 ac iuvenem, Sthenoboea, tuum, cui terga vetustas
 pennati largitur equi Lyciamque Chimaeram
 180 quem superasse refert, vulnus cum sustulit unum
 tres animas. vitam tum si tibi fata dedissent,
 Maioriane ferox, vetuisses Castora frenos,
 Pollucem caestus, Alconem spicula nosse,
 Bellerofonteis insultaturus opimis.
 185 si clipeum capiat, vincit Telamone creatum,
 qui puppes inter Graias contra Hectoris ignem
 ipsam etiam infidi classem defendit Ulixis.
 missile si quanto iaculetur pondere quaeris,
 segnius insertae trepidans pro fasce Camillae
 190 excussit telum Metabus, nec turbine tanto
 stridula Pelidae per Troilon exiit ornus;
 nec sic heroum tardantem busta Creontem
 Atticus Aegides rupit Marathonide quercu;
 nec sic intortum violatae Phoebados ultrix
 195 in Danaos fulmen iecit, cum Graecia Troiae
 noctem habuit similemque facem fixusque Caferei
 cautibus inter aquas flammam ructabat Oileus.
 parva loquor. quid quod, quotiens tibi bella geruntur,
 discipulus, non miles adest? et fingit alumnum:
 200 aemulus econtra spectat. quod viceris, odit

169 contempto *CTF*, contento *P* || 180 sustulit] subripit
T^a, suscipit *T^bCPF* || 194 viciatae *M*; cf. c. VII, 62 || 199 et]
 ei *M* ||

et quos vincis, amat. totus dormitat ad istum
 magnus Alexander, patris quem gloria torsit.
 quid faciam infelix? nato quae regna parabo
 exclusa sceptris Geticis, respublica si me
 205 praeterit et parvus super hoc Gaudentius huius
 calcatur fati? istum iam Gallia laudat
 quodque per Europam est. rigidis hunc abluit undis
 Rhenus, Arar, Rhodanus, Mosa, Matriona, Sequana,
 Ledus,
 Clitis, Elaris, Atax, Vacalis; Ligerimque bipenni
 210 excisum per frustra bibit. cum bella timentes
 defendit Turonos, aberas; post tempore parvo
 pugnastis pariter, Francus qua Cloio patentes
 Atrebatum terras pervaserat. hic coeuntes
 claudebant angusta vias arcuque subactum
 215 vicum Helenam flumenque simul sub tramite longo
 artus suppositis trabibus transmiserat agger.
 illic te posito pugnabat ponte sub ipso
 Maiorianus eques. fors ripae colle propinquo
 barbaricus resonabat hymen Scythicisque choreis
 220 nubebat flavo similis nova nupta marito.
 hos ergo, ut perhibent, stravit; crepitabat ad ictus
 cassis et oppositis hastarum verbera thorax
 arcebat squamis, donec conversa fugatus
 hostis terga dedit; plaustris rutilare videres
 225 barbarici vaga festa tori coniectaque passim
 fercula captivasque dapes cirroque madente
 ferre coronatos redolentia sarta lebetas.
 ilicet increscit Mavors thalamique refringit
 plus ardens Bellona faces; rapit esseda victor
 230 nubentemque nurum. non sic Pholoetica monstra
 atque Pelethronios Lapithas Semeleius Euan
 miscuit, Haemonias dum flammant orgia matres

203 gnato *M* || 204 a sceptris *M* || 205 proterit *Gustafsson*
 || 209 olitis *Bernensis et Parisinus 2782* || 210 frustra *CPT F*
 || 212 francis *CPT*, fracis *F* || 226 captivas vestes *PT F* ||

et Venerem Martemque cient ac prima cruentos
 consumunt ad bella cibos Bacchoque rotato
 235 pocula tela putant, cum crudescente tumultu
 polluit Emathium sanguis Centauricus Othryn.
 nec plus nubigenum celebrentur iurgia fratrum:
 hic quoque monstra domat, rutili quibus arce cerebri
 ad frontem coma tracta iacet nudataque cervix
 240 saetarum per damna nitet, tum lumine glauco
 albet aquosa acies ac vultibus undique rasis
 pro barba tenues perarantur pectine cristae.
 strictius assutae vestes procera coercent
 membra virum, patet his altato tegmine poples,
 245 latus et angustam suspendit balteus alvum.
 excussisse citas vastum per inane bipennes
 et plagae praescisse locum clipeosque rotare
 ludus et intortas praecedere saltibus hastas
 inque hostem venisse prius; puerilibus annis
 250 est belli maturus amor. si forte premantur
 seu numero seu sorte loci, mors obruit illos,
 non timor; invicti perstant animoque supersunt
 iam prope post animam. tales te teste fugavit
 et laudante viros. quisnam ferat? omnia tecum,
 255 te sine multa facit. pugnant pro principe cuncti:
 quam timeo, ne iam iste sibi! si regna tenebit,
 huic vincis, quodcumque domas. nil fata relinquunt
 hic medium: percussor enim si respuis esse,
 servus eris. certe recto si tramite servat
 260 sidera Chaldaeus, novit si gramina Colchus,
 fulgura si Tuscus, si Thessalus elicit umbras,
 si Lyciae sortes sapiunt, si nostra volatu
 fata loquuntur aves, doctis balatibus Hammon
 si sanctum sub Syrte gemit, si denique verum,
 265 Phoebe, Themis, Dodona, canis, post tempora nostra

255 cuncti *M*] multi *CPTF*; cf. *Pacati paneg.* 10 alios
 imperatori pugnare, te tibi || 257 vincas *PT* || 263 om. *P* | lo-
 cuntur *codd.* ||

Iulius hic Augustus erit. coniunctus amore
 praeterea est iuveni, grandis quem spiritus armat
 regis avi. quo te vertas? ad culmina mundi
 hic fatum fert, ambo animum. consurge simulque
 270 aggredere ignaros; neutrum mactare valebis,
 si iubeas utrumque mori; sed nocte dolosas
 blanditias uni, ferro tamen iste petatur.
 quid loquor incassum? nihil est, quod tanta cavemus:
 ut regnet, victurus erit! commotus in iras
 275 Aetius sic pauca refert: 'compesce furentis
 impia vota animi. mortem mandare valebo
 insontis, taceam nostri? quisquamne precatur,
 ut sine criminibus crimen fiat bene nasci?
 ad poenam quis fata vocet? tua viscera ferro,
 280 Maioriane, petam, Phoebus si nocte refulget,
 Luna die, duplex ponto si plaustra novatur
 Parrhasis, Atlantem Tanais, si Bagra da cernit
 Caucason, Hercynii nemoris si stipite lintris
 texta Nabataeum pro Rheno sulcat Hydaspem,
 285 si bibit Hispanus Gangem tepidisque ab Erythris
 ad Tartesiacum venit Indus aquator Hiberum,
 si se Pollucis perfundit sanguine Castor,
 Thesea Pirithoi, Pyladen si stravit Orestae
 vel furibunda manus, raperet cum Taurica sacra
 290 matricida pius. sed ne sprevisse dolorem
 forte tuum videar, vivat careatque parumper
 militia. heu potuit nobis, nisi triste putasses,
 fortunam debere suam.' sic fatur et illum
 rure iubet patrio suetos mutare labores,
 295 fatorum currente rota, quo disceret, agri
 quid possessorem maneat, quos denique mores
 ius civile paret, ne solam militis artem
 ferret ad imperium. suspenderat ilicet arma

284. 285 *om.* *T* || 285 *gangem PTF* || 288 *pirithous CTF*,
pyrithous P || 292 *om.* *C* || 295 *qua M* | agri *Luetjohann*, *agro*
codd. ||

- emeritus iuvenis, sterilis ieiunia terrae
 300 vomere fecundans. sic quondam consule curvo
 vertebas campos, paulum si pace sequestra
 classica laxasses, fortis cui laeva regebat
 stivam post aquilas, humili dum iuncta camino
 victoris fumum biberet palmata bubulci.
- 305 Principis interea gladio lacrimabile fatum
 clauserat Aetius; cuius quo tutius ille
 magna Palatinis coniungeret agmina turmis,
 evocat hunc precibus. sed non se poena moratur
 sanguinis effusi (numerum collegerat ergo,
 310 non animum populi): ferri mala crimina ferro
 solvit et in vestram plus concidit ille ruinam.
 iam tunc imperium praesentis principis aurea
 volvebant bona fata colu; sed publica damna
 invidiam fugere viri. quicumque fuerunt
 315 nomen in Augustum lecti, tenere relictum
 Caesaribus solium: postquam tu capta laboras,
 hic, quod habet, fecit. Traianum Nerva vocavit,
 cum pignus iam victor erat; Germanicus esset
 ut titulis, meritis fuerat. res ordine currit;
 320 hanc ambit famam, quisquis sic incipit. olim
 post Capreas Tiberi, post turpia numina Gai,
 censuram Claudii, citharam thalamosque Neronis,
 post speculi immanis pompam, quo se ille videbat
 hinc turpis, quod pulcher, Otho, post quina Vitelli
 325 milia famosi ventris damnata barathro,
 his titulis princeps lectus similique labore
 Vespasianus erat. sed ne fortasse latronis
 me clausam virtute putes, consumpsit in illo
 vim gentis vitae vitium; Scythicam feritatem
 330 non vires, sed vota tenent, spoliisque potitus
 immensis robur luxu iam perdidit omne,
 quo valuit, dum pauper erat. mea viscera pro se
 in me nunc armat; laceror tot capta per annos

iure suo, virtute mea, fecundaque poenis,
 335 quos patiar, pario. propriis nil conficit armis:
 Gaetulis, Nomadis, Garamantibus Autololisque,
 Arzuge, Marmarida, Psylo, Nasamone timetur
 segnis, et ingenti ferrum iam nescit ab auro.
 ipsi autem color exsanguis, quem crapula vexat
 340 et pallens pinguedo tenet, ganeaue perenni
 pressus acescentem stomachus non explicat auram.
 par est vita suis; non sic Barcaeus opimam
 Hannibal ad Capuam periit, cum fortia bello
 inter delicias mollirent corpora Baiæ
 345 et, se Lucrinas qua vergit Gaurus in undas,
 brachia Massylus iactaret nigra natator.
 atque ideo hunc dominum saltem post saecula tanta
 ultorem mihi redde, precor, ne dimicet ultra
 Carthago Italiam contra.' sic fata dolore
 350 ingemuit lacrimisque preces adiuvit obortis.
 his haec Roma refert: 'longas succinge querelas,
 o devota mihi: vindex tibi nomine divum
 Maiorianus erit. sed paucis pauca retexam.
 ex quo Theodosius communia iura fugato
 355 reddidit auctoris fratri, cui guttura fregit
 post in se vertenda manus, mea Gallia rerum
 ignoratur adhuc dominis ignaraque servit.
 ex illo multum periit, quia principe clauso,
 quisquis erat, miseri diversis partibus orbis
 360 vastari sollemne fuit. quae vita placeret,
 cum rector moderandus erat? contempta tot annos
 nobilitas iacuit: pretium respublica forti
 rettulit invidiam. princeps haec omnia noster
 corrigit atque tuum vires ex gentibus addens
 365 ad bellum per bella venit; nam maximus isse est,

336 Autololisque *vulgo*, autoloisque (autholoisque) *codd.*
 || 348 victorem *M* || 350 adiungit *P* || 352 numine *T* ||
 353 paucis *vulgo*, parvis *codd.* (*in ras. P^b*) | parva *C* || 359 quis-
 quid *C^a*, quicquid *C^bT* || 361 moderans derat *Mommsen* ||

- non pugnasse labor. terimus cur tempora verbis?
 pervenit et vincit.' tali sermone peractum
 concilium, verbisque deae famulante metallo
 aurea concordēs traxerunt fila sorores.
- 370 Hos me, quos cecini, Romae Libyaeque labores
 vota hominum docuere loqui; iam tempus ad illa
 ferre pedem, quae fanda mihi vel Apolline muto:
 pro Musis Mars vester erit. conscenderat Alpes
 Raetorumque iugo per longa silentia ductus
- 375 Romano exierat populato trux Alamannus
 perque Cani quondam dictos de nomine campos
 in praedam centum novies dimiserat hostes.
 iamque magister eras: Burconem dirigis illo
 exigua comitante manu. sed sufficit istud,
- 380 cum pugnare iubes; certa est victoria nostris
 te mandasse acies; peragit fortuna triumphum
 non populo, sed amore tuo; nolo agmina campo,
 quo mittis paucos. felix te respicit iste
 eventus belli. certatum est iure magistri,
- 385 Augusti fato nuper: post hostis aperto
 errabat lentus pelago, postquam ordine vobis
 ordo omnis regnum dederat, plebs, curia, miles,
 et collega simul. Campanam flantibus Austris
 ingrediens terram securum milite Mauro
- 390 agricolam aggreditur; pinguis per transtra sedebat
 Vandalus opperiens praedam, quam iusserat illuc
 captivo capiente trahi. sed vestra repente
 inter utrumque hostem dederant sese agmina planis,
 quae pelagus collemque secant portumque reducto
- 395 efficiunt flexu fluvii. perterrita primum
 montes turba petit, trabibus quae clausa relictis
 praedae praeda fuit; tum concitus agmine toto

368 concilium] concilium est *CF* || 372 muto] vel nullo *T^b*;
cf. Martial. II, 89, 3 carmina quod scribis Musis et Apolline nullo
 || 376 canis *Lindenbrog* || 378 illuc *M^a*, illoc *M^b* || 386 postquam]
 simul *C* || 391 illic *MCP^a* || 396 radibus (*i. e. ratibus*) *M*, fort.
 recte ||

in pugnam pirata coit: pars lintre cavata
 iam dociles exponit equos, pars ferrea texta
 400 concolor induitur, teretes pars explicat arcus
 spiculaque infusum ferro latura venenum,
 quae feriant bis missa semel. iam textilis anguis
 discurrit per utramque aciem, cui guttur adactis
 turgescit zephyris; patulo mentitur hiatu
 405 iratam pictura famem, pannoque furorem
 aura facit, quotiens crassatur vertile tergum
 flatibus, et nimium iam non capit alvus inane.
 at tuba terrisono strepuit grave rauca fragore,
 responsat clamor lituis, virtusque repente
 410 ignavis vel parva furit. cadit undique ferrum,
 hinc tamen in iugulos: hunc torta falarica iactu
 proterit, ad mortem vix cessatura secundam;
 hunc conti rotat ictus; equo ruit aclyde fossus
 ille veruque alius; iacet hic simul alite telo,
 415 absentem passus dextram; pars poplite secto
 mortis ad invidiam vivit, partemque cerebri
 hic galeae cum parte rapit, fortique lacerto
 dissicit ancipiti miserabile sinciput ense.
 ut primum versis dat tergum Vandalus armis,
 420 succedit caedes pugnae: discrimine nullo
 sternuntur passim campis, et fortia quaeque
 fecit iners. trepidante fuga mare pallidus intrat
 et naves pertransit eques, turpique natatu
 de pelago ad cymbam rediit. sic tertia Pyrrhi
 425 quondam pugna fuit: caesis cum milibus illum
 Dentatus premeret, lacerae vix fragmina classis
 traxit in Epirum, qui Chaonas atque Molossos,
 qui Thracum Macetumque manus per litora vestra
 sparserat et cuius vires Oenotria pallens
 430 ipsaque, quae petiit, trepidaverat uncta Tarentus.

410 fuit *M* || 412 proterit *Luettjohann*, preterit *CP*, prae-
 terit *MTF* || 417 hinc *P* || 418 dissicit *M*] disicit (*corr. ex di-*
dicit C²)CTPF ||

hostibus expulsis campum qui maximus extat
 iam lustrare vacat; videas hic strage sub illa
 utrorumque animos: nullus non pectore caesus,
 quisquis vester erat; nullus non terga foratus,
 435 illorum quisquis. clamant hoc vulnera primi
 praedonum tum forte ducis, cui regis avari
 narratur nupsisse soror, qui pulvere caeco
 clausus et elisus pilis vestigia turpis
 gestat adhuc probrosa fugae. sic agmina vestra
 440 cum spoliis campum retinent et Marte fruuntur.
 interea duplici texis dum litore classem
 inferno superoque mari, cadit omnis in aequor
 silva tibi nimiumque diu per utrumque recisus,
 Appennine, latus, navali qui arbore dives
 445 non minus in pelagus nemorum quam mittis aquarum.
 Gallia continuis quamquam sit lassa tributis,
 hoc censu placuisse cupit nec pondera sentit,
 quae prodesse probat. non tantis maior Atrides
 Carpathium texit ratibus, cum Doricus hostis
 450 Sigeas rapturus opes Rhoeteia clausit
 Pergama; nec tantae Seston iuncturus Abydo
 Xerxes classis erat, tumidas cum sterneret undas
 et pontum sub ponte daret, cum stagna superbo
 irrupit temerata gradu turmaeque frequentes
 455 Hellespontiaco persultavere profundo;
 nec sic Leucadio classis Mareotica portu
 Actiacas abscondit aquas, in bella mariti
 dum venit a Fario dotalis turba Canopo,
 cum patrio Cleopatra ferox circumdata sistro
 460 milite vel piceo fulvas onerata carinas
 Dorida diffusam premeret Ptolomaide gaza.
 hoc tu non cultu pugnas, sed more priorum
 dite magis ferro, merito cui subiacet aurum
 divitis ignavi. tales ne sperne rebelles:

444 navali qui *ego*, navalique *codd.*, navali robore *Wilamowitz* || 447. 448 nec p. s. q. p. probat *om.* P | sensit *CTF* ||
 464 sperne labores P ||

- 465 etsi non acies, decorant tamen ista triumphos.
 nec me Lageam stirpem memorasse pigebit
 hostis ad exemplum vestri; namque auguror hisdem
 regnis fortunam similem, cum luxus in illa
 parte sit aequalis, nec peior Caesar in ista.
- 470 ilicet aggredieris, quod nullus tempore nostro
 Augustus potuit: rigidum septemplex Histri
 agmen in arma rapis. nam quicquid languidus axis
 cardine Sithonio sub Parrhase parturit Ursa,
 hoc totum tua signa pavet; Bastarna, Suebus,
- 475 Pannonius, Neurus, Chunos, Geta, Dacus, Halanus,
 Bellonotus, Rugus, Burgundio, Vesus, Alites,
 Bisalta, Ostrogothus, Procrustes, Sarmata, Moschus
 post aquilas venere tuas; tibi militat omnis
 Caucasus et Scythicae poter Tanaiticus undae.
- 480 quid faciat fortuna viri? quascumque minatur,
 has tremuit iam Roma manus; modo principe sub te,
 ne metuat, prope parva putat, nisi serviat illi,
 quod timuit regnante alio. iam castra movebas
 et te diversis stipabant milia signis:
- 485 obsequium gens una negat, quae nuper ab Histro
 rettulit indomitum solito truculentior agmen,
 quod dominis per bella caret populoque superbo
 Tuldila plectendas in proelia suggerit iras.
 hic tu vix armis positis iterum arma retractas:
- 490 Bistonides veluti Ciconum cum forte pruinas
 Ogygiis complent thiasis, seu Strymonos arvis
 seu se per Rhodopen seu, qua nimbosus in aequor
 volvit Hyperboreis in cautibus Hismarus Hebrum,
 dat somno vaga turba, simul lassata quiescunt
- 495 orgia et ad biforem reboat nec tibia flatum;
 vix requies, iam † ponte ligant, rotat enthea thyrsus
 Bassaris et maculis Erythraeae nebridos horrens

467 isdem *CTP* || 477 Pirustes *Wilamowitz* || 491 strymonis
C, strimonis *F* || 493 cotibus *M* || 496 sponte *T* | iam fronde
 ligans *Mommsen*, campos relegunt *Buecheler*, uterque dubitanter ||

excitat Odrysios ad marcida tympana mystas.
 tu tamen hanc differs poenam, sed sanguinis auctor
 500 maioris, dum parcis, eras. non pertulit ultra
 hoc pro te plus cauta manus vestrumque pudorem
 spreuit pro vobis; primi cadit hostia belli,
 quisque rebellis erat. praedam quoque dividis illis,
 mens devota quibus fuerat: quae territa servit
 505 exemplo, gaudet pretio. Pharsalica Caesar
 arva petens subitas ferro compescuit iras;
 sed sua membra secans et causae mole coactus
 flevit, quos perimit; vestris haec proficit armis
 seditio: quodcumque iubes, nisi barbarus audit,
 510 hic cadit, ut miles timeat. iam tempore brumae
 Alpes marmoreas atque occurrentia iuncto
 saxa polo rupesque vitri siccamque minantes
 per scopulos pluviam primus pede carpis et idem
 lubrica praemisso firmas vestigia conto.
 515 coeperat ad rupis medium quae maxima turba est
 interno squalere gelu, quod colle supino
 artatis conclusa viis reptare rigenti
 non poterat revoluta solo: fors unus ab illo
 agmine, canentem cuius rota triverat Histrum,
 520 exclamat: 'gladios malo et sollemne quieta
 quod frigus de morte venit; mea torpor inertii
 membra rigore ligat, quodam mihi corpus adustum
 frigoris igne perit. sequimur sine fine labori
 instantem iuvenem; quisquis fortissimus ille est
 525 aut rex aut populus, castris modo clausus aprica
 vel sub pelle iacet; nos anni vertimus usum.
 quod iubet hic, lex rebus erit; non flectitur umquam
 a coeptis damnumque putat, si temporis iras
 vel per damna timet. qua dicam gente creatum,
 530 quem Scythia non patior? cuius lac tigridis infans
 Hyrcana sub rupe bibit? quae sustulit istum
 axe meo gravior tellus? en vertice summo

- algentes cogit turmas ac frigora ridet,
 dum solus plus mente calet. cum classica regis
 535 Arctoi sequerer, Romani principis arma
 Caesareumque larem luxu torpere perenni
 audieram: dominos nil prodest isse priores,
 si rex hic quoque fortis erat.' maiora parantem
 dicere de scopulo verbis accendis amaris:
 540 'quisquis es, oppositi metuis qui lubrica clivi,
 frange cutem pendentis aquae scalptoque fluento
 sit tibi lympha gradus. turpes depone querelas:
 otia frigus habent. numquid mihi membra biformis
 Hylaei natura dedit? num Pegasus alis
 545 adiuvit, quicquid gradior, pennasque volanti
 dat Calais Zetusque mihi, quem ninguida cernis
 calcantem iam dorsa iugi? vos frigora frangunt,
 vos Alpes? iam iam studeam pensare pruinas:
 aestatem sub Syrte dabo.' sic agmina voce
 550 erigis exemploque levas primusque labores
 aggredieris, quoscumque iubes; tum cetera paret
 turba libens, servit propriis cum legibus auctor.
 Qui tibi praeterea comites quantusque magister
 militiae, vestrum post vos qui compulit agmen,
 555 sed non invitum! dignus, cui cederet uni
 Sylla acie, genio Fabius, pietate Metellus,
 Appius eloquio, vi Fulvius, arte Camillus.
 si praefecturae quantus moderetur honorem
 vir quaeras, tendit patulos qua Gallia fines,
 560 vix habuit mores similes, cui teste senatu
 in se etiam tractum commiserat Ulpinus ensem.
 qui dictat modo iura Getis, sub iudice vestro
 pellitus ravum praeconem suscipit hostis.
 quid loquar hic illum, qui scrinia sacra gubernat,
 565 qui, cum civilis dispenset partis habenas,

537 isse] desse *M* || 538 an erit? *Iuettjohann* || 546 mihi]
 suas *M* || 548 pruinas *vulgo*, ruinas *codd.* || 558 quantum *P* ||
 563 raucum *T* | suspicit *MT* | hospes *M* ||

sustinet armati curas, interprete sub quo
 flectitur ad vestras gens effera condiciones?
 quid laudare Petrum parvis, temeraria Clio,
 viribus aggredieris? cuius dignatur ab ore
 570 Caesar in orbe loqui, licet et quaestore deserto
 polleat; attamen hic nuper, placidissime princeps,
 obside percepto nostrae de moenibus urbis
 visceribus miseris insertum depulit ensem.
 et quia lassatis nimium spes unica rebus
 575 venisti, nostris, petimus, succurre ruinis
 Lugdunumque tuam, dum praeteris, aspice victor:
 otia post nimios poscit te fracta labores.
 cui pacem das, redde animum: lassata iuveni
 cervix deposito melius post sulcat aratro
 580 telluris glaebam solidae. bove, fruge, colono,
 civibus exhausta est. stantis fortuna latebat;
 dum capitur, vae quanta fuit! post gaudia, princeps,
 delectat meminisse mali. populatibus, igni
 etsi concidimus, veniens tamen omnia tecum
 585 restituis: fuimus vestri quia causa triumphii,
 ipsa ruina placet. cum victor scandere currum
 incipies crinemque sacrum tibi more priorum
 nectet muralis, vallaris, civica laurus
 et regum aspicient Capitolia fulva catenas,
 590 cum vesties Romam spoliis, cum divite cera
 pinges Cinyfii captiva mapalia Bocchi,
 ipse per obstantes populos raucosque fragores
 praecedam et tenui, sicut nunc, carmine dicam
 te geminas Alpes, Syrtes te, te mare magnum,
 595 te freta, te Libycas pariter domuisse catervas,
 ante tamen vicisse mihi. quod lumina flectis
 quodque serenato miseros iam respicis ore,
 exultare libet: meminere, cum parcere velles,

573 ensem] hostem *MC^aT^a* || 578 qui *C* || 590 vestes *MP*,
 vestis *T^a* || 594 Syrtes, Alpes te *Wilamowitz*; sed cf. *Sil. II*,
 333; *Prudent. perist. II*, 538 binis remotos Alpibus ||

hic tibi vultus erat; mitis dat signa venustas.
 600 annue: sic vestris respiret Byrsa trophaeis,
 sic Parthus certum fugiat Maurusque timore
 albus eat; sic Susa tremant positisque pharetris
 exarmata tuum circumstent Bactra tribunal.

VI.

PRAEFATIO PANEGYRICI DICTI AVITO AUGUSTO.

Pallados armisonae festum dum cantibus ortum
 personat Hismario Thracia vate chelys,
 et dum Mopsopium stipantur per Marathonem
 qui steterant fluvii quaeque cucurrit humus,
 5 dulcisonum quatitur fidibus dum pectine murmur,
 has perhibent laudes laude probasse deam:
 'diva, Gigantei fudit quam tempore belli
 armatus partus vertice dividuo,
 quam neque Deliacis peperit Latona sub antris,
 10 fixura errantem Cyclada pignoribus,
 nec quae Cadmeis pariens Alciden in oris
 suspendit triplici nocte puerperium,
 nec cuius pluvio turris madefacta metallo est,
 cum matrem impleret filius aurigena:
 15 sed te, cum trepidum spectaret Flegra Tonantem,
 impulit excussam vertice ruptus apex;
 cumque deos solae traherent in proelia vires,
 confusum valde te sine robur erat:
 protulit ut mox te patrius, Sapientia, vertex,
 20 tum mage vicerunt, te cum habuere dei.
 te propter cessit, manibus constructa tremendis,
 iam prope per rutilum machina tensa polum.
 Pindus, Othrys, Pholoe dextris cecidere Gigantum,
 decidit et Rhoeti iam gravis Ossa manu.
 25 sternitur Aegacon, Briareus, Ephialta Mimasque,

VI 11 horis *codd.* || 17 *salae MP*, *aliae C* || 20 *cum te M*
PT ||

Arctoas sueti lambere calce rotas.
 Enceladus patri iacuit fratrique Typhoeus:
 Euboicam hic rupem sustinet, hic Siculam.
 hinc sese ad totam genetricem transtulit Orpheus
 30 et docuit chordas dicere Calliopam.
 assurrexerunt Musae sub laude sororis
 et placuit divae carmine plus pietas.
 quod si maternas laudes cantasse favori est
 nec valeo priscas aequiperare fides,
 35 publicus hic pater est, vovi cui carmen, Avitus:
 materia est maior, si mihi Musa minor.

VII.

PANEGYRICUS.

Phoebe, peragrato tandem visurus in orbe,
 quem possis perferre parem, da lumina caelo:
 sufficit hic terris. nec se iam signifer astris
 iactet, Marmaricus quem vertice conterit Atlans:
 5 sidera sunt isti. quae sicut mersa nitescunt,
 adversis sic Roma micat, cui fixus ab ortu
 ordo fuit crevisse malis. modo principe surget
 consule; nempe, patres, collatos cernere fasces
 vos iuvat et sociam sceptris mandasse curulem:
 10 credite, plus dabit: currus. iam necte bifrontes,
 anceps Iane, comas duplicique accingere lauro.
 principis anterior, iam consulis iste coruscat
 annus, et emerita trabeis diademata crescunt.
 incassum iam, Musa, paves, quod propulit Auster
 15 vela ratis nostrae; pelago quia currere famae
 coepimus, en sidus, quod nos per caerula servet.
 Forte pater superum prospexit ab aethere terras:
 ecce viget, quodcumque videt; mundum reparasse
 aspexisse fuit; solus fovet omnia nutus.

VI 26 ausi *vel nisi malit Luetjohann* || 30 decuit *MPTF*
 || VII 7 surgit *M* || 13 *om. M* || 14 protulit *M* ||

- 20 iamque ut convenient superi, Tegeaticus ales
 nunc plantis, nunc fronte volat; vix contigit arva:
 et toto descendit avo. mare, terra vel aer
 indigenas misere deos. germane Tonantis,
 prime venis, viridi qui Dorida findere curru
 25 suetus in attonita spargis cito terga serenum;
 umentes Nymphas Forcus comitatur ibique
 glaucus, Glauce, venis, vatium et certissime Proteu,
 certus eras. longo veniunt post ordine divi:
 pampineus Liber, Mars trux, Tirynthius hirtus,
 30 nuda Venus, fecunda Ceres, pharetrata Diana,
 Iuno gravis, prudens Pallas, turrata Cybebe,
 Saturnus profugus, vaga Cynthia, Phoebus ephebus,
 Pan pavidus, Fauni rigidi, Satyri petulantes.
 convenere etiam caelum virtute tenentes:
 35 Castor equo, Pollux caestu, <tum> Perseus harpe,
 fulmine Vulcanus, Tiphys rate, gente Quirinus.
 quis canat hic aulam caeli, rutilantia cuius
 ipsa pavementum sunt sidera? iam pater aureo
 tranquillus sese solio locat, inde priores
 40 consedere dei (fluviis quoque contigit illo,
 sed senibus, residere loco, tibi, maxime fluctu
 Eridane et flavis in pocula fracte Sygambris,
 Rhene tumens, Scythiaeque vagis equitate catervis
 Hister et ignotum plus notus, Nile, per ortum):
 45 cum procul erecta caeli de parte trahebat
 pigros Roma gradus, curvato cernua collo
 ora ferens; pendent crines de vertice, tecti
 pulvere, non galea, clipeusque inpingitur aegris
 gressibus, et pondus, non terror fertur in hasta.
 50 utque pii genibus primum est adfusa Tonantis,

20 tegeticus *codd.* | ales *Bitschofsky*, archas *codd.* || 21 fronde *CPTF* || 22 *cf. Verg. Aen. IV, 258* materno veniens ab avo || 24 cursu *P*, curvo *M*¹, curro *M*² || 31 cybebes *P*, cybeles (cibeles) *CTF*, cibeles *M* || 35 <tum> Perseus *ego*, Perseius *codd.* (*Danaeus Wilamowitz*) | arpe *TCPF* || 44 note plus *Leo* || 47 crines *om.* *M* || 50 piis *T* ||

- 'testor, sancte parens', inquit, 'te numen et illud,
 quicquid Roma fui: summo satis obruta fato
 invideo abiectis; pondus non sustinet ampli
 culminis arta domus nec fulmen vallibus instat.
 55 quid, rogo, bis seno mihi vulture Tuscus aruspex
 portendit? iaciens primae cur moenia genti
 omnibus iam celsa fui, dum collis Etrusci
 fundamenta iugis aperis mihi, Romule pauper?
 plus gladio secura fui, cum turbine iuncto
 60 me Rutulus, Veiens pariterque Auruncus et Aequus,
 Hernicus et Volscus premerent. sat magna videbar
 et tibi, dum rumpit vitiatum femina ferro
 corpus et ad castum remeas, pudor erute, vulnus.
 iam cum vallatam socio me clausit Etrusco
 65 Tarquinius: pro Muci ignes! pro Coclitis undae!
 pro dolor! hic quonam est, qui sub mea iura redegit
 Samnitum, Gurgis? Volsci qui terga cecidit,
 Marcius et, Senones fundens, dictator et exul?
 Fabricii vitam vellem, mortes Deciorum,
 70 vel sic vincentem vel sic victos: mea redde
 principia. heu! quo nunc pompae ditiesque triumphii
 et pauper consul? Libycum mea terruit axem
 cuspis et infido posui iuga tertia Poeno.
 Indorum Ganges, Colchorum Phasis, Araxes
 75 Armeniae, Ger Aethiopiae Tanaisque Getarum
 Thybrinum tremuere meum. me Teutone iuncto
 quondam fracte subis Cimber, gladiisque gravatas
 ante manus solas iussi portare catenas.
 vae mihi! qualis eram, cum per mea iussa iuberent
 80 Sylla, Asiagenes, Curius, Paulus, Pompeius
 Tigrani, Antiocho, Pyrrho, Persae, Mithridati

51 nomen *M* || 54 nec fulmen *Sirmond.*, nec flumen *C*, fulmen nec *F*, flumen nec *MPT* || 57 dum collis *usque ad v. 59* secura fui *om. P* || 60 vegens *CPTF*, veniens *M* || 66 *ecquonam Wilamowitz* || 67 et gurgis *CPF* || 75 Armeniae, Gir (*Ger ego Sirmond.*, armentaeger *M*, armeniae tagus *CPTF* || 80 *fort. Asiatogenes Luetjohann*; Asiagenetes *Sirmond.* || 81 perse *M*,

patria regna, fugam, vectigal, vincla, venenum.
 Sauromatem taceo ac Moschum solitosque cruentum
 lac potare Getas ac pocula tingere venis
 85 vel, cum diffugiunt, fugiendos tum mage Persas.
 nec terras dixisse sat est: fulgentibus armis
 tot maria intravi duce te longaeque remotas
 sole sub occiduo gentes. victricia Caesar
 signa Caledonios transvexit ad usque Britannos;
 90 fuderit et quamquam Scotum et cum Saxone Pictum,
 hostes quaesivit, quem iam natura vetabat
 quaerere plus homines. vidit te frangere Leucas,
 trux Auguste, Pharon, dum classicus Actia miles
 stagna quatit profugisque bibax Antonius armis
 95 incestam vacuat patrio Ptolomaida regno.
 cumque prius stricto quererer de cardine mundi,
 nec limes nunc ipsa mihi. plus, summe deorum,
 sum iusto tibi visa potens, quod Parthicus ultro
 restituit mea signa Sapor positoque tiara
 100 funera Crassorum flevit, dum purgat. et hinc iam
 (pro dolor!) excusso populi iure atque senatus,
 quod timui, incurri; sum tota in principe, tota
 principis, et fio lacerum de Caesare regnum,
 quae quondam regina fui; Capreasque Tiberi
 105 et caligas Gaii Claudii censura secuta est
 et vir morte Nero; tristi Pisone verendum
 Galbam sternis, Otho, speculo qui pulcher haberi
 dum captas, ego turpis eram; mihi foeda Vitelli
 intulit ingluvies ventrem, qui tempore parvo
 110 regnans sero perit; lassam post inclitus armis
 Vespasianus habet, Titus hinc, post hunc quoque frater;
 post quem tranquillus vix me mihi reddere Nerva
 coepit, adoptivo factus de Caesare maior;
 Ulpus inde venit, quo formidata Sygambris

perso *CPTF*; Perseo *Luetjohann* || 82 patria regna *ego*, pacem regna *codd.* || 84 venenis *P*, ac tinguere tela venenis *T* || 96 quererer stricto *C* || 97 nec] sum *C* || 99 sapor *M* (*cf. c. II, 457*); pavor *CPTF* || 111 hunc *om. M* ||

115 Agrippina fuit, fortis, pius, integer, acer.
 talem capta precor. Traianum nescio si quis
 aequiperet, ni fors iterum tu, Gallia, mittas,
 qui vincat.' lacrimae vocem clausere precantis,
 et quicquid superest, luctus rogat. undique caeli
 120 assurgunt proceres, Mars, Cypris, Romulus et qui
 auctores tibi, Roma, dei; iam mitior ipsa
 flectitur atque iras veteres Saturnia donat.

Iuppiter ista refert: 'Fatum, quo cuncta reguntur
 quoque ego, non licuit frangi. sat celsa laborant
 125 semper, et elatas nostro de munere vires
 invidit Fortuna sibi; sed concipe magnos,
 quamquam fracta, animos. si te Porsenna soluto
 plus timuit de ponte fremens, si moenia capta
 mox Brenni videre fugam, si denique dirum
 130 Hannibalem iuncto terrae caelique tumultu
 reppulimus (cum castra tuis iam proxima muris
 starent, Collina fulmen pro turre cucurrit,
 atque illic iterum timuit natura paventem
 post Flegram pugnare Iovem): torpentia tolle
 135 lumina, detersam mentem caligo relinquat.
 te mirum est vinci; incipies cum vincere, mirum
 non erit. utque tibi pateat, quo surgere tandem
 fessa modo possis, paucis, cognosce, docebo.

Est mihi, quae Latio se sanguine tollit alumnam,
 140 tellus clara viris, cui non dedit optima quondam
 rerum opifex natura parem; fecundus ab urbe
 pollet ager, primo qui vix proscissus aratro
 semina tarda sitit vel luxuriante iuvenco
 arcana exponit piceam pinguedine glaebam.♦
 145 assurrexit huic, coxit quod torridus Auster,
 Niliacum Libycumque solum, collataque semper

118 precantes *CP*, precantem *F* || 126 fortuna *M*] natura
CPTF || 127 quamquam] postquam *M* || 128 fremens *M*] tre-
 mens *CPTF* || 133 parentem *Mommsen*; sed cf. c. VI, 15 ||
 135 demersam *Wilamowitz* || 137—600 om. *P* || 141 ab urbe]
 fort. abunde *Luetjohann* || 144 exposcit *C¹T*, expuit *M* ||

arida Mygdoniae damnarunt Gargara falces;
 Apulus et Calaber cessit. spes unica rerum,
 hanc, Arverne, colens nulli pede cedis in armis,
 150 quosvis vincis equo. testis mihi Caesaris esto
 hic nimium fortuna pavens, cum colle repulsus
 Gergoviae castris miles vix restitit ipsis.

hos ego tam fortes volui, sed cedere Avitum
 dum tibi, Roma, paro, rutilat cui maxima dudum
 155 stemmata complexum germen, palmata cucurrit
 per proavos, gentisque suae te teste, Philagri,
 patricius resplendet apex. sed portio quanta est
 haec laudum, laudare patres, quos quippe curules
 et praefecturas constat debere nepoti?

160 sint alii, per quos se postuma iactet origo,
 et priscum titulis numeret genus alter: Avite,
 nobilitas tu solus avos. libet edere tanti
 gesta viri et primam paucis percurrere vitam.

Solverat in partum generosa puerpera casti
 165 ventris onus; manifesta dedi mox signa futuri
 principis ac totam fausto trepidi patris aulam
 implevi augurio, licet idem grandia nati
 culparet fata et pueri iam regna videret.
 sed sibi commissum tanto sub pignore cernens
 170 mundi depositum, ne quid tibi, Roma, periret,
 iuvit fortunam studio. lactantia primum
 membra dedit nivibus, glaciemque irrumpere plantis
 iussit et attritas parvum ridere pruinas.
 surgentes animi Musis formantur et illo

175 quo Cicerone tonas; didicit quoque facta tuorum
 ante ducum; didicit pugnas libroque relegit,
 quae gereret campo. primus vix coeperat esse
 ex infante puer, rabidam cum forte cruentis

156 flagri *CTF* || 157 apex *om. M* || 160 sint *F*] sunt *M CT* || 166 actutum *MTF* | aulam *om. M* || 167 gnati *M* || 172 irre-
 pere *Sirmond.* || 174 animi Musis] animosis *M* || 175 *cf. Clau-*
dian. c. XLI, 4 seu Cicerona tonas || 177 campo primus. vix
Buecheler ||

- rictibus atque escas ieiuna fauce parantem
 180 plus catulis stravit (fuerant nam fragmina propter)
 arrepta de caute lupam, fractusque molari
 dissiluit vertex et saxum vulnere sedit.
 sic meus Alcides, Nemeae dum saltibus errat,
 occurrit monstro vacuus, non robora portans,
 185 non pharetras; stetit ira fremens atque hoste propinquo
 consuluit solos virtus decepta lacertos.
 parva quidem, dicenda tamen: quis promptior isto
 tensa catenati summittere colla Molossi
 et lustris recubare feras interprete nare
 190 discere non visas et in aere quaerere plantas?
 iam si forte suem latratibus improbus UMBER
 terruit, albentes nigro sub gutture lunas
 frangere ludus erat colluctantique lacerto
 vasta per adversas venabula cogere praedas.
 195 quam pulchrum, cum forte domum post lustra revertens
 horrore splenderet apri virtusque repugnans
 proderet invitum per fortia facta pudorem!
 sic Pandionis castae Tritonidos arvis
 Hippolytus roseo sudum radiabat ab ore,
 200 sed simul, a gemino flagrans cum Cressa furore
 transiit affectu matres et fraude novercas.
 quid volucrum studium, dat quas natura rapaces
 in vulgus prope cognatum? quis doctior isto
 instituit varias per nubila iungere lites?
 205 alite vincit aves, celerique per aethera plausu
 hoc nulli melius pugnator militat unguis.
 nec minus haec inter civilia iura secutus
 eligitur primus, iuvenis, solus, mala fractae
 alliget ut patriae poscatque informe recidi
 210 vectigal. procerum tum forte potentior illic,

181 arreptam *MT* || 182 dissiliit *M* || 185 fremens *Buecheler*
 (*coll. A. L. 881, 35 R.*) et *Wilamowitz*: tremens *M^bTCF*, po-
 tens *M^a* | hoste *om. M* || 199 roseus udum *M* || 200 simul a]
 simula *C*, simili *MTF* | congressa *M*, sed simul, a, gemino
 conflagrans *Cr. f. Leo* || 201 novercae *M* ||

- post etiam princeps, Constantius omnia praestat,
 indole defixus tanta et miratus in annis
 parvis grande bonum vel in ore precantis ephebi
 verba senis. ducis hinc pugnas et foedera regum
 215 pandere, Roma, libet. variis incussa procellis
 bellorum regi Getico tua Gallia pacis
 pignora iussa dare est, inter quae nobilis obses
 tu, Theodore, venis, quem pro pietate propinqui
 expetis in media pelliti principis aula
 220 tutus, Avite, fide; probat hoc iam Theodoris altum
 exemplum officii. res mira et digna relatu,
 quod fueris blandus, regi placuisse feroci.
 hinc te paulatim praelibat sensibus imis
 atque nimis vult esse suum; sed spernis amicum
 225 plus quam Romanum gerere. stupet ille repulsam
 et plus inde places. rigidum sic, Pyrrhe, videbas
 Fabricium, ingestas animo cum divite fugit
 pauper opes, regem temnens, dum supplice censu
 pignus amicitiae vili mendicat ab auro.
 230 Aetium interea, Scythico quia saepe duello est
 edoctus, sequeris; qui, quamquam celsus in armis,
 nil sine te gessit, cum plurima tute sine illo.
 nam post Iuthungos et Norica bella subacto
 victor Vindelico Belgam, Burgundio quem trux
 235 presserat, absolvit iunctus tibi. vincitur illic
 cursu Herulus, Chunus iaculis Francusque natatu,
 Sauromata clipeo, Salius pede, falce Gelonus,
 vulnere vel si quis plangit, cui flesse feriri est
 ac ferro perarasse genas vultuque minaci
 240 rubra cicatricum vestigia defodisse.
 Illustri iam tum donatur celsus honore.
 squameus et rutilus etiamnunc livida cristis
 ora gerens vix arma domum sordentia castris

212 et om. *M* || 214 rerum *CTF* || 220 theodoris *MC*, theodorus *TF* || 224 nimis *ego*, animis *codd.* || 230 qui *CTF* | est om. *M* || 232 tute *Luc. Mueller*: tu *MCTF*, tu p. saepe s. i. *cod. Helmstad.* || 238 feriri *C^aF*] perire *MC^bT* ||

rettulerat: nova bella iterum pugnamque sub ipsis
 245 iam patriae muris periurus commovet hostis.
 Litorius Scythicos equites tum forte subacto
 celsus Aremorico Geticum rapiebat in agmen
 per terras, Arverne, tuas, qui proxima quaeque
 250 discursu, flammis, ferro, feritate, rapinis
 delebant, pacis fallentes nomen inane.
 huius tum famulum quidam truculentior horum,
 mox feriente, feris; ruit ille et tristia fata
 commendat domino absentem partemque futuram
 vindictae moriens Stygium spe portat ad amnem.
 255 et iam fama viro turres portasque tuenti
 intuitu pavidae plebis perfert scelus actum.
 excutitur, restat, pallet, rubet, alget et ardet,
 ac sibimet multas vultum variata per unum
 ira facit facies, vel, qui mos saepe dolenti,
 260 plus amat extinctum; tandem prorumpit et arma,
 arma fremit, pinguisque etiamnum sanguine fertur
 lorica, obtusus per barbara vulnera contus
 atque sub assiduis dentatus caedibus ensis.
 includit suras ocreis capitique micantem
 265 imponit galeam, fulvus cui crescit in altum
 conus et iratam iaculatur vertice lucem.
 et iam scandit equum vulsisque a cardine portis
 emicat; adsistunt socio Virtusque Dolorque
 et Pudor: armatas pilo petit impiger alas
 270 pugnando pugnam quaerens, pavidumque per agmen
 multorum interitu compensat, quod latet unus.
 sic Phrygium Emathia victorem cuspide poscens
 Aeacides caeso luctum frenavit amico
 per mortes tot, Troia, tuas, iam vilia prae se .

245 periurus *Wilamowitz*: periturus *codd.* || 253 *fort.* futurae
Luetjohann || 258 *cariata codd.* || 262 lorica et obt. *MCT* ||
 263 sub] ab *MT* || 268 socium *F*; *fort.* sociae *Luetjohann* ||
 274 prae ego: per *codd.*; ruere *transit.*; cf. *Sil. V, 393* ferroque
 ruens densissima; *Cyprian. Gall. Exod. 1223* oblatosque ruunt
 cuneos (per vilia iam se *Leo*, p. v. i. sic *Buecheler*) ||

- 275 agmina contentus ruere strictumque per amplas
 exerere gladium populos; natat obruta tellus
 sanguine, dumque hebetat turba grave caedua telum,
 absens in cuncto sibi vulnere iam cadit Hector.
 proditus ut tandem tanti qui causa tumultus,
 280 inquit Avitus: 'Age, Scythica nutrite sub Arcto,
 qui furis et caeso tantum qui fidis inermi,
 congregere armato. multum tibi praestitit ira
 iam mea: concessi pugnam iubeoque resistas;
 certantem mactasse iuvat.' sic fatur et aequor
 285 prosilit in medium, nec non ferus advenit hostis.
 ut primum pectus vel comminus ora tulere,
 hic ira tremit, ille metu. iam cetera turba
 diversis trepidat votis variosque per ictus
 pendet ab eventu. sed postquam prima, secunda
 290 tertiaque acta rota est, venit ecce et celsa cruentum
 perforat hasta virum, post et confinia dorsi
 cedit transfosso ruptus bis pectore thorax.
 et dum per duplicem sanguis singultat hiatum,
 dividua ancipitem carpsere vulnera vitam.
- 295 Haec post gesta viri (temet, Styx livida, testor)
 intemerata mihi praefectus iura regebat:
 et caput hoc sibimet solitis defessa ruinis
 Gallia suscipiens Getica pallebat ab ira.
 nil prece, nil pretio, nil milite fractus agebat
- 300 Aetius; capto terrarum damna patebant
 Litorio; in Rhodanum proprios producere fines
 Theodoridae fixum, nec erat pugnare necesse,
 sed migrare Getis. rabidam trux asperat iram
 victor; quod sensit Scythicum pro moenibus hostem,
 305 imputat; et nil est gravius, si forsitan umquam
 vincere contingat, trepido. postquam undique nullum
 praesidium ducibusque tuis nil, Roma, relictum est,
 foedus, Avite, novas; saevum tua pagina regem

291 post *vulgo*] postque *CTF*, que *M* || 294 dividuam ancipiti *M* | vulnere *M* || 297 defixa *MTF* || 302 theodoridae *CTF*, theodori *M* ||

lecta domat; iussisse sat est te, quod rogat orbis.
 310 credent hoc umquam gentes populique futuri?
 littera Romani cassat, quod, barbare, vincis.
 iura igitur rexit; namque hoc quoque par fuit, ut tum
 assertor fieret legum, qui nunc erit auctor,
 ne dandus populis princeps, caput, induperator,
 315 Caesar et Augustus solum fera proelia nosset.

Iam praefecturae perfunctus culmine tandem
 se dederat ruri (numquam tamen otia, numquam
 desidia imbellis: studiumque et cura quieto
 armorum semper): subito cum rupta tumultu
 320 barbaries totas in te transfuderat Arctos,
 Gallia. pugnacem Rugum comitante Gelono
 Gepida trux sequitur; Scirum Burgundio cogit;
 Chonus, Bellonotus, Neurus, Bastarna, Toringus,
 Bructerus, ulvosa vel quem Nicer alluit unda
 325 prorumpit Francus; cecidit cito secta bipenni
 Hercynia in lintres et Rhenum texuit alno;
 et iam terrificis diffuderat Attila turmis
 in campos se, Belga, tuos. vix liquerat Alpes
 Aetius, tenue et rarum sine milite ducens
 330 robur in auxiliis, Geticum male credulus agmen
 incassum propriis praesumens adfore castris.
 nuntius at postquam ductorem perculit, Hunos
 iam prope contemptum propriis in sedibus hostem
 expectare Getas, versat vagus omnia secum
 335 consilia et mentem curarum fluctibus urget.
 tandem nutanti sedit sententia celsum
 exorare virum, collectisque omnibus una
 principibus coram simplex sic talibus inquit:
 orbis, Avite, salus, cui non nova gloria nunc est,

313 assertor fieret *T*] fieret assertor *MCF* || 314 indupe-
 rator *vulgo*; imperatorque *MCT*, imperiumque *F* || 322 Scirum]
 Scyrum *Sirmond.*, scoerum *CT*, socerum *F*, serum *M* || 324 vel
 quem *Wilamowitz*; quem vel *codd.* || 332 honos *M* || 333 con-
 tentos (*i. e.* contemptos) *M* || 336 nutanti *M*] cunctanti *CTF* ||

- 340 quod rogat Aetius; voluisti, et non nocet hostis;
 vis: prodest. inclusa tenes tot milia nutu,
 et populis Geticis sola est tua gratia limes;
 infensi semper nobis pacem tibi praestant.
 victrices, i, prome aquilas; fac, optime, Chunos,
 345 quorum forte prior fuga nos concusserat olim,
 bis victos prodesse mihi.' sic fatur, et ille
 pollicitus votum fecit spem. protinus inde
 avolat et famulas in proelia concitat iras.
 ibant pellitae post classica Romula turmae,
 350 ad nomen currente Geta; timet aere vocari
 dirutus, opprobrium, non damnum barbarus horrens.
 hos ad bella trahit iam tum spes orbis Avitus,
 vel iam privatus vel adhuc. sic cinnama busto
 collis Erythraei portans Phoebieus ales
 355 concitat omne avium vulgus; famulantia currunt
 agmina, et angustus pennas non explicat aer.
 Iam prope fata tui bis senas vulturis alas
 complebant (scis namque tuos, scis, Roma, labores):
 Aetium Placidus mactavit semivir amens.
 360 vixque tuo impositum capiti diadema, Petroni:
 ilico barbaries, nec non sibi capta videri
 Roma Getis tellusque suo cessura furori.
 raptores ceu forte lupi, quis nare sagaci
 monstrat odor pinguem clausis ab ovilibus auram,
 365 irritant acuuntque famem portantque rapiuae
 in vultu speciem, patulo ieiunia rictu
 fallentes; iam iamque tener spe frangitur agnus,
 atque absens avido crepitat iam praeda palato.
 quin et Aremoricus piratam Saxona tractus
 370 sperabat, cui pelle salum sulcare Britannum
 ludus et assuto glaucum mare findere lembo.
 Francus Germanum primum Belgamque secundum

340 et *dele*ri vult Wilamowitz; sed cf. *infra* v. 427 ||
 348 avolat *cod.* Helmstad.; advolat *MCTF'* || 352 tum iam *C*
 || 357 tibi *M^a* ||

sternebat, Rhenumque, ferox Alamanne, bibebas
 Romani ripis et utroque superbus in agro
 375 vel civis vel victor eras. sed perdita cernens
 terrarum spatia princeps iam Maximus, unum
 quod fuit in rebus, peditumque equitumque magistrum
 te sibi, Avite, legit. collati rumor honoris
 invenit agricolam, flexi dum forte ligonis
 380 exercet dentes vel pando pronus aratro
 vertit inexcocum per pingua iugera glaebam.
 sic quondam ad patriae res fractas pauper arator,
 Cincinnate, venis, veterem cum te induit uxor
 ante boves trabeam dictatoremque salignae
 385 excepere fores atque ad sua tecta ferentem,
 quod non persevit, turpique e fasce gravata
 vile triumphalis portavit purpura semen.

Ut primum ingesti pondus suscepit honoris,
 legas, qui veniam poscant, Alamanne, furori,
 390 Saxonis incursus cessat, Chattumque palustri
 alligat Albis aqua; vixque hoc ter menstrua totum
 luna videt, iamque ad populos ac rura feroci
 tenta Getae pertendit iter, qua pulsus ab aestu
 Oceanus refluum spargit per culta Garunnam;
 395 in flumen currente mari transcendit amarus
 blanda fluentia latex, fluviique impacta per alveum
 salsa peregrinum sibi navigat unda profundum.
 hic iam disposito laxantes frena duello
 Vesorum proceres raptim suspendit ab ira
 400 rumor, succincto referens diplomate Avitum
 iam Geticas intrare domos positaque parumper
 mole magisterii legati iura subisse.
 obstupere duces pariter Scythicusque senatus
 et timere, suam pacem ne forte negaret.
 405 sic rutilus Phaetonta levem cum carperet axis

374 Romanis *vulgo* || 386 permiscuit *M*, persecuit *F* ||
 390 cessant *F* || 391 *om. F* | vix *Wilamowitz* || 401 domus *M*;
cf. c. II, 450 || 405 fetonta levem *M*, phoeton aleuum *C*, pheton
 leuum *T*, feton levum *F* ||

iam pallente die flagrantique excita mundo
 pax elementorum fureret vel sicca propinquus
 saeviret per stagna vapor limusque sitiret
 pulvereo ponti fundo, tunc unica Phoebi
 410 insuetum clemens extinxit flamma calorem.

Hic aliquis tum forte Getes, dum falce recocta
 ictibus informat saxoque cacuminat ensem,
 iam promptus caluisse tubis, iam iamque frequenti
 caede sepulturus terram non hoste sepulto,
 415 claruit ut primum nomen venientis Aviti,
 exclamat: 'periit bellum, date rursus aratra.
 otia si replico priscae bene nota quietis,
 non semel iste mihi ferrum tulit. o pudor! o di!
 tantum posse fidem! quid foedera lenta minaris,
 420 in damnum mihi fide meum? compendia pacis
 et praestare iubes nos et debere: quis umquam
 crederet? en Getici reges, parere volentes,
 inferius regnasse putant. nec dicere saltim
 desidiaie obtentu possum te proelia nolle:
 425 pacem fortis amas. iam partes sternit Avitus;
 insuper et Geticas praemissus continet iras
 Messianus; adhuc mandasti, et ponimus arma.
 quid restat, quod posse velis? quod non sumus hostes,
 parva reor; prisco tu si mihi notus in actu es,
 430 auxiliaris ero: vel sic pugnare licebit.'

Haec secum rigido Vesus dum corde volutat,
 ventum in conspectum fuerat. rex atque magister
 propter constiterant; hic vultu erectus, at ille
 laetitia erubuit veniamque rubore poposcit.
 435 post hinc germano regis, hinc rege retento
 Palladium implicitis manibus subiere Tolosam.
 haud secus insertis ad pulvinaria palmis
 Romulus et Tatius foedus iecere, parentum
 cum ferro et rabidis cognato in Marte maritis

412 ferroque *T* || 426 continet] temperat *T* || 429 tu] quod
T || 431 dum vesus *F* ||

440 Hersilia inseruit Pallantis colle Sabinas.

Interea incautam furtivis Vandalus armis
 te capit, infidoque tibi Burgundio ductu
 extorquet trepidas mactandi principis iras.
 heu facinus! in bella iterum quartosque labores
 445 perfida Elissee crudescunt classica Byrsae.
 nustritis quod, fata, malum? conscenderat arces
 Euandri Massyla phalanx montesque Quirini
 Marmarici pressere pedes rursusque revexit
 quae captiva dedit quondam stipendia Barce.
 450 exilium patrum, plebis mala, principe caeso
 captivum imperium ad Geticas rumor tulit aures.
 luce nova veterum coetus de more Getarum
 contrahitur; stat prisca annis viridisque senectus
 consiliis; squalent vestes ac sordida macro
 455 lintea pinguescunt tergo, nec tangere possunt
 altatae suram pelles, ac poplite nudo
 peronem pauper nodus suspendit equinum.

Postquam in consilium seniorum venit honora
 pauperies pacisque simul rex verba poposcit,
 460 dux ait: 'optassem patriis securus in arvis
 emeritam, fateor, semper fovisse quietem,
 ex quo militiae post munia trina superbum
 praefecturae apicem quarto iam culmine rexi.
 sed dum me nostri princeps modo Maximus orbis
 465 ignarum, absentem procerum per mille repulsas
 ad lituos post iura vocat voluitque sonoris
 praeconem mutare tubis, promptissimus istud
 arripui officium, vos quo legatus adirem.
 foedera prisca precor, quae nunc meus ille teneret,
 470 iussissem si forte, senex, cui semper Avitum
 sectari crevisse fuit. tractare solebam
 res Geticas olim; scis te nescisse frequenter,

440 pallantis *F*] palantis *M*, palantes *CT*, vagantes *mg*.
C^b || 441 incautum *CT*, incatum *F* || 446 nutritis *CTF* || 451 ad
vulgo, *om. codd.* || 454 consilii *M* || 458 concilium *vulgo* || 465 per]
 post *vulgo* ||

- quae suasi, nisi facta. tamen fortuna priorem
 abripuit genium; periit, quodcumque merebar,
 475 cum genitore tuo. Narbonem tabe solutum
 ambierat (tu parvus eras), trepidantia cingens
 milia in infames iam iamque coegerat escas;
 iam tristis propriae credebat defore praedae,
 si clausus fortasse perit, cum nostra probavit
 480 consilia et refugo laxavit moenia bello.
 teque ipsum (sunt ecce senes) hoc pectore fultum
 hae flentem tenere manus, si forsitan altrix
 te mihi, cum nolles, lactandum tolleret. ecce
 advenio et prisca repeto modo pignus amoris.
 485 si tibi nulla fides, nulla est reverentia patris,
 i durus pacemque nega.' prorumpit ab omni
 murmur concilio fremitusque, et proelia damnans
 seditiosa ciet concordem turba tumultum.
 tum rex effatur: 'dudum, dux inclite, culpo
 490 poscere te pacem nostram, cum cogere possis
 servitium, trahere ac populos in bella sequaces.
 ne, quaeso, invidiam patrio mihi nomine inuras:
 quid mereor, si nulla iubes? suadere sub illo
 quod poteras, modo velle sat est, solumque moratur,
 495 quod cupias, nescisse Getas. mihi Romula dudum
 per te iura placent, parvumque ediscere iussit
 ad tua verba pater, docili quo prisca Maronis
 carmine molliret Scythicos mihi pagina mores;
 iam pacem tui velle doces. sed percipe, quae sit
 500 condicio obsequii: forsitan rata pacta probabis.
 testor, Roma, tuum nobis venerabile nomen
 et socium de Marte genus (vel quicquid ab aevo,
 nil te mundus habet melius, nil ipsa senatu),
 me pacem servare tibi vel velle abolere,
 505 quae noster peccavit avus, quem fuscet id unum,
 quod te, Roma, capit; sed di si vota secundant,

474 arripuit *CT* || 481 fultum *CTF*] fatum *M^a*, fotum *M^b* || 487 consilio *T* || 501 numen *cod. Helmstad.* ||

excidii veteris crimen purgare valebit
 ultio praesentis, si tu, dux inclite, solum
 Augusti subeas nomen. quid lumina flectis?
 510 invitum plus esse decet. non cogimus istud,
 sed contestamur: Romae sum te duce amicus,
 principe te miles. regnum non praeripis ulli,
 nec quisquam Latias Augustus possidet arces;
 qua vacat, aula tua est. testor, non sufficit istud,
 515 ne noceam; atque tuo hoc utinam diademate fiat,
 ut prosim! suadere meum est; nam Gallia si te
 compulerit, quae iure potest, tibi pareat orbis,
 ne pereat.' dixit pariterque in verba petita
 dat sanctam cum fratre fidem. discedis, Avite,
 520 maestus, qui Gallos scires non posse latere,
 quod possint servire Getae te principe. namque
 civibus ut patuit trepidis te foedera ferre,
 occurrunt alacres ignaroque ante tribunal
 sternunt; utque satis sibimet numerosa coisse
 525 nobilitas visa est, quam saxa nivalia Cotti
 despectant, variis nec non quam partibus ambit
 Tyrrheni Rhenique liquor, vel longa Pyrenei
 quam iuga ab Hispano seclusam iure cohercent,
 aggreditur nimio curarum pondere tristem
 530 gaudens turba virum. procerum tum maximus unus,
 dignus, qui patriae personam sumeret, inquit:
 'quam nos per varios dudum fortuna labores
 principe sub puero laceris terat aspera rebus,
 fors longum, dux magne, queri, cum quippe dolentum
 535 maxima pars fueris, patriae dum vulnera lugens
 sollicitudinibus vehementibus exagitaris.
 has nobis inter clades ac funera mundi
 mors vixisse fuit. sed dum per verba parentum
 ignavas colimus leges sanctumque putamus

507 crimen veteris *T* || 512 arripis *M* || 515 tuo *om.* *T* |
 hoc *om.* *M* || 521 quod *ego*; quid *codd.* | *an* iamque? || 527 *an*
 Pyrenes? ||

- 540 rem veterem per damna sequi, portavimus umbram
 imperii, generis contenti ferre vetusti
 et vitia ac solitam vestiri murice gentem
 more magis quam iure pati. promptissima nuper
 fulsit condicio, proprias qua Gallia vires
- 545 exereret, trepidam dum Maximus occupat urbem;
 orbem sat potuit, si te sibi tota magistro
 regna reformasset. quis nostrum Belgica rura,
 litus Aremorici, Geticas quis moverit iras,
 non latet: his tantis tibi cessimus, inclite, bellis.
- 550 nunc iam summa vocant; dubio sub tempore regnum
 non regit ignavus. postponitur ambitus omnis,
 ultima cum claros quaerunt: post damna Ticini
 ac Trebiae trepidans raptim respublica venit
 ad Fabium; Cannas celebres Varrone fugato
- 555 Scipiadumque etiam turgentem funere Poenum
 Livius electus fregit. captivus, ut aiunt,
 orbis in urbe iacet; princeps perit, hic caput omne
 nunc habet imperium. petimus, conscende tribunal,
 erige collapsos; non hoc modo tempora poscunt,
- 560 ut Romam plus alter amet. nec forte reare
 te regno non esse parem: cum Brennica signa
 Tarpeium premerent, scis, tum respublica nostra
 tota Camillus erat, patriae qui debitus ultor
 textit fumantes hostili strage favillas.
- 565 non tibi centurias aurum populare paravit,
 nec modo venales numerosoque asse redemptae
 concurrunt ad puncta tribus; suffragia mundi
 nullus emit. pauper legeris; quod sufficit unum,
 es meritis dives. patriae cur vota moraris,
- 570 quae iubet, ut iubeas? haec est sententia cunctis:
 si dominus fis, liber ero? fragor atria complet
 Uierni, quo forte loco pia turba senatus

546 orbem sat potuit *Leo*] orbem ego sat potui *MC*,
 orbem immo potuit *TF* | si te sibi tota *TF*] vite sibi pota
M, mihi subdere teque *C^b*, om. *C^a* || 551 reget *M* || 560 ne
vulgo; sed cf. *Avit. carm. I, 313* nec vos forte premat || 572 uierni

- detulerat vim, vota, preces. locus, hora diesque
dicitur imperio felix, ac protinus illic
575 nobilium excubias gaudens sollertia mandat.
Tertia lux refugis Hyperiona fuderat astris:
concurrunt proceres, ac milite circumfuso
aggere composito statuunt ac torque coronant
castrensi maestum donantque insignia regni;
580 nam prius induerat solas de principe curas.
haud alio quondam vultu Tiryntius heros
pondera suscepit caeli simul atque novercae,
cum Libyca se rupe Gigas subduceret et cum
tutior Herculeo sedisset machina dorso.
585 Hunc tibi, Roma, dedi, patulis dum Gallia campis
intonat Augustum plausu faustumque fragorem
portat in exsanguem Boreas iam fortior Austrum.
hic tibi restituet Libyen per vincula quarta,
et cuius solum amissas post saecula multa
590 Pannonias revocavit iter, iam credere promptum est,
quid faciat bellis. o quas tibi saepe iugabit
inflictis gentes aquilis, qui maxima regni
omina privatus fugit, cum forte vianti
excuteret praepes plebeium motus amictum!
595 laetior at tanto modo principe, prisca deorum
Roma parens, attolle genas ac turpe veterum
depone: en princeps faciet iuvenescere maior,
quam pueri fecere senem? finem pater ore
vix dederat: plausere dei fremitusque cucurrit
600 concilio. felix tempus nevere sorores
imperiiis, Auguste, tuis et consulis anno
fulva volubilibus duxerunt saecula pensis.

M] thierni *CT*, tierni *F*; Ugerni *Sirmond.* || 580 nam *ego*; iam *codd.* || 583 gigans *CF* | et cum] *an* et iam? || 588 Libyen *uigo*; libiem *MCT*, lybiem *F* || 589 multa] tanta *M^a* || 592 qui] *quas M* || 593 omnia *MCF* | fudit *Mommsen* || 597 et *M* ||

VIII.

AD PRISCUM VALERIANUM VIRUM PRAEFECTORIUM.

Prisce, decus semper nostrum, cui principe Avito
 cognatum sociat purpura celsa genus,
 ad tua cum nostrae currant examina nugae,
 dico: 'state, vagae; quo properatis? amat.
 5 dstrictus semper censor, qui diligit, extat;
 dura fronte legit mollis amicitia.
 nil totum prodest adiectum laudibus illud,
 Ulpia quod rutilat porticus aere meo
 vel quod adhuc populo simul et plaudente senatu
 10 ad nostrum reboat concava Roma sophos.'
 respondent illae: 'properabimus, ibimus, et nos
 non retines: tanto iudice culpa placet.
 cognitor hoc nullus melior; bene carmina pensat
 contemptu tardo, iudicio celeri.'
 15 et quia non potui temeraria sistere verba,
 hoc rogo, ne dubites lecta dicare rogo.

IX.

AD FELICEM.

LARGAM SOLLIUS HANC APOLLINARIS
 FELICI DOMINO PIOQUE FRATRI
 DICIT SIDONIUS SUUS SALUTEM.

Dic, dic, quod peto, Magne, dic, amabo,
 5 Felix nomine, mente, honore, forma,
 natis, coniuge, fratribus, parente,
 germanis genitoris atque matris
 et summo patruelium Camillo:
 quid nugas temerarias amici,
 10 sparsit quas tenerae iocus iuventae,

VIII 1 principi *PT* || 5 dstrictus *Wilamowitz*, districtus
CPTF, districtos *M* || 7 totum *T*] votum *CPF*, vocum *M* |
 illum *M*, *om. F* || 16 hoc *M*] haec *CPTF* | *post alt.* rogo
deficit codex M || IX *vv. 1—3 om. T* ||

in formam redigi iubes libelli,
 ingentem simul et repente fascem
 conflari invidiae et perire chartam?
 mandatis famulor, sed ante testor,
 15 lector quas patieris hic salebras.

Non nos currimus aggerem vetustum
 nec quicumque invenies, ubi priorum
 antiquas terat orbitas Thalia.

non hic antipodas salumque rubrum,
 20 non hic Memnonios cauemus Indos
 Aurorae face civica perustos;
 non Artaxata, Susa, Bactra, Carrhas,
 non coctam Babylona personabo,
 quae largum fluvio patens alumno
 25 inclusum bibit hinc et inde Tigrim.
 non hic Assyriis Ninum priorem,
 non Medis caput Arbacen profabor,
 nec quam divite, cum refugit hostem,
 arsit Sardanapallus in favilla.

non Cyrum Astyagis loquar nepotem,
 nutritum ubere quem ferunt canino,
 cuius non valuit rapacitatem
 vel Lydi satiare gaza Croesi;
 cuius nec feritas subacta tunc est,
 35 caesis milibus ante cum ducentis
 in vallis Scythicae coactus artum
 orbatae ad Tomyris veniret utrem.

Non hic Cecropios leges triumphos,
 vel si quo Marathon rubet duello,
 40 aut, cum milia mille concitaret,
 inflatum numerositate Xerxen,
 atque hunc fluminibus satis profundis
 confestim ebibitis adhuc sitisse;
 nec non Thermopylas et Helles undas
 45 spretis obicibus soli salique

- insanis equitasse cum catervis
 admissoque in Athon tumente ponto
 iuxta frondiferae cacumen Alpīs
 scalptas classibus isse per cavernas.
 50 Non prolem Garamantici Tonantis,
 regnis principibusque principantem,
 porrectas Asiae loquar paterno
 actum fulmine pervolasse terras
 et primum Darii tumultuantes
 55 praefectos satrapasque perculisse,
 mox ipsum solio patrum superbum
 cognatosque sibi deos crepantem
 captis coniuge, liberis, parente
 in casus hominis redire iussum;
 60 qui cum maxima bella concitasset
 tota et Persidis undique gregatae
 uno constituisset arma campo,
 hoc solum perhibetur assecutus,
 dormire ut melius liberet hosti.
 65 Non vectos Minyas loquente silva
 dicam Phasiaco stetisse portu,
 forma percita cum ducis Pelasgi
 molliret rabidos virago tauros,
 nec tum territa, cum suis colonus
 70 post anguis domiti satos molares
 armatas tremebundus inter herbas
 florere in segetem stuperet hostem
 et pugnantibus hinc et hinc aristis
 supra belliferas madere glaebas
 75 culmosos viridi cruore fratres.
 Non hic terrigenam loquar cohortem
 admixto mage vividam veneno,
 cui praeter speciem modo carentem
 angues corporibus voluminosis

53 actum] *sic codd.* || 57 deos sibi *T* || 65 vectos *vulgo;*
 vescos *CPT*, vescas *F'*; an priscos? *Luetjohann* ||

80 alte squamea crura porrigentes
 in vestigia fauce desinebant.
 sic formae triplicis procax iuventus
 tellurem pede proterens voraci
 currebat capitum stupenda gressu
 85 et, cum classica numinum sonabant,
 mox contra tonitrus resibilante
 audebat superos ciere planta.
 nec Flegrae legis ampliata rura,
 missi dum volitant per astra montes
 90 Pindus, Pelion, Ossa, Olympus, Othrys
 cum silvis, gregibus, feris, pruinis,
 saxis, fontibus, oppidis levati
 vibrantum spatiosiore dextra:

Non hic Herculis excolam labores,
 95 cui sus, cerva, leo, Gigas, Amazon,
 hospes, taurus, Eryx, aves, Lycus, fur,
 Nessus, Libs, iuga, poma, virgo, serpens,
 Oete, Thraces equi, boves Hiberæ,
 luctator fluvijs, canis triformis
 100 portatusque polus polum dederunt.

Non hic Elida nobilem quadrigis
 nec notam nimis amnis ex amore
 versu prosequar, ut per ima ponti
 Alpheus fluat atque transmarina
 105 in fluctus cadat unda coniugales.

Non hic Tantaleam domum retexam,
 qua mixtum Pelopea per parentem est
 prolis facta soror novoque monstro
 infamem genuit pater nepotem;
 110 nil maestum hic canitur; nec esulentam
 fletus pingimus ad dapem Thyestæ,

97 lib̄s *CT*] lyps *PF* || 98 Oete *Luetjohann*; oethe *TF*,
 oethæ *C*, othe *P* || 100 dedere *T* || 102 minus *CF* || 107 est
om. T || 110 asculentam *P*; execrandam *Leo* || 111 pingimus]
cf. infra v. 229 et Vogel. ind. Ennod. s. v.; pangimus vulgo;
figimus Buecheler ||

- fratris crimine qui miser voratis
 vivum pignoribus fuit sepulcrum,
 cum post has epulas repente flexis
 115 Titan curribus occidens ad ortum
 convivam fugeret, diem fugaret.
 Nec Fryx pastor erit tibi legendus,
 decrescens cui Dindymon reciso
 fertur vertice texuisse classem,
 120 cum iussu Veneris patrocinantis
 terras Oebalias et hospitales
 raptor depopulatus est Amyclas,
 praedam trans pelagus petens sequacem.
 sed nec Pergama nec decenne bellum
 125 nec saevas Agamemnonis phalangas
 nec periuria persequar Sinonis,
 arx quo Palladio dicata signo
 pellaci reserata proditore
 portantem pedites equum recepit.
 130 Non hic Maeoniae stilo Camenae
 civis Dulichiique Thessalique
 virtutem sapientiamque narro,
 quorum hic Peliaco putatur antro
 venatu, fidibus, palaestra et herbis
 135 sub Saturnigena sene institutus,
 dum nunc lustra terens puer ferarum
 passim per Pholoen iacet nivosam,
 nunc praesepibus accubans amatis
 dormit mollius in iuba magistri;
 140 inde Scyriadum datus parenti
 falsae nomina pertulisse Pyrrhae
 atque inter tetricae choros Minervae
 occultos Veneri rotasse thyrsos;
 postremo ad Frygiae sonum rapinae
 145 tractus laudibus Hectoris trahendi.
 ast illum, cui contigit paternam

quartum post Ithacam redire lustrum,
 nec Zmyrnae satis explicat volumen.
 nam quis continuare possit illos
 150 quos terra et pelago tulit labores:
 raptum Palladium, repertum Achillem,
 captum praepetibus Dolona plantis
 et Rhesi niveas prius quadrigas,
 Xanthi quam biberent fluenta, tractas,
 155 ereptam quoque quam deus patronus,
 Filocteta, tibi dedit pharetram,
 Aiacem Telamonium furentem,
 quod sese ante rates agente causam
 pugnacis tulit eloquens coronam,
 160 vitatum hinc Polyphemon atque Circen
 et Laestrygonii famem tyranni,
 tum pomaria divitis, Calypso et
 Sirenas pereuntibus placentes,
 vitatas tenebras facemque Naupli
 165 et Scyllae rabidum voracis inguen
 vel Tauromenitana quos Charybdis
 ructato scopulos cavat profundo?

Non divos specialibus faventes
 agris, urbibus insulisque canto,
 170 Saturnum Latio Iovemque Cretae
 Iunonemque Samo Rhodoque Solem,
 Hennae Persephonen, Minervam Hymetto,
 Vulcanum Liparae, Papho Dionen,
 Argis Persea, Lampsaco Priapum,
 175 Thebis Euhion Ilioque Vestam,
 Thymbrae Delion, Arcadem Lycaeo,
 Martem Thracibus ac Scythis Dianam,
 quos fecere deos dicata templa,
 tus, sal, far, mola vel superfluarum
 180 consecratio caecrimoniarum.

162 *distinxit Buecheler* (Calypsus *ed. Mediol. et Sirmond.*)
 || 165 *rapidum PTF* || 172 *Persephonen Luetjohann*; *persi-*
phonen T, *persifonen C*, *persiphonem PF* || 173 *Dionen Luet-*

- Non cum Triptolemo verendam Eleusin,
 qui primas populis dedere aristas
 pastis Chaonium per ilicetum,
 non Apin Mareoticum sonabo
 185 ad Memphitica sinistra concitari.
 non dicam Lacedaemonos iuventam
 unctas Tyndaridis dicasse luctas,
 doctos quos patriis palen Therapnis
 gymnas Bebrycii tremit theatri;
 190 non sortes Lyciasque Caeritumque,
 responsa aut Themidis priora Delphis,
 nec quae fulmine Tuscus expiato
 saeptum numina quaerit ad bidental;
 nec quos Euganeum bibens Timavum
 195 colle Antenoreo videbat augur
 divos Thessalicam movere pugnam;
 nec quos Amphiarus et Melampus
 * * *
 ex ipsis rapuit deos favillis
 per templum male fluctuante flamma
 200 gaudens lumine perduto Metellus.
 non hic Cinyfius canetur Hammon
 mitratum caput elevans harenis,
 vix se post hecatombion litatum
 suetus promere Syrtium barathro.
 205 non hic Dindyma nec crepante buxo
 Curetas Berecynthiam sonantes,
 non Bacchum trieterica exerentem
 describam et tremulas furore festo
 ire in Bassaridas vel infulatos
 210 aram ad turicremam rotare mystas.
 Non hic Hesioidea pinguis Ascræ
 spectes carmina Pindarique chordas;

johann; dionem PTF, didonem C || 197 hic aliquot versus inter-
cidisse (quorum argumentum haud scio an ex Statii Theb. III,
449 sqq. ductum fuerit) in progr. Sondersh. 1877 indicavi 198 an
deam? || 208 et delere malit Luetjohann; sed cf. c. XV, 172 sq. ||

- non hic socciferi iocos Menandri,
 non laesi Archilochi feros iambos,
 215 vel plus Stesichori graves Camenas,
 aut quod composuit puella Lesbis;
 non quod Mantua contumax Homero
 adiecit Latiaribus loquelis,
 aequari sibimet subinde livens
 220 busto Parthenopam Maroniano;
 non quod post satiras epistularum
 sermonumque sales novumque epodon,
 libros carminis ac poeticam artem
 Phoebi laudibus et vagae Dianae
 225 conscriptis voluit sonare Flaccus;
 non quod Papinius tuus meusque
 inter Labdacios sonat furores
 aut cum forte pedum minore rhythmō
 pingit gemmea prata silvularum.
 230 Non quod Corduba praepotens alumnis
 facundum ciet, hic putes legendum,
 quorum unus colit hispidum Platona
 incassumque suum monet Neronem,
 orchestram quatit alter Euripidis,
 235 pictum faecibus Aeschylon secutus
 aut plaustris solitum sonare Thespin,
 qui post pulpita trita sub cothurno
 ducebant olidae marem capellae;
 pugnam tertius ille Gallicani
 240 dixit Caesaris, ut gener socerque
 cognata impulerint in arma Romam,
 tantum dans lacrimas suis Philippis,
 ut credat Cremerae levem ruinam,
 infra et censeat Alliam dolendam
 245 ac Brenni in trutina Iovem redemptum,
 postponat Trebiam gravesque Cannas,

216. Lesbis *Luetjohann*; lesbi *codd.* || 220 parthenopen *T.* ||
 221 post *Leo*; per *codd.* || 225 an valuit? *Luetjohann* ||

stragem nec Trasimenicam loquatur,
 fratres Scipiadas putet silendos,
 quos Tartesiacus retentat orbis,
 250 Eufraten taceat male appetitum,
 Crassorum et madidas cruore Carrhas
 vel quos, Spartace, consulum solebas
 victrici gladios fugare sica,
 ipsum nec fleat ille plus duellum,
 255 quod post Cimbrica turbidus trophaea
 et vinctum Nasamonium Iugurtham,
 dum quaerit Mithridaticum triumphum,
 Arpinas voluit movere Syllae.

Non Gaetulicus hic tibi legetur,
 260 non Marsus, Peto, Silius, Tibullus,
 non quod Sulpiciae iocus Thaliae
 scripsit blandiloquum suo Caleno,
 non Persi rigor aut lepos Properti,
 sed nec centimeter Terentianus.
 265 non Lucilius hic Lucretiusque est,
 non Turnus, Memor, Ennius, Catullus,
 Stella et Septimius Petroniusque
 aut mordax sine fine Martialis,
 non qui tempore Caesaris secundi
 270 aeterno incoluit Tomos reatu,
 nec qui consimili deinde casu
 ad vulgi tenuem strepentis auram
 irati fuit histrionis exul,
 non Pelusiaco satus Canopo,
 275 qui ferruginei toros mariti
 et Musa canit inferos superna,
 nec qui iam patribus fuere nostris
 primo tempore maximi sodales,
 quorum unus Bonifatium secutus
 280 nec non praecipitem Sebastianum

255 *an turgidus?* || 256 *victum Buecheler* || 260 *Silius vulgo; silvius codd.* || 265 *est malit delere Luetjohann* ||

natales puer horruit Cadurcos
 plus Pandionias amans Athenas;
 cuius si varium legas poema,
 tunc Phoebum vel Hyantias puellas
 285 potata madidas ab Hippocrene,
 tunc Amphiona filiumque Maiaie,
 tunc vatem Rhodopeium sonare
 collato modulamine arbitraris.

Non tu hic nunc legeris tuumque fulmen,
 290 o dignissime Quintianus alter,
 spernens qui Ligurum solum et penates
 mutato lare Gallias amasti,
 inter classica, signa, pila, turmas
 laudans Aetium vacansque libro,
 295 in castris hederate laureatis.
 sed nec tertius ille nunc legetur,
 Baetin qui patrium semel relinquens
 undosae petiit sitim Ravennae,
 plosores cui fulgidam Quirites
 300 et carus popularitate princeps
 Traiano statuam foro locarunt.

Sed ne tu mihi comparare temptes,
 quos multo minor ipse plus adoro,
 Paulinum Ampeliumque Symmachumque,
 305 Messalam ingenii satis profundi
 et nulli modo Martium secundum,
 dicendi arte nova parem vetustis
 Petrum et cum loquitur nimis stupendum,
 vel quem municipalibus poetis
 310 praeponit bene vilicum senatus,
 nostrum aut quos retinet solum desertos,
 dulcem Anthedion et mihi magistri

284 tunc *Mommsen*; tum *PTF*, cum *C* || 285 potata *codd.*; potata *Luetjohann*; sed cf. c. XXIII, 207 || 295 hederate laureatis *Chatelain* (item *Luetjohann*); hedera (edera *P*) ter laureatus *CPTF*, hedera ter aureatus *vulgo* || 302 malim nec || 310 vilicum] cf. *Iuvenal. IV, 77* ||

Musas sat venerabiles Hoeni,
 acrem Lampridium, catum Leonem
 315 praestantemque tuba Severianum
 et sic scribere non minus valentem,
 Marcus Quintilianus ut solebat.

Nos valde sterilis modos Camenae
 rarae credimus hos brevique chartae,
 320 quae scombros merito piperque portet.
 nam quisnam deus hoc dabit reiectae,
 ut vel suscipiens bonos odores,
 nardum ac pingua Nicerotianis
 quae fragrant alabastra tincta sucis,
 325 Indo cinnamon ex rogo petatum,
 quo Phoenix iuvenescit occidendo,
 costum, malobathrum, rosas, amomum,
 myrrham, tus opobalsamumque servet?
 quapropter facinus meum tuere
 330 et condiscipuli tibi obsequentis
 incautum, precor, asseras pudorem.
 germanum tamen ante sed memento,
 doctrinae columen, Probum advocare,
 isti qui valet exarationi
 335 districtum bonus applicare theta.
 novi sed bene, non refello culpam,
 nec doctis placet impudens poeta;
 sed nec turgida contumeliosi
 lectoris nimium verebor ora,
 340 si tamquam gravior severiorque
 nostrae Terpsichores iocum refutans
 rugato Cato tertius labello
 narem rhinocerotica minetur.
 non te terreat hic nimis peritus;
 345 verum si cupias probare, tanta
 nullus scit, mihi crede, quanta nescit.

317 valebat *T* || 324 fragrant *vulgo*; flagrant *codd.* ||
 329 tueare *CP*, tuare *F* || 335 districtum *codd.* || 336 sed] sat
Wilamowitz || 342 tetricus *vulgo*; cf. *Juvenal. II, 40* ||

X.

PRAEFATIO EPITHALAMII DICTI RURICIO ET HIBERIAE.

Flucticolae cum festa nurus Pagasaea per antra
 rupe sub Emathia Pelion explicuit,
 angustabat humum superum satis ampla supellex;
 certabant gazis hinc polus hinc pelagus;
 5 ducebatque choros viridi prope tectus amictu
 caeruleae pallae concolor ipse socer;
 nympa quoque in thalamos veniens de gurgite nuda
 vestiti coepit membra timere viri.
 tum divum quicumque aderat terrore remoto
 10 quo quis pollebat lusit in officio.
 Iuppiter emisit tepidum sine pondere fulmen
 et dixit: 'melius nunc Cytherea calet.'
 Pollux tum caestu laudatus, Castor habenis,
 Pallas tum cristis, Delia tum pharetris;
 15 Alcides clava, Mavors tum lusit in hasta,
 Arcas tum virga, nebride tum Bromius.
 hic et Pipliadas induxerat optimus Orpheus
 chordis, voce, manu, carminibus, calamis.
 ambitiosus Hymen totas ibi contulit artes;
 20 qui non ingenio, fors placuit genio.
 Fescennina tamen non sunt admissa, priusquam
 intonuit solita noster Apollo lyra.

XI.

EPITHALAMIUM.

Inter Cyaneas, Ephyraea cacumina, cautes
 qua super Idalium levat Orithyion in aethram
 exesi sale montis apex, ubi forte vagantem
 5 atque recurrentem ructantem ad rauca Maleam,

X 17 Pipliadas *Luettjohann*; pepliadas *codd.* || XI 2 orithion
codd. || v. 5 *Buechelero suadente ante v. 4 posui* | 5 ructantem
ego, ructatum codd. [r. M.] aurica mala eam *F* ||

4 dum fugit, et fixit trepidus Symplegada Tifys,
 exit in Isthmiacum pelagus claudentibus alis
 saxorum de rupe sinus, quo saepe recessu
 sic tamquam toto coeat de lumine caeli,
 artatur collecta dies tremulasque per undas
 10 insequitur secreta vadi, transmittitur alto
 perfusus splendore latex, mirumque relatu,
 lympa bibit solem tenuique inserta fluento
 perforat arenti radio lux sicca liquorem.

Profecit studio spatium; nam Lemnius illic
 15 ceu templum lusit Veneri fulmenque relinquens
 hic ferrugineus fumavit saepe Pyragmon.
 hic lapis est, de quinque locis dans quinque colores,
 Aethiops, Frygius, Parius, Poenus, Lacedaemon,
 purpureus, viridis, maculosus, eburnus et albus.
 20 postes chrysolithi fulvus diffulgurat ardor;
 myrrhina, sardoniches, amethystus Hiberus, iaspis
 Indus, Chalcidicus, Scythicus, beryllus, achates
 attollunt duplices argenti cardine valvas,
 per quas inclusi lucem vomit umbra smaragdi;
 25 limina crassus onyx crustat propterque hyacinthi
 caerulea concordem faciunt in stagna colorem.
 exterior non compta silex, sed prominet alte
 asper ab assiduo lympharum verbere pumex.
 interiore loco simulavit Mulciber auro
 30 extantes late scopulos atque arte magistra
 ingenti cultu naturae inculta fefellit,
 huic operi insistens, quod necdum noverat illa
 quae post Lemniacis damnavit furta catenis.
 squameus huc Triton duplicis confinia dorsi
 35 qua coeunt supra sinuamina tortilis alvi
 inter aquas calido portavit corde Dionen.
 sed premit adiecto radiantis pondere conchae

11 mirumque ego (item Luetjohann in adnot.); miroque
 codd. || 18 aethiops *TF*, aethyops *CP*; Aethiopus *Colvius* || 26 an
 iaciunt? Luetjohann || 32 hunc *PT*, nunc *T* || 36 Dionen Luet-
 johann; Dionem codd. ||

semiferi Galatea latus, quod pollice fixo
vellit, et occulto spondet conubia tactu.

- 40 tum gaudens torquente ioco subridet amator
vulnere iamque suam parcenti pistre flagellat.
pone subit turmis flagrantibus agmen Amorum;
hic cohibet delphina rosis, viridique iuvenco
hic vectus spretis pendet per cornua frenis;
- 45 hi stantes motu titubant plantaque madenti
labuntur firmantque pedum vestigia pennis.
illa recurvato demiserat ora lacerto
mollia; marcebant violae graviorque sopore
coeperat attritu florum descendere cervix.
- 50 solus de numero fratrum qui pulchrior ille est
deerat Amor, dum festa parat celeberrima Gallis,
quae socer Ommatius, magnorum maior avorum
patriciaeque nepos gentis, natae generoque
excolit auspiciis faustis. sed fulsit ut ille
- 55 forte dies, matrem celeri petit ipse volatu,
cui fax, arcus, gorytus pendebat. at ille
cernuus et laevae pendens in margine palmae
libratos per inane pedes adverberat alis,
oscula sic matris carpens somnoque refusae
- 60 semisopora levi scalpebat lumina penna.
tum prior his alacer coepit: 'nova gaudia porto
felicis praedae, genetrix. calet ille superbus
Ruricius nostris facibus dulcique veneno
tactus votivum suspirat corde dolorem.
- 65 esset si praesens aetas, impenderet illi
Lemnias imperium, Cressa stamen labyrinthi,
Alceste vitam, Circe herbas, poma Calypso,
Scylla comas, Atalanta pedes, Medea furores,
Hippodame ceras, cygno Iove nata coronam;
- 70 huic Dido in ferrum, simul in suspendia Phyllis,

50 ille] *cf. c. V, 524; XXII, 218* || 56 cuius *CPT* | *an*
splendebat? *Luetjohann*; fax arcus gorytus [iners] pendebat
Leo ||

Euadne in flammis et Sestias isset in undas.'

- His haec illa refert: 'Gaudemus, nate, rebellem
quod vincis laudasque virum; sed forma puellae est,
quam si spectasset quondam Stheneboeus heros,
75 non pro contemptu domuisset monstra Chimaerae;
Thermodontiaca vel qui genetrice superbus
sprevit Gnosiaca temeraria vota novercae,
hac visa occiderat, fateor, sed crimine vero;
et si iudicio forsitan mihi quarta fuisset,
80 me quoque Rhoetea damnasset pastor in Ida;
'vincere' vel 'si optas, istam da, malo, puellam'
dixerat: hanc dederam formam pro munere formae.
tantus honor geniusque genis; collata rubori
pallida blatta latet depressaque lumine vultus
85 nigrescunt vincto bacarum fulgura collo.
te quoque multimodis ambisset, Hiberia, ludis
axe Pelops, cursu Hippomenes luctaque Achelous,
Aeneas bellis, spectatus Gorgone Perseus;
nec minor haec species, totiens cui Iuppiter esset
90 Delia, taurus, olor, Satyrus, draco, fulmen et aurum.
quare age, iungantur; nam census, forma genusque
conveniunt: nil hic dispar tua fixit harundo.
sed quid vota moror?' dixit currumque poposcit,
cui dederant crystalla iugum, quae frigore primo,
95 orbis adhuc teneri glacies ubi Caucason auget,
strinxit Hyperboreis Tanaitica crusta pruinis
naturam sumens gemmae, quia perdidit undae.
perforat hunc fulvo formatus temo metallo;
miserat hoc fluvius, cuius sub gurgite Nymphae
100 Mygdonium fovere Midam, qui pauper in auro
ditavit versis Pactoli flumina votis.
splendet perspicuo radios rota margine cingens
Marmaricae de fauce ferae, dum belua curvis

75 Chimaerae *vulgo*: cietrae (cietre) *codd.* || 79 an in iudicio? *Luetjohann* || 85 iuncto *C* || 92 hinc *P* || 98 hunc (*sc. currum*) *ego*; hanc *codd.*; an haec? *Luetjohann* || 102 perspicue *C* ||

dentibus excussis gemit exarmarier ora;
 105 misit et hoc munus tepidas qui nudus Erythras,
 concolor Aethiopi vel crinem pinguis amomo,
 fluxus odoratis vexat venatibus Indus.
 illa tamen pasci suetos per Cypron olores
 vittata stringit myrto, quis cetera tensis
 110 lactea puniceo sinuantur colla corallo.

Ergo iter aggressi: pendens rota sulcat inanem
 aera et in liquido non solvitur orbita tractu.
 hic triplex uno comitatur Gratia nexu,
 hic redolet patulo Fortunae Copia cornu,
 115 hic spargit calathis, sed flores Flora perennes,
 hic Cererem Siculam Farius comitatur Osiris,
 hic gravidos Pomona sinus pro tempore portat,
 hic Pallas madidis venit inter prela trapetis,
 hic distincta latus maculosa nebride Thyias
 120 Indica Echionio Bromii rotat orgia thyrsu,
 hic et Sigeis specubus qui Dindyma ludit
 iam sectus recalet Corybas, cui gutture ravo
 ignem per bifores regemunt cava buxa cavernas.

Sic ventum ad thalamos: tus, nardum, balsama,
 myrrhae
 125 hic sunt, hic Phoenix busti dat cinnama vivi.
 proxima quin etiam festorum afflata calore
 iam minus alget hiemps, speciemque tenentia vernam
 hoc dant vota loco, quod non dant tempora mundo.
 tum Paphie dextram iuvenis dextramque puellae
 130 complectens paucis cecinit sollemnia dictis,
 ne facerent vel verba moram: 'feliciter aevum
 ducite concordem; sint nati sintque nepotes;
 cernat et in proavo sibimet quod pronepos optet.'

108 solitos *T* || 112 fort. volvitur *Luetjohann*; vix recte ||
 119 Thyias *Luetjohann*; thyas *T*, thias *CPF* || 124 myrrhae
vulgo; myrthae (mirthae) *codd.* || 133 om. *F* ||

XII.

AD V. C. CATULLINUM.

Quid me, etsi valeam, parare carmen
 Fescenninicolae iubes Diones
 inter crinigeras situm catervas
 et Germanica verba sustinentem,
 5 laudantem tetrico subinde vultu,
 quod Burgundio cantat esculentus,
 infundens acido comam butyro?
 vis dicam tibi, quid poema frangat?
 ex hoc barbaricis abacta plectris
 10 spernit senipedem stilum Thalia,
 ex quo septipedes videt patronos.
 felices oculos tuos et aures
 felicemque libet vocare nasum,
 cui non allia sordidaeque caepae
 15 ructant mane novo decem apparatus,
 quem non ut vetulum patris parentem
 nutricisque virum die nec orto
 tot tantique petunt simul Gigantes,
 quot vix Alcinoi culina ferret.
 20 Sed iam Musa tacet tenetque habenas
 paucis hendecasyllabis iocata,
 ne quisquam satiram vel hos vocaret.

XIII.

AD IMPERATOREM MAIORIANUM.

Amphitryoniaden perhibet veneranda vetustas,
 dum relevat terras, promeruisse polos.
 sed licet in nuda torvus confregerit ulna
 ille Cleonaeae guttura rava ferae,
 5 et quamquam ardenti gladio vix straverit hydram,

XII 21 *om. T* || XIII 3 *sed ego; et_codd.* || 4 *rauca C; cf. c. XI, 122* ||

cum duplices pareret vulnere mors animas,
 captivumque ferens silva ex Erymanthide monstrum
 exarmata feri riserit ora suis,
 collaque flammigenae dirumpens fumida furis
 10 tandem directas iusserit ire boves,
 taurus, cerva, Gigas, hospes, luctator, Amazon,
 Cres, canis, Hesperides sint monimenta viri,
 nulla tamen fuso prior est Geryone pugna,
 uni tergeminum cui tulit ille caput.
 15 haec quondam Alcides; at tu Tiryntius alter,
 sed princeps, magni maxima cura dei,
 quem draco, cervus, aper paribus sensere sagittis,
 cum dens, cum virus, cum fuga nil valuit,
 Geryonen nos esse puta monstrumque tributum;
 20 hinc capita, ut vivam, tu mihi tolle tria.

Has supplex famulus preces dicavit
 responsum opperiens pium ac salubre.
 ut reddas patriam simulque vitam
 Lugdunum exonerans suis ruinis,
 25 hoc te Sidonius tuus precatur:
 sic te Sidonio recocta fuco
 multos purpura vestiat per annos;
 sic lustro imperii perennis acto
 quinquennalia fascibus dicentur;
 30 sic ripae duplicis tumore fracto
 detonsus Vachalim bibat Sygamber.
 quod si contuleris tuo poetae,
 mandem perpetuis legenda fastis,
 quaecumque egregiis geris triumphis.
 35 nam nunc Musa loquax tacet tributo,
 quae pro Virgilio Terentioque

11 gigans *P* || 12 crea *P*, cre *F*, grex *T*; Thraex *Luetjohann* || 19 Geryonen *Luetjohann* (*Geryones Casellius*); hystri-
 ones *CP*, histriones *TF* | nostrumque tributum *Wilamowitz*,
 monstrumque triforme *Luetjohann in adnot.* || 20 hinc *Luetjohann*; hic *codd.* ||

sextantes legit unciasque fisci,
 Marsyaeque timet manum ac rudentem,
 qui Phoebi ex odio vetustiore
 40 nunc suspendia vatibus minatur.

XIV.

SIDONIUS POLEMIO SUO SALUTEM.

1. Dum post profectionem tuam, mi Polemi, frater
 amantissime, mecum granditer reputo, quatinus in votis
 tuis philosophi Fescennina cantarem, obrepsit materia, qua
 decursa facile dinosci valet magis me doctrinae quam 5
 causae tuae habuisse rationem. omissa itaque epithalamii
 teneritudine per asperrimas philosophiae et salebrosissimas
 regulas stilum traxi; quarum talis ordo est, ut sine plu-
 rimis novis verbis, quae praefata pace reliquorum eloquen-
 tum specialiter tibi et Complatoniceis tuis nota sunt, nugae 10
 ipsae non valuerint expediri. 2. videris, utrum aures
 quorundam per imperitiam tenerae mentionem centri, pro-
 portionis, diastematum, climatum vel myrarum epithalamio
 conducibilem non putent. illud certe consulari viro vere
 Magno, quaestorio viro Domnulo, spectabili viro Leone du- 15
 cibus audacter affirmo, musicam et astrologiam, quae sunt
 infra arithmeticam consequentia membra philosophiae,
 nullatenus posse sine hisce nominibus indicari; quae si
 quispiam ut Graeca, sicut sunt, et peregrina verba con-
 temperit, noverit sibi aut super huiusmodi artis men- 20
 tione supersedendum aut nihil omnino se aut certe non
 ad assem Latiari lingua hinc posse disserere. 3. quod si
 aliquis secus atque assero rem se habere censuerit, do-
 quidem absens obtrectatoribus manus; sed noverint sen-

XIV 2 um *PT*^a, cum *T*^b || 4 philosophē *Buecheler*, tuis
deleteri vult Wilamowitz || 5 valeret *C* || 8 regiones *Buecheler*
 || 12 tenerae *ego*; temere *codd.* (*Luettjohann* temere *delendum*
censet) || 14 certe *in fine versus om. C* || 19 sicut sunt et pere-
grina vulgo; sicut et sunt *p. codd.* || 20 super] semper *Buecheler*
 || 22 latiali *T* | hic *C* ||

tentiam meam discrepantia sentientes sine Marco Varrone, sine Sereno, non Septimio, sed Sammonico, sine Censorino, qui de die natali volumen illustre confecit, non posse damnari. 4. lecturus es hic etiam novum verbum, id est
 5 essentiam; sed scias hoc ipsum dixisse Ciceronem; nam essentiam nec non et indoloriam nominavit, addens: 'licet enim novis rebus nova nomina imponere'; et recte dixit. nam sicut ab eo, quod est verbi gratia sapere et
 intellegere, sapientiam et intellegentiam nomina-
 10 mus, regulariter et ab eo, quod est esse, essentiam non tacemus. igitur, quoniam tui amoris studio inductus homo Gallus scholae sophisticae intromisi materiam, vel te potissimum facti mei deprecatores requiro. illi Venus vel
 Amorum commenticia pigmenta tribuantur, cui defuerit sic
 15 posse laudari. vale.

PRAEFATIO EPITHALAMII DICTI POLEMIO ET
 ARANEOLAE.

Prosper conubio dies coruscat,
 quem Clotho niveis benigna pensis,
 albus quem piceae lapillus Indi,
 quem pacis simul arbor et iuventae
 5 aeternumque virens oliva signet.
 eia, Calliope, nitente palma
 da sacri laticis loquacitatem,
 quem fodit pede Pegasus volanti
 cognato madidus iubam veneno.
 10 non hic impietas, nec hanc puellam
 donat mortibus ambitus procorum;
 non hic Oenomai cruenta circo
 audit pacta Pelops nec insequentem
 pallens Hippomenes ad ima metae
 15 tardat Schoenida ter cadente pomo;

1 sentientis *Wilamowitz* || 5 cf. Ciceron. fragm. 16 p. 145
 Bait. || 15 vale *om. codd.* || *Praef.* 7 sacri *om. C* || 12 cirno *PTF* ||

non hic Herculeas videt palaestras
 Aetola Calydon stupens ab arce,
 cum cornu fluvii superbientis
 Alcides premeret, subinde fessum
 20 undoso refovens ab hoste pectus;
 sed doctus iuvenis decensque virgo,
 ortu culmina Galliae tenentes,
 iunguntur: cito, diva, necte chordas
 nec, quod detonuit Camena maior,
 25 nostram pauperiem silere cogas.
 ad taedas Thetidis probante Phoebō
 et Chiron cecinit minore plectro,
 nec risit pia turba rusticantem,
 quamvis saepe senex biformis illic
 30 carmen rumperet hinniente cantu.

XV.

EPITHALAMIUM.

Forte procellosi remeans ex arce Caferei,
 Phoebados Iliacae raptum satis ulta pudorem,
 Pallas Erechtheo Xanthum mutabat Hymetto.
 aurato micat aere caput, maiusque serenum
 5 de terrore capit; posito nam fulmine necdum
 Cinyphio Tritone truces hilaraverat artus.
 Gorgo tenet pectus medium, factura videnti
 et truncata moras; nitet insidiosa superbum
 effigies vivitque anima pereunte venustas;
 10 alta cerastarum spiris caput asperat atrum
 congeries, torquet maculosa volumina mordax
 crinis, et irati dant sibila taetra capilli.
 squameus ad mediam thorax non pervenit alvum
 post chalybem pendente peplo; tegit extima limbi
 15 circite palla pedes, qui cum sub veste moventur,
 crispato rigidae crepitant in syrmate rugae.

- laevam parma tegit Flegraei plena tumultus:
 hic rotat excussum vibrans in sidera Pindum
 Enceladus, rabido fit missilis Ossa Typhoeo;
 20 Porfyrion Pangaea rapit, Rhodopenque Damastor
 Strymonio cum fonte levat, veniensque superne
 intorto calidum restinguit flumine fulmen;
 hic Pallas Pallanta petit, cui Gorgone visa
 invenit solidum iam lancea tarda cadaver;
 25 hic Lemnon pro fratre Mimas contra aegida torquet,
 impulsumque quatit iaculabilis insula caelum;
 plurimus hic Briareus populoso corpore pugnat,
 cognatam portans aciem, cui vertice ab uno
 cernas ramosis palmas fruticare lacertis.
 30 nec species solas monstris, dedit arte furorem
 Mulciber atque ipsas timuit quas finxerat iras.
 hastam dextra tenet, nuper quam valle Aracynthi
 ipsa sibi posita Pallas protraxit oliva.
 hoc steterat genio, super ut vestigia divae
 35 labens distendat Marathonia baca trapetas.
 Hic duo templa micant; quorum supereminet unus
 ut meritis sic sede locus, qui continet alta
 scrutantes ratione viros, quid machina caeli,
 quid tellus, quid fossa maris, quid turbidus aer,
 40 quid noctis lucisque vices, quid menstrua lunae
 incrementa parent, totidem cur damna sequantur.
 ilicet hic summi resident septem sapientes,
 innumerabilium primordia philosophorum:
 Thales Mileto genitus vadimonia damnat;
 45 Lindie tu Cleobule iubes, modus optimus ut sit;

19 rabido *ego* (item *Luetjohann*); rapido *codd.* || 20 ad-
 mastor *C*; cf. *Claudian. XXXVII, 101* || 21 fonte *vulgo*; forte
codd. | supernus *P* || 24 an inveniet? || 31 fecerat *T* || 32 qua
 vale *P* || 33 positam *P* | paulisper traxit *PT*, plausiper traxit
F || 34 super ut] super *PF*, supra *C* || 35 labens distendat *ego*,
 labentes teneat *codd.* | post v. 35 quaedam intercidisse suspicatur
Luetjohann || 39 cf. *Prudent. cath. IX, 14* fossa ponti || 44 milete
codd. ||

- tu meditans totum decoras, Periandre, Corinthon;
 Atticus inde Solon 'ne quid nimis' approbat unum;
 Prienae Bia, plures ais esse malignos;
 tu Mytilene satus cognoscere, Pittace, tempus,
 50 noscere sese ipsum, Chilon Spartane, docebas;
 asserit hic Samius post docta silentia lustrī
 Pythagoras, solidum princeps quod musica mundum
 temperet et certis concentum reddat ab astris,
 signaque, zodiacus quae circulus axe supremo
 55 terna quater retinet, proprio non currere motu,
 aequis inter se spatiis tamen esse locata
 fixaque signifero pariter quoque cernua ferri,
 praecipuumque etiam septem vaga sidera cantum
 hinc dare, perfectus numerus quod uterque habeatur,
 60 hoc numero affirmans, hoc ordine cuncta rotari;
 falciferi zonam ire senis per summa polorum,
 Martis contiguum medio Iove pergere sidus,
 post hos iam quarto se flectere tramite Solem,
 sic placidam Paphien servare diastema quintum,
 65 Arcadium sexto, Lunam sic orbe supremo
 ter denas tropico prope currere climate myras.
 si quos ergo chelys, si quos lyra, tibia si quos
 ediderint cum voce modos, exemplar ad istud
 ponderibus positis, quantum proportio suadet,
 70 intervalla sequi septeni sideris edit;
 harmoniam dicens etiam, quod quattuor istis
 sic sedeant elementa modis, ut pondere magnis
 sit locus inferior media tellure; quod autem
 perfecte medium est, imum patet esse rotundi;
 75 hinc fieri, ut terram levior superemictet unda,
 altior his quoque sit qui purior eminent aer,
 omnia concludat caelum levitate suprema,
 pendeat et totum simul hoc ab origine centri.

49 cognosce *P*, cognoscis *CF* || 59 hic *P* | utique *P* |
 61 zonam ego (cf. *Claudian. VII, 168*); cronon *F*, chronon *C*
PT || 64 hic *C* ||

Thales hic etiam numeris perquirat et astris,
 80 defectum ut Phoebi nec non Lunaequae laborem
 nuntiet antea; sed rebus inutile ponit
 principium, dum credit aquis subsistere mundum.
 huius discipuli versa est sententia dicens
 principiis propriis semper res quasque creari,
 85 singula qui quosdam fontes decernit habere
 aeternum irriguos ac rerum semine plenos.
 hunc etiam sequitur, qui gignere cuncta putabat
 hoc caelum pariterque deos sic autumat ortos.
 quartus Anaxagoras Thaletica dogmata servat,
 90 sed divinum animum sentit, qui fecerit orbem.
 iunior huic iunctus residet collega, sed idem
 materiam cunctis creaturis aera credens
 iudicat inde deum, faceret quo cuncta, tulisse.
 post hos Arcesilas divina mente paratam
 95 conicit hanc molem, confectam partibus illis,
 quas atomos vocat ipse leves. Socratica post hunc
 secta micat, quae de naturae pondere migrans
 ad mores hominum limandos transtulit usum.
 hanc sectam perhibent summum excoluisse Platona,
 100 sed triplici formasse modo, dum primus et unus
 physica vel logico, logicum vel iungit ad ethos.
 invenit hic princeps, quid prima essentia distet
 a summo sextoque bono, cum denique saxa
 sint tantum penitusque nihil nisi esse probentur;
 105 proxima succedant, quibus esse et vivere promptum est,
 addere quis possis nil amplius, arbor et herba;
 tertia sit pecorum, quorum esse et vivere motu
 non caret et sensu; mortales quarta deinde
 respiciat factura suos, quibus esse, moveri,
 110 vivere cum sensu datur, et supereminet illud,

88 hoc caelum *ego*, hunc aerem *codd.* (aera, nos *Wilamowitz*; qui [immensum] gignere cuncta | aera ait *Leo*) || 94 archesilas *CPF*, archesilaus *T* (*Archelaum debuisse nominari, ut v. 89 Anaximenea, non Thaletica dogmata monet Leo*) | patratam *C* || 104 nisi id, esse, *Leo* || 106 arbore *PTF* ||

quod sapiunt veroque valent discernere falsum;
 quinta creaturas superas substantia prodat,
 quas quidam dixere deos, quia corpora sumant
 contemplanda homini, paulo post ipsa relinquunt
 115 inque suam redeant, si qua est tenuissima, formam;
 sic fieri, ut pateat substantia summa creator,
 sexta tamen supraque nihil, sed cuncta sub ipso.
 hoc in gymnasio Polemi sapientia vitam
 excolit adiunctamque suo fovet ipsa Platoni;
 120 obviet et quamquam totis Academia sectis
 atque neget verum, veris hunc laudibus ornat.
 Stoica post istos, sed concordantibus ipsis,
 Chrysippus Zenonque docent praecepta tenere.
 exclusi prope iam Cynici, sed limine restant;
 125 ast Epicureos eliminat undique virtus.

At parte ex alia textrino prima Minervae
 palla Iovis rutilat, cuius bis coctus aeno
 serica Sidonius fucabat stamina murex.
 ebria nec solum spirat conchylia sandix;
 130 insertum nam fulgur habet, filoque rigenti
 ardebat gravidum de fragmine fulminis ostrum.
 hic viridis proprio Glaucus pendebat amictu;
 undabant hic arte sinus, fictoque tumore
 mersabat pandas tempestas texta carinas.
 135 Amphitryoniadi surgebat tertia vestis:
 parvulus hic gemino cinctus serpente novercae
 inscius arridet monstris ludumque putando
 insidias, dum nescit, amat vultuque dolentis
 extingui deslet, quos ipse interficit, angues.
 140 praeterea sparsis sunt haec subiecta figuris:
 sus, leo, cerva, Gigans, taurus, iuga, Cerberus, hydra,
 hospes, Nessus, Eryx, volucres, Thrax, Cacus, Amazon,
 Cres, fluvius, Libs, poma, Lycus, virgo, polus, Oete.

119 adiunctumque *PF* || 132 proprio *Leo*] patrio *T*, patruo
CP, glauco patruo *F* (prasino *Purgold*) || 141 gigas *C* || 143 Cres]
 grex *Luetjohann* | lix *P* ||

hoc opus, et si quid superest, quod numina vestit,
 145 virgineae posuere manus. sed in agmine toto
 inter Cecropias Ephyreidasque puellas
 Araneola micat; proprias conferre laborat
 ipsa Minerva manus calathisque evicta recedens,
 cum tenet haec telas, vult haec plus tela tenere.
 150 hic igitur proavi trabeas imitata rigentes
 palmatam parat ipsa patri, qua consul et idem
 Agricolam contingat avum doceatque nepotes
 non abavi solum, sed avi quoque iungere fasces.
 texerat tamen et chlamydes, quibus ille magister
 155 per Tartesiacas conspectus splenduit urbes
 et quibus ingestae sub tempore praefecturae
 conspicuus sanctas reddit se praesule leges.
 attamen in trabea segmento luserat alto,
 quod priscis illustre toris. Ithacesia primum
 160 fabula Dulichiique lares formantur et ipsam
 Penelopam tardas texit distexere telas.
 Taenaron hic frustra bis rapta coniuge pulsat
 Thrax fidibus, legem postquam temeravit Averni,
 et prodesse putans iterum non respicit umbram.
 165 hic vovet Alceste praelato coniuge vitam
 rumpere, quam cernas Parcarum vellere in ipso
 nondum pernetam fato restante salute.
 hic nox natarum Danaï lucebat in auro,
 quinquaginta enses genitor quibus impius aptat
 170 et dat concordem discordia iussa furorem;
 solus Hypermestrae servatus munere Lynceus
 effugit; aspicias illam sibi parva paventem
 et pro dimisso tantum pallere marito.
 iamque Iovem in formas mutat, quibus ille tenere

144 numina *Wilamowitz*; nomina *codd.* | vestit vel nesci
C || 151 idem] ipse *malit Luetjohann* || 152 coniungat *PTF* ||
 158 fort. trabeae *Luetjohann* || 161 penelopen *T* || 166 vellere]
 stamine *T* || 167 salute *Buecheler* (*cf. Claud. III, 157* quamvis
 Parcarum restarent fila); salutem *codd.* (*praeterea fate C*); fato
 praestante salutem *vulgo* ||

- 175 Mnemosynam, Europam, Semelen, Ledam, Cynosuram
 serpens, bos, fulmen, cygnus, Dictynna solebat.
 iamque opus in turrem Danaae pluviamque metalli
 ibat et hic alio stillabat Iuppiter auro,
 cum virgo aspiciens vidit Tritonida verso
- 180 lumine doctisonas spectare libentius artes;
 commutat commota manus ac pollice docto
 pingere philosophi victricem Laida coepit,
 quae Cynici per menta feri rugosaque colla
 rupit odoratam redolenti forcipe barbam.
- 185 subrisit Pallas castoque haec addidit ore:
 'non nostra ulterius ridebis dogmata, virgo
 philosopho nuptura meo; mage flammea sumens
 hoc mater sine textat opus. consurge, sophorum
 egregium Polemi decus, ac nunc Stoica tandem
- 190 pone supercilia et Cynicos imitatus amantes
 incipies iterum parvum mihi ferre Platona.'
 haerentem tali compellat voce magister:
 'perge libens, neu tu damnes fortasse iugari,
 quod noster iubet ille senex, qui non piger hausit
- 195 numina contemplans Anyto pallente venenum.'
- Dixerat; ille simul surgit vultuque modesto
 tetrica nodosae commendat pallia clavae.
 amborum tum diva comas viridantis olivae
 pace ligat, nectit dextras ac foedera mandat,
- 200 Nymphidius quae cernat avus. probat Atropos omen
 fulvaque concordēs iunxerunt fila sorores.

175 Mnemosynam *Luetjohann*; mnemosin *PT*, mnaemosin *C*, mnemosini *F* | cynosuram *om. P* || 177 dane *TF* || 182 Laida *vulgo*; livida *codd.* || 184 forcipe *C* || 190 cygnos *Wilamowitz* | 191 incipias *vulgo* || 195 contemplans *Wilamowitz*; condempnans *CT*, condempnens *P*, contempnens *T* ||

XVI.

EUCCHARISTON AD FAUSTUM EPISCOPUM.

Phoebum et ter ternas decima cum Pallade Musas
 Orpheaque et laticem simulatum fontis equini
 Ogygiamque chelyn, quae saxa sequacia flectens
 cantibus auritos erexit carmine muros,
 5 sperne, fidis; magis ille veni nunc spiritus, oro,
 pontificem dicture tuum, qui pectora priscae
 intrasti Mariae, rapiens cum tympana siccus
 Israel appensi per concava gurgitis iret
 aggeribus vallatus aquae mediasque per undas
 10 pulverulenta tuum clamaret turba triumphum;
 quique manum Iudith ferientem colla Olofernis
 iuivisti, exciso iacuit cum gutture truncus
 et fragilis valido latuit bene sexus in ictu;
 expresso vel qui complens de vellere pelvem
 15 inficiensque dehinc non tacto vellere terram
 firmasti Gedeona, tubis inserte canoris
 spiritus, et solo venit victoria cantu;
 quique etiam adsumptum pecorosi de grege Iesse
 afflasti regem, plaustro cum foederis arcam
 20 imponens hostis nullo moderante bubulco
 proderet obscaenum turgenti podice morbum;
 quique trium quondam puerorum in fauce sonasti,
 quos in Chaldaei positos fornace tyranni
 roscida combusto madefecit flamma camino;
 25 quique volubilibus spatiantem tractibus alvi
 complesti Ionam, resonant dum viscera monstri
 introrsum psallente cibo vel pondera ventris
 ieiuni plenique tamen vate intemerato
 ructat cruda fames, quem singultantibus extis
 30 esuriens vomuit suspenso belua morsu;

XVI fort. Eucharisticon (Euchariston *P*, Eucariscon *TF*,
 om. *C*, Eucharisticum *vulgo*) || 14 pelvem *Luetjohann*; pellem
codd. ||

- quique duplex quondam venisti in pectus Helisei,
 Thesbiten cum forte senem iam flammeus axis
 tolleret et scissam linquens pro munere pellem
 hispidus ardentem auriga intraret habenas;
 35 quique etiam Heliam terris missure secundum
 Zachariae iusti linguam placate ligasti,
 dum faceret serum rugosa puerpera patrem,
 edita significans iusso reticere propheta,
 gratia cum fulsit, nosset se ut lex taciturnam;
 40 quique etiam nascens ex virgine semine nullo,
 ante ullum tempus deus atque in tempore Christus,
 ad corpus quantum spectat, tu te ipse creasti;
 qui visum caecis, gressum quoque reddere claudis,
 auditum surdis, mutis laxare loquelam
 45 suetus ad hoc etiam venisti, ut mortua membra
 lecto, sandapila, tumulo consurgere possint;
 quique etiam poenas suscepta in carne tulisti,
 sustentans alapas, ludibria, verbera, vepres,
 sortem, vincla, crucem, clavos, fel, missile, acetum,
 50 postremo mortem, sed surrecturus, adisti,
 eripiens, quicquid veteris migraverat hostis
 in ius per nostrum facinus, cum femina prima
 praeceptum solvens culpa nos perpete viuit;
 (qui cum te interitu petiit nec reperit in te,
 55 quod posset proprium convincere, perdidit omne,
 quod lapsu dedit Eva suo; chirographon illum,
 quo pervasus homo est, haec compensatio rupit.
 expers peccati pro peccatoribus amplum
 fis pretium veteremque novus vice faenoris Adam,
 60 dum moreris, de morte rapis. sic mortua mors est,
 sic sese insidiis, quas fecerat, ipsa fefellit.
 nam dum indiscrete petit insontemque reosque,
 egit, ut absolvi possent et crimine nexi);

33 pallam *cod. Helmstad. (item Wilamowitz)* || 45 etiam
om. C || 46 *an* possent? *Luettjohann* || 56 illud *vulgo* || 57 rumpit
P || 60 cum *C* ||

quique etiam iustos ad tempus surgere tecum
 65 ~~in~~ iussisti cineres, cum tectis tempore longo
 irrupit festina salus infusaque raptim
 excussit tumulis solidatas vita favillas:
 da Faustum laudare tuum, da solvere grates,
 quas et post debere iuvat. te, magne sacerdos,
 70 barbitus hic noster plectro licet impare cantat.

Haec igitur prima est vel causa vel actio laudum,
 quod mihi germani, dum lubrica volvitur aetas,
 servatus tecum domini per dona probatur
 nec fama titubante pudor; te respicit istud
 75 quantumcumque bonum; merces debebitur illi,
 ille tibi. sit laus, si labi noluit, eius;
 nam quod nec potuit, totum ad te iure redundat.
 praeterea quod me pridem Reios veniente,
 cum Procyon fureret, cum solis torridus ignis
 80 flexilibus rimis sitientes scriberet agros,
 hospite te nostros exceptit protinus aestus
 pax, domus, umbra, latex, benedictio, mensa, cubile.
 omnibus attamen his sat praestat, quod voluisti,
 ut sanctae matris sanctum quoque limen adirem.
 85 dirigui, fateor, mihi conscius atque repente
 tinxit adorantem pavido reverentia vultum;
 nec secus intremui, quam si me forte Rebeccae
 Israel aut Samuel crinitus duceret Annae.
 quapropter te vel votis sine fine colentes
 90 affectum magnum per carmina parva fatemur.

Seu te flammatae Syrtes et inhospita tesqua
 seu caeno viridante palus seu nigra recessu
 incultum mage saxa tenent, ubi sole remoto
 concava longaevas asservant antra tenebras;
 95 seu te praeceptis porrecta in rupibus Alpibus
 succinctos gelido libantem caespite somnos,
 anachoreta, tremit (quae quamquam frigora portet,

78 veniente *vulgo*; venientem *codd.* || 83 *cf. Cyprian. Gall. p. 211, 12 (Peiper)* || 85 *derigui Luetjohann; cf. Avit. c. II, 390; Pacati pan. 19* || 93 *inculto Mommsen* || 95 *porrectae CT* ||

conceptum Christi numquam domat illa calorem),
 qua nunc Helias, nunc te iubet ire Iohannes,
 100 nunc duo Macarii, nunc et Paphnutius heros,
 nunc Or, nunc Ammon, nunc Sarmata, nunc Hilarion,
 nunc vocat in tunica nudus te Antonius illa,
 quam fecit palmae foliis manus alma magistri;
 seu te Lirinus priscum complexa parentem est,
 105 qua tu iam fractus pro magna saepe quiete
 discipulis servire venis vixque otia somni,
 vix coctos capture cibos abstemius aevum
 ducis et insertis pinguis ieiunia psalmis,
 fratribus insinuans, quantos illa insula plana
 110 miserit in caelum montes, quae sancta Caprasi
 vita senis iuvenisque Lupi, quae gratia patrem
 mansit Honoratum, fuerit quis Maximus ille,
 urbem tu cuius monachosque antistes et abbas
 bis successor agis, celebrans quoque laudibus illis
 115 Eucherii venientis iter, redeuntis Hilari;
 seu te commissus populus tenet et minor audet
 te medio tumidos maiorum temnere mores;
 seu tu sollicitus curas, qua languidus esca
 quave peregrinus vivat, quid pascat et illum,
 120 lubrica crura cui tenuat sub compede carcer;
 seu mage funeribus mentem distractus humandis,
 livida defuncti si pauperis ossa virescant,
 infastiditum fers ipse ad busta cadaver;
 seu te conspicuis gradibus venerabilis arae
 125 contionaturum plebs sedula circumstetit,
 expositae legis bibat auribus ut medicinam:
 quicquid agis, quocumque loci es, semper mihi Faustus,
 semper Honoratus, semper quoque Maximus esto.

99 qua] *cf. infr. v. 105; ep. VII, 17, 2 v. 11* quaque venis;
VIII, 11, 7 quaque mens stilum ferret || 108 pingis *CTF*; pin-
 guas *Caduceus* (*recte, nisi pingues aut pinguis forte idem valet*
Buccheler) || 110 montes] *cf. Cassian. II p. 506, 19 (Petsch.);*
Caesar. Arelat. Homil. 25; Ennod. p. 354, 24 (Hartel) || 113 mo-
 nachosque *Sirmond.*; monachusque *codd.* || 115 iter *om. PT* ||

XVII.

AD V. C. OMMATIUM.

- Quattuor ante dies quam lux Sextilis adusti
 prima spiciferum proferat orbe caput,
 natalis nostris decimus sextusque coletur,
 adventu felix qui petit esse tuo.
- 5 non tibi gemmatis ponentur prandia mensis,
 Assyrius murex nec tibi sigma dabit;
 nec per multiplices abaco splendente cavernas
 argenti nigri pondera defodiam;
 nec scyphus hic dabitur, rutilo cui forte metallo
- 10 crustatum stringat tortilis ansa latus.
 fercula sunt nobis mediocria, non ita facta,
 mensurae ut grandis suppleat ars pretium.
 non panes Libyca solitos flavescere Syrte
 accipiet Galli rustica mensa tui.
- 15 vina mihi non sunt Gazetica, Chia, Falerna
 quaeque Saraptano palmite missa bibas.
 pocula non hic sunt illustria nomine pagi,
 quod posuit nostris ipse triumvir agris.
 tu tamen ut venias petimus; dabit omnia Christus,
- 20 hic mihi qui patriam fecit amore tuo.

XVIII.

DE BALNEIS VILLAE SUAE.

- Si quis Avitacum dignaris visere nostram,
 non tibi displiceat: sic, quod habes, placeat.
 aemula Baiano tolluntur culmina cono
 parque cothurnato vertice fulget apex.
- 5 garrula Gauranis plus murmurat unda fluentis
 contigui collis lapsa supercilio.

XVII *cf.* *Versus Martini Dumiensis episcopi in refectorio*
 (*Avit. ed. Peiper p. 195*) || 3 nostri C || 6 simma *codd.* ||
 XVIII 2 sed *F'*, si *vulgo* ||

Lucrinum stagnum dives Campania nollet,
 aequora si nostri cerneret illa lacus.
 illud puniceis ornatur litus echinis,
 10 piscibus in nostris, hospes, utrumque vides.
 si libet et placido partiris gaudia corde,
 quisquis ades, Baias tu facis hic animo.

XIX.

DE PISCINA SUA.

Intrate argentes post balnea torrida fluctus,
 ut solidet calidam frigore lymphæ cutem;
 et licet hoc solo mergatis membra liquore,
 per stagnum nostrum lumina vestra natant.

XX.

AD ECDICIUM SORORIUM SUUM.

Natalis noster Nonas instare Novembres
 admonet: occurras non rogo, sed iubeo.
 sit tecum coniunx, duo nunc properate; sed illud
 post annum optamus tertius ut venias.

XXI.

DE PISCIBUS NOCTE CAPTIS.

Quattuor haec primum pisces nox insuit hamis;
 inde duos tenui, tu quoque sume duos.
 quos misi, sunt maiores; rectissimus ordo est;
 namque animae nostrae portio maior eras.

XX 1 decembres T ||

XXII.

SIDONIUS PONTIO LEONTIO SUO SALUTEM.

1. Dum apud Narbonem quondam Martium dictum, sed nuper factum moras necto, subiit animum quospiam secundum amorem tuum hexametros concinnare vel con-
 5 dere, quibus lectis oppido scires, etsi utrique nostrum disparatis aequo plusculum locis lar familiaris incolitur, non idcirco tam nobis animum dissidere quam patriam.
 2. habes igitur hic Dionysum inter triumphi Indici oblectamenta marcentem; habes et Phoebum, quem tibi iure
 10 poetico inquilinum factum constat ex numine, illum scilicet Phoebum Anthedii mei perfamiliaris, cuius collegio vir praefectus non modo musicos quosque, verum etiam geometras, arithmeticos et astrologos disserendi arte super-
 venit; siquidem nullum hoc exactius compertum habere
 15 censuerim, quid sidera zodiaci obliqua, quid planetarum vaga, quid exotici sparsa praevaleant. 3. nam ita his, ut sic dixerim, membris philosophiae claret, ut videatur mihi Iulianum Vertacum, Fullonium Saturninum, in libris mathe-
 seos peritissimos conditores, absque interprete ingenio
 20 tantum suffragante didicisse. nos vestigia doctrinae ipsius adorantes coram canoro cygno ravum anserem profitemur. quid te amplius moror? Burgum tuam, quo iure amicum decuit, meam feci, probe sciens vel materiam tibi esse placituram, etiamsi ex solido poema displiceat.

BURGUS PONTII LEONTII.

Bistonii stabulum regis, Busiridis aras,
 Antiphatae mensas et Taurica regna Thoantis
 atque Ithaci ingenio fraudatum luce Cyclopa

XXII 2 apud narbonam *CPF*, narbone apud *T* | quondam *P*, quendam *T* || 4 vel condere *om.* *Sirmond.* || 10 scilicet *om.* *C* || 15 obliquet *T* || 16 exotica *C^bP* || 17 post mihi *add.* iulium firmicum *Vatican.* 3421, fort. recte || 18 follonium *codd.* || 20 doctrinae *om.* *C* || BURG. 3 Cyclopa *Leo*; cyclopa *codd.*, Cyclo-

portantem frontis campo per concava montis
 5 par prope transfossi tenebrosum luminis antrum,
 hospes, adi, si quis Burgum taciturus adisti.
 et licet in carmen non passim laxet habenas
 Phoebus et hic totis non pandat carbasa fandi,
 quisque tamen tantos non laudans ore penates
 10 inspicis, inspiceris: resonat sine voce voluntas;
 nam tua te tacitum vivere silentia clamant.

Ergo age, Pierias, Erato, mihi percutite chordas;
 responent Satyri, digitumque pedemque moventes
 ludant et tremulo non rumpant cantica saltu.
 15 quicquid forte Dryas vel quicquid Hamadryas umquam
 conexis sibimet festum plausere Napaeis,
 dependant modo, Burge, tibi, vel Naidas istic,
 Nereidum chorus alme, doce, cum forte Garunna
 huc redeunte venis pontumque in flumine sulcas.
 20 pande igitur causas, Erato, laribusque sit ede
 quis genius; tantum non est sine praesule culmen.

Forte sagittiferas Euan populatus Erythras
 vite capistratas cogebat ad esseda tigres;
 intrabat duplicem qua temo racemifer arcum,
 25 marcidus ipse sedet curru; madet ardua cervix
 sudati de rore meri, caput aurea rumpunt
 cornua et indigenam iaculantur fulminis iguem
 (sumpserat hoc nascens primum, cum transiit olim
 in patrium de matre femur); fert tempus utrumque
 30 veris opes rutilosque ligat vindemia flores;
 cantharus et thyrsus dextra laevaue feruntur,
 nec tegit exertos, sed tangit palla lacertos;
 dulce natant oculi, quos si fors vertat in hostem,
 attonitos, solum dum cernit, inebriat Indos.
 35 tum salebris saliens quotiens se concutit axis,
 passim deciduo perfunditur orbita musto.
 Bassaridas, Satyros, Panas Faunosque docebat

ludere Silenus iam numine plenus alumno,
 sed comptus tamen ille caput; nam vertice nudo
 40 amissos sertis studet excusare capillos.
 corniger inde novi fit Ganges pompa triumphi;
 cernuus inpexam faciem stetit ore madenti et
 arentes vitreis adiuvit fletibus undas;
 coniectas in vincla manus post terga revinxit
 45 pampinus; hic sensim captivo umore refusus
 sponte refrondescit per brachia roscida palmes.
 nec non et rapti coniunx ibi vincta mariti
 it croceas demissa genas vetitaque recondi
 lampade cum Solis radiis Aurora rubebat.
 50 adfuit hic etiam post perdita cinnama Phoenix,
 formidans mortem sibi non superesse secundam.
 succedit captiva cohors, quae fercula gazis
 fert onerata suis; ebur hic hebenusque vel aurum
 et niveae picco raptae de pectore bacae
 55 gestantur; quicumque nihil sustentat, odoris
 mittitur in nexus; videas hic ipsa placere
 supplicia et virides violis halare catenas.
 ultima nigrantes incedunt praeda elefanti;
 informis cui forma gregi: riget hispida dorso
 60 vix ferrum passura cutis; quippe improba cratem
 nativam nec tela forant, contracta vicissim
 tensaque terga feris crepitant usuque cavendi
 pellunt excussis impactum missile rugis.

Iamque iter ad Thebas per magnum victor agebat
 65 aera et ad summas erexerat orgia nubes,
 cum videt Aonia venientem Delion arce.
 grypas et ipse tenet: vultus his laurea curvos
 fronde lupata ligant; hederis quoque circumplexis
 pendula lora virent; sensim fera subvolat ales
 70 aerias terraeque vias, ne forte citato
 alarum strepitu lignosas frangat habenas.

41 ganges fit pompa *P* || 42 et *om.* *T* || 47 iuncta *C* ||
 55 odoros *ed. Baret.* ||

aeternum nitet ipse genas; crevere corymbis
tempora et auratum verrit coma concolor axem;
laeva parte tenet vasta dulcedine raucam

75 caelato Pythone lyram, pars dextra sagittas
continet atque alio resonantes murmure nervos.

ibant Pipliades pariter mediumque noveno
circumsistentes umbrabant syrmate currum.

pendet per teretes tripodas Epidaurius anguis
80 diffusus sanctum per colla salubria virus.

hic et crinisatas iungebat Pegasus alas,
portans doctiloquo facundum crure Creontem.

Ut sese iunxere chori, consurgit uterque
fratris in amplexus, sed paulo segnior Euan,

85 dum pudet instabiles, si surgat, prodere plantas.

tum Phoebus: 'quo pergis?' ait, 'num forte nocentes,
Bacche, petis Thebas? te cretus Echione nempe
abnegat esse deum. linque haec, rogo, moenia, linque,
et mecum mage flecte rotas. despexit Agaue

90 te colere et nosmet Niobe; riget inde superba,
vulnera tot patiens, quot spectat vulnera ventris,
optantemque mori gravius clementia fixit;

parcere saepe malum est sensumque inferre dolori.
ipsa autem nato occiso Pentheia mater,

95 amplius ut furiat, numquid non sana futura est?

ergone Aonios colles habitare valemus,
cum patris extincti thalamis potietur adulter,
frater natorum, coniunx genetricis habendus,
vitricus ipse suus? cordi est si iungere gressum,

100 dicam, qua pariter sedem tellure locemus.

Est locus, irrigua qua rupe, Garuuna rotate,
et tu, qui simili festinus in aequora lapsu

74 casta *Leo* || 77 Pipliades *Luetjohann*; pepliades *codd.*

|| 81 hinc *T* || 82 Crotonem *Wilamowitz* (*cf. Robert Erat catast.*
150; schol. Germ. 90, 11; 159, 8 Br.) || 88 haec *Luetjohann*;
his *codd.* || 90 superba *Luetjohann*; superbum *codd.* || 91 vulnera
tot] *an funera tot?* | iactat *Wilamowitz* | pignora ventris *vulgo*

|| 93 doloris *Buecheler* || 94 gnato *P^a* ||

- exis curvata, Durani muscose, saburra,
 iam pigrescentes sensim confunditis amnes.
 105 currit in adversum hic pontus multoque recursu
 flumina quas volvunt et spernit et expetit undas.
 at cum summotus lunaribus incrementis
 ipse Garunna suos in dorsa recolligit aestus,
 praecipiti fluctu raptim redit atque videtur
 110 in fontem iam non refluus sed defluus ire.
 tum recipit laticem quamvis minor ille minorem
 stagnanti de fratre suum, turgescit et ipse
 Oceano propriasque facit sibi litora ripas.
 hos inter fluvios, uni mage proximus undae, est
 115 aethera mons rumpens alta spectabilis arce,
 plus celsos habiturus eros vernamque senatum.
 quem generis princeps Paulinus Pontius olim,
 cum Latius patriae dominabitur, ambiet altis
 moenibus, et celsae transmittent aera turre;
 120 quarum culminibus sedeant commune micantes
 pompa vel auxilium; non illos machina muros,
 non aries, non alta strues vel proximus agger,
 non quae stridentes torquet catapulta molares,
 sed nec testudo nec vinea nec rota currens
 125 iam positis scalis unquam quassare valebunt.
 cernere iam videor, quae sint tibi, Burge, futura
 (diceris sic); namque domus de flumine surgunt
 splendentisque sedent per propugnacula thermae.
 hic cum vexatur piceis aquilonibus aestus,
 130 scrupeus asprata latrare crepidine pumex
 incipit; at fractis saliens e cautibus altum
 excutitur torrens ipsisque aspergine tectis
 impluit ac tollit nautas et saepe iocoso
 ludit naufragio; nam tempestate peracta
 135 destituit refluens missas in balnea classes.

104 i. p. confunditis aequoris undas *T* || 106 expedit *CP*
F || 111 tunc *T* | minorem *Luetjohann*; minore *codd.* || 114 uni]
Durani Wilamowitz || 129 versatur *P* || 131 ac *PTF* ||

ipsa autem quantis, quibus aut sunt fulta columnis!
 cedat puniceo pretiosus livor in antro
 Synnados, et Nomadum qui portat eburnea saxa
 collis et herbosis quae vernant marmora venis;
 140 candentem iam nolo Paron, iam nolo Caryston;
 vilior est rubro quae pendet purpura saxo.
 et ne posteritas dubitet, quis conditor extet,
 fixus in introitu lapis est; hic nomina signat
 auctorum; sed propter aqua, et vestigia pressa
 145 quae rapit et fuso detergit gurgite caenum.
 sectilibus paries tabulis crustatus ad aurea
 tecta venit, fulvo nimis abscondenda metallo;
 nam locuples fortuna domus non passa latere
 divitias prodit, cum sic sua culmina celat.
 150 haec post assurgit duplicemque supervenit aedem
 porticus ipsa duplex, duplici non cognita plaustro.
 quarum unam molli subductam vertice curvae
 obversis paulum respectant cornibus alae.
 ipsa diem natum cernit sinuamine dextro,
 155 fronte videns medium, laevo visura cadentem.
 non perdit quicquam trino de cardine caeli
 et totum solem lunata per atria servat.
 sacra tridentiferi Iovis hic armenta profundo
 Pharnacis immergit genitor; percussa securi
 160 corpora cornipedum certasque rubescere plagas
 sanguineo de rore putes; stat vulneris horror
 verus, et occisis vivit pictura quadrigis.
 Ponticus hinc rector numerosis Cyzicon armis
 claudit; at hinc sociis consul Lucullus opem fert,
 165 compulsusque famis discrimina summa subire
 invidet obsesso miles Mithridaticus hosti.
 enatat hic pelagus Romani militis ardor
 et chartam madido transportat corpore siccam.
 desuper in longum porrectis horrea tectis

138 numadum *codd.* || 144 aqua *vulgo*; aquam *codd.* | et] *an est?* || 151 *cf. c. V, 281* ||

- 170 crescunt atque amplis angustant fructibus aedes.
 huc veniet calidis quantum metit Africa terris,
 quantum vel Calaber, quantum colit Apulus acer,
 quanta Leontino turgescit messis acervo,
 quantum Mygdonio committunt Gargara sulco,
 175 quantum, quae tacitis Cererem venerata choreis,
 Attica Triptolemo civi condebat Eleusin,
 cum populis hominum glandem linquentibus olim
 fulva fruge data iam saecula fulva perirent.
 porticus ad gelidos patet hinc aestiva triones;
 180 hinc calor innocuus thermis hiemalibus exit
 atque locum <in> tempus mollit; quippe illa rigori
 pars est apta magis; nam quod fugit ora Leonis,
 inde Lycaoniae rabiem male sustinet Ursae.
 arcis at in thermas longe venit altior amnis
 185 et cadit in montem patulisque canalibus actus
 circumfert clausum cava per divortia flumen.
 occiduum ad solem post horrea surgit opaca
 quae dominis hiberna domus: strepit hic bona flamma
 appositas depasta trabes; sinuata camino
 190 ardentis perit unda globi fractoque flagello
 spargit lentatum per culmina tota vaporem.
 continuata dehinc videas quae conditor ausus
 aemula Palladiis textrina educere templis.
 hac celsi quondam coniunx reverenda Leonti,
 195 qua non ulla magis nurus umquam Pontia gaudet
 illustris pro sorte viri, celebrabitur aede
 vel Syrias vacuasse colus vel serica fila
 per cannas torsisse leves vel stamine fulvo
 praegnantis fusi mollitum nesse metallum.
 200 parietibus posthinc rutilat quae machina iunctis,
 fert recutorum primordia Iudaeorum.

170 frugibus *Heinsius* || 173 acervo] *cf. Avit. c. III, 226*
 cumque peregrinus frugem misisset acervus || 181 in *addidi*
(cf. Plin. ep. II, 17, 23 et V, 6, 24sq.); *om. codd.* || 194 ac *P*,
 hanc *F* | veneranda *C* || 200 quam *P*, qua *T* ||

perpetuum pictura micat; nec tempore longo
depreiata suas turpant pigmenta figuras.

- Flecteris ad laevam: te porticus accipit ampla
205 directis curvata viis, ubi margine summo
pendet et artatis stat saxea silva columnis.
alta volubilibus patet hic cenatio valvis;
fusilis euripus propter; cadit unda superne
ante fores pendente lacu, venamque secuti
210 undosa inveniunt nantes cenacula pisces.
comminus erigitur vel prima vel extima turris;
mos erit hic dominis hibernum sigma locare.
huius conspicuo residens in culmine saepe
dilectum nostris Musis simul atque capellis
215 aspiciam montem; lauri spatior in istis
frondibus, hic trepidam credam mihi credere Daphnen.
iam si forte gradus geminam convertis ad Areton,
ut venias in templa dei, qui maximus ille est,
deliciis redolent iunctis apotheca penusque;
220 hic multus tu, frater, eris. iam divide sedem,
cessurus mihi fonte meo, quem monte fluentem
umbrat multicavus spatioso circite fornix.
non eget hic cultu, dedit huic natura decorem.
nil fictum placuisse placet, non pompa per artem
225 ulla, resultanti non comet malleus ictu
saxa, nec exesum supplebunt marmora tofum.
hic fons Castaliae nobis vice sufficit undae.
cetera dives habe; colles tua iura tremiscant;
captivos hic solve tuos, et per iuga Burgi
230 laeta relaxatae fiant vineta catenae?.

Confirmat vocem iamiam prope sobrius istam
Silenus, pariterque chori cecinere faventes:
'Nysa, vale Bromio, Phoebo, Parnasse bivertex.
non istum Naxus, non istum Cirrha requirat,
235 sed mage perpetuo Burgus placitura petatur.'

5. Ecce, quotiens tibi libuerit pateris capacioribus hilarare convivium, misi, quod inter scyphos et amystidas tuas legas. subveneris verecundiae meae, si in sobrias aures ista non venerint; nec iniuria hoc ac secus atque
 5 aequum est flagito, quandoquidem Baccho meo iudicium decemvirale passuro tempestivius quam convenit tribunal erigitur. 6. si quis autem carmen prolixius eatenus duxerit esse culpandum, quod epigrammatis excesserit paucitatem, istum liquido patet neque balneas Etrusci neque Herculem
 10 Surrentinum neque comas Flavii Earini neque Tibur Vopisci neque omnino quicquam de Papinii nostri silvulis lectitasse; quas omnes descriptiones vir ille praeiudicatus non distichorum aut tetrastichorum stringit angustiis, sed potius, ut lyricus Flaccus in artis poeticae
 15 volumine praecipit, multis isdemque purpureis locorum communium pannis semel inchoatas materias decenter extendit. haec me ad defensionis exemplum posuisse sufficiat, ne haec ipsa longitudinis deprecatio longa videatur. vale.

XXIII.

AD CONSENTIUM.

Cum iam pro meritis tuis pararem,
 Consentii, columen decusque morum,
 vestrae laudibus hospitalitatis
 cantum impendere pauperis cicutae,
 5 ultro in carmina tu tubam recludens
 converso ordine versibus citasti
 suetum ludere sic magis sodalem.
 paret Musa tibi, sed impudentem
 multo cautius hinc stilum movebit;
 10 nam cum carmina postules discrete,
 suades scribere, sed facis tacere.

7 dixerit *T* || 8 *an* parcitatem? || 10 comas Flavii Earini *Sirmond.*; cumas flavii farini *codd.* || 14 *Horat. a. p. 14 sqq. (cf. Geisler, de Ap. Sid. studiis p. 14 adn. 2)* ||

- nuper quadrupedante cum citato
 ires Phocida Sestiasque Baias,
 illustres titulisque proeliisque
 15 urbes per duo consulum trophaea,
 (nam Martem tulit ista Iulianum
 et Bruto duce nauticum furorem,
 ast haec Teutonicas cruenta pugnas,
 erectum et Marium cadente Cimbro),
 20 misisti mihi multiplex poema,
 doctum, nobile, forte, delicatum.
 ibant hexametri superbientes
 et vestigia iuncta, sed minora,
 per quinos elegi pedes ferebant;
 25 misisti et, triplicis metrum trochaei
 spondeo comitante dactyloque,
 dulces hendecasyllabos, tuumque
 blando faenore Sollium ligasti.
 usuram petimurque reddimusque;
 30 nam quod carmine pro tuo rependo,
 hoc centesima laudium tuarum est.

- Quid primum venerer colamque pro te?
 ni fallor, patriam patremque iuxta;
 qui quamquam sibi vindicare summum
 35 possit iure locum, tamen necesse est
 illam vincere, quae parit parentes.
 salve, Narbo potens salubritate,
 urbe et rure simul bonus videri,
 muris, civibus, ambitu, tabernis,
 40 portis, porticibus, foro, theatro,
 delubris, capitoliis, monetis,
 thermis, arcubus, horreis, macellis,
 pratis, fontibus, insulis, salinis,
 stagnis, flumine, merce, ponte, ponto;
 45 unus qui venerere iure divos

13 sesciasque *PTF*, sisciasque *C*; Sextiasque *vulgo* || 25 et
om. T ||

Lenaeum, Cererem, Palem, Minervam
 spicis, palmite, pascuis, trapetis.
 solis fise viris nec expetito
 naturae auxilio procul relictis
 50 promens montibus altius cacumen,
 non te fossa patens nec hispidarum
 obiectu sudium coronat agger;
 non tu marmora, bratteam vitrumque,
 non testudinis Indicae nitorem,
 55 non si quas eboris trabes refractis
 rostris Marmarici dedere barri,
 figis moenibus aureasque portas
 exornas asaroticis lapillis;
 sed per semirutas superbus arces,
 60 ostendens veteris decus duelli,
 quassatos geris ictibus molares,
 laudandis pretiosior ruinis.
 sint urbes aliae situ minaces,
 quas vires humiles per alta condunt,
 65 et per praecipites locata cristas
 numquam moenia caesa glorientur:
 tu pulsate places fidemque fortem
 oppugnatio passa publicavit.
 Hinc te Martius ille rector atque
 70 magno patre prior, decus Getarum,
 Romanae columen salusque gentis,
 Theudoricus amat sibi que fidum
 adversos probat ante per tumultus.
 sed non hinc videare forte turpis,
 75 quod te machina crebra perforavit;
 namque in corpore fortium virorum
 laus est amplior amplior cicatrix.
 in castris Marathoniis merentem
 vulnus non habuisse grande probrum est;

46 palā *P*^a, palaen *P*^b, palen *C*, palea *T* || 72 theodoricus *PF*, theodericus *CT* ||

80 inter Publicolas manu feroces
 trunco Mucius eminent lacerto;
 vallum Caesaris opprimente Magno
 inter tot facies ab hoste tutas
 luscus Scaeva fuit magis decorus.

85 laus est ardua dura sustinere;
 ignavis, timidis et improbatis
 multum fingitur otiosa virtus.

Quid quod Caesaribus ferax creandis,
 felix prole virum, simul dedisti
 90 natos cum genitore principantes?
 nam quis Persidis expeditionem
 aut victricia castra praeteribit
 Cari principis et perambulatum
 Romanis legionibus Niphaten,
 95 tum cum fulmine captus imperator
 vitam fulminibus parem peregit?

His tu civibus, urbe, rure pollens
 Consenti mihi gignis alme patrem,
 illum cui nitidi sales rigorque
 100 Romanus fuit Attico in lepore.
 hunc Miletius et Thales stupere
 auditum potuit simulque Lindi est
 notus qui Cleobulus inter arces,
 et tu, qui, Periandre, de Corintho es,
 105 et tu, quem dederat, Bias, Priene,
 et tu, Pittace, Lesbii sophistes,
 et tu, qui tetricis potens Athenis
 vincis Socraticas, Solon, palaestras,
 et tu, Tyndareis satus Therapnis,
 110 Chilon, legifero prior Lycurgo.
 non hic, si voluit vacante cura
 quis sit sideribus notare cursus,

87 ringitur *Vatic.* 3421 | otiosa *vulgo*; ociosa *F*, osiosa *P*,
 odiosa *TC*^a, odiosi *C*^b || 95 *an tactus?* *Luetjohann* || 101 *Mile-*
sius vulgo || 106 *sophista T* || *vv. 107 et 108 om. C, non om.*
Vatic. 3421 ||

- diversas Arato vias cucurrit;
 non hunc, cum geometricas ad artes
 115 mentem composuit, sequi valebat
 Euclides spatium sciens Olympi;
 non hunc, si voluit rotare rhythmos,
 quicumq; proposito virum morari
 Chrysippus potuisset ex acervo.
 120 hic cum Amphioniae studebat arti
 plectro, pollice, voce tibiaque,
 Thrax vates, deus Arcas atque Phoebus
 omni carmine post erant et ipsas
 Musas non ita musicas putares.
 125 hic si syrmate cultus et cothurno
 intrasset semel Atticum theatrum,
 cessissent Sophocles et Euripides;
 aut si pulpita personare socco
 comoedus voluisset, huic levato
 130 palmam tu digito dares, Menander.
 hic cum senipedem stilum polibat
 Zmyrnaeae cute doctus officinae
 aut cum se historiae dabat severae,
 primos vix poterant locos tueri
 135 torrens Herodotus, tonans Homerus.
 non isto potior fuisset, olim
 qui Pandioniam movebat arte
 orator caveam tumultuosus,
 seu luscum raperetur in Philippum,
 140 causam seu Ctesiphontis actitaret,
 vir semper popularitate crescens
 et iuste residens in arce fandi,
 qui fabro genitore procreatus
 oris maluit expolire limam.
 145 quid vos eloquii canam Latini,

117 arithmos *Wilamowitz* || 128 aut] ac *F* || 132 cute] vice
C, incude *F*; cf. *Pers. III*, 30 in cute novi || 135 torrens *vulgo*;
terrens codd.; cf. *Iuven. XI (X)* 127 sq. || 140 accitaret *CPF* ||

- Arpinas, Patavine, Mantuane,
 et te, comica qui doces, Terenti,
 et te, tempore qui satus severo
 Graios, Plaute, sales lepore transis,
 150 et te multimoda satis verendum
 scriptorum numerositate, Varro,
 et te, qui brevitatem, Crispe, polles,
 et qui pro ingenio fluente nulli,
 Corneli Tacite, es tacendus ori,
 155 et te Massiliensium per hortos
 sacri stipitis, Arbitrator, colonum
 Hellespontiacum parem Priapo,
 et te carmina per libidinosa
 notum, Naso tener, Tomosque missum,
 160 quondam Caesareae nimis puellae
 ficto nomine subditum Corinnae?
 quid celsos Senecas loquar vel illum
 quem dat Bilbilis alta Martialem,
 terrarum indigenas Ibericarum?
 165 quid quos duplicibus iugata taedis
 Argentaria pallidat poetas?
 quid multos varii stili retexam?
 arguti, teneri, graves, dicaces,
 si Consentius affuit, latebant.
 170 Huic summi ingenii viro simulque
 summae nobilitatis atque formae
 iuncta est femina, quae domum ad mariti
 prisci insignia transferens Iovini
 implevit trabeis larem sophistae.
 175 sic intra proprios tibi penates,
 Consenti, patriae decus superbum,
 fastis vivit avus paterque libris.
 Haec per stemmata te satis potentem,

153 fluente *vulgo*; florente *codd.*; cf. *Claud.* 41, 9 cum fluat
 ingenium || 166 pallidat | *sc. amore*; Polla dat *vulgo*; Polla
 amat *Leo* || 172 ad *om. PT* ||

- morum culmine sed potentiozem,
 180 non possim merita sonare laude,
 nec si me Odrysio canens in antro,
 qua late trepidantibus fluentis
 cautes per Ciconum resultat Hebrus,
 princeps instituisset ille vatam,
 185 cum dulces animata saxa chordae
 ferrent per Rhodopen trahente cantu
 et versa vice fontibus ligatis
 terras currere cogere anhelas,
 nec non Hismara solibus paterent
 190 aurita chelyn expetente silva
 et nulli resolubiles calori
 curvata ruerent nives ab Ossa,
 stantem aut Strymona Bistones viderent,
 cum carmen rapidus latex sitiret;
 195 nec si Peliaco datus bimembri
 ad Centaurica plectra constitissem,
 hinnitum duplicis timens magistri;
 nec si me docuisset ille fari,
 iussus pascere qui gregem est clientis
 200 Amphrysi ad fluvium deus bubulcus,
 quod ferrugineos Cyclopas arcu
 stravit sub Liparensibus caminis
 vibrans plus grave fulmen in sagitta.
 Iam primo tenero calentem ab ortu
 205 excepere sinu novem sorores,
 et te de genetrice vagientem
 tinxerunt vitrei vado Hippocrenes:
 tunc, hac mersus aqua, loquacis undae
 pro fluctu mage litteras bibisti.
 210 hinc tu iam puer aptior magistro,
 quicquid rhetoricae institutionis,

187 cantibus *PTF* || 195 sic *CTF* || 196 constitisset *C* ||
 204 tenerum *Leo* || 207 tinxerunt *vulgo*; texerunt *codd.* | vitrei
CPF, vitreae *T*; cf. c. IX, 285 | hippocrenis *CP*, hipocrenis
F || 210 hinc *Luetjohann*; tunc *codd.* | artior *PTF* ||

- quicquid grammaticalis aut palaestrae est,
 sicut iam tener hauseras, vorasti.
 et iam te aula tulit piusque princeps
 215 inter conspicuos statim locavit,
 consistoria quos habent, tribunos;
 iamque et purpureus in arce regni
 praeesse officiis tuis solebat,
 mores nobilitate quod merebant:
 220 tantum culminis et decus stupendum
 scripti annalibus indicant honores.
 Hinc tu militiam secutus amplam,
 castrensem licet ampliare censum
 per suffragia iusta debuisses,
 225 sollemnis tamen abstinens lucelli
 fama plus locuples domum redisti
 solum, quod dederas, tuum putando.
 tum si forte fuit, quod imperator
 Eoas soceri venire in aures
 230 fido interprete vellet et perito,
 te commercia duplicis loquelae
 doctum solvere protinus¹ legebat.
 o, sodes, quotiens tibi loquenti
 Byzantina sophos dedere regna,
 235 et te seu Latialiter sonantem
 tamquam Romulea satum Subura,
 seu linguae Argolicae rotunditate
 undantem Marathone ceu creatum
 plaudentes stupuere Bosphorani,
 240 mirati minus Atticos alumnos!
 hinc si foedera solverentur orbis,
 pacem te medio darent feroces
 Chonus, Sauromates, Getes, Gelonus;
 tu Tuncrum et Vachalim, Visurgin, Albin,
 245 Francorum et penitissimas paludes

217 namque *CPT* || 235 latiariter *P* || 244 Tungrorum
 Vachalim *dubitanter Mommsen* ||

- intrares venerantibus Sygambris
 solis moribus inter arma tutus,
 tu Maeotida Caspiasque portas,
 tu fluxis equitata Bactra Parthis
 250 constans intrepidusque sic adires,
 ut fastu posito tumentis aulae
 qui supra satrapas sedet tyrannus
 ructans semideum propinquitates
 lunatum tibi flecteret tiamam.
 255 tu, si publica fata non vetarent,
 ut Byrsam peteres vel Africanae
 telluris Tanaiticum rebellem,
 confestim posito furore Martis
 post piratica damna destinaret
 260 plenas mercibus institor carinas,
 et per te bene pace restituta
 non ultra mihi bella navigarent.
 Iam si seria forte terminantem
 te spectacula ceperant theatri,
 265 pallebat chorus omnis histrionum,
 tamquam si Arcitenens novemque Musae
 propter pulpita iudices sederent.
 coram te Caramallus aut Phabaton
 clausis faucibus et loquente gestu
 270 nutu, crure, genu, manu, rotatu
 toto in schemate vel semel latebit,
 sive Aetias et suus Iason
 inducuntur ibi ferusque Phasis,
 qui iactos super arva Colcha dentes
 275 expavit, fruticante cum duello
 spicis spicula mixta fluctuant;
 sive prandia quis refert Thyestae
 seu vestros, Philomela torva, planctus,
 discerptum aut puerum cibumque factum
 280 iamiam coniugis innocentioris;

- seu raptus Tyrios Iovemque taurum
 spreto fulmine fronte plus timendum;
 seu turris Danaae refertur illic,
 cum multum pluvio rigata censu est,
 285 dans plus aurea furta quam metalla;
 seu Ledam quis agit Phrygemque ephebum
 aptans ad cyathos facit Tonanti
 suco nectaris esse dulciorem;
 seu Martem simulat modo in catenas
 290 missum Lemniacas, modo aut repulso
 formam imponit apri caputque saetis
 et tergum asperat hispidisque malis
 leve incurvat ebur, vel ille fingit
 hirtam dorsa feram repanda tela
 295 attritu assiduo cacuminantem;
 seu Perseia virgo vindicata
 illic luditur harpe coniugali;
 seu quod carminis atque fabularum
 clausa ad Pergama dat bilustre bellum.
 300 quid dicam citharistrias, choraulas,
 mimos, schoenobatas, gelasianos
 cannas, plectra, iocos, palen, rudentem
 coram te trepidanter explicare?
 nam circensibus ipse quanta ludis
 305 victor gesseris intonante Roma,
 laetam par fuit exarare Musam.
 Ianus forte suas bifrons Kalendas
 anni tempora circinante Phoebos
 sumendas referebat ad curules.
 310 mos est Caesaris hic die bis uno
 (privatos vocitant) parare ludos.
 tunc coetus iuvenum, sed aulicorum
 Elei simulacra torva campi

300 choraulas *Luetjohann*; choraules (coraules) *codd.* ||

304 ludis *cod. Helmstad.*, laudis *CTPF* || 306 an fuat? *cf. v. 435*

|| 313 torta *Buecheler* ||

- exercet spatiantibus quadrigis.
 315 et iam te urna petit cietque raucae
 acclamatio sibilans coronae;
 tum qua est ianua consulumque sedes,
 ambit quam paries utrimque senis
 cryptis carceribusque fornicatus,
 320 uno e quattuor axe forte lecto
 curvas ingrederis premens habenas.
 id collega tuus simulque vobis
 pars adversa facit; micant colores,
 albus vel venetus, virens rubensque,
 325 vestra insignia. continent ministri
 ora et lora manus iubasque tortas
 cogunt flexilibus latere nodis
 hortanturque obiter iuvantque blandis
 ultro plausibus et voluptuosum
 330 dictant quadrupedantibus furorem.
 illi ad claustra fremunt repagulisque
 incumbunt simul ac per obseratas
 transfumant tabulas et ante cursum
 campus flatibus occupatur absens.
 335 impellunt, trepidant, trahunt, repugnant,
 ardescunt, saliunt, timent, timentur,
 nec gressum cohibent, sed inquieto
 duratum pede stipitem flagellant.
 tandem murmure bucinæ strepentis
 340 suspensas tubicen vocans quadrigas
 effundit celeres in arva currus.
 non sic fulminis impetus trisulci,
 non pulsa Scythico sagitta nervo,
 non sulcus rapide cadentis astri,
 345 non fundis Balearibus rotata
 umquam sic liquidos poli meatus
 rupit plumbea glandium procella.

321 premens *volgo*; fremens *codd.*; *cf. Stat. Theb. VI, 417*
 pressis duplicantur habenis; *Claud. XX, 107* ||

- cedit terra rotis et orbitarum
 moto pulvere sordidatur aer;
 350 instant verberibus simul regentes,
 iamque et pectora prona de covinno
 extensi rapiuntur et iugales
 trans armos feriunt vacante tergo,
 nec cernas cito, cernuos magistros
 355 temones mage sufferant an axes.
 iam vos ex oculis velut volantes
 consumpto spatio patientiore
 campus clauserat artus arte factus,
 per quem longam, humilem duplamque muro
 360 euripus sibi machinam tetendit.
 ut meta ulterior remisit omnes,
 fit collega tuus prior duobus,
 qui te transierant; ita ipse quartus
 gyri condicione tum fuisti.
 365 curae est id mediis, ut ille primus
 pressus dexteriore concitatu,
 partem si patefecerit sinistram
 totas ad podium ferens habenas,
 curru praetereatur intus acto.
 370 tu conamine duplicatus ipso
 stringis quadriugos et arte summa
 in gyrum bene septimum reservas;
 instabant alii manu atque voce,
 passim et deciduis in arva guttis
 375 rectorum alipedumque sudor ibat.
 raucus corda ferit fragor faventum
 atque ipsis pariter viris equisque
 fit cursu calor et timore frigus.
 itur sic semel, itur et secundo,
 380 est sic tertius atque quartus orbis;
 quinto circite non valens sequentum

359 humili *Wilamowitz* || 361 remisit *vulgo*; emisit *codd.* ||
 364 tunc *T* || 376 favor *CT* ||

- pondus ferre prior retorquet axem,
 quod velocibus imperans quadrigis
 exhaustos sibi senserat iugales;
 385 iam sexto reditu perexplicato
 iamque et praemia flagitante vulgo
 pars contraria nil timens tuam vim
 securas prior orbitas terebat,
 tensis cum subito sinu lupatis,
 390 tensis pectoribus, pede ante fixo,
 quantum auriga suos solebat ille
 raptans Oenomaum tremente Pisa,
 tantum tu rapidos teris iugales.
 hic compendia flexuosa metae
 395 unus dum premit, incitatus a te
 elatas semel impetu quadrigas
 iuncto non valuit plicare gyro;
 quem tu, quod sine lege praeteriret,
 transisti remanens, ab arte restans.
 400 alter dum popularitate gaudet,
 dexter sub cuneis nimis cucurrit.
 hunc, dum obliquat iter diuque lentus
 sero cornipedes citat flagello,
 tortum tramite transis ipse recto.
 405 hic te incautius assecutus hostis
 sperans anticipasse iam priorem
 transversum venit impudens in axem;
 incurvantur equi, proterva crurum
 intrat turba rotas quaterque terni
 410 artantur radii, repleta donec
 intervalla crepent volubilisque
 frangat margo pedes; ibi ipse quintus
 curru praecipitatus obruente
 montem multiplici facit ruina,
 415 turpans prociduum cruore frontem.

miscet cuncta fragor resuscitatus,
 quantum non cyparissifer Lycaeus,
 quantum non nemorosa tollit Ossa
 crebras inrequieta per procellas,
 420 quantum nec reboant volutae ab Austro
 Doris Trinacris aut voraginoso
 quae vallat sale Bosphorum Propontis.
 hic mox praecipit aequus imperator
 palmis serica, torquibus coronas
 425 coniungi et meritum remunerari,
 victis ire iubens satis pudendis
 villis versicoloribus tapetas.

Iam vero iuvenalibus peractis
 quem te praebueris sequente in aevo,
 430 intra aulam soceri mei expetitus
 curam cum moderatus es Palati,
 chartis posterioribus loquemur,
 si plus temporibus vacat futuris;
 nunc quam diximus hospitalitatem
 435 paucis personet obsequens Thalia.

O dulcis domus, o pii penates,
 quos (res difficilis sibi que discors)
 libertas simul excolit pudorque!
 o convivia, fabulae, libelli,
 440 risus, serietas, dicacitates,
 occursus, comitatus unus idem,
 seu delubra dei colenda nobis
 445 tecta illustria seu videnda Livi,
 443 sive ad pontificem gradus ferendi,
 sive ad culmina Martii Myronis,
 446 sive ad doctiloqui Leonis aedes
 (quo bis sex tabulas docente iuris
 ultro Claudius Appius lateret
 claro obscurior in decemviratu;

426 pudendos *Buecheler* || 445 post v. 442 revocavit *Luet-*
johann || 444 marcii *CTF* ||

- 450 at si dicat epos metrumque rhythmis
 flectat commaticis tonante plectro,
 mordacem faciat silere Flaccum,
 quamvis post satiras lyramque tendat
 ille ad Pindaricum volare cygnum);
- 455 seu nos, Magne, tuus favor tenebat,
 multis praedite dotibus virorum,
 forma, nobilitate, mente, censu
 (cuius si varios eam per actus,
 centum et ferrea lasset ora laude,
- 460 constans, ingeniosus efficaxque,
 prudens arbiter, optimus propinquus,
 nil fraudans genii sibi vel ulli
 personas, loca, tempus intuendo);
 seu nos atria vestra continebant,
- 465 Marcelline meus, perite legum
 (qui, verax nimis et nimis severus,
 asper crederis esse nescienti;
 at si te bene quispiam probavit,
 noscit, quod velit ipse iudicare;
- 470 nam numquam metuis loqui, quod aequum est,
 si te Sylla premat ferusque Carbo,
 si tristes Marii trucesque Cinnae,
 et si forte tuum caput latusque
 circumstent gladii triumvirales);
- 475 seu nos Limpidii lares habebant,
 civis magnifici virique summi,
 fraternam bene regulam sequentis;
 seu nos eximii simul tenebat
 nectens officiositas Marini,
- 480 cuius sedulitas sodalitasque
 aeterna mihi laude sunt colendae;
 seu quoscumque alios videre fratres
 cordi utrique fuit, quibus vacasse

455 tenebit *T* || 457 mente *om. T* || 464 continebunt *T* ||
 469 quid *PT* || 472 trucesve *T* || 475—477 *om. T*¹ || 475 habebunt
*T*² || 482 videre *om. P* ||

laudandam reor occupationem;
 485 horum nomina cum referre versu
 affectus cupiat, metrum recusat.

Hinc nos ad propriam domum vocabas,
 cum mane exierat novum et caescens
 horam sol dabat alteram secundam.
 490 hic promens teretes pilas trochosque,
 hic talos crepitantibus fritillis
 nos ad verbera tractuum struentes,
 tamquam Naupliades, repertor artis,
 gaudebas hilarem ciere rixam.
 495 hinc ad balnea, non Neroniana
 nec quae Agrippa dedit vel ille, cuius
 bustum Dalmaticae vident Salonae,
 ad thermas tamen ire sed libebat
 privato bene praebitas pudori.
 500 post quas nos tua pocula et tuarum
 Musarum medius torus tenebat,
 quales nec statuas imaginesque
 aere aut marmoribus coloribusque
 Mentor, Praxiteles, Scopas dederunt,
 505 quantas nec Polycletus ipse finxit
 nec fit Fidiaco figura caelo.

Sed iam te veniam loquacitati
 quingenti hendecasyllabi precantur.
 tantum, etsi placeat, poema longum est.
 510 iamiam sufficit, ipse et impediris
 multum in carmine perlegens amicum,
 dormitantibus otiosorem.

XXIV.

PROPEMPTICON AD LIBELLUM.

Egressus foribus meis, libelle,
 hanc servare viam, precor, memento,

498 *cf. c. IX, 332* || 501 chorus *vulgo*; thorus *codd.* || 509 est
om. T ||

- quae nostros bene ducit ad sodales,
 quorum nomina sedulus notavi;
 5 antiquus tibi nec teratur agger,
 cuius per spatium satis vetustis
 nomen Caesareum viret columnis;
 sed sensim gradere: et moras habendo
 affectum celerem moves amicis.
 10 Ac primum Domiti larem severi
 intrabis trepidantibus Camenis:
 tam censorius haud fuit vel ille,
 quem risisse semel ferunt in aevo;
 sed gaudere potes rigore docto:
 15 hic si te probat, omnibus placebis.
 hinc te suscipiet benigna Brivas,
 sancti quae fovet ossa Iuliani,
 quae dum mortua mortuis putantur,
 vivens e tumulo micat potestas.
 20 hinc iam dexteriora carpis arva
 emensusque iugum die sub uno
 flavum crastinus aspicias Triobrem;
 tum terram Gabalum satis nivosam
 et, quantum indigenae volunt putari,
 25 sublimem in puteo videbis urbem.
 hinc te temporis ad mei Laonas
 Iustinum rapies suumque fratrem,
 quorum notus amor per orbis ora
 calcat Pirithoumque Theseumque
 30 et fidum rabidi sodalem Orestae.
 horum cum fueris sinu receptus,
 ibis Trevidon et calumniosis
 vicinum nimis, heu, iugum Rutenis.
 hic docti invenies patrem Tonanti,
 35 rectorem columenque Galliarum,
 prisci Ferreolum parem Syagri,

5 teretur *P* || 8 ut *vulgo* || 9 noves *vulgo*, movens *Buecheler*
 || 22 triobren *CPT* ||

coniunx Papianilla quem pudico
 curas participans iuvat labore,
 qualis nec Tanaquil fuit nec illa,
 40 quam tu, Tricipitine, procreasti,
 qualis nec Phrygiae dicata Vestae
 quae contra satis Albulam tumentem
 duxit virgineo ratem capillo.
 hinc te Laesora, Caucason Scytharum
 45 vincens, aspiciet citusque Tarnis,
 limosum et solido sapore pressum
 piscem perspicua gerens in unda.
 hic Zeti et Calais tibi adde pennas
 nimbosumque iugum fugax caveto;
 50 namque est assiduae ferax procellae;
 sed quamvis rapido ferare cursu,
 lassum te Vorocingus obtinebit.
 nostrum hic invenies Apollinarem,
 seu contra rabidi Leonis aestus
 55 vestit frigore marmorum penates,
 sive hortis spatiat in repostis,
 quales mellifera virent in Hybla,
 quales Corycium senem beantes
 fuscabat picei latex Galaesi;
 60 sive inter violas, thymum, ligustrum,
 serpyllum, casiam, crocum atque caltam,
 narcissos hyacinthinosque flores
 spernit, quam pretii petitor ampli
 glaebam turifer advehit Sabaeus;
 65 seu ficto potius specu quiescit
 collis margine, qua nemus reflexum
 nativam dare porticum laborans
 non lucum arboribus facit, sed antrum.
 quis pomaria prisca regis Indi
 70 hic nunc comparet aureasque vites

52 vorocingus *C*, voracingus *PT*, veracingus *F* || 57 melliflua *F* ||

electro viridante pampinatas,
 cum Porus posuit crepante gaza
 fulvo ex palmite vineam metalli
 gemmarum fluitantibus racemis?

75 Hinc tu Cottion ibis atque Avito
 nostro dicis 'ave', dehinc 'valetó'.
 debes obsequium viro perenne;
 nam, dent hinc veniam mei propinqui,
 non nobis prior est parens amico.

80 hinc te iam Fidulus, decus bonorum
 et nec Tetradio satis secundus
 morum dotibus aut tenore recti,
 sancta suscipit hospitalitate.

exin tende gradum Tribusque Villis
 85 Thaumastum expete, quemlibet duorum:
 quorum iunior est mihi sodalis
 et collega simul graduque frater;
 quod si fors senior tibi invenitur,
 hunc pronus prope patrum saluta.

90 hinc ad consulis ampla tecta Magni
 Felicemque tuum veni, libelle;
 et te bybliothecca qua paterna est,
 qualis nec tetrici fuit Filagri,
 admitti faciet Probus probatum;

95 hic saepe Eulaliae meae legeris,
 cuius Cecropiae pares Minervae
 mores et rigidi senes et ipse
 quondam purpureus socer timebant.

Sed iam sufficit: ecce linque portum;
 100 ne te pondere plus premam saburrae,
 his in versibus ancoram levato.

78 hic *Buecheler*; sed cf. *ep. II, 2, 20* || 92 qua *Luettjohann*;
 quae *codd.* ||

INDEX NOMINUM.

- Aaron ep. VIII, 14, 3. *Cf. Levit. 8, 2. 12.*
- Abiu ep. VIII, 14, 3. *Cf. Numer. 3, 4; Levit. 10, 1.*
- Ablabius, *consul a. 331* ep. V, 8, 2.
- Abraham *patriarcha* ep. VII, 17, 2 v. 28; VIII, 13, 4.
- Abraham *clericus* ep. VII, 17, 1; *ib.* 2 v. 1. *Cf. Greg. Tur. h. Franc. II, 21; v. patr. c. 3.*
- Absyrtus c. V, 134.
- Abydus c. V, 451; Abydenus c. II, 506.
- Academia ep. IX, 9, 13; c. II, 169; XV, 120.
- Achaemenius Persa c. II, 51.
- Achaicus ep. VI, 12, 7; c. II, 475.
- Achelous *fl.* c. II, 497; XI, 87; Acheloius c. II, 465.
- Achilles ep. III, 12, 6; c. IX, 151; *cf. ib.* 131 sqq. *et* Aeacides, Pelides.
- Acincus c. V, 107.
- Actiacus c. V, 457; Actius c. VII, 93.
- Adam ep. VII, 17, 2 v. 29; c. XVI, 59.
- Adamantius *v.* Origenes.
- Adamastor *v.* Damastor.
- Addua *fl.* ep. I, 5, 4.
- Adelphius *rhetor* ep. V, 10, 3.
- Admetus c. XV, 165; c. XXIII, 199.
- Aeacides c. II, 150; c. VII, 273.
- Aeduus *v.* Haeduus.
- Aetias (*Medea*) c. XXIII, 272.
- Aegaeon c. VI, 25.
- Aegides c. V, 193.
- Aegyptus ep. VII, 6, 4; c. II, 470.
- Aemilia regio Italiae*: Aemilianus nauta ep. I, 5, 5.
- Aeneas c. XI, 88.
- Aequus c. VII, 60.
- Aeschires ep. IV, 3, 6.
- Aeschylus c. IX, 235.
- Aesculapius ep. IV, 3, 5; *cf. c.* II, 126.
- Aethiops ep. VIII, 3, 4; c. II, 92; V, 35; VII, 75; XI, 18 (*Aethiopus Colvius*); *ib.* 106; Aethiopicus ep. II, 2, 7.
- Aetius ep. VII, 12, 3 (*bis*); c. V, 120. 275. 306; VII, 230. 300. 329. 340. 359; IX, 294. *Uxor eius* c. V, 126 sqq. *Cf. etiam* Attila, Avitus, Belgae, Burgundiones, Chuni, Cloio, Franci, Gothi, Ligeris, Maiorianus, Valentinianus III.
- Aetolus c. II, 465; V, 167; XIV, 17.
- Afer *v.* Africa.
- Afranius Syagrius *v.* Syagrius.
- Africa c. V, 53; XXII, 171; Afer ep. IX, 15, 1 v. 38 (*rhetoris hoc nomen esse vult Mommsen, vix recte*); Afri-

- canus ep. VIII, 11, 9; c. XXIII, 256.
- Agamemnon c. IX, 125; *cf.* c. V, 448.
- Aganippicus fons ep. VIII, 16, 2; IX, 13, 5 v. 97.
- Agar ep. VIII, 13, 4. *Cf. Gen.* 21, 9sq.; *Gal.* 4, 30.
- Agae c. XXII, 89; *Pentheia mater* ib. 94.
- Agricola. *Ad eum scr.* I, 2; II, 12. *Frater ut videtur Papi- nillae uxoris Sidonii* ep. II, 12, 1. 2.
- Agricola, *consul a. 421* c. XV, 151.
- Agrigentinus c. II, 367.
- [M.] Agrippa c. II, 471; XXIII, 496.
- Agrippina *Germanici* ep. V, 7, 7.
- Agrippina *urbs* c. VII, 115.
- Agrippinus *presbyter* ep. VI, 2, 2.
- Agroecius *rhetor Burdigalensis* ep. V, 10, 3. *Cf. Auson.* XVI, 15, 2.
- Agroecius *papa. Ad eum scr.* VII, 5. *Cf. etiam* ep. VII, 9, 6.
- Ajax c. IX, 157 *Telamonius.* *Cf.* c. V, 185.
- Ajax *Oilei v. Oileus.*
- Alamanni c. V, 375; VII, 373, 389.
- Alani *v. Halani.*
- Alaricus c. VII, 505 (*a. 395—410*).
- Albensis *Helviorum* ep. VI, 12, 8. *Hodie Aps.*
- Albis *fl.* c. VII, 391; XXIII, 244.
- Albiso *antistes* ep. IX, 2, 1 *Augustodunensis.*
- Albula *fl.* (= *Tiberis*) c. XXIV, 42. *Cf. Claudia.*
- Alcaeus ep. VIII, 11, 3 v. 25; *Alcaicus* ep. VIII, 11, 7; IX, 13, 2 v. 10.
- Alceste c. XI, 67; XV, 165.
- Alcides c. VI, 11; VII, 183; X, 15; XIII, 15; XIV, 19.
- Alcimus *rhetor Burdigalensis* ep. V, 10, 3; VIII, 11, 2; *fort. etiam* ep. II, 7, 2 *Alethius.* *Cf. Auson.* XVI, 3 *Latinus Alci- mus Alethius rhetor.*
- Alcinous c. XII, 19; *cf.* c. IX, 162.
- Alcmene c. VI, 11.
- Alcon c. V, 183; *cf.* ib. 154sqq.
- Alethius ep. II, 7, 2 *v. Alcimus.*
- Alexander *magnus* ep. III, 12, 6; VII, 17, 2 v. 17; c. II, 121; V, 202. *Cf.* c. II, 80; IX, 50sqq.
- Alexandria ep. VII, 17, 2 v. 17.
- Alingonis *portus* ep. VIII, 12, 3. *Hodie Langon ad Garum- nam.*
- Alites c. V, 476 *populus igno- tus.*
- Allia *fl.* c. IX, 244.
- Alpheus *fl.* IX, 104.
- Alpis, *Alpes* ep. I, 5, 2; V, 16, 1; c. II, 510. 530; V, 373. 511. 548. 594; VII, 328; IX, 48; XVI, 95. *Alpinus* ep. II, 2, 1; IV, 15, 3.
- Amantius ep. VII, 7, 1; VII, 10, 1; IX, 4, 1; *cf. etiam* ep. VI, 8, 1sq.; VII, 2. 1sqq.
- Amazon c. IX, 95; XIII, 11; XV, 142.
- Ambrosius *episcopus Mediola- nensis* ep. IV, 3, 7; VII, 1, 7.
- Ambrosius *papa. Ad eum scr.* IX, 6.
- Ameria: *Amerinus* ep. II, 2, 2.
- Ammon *v. Hammon.*
- Ammon *monachus* c. XVI, 101.
- Amor, *Amores* c. II, 396; XI, 42. 51; XIV ep. 4.
- Ampelius *rhetor* c. IX, 304.
- Amphiarus c. IX, 197.
- Amphion ep. V, 5, 3; c. IX, 286; *cf.* c. XVI, 3; *Amphio- nius* c. XXIII, 120.

- Amphitryoniades c. XIII, 1; XV, 135.
- Amphrysus fl. c. XXIII, 200.
- Ampsactus ep. III, 13, 8.
- Amyclae ep. VIII, 6, 9; c. IX, 122.
- Amycus c. V, 163.
- Anacharsis c. II, 165.
- Anaxagoras c. II, 177; XV, 89.
- Anaximander cf. c. XV, 83.
- Anaximenes c. II, 176; cf. c. XV, 87.
- Ancus ep. V, 7, 6.
- Andromeda cf. c. XXIII, 296.
- Anio fl. ep. I, 5, 8.
- Anna c. XVI, 88. Cf. Reg. I, 1, 20.
- Annianus episcopus Aurelianus ante Prosperum ep. VIII, 15, 1; cf. Greg. Tur. h. Franc. II, 7.
- Antenoreus collis c. IX, 195.
- Anthedius ep. VIII, 11, 2; c. XXII ep. 2; c. IX, 312 poeta.
- Anthemius Augustus (a. 467—472) ep. II, 1, 4; V, 16, 2; c. II, 315. 479; Procopii filius, Constantinopolitanus c. II, 67; cf. praeterea c. I; II, 197. 199. 205sqq.; ep. I, 4, 1; I, 5, 10; I, 7, 1; I, 9, 1; ib. 5; Arvandus, Ecdicius, Euphemia, Gaudentius, Leo, Ricimer.
- Anthemius c. II, 94, praefectus, consul a. 405, Procopii socer.
- Antiochia ep. VII, 17, 2 v. 17.
- Antiochus, rex Syriae ep. VII, 17, 2 v. 17; c. VII, 81.
- Antiolus (v. l. Antiolius) episcopus ep. VIII, 14, 2.
- Antiphates c. XXII, 2; cf. c. IX, 161.
- Antonius triumvir ep. VIII, 1, 2; c. VII, 94; cf. c. V, 457.
- Antonius monachus ep. VII, 9, 9; c. XVI, 102.
- Anytus c. XV, 195.
- Aonius c. XXII, 66. 96 (= Boeotius).
- Apelles ep. VII, 3, 1.
- Aper. Ad eum scr. IV, 21. V, 14. Haedus, nepos Frontonis et Auspiciae ep. IV, 21, 2. 4.
- Apicius ep. IV, 7, 2; Apicianus ep. IV, 25, 2.
- Apis c. IX, 184 Mareoticus.
- Apollinaris, Sidonii avus, praefectus praetorio Galliarum ep. II, 12, 5 v. 6 sq.; V, 9, 1; cf. ep. II, 12, 1.
- Apollinaris, Sidonii consanguineus ep. V, 6, 1; ad eum scr. IV, 6. V, 3. 6; ad Simplicium et Apollinarem IV, 4. 12. Cf. ep. VII, 4, 4; c. XXIV, 53; v. Chilpericus.
- Apollinaris Nemausensis ep. II, 9, 1.
- Apollinaris, Sidonii filius. Ad eum scr. III, 13; ep. V, 9, 4; V, 11, 3; VIII, 6, 12; IX, 1, 5. Cf. Greg. Tur. h. Franc. II, 37; III, 2; glor. mart. 64; vit. patr. 4, 1, Ruricii et Aviti epist. passim.
- Apollo ep. V, 17, 9; VIII, 9, 5 v. 8; IX, 13, 5 v. 98; c. V, 372; X, 22; cf. c. XXIII, 200 et Arcitenens, Delius, Phoebus.
- Apollonius ep. VIII, 3, 1 Pythagoricus; Tyaneus ib. 4. Eius vita e Philostrati schedio exscripta a Nicomacho seniore, e Nicomachi a Tascio Victoriano. 'Significatur opinor Nicomachi senioris cura Philostrati Graeca Latine versa esse, Victorianum eam versionem recognovisse. Similiter subscriptum est codicibus primae decadis Livianae in hanc formam: Nicomachus

- Flavianus v. c. III praef. urbis emendavi apud Hennam — Nicomachus Dexter v. c. emendavi ad exemplum parentis mei Clementiani — Victorianus v. c. emendabam domnis Symmachis' *Mommsen*.
- Appenninus c. II, 319; V, 444.
- Appius v. Claudius.
- Appuleius v. Apuleius.
- Aprunculus *papa*. *Ad eum scr.* IX, 10. *Cf. Greg. Tur. h. Franc.* II, 23.
- Apta ep. IX, 9, 1. *Hodie Apt.*
- Apuleius ep. II, 9, 5; II, 10, 5; Platonicus Madaurensis ep. IX, 13, 3; Apuleianus ep. IV, 3, 1.
- Apulus c. VII, 148; XXII, 172.
- Aquae Sextiae*: Sestiae Baiae c. XXIII, 13.
- Aquilinus. *Ad eum scr.* V, 9. *Rustici nepos* ib. 1.
- Aquitania ep. VI, 12, 9; Aquitanica prima ep. VII, 5, 3; Aquitani VII, 5, 3; VIII, 12, 5; Aquitanicus II, 10, 4 v. 17.
- Arabs, Arabes ep. IX, 13, 5 v. 44; c. V, 47.
- Aracynthus ep. II, 9, 1; c. XV, 32.
- Araneola c. XV, 147. *Proneptis Agricolae consulis a. 421* ib. 151. *Pater* ib. 151 sqq. *Nubit Polemio*.
- Arar *fl.* ep. II, 10, 4 v. 22; VI, 12, 5; c. V, 208; Araricus ep. I, 8, 1.
- Aratus ep. IX, 9, 11; c. XXIII, 113.
- Arausionensis ep. VI, 12, 8.
- Araxes *fl.* c. II, 441; VII, 74.
- Arbaces c. IX, 27.
- Arbiter v. Petronius.
- Arbogastes interfector Valentiniani II c. V, 355.
- Arbogastes (*sic Mommsen*), *comes Treverorum*. *Ad eum scr.* IV, 17.
- Arcadius c. XV, 65. Arcas ep. IV, 21, 2; c. I, 7; V, 45; ib. 166; VII, 20 (?); IX, 176; X, 16; XXIII, 122.
- Arcesilas c. II, 177; XV, 94.
- Archelaus* c. XV, 91; *cf. ib.* 94.
- Archilochus c. IX, 214.
- Archimedes ep. IV, 3, 5.
- Archyta c. II, 176.
- Arcitenens (= *Apollo*) c. I, 7; XXIII, 266.
- Arctos c. VII, 280. 320; XXII, 217; Arctous ep. II, 2, 18; c. V, 535; VI, 26.
- Arelate ep. I, 11, 7; V, 20, 4; Arelatensis ep. I, 11, 2; VI, 12, 8; VII, 12, 3.
- Aremoricus c. VII, 247. 369. 548.
- Areopagiticus ep. IX, 9, 14.
- Arethusa* c. IX, 102.
- Argentaria *Lucani* ep. II, 10, 6; c. XXIII, 166.
- Argi c. IX, 174.
- Argolicus c. XXIII, 237.
- Argus ep. V, 7, 5.
- Ariadne* c. XI, 66.
- Ariminum ep. I, 5, 7.
- Aristoteles ep. IV, 3, 6; IX, 9, 14; c. II, 174; Aristotelicus ep. IV, 1, 3.
- Arius*: Arrianus ep. VII, 6, 2; VII, 8, 3.
- Armenia c. VII, 75; Armeniae c. II, 458.
- Arpinas ep. V, 5, 2; V, 13, 3; VIII, 6, 1; VIII, 11, 3 v. 22; c. II, 186. 230; IX, 258; XXIII, 146.
- Arrianus v. Arius.
- Arsaces ep. VIII, 9, 5 v. 45 Parthicus (*Perozes, rex Persarum*); Arsacius c. II, 450.

- Artaxata** c. II, 445; IX, 22.
Arvandus ep. I, 7, 1. 4. 5. 6. 7. 9. 10; *praefectus praet. Gall. bis*; v. Euricus.
Arverni ep. I. 9, 5; I, 11, 3. 4; II, 1, 1; II, 6, 2; III, 1, 2; III, 2, 1; III, 3, 1; III, 12, 2; IV, 21, 2. 3. 4.; V, 6, 1; VI, 4, 1; VI, 12, 8; VII, 1, 1. 2; VII, 2, 3; VII, 5, 3; VII, 7, 2. 6; VII, 10, 1; VIII, 1, 1; IX, 7, 1; IX, 9, 3; c. VII, 149. 248; *cf.* ep. III, 4, 1; VI, 8, 2; VII, 2, 7; c. VII, 139sq. *et* Burgundiones, Chilpericus, Chuni, Gothi, Litorius, Seronatus.
Arzux c. V, 337 *populus*.
Asclepiadeus ep. IX, 13, 2.
Ascra c. IX, 211 *Hesiodea*.
Flavius Asellus, comes sacrum largitionum a. 469 ep. I, 7, 4.
Asia c. II, 47; IX, 52.
Asiagenes: *L. Cornelius Scipio A.* c. VII, 80.
Asiaticus, *Vitellii libertus* ep. V, 7, 3.
Assur ep. VII, 6, 4; **Assyrius** c. II, 76; V, 43; IX, 26; XVII, 6.
Astyages c. II, 117; IX, 30.
Astyrius (*Asturius*) *consul a.* 449 ep. VIII, 6, 5.
Atalanta c. II, 495; XI, 68; *cf.* ep. VIII, 11, 3 v. 10; c. V, 167 *et* Schoenis.
Atax fl. ep. IX, 15, 1 v. 33; c. V, 209; **Atacinus** ep. IV, 3, 1.
Athenae ep. IV, 3, 9; VIII, 6, 9; c. IX, 282; XXIII, 107;
Atticus ep. IV, 3, 9; IV, 11, 6 v. 5; V, 3, 4; VII, 2, 8; IX, 15, 1 v. 21; c. II, 160; V, 193; XV, 47; XXII, 176; XXIII, 100. 126. 240; **Atthis** c. V, 44; v. Cecropius, Erechtheus.
Athenius ep. I, 11, 10. 12 (*bis*).
Athesis fl. ep. I, 5, 4.
Athos c. II, 509; IX, 47.
Atlas (*Atlans*) ep. IV, 3, 5; c. V, 282; VII, 4; *cf.* ib. 583.
Atrebatas c. V, 213.
Atreus c. IX, 112.
Atrides c. V, 448 *maior*.
Atropos c. XV, 200.
Attalus rex Pergami: **Attalicus** c. II, 466.
Attalus. *Ad eum scr.* V, 18; *Sirmondus conicit eum comitem Augustodunensem fuisse*.
Attia Viriola ep. VIII, 10, 3; *cf.* *Plin. ep. VI, 33, 2*.
Atticus v. *Athenae*.
Attila ep. VII, 12, 3; VIII, 15, 1; c. VII, 327; *cf.* ib. 320sq.
Aturres ep. II, 1, 1; **Aturricus** ep. VIII, 12, 7. *Hodie Aire (Landes)*.
Audax, *praefectus urbi sub Iulio Nepote*. *Ad eum scr.* VIII, 7.
Avenniocus ep. VI, 12, 8. *Hodie Avignon*.
Avernus c. II, 70; XV, 163.
Aufidus fl. ep. IX, 15, 1 v. 32.
Augustinus episcopus Hippo-nensis ep. II, 9, 4; IV, 3, 7; IX, 2, 2.
Augustus divi f. c. II, 121; VII, 93; *cf.* c. IX, 269; XXIII, 160.
Gennadius Avienus, consul a. 450 ep. I, 9. 2sq.; *ex* *Corviorum familia* ib. 4.
Avitacum praedium uxoris Sardonii ep. II, 2, 3; c. XVIII, 1.
Avitus Augustus (a. 455—456) c. VI, 35; VII, 153. 161. 220. 308. 339. 352. 378. 400. 415. 425. 470. 519; VIII, 1. *Arver-nus* c. VII, 149sq. *Cf.* c. VII, 154. 208. 296. 312. 316. 377. 402. 432. 466. 590 *et* **Aetius**, **Attila**, **Chuni**, **Honorius**, **Litorius**, **Petronius Maximus**,

- Theudericus I. *Consul a. 456*
K. Ian. c. VII, 8. Sidonii
socer c. XXIII, 430; cf. ep. I,
3, 1.
- AVITUS. *Ad eum scr. III, 1. C.*
XXIV, 75. Propinquus et
aequalis Sidonii ep. III, 1, 1.
- Aurelianensis urbs ep. VIII,
 15, 1 *ab Attila obsessa a. 453.*
- Aurora c. II, 343. 418; IX, 21;
 XXII, 49; *cf. c. II, 515.*
- Auruncus c. VII, 60.
- Auscenses ep. VII, 6, 7. *Hodie*
Auch (dép. Gers).
- [D. Magnus] Ausonius ep. IV,
 14, 2.
- Ausonius c. II, 228. 443.
- Auspicia ep. IV, 21, 4 *avia*
Apri.
- Auspicius *episcopus Tullensis.*
Ad eum scr. VII, 11; ep. IV,
17, 3.
- Autololi c. V, 336.
- Auxanius ep. I, 7, 6; *pater eius*
praefectorius ib. 7.
- Auxanius *abbas monasterii S.*
Cyrici prope Arvernus ep. VII,
17, 4 (bis).
- Babylon ep. VII, 6, 4; c. II, 81;
 IX, 23.
- Bacchae ep. IX, 13, 5 v. 67.
- Bacchus c. V, 234; IX, 207;
 XXII, 87; *ib. ep. 5; v. Bro-*
mius, Lenaeus, Liber, Diony-
sus, Euan, Euhius.
- Bactra c. II, 448; V, 603; IX,
 22; XXIII, 249.
- Baeterrae v. Biterrae.
- Baetis *fl. c. IX, 297.*
- Bagrada *fl. c. V, 282.*
- Baiae ep. V, 14, 1; c. V, 344;
 XVIII, 12; XXIII, 13 (*cf.*
Aquae Sextiae); Baianus c.
XVIII, 3.
- Baiocassina *praedia in pro-*
vincia Lugdunensi secunda
ep. IV, 18, 2.
- Balbus v. Caesar.
- Baleares c. XXIII, 345.
- Barce c. VII, 449; Barcaeus c.
 V, 342; Barcinus c. II, 532.
- Basilus *episcopus Caesariensis*
ep. IV, 3, 7.
- Basilus: Caecina Basilus I,
 9, 2; Basilus *ib. 3. 4 saepius;*
Basilianus ib. 5; ex familia
Deciana ib. 4; consul a. 463.
- Basilus *papa. Ad eum scr. VII,*
6. Cf. Greg. Tur. h. Franc. II,
25. Aquis Sextiis eum episco-
pum fuisse Sirmondus conicit.
- Bassaris c. V, 497; IX, 209;
 XXII, 37.
- Bastarnae c. V, 474; VII, 323.
- Bebrycius c. II, 304; V, 163;
 IX, 189.
- Belga c. VII, 234. 328; B. se-
 cundus *ib. 372; Belgicus ep.*
IV, 17, 2; c. VII, 547; Belgica
ep. IX, 7, 1.
- Bellerophontes c. V, 178; XI,
 74; Bellerofonteus c. V, 184.
- Bellona c. V, 32. 229.
- Bellonoti c. V, 476; VII, 323.
Cf. Balloniti Val. Flacc. VI,
161.
- Berecynthia c. IX, 206.
- Beselehel ep. VII, 9, 21. *Cf.*
Exod. 31, 2sqq.; 36, 1sqq.
- Bias c. II, 161; XV, 48; XXIII,
 105.
- Bigerricus ep. VIII, 12, 1. *Cf.*
Bigerritanus Auson. ep. XI,
26. Hodie le Bigorre.
- Bigerrus ep. I, 11, 3 *Arelatensis.*
- Bilbilis c. XXIII, 163.
- Bisalta c. V, 477.
- Bistones c. XXIII, 193; Bisto-
 nius c. II, 48; XXII, 1; Bisto-
 nides c. V, 490.
- Bitterrenses (*Baeterrenses*) ep.

- VIII, 4, 2; IX, 10, 1. *Hodie Béziers*.
- Bituriges *cives* ep. VII, 9, 23; *populus Biturix* ep. VII, 8, 2; *Biturigae oppidum* ep. VII, 5, 1; VII, 9, 1. 23; *metropolis* ib. 25.
- Bocchus c. V, 591.
- Bonifatius c. IX, 279 *comes Africae*.
- Bosphorus c. XXIII, 422; Bosphoranus ep. VIII, 9, 5 v. 48; c. XXIII, 239; Bosphoreus c. II, 55.
- Bracmanae ep. VIII, 3, 4.
- Brennus c. II, 526; V, 80; VII, 129; IX, 245; Brennicus c. VII, 561.
- Briareus ep. V, 7, 5; c. VI, 25; c. XV, 27.
- Britanni ep. I, 7, 5 (supra *Ligerim siti*); III, 9, 2; IX, 9, 6; c. VII, 89; *salum Britannum* c. VII, 370.
- Brivas c. XXIV, 16. *Hodie Brioude (Haute-Loire)*.
- Brixillum ep. I, 5, 5.
- Bromius c. X, 16; XI, 120; XXII, 233.
- Bructerus c. VII, 324.
- Brundisium ep. I, 10, 2.
- [D.] Brutus c. XXIII, 17.
- [M.] Brutus ep. III, 8, 1 *primus consul*.
- [M.] Brutus c. IV, 9 *interfactor Caesaris*.
- Burco c. V, 378 *in exercitu Maioriani*.
- Burdigala ep. VII, 6, 7; VIII, 9, 1; VIII, 11, 3; VIII, 12, 1; *Burdigalensis* ep. IX, 13, 2 v. 23.
- Burgundio. *Ad eum ser.* IX, 14.
- Burgundio c. VII, 442 *interfactor Petronii Maximi imp. a. 454*.
- Burgundiones ep. I, 7, 5; III, 4, 1; V, 5, 3; VIII, 9, 5 v. 34; c. V, 476; VII, 234. 322 (442 *potius nomen viri*); XII, 6; *cf.* ep. V, 6, 1; V, 8, 3 *tyrannopolitae*; VI, 12, 3; *fort. etiam* ep. III, 3, 9; III, 8, 2.
- Burgus Pontii Leontii c. XXII ep. 3; *ib. inser. et v. 6. 17. 126. 229. 235. Hodie Bourgsur-Gironde (dép. Gironde)*.
- Busiris c. XXII, 1.
- Byrsa c. II, 351; V, 600; VII, 445; XXIII, 256; Byrsicus ep. VII, 17, 2 v. 18.
- Byzantium* c. II, 30 sqq.; Byzantinus ep. IV, 7, 2; VII, 17, 2 v. 15; c. II, 477; XXIII, 234.
- Cabillonum (Cavillonum *LN*) ep. IV, 25, 1. *Hodie Chalon-sur-Saône*.
- Cacus c. XV, 142; *cf.* c. XIII, 9; IX, 96.
- Cadmus*: Cadmeus c. VI, 11.
- Cadurci c. IX, 291.
- Caecina Basilius v. Basilius.
- Caelestius ep. IX, 10, 1.
- [Q. Servilius] Caepio *consul a. 648* c. II, 227.
- Caerites c. IX, 190.
- C. Iulius Caesar*: C. Caesar dictator ep. VIII, 6, 1; Iulius Caesar ep. III, 12, 6; Caesar Iulius ep. IX, 14, 7; Iulius c. II, 120; Gallicanus Caesar c. IX, 240; Caesar ep. IV, 3, 6; c. V, 505; VII, 88. 150; XXIII, 82; *hiberna legionum Iulianarum* ep. II, 14, 1; *Iuliana rebellio* ep. I, 5, 7; Mars Iulianus c. XXIII, 16; Balbi *ephe-meris* ep. IX, 14, 7 = *belli Gallici lib. VIII*.
- Caesena*: Caesenas ep. I, 8, 2.
- Caesennia Gaetulici* ep. II, 10, 6.

- Caeso [Quinctius] c. II, 528; *cf.* Livius III, 11.
- Cafereus *v.* Caphereus.
- Calaber ep. I, 5, 8 (C. Atabulus); I, 11, 1; IX, 13, 2 *v.* 5; c. VII, 148; XXII, 172.
- Calais c. V, 546; XXIV, 48.
- Calchidicus = Calchedonius c. II, 49; Chalcidicus c. XI, 22.
- Caledonii Britanni c. VII, 89.
- Calenus *maritus Sulpiciae* c. IX, 262.
- Calliope c. VI, 30; XIV, 6.
- Calminius. *Ad eum scr.* V, 12.
- Calpis ep. VIII, 12, 2; *accus.*
- Calpen c. II, 365.
- Calpurnia *Plinii* ep. II, 10, 5.
- [L.] Calpurnius [Bestia] c. II, 230; *cf.* Sall. *Iug.* 29.
- Calydon c. XIV, 17.
- Calypso c. IX, 162; XI, 67.
- Camena ep. II, 2, 14; V, 2, 1; VIII, 9, 5 *v.* 1; VIII, 11, 3 *v.* 53; IX, 13, 5 *v.* 99; IX, 15, 1 *v.* 40; c. II, 538; IX, 130. 215. 318; XIV. 24; XXIV, 11.
- Camilla c. V, 189; *cf.* Verg. *Aen.* XI, 539 *sqq.*
- [M. Furius] Camillus *dictator* ep. VIII, 8, 2; c. II, 526; V, 557; VII, 563; *cf.* c. VII, 68.
- Camillus ep. I, 11, 10. 11 (*bis*); c. IX, 8; Camillanus ep. I, 11, 15; *vir illustris* ib. 11; *patrueelis Magni Felicis* ep. I, 11, 10; c. IX, 8.
- Campania c. XVIII, 7; Campanus c. V, 46. 388.
- Campanianus. *Ad eum scr.* I, 10.
- Candidianus. *Ad eum scr.* I, 8; *Caenas patria, domo Ravenas* ep. I, 8, 2.
- Cani de nomine campi c. V, 376 = *campi Canini Ammian.* XV, 4, 1; *Greg. Tur. h. Fr.* X, 3.
- Cannae c. V, 86; VII, 554; IX, 246.
- Canopus c. V, 458; IX, 274.
- Cantillensis ecclesia ep. IV, 13, 1 *Cantiliae (hodie Chantelle-la-Vicille, dép. Allier).*
- Caphereus: Cafereus c. V, 196; XV, 1.
- Capitolia ep. IX, 16, 3 *v.* 67; *cf.* Roma.
- Caprasius *monachus Lirinensis* c. XVI, 110.
- Capreae c. V, 321; VII, 104.
- Capua c. V, 343.
- Caramallus *pantomimus* c. XXIII, 268.
- [Cn. Papirius] Carbo *cos.* 669. 670. 672 c. XXIII, 471.
- Carpathium (*mare*) c. V, 449.
- Carrhae c. II, 455; c. IX, 22. 251.
- Carthago c. V, 349; *v.* Byrsa.
- Carus *Augustus* c. XXIII, 93; *Narbonensis* ib. 88 *sqq.*; *eius filii* ib. 90.
- [Mettius] Carus ep. V, 7, 3; *cf.* *Plin. ep.* I, 5, 3; VII, 19, 5; *Juvenal.* I, 36 *al.*
- Carystos ep. II, 2, 7; c. XXII, 140.
- Caspius c. II, 445; XXIII, 248.
- Cassandra c. XV, 2; V, 194.
- Cassius c. IV, 9 *interfactor Caesaris.*
- Castalius ep. IX, 13, 2 *v.* 20; c. XXII, 227; Castalides c. I, 9; II, 314.
- Castor c. V, 182. 287; VII, 35; X, 13; *cf.* c. V, 177; XXIV, 26.
- Catilina ep. II, 1, 1; IX, 9, 2.
- Cato *Uticensis*: M. Cato ep. VIII, 12, 3; Cato ep. IV, 3, 6; c. II, 474; IX, 342; Catonianus ep. VIII, 9, 2; IX, 14, 8.

- Catullinus. *Ad eum scr.* c. XII.
Vir clarissimus c. XII inscr.;
ep. I, 11, 3 (*bis*). 4.
- Catullus ep. II, 10, 6; c. IX,
266.
- Caucasus (Caucasos) ep. VIII,
3, 4; c. V, 283. 479; XI, 95;
XXIV, 44; Caucasus c. II,
351; Caucasigena ep. IV, 1, 4.
- Cecropius c. IX, 38; XV, 146;
XXIV, 96.
- Celticus sermo ep. III, 3, 2.
- Censorinus c. XIV ep. 3; *de
die natali librum confecit.*
- Censorius episcopus Autissio-
durensis. *Ad eum scr.* VI, 10.
- Centauri c. V, 230. 237; Cen-
tauricus c. V, 236; XXIII, 196.
- Cerberus c. XV, 141.
- Ceres c. II, 278; VII, 30; XI,
116; XXII, 175; XXIII, 46.
- Cethegus ep. IV, 3, 6; *cf. Cic.
Brutus* 15, 57.
- Chalcidicus v. Calchidicus.
- Chaldaeus c. II, 85; V, 42. 260;
XVI, 23 (*cf. Daniel. III, 13.
24. 48*).
- Chalybs c. II, 143; V, 46.
- Chaones c. V, 427; Chaonius c.
IX, 183.
- Chariobaudus abbas. *Ad eum
scr.* VII, 16.
- Charybdis c. IX, 166.
- Chattus *ad Albim* c. VII, 390.
- Chilon c. II, 163; XV, 50;
XXIII, 110.
- Chilpericus magister militum
victoriosissimus vir ep. V, 6,
2; tetrarcha ep. V, 7, 1; Lug-
dunensem Germaniam regit
ib. 7.
- Chimaera c. V, 179; XI, 75.
- Chiron c. I, 17; XIV, 27; *cf. c.
IX, 135; XXIII, 195; Chironi-
cus* ep. II, 12, 3.
- Chius c. XVII, 15.
- Chremes ep. I, 11, 5 *persona
Terentiana.*
- Christus ep. I, 6, 1; I, 9, 8; II,
9, 10; II, 10, 4 v. 27; II, 13, 3
(*bis*); III, 6, 3; IV, 1, 2; IV, 4,
2; IV, 10, 2; IV, 14, 3; IV, 15,
2; IV, 18, 5 v. 19; IV, 25, 1; V,
1, 2; V, 3, 4; V, 11, 3; V, 16, 3;
VI, 1, 2. 4; VI, 2, 1; VI, 7, 1;
VII, 1, 1; VII, 6, 3; VII, 9, 4. 7.
14; VII, 12, 4; VII, 13, 2; VII,
14, 12; VII, 16, 1; VII, 17, 1. 2
v. 5; VII, 18, 3; VIII, 3, 1;
VIII, 4, 4; VIII, 13, 3; VIII,
14, 4; IX, 5, 2; IX, 6, 1; IX,
9, 13; IX, 16, 3 v. 70; c. XVI,
41. 98; XVII, 19. Christianus
ep. IV, 11, 6 v. 5; V, 2, 1;
VII, 6, 6; IX, 9, 15.
- Chrysippus ep. IV, 3, 5; IX, 9,
14; c. II, 177; XV, 123; XXIII,
119.
- Chuni ep. VIII, 9, 5 v. 37; c.
V, 475; VII, 236. 323. 344;
XXIII, 243; Huni *semel loco
dubio* c. VII, 332 (*Claudianus
tamen item, prout versus po-
stulabat, utraque forma vide-
tur usus esse*); v. Scythae.
- Cibyrateae fratres ep. V, 7, 7;
cf. Cic. Verr. IV, 13, 30.
- Cicero v. Tullius.
- Cicones c. V, 490; XXIII, 183.
- Cilices ep. II, 9, 8; IV, 24, 3;
c. II, 462.
- Cimber c. II, 231; VII, 77;
XXIII, 19; Cimbricus c. IX,
255.
- [L. Quinctius] Cincinnatus dic-
tator ep. VIII, 8, 2; c. II, 527;
VII, 383; *cf. c. V, 300.*
- [L. Cornelius] Cinna c. XXIII,
472.
- Cinyphius (Cinyfius) c. II, 124;
V, 591; IX, 201; XV, 6.
- Circe c. IX, 160; XI, 67.

- Cirrha ep. VIII, 9, 5 v. 1; c. XXII, 234.
 Cisalpini v. Gallia.
 Claudia Vestalis c. XXIV, 41; cf. *Claudian*. c. XXIX, 18 al.
Claudianus poeta c. IX, 274.
 Mamertus Claudianus v. Mamertus.
 Appius Claudius decemvir c. XXIII, 448.
 Appius Claudius censor ep. IV, 3, 6; c. V, 557.
 Claudius Augustus ep. V, 7, 6; c. V, 322; VII, 105.
 Clausetia ep. V, 13, 1 *inter Tolosam et Arvernus, ut vid.*
 Cleanthes ep. IX, 9, 14; c. II, 170.
 Cleobulus c. II, 158; XV, 45; XXIII, 103.
 Cleonaeus c. XIII, 4.
 Cleopatra c. V, 459; Cleopatricus ep. VIII, 12, 8; cf. Ptolomais.
 Clio ep. I, 9, 7; c. V, 568.
 Clitis fl. c. V, 209 *praeterea ignotus*.
 Clitumnus fl. ep. I, 5, 8.
 Cloio Francus c. V, 212 (*Chlogio rex Francorum apud Greg. Tur. h. Fr. II, 9*).
 Clotho c. XIV, 2.
 A. Cluentius ep. VIII, 10, 3.
 [Horatius] Cocles c. V, 70; VII, 65.
 Colchus c. V, 260; VII, 74; XXIII, 274; Colchis c. II, 493; V, 133.
 Collina turris c. VII, 132.
 Columella scriptor ep. VIII, 6, 10.
 Consentius pater ep. IX, 15, 1 v. 22; c. XXIII, 33. 98. 169. 177; *eius uxor ex domo Iovini ib.* 173.
 Consentius filius. *Ad eum scr.* VIII, 4; c. XXIII. Cf. ep. IX, 15, 1 v. 22; c. XXIII, 2. 98. 176. *Narbonensis, poeta Latinus et Graecus* ep. VIII, 4, 2; IX, 15, 1 v. 21; c. XXIII, 20. *Tribunus in consistorio sacro* c. XXIII, 216. *Curat palatium Avili Aug.* ib. 430. *De legationibus eius* cf. ib. 228 sqq.
 Constans lector ep. IV, 12, 2. *Constantinopolis v. Byzantium*.
 Constantinus I Augustus ep. V, 8, 2; *Ablatii consulis verus* ib.; v. Crispus, Fausta.
 Constantinus III Augustus (a. 407—411) ep. V, 9, 1.
 Constantius III Augustus (a. 420) c. VII, 211.
 Constantius clericus. *Ad eum scr.* I, 1; III, 2; VII, 18; VIII, 16; cf. ep. II, 10, 3 *poeta*; ep. IX, 16, 1.
 Convenae ep. VII, 6, 7. *Hodie Saint-Bertrand de Comminges (Haute-Garonne)*.
 Copia c. XI, 114.
 Corduba c. IX, 230.
 Corinna Ovidii ep. II, 10, 6; c. XXIII, 161.
 Corinthus (Corinthos) ep. IX, 13, 5 v. 71; c. II, 476; V, 48; XV, 46; XXIII, 104; v. Ephyra.
 Cornelii v. Fronto.
 C. Cornelius augur c. IX, 195; cf. *Lucan.* VII, 192; *Gell.* XV, 18, 2.
 C. Cornelius v. Tacitus.
 Corvini v. Gennadius Avienus.
 Corybas c. XI, 122.
 Corycius c. XXIV, 58; cf. *Verg. Georg.* IV, 127.
 Cottion c. XXIV, 75; *Avitus ibi habitat*.
 Cottius rex c. VII, 525.
 M. Crassus, triumviri avus c.

- XXIV, 12; *cf. Cic. Tuscul.* III, 15, 31.
 [L. Licinius] Crassus *cos. a.* 659 ep. IV, 3, 6.
 [M. Licinius] Crassus *cos. a.* 699 c. II, 454; Crassi *pater et filius* c. VII, 100; IX, 251.
 Cremera *fl.* c. IX, 243.
 Cremona ep. I, 5, 5.
 Creon c. V, 192; XXII, 82 (?).
 Creta c. II, 461; IX, 170; Cres c. XIII, 12 (?); XV, 143 (?); Cressa c. VII, 200; XI, 66.
 Crispus *v.* Sallustius.
 Crispus, *Constantini I filius* ep. V, 8, 2; *cf. Greg. Tur. h. Fr.* I, 36.
 Crocus *episcopus* ep. VII, 6, 9.
 Croesus c. IX, 33.
 Cronos c. XV, 61.
 Ctesiphon *v.* Demosthenes.
 Ctesiphon ep. IX, 13, 5 v. 21; c. II, 451.
 Cures Sabini ep. VIII, 16, 4.
 Curetes c. IX, 206.
 [C. Scribonius] Curio *cos. a.* 678 ep. IV, 3, 6; *cf. Cic. Brut.* 58, 210.
 Curio ep. I, 11, 9; *cf. Petron. (ed. Buecheler) p. 170, 19 sq.: tu concute plebem, Curio; Lucan. I, 268 sqq.*
 M'. Curius Dentatus *cos. a.* 479: Curius c. II, 373; VII, 80; Dentatus c. V, 426.
 Cuticiacum *s.* Cuticiacense *praedium* ep. III, 1, 2, 3.
 Cyaneus c. XI, 1.
 Cybebe c. VII, 31.
 Cyclas c. VI, 10; Cyclades c. II, 460.
 Cyclops c. XXII, 3; XXIII, 201.
 Cynicus ep. IX, 9, 15; c. II, 167; XV, 124, 183, 190.
 Cynosura c. XV, 175.
 Cynthia *Propertii* ep. II, 10, 6.
 Cynthia *dea* c. VII, 32 (= *Luna*).
 Cypros c. XI, 108; Cyprius c. II, 473; Cypris c. VII, 120.
 Cyrus c. II, 117; IX, 30.
 Cythere ep. IV, 8, 5 v. 1; Cytherea c. X, 12.
 Cyzicos c. II, 512; XXII, 163.
 Dacus c. V, 475; Dacicus c. II, 272.
 Daedalus ep. III, 13, 10.
 Dalmaticus ep. I, 5, 7; c. XXIII, 497.
 Damastor (*v. l.* Adamastor) c. XV, 20; *cf. Claudian. XXXV* II, 101.
 Damocles ep. II, 13, 5, 6.
 Danae c. XV, 177; XXIII, 283; *cf. c. VI, 14; Danaeius* c. VII, 35 *coni. Wilamowitz.*
 Danai c. V, 195.
 Danaus c. XV, 168.
 Danuvius c. II, 200; Danuvinus *limes* ep. VIII, 12, 3; Hister c. II, 270; V, 108, 471, 485, 519; VII, 44.
 Daphne c. XXII, 216.
 Dardanus ep. V, 9, 1 *praef. praet. Galliarum.*
 Darius c. IX, 54.
 Decianus *v.* Basilius.
 Decii [Mures] c. VII, 69.
 Deianira c. II, 497.
 Delia *Tibulli* ep. II, 10, 6.
 Delius (Delios) ep. VIII, 9, 5 v. 7; c. IX, 176; XXII, 66; Delia c. X, 14; XI, 90; Deliacus c. VI, 9.
 Delphi c. IX, 191; Delphicus ep. VIII, 9, 5 v. 7; IX, 15, 1 v. 28.
 Delphidius *rhetor Burdigalensis* ep. V, 10, 3; *cf. Auson. XVI, 6.*
 Demades ep. VIII, 1, 2.

- Democritus ep. IX, 9, 14; c. II, 171.
- Demosthenes ep. II, 9, 5; IV, 3, 6; VIII, 1, 2; VIII, 2, 2; cf. c. II, 187; XXIII, 136; Ctesiphon eius ep. II, 9, 5; c. XXIII, 140; in Philippum orationes ib. 139.
- Dentatus v. Curius.
- Desideratus. *Ad eum scr.* II, 8.
- Diana c. VII, 30; IX, 177, 224; cf. Delia, Dictynna.
- Dicarcheus c. II, 59 (= *Puteolanus*).
- Dictynna c. XV, 176.
- Dido c. XI, 70.
- Dindymon c. IX, 118; Dindyma c. IX, 205; XI, 121.
- Diocletianus *Augustus v. Roma*.
- Diogenes ep. IX, 9, 14; cf. c. XV, 183 et *Pers. sat.* I, 133.
- Diomedes c. XXII, 1 rex *Bistonum*.
- Dione c. IX, 173; XI, 36; XII, 2; Dionaeus c. II, 503.
- Dionysius ep. II, 13, 6 (*bis*) *tyrannus*.
- Dionysus deus c. XXII ep. 2.
- Dodona c. V, 265; Dodonigenae ep. VI, 12, 6.
- Dolon c. IX, 152.
- Domitianus *Augustus* ep. V, 7, 6; cf. c. VII, 111.
- Domitius *grammaticus. Ad eum scr.* II, 2; c. XXIV, 10.
- Domnicus. *Ad eum scr.* IV, 20; ep. V, 17, 6.
- Domnulus *vir quaestorius. Ad eum scr.* IV, 25; ep. IX, 13, 4; IX, 15, 1 v. 38; c. XIV ep. 2; *poeta* ep. IX, 15, 1 v. 38.
- Donidius *vir spectabilis. Ad eum scr.* II, 9; ep. III, 5, 1; VI, 5; *Arvernus* ep. III, 5, 3.
- Doris (= *mare*) c. V, 461; VII, 24; XXIII, 421; Doricus ep. IX, 15, 1 v. 30; c. II, 475; V, 449.
- Drepanitanus agon ep. II, 2, 19; cf. *Verg. Aen.* III, 707.
- [Latinus Pacatus] Drepanius ep. VIII, 11, 2 *rhetor*; cf. *Auson.* XX, 2, 5 *saep. Extat panegyricus eius dictus Theodosio a.* 389.
- Dryas c. I, 13; XXII, 15.
- Dulichius c. IX, 131; XV, 160.
- Duranius *fl.* c. XXII, 103. *Hodie Dordogne*.
- Earinus v. Flavius.
- Eborolacense praedium ep. III, 5, 2; fort. *Ébreuil (arr. Gannat, dép. Allier)*.
- Ecdicius. *Ad eum scr.* II, 1; III, 3; c. XX; ep. II, 2, 15; V, 16, 1. *Arvernus* ep. II, 1, 1; III, 3, 1; *ex familia praefectoria* ep. V, 16, 4; *patricius fit sub Iulio Nepote* ep. V, 16, 1, 2; *frater Popianillae uxoris Sidonii* ib. 1. 3. *Arvernorum defensio* ep. III, 3; cf. *Greg. Tur. h. fr.* II, 24; *regum (Burgundionum) familiaritas* ep. III, 3, 9.
- Echion c. XXII, 87; Echionius c. XI, 120.
- Efyra v. Ephyra.
- Elaphius. *Ad eum scr.* IV, 15.
- Elaris *fl.* c. V, 209, *hodie Allier*.
- Eleazar ep. VIII, 14, 3; v. Aaron.
- Eleusis c. IX, 181; XXII, 176; Eleusinus ep. VI, 12, 7.
- Eleutherius *papa. Ad eum scr.* VI, 11.
- Elis c. IX, 101; Eleus c. XXIII, 313.
- Elissa: Elisseus ep. VII, 17, 2 v. 18; c. VII, 445.

- Elusa*: Helusani ep. VII, 6, 7.
Hodie Eauze (dép. Gers).
Emathius c. V, 236; VII, 272; X, 2.
Eminentius ep. IV, 17, 1.
Enceladus c. VI, 27; XV, 19.
Ennius poeta c. IX, 266.
Eoricus v. *Euricus*.
Eous c. II, 32. 408; V, 111; XXIII, 229.
Ephialta c. VI, 25.
Ephyra: Efyra c. II, 159; Ephyraeus c. XI, 1; Ephyreias c. XV, 146.
Epicurus ep. I, 6, 5; IX, 9, 14; c. II, 168; Epicurei c. XV, 125.
Epidaurus ep. I, 7, 12; Epidaurius c. II, 126; XXII, 79.
Epiphanius ep. V, 17, 10 *Sidonii librarius*.
Epirus c. II, 467; V, 45. 427.
Epitrepon v. *Menander*.
Erato c. XXII, 12, 20.
Erechthēus c. II, 167; XV, 3.
Eridanus v. *Padus*.
Eriphius. *Ad eum* scr. V, 17.
Philomathii gener ep. V, 17, 2.
Erymanthis c. XIII, 7.
Erythrae c. II, 447; V, 285; XI, 105; XXII, 22; *Erythraeus* c. V, 497; VII, 354.
Eryx c. V, 161; IX, 96; XV, 142.
 [Claudius] *Etruscus* c. XXII ep. 6; cf. *Stat. silv.* I, 5.
Etruscus v. *Tuscus*.
Eva c. XVI, 56.
Euadne c. XI, 71.
Euan c. V, 231; XXII, 22. 84.
Euander c. VII, 447.
Euanthius ep. V, 13, 1.
Euboicus c. VI, 28.
Eucherius monachus Lirinensis, postea *episcopus Lugdunensis* ep. IV, 3, 7; c. XVI, 115.
Eucherius vir illustris. *Ad eum* scr. VIII, 8; ep. VII, 9, 18. Cf. *Greg. Tur. h. Fr.* II, 20.
Euclides ep. IV, 3, 5; IX, 9, 14; c. II, 176; XXIII, 116.
Eufrates v. *Euphrates*.
Euganeus c. II, 189; *Euganei montes* ep. I, 5, 4; *Euganeus Timavus* c. IX, 194.
Euhius c. IX, 175.
Eulalia uxor Probi Narbonensis c. XXIV, 95; v. *Probus*.
Euodius. *Ad eum* scr. IV, 8; ib. 5 v. 5.
Euphemia Marciani Aug. filia, Anthemii uxor c. II, 482; cf. ib. 193. 216. 219.
Euphrates horoscopo clarus ep. IV, 3, 5.
Euphrates s. *Eufrates fl.* ep. VII, 17, 2 v. 5; c. II, 453; IX, 250; *Euphratis adiect.* ep. VIII, 9, 5 v. 51.
Euphronius papa. *Ad eum* scr. VII, 8. IX, 2. *Episcopus Augustodunensis*.
Euricus rex Vesegotharum (a. 466—485): *Eoricus* ep. VIII, 9, 5 v. 42; *Euarix* (cf. *Greg. Tur. h. Fr.* II, 25) ep. VI, 6, 4; cf. ep. I, 7, 5; II, 1, 3; IV, 8, 1; VII, 6, 6; VIII, 9, 1. 5 v. 19 sqq.
Euripides c. IX, 234; XXIII, 127.
Europa c. XV, 175; cf. c. XXIII, 281 *Agenoris filia*.
Europa c. II, 47; V, 8. 207.
Eurydice c. XV, 162.
Eusebius chronographus ep. IV, 3, 7; VIII, 6, 18.
Eusebius philosophus ep. VI, 1, 3; *Eusebianus* ib.; *magister Probi et Sidonii*.
Eustachius episcopus Massiliensis ep. VII, 2, 4 (bis). 9.
Eutropia ep. VI, 2, 1. 4.
Eutropius (v. l. *Entropius*). *Ad*

- eum scr.* I, 6. III, 6; *nobilis, ex Sabini familia* ep. I, 6, 2; III, 6, 3; *praefectus praet. Gall.* ep. III, 6, 1.
 Eutropius *papa. Ad eum scr.* VI, 6.
 Explicius. *Ad eum scr.* II, 7.
 Fabaris *fl.* ep. I, 5, 8.
 Q. Fabius [Maximus Rullianus] *magister equitum a. 429* ep. II, 3, 2.
 [Q.] Fabius [Maximus Cunctator] ep. IV, 3, 6 (*cf. Cic. Brut.* 14, 57); c. V, 556; VII, 554.
 [C.] Fabricius [Luscinius] c. VII, 69. 227.
 Faedon *v. Platon.*
 Falernus ep. II, 13, 7; IX, 13, 5 *v.* 59; XVII, 15.
 Fanum ep. I, 5, 7.
 Farius *v. Pharius.*
 Fauni c. I, 13; VII, 33; XXII, 37.
 Fausta *uxor Constantini I* ep. V, 8, 2; *cf. Greg. Tur. h. Fr.* I, 36.
 Faustinus *clericus* ep. IV, 4, 1. 3; IV, 6, 1.
 Faustus *episcopus Reiensis. Ad eum scr.* IX, 3. IX, 9. c. XVI; ep. VII, 6, 10; c. XVI, 68. 127. *Britannus* ep. IX, 9, 6; *eius mater* c. XVI, 84; *fit abbas monasterii Lirinensis a. 433* ib. 112; *Maximi episcopi successor* ib.; *frater Sidonii apud eum educatur* ib. 72; *praedicationes Fausti* ep. IX, 3, 5; *eius volumina* (*De gratia?*) ep. IX, 9, 6.
 Felix *v. Magnus.*
 Ferreolus *martyr* ep. VII, 1, 7 *sepultus prope Viennam.*
 Tonantius Ferreolus *v. Tonantius.*
 Fidias *v. Phidias.*
 Fidulus c. XXIV, 80 *amicus Sidonii.*
 Fil— *v. Phil—.*
 Firminus. *Ad eum scr.* IX, 1. 16.
 Flaccus *v. Horatius.*
 Flaminia *via* ep. I, 5, 8.
 Flavius Asellus *v. Asellus.*
 Flavius Earinus c. XXII ep. 6; *cf. Stat. silv.* III, 4.
 Flavius Nicetius *v. Nicetius.*
 Flegra *v. Phlegra.*
 Flora c. XI, 115.
 Florentinus. *Ad eum scr.* IV, 19.
 Fonteius *papa. Ad eum scr.* VI, 7. VII, 4. *Episcopus Vasionensis* ep. VII, 4, 4.
 Forcus (*Phorcus*) c. VII, 26.
 Fortuna c. II, 96. 214.
 Fortunalis. *Ad eum scr.* VIII, 5. *Hispanus.*
 Fotiniani (*Photiniani*) ep. VI, 12, 4.
 Franci c. V, 212 (*v. Cloio*); VII, 236; *ad Nicrum* ib. 325. 372; c. XXIII, 245.
 Fridericus *frater Theoderici II regis Vesegotharum* c. VII, 435. 519.
 Frontina ep. IV, 21, 4 *Aprimatertera.*
 Fronto ep. IV, 21, 4 *Apricavus.*
 M. [Cornelius] Fronto ep. VIII, 10, 3; Fronto VIII, 3, 3; Cornelii oratores ep. IV, 14, 2; Frontonianus ep. I, 1, 2; IV, 3, 1; Leonis atavus ep. VIII, 3, 3; oratio in Pelopem ep. VIII, 10, 3.
 Fryx *v. Phryx.*
 Fucinus ep. I, 5, 8 (*Velinus coni. Mommsen*).
 Fulgentius ep. II, 13, 5 *quaestor.*
 Fullonius Saturninus c. XXII ep. 4; Saturninus ep. VIII, 11, 10 *scriptor mathematicus.*

- [Q.] Fulvius [Flaccus] *cos. a.*
545 c. V, 557.
- Gabales c. XXIV, 23; Gabalitanus *in Aquitania prima* ep. V, 13, 2; VII, 6, 7. *Hodie Javols (dép. Lozère).*
- Gabaoniticus ep. IX, 8, 2; *cf. Iosue 9, 27.*
- Gaditani ep. VIII, 12, 2.
- Gaetulicus *poeta* ep. II, 10, 6; c. IX, 259.
- Gaetuli c. V, 336.
- Gaius Augustus ep. V, 7, 6; c. V, 321; *caligae Gai* c. VII, 105.
- Galaesus *fl.* c. XXIV, 59.
- Galatea c. XI, 38.
- Galba Augustus ep. V, 7, 6; c. VII, 107.
- Gallicinus *episcopus* ep. VIII, 11, 3 v. 39.
- Gallio ep. V, 10, 3 *frater Senecae.*
- Gallus ep. VI, 9, 1 *nomen viri.*
- Gallus ep. IX, 13, 5 v. 115; c. V, 45; VII, 520; XI, 51; XIV ep. 4; XVII, 14; Galli *cisalpinii* ep. I, 5, 7; Gallia ep. I, 7, 4; V, 7, 1; V, 16, 1; VIII, 6, 5; c. II, 378; V, 206. 356. 446. 559; VII, 117. 216. 298. 321. 516. 544. 585; XIV, 22; Galliae ep. I, 7, 5; I, 11, 6; III, 12, 5 v. 7; IV, 14, 1; IV, 17, 3; V, 9, 2; V, 10, 2; VI, 12, 1. 5; VII, 6, 10; VII, 12, 3 (*bis*); VIII, 2, 1; VIII, 6, 7; c. IX, 292; XXIV, 35; Gallicanus ep. I, 2, 6; VII, 13, 1; VIII, 6, 5; VIII, 8, 1; c. IX, 239.
- Ganges *fl.* c. II, 443; V, 285; VII, 74; XXII, 41.
- Ganymedes c. XXIII, 286.
- Garamantes c. V, 336; Garamanticus c. IX, 50.
- Gargara c. VII, 147; XXII, 174.
- Garunna (*sic semper L, ceteri Garonna s. Garumna, sed c. XXII, 18 etiam P, ib. 108 PF* Garunna) ep. VIII, 9, 5 v. 44; VIII, 11, 3 v. 31; VIII, 12, 5; c. VII, 394; XXII, 18. 101. 108; Garunnicus ep. VIII, 12, 7.
- Gaudentius. *Ad eum scr.* I, 4; ep. I, 3, 2; III, 12, 4; *tribunicus, deinde vicarius septem provinciarum.*
- Gaudentius Actii filius c. V, 205.
- Gaurus c. V, 345; Gauranus c. XVIII, 5.
- Gaza: Gazeticus c. XVII, 15.
- Gedeon c. XVI, 16; *cf. Iudic. VI, 36 sqq.; VII, 22.*
- Gelasius. *Ad eum scr.* IX, 15; ep. IX, 16, 1.
- Gelonus ep. IV, 1, 4; c. VII, 237. 321; XXIII, 243.
- Gemoniae v. Roma.
- Genesis ep. IV, 6, 4.
- Gennadius Avienus v. Avienus.
- Gepida c. VII, 322.
- Ger (*Gir*) *fl.* c. VII, 75.
- Gerasenus ep. VI, 1, 2; *cf. Marc. V, 1. 17.*
- Gergovia c. VII, 152.
- Germania Lugdunensis ep. V, 7, 7; Germani ep. IV, 5, 3; Germanicus ep. IV, 14, 1; V, 5, 1; c. V, 318; XII, 4; Germanus primus c. VII, 372.
- Germanicus *Ti. Augusti filius* ep. II, 3, 2; V, 7, 7.
- Germanicus spectabilis *vir Cantillensis* ep. IV, 13, 1.
- Germanus *episcopus Autissiodorensis* ep. VIII, 15, 1.
- Gerontius ep. V, 9, 1; *cf. Greg. Tur. h. Franc. II, 9. Interfectus a. 411.*
- Geryones c. XIII, 13. 19.

- Getae v. Gothi.
 Gigas, Gigantes c. VI, 23; VII, 583; IX, 95; XII, 18; XIII, 11; XV, 141; cf. c. IX, 76; Giganteus c. VI, 7.
 Gizericus rex Vandalorum c. II, 358 *Godigisli regis filius ex ancilla*; cf. c. V, 57; V, 328; *Romam capit a. 455* c. V, 62. 316; VII, 116. Cf. c. II, 17. 348. 354; V, 327; XXIII, 257; *sororis eius vir (fort. Sersaon cognatus regis Victor Vit. I, 11, 35)* c. V, 435.
 Glaucus c. VII, 27; XV, 132.
 Glyconius ep. IX, 13, 2 v. 9.
 Gnatho ep. III, 13, 1 *persona Terentiana*.
 Gnosiacus c. XI, 77.
 Gorgo c. XI, 88; XV, 7. 23.
 Gothus, Gothi ep. I, 2, 1; I, 7, 5; II, 1, 3; III, 1, 4; III, 3, 3; III, 4, 1; VII, 1, 1; VII, 6, 2. 4. 6; VII, 7, 2; Gothia VII, 12, 3; Gothicus VI, 10, 1; VI, 12, 5; VII, 6, 10. — Geta, Getae c. V, 475. 562; VII, 75. 84. 303. 334. 350. 362. 393. 452. 495. 521; XXIII, 70; *Getes nom. sing.* c. II, 362; VII, 411; XXIII, 243; *Getides anus* ep. VIII, 3, 2; *Geticus* c. V, 204; VII, 216. 247. 298. 330. 342. 401. 422. 426. 451. 472. 548. — *Vesus, Vesi* V, 476; VII, 399. 431. — *Scythicus* VII, 403. 498. — *ad Tanaim* c. VII, 75; *ad Garumnam* ib. 394. — *Ariani* ep. VII, 6, 2. 6. — *Ricimer a genetrice Getes* c. II, 362. — Cf. ep. III, 2, 2; III, 5, 2; III, 7, 4; VI, 6, 1; VIII, 2, 2; VIII, 3, 3 *et Septimania, Scythae*.
 Gozolas ep. III, 4, 1; IV, 5, 1 *Iudaeus*.
 Graecia ep. VI, 12, 6; c. II, 490; V, 195; Graecus, Graeci ep. I, 2, 6; c. XIV ep. 2; Graecus imperator ep. I, 7, 5; Graius ep. IX, 15, 1 v. 25; c. V, 186; XXIII, 149.
 Graecus episcopus Massiliensis. *Ad eum scr.* VI, 8. VII, 2. 7. 10. IX, 4; ep. VII, 6, 10.
 Gratia c. XI, 113.
 Gratianensis vir illustris ep. I, 11, 10. 13.
 Gratianopolis ep. III, 14, 1.
 Gratianus Augustus auctor *Theodosii* c. V, 355.
 Gregorius Nazianzenus ep. IV, 3, 7.
 Grinincenses patres ep. VII, 17, 3 (*Grinescenses vel Grenencenses apud Avit. ep. 74 P.*). 'Intellegitur basilica S. Ferreoli prope Viennam.' M. [Q. Fabius] Gurges c. VII, 67.
 Hadriaticum mare ep. I, 5, 7.
 Haedus ep. IV, 21, 2; V, 18, 1.
 Haemonius c. V, 232.
 Haemus c. II, 34.
 Halani ep. IV, 1, 4 *Caucasigenae*; c. II, 364. 379; V, 475. Cf. *Vandali*.
 Hamadryas c. XXII, 15.
 Hammon c. V, 263; IX, 201.
 Hannibal c. II, 300; V, 87. 343; VII, 130.
 Harpalyce ep. VIII, 11, 3 v. 10.
 Harpyia ep. V, 7, 4.
 Hasdrubal c. II, 534; Hasdrubalianus ep. I, 5, 7.
 Hebrus fl. c. II, 73; V, 493; XXIII, 183.
 Hector ep. III, 12, 6; c. V, 186; VII, 278; IX, 145.
 Hecyra Terentiana ep. IV, 12, 1.
 Helena c. XI, 69.

- Helena vicus *ut vid. Atrebatum* c. V, 215.
 Helias c. XVI, 35; Thesbites senex *ib.* 32; *cf. Reg. III, 21, 17, 28; IV, 1, 3, 8; 2, 9, 11, 13; Matth. IX, 5; Luc. I, 17.*
 Helias *diaconus* c. XVI, 99. *Cf. Cassian. coll. XXI, 9, 7.*
 Heliconides ep. VIII, 9, 5 v. 2.
 Heliodorus ep. IV, 10, 1.
 Heliseus c. XVI, 31; v. Helias.
 Helle c. IX, 44.
 Hellespontiacus c. II, 507; V, 455; XXIII, 157.
 Helusani v. Elusa.
 Henna c. IX, 172.
 Heraclitus ep. IX, 9, 14; c. II, 171.
 Hercules ep. VIII, 12, 2; c. II, 498; IX, 94; Hercules Surrentinus c. XXII ep. 6 (*cf. Stat. silv. III, 1*); *cf. c. IX, 155; Herculeus c. VII, 584; XIV, 6; Herculis labores c. IX, 94; XIII, 3; XV, 141; v. Alcides, Amphitryoniades, Tyrnthus.*
 Hercynius c. V, 283; VII, 326.
 Herenius (*v. l. Heronius*). *Ad eum scr. I, 5, 9. Poeta ep. I, 9, 7.*
 Hernicus c. VII, 61.
 Hero c. XI, 71.
 Herodotus c. XXIII, 135.
 Heronius v. Herenius.
 Hersilia c. VII, 440; *cf. Liv. I, 11.*
 Herulus ep. VIII, 9, 5 v. 31; c. VII, 236.
 Hesiodus c. IX, 211.
 Hesperides c. XIII, 12.
 Hesperius. *Ad eum scr. II, 10; ep. IV, 22, 1.*
 Hiberia c. X *in scr.*; XI, 86; *Ommatii filia, sponsa Ruricii.*
 Hiberus *fl.* c. V, 286; (= *Hispanicus*) c. IX, 98; Hibericus ep. VIII, 5, 1; IX, 13, 5 v. 116; c. XXIII, 164.
 Hiberus (= *Caucasius*) c. XI, 21.
 Hieremias ep. VII, 6, 4.
 Hieronymus ep. IV, 3, 7; IX, 2, 2.
 Hierusolyma ep. VIII, 13, 3; Solyma ep. VII, 9, 21; *cf. ep. VII, 17, 2 v. 16; Hierusalem caelestis ep. VI, 1, 1; VII, 6, 4; VIII, 13, 3.*
 Hilarion *monachus* ep. VII, 9, 9; c. XVI, 101.
 Hilarius *episcopus Pictaviensis* ep. IV, 3, 7.
 Hilarius *episcopus Arclatensis* c. XVI, 115.
 Himerius antistes ep. VII, 13, 1. 5 *Sulpicii filius, Himerii nepos.*
 Hippocrates ep. IX, 14, 2.
 Hippocrene ep. VIII, 3, 3; IX, 13, 5 v. 96; c. IX, 285; XXIII, 207.
 Hippodame c. XI, 69.
 Hippolyte c. XI, 76.
 Hippolytus ep. VII, 2, 8; c. VII, 199; *cf. c. XI, 76.*
 Hippomenes c. II, 496; V, 168; XI, 87; XIV, 14.
 Hismara c. XXIII, 189; Hismarus c. V, 493; Hismarius c. VI, 2.
 Hispania c. V, 49; Hispanus ep. IX, 12, 1; c. V, 285; VII, 528.
 Hister v. Danuvius.
 Hoënius *poeta* c. IX, 313 *Sidonii magister.*
 Holophernes: Olofernes c. XVI, 11; *cf. Iudith. II, 4; XIII, 10.*
 Homerus ep. V, 17, 1; c. IX, 217; XXIII, 135; *cf. c. II, 185;*
 Homericus ep. IX, 15, 1 v. 48.

- Honoratus *abbas Lirinensis, deinde episcopus Arelatensis* c. XVI, 112. 128.
- Honorius *Augustus (a. 393—429)* ep. V, 9, 2; *cf.* c. VII, 209.
- Q. Horatius Flaccus:* Horatius ep. II, 9, 4; VIII, 9, 1; VIII, 11, 3 v. 24; Flaccus ep. VIII, 11, 7; IX, 13, 2 v. 7; IX, 15, 1 v. 31; IX, 16, 4; c. IV, 9; IX, 225; c. XXII ep. 6; c. XXIII, 452; Calaber ep. I, 11, 1; IX, 13, 2 v. 5; *cf.* Venusinus *et* c. IV, 16; Horatianus ep. VIII, 11, 7; IX, 13, 2. *Artis poeticae volumen* c. XXII ep. 6.
- Hormidac c. II, 241 *Scytha, id est Chunus.*
- Hortensius ep. II, 10, 5; IV, 3, 6.
- Huni *v.* Chuni.
- Hyantius ep. VIII, 9, 5 v. 1; c. IX, 284.
- Hybla c. XXIV, 57.
- Hydaspes *fl.* c. V, 284; Hydaspes c. II, 447.
- Hylaeus c. V, 544.
- Hymen c. X, 19.
- Hymettus c. IX, 172; XV, 3.
- Hypanis *fl.* c. V, 114.
- Hypatius. *Ad eum scr.* III, 5.
- Hyperboreus c. II, 243; V, 493; XI, 96.
- Hyperion c. II, 406; VII, 576.
- Hypermetra c. XV, 171.
- Hypsipyle* c. XI, 66.
- Hyrceanus c. V, 531.
- Iacchus c. V, 46.
- Iacobus *apostolus* ep. VI, 1, 1.
- Ianiculum c. V, 68.
- Ianus ep. II, 14, 2; c. II, 8; VII, 11; XXIII, 307.
- Iapyx ep. IX, 15, 1 v. 32.
- Iason c. XXIII, 272; *cf.* c. V, 133; IX, 67.
- Iber— *v.* Hiber—.
- Ida c. XI, 80.
- Idalium c. XI, 2.
- Iesse c. XVI, 18; *cf. Reg. I, 6, 8. 11; II, 6, 3.*
- Ilia c. II, 396; V, 28.
- Ilium c. IX, 175; Iliacus ep. VII, 7, 2; c. XV, 2.
- Illyricum c. II, 468; Illyricum solum c. V, 108; Illyris c. II, 224.
- Indus, Indi ep. VIII, 3, 4; c. II, 52. 407; V, 42. 286; VII, 74; IX, 20. 325; XI, 22 107; XIV, 3; XXII, 34; XXIV, 69; Indicus c. II, 443; XI, 120; XXII ep. 2; XXIII, 54.
- Indus *fl.* ep. VIII, 3, 4.
- Industrius. *Ad eum scr.* IV, 9.
- Iniuriosus ep. IX, 10, 1.
- Innocentius spectabilis vir ep. VI, 9, 3.
- Iohannes *apostolus* ep. IV, 3, 7; VII, 9, 17.
- Iohannes *monachus* c. XVI, 99.
- Iohannes *grammaticus. Ad eum scr.* VIII, 2.
- Iohannes ep. II, 5, 1 *Sidonii amicus.*
- Iohannes ep. IV, 25, 3 *episcopus Cabillonensis.*
- Ionas c. XVI, 26; *cf. Ion. II, 2. 11.*
- Ioseph patriarcha ep. VI, 12, 7; *cf. Gen. 41, 29. 53.*
- Iovinus *Augustus (a. 411—413)* ep. V, 9, 1; c. XXIII, 173; *filiae eius nupta Consentio patri* ib.
- Isauri c. II, 463.
- Israel ep. VII, 9, 21; c. XVI, 8; Israelita ep. VII, 6, 4; VIII, 13, 3.
- Israel (= *Iacob*) c. XVI, 88; *cf. Gen. 32, 28; 35, 10.*

- Isthmiacus c. XI, 6.
 Italia c. V, 349; Italus ep. I, 2, 6; Itali veteres ep. I, 5, 7.
 Ithaca c. IX, 147; Ithacus c. XXII, 3; Ithacesius c. XV, 159.
 Ithamar ep. VIII, 14, 3; v. Aaron.
 Itys c. XXIII, 281.
 Iudaea c. II, 471; Iudaeus, Iudaei ep. III, 4, 1; VI, 11, 1; VIII, 13, 3; c. XXII, 201.
 Iudith c. XVI, 11; cf. *Iudith* 13, 10.
 Iugurtha ep. VIII, 11, 11; c. II, 229; IX, 256.
 Iulia Augusti filia c. XXIII, 160.
 Iulianus v. Caesar.
 Iulianus martyr *Brivatensis* ep. VII, 1, 7; c. XXIV, 17.
 Iulianus papa. *Ad eum scr.* IX, 5.
 Iulianus Vertacus c. XXII ep. 3; Vertacus ep. VIII, 11, 10 *scriptor mathematicus*.
 C. Iulius Caesar v. Caesar.
 Iulius Nepos Augustus (a. 474—475) ep. V, 16, 2; cf. ep. V, 6, 2; V, 7, 1; VIII, 7, 4.
 Iulius Titianus *epistularum scriptor* ep. I, 1, 2 *Frontonianus*.
 Iulus c. II, 115 (cf. Verg. *Aen.* II, 682; Claudian. VIII, 192). 520.
 Iuno c. VII, 31; IX, 171; cf. c. XV, 136.
 Iupiter ep. IX, 16, 3 v. 69; c. I, 1, 16; c. II, 122; VII, 123, 134; IX, 170, 245; X, 11; XI, 69, 89; XV, 62, 127, 174, 178; XXII, 158; XXIII, 281.
 Iurensia (Iorensia LN) monasteria ep. IV, 25, 5; cf. *Greg. Tur. v. patr. p. 664 K*.
 Iustinus. *Ad Sacerdotem et eum scr.* V, 21; c. XXIV, 27; *Sacerdotis frater* ib.; *Victorius patruus* ep. V, 21.
 Iustus medicus ep. II, 12, 3.
 Iustus episcopus *Lugdunensis* ep. V, 17, 3.
 Iuthungi c. VII, 233.
 Iuvenalis poeta ep. VIII, 9, 1; VIII, 16, 1; cf. c. IX, 271.
 Iuventus Martialis ep. IX, 14, 7 *historicus*.
 Labdacus c. IX, 227.
 Lacedaemon c. II, 163; V, 44; IX, 186; XI, 18; Lacones c. V, 38; XXIV, 26.
 Lactantius ep. IV, 3, 7.
 Laesora mons c. XXIV, 44. *Hodie Lozère*.
 Laestrygonius c. IX, 161.
 Lagea stirps c. V, 466.
 Lais c. XV, 182.
 Lamber fl. ep. I, 5, 4.
 Lampridius *Burdigalensis orator et poeta. Ad eum scr.* VIII, 9; ep. VIII, 9, 5 v. 5; VIII, 11, 3; IX, 13, 2 v. 21, 4; c. IX, 314.
 Lampsacus c. IX, 174.
 Laomedon ep. V, 7, 5.
 Lapithae c. V, 231.
 Lapurdensis ep. VIII, 12, 7 (*hodie Bayonne*).
 Latium ep. VII, 7, 2; VIII, 11, 3 v. 24; c. V, 61; IX, 170; Latinus ep. III, 3, 3; III, 14, 2; IV, 17, 2; V, 5, 3; VIII, 2, 1; IX, 15, 1 v. 21; c. XXIII, 145; Latus ep. V, 10, 4; c. V, 112; VII, 139, 513; XXII, 118; Latiaris ep. II, 9, 4; II, 10, 1; IX, 15, 1 v. 30; c. IX, 218; c. XIV ep. 2; Latialis c. II, 182; Latialiter ep. IV, 3, 1; c. XXIII, 235.
 Latona c. VI, 9.

- Lazarus ep. VII, 6, 4; *cf. Luc. XVI, 20.*
 Leda c. XV, 175; XXIII, 286;
 Ledaeus c. V, 177.
 Ledus *fl. c. V, 208. Hodie Laz prope Montpellier.*
 Lemnos c. XV, 25; Lemnius c. XI, 14; Lemniacus c. XI, 33; XXIII, 290; Lemnias c. XI, 66.
 Lemovices ep. VII, 6, 7. *Hodie Limoges.*
 Lemures ep. VII, 17, 2 v. 11.
 Lenaeus c. XXIII, 46.
 Lentulus *Catilinae socius* ep. VIII, 11, 11.
 Leo *Augustus (a. 457—474) c. II, 27. 480; Graecus imperator ep. I, 7, 5; succedit Marciano c. II, 210 sqq.; nominator et collega Anthemii c. II, 20 sqq.; ib. 223. 478; V, 338.*
 Leo. *Ad eum scr. IV, 22. VIII, 3; ep. IX, 13, 2 v. 20; IX, 15, 1 v. 20 (bis); c. IX, 314; spectabilis vir c. XIV ep. 2; c. XXIII, 446 sqq.; Fronto eius atavus ep. VIII, 3, 3; consiliarius regis Eurici Tolosae ep. IX, 22, 3 (cf. Ennod. v. Epiph. 85). Cf. ep. VIII, 3, 1. 3.*
 Leontinus ep. II, 13, 7; c. XXII, 173.
 Leontius *v. Pontius Leontius.*
 Leontius *papa. Ad eum scr. VI, 3. Episcopus Arelatensis.*
 Lepidus *triumvir v. Lugdunum.*
 Leptitanus ep. VIII, 12, 3.
 Lesbia *Catulli* ep. II, 10, 6.
 Lesbus c. II, 162; Lesbius c. XXIII, 106; Lesbis c. IX, 216; Lesbiacus ep. IX, 13, 2 v. 11.
 Leucas c. VII, 92; Leucadius c. II, 471; V, 456.
 Liber c. VII, 29; *v. Bacchus.*
 Libya c. II, 487; V, 102. 370;
 Libye c. VII, 588; Libycus c. V, 595; VII, 72. 146. 583; XVII, 13; Libys c. V, 46; Libs c. IX, 97; XV, 143.
 Licinianus quaestor ep. III, 7, 2; V, 16, 1.
 Licinus *libertus* ep. V, 7, 3; *cf. Iuvenal. I, 109.*
 Ligeris *fl. ep. I, 7, 5; III, 1, 5; VII, 1, 1; VII, 12, 3; c. V, 209.*
 Ligures c. IX, 291; Ligusticus ep. I, 5, 4; IX, 13, 5 v. 112; Ligustis gens ep. IX, 15, 1 v. 44.
 Limpidius c. XXIII, 475 *Narbonensis.*
 Lindus c. XXIII, 102; Lindius c. II, 158; XV, 45.
 Lipara c. IX, 173; Liparensis c. XXIII, 202.
 Lirinus *insula cum coenobio c. XVI, 104; cf. ib. 109; Lirinensis ep. VI, 1, 3; VII, 17, 3; VIII, 14, 2; IX, 3, 4. Hodie île de S. Honorat prope Cannes.*
 Litorius c. VII, 246. 301.
 Livia ep. VIII, 11, 3 v. 34 *mater Pontii Lecntii.*
 Liviana moenia ep. VIII, 3, 1 *prope Carcassonne.*
 [M.] Livius [Salinator] c. VII, 556; *cf. c. II, 533.*
 Livius *historicus* ep. IX, 14, 7; c. II, 189; XXIII, 146.
 Livius *Narbonensis* c. XXIII, 445.
 Lucanus *poeta* ep. II, 10, 6; *cf. ep. I, 11, 7; c. IX, 239.*
 Lucas *euangelista* ep. VII, 9, 17.
 Lucilius *poeta* c. IX, 265.
 Lucina c. II, 112.
 Lucontius (*fort. Lucentius Mommsen*). *Ad eum scr. IV, 18.*
 Lucretia c. VII, 62; XXIV, 40.
 Lucretius *poeta* c. IX, 265.

- Lucrinus *lacus* c. V, 345; XVIII, 7.
 [L. Licinius] Lucullus *cos. a.* 680 c. II, 460; XXII, 164; Lucullanus c. II, 511.
 Lucumo ep. V, 7, 7.
 Lugdunum ep. II, 10, 2; VII, 13, 1; c. V, 576; XIII, 24; Lugdunensis ep. I, 8, 1; IX, 3, 5; Lugdunensis *secunda* ep. IV, 18, 2; Rhodanusia ep. I, 5, 2; *Sidonii patria* ep. I, 5, 2; I, 8, 1; IV, 25, 5; c. XIII, 23; XVII, 20; *cf. ib.* 18, *ubi Lepidus triumvir intellegendus est, qui coloniam Lugdunum deduxit.*
 Luna c. XV, 65. 80.
 Lupus *papa. Ad eum scr.* VI, 1. 4. 9. VIII, 11. IX, 11; ep. IV, 17, 3; VII, 13, 1; VIII, 14, 2; VIII, 15, 1; c. XVI, 111. *Monachus, deinde abbas monasterii Lirinensis* ep. VI, 1, 3; VIII, 14, 2; c. XVI, 111; *postea episcopus Tricassinus cf. ep.* IV, 17, 3; VI, 4, 2; VII, 13, 1.
 Lupus *rhetor. Ad eum scr.* VIII, 11.
 Lyaeus c. II, 278.
 Lycaeus c. IX, 176; XXIII, 417.
 Lycaonius c. XXII, 183.
 Lycius c. V, 179. 262; IX, 190.
Lycomedes c. IX, 140.
 Lyeurgus c. II, 166; XXIII, 110.
 Lycus c. IX, 96; XV, 143.
 Lydus c. V, 47; IX, 33.
 Lynceus c. XV, 171.
 Macarius *monachus* ep. VII, 9, 9; duo *Macarii* c. XVI, 100.
 Macetae c. II, 469; V, 428.
Machaon: Machaonicus ep. II, 12, 3.
 Madaurensis ep. IX, 13, 3.
 Maecenas c. III, 3. 5.
 Maenala c. I, 15.
 Maconius c. IX, 130.
 Maeotis c. XXIII, 248.
 Magi c. II, 83.
 Magnus *v. Pompeius.*
 Magnus *rhetor* ep. V, 10, 3; *cf. Auson.* XV, 5 *al.*
 Magnus *consul a. 460 Narbonensis* ep. I, 11, 10 (*cf. ib.* 11); c. XIV ep. 2; c. XXIII, 455; XXIV, 90.
 Magnus Felix c. IX, 4. 5; Felix *praeterea. Ad eum scr.* II, 3. III, 4. 7; IV, 5. 10. C. IX; c. XXIV, 91; *cf. ep.* II, 3, 1; c. IX, 330.
 Maia c. IX, 286.
 Maiorianus *avus maternus Maioriani Augusti* c. V, 107 *sqq.*; *magister equitum et peditum per Orientem a.* 379.
 Maiorianus *Augustus (a. 457—461).* Caesar Iulius Valerius Maiorianus Augustus c. IV *inscr.*; Iulius c. V, 266; Maiorianus ep. I, 11, 2; IX, 13, 4; c. V, 104. 145. 182. 218. 280. 353. (*Pater eius vir clarus* c. V, 116; *apud Aetium quaestoris loco* *ib.* 123). *R-s gestae* c. V, 211. 212. 375; *ab Aetio militia exuitur* c. V, 291; *revocatur a Valentiniano III* *ib.* 308. *Post interregnum (cf. I, 11, 6 vacante aula) imperator creatus vincit Vandalos* c. V, 385. *Consul a. 458* c. V, 2. 6. *In Galliam proficiscitur eodem anno exeunte* c. V, 510. *Moratur Lugduni* c. XIII. *Moratur denuo in Gallia a. 461* ep. I, 10, 7; *epulum Arelatense, cui interfuerunt Severinus, Magnus, Camillus, Pac-*

- onius, Athenius, Gratianensis, Sidonius* ep. I, 10, 10sqq.
 Malea c. XI, 5.
Mamertus episcopus Viennensis.
Ad eum scr. VII, 1; ep. IV, 11, 6 v. 1; V, 14, 2; *cf.* ep. VII, 1, 6; *rogationes ab eo institutae* ep. V, 14, 2; VII, 1, 2. *Frater maior Claudiani* ep. IV, 11, 5.
Mamertus Claudianus ep. V, 2, 1; Claudianus ep. IV, 11, 1. 6 v. 3. *Ab eo scr. ad Sidonium* IV, 2; *ad eum scr.* IV, 3. *Frater minor Mamerti episcopi* ep. IV, 11, 5; antistes ordine in secundo ib. 6 v. 18; *eius de statu animae libri tres ad Sidonium missi* ep. IV, 2, 2; IV, 3, 2; V, 2, 1; *hymnus eius* ep. IV, 3, 8.
M. Manlius Capitolinus c. V, 82.
Mantua ep. IX, 15, 1 v. 47; c. II, 184; IX, 217; Mantuanus ep. I, 5, 5; IV, 24, 1; V, 13, 3; V, 17, 7; c. XXIII, 146.
Marathon c. VI, 3; IX, 39; XXIII, 238; Marathionius c. XV, 35; XXIII, 78; Marathonis c. V, 193.
Marcellinus: coniuratio Marcelliniana (sic vel Marcellini scribendum putat Mommsen) de capessendo diademate sub Maioriano facta ep. I, 11, 6.
Marcellinus ep. II, 13, 1; c. XXIII, 465 *Narbonensis*.
 [M. Claudius] *Marcellus cos. a. 540* c. II, 371.
 [Eprius] *Marcellus* ep. V, 7, 3 *delator*; *cf.* Tac. hist. IV, 6.
Marcia Hortensii ep. II, 10, 5.
Marcianus Augustus (a. 450—457) c. II, 194. 210. 216; v. Anthemius, Euphemia.
Marcus v. Martius.
 [C.] *Marcus [Rutilus] cos. a. 397* c. VII, 68.
Marcus Augustus c. II, 203.
Mareoticus c. V, 456; IX, 184.
Maria c. XVI, 7 *soror Aaron*; *cf.* Exod. 15, 20.
Marinus c. XXIII, 479 *Narbonensis*.
 [C.] *Marius* c. XXIII, 19; *Marii* c. XXIII, 472; *Arpinas* c. II, 230; IX, 258.
Marmaricus c. VII, 4. 448; XI, 103; XXIII, 56; *Marmarides* c. V, 337.
Maro v. Vergilius.
Mars ep. IV, 20, 3; VIII, 9, 5 v. 43; VIII, 11, 9; c. I, 5; II, 46. 285. 353. 364. 378. 396. 458; IV, 11; V, 233. 373. 440; VII, 29. 120. 439. 502; IX, 177; XV, 62; XXIII, 16. 258. 289; *Mavors* c. V, 228; X, 15; *Martius* c. II, 503; V, 107; XXII ep. 1; XXIII, 69.
Marsus c. IX, 260 *poeta*.
Marsyas c. XIII, 38.
Martialis poeta c. IX, 260; XXIII, 163.
Martialis pagus v. Vialoscensis.
Martigenae c. II, 396; V, 25.
Martinus episcopus Turonensis ep. IV, 18, 4. 5 v. 1.
Martius Myro c. XXIII, 444; *Martius* c. IX, 306.
 [Baebius] *Massa* ep. V, 7, 3 *delator*; *cf.* Tac. hist. IV, 50.
Massagetae ep. VIII, 12, 3.
Massilia ep. VII, 7, 1; *Massilienses* ep. VII, 2, 1; c. XXIII, 155; *comes civitatis* ep. VII, 2, 5. 7; *Phocis* c. XXIII, 13. *Cataplus* ep. VI, 8, 1; VII, 7, 1.
Massylus c. V, 346; VII, 447.
Matrona fl. c. V, 208.
Mavors v. Mars.
Maurus c. V, 389. 601.

- Maurusius. *Ad eum scr.* II, 14.
 Maximus abbas *Lirinensis*,
postea episcopus Reiensis ep.
 VIII, 14, 2; c. XVI, 112. 128.
 Maximus *Palatinus*, sacerdos
factus ep. IV, 24, 1. 2.
 Maximus Petronius *Augustus*
(a. 455). Petronius Maximus
 ep. II, 13, 1; Petronius c. VII,
 360; Maximus ep. II, 13, 3;
 c. VII, 376. 464. 545. *Praefec-*
tus, patricius, consul bis a.
433 et 443 ep. II, 13, 3; prin-
 cipatus paulo amplius quam
 bimenstris ib. 4. *Interficitur*
 c. VII, 443; *cf.* Burgundio.
 Medea c. XI, 68; *cf.* c. IX, 68
 et Colchis, Aetias.
Mediolanum ep. VII, 17, 2 v. 20.
 Medulicus ep. VIII, 12, 7. *Hodie*
Medoc ad Garumnam.
 Medus c. II, 509; IX, 27; Me-
 dicus c. II, 79.
 Megethius *papa*. *Ad eum scr.*
 VII, 3.
 Megethius clericus ep. VIII,
 14, 8; *cf.* ep. IX, 8, 1.
 Melampus c. IX, 197.
 Meliboëus ep. VIII, 9, 5 v. 59;
 IX, 13, 5 v. 17.
 Memnon c. II, 521; Memnonius
 c. IX, 20.
 Memor *poeta* c. IX, 266.
 Memphiticus ep. VIII, 14, 2; c.
 IX, 185.
 Menander ep. IV, 12, 1; c. IX,
 213; XXIII, 130; Epitrepon
eius ep. IV, 12, 1.
 Menstruanus ep. II, 6, 1.
 Mentor c. XXIII, 504.
 Mercurius ep. VIII, 11, 9; *cf.*
 c. IX, 286 et Arcadius, Tegea-
 tius.
Merobaudes poeta c. IX, 296
(Sirmond.).
 Messala *poeta* c. IX, 305; *cf.*
Rutil. Namatian. I, 267sqq.
 Messianus c. VII, 427 *dux Aviti*.
 Metabus c. V, 190; *cf.* *Verg.*
Aen. XI, 540sqq.
 Metaurus ep. I, 5, 7; c. II, 532.
 [L. Caecilius] Metellus *cos. a.*
503. 507 c. II, 373; IX, 200
(cf. Iuvenal. VI, 265 *al.)*.
 [Q. Caecilius] Metellus [Pius]
cos. a. 674 c. V, 556.
 [Q. Caecilius] Metellus [Creti-
 cus] *cos. a. 685* c. II, 461.
 Mettius [Fuffetius] c. II, 290;
cf. Liv. I, 27.
 Mezentius ep. IV, 21, 2; *cf.*
Verg. Aen. VIII, 501sqq.
 Midas ep. V, 7, 6; c. XI, 100.
 Miletus c. II, 157; XV, 44; Mi-
 letius ep. VII, 2, 8; c. XXIII,
 101.
 Mimallones c. I, 13.
 Mimas c. VI, 25; XV, 25.
 Mincius *fl.* ep. I, 5, 4.
 Minerva ep. IX, 13, 5 v. 100;
 IX, 16, 3 v. 69; c. IX, 142.
 172; XV, 126. 148; XXIII, 46;
 XXIV, 96.
 Minotaurus ep. V, 7, 4.
 Minyae c. IX, 65.
 Mithridates c. VII, 81; *cf.* c.
 II, 512; XXII, 159 et Ponticus;
 Mithridaticus c. IX, 257; XXII,
 166.
 Mnemosyna c. XV, 175.
 Modaharius ep. VII, 6, 2 *civis*
Gothus Arianus.
 Molossi c. V, 427; Molossus
canis c. VII, 188.
 Montius *Sequanus*. *Ad eum scr.*
 I, 11.
 Mopsopius c. VI, 3.
 Mosa *fl.* c. V, 208.
 Moschus c. V, 477; VII, 83.
 Mosella *fl.* ep. IV, 17, 1.

- Moyses ep. VI, 1, 6; VII, 9, 21; *cf.* ep. VIII, 14, 3.
- Mucius Scaevola*: Mucius c. VII, 65; XXIII, 81; Scaevola c. V, 77.
- Mulciber c. XI, 29; XV, 31.
- [L.] Mummius *cos. a. 608* c. II, 477.
- Musa, Musae ep. I, 9, 6; IV, 3, 9; V, 2, 1; V, 17, 1. 9; V, 21; VIII, 11, 3; c. IV, 6; V, 373; VI, 31. 36; VII, 14. 174; IX, 276. 313; XII, 20; XIII, 35; XVI, 1; XXII, 214; XXIII, 8. 124. 266. 306. 501; *cf.* c. XXIII, 205 *et* Camenae, Hyantiae, Pipliades.
- Mygdonius c. VII, 147; XI, 100; XXII, 174.
- Mytilene c. XV, 49; Mytilenaeus ep. IX, 16, 3.
- Nabataeus c. II, 408; V, 284.
- Nabuchodonosor* c. XVI, 23; *cf.* *Daniel. I, 1; III, 24.*
- Nadab ep. VIII, 14, 3; *cf.* Aaron.
- Naides c. XXII, 17.
- Namatius. *Ad eum scr.* VIII, 6. *Santonus* ep. VIII, 6, 13.
- Napaeae c. XXII, 16.
- Nar *fl.* ep. I, 5, 8.
- Narbo Martius c. XXII ep. 1; c. VII, 475; c. XXIII, 37; Narbonenses ep. VIII, 4, 2: *traditur Theuderico II* c. XXIII, 69 sqq.
- Narcessus *Claudii libertus* ep. V, 7, 3.
- Nasamo c. V, 337; Nasamonius c. IX, 256.
- [P. Ovidius] *Naso poeta* ep. II, 10, 6; c. XXIII, 159.
- Nauplius c. IX, 164; Naupliades c. XXIII, 493.
- Naxus c. XXII, 234.
- Nemausus ep. II, 9, 1.
- Nemea (Nemea) c. V, 166; VII, 183.
- Nepos *v.* Iulius Nepos.
- Neptunus* c. VII, 23; tridentifer Iupiter c. XXII, 158.
- Nereus* c. X, 6; Nereides c. XXII, 18.
- Nero *Augustus* ep. V, 7, 6; c. V, 322; VII, 106; IX, 233; Neronianus ep. V, 8, 2 v. 2; c. XXIII, 495.
- Nerva *Augustus* c. V, 317; VII, 112.
- Nerva Traianus *Augustus* ep. IX, 16, 3 v. 21; Traianus c. V, 317; VII, 116; M. Ulpianus ep. VIII, 10, 3; Ulpianus c. V, 561; VII, 114; Germanicus c. V, 318; Ulpiana tempora ep. IV, 14, 1; *cf.* Roma.
- Nessus c. IX, 97; XV, 142.
- Neurus c. V, 475; VII, 323.
- Nicer *fl.* c. VII, 324.
- Nicerotianus c. IX, 323; *cf.* *Martial.* VI, 55, 3; X, 38, 8.
- Flavius Nicetius ep. VIII, 6, 2 vir ortu clarissimus; Nicetius ep. VIII, 6, 6; Nicetianus ep. III, 1, 3; VIII, 6, 8.
- Nicomachus *v.* Apollonius.
- Nilus *fl.* c. VII, 44; Niliacus c. VII, 146; Nilotis ep. VIII, 12, 3.
- Ninus c. IX, 26; Ninivitae ep. VII, 1, 3; *cf.* *Ionae III.*
- Niobe c. XXII, 90; *cf.* c. II, 312.
- Niphates ep. IX, 13, 5 v. 21; c. II, 444; XXIII, 94.
- Nitiobroges ep. VIII, 11, 1 = *Aginnenses Aquitaniae secundae. Hodie Agen.*
- Nomades *v.* Numidae.
- Noricus c. II, 377; VII, 233.
- Numa ep. II, 14, 2; IX, 16, 2.
- Numantinus ep. VIII, 11, 11.
- Numidae ep. II, 2, 7; Nomades

- c. V, 37; XXII, 133; Nomadis
ablat. c. V, 336.
- Nunechius *papa.* *Ad eum scr.*
VIII, 13.
- Nymphae c. VII, 26; XI, 99.
- Nymphidius. *Ad eum scr.* V,
2; c. XV, 200. *Avus aut Po-*
lemii aut Araneolae.
- Nysa ep. II, 9, 1; c. XXII, 233.
- Octavianus ager ep. VIII, 4, 1
Consentii.
- Odrysius ep. VIII, 11, 3; c. V,
498; XXIII, 181.
- Oebalius c. IX, 121.
- Oedipus c. XXII, 97.
- Oenomaus c. II, 491; XIV, 12;
XXIII, 392.
- Oenotria c. II, 318; V, 429.
- Oete c. IX, 98; XV, 143.
- Ofeltes (*Opheltes*) c. V, 164.
'Quae sequuntur, redeunt ad
ludos in honorem Opheltae
Lycurgi filii celebratos secun-
dum Statium Theb. VI, 139.'
Wilamowitz.
- Ogygius c. V, 491; XVI, 3.
- Oileus c. V, 197 = *Ajax Oilei*;
cf. Sen. Med. 662.
- Olaronenses ep. VIII, 6, 12.
Hodie Oléron.
- Olofernes v. Holophernes.
- Olympus c. IX, 90; XXIII, 116.
- Ommatius. *Ad eum scr.* c.
XVII; c. XI, 52. *Vir clarissi-*
mus c. XVII inscr.; *patricius*
c. XI, 53; *pater Hiberiae, socer*
Ruricii c. XI, 53 *Arvernus*;
cf. c. XVII, 20.
- Opicus ep. VIII, 3, 1.
- Optantius clarissimus vir ep.
III, 4. 2. 3.
- Or c. XVI, 101 *monachus.*
- Oresius. *Ad eum scr.* IX, 12.
- Orestes ep. VIII, 16, 1; c. V,
288; XXIV, 30.
- Oriens c. II, 30.
- Origenes ep. IX, 2, 2; Adaman-
tius Origenes Turranio Rufino
interpretatus ep. II, 9, 5.
- Orithyion c. XI, 2.
- Orontes *fl.* c. II, 93.
- Orosius ep. IV, 3, 7 *scriptor.*
- Orpheus ep. IV, 3, 5; VIII, 11,
3 v. 19; c. VI, 29; X, 17; XVI,
2; *cf.* ep. VIII, 11, 3; c. II,
70; VI, 2; IX, 287; XV, 163;
XXIII, 122. 184.
- Osiris c. XI, 116.
- Ossa c. VI, 24; IX, 90; XV,
19; XXIII, 192. 418.
- Ostia Tiberina ep. I, 10, 2.
- Ostrogothi ep. VIII, 9, 5 v. 36
apud Euricum; c. II, 377; V,
477.
- Otho *Augustus* ep. V, 7, 6; c.
V, 324; VII, 107.
- Othrys c. V, 236; VI, 23; IX, 90.
- Ovidius v. Naso.
- Pactolus *fl.* c. XI, 101.
- Padus *fl.* ep. I, 5, 5; IX, 13, 5
v. 111; Padanus ep. I, 8, 2;
Eridanus ep. I, 5, 3; c. VII, 42.
- Paean c. II, 154. 307.
- Paeonius c. II, 126; *cf.* Aescu-
lapius.
- Paeonius ep. I, 11, 3. 4. 5. 10.
12 (*bis*). 14; praefectus prae-
torio Galliarum ep. I, 11, 6;
cf. Curio.
- Pagasaeus c. X, 1.
- Palaemon *rhetor* ep. V, 10, 3.
- Palaestini ep. VII, 9, 21; VIII,
14, 2.
- Palamedes* v. Naupliades.
- Palatinus ep. I, 3, 1; I, 6, 1;
II, 13, 4; IV, 24, 1; V, 8, 2;
VII, 2, 3; c. V, 307; cura Pa-
latii c. XXIII, 431.
- Pales *dea* c. XXIII, 46.
- Palladius *rhetor* ep. V, 10, 3.

- Palladius episcopus Biturix Simplicii socer* ep. VII, 9, 20. 24; *Palladiorum stirps* ep. VII, 9, 24.
- Pallas dea* c. VI, 1; VII, 31; X, 14; XI, 118; XV, 3. 23. 33. 185; XVI, 1; *cf.* c. V, 194; *Palladius* c. VII, 436; IX, 127; XXII, 193; *Palladium* c. IX, 151; *cf.* *ib.* 127.
- Pallas Gigas* c. VII, 440; XV, 23.
- Pallas Vergilianus* ep. IV, 21, 2.
- Pallas Claudii libertus* ep. V, 7, 3; *cf.* *Sueton. Claud.* 28.
- Pamphilus* ep. I, 11, 5 *persona Terentiana*.
- Pan, Panes* c. I, 15; VII, 33; XXII, 37.
- Panchaia* c. V, 47.
- Pandionius* c. VII, 198; IX, 282; XXIII, 137.
- Pangaea* c. XV, 20.
- Pannonia* c. V, 107; *Pannoniae* c. VII, 590; *Pannonius* c. V, 475.
- Pannychius. Ad eum scr.* V, 13; *vir illustris* ep. VII, 9, 18.
- Paphnutius* c. XVI, 100 *anachoreta*.
- Paphus* c. IX, 173; *Paphie* c. XI, 129; XV, 64.
- Papianilla. Ad eam scr.* V, 16; *cf.* ep. II, 2, 3; II, 12, 2; V, 16, 3. *Filia Aviti Aug. (Greg. Tur. h. Fr. II, 21); Sidonii uxor, soror Ecdicii* ep. V, 16, 1. 2. 3. *Praedium eius Avitacum* ep. II, 2, 3; c. XVIII, 1.
- Papianilla Ferreoli uxor* c. XXIV, 37.
- Papinius [Statius]* c. IX, 226; XXII ep. 6.
- Papirianus* ep. II, 3, 2.
- Parcae* ep. II, 1, 1; c. XV, 166; *cf.* c. VII, 600; XV, 201.
- Paris: Fryx pastor* c. IX, 117; XI, 80.
- Paris histrio denotari videtur* c. IX, 273.
- Parnasus* c. XXII, 233.
- Paros* ep. II, 2, 7; c. XXII, 140;
- Parius* c. XI, 18.
- Parrhasis* ep. VIII, 9, 5 v. 41; c. V, 282. 473.
- Parthenius* ep. V, 7, 3 *libertus Domitiani; cf. Sueton. Dom.* 16.
- Parthenopa = Neapolis* c. IX, 220.
- Parthenopaeus* c. V, 166.
- Parthus* ep. IX, 9, 7; IX, 13, 5 v. 32; c. II, 76; V, 601; XXIII, 249; *Parthicus* ep. VIII, 9, 5 v. 45; c. VII, 98.
- Pastor. Ad eum scr.* V, 20.
- Patavinus* ep. IX, 14, 7; c. II, 189; XXIII, 146.
- Paterninus* ep. IV, 16, 1.
- Patiens episcopus Lugdunensis. Ad eum scr.* VI, 12 (*cf. Greg. Tur. h. Fr. II, 24*); ep. II, 10, 2; II, 10, 4 v. 2; IV, 25, 1. 3. 5 (*bis*); *cf.* ep. III, 12, 3.
- Patroclus* c. VII, 273.
- Paulinus episcopus Nolanus* ep. IV, 3, 7.
- Paulinus rhetor* ep. VIII, 11, 2.
- Pontius Paulinus v. Pontius. [L. Aemilius] Paulus* c. II, 469; VII, 80 *cos. a.* 572.
- Paulus episcopus* ep. IV, 25, 1.
- Paulus monachus* ep. VII, 9, 9.
- Paulus praefectorius* ep. I, 9, 1.
- Paulus* ep. II, 7, 2 *cum Alethio disceptans*.
- Pedo poeta* c. IX, 260.
- Pegasius. Ad eum scr.* II, 6.
- Pegasus* ep. IX, 15, 1 v. 23; c. V, 544; XIV, 8; XXII, 81; *cf.* c. V, 179; XVI, 2.
- Pelagus* c. V, 132; IX, 67.
- Pelethronius* c. II, 149; V, 231; *cf. Verg. Georg. III, 115*.

- Pelides c. V, 191.
 Pelion c. IX, 90; X, 2; Pelia-
 cus c. IX, 133; XXIII, 195.
 Pelopea c. IX, 107; *cf.* *Claudian.* 18, 291.
 Pelops c. XI, 87; XIV, 13.
 Pelops ep. VIII, 10, 3; *cf.* Fronto.
 Pelusiacus c. IX, 274.
 Penelope c. XV, 161.
Pentheus c. XXII, 94; *Pentheus* c. XXII, 94.
 Perdix ep. IV, 3, 5 *circino clarus*.
 Pergama c. V, 451; IX, 124; XXIII, 299.
 Periander (*voc.* Periandre) c. II, 159; XV, 46; XXIII, 104.
 Peripateticus ep. IX, 9, 15.
 Perpetuus *episcopus Turonicus*.
Ad eum scr. VII, 9; ep. IV, 18, 4. 5 v. 8. 20; *sextus post S. Martinum episcopus* ep. IV, 18, 5 v. 7; *cf.* *Greg. Tur. h. Fr.* 2, 14; 10, 31.
 Persephone c. IX, 172.
 Perseus c. IX, 174; XI, 88; Perseus c. VII, 35 (?); XXIII, 296; *cf.* c. VI, 14.
 Perseus *rex* c. VII, 81.
 Persis ep. VIII, 9, 5 v. 50; c. IX, 61; XXIII, 91; Persa c. II, 51; VII, 85.
 Persius *poeta* c. IX, 263.
 Petreius. *Ad eum scr.* IV, 11. *Filius sororis Claudiani* ep. IV, 11, 1.
 Petrogorii (*Petrocorii*) ep. VII, 6, 7. *Hodie Périgueux (départ. Dordogne)*. *Cf.* Vesunnici.
 Petronius Maximus *Augustus v. Maximus Petronius*.
Petronius Arbitr: Petronius c. IX, 267; Arbitr c. XXIII, 156.
 Petronius. *Ad eum scr.* II, 5. V, 1. VIII, 1; *octavus epistu-*
larum liber ad eum missus ep. VIII, 1, 1; VIII, 16, 1; *vir illustris ep.* VIII, 16, 1. 3; *legatus provinciae Galliae a. 469 ep.* I, 7, 4.
 Petrus *apostolus* ep. VII, 9, 15.
 Petrus *magister epistularum sub Maioriano* ep. IX, 13, 4; 5 v. 6. 87; IX, 15, 1 v. 40; c. III, 5; V, 564 sqq.; IX, 308.
 Petrus *vir tribunicus* ep. VII, 11, 2.
 Peuce c. V, 114.
 Phabatton c. XXIII, 268 *pantomimus*.
 Phaedon *v.* Platon.
Phaedra c. XI, 77; *cf.* Cressa.
 Phaethon c. VII, 405; Phaethontides ep. I, 5, 3.
 Phalaris ep. V, 7, 6.
 Pharaon ep. VII, 6, 4.
 Pharnaces c. XXII, 159.
 Pharos c. VII, 93; Farius c. V, 458; XI, 116.
 Pharsalicus c. V, 505.
 Phasis *fl.* c. VII, 74; XXIII, 273; Phasiacus *portus* c. IX, 66.
 Pherecratus ep. IX, 13, 2 v. 10.
Phidias: Fidias ep. VII, 3, 1; Fidiacus c. XXIII, 506.
Philagrius: Filagrius. *Ad eum scr.* VII, 14; ep. VII, 14, 7 (*bis*). 9; c. VII, 156; XXIV, 93; *patricius* c. VII, 156; *cf.* ep. II, 3, 1; Philagrianus ep. II, 3, 1. *Ad eandem domum pertinent Avitus Augustus* c. VII, 156 *et Magnus Felix* ep. II, 3, 1.
 Philippi c. IX, 242.
 Philippus *rex* c. XXIII, 139; *cf.* c. V, 202.
 Philistio ep. II, 2, 6.
Philocteta: Filocteta c. IX, 156.
Philomathia: Filimatia ep. II, 8, 1. 3 v. 4.

- Philomathius*: Filimathius. *Ad eum scr.* I, 3; ep. V, 17, 7 vir illustris; ep. V, 17, 10 v. 3; *Eriphii socer* ep. V, 17, 2.
- Philomela* ep. II, 2, 14; c. XXIII, 278.
- Philostratus v. Apollonius*.
- Phlegra*: Flegra c. VI, 15; VII, 134; IX, 88; Flegræus c. XV, 17.
- Phocis* c. XXIII, 13; cf. *Masilia*.
- Phoebas* c. V, 194; XV, 2.
- Phoebigena* c. II, 125 (= *Augustus*).
- Phoebus* ep. VIII, 11, 3; ib. v. 2. 30; c. I, 26; II, 122; V, 265. 280; VII, 1. 32. 409; IX, 224. 284; XIII, 39; XIV, 26; XV, 80; XVI, 1; XXII ep. 2 (*bis*); ib. v. 8. 86. 233; XXIII, 122. 308; cf. c. XXIII, 22 et *Apollo*, *Arcitenens*, *Delius*; *Phoebus* ep. VIII, 9, 5 v. 53; *Phoebius* c. IV, 7; VII, 354.
- Phoenix avis* c. II, 417; IX, 326; XI, 125; XXII, 50; cf. c. VII, 354.
- Phoenix* c. V, 44.
- Pholoe* c. VI, 23; IX, 137; *Pholoeticus* c. V, 230.
- Phorcus v. Forcus*.
- Photiniani v. Fotiniani*.
- Phryx* ep. II, 2, 7; c. XXIII, 286; *Fryx* c. IX, 117; *Phrygius* c. VII, 272; XXIV, 41; *Frygius* c. IX, 144; XI, 18.
- Phyllis* c. XI, 70.
- Picentes* ep. I, 5, 8.
- Pietus* c. VII, 90.
- Pierius* c. XXII, 12.
- Pindarus* ep. IX, 15, 1 v. 26; c. IX, 212; *Pindaricus* ep. VIII, 11, 7; IX, 13, 2 v. 8; c. XXIII, 454.
- Pindus* c. VI, 23; IX, 90; XV, 18.
- Pipliades* c. X, 17; XXII, 77.
- Pirithous* c. V, 288; XXIV, 29.
- Pisa Elidis* c. II, 490; XXIII, 392.
- Piso* c. VII, 106 *a Galba adoptatus*.
- Pittacus* c. II, 162; XV, 49; XXIII, 106.
- Pius Augustus* c. II, 202. 203.
- Placidus Valentinianus Augustus v. Valentinianus III*.
- Placidus*. *Ad eum scr.* III, 14 *Gratianopolitanus* ep. III, 14, 1.
- Platon* ep. II, 9, 5; IV, 1, 3; IV, 3, 6; IX, 9, 13; c. II, 172; IX, 232; XV, 99. 119. 191;
- Platonicus* ep. III, 6, 2; IX, 13, 3; *Conplatonici* ep. IV, 11, 1; c. XIV ep. 1; *Phaedon eius* ep. II, 9, 5; c. II, 178.
- Plautus* c. II, 191; XXIII, 149;
- Plautinus* ep. I, 9, 8.
- Plinius avunculus* ep. IV, 3, 1.
- Plinius Secundus* ep. IV, 3, 1; *C. Plinius* ep. I, 1, 1; VIII, 10, 3; *Plinius* ep. II, 10, 5; IV, 22, 2; *C. Secundus* ep. IV, 22, 2; IX, 1, 1; *oratio pro Attia Viriola et panegyricus* ep. VIII, 10, 3.
- Plotinus* ep. III, 6, 2.
- Poenus* c. II, 531; VII, 73. 555; XI, 18.
- Polemios*. *Ad eum scr.* IV, 14; *epithalamium Polemio et Araneolae dictum* c. XV *cum ep. et praef.* c. XIV; c. XIV ep. 1; c. XV, 118. 189; *C. Tacitus unus e maioribus eius* ep. IV, 14, 1. *Praefectus praet. Gall. ib.*
- Pollux* c. V, 183. 287; VII, 35; X, 13; cf. c. V, 162; XXIV, 26.
- Polyeletus* c. XXIII, 505; *Polyclitus* ep. VII, 3, 1.
- Polycestor* ep. V, 7, 5.

- Polyphemus ep. VII, 14, 11; c. IX, 160.
 Pomona c. XI, 117.
 Cn. Pompeius ep. II, 3, 2; Pompeius c. VII, 80; Magnus c. II, 462; XXIII, 82.
 Pontia c. XXII, 195.
 Pontius Leontius inscr. c. XXII, *quod una cum epist. ad eum missum est*; Leontius ep. VIII, 11, 3 v. 33; VIII, 12, 5; c. XXII, 194; *Liviae filius* ep. VIII, 11, 3 v. 34; *Burdigalensis*, facile primus Aquitanorum, senator; cf. ep. VIII, 12, 8; *Burgus eius* c. XXII ep. 3; c. XXII inscr.; v. 6. 17. 126. 229. 235.
 Pontius Paulinus generis princeps c. XXII, 117.
 [Pontius] Paulinus, *Pontii Leontii filius* ep. VIII, 12, 5; c. IX, 304.
 Pontus c. II, 458; V, 48; Ponticus c. XXII, 163.
Porphyrius: c. XV, 20 Porphyrius.
 Porsenna c. V, 66; VII, 127.
 Portus ep. I, 10, 2.
 Porus c. II, 446; XXIV, 72.
 Potentinus. *Ad eum scr.* V, 11.
Pragmatius papa. Ad eum scr. VI, 2.
Pragmatius vir illustris ep. V, 10, 1; *gener Prisci Valeriani* ib. 2.
 Praxiteles c. XXIII, 504.
 Priapus c. IX, 174; XXIII, 157.
 Priene c. XXIII, 105; Prienaenus c. II, 161; XV, 48.
Principius papa. Ad eum scr. VIII, 14. IX, 8.
 Priscus Valerianus vir praefectorius c. VIII inscr.; ep. V, 10, 2; Priscus c. VIII, 1; *cognatus Aviti* ib.; *socer Pragmatii* ep. V, 10, 2; *praef. praet. Galliarum* ib.
 Probus. *Ad eum scr.* IV, 1; c. IX, 333; XXIV, 94. *Narbonensis, Magni Felicis frater, filius* quondam purpurei, *id est olim consulis, Magni* c. IX, 333; XXIV, 90 sqq.; *maritus Eulaliae Sidonii sororis patruelis* ep. IV, 1, 1.
 Proconnesos ep. II, 2, 7.
 Procopius c. II, 68. 83. *Maiores eius Augusti* c. II, 69; *legatio ad Persas* ib. 75; *patricius et magister equitum et peditum per Orientem* ib. 90; *maritus filiae Anthemii consulis a. 405* ib. 94; *pater Anthemii Augusti* ib. 68.
 Procrustes *populus ignotus* c. V, 477 (*Pirustes coni. Wilamowitz*).
Proculus diaconus Augustodunensis ep. IX, 2, 1.
Proculus Ligur, poeta. Ad eum scr. IV, 23; ep. IX, 15, 1 v. 45.
 Procyon c. XVI, 79.
 Progne ep. II, 2, 14.
 Proiectus vir clarissimus ep. II, 4, 1; *sponsus filiae Optantii* ib. 2.
 Promotus ep. VIII, 13, 3 *gente Iudaeus*.
 Propertius *poeta* ep. II, 10, 6; c. IX, 263.
 Propontis c. XXIII, 422.
 Prosper *episcopus Aurelianensis. Ad eum scr.* VIII, 15.
 Proteus ep. III, 13, 10; c. VII, 27.
 Prudens ep. VI, 4, 2.
 Prudentius *poeta* ep. II, 9, 4.
 Prusianum *praedium prope Nemausum* ep. II, 9, 7.
Prusias rex c. II, 304.
 Psyllus c. V, 337.

- Ptolomais c. V, 461; VII, 95
(= *Cleopatra*).
- Publicolae c. XXIII, 80.
- Pudens. *Ad eum scr.* V, 19.
- Pudentilla *Appulei* ep. II, 10, 5.
- Putcoli v. Dicarcheus*.
- Pygmalion ep. V, 7, 5
- Pylades c. V, 288; *cf.* c. XXIV, 30.
- Pyragmon c. XI, 16.
- Pyreneus c. VII, 527.
- Pyrgopolinices ep. I, 9, 8 *persona Plautina*.
- Pyrrha c. IX, 141.
- Pyrrhus c. II, 468; V, 424; VII, 81. 226.
- Pythagoras ep. IV, 3, 6; c. II, 171; XV, 52; *cf.* ep. VII, 9, 5; Pythagoricus ep. VIII, 3, 1.
- Pythicus ep. VIII, 3, 3.
- Python c. II, 153. 311; XXII, 75.
- Quintianus Ligur, poeta** c. IX, 290.
- M. [Fabius] Quintilianus c. IX, 317; Quintilianus ep. V, 10, 3; c. II, 191.
- Quirinus ep. IX, 16, 3 v. 21; c. II, 119; VII, 36. 447.
- Quiris, Quirites c. II, 32. 545; Quirinalis ep. IV, 17, 1.
- Racilia** ep. VIII, 8, 2 *uxor Cinnamati*.
- Raeti c. V, 374.
- Ragnahilda regina, *uxor regis Eurici* ep. IV, 8, 5.
- Ravenna ep. I, 5, 5 (*tres partes urbis: vetus civitas, media via Caesaris, novus portus*); I, 8, 2; V, 16, 1; VII, 17, 2 v. 19; c. IX, 298.
- Rebecca c. XVI, 87.
- Reii ep. IX, 9, 1; c. XVI, 78; Reiensis ep. VI, 12, 8.
- Remi ep. IX, 7, 1.
- Remigius *episcopus Remensis. Ad eum scr.* IX, 7.
- Rhea [Silvia] c. V, 23.
- Rhenus ep. VII, 12, 3; c. II, 378; V, 208. 284; VII, 43. 326. 373. 527; Rhenanus ep. IV, 17, 2.
- Rhesus c. IX, 153.
- Rhodanus *fl.* ep. III, 2, 5; VI, 12, 5; VII, 1, 1; VII, 12, 3; c. V, 208; VII, 301; Rhodanitides urbes ep. IX, 13, 5 v. 114 (*cf. Greg. Tur. h. Fr. II, 32 Rhodanitidesque ripas*); Rhodanusia v. Lugdunum.
- Rhodope c. II, 34; V, 492; XV, 20; XXIII, 186; Rhodopeius c. IX, 287.
- Rhodus c. IX, 171.
- Rhoeteius c. V, 450; Rhoeteus c. XI, 80.
- Rhoetus c. VI, 24.
- Ricimer ep. I, 5, 10 *patricius*; I, 9, 1; c. II, 352. 357. 360. 484. 502. *Patre Suebus, a genetrice Getes* c. II, 361sq.; *avus Vallia rex Gothorum* c. II, 363; V, 267; *amicus Maioriani* c. V, 267; *uxorem ducit Anthemii Augusti filiam a. 467* ep. I, 5, 10; I, 9, 1; c. II, 484. 502. 543.
- Riochatus *antistes ac monachus* ep. IX, 9, 6.
- Riothamus *rex Britannorum. Ad eum scr.* III, 9.
- Riphaeus c. II, 244.
- Roma ep. I, 5, 1. 9; I, 7, 3; IX, 14, 2. 4; c. II, 31. 64. 342. 436. 523; V, 13. 351. 370. 481. 590; VII, 6. 46. 52. 121. 154. 170. 215. 307. 358. 362. 501. 506. 511. 560. 585. 596; VIII, 10; IX, 241; XXIII, 305; Romanus ep. I, 10, 2; II, 1, 3; II,

- 9, 5; III, 8, 1. 2; IV, 11, 6 v. 5; IV, 14, 1; IV, 17, 2; VII, 1, 1; VII, 5, 3; VII, 6, 6; VII, 14, 7; VIII, 9, 5 v. 39; c. V, 86. 375. 535; VII, 225. 311. 374; XXII, 167; XXIII, 71. 94. 100; *cf.* Romulus. — Apostolorum triumphalia limina *ante pomerium* ep. I, 5, 9. Athenaeum ep. II, 9, 4; IV, 8, 5; IX, 9, 13; IX, 14, 2. Bibliotheca utraque ep. IX, 16, 3 v. 28. Capitolium ep. I, 7, 4; Capitolia ep. IX, 16, 3 v. 67; c. V, 589; area Capitolina ep. I, 7, 8; tabula Capitolina ep. I, 11, 3. Collina turris c. VII, 132. Comitium ep. I, 9, 7. Formae ep. I, 5, 9. Forum Traianum c. IX, 301; Ulpia fora c. II, 544. Gemoniae ep. I, 7, 12. Ianiculum c. V, 68. Insula serpentis Epidauri ep. I, 7, 12. Naumachiae ep. I, 5, 9. Palatini limites ep. II, 13, 4. Porticus Ulpia c. VIII, 8. Rostra ep. I, 9, 7; tabula rostralis ep. I, 11, 3. Subura c. XXIII, 236. Tarpeius c. V, 82; VII, 562. *Thermae Agrippae, Diocletiani, Neronianae* c. XXIII, 495 sqq.
- Romulus c. VII, 58. 120. 438; Romulus *adiective* c. II, 13. 386; VII, 349. 495; Romuleus ep. VII, 17, 2 v. 15; c. XXIII, 236; Romularis ep. IX, 13, 5 v. 107.
- Roscia ep. V, 16, 5 *Sidonii filia*. Severiana ep. II, 12, 2 *Sidonii filia*. 'Apollinaris, Sidonii filii, soror Alcima memoratur apud Greg. Tur. h. Fr. III, 2. 12; glor. mart. c. 64. Tria haec nomina num fuerint trium mulierum vel duarum vel adeo unius, ignoratur.' Mommsen.
- Rubico fl. ep. I, 5, 7.
- Rufinus v. Turranius Rufinus.
- Rugus c. V, 476; VII, 321.
- Ruricius episcopus Lemovicenus. *Ad eum* scr. IV, 16. V, 15. VIII, 10 et c. XI *cum praef.* c. X; c. XI, 63; *uxorem ducit Hiberiam Ommatii Arverni filiam; cf.* Hiberia et Ommatius.
- Rusticana *Symmachi* ep. II, 10, 5.
- Rusticus (*v. l.* ep. II, 11 Rusticius). *Ad eum* scr. II, 11; *Burdigalensis* ep. VIII, 11, 3 v. 36.
- Rusticus pater episcopus Lugdunensis ep. V, 9, 1; *Aquilini avus* ib.
- Rusticus filius ep. V, 9, 4; *tribunus et notarius sub Honorio, praeses provinciae sub Valentino III* ib. 2.
- Ruteni ep. IV, 15, 2; VII, 6, 7; c. XXIV, 33. *Hodie Rodez (dép. Aveyron)*.
- Rutulus c. VII, 60.
- Sabaeus c. V, 43; XXIV, 64; Sabaitis ep. VII, 9, 21.
- Sabellus ep. IV, 21, 2; c. IV, 16.
- Sabini ep. VIII, 16, 4; c. VII, 440.
- Sabinianus ep. III, 6, 3.
- Sabinus ep. III, 6, 3 *inter maiores Eutropii*.
- Sacerdos. *Ad eum et Iustinum* scr. V, 21; *cf.* c. XXIV, 27.
- Sagittarius. *Ad eum* scr. II, 4.
- Salius c. VII, 237.
- [Sallustius] Crispus ep. V, 3, 2; c. II, 190; XXIII, 152; Sallustianus ep. IX, 9, 2.
- Salomon ep. VII, 9, 21; Sala-

- moniacus ep. IV, 18, 5 v. 13
 (*sic LM^aN*).
 Salonae c. XXIII, 497.
 Salonius clericus $\frac{3}{4}$ *Viennensis*.
Ad eum scr. VII, 15.
 Samia ep. II, 2, 2 (*cf. Terent.*
Eum. I, 2, 27).
 Sammonicus Serenus poeta $\frac{3}{4}$ c.
 XIV ep. 3.
 Samnis ep. IV, 21, 2; c. VII, 67.
 Samuel c. XVI, 88.
 Samus c. IX, 171; Samius c.
 XV, 51.
 Santoni ep. VIII, 6, 13. *Hodie*
Saintes (dép. Charente inf.).
 Sapaudus rhetor. *Ad eum scr.*
 V, 10.
 Sapor c. II, 457; VII, 99 *qui-*
vis rex Parthorum.
Sappho c. IX, 216; Sapphicus
 ep. VIII, 11, 7; IX, 16, 3 v. 31.
Sara: Sarra ep. VIII, 13, 4.
 Saraptanus c. XVII, 16.
 Sardanapallus c. IX, 29; Sar-
 danapallicus ep. II, 13, 7.
 Sardinia c. V, 49.
 Sarmata monachus c. XVI, 101.
 Sarmata c. V, 477; Sarmaticus
 c. II, 296; Sauromata c. VII,
 237; Sauromates c. VII, 83;
 XXIII, 243.
 Sarranus ep. VIII, 6, 6; c. II, 6.
 Saturnia c. VII, 122.
 Saturnigena c. IX, 135.
 Saturninus v. Fullonius Satur-
 ninus.
 Saturninus martyr ep. IX, 16,
 3 v. 77 *episcopus Tolosae*; *cf.*
ib. v. 66.
 Saturnus ep. V, 8, 2 v. 1; VIII,
 11, 9; c. VII, 32; IX, 170; *cf.*
 c. XV, 61.
 Satyri c. I, 13; VII, 33; XI, 90;
 XXII, 13, 37.
 Saxo, Saxones ep. VIII, 6, 13;
- VIII, 9, 5 v. 21; c. VII, 90.
 369. 390.
 [Cassius] Scaeva c. XXIII, 84;
cf. Sueton. Caes. 68.
 Scaevola v. Mucius Scaevola.
 Schoenis (= *Atalanta*) c. XIV,
 15.
Cn. et P. Scipiones cos. a. 532.
 536: Scipiadae c. VII, 555;
 IX, 248.
 Scipio Numantinus ep. VIII,
 11, 11; Scipio c. V, 87.
 Scirus c. VII, 322; *cf. Jordan.*
Get. 46 al.
 Scopas c. XXIII, 504.
 Scotus c. VII, 90.
 Scylla ep. I, 1, 4; VII, 9, 8; c.
 IX, 165; XI, 68.
 Scyriades c. IX, 140.
 Scytha, Scythae ep. V, 7, 4;
 c. V, 530; IX, 177; XXIV, 44;
 Scythia c. VII, 43; Scythicus
 ep. II, 2, 1; VIII, 9, 5 v. 40;
 c. II, 165. 239; V, 113. 219.
 329. 479; VII, 230. 246. 280.
 304. 403. 498; IX, 36; XI, 22;
 XXIII, 343. *Cf. c. II, 243 sqq.*;
 V, 485 sqq. *Significantur hoc*
nomine fere Chuni, ut c. II,
239 sub Hormidac; c. V, 488
sub Tuldila; c. VII, 246. 280.
 304 *sub duce Litorio*; *cf. c.*
XXIV, 44; *at Franci c. V,*
219; *Vandali c. V, 329*; *Gothi*
c. VII, 403. 498.
 Sebastianus c. IX, 280 *gener*
Bonifatii.
 Secundinus. *Ad eum scr.* V, 8.
Poeta ep. II, 10, 3; V, 8, 1.
 C. Plinius Secundus v. Plinius.
 Secundus. *Ad eum scr.* III, 12.
Sidonii fratris patruelis filius
 ep. III, 12, 1. 5.
 Seianus ep. VIII, 11, 11.
 Semele c. XV, 175; Semeleius
 c. V, 231.

Semiramis: Semiramius c. II, 449.

Senecae *duo* c. XXIII, 162; *cf.* c. IX, 232 sqq.

Senones *Italiae* c. V, 83; VII, 68.

Senonia *provincia Galliae* ep. VII, 5, 3.

Septimania ep. III, 1, 4 *Galliae provincia a Pyrenaeis ad Rhodanum pertinens*.

Septimius Serenus c. XIV ep. 3; Septimius c. IX, 267 *poeta*.

Sequana *fl.* c. V, 208.

Sequani ep. I, 11, 1.

Ser c. V, 43; Sericus ep. I, 7, 8; c. XV, 128; XXII, 197.

Serdica c. II, 274.

Serenus *v.* Sammonicus.

Seronatus ep. II, 1, 1; V, 13, 1, 4; VII, 7, 2.

[Atilius] Serranus ep. VIII, 8, 2.

Serranus. *Ad eum scr.* II, 13.

[P.] Servilius *cos. a. 675* c. II, 464.

Sestiae *Baiiae v.* Aquae.

Sestus c. V, 451; Sestias c. II, 506; XI, 71.

Severiana *Sidonii filia v.* Roscia.

Severianus *poeta* ep. IX, 13, 4; *rhetor* ep. IX, 15, 1 *v.* 37; c. IX, 315.

Severinus *consul ordinarius a. 461* ep. I, 11, 10 (*bis*); *cf.* *ib.* 11, 16.

Severus *Augustus (a. 461—465)* c. II, 317.

Sibyllinus ep. VIII, 16, 4.

Sicambri *s.* Sigambri *v.* Sygamber.

Siculus ep. II, 13, 6; c. II, 370; V, 161; VI, 28; XI, 116; Sicanus c. V, 165.

C. Sollius Modestus Apollinaris Sidonius: C. Sollius Apollinaris Sidonius *in codd. fere*

singulis epistularum libris et carminibus praescriptum subscriptumque; Sollius Apollinaris Sidonius c. IX, 1—3; Sollius ep. I, 9, 6; V, 17, 9; IX, 15, 1 *v.* 16; c. XXIII, 28; Sidonius ep. I, 11, 4, 13; IV, 2 *inscr.*; VII, 9, 14; c. XIII, 25. *De Modesti nomine Sirmondus iure dubitare videtur, quippe quod uni carmini IV praescriptum sit; nisi forte credimus ep. IX, 12, 3 ex eo alludi. Natus c. a. 431 (cf. ep. VIII, 6, 5) Non. Nov. (c. XX, 1) Lugduni (v. ind. s. v.). Familia splendida ep. I, 3, 1; cf. Greg. Tur. h. Fr. II, 21. Proavus ep. I, 3, 1; avus Apollinaris v. ind.; poter ep. I, 3, 1; III, 12, 5 *v.* 1; V, 9, 2; VIII, 6, 5 (nomen ignoratur). Magistri Eusebius et Hoenius. Uxorem duxit Papiamillam, Aviti postea Augusti filiam; ex ea unicus filius Apollinaris. Romae a. 456 Kal. Ian. Avitum panegyrico celebrat (c. VII cum praef. c. VI et propemptico c. VIII); statua in foro Traiani ornatur ep. IX, 16, 3 *v.* 25; c. VIII, 8. Maioriani adversarius veniam impetrat a. 458 ex. c. IV, 11 sqq.; c. V, 596. Panegyricus Maioriano dictus c. V cum praef. c. IV Lugduni (cf. c. V, 576); in eundem annum fortasse incidit c. XIII. Epulum Arelatense a. 461 ep. I, 11, 10 sqq. Comes ep. I, 11, 13. Militia ep. I, 11, 1, 3; III, 1, 1; III, 6, 1. Praefectus praetorio Galliarum ep. IV, 14, 2, 4. Modo Lugduni modo Arvernus degit*

- ep. I, 5, 2; I, 8, 1; IX, 3, 5; c. XIII, 24—ep. I, 11, 3, 4; c. XVII, 20. *Anthemii Augusti accitu a. 467 Lugduno Romam proficiscitur* ep. I, 5, 2. *Panegyricus Anthemio dictus a. 468 Kal. Ian. c. II cum praef. c. I; cf. ep. I, 9, 6. Eodem anno praefectus urbi* ep. I, 9, 6, 8; IX, 16, 3 v. 29; *patricius ut vid. circa idem tempus* ep. V, 16, 4; *cf. Claud. Mam. libr. I praef. inscr. C. a. 469 Arvandi iudicium* ep. I, 7. *Quando S. in Galliam redierit, parum constat. Clericus factus* (ep. VII, 9, 14) *episcopus ecclesiae Arvernae creatur* ep. III, 1, 2 (a. 469 vel 470). *Cum Ecdicio uxoris fratre Arvernorum oppidum contra Gothos defendit* (ep. III, 1, 4; III, 2; III, 3 al.). *Oppido capto a rege Eurico Liviam relegatur* ep. VIII, 3, 1 (c. a. 475); *inde dimissus per officii imaginem* (ep. IX; 3, 3) *diu retinetur, Tolosae ut vid. et Burdigalae* ep. VIII, 9, 3, 5 v. 17. *Tandem Arvernos reversus* (ep. IX, 16, 2) *mortuus esse videtur circiter quinquagesimo aetatis anno. Epitaphium eius in cod. Matrit. s. X v. XI (C) traditum hoc est:*
- Sanctis contiguus sacroque patri
vixit sic meritis Apollinaris,
illustris titulis, potens honore,
rector militiae forique iudex.
mundi inter tumidas quietus
undas
causarum moderans subinde
motus
leges barbarico dedit furori,
- discordantibus inter arma re-
gnis
pacem consilio reduxit amplo
haec inter tamen et philoso-
phando
scripsit perpetuis habenda sae-
clis.
et post talia dona Gratiarum
summi pontificis sedens cathe-
dram
mundanos suboli refudit actus.
quisque hic cum lacrimis deum
rogabis,
dextrum funde preces super
sepulcrum:
nulli incognitus et legendus
orbi
illic Sidonius tibi invocetur.
XII Kl. Septembres Zenone
imperatore.
Sidonius fucus c. XIII, 26; mu-
rex c. XV, 128.
Sigeus c. V, 450; XI, 121.
Sigismer regius iuvenis ep. IV,
20, 1 fort. *Burgundio*.
Silenus c. XXII, 38, 232.
Silius poeta c. IX, 260.
Simon magus ep. VII, 9, 15.
Simplicius. *Ad eum scr.* III, 11.
IV, 7, V, 4; *ad eum et Apol-
linarem* IV, 4, 12; ep. VII, 4,
4; *eius filia et gener* ep. III,
11, 2; *filii* ep. V, 4, 2.
Simplicius episcopus ep. VII,
6, 9.
Simplicius spectabilis vir ep.
VII, 8, 2, 3; VII, 9, 16, 25;
prosapia aut episcopis florens
aut praefectis ep. VII, 9, 17;
comes ib. 16; *episcopus me-
tropolitanus Biturix ordina-
tur* ep. VII, 8, 2; VII, 9, 25.
Sinon ep. V, 7, 5; c. IX, 126.
Sirenes s. Sirenae c. IX, 163.
Sirmium c. V, 109.
Sithonius c. V, 473.

- Socrates ep. IV, 1, 3; IV, 3, 6; IX, 9, 14; IX, 14, 2; *cf.* c. XV, 194; Socraticus c. II, 178; XV, 96; XXIII, 108.
- Sol c. IX, 171; XV, 63.
- Sollus *v.* Sidonius.
- Solon ep. V, 5, 3; c. II, 160; XV, 47; XXIII, 108.
- Solyma *v.* Hierusolyma.
- Sophocles c. XXIII, 127.
- Sparta c. II, 166; V, 162; Spartanus c. XV, 50; Spartiatae ep. II, 2, 7.
- Spartacus ep. III, 13, 10; c. II, 238; IX, 252.
- Speusippus ep. IX, 9, 14.
- Sphingae ep. V, 7, 5.
- Stadius *v.* Papinius.
- Stella *poeta* c. IX, 267.
- Sthenoboea c. V, 178; Sthenoboeius c. XI, 74.
- Stesichorus c. IX, 215.
- Stoici ep. IX, 9, 15; c. XV, 189.
- Strymon *fl.* c. V, 491; XXIII, 193; Strymonius c. XV, 21.
- Styx c. VII, 295; Stygius ep. III, 13, 5; c. VII, 254.
- Subura *v.* Roma.
- Suebus c. II, 361; V, 474.
- Suetonius ep. IX, 14, 7.
- Sulpicia *poetria* c. IX, 261.
- Sulpicius. *Ad eum scr.* VII, 13.
- Surrentinus c. XXII ep. 6; *cf.* *Stat. silv.* III, 1.
- Susa c. II, 50; V, 602; IX, 22; Susis ep. VII, 17, 2 *v.* 7; VIII, 9, 5 *v.* 46.
- Afranius Syagrius consul ep. I, 7, 4; Syagrius consul ep. V, 17, 4; *cf.* ep. V, 5, 1; VIII, 8, 3 *et* Tonantius Ferreolus.
- Syagrius *pater*, *Syagrii consulis pronepos*. *Ad eum scr.* V, 5; *cf.* ep. VIII, 8, 2.
- Syagrius *filius*. *Ad eum scr.* VIII, 8.
- Sygamber (*sic* L, sigamber, sicamber, sycamber *ceteri libri*) ep. IV, 1, 4; VIII, 9, 5 *v.* 28; c. VII, 42. 114 *ad Rhenum*; c. XIII, 31 *ad Vachalim*; c. XXIII, 246.
- Sylla Felix ep. II, 13, 2; Sylla c. II, 459; V, 556; VII, 80; IX, 258; XXIII, 471; Syllanus ep. III, 13, 7.
- Q. Symmachus *cos. a.* 391 ep. I, 1, 1; Symmachus ep. II, 10, 5; c. IX, 304; Symmachianus ep. VIII, 10, 1.
- Symplegas c. XI, 4.
- Synnas = *Synnadicus* c. V, 37; XXII, 138.
- Syracusanus ep. II, 13, 6; Syracusius c. II, 372.
- Syria c. II, 463; Syrus ep. I, 8, 2; Syrius c. XXII, 197.
- Syrtris ep. VIII, 12, 3; c. V, 264. 549. 594; IX, 204; XVI, 91; XVII, 13; Syrticus ep. VIII, 12, 1.
- Tacitus: C. Cornelius ep. IV, 22, 2; C. Tacitus ep. IV, 14, 1 *e maioribus Polemii*; Cornelius Tacitus c. XXIII, 154; Cornelius ep. IV, 22, 2; Tacitus ep. IV, 22, 2; c. II, 192.
- Taenaron c. XV, 162.
- Taionnacus ep. VIII, 8, 1.
- Tanais *fl.* c. II, 243; V, 282; VII, 75; Tanaiticus c. V, 479; XI, 96; XXIII, 257.
- Tanaquil ep. V, 7, 7; c. XXIV, 39.
- Tantalus*: Tantaleus ep. II, 13, 7; c. IX, 106; Tantalides c. II, 312.
- Tarentus c. V, 430; Tarentinus ep. II, 13, 6.
- Tarnis *fl.* ep. V, 13, 1; c. XXIV, 45. *Hodie Tarn.*

- Tarpeius *v.* Roma.
 Tarquinius Superbus c. V, 67;
 Tarquinius ep. V, 7, 6; c.
 VII, 65.
 Tarraconensis ep. IX, 12, 1.
 Tartesiacus c. II, 363; V, 286;
 XV, 155.
 Tatius c. VII, 438.
 Tauromenitanus c. IX, 166.
 Taurus c. II, 91; Tauricus c.
 V, 289; XXII, 2.
 Tegeaticus c. VII, 20.
 Telamon c. V, 185; Telamo-
 nius c. IX, 157.
 Terentia *Ciceronis* ep. II, 10, 5.
 Terentianus [Maurus] c. IX,
 264.
 Terentius *poeta* c. XIII, 36;
 XXIII, 147; *cf.* ep. II, 2, 2;
 VII, 9, 19; Terentianus ep.
 IV, 12, 1; *eius* Hecyra *ib.*
 Terentius Varro *v.* Varro.
 Tereus c. XXIII, 280.
 Terpsichore ep. VIII, 16, 2; c.
 IX, 341.
 Tetradius. *Ad eum scr.* III, 10;
 c. XXIV, 81.
 Teuto c. VII, 76; Teutonicus
 c. XXIII, 18.
 Thales ep. IV, 3, 5; c. II, 157;
 XV, 44, 79; XXIII, 101; Tha-
 leticus c. XV, 89.
 Thalia ep. VIII, 9, 5 *v.* 5; VIII,
 11, 3 *v.* 2; c. IX, 18, 261;
 XII, 10; XXIII, 435.
 Thaumastus. *Ad eum scr.* VII,
 7; ep. I, 7, 4; V, 6, 1; *Thau-*
masti duo ad Tres Villas c.
 XXIV, 85. *Apollinaris frater*
 ep. V, 6, 1; *cf.* ep. V, 7, 1.
Legatus provinciae Galliae
 ep. I, 7, 4.
 Thebae c. IX, 175; XXII, 64, 87.
 Themis c. V, 265; IX, 191.
 Theodorus *vir clarissimus* ep.
 III, 10, 1.
 Theodorus *Aviti propinquus* c.
 VII, 218 *obses apud Theude-*
ricum II.
 Theodosius *I Augustus* (*a.* 379
 —395); Theodosius c. V, 109,
 354.
 Theodosius *II Augustus* (*a.*
 402—450) c. XXIII, 29; *leges*
Theodosianae ep. II, 1, 3.
 Theoplastus *papa.* *Ad eum*
scr. VI, 5.
 Therapnae c. IX, 188; XXIII,
 109; Therapnaeus c. V, 162.
 Thermodontiacus c. XI, 76.
 Thermopylae c. IX, 44.
 Thesbites c. XVI, 32; *cf.* He-
 lias.
 Theseus ep. III, 13, 10; c. V,
 288; *cf.* Aegides.
 Thespieae ep. IV, 15, 3.
 Thespis c. IX, 236.
 Thessalus c. V, 261; IX, 131;
 Thessalicus c. IX, 196.
 Thetis c. XIV, 26; *cf.* c. X, 1.
 Theudericus *I rex Vesegotha-*
rum (*a.* 419—451): Theudoris
 c. VII, 220; Theudorida c.
 VII, 302. *Pater Theudericus II*
 c. VII, 475, 497; XXIII, 70.
Cf. c. VII, 216, 246, 330, 469.
 Theudericus *II rex Vesegotha-*
rum (*a.* 453—466): Theudo-
 ricus ep. I, 2, 1; Theudori-
 cianae *leges* ep. II, 1, 3. *De-*
pingitur ep. I, 2. *Theudericus*
I filius c. VII, 475, 497; XXIII,
 70. *Cf.* c. VII, 362, 432, 435,
 459, 489, 512.
 Thoas c. XXII, 2.
 Thorismodus *rex Vesegotharum*
 (*a.* 451—453) ep. VII, 12, 3.
 Thrasonianus ep. I, 9, 8.
 Thrasybulus *scriptor mathe-*
maticus ep. VIII, 11, 10.
 Thrax c. II, 35; V, 428; IX, 98,
 177; XV, 142, 163; XXIII,

- 122; *Thraex coni. Luetjohann* c. XIII, 12; *Thracius* c. VI, 2.
Thybris v. Tiberis.
Thyestes c. IX, 111; XXIII, 277; *cf.* c. IX, 107.
Thyias c. XI, 119.
Thymbra c. IX, 176.
Tiberis ep. I, 5, 8; IV, 17, 1; *Thybris* ep. VIII, 9, 5 v. 44; c. II, 320. 396; V, 25; *Tiberinus* ep. I, 10, 2; c. II, 332; *Thybrinus* c. VII, 76.
Tiberius Augustus ep. V, 7, 6; c. V, 321; VII, 104; *Tiberianus* ep. I, 7, 12; II, 3, 2; *senatusconsultum Tiberianum (a. 21)* ep. I, 7, 12; *cf. Tacit. ann. III, 51; Sueton. Tib. 75.*
Tibullus poeta ep. II, 10, 6; c. IX, 260.
Tibur c. XXII ep. 6; *cf. Stat. silv. I, 3, 1.*
Ticinum ep. I, 5, 3.
Ticinus fl. c. VII, 552.
Tigranes c. VII, 81.
Tigris fl. c. II, 453; IX, 25.
Timavus fl. c. IX, 194.
Tiphys s. Tifys c. VII, 36; XI, 4.
Tirynthius c. VII, 29. 581; XIII, 15.
Titan c. IX, 115.
Tithonius c. II, 515.
Titianus v. Iulius Titianus.
Titus Augustus ep. VII, 17, 2 v. 16; c. II, 473; VII, 111.
Tityrus ep. I, 5, 5; II, 2, 14; VIII, 9, 5 v. 12. 56; c. IV, 1.
Tolosa ep. IV, 8, 1; IV, 24, 2; V, 13, 1; c. VII, 436; *Tolosas* ep. IV, 22, 1; IX, 16, 3 v. 66.
Tomi c. IX, 270; XXIII, 159.
Tomyris c. IX, 37.
Tonans c. VI, 15; VII, 23. 50; IX, 50; XXIII, 287.
Tonantius Ferreolus: ad eum scr. VII, 12. IX, 13. *Tonantius Ferreolus praefectorius, Afranii Syagrii consulis e filia nepos* ep. I, 7, 4; *Ferreolus* II, 9, 1; VII, 12; *Ferreolus praefectorius vir* ep. II, 9, 3; c. XXIV, 36; *Tonantius* ep. II, 9, 7; IX, 13 *inscr.*; IX, 15, 1. *Sidonii affinis* ep. VII, 12, 1. *Pater et patruī* *ib. Praefectus praetorio Gall. a. 453* ep. I, 7, 4; VII, 12, 3. 4 *sub Valentiniano III;* c. XXIV, 35; *triplex praefectura* ep. VII, 12, 1. *Legatus provinciae Galliae a. 469* ep. I, 7, 4. *Patricius* ep. VII, 12, 1. *Poeta* ep. V, 5, 1.
Tonantius filius c. XXIV, 34.
Toringus c. VII, 323.
 [Manlius] *Torquatus* ep. III, 8, 1.
Traianus Augustus: Nerva Traianus ep. IX, 16, 3 v. 26; *Traianus* c. V, 317; VII, 116; *M. Ulpus* ep. VIII, 10, 3; *Ulpus* c. V, 561; VII, 114; *Germanicus* c. V, 318; *Ulpiana tempora* ep. IV, 14, 1. *Cf. Roma.*
Transalpinus ep. I, 5, 10; I, 8, 3.
Trebia fl. c. V, 86; VII, 553; IX, 246.
Tres Villae c. XXIV, 84 *prope Narbonem.*
Trevidos c. XXIV, 32 *Rutenorum. Hodie Trèves (dép. Gard).*
Tricasses ep. VI, 4, 2; VII, 13, 1. *Hodie Troyes (dép. Aube).*
Tricastina urbs ep. VI, 12, 8. *Hodie Saint-Paul Trois-Châteaux (dép. Drôme).*
 [Lucretius] *Tricipitinus* c. XXIV, 40.

- Trinacris c. XXIII, 421.
 Triober *fl.* c. XXIV, 22. *Hodie La Trueyre.*
 Triptolemus ep. VI, 12, 6; c. IX, 191; XXII, 176.
 Triton ep. IV, 8, 5 v. 1; c. XI, 34; XV, 6; Tritonis c. VII, 198; XV, 179.
 Troia c. V, 195; VII, 274; Troianus ep. II, 2, 19.
 Troilus c. V, 191.
 Trygetius. *Ad eum scr.* VIII, 12; ep. VIII, 12, 2. *Aquitanus ex civitate Vasatium.*
 Tuldila c. V, 488 *Chunorum ut v. dux.*
M. Tullius Cicero: M. Tullius ep. I, 1, 2; VIII, 10, 3; M. Cicero ep. VII, 14, 7; Marcus Arpinas ep. V, 13, 3; Tullius ep. II, 9, 5; II, 10, 5; IV, 3, 6; VIII, 2, 2; Cicero ep. VIII, 1, 2; c. VII, 175; c. XIV ep. 4; Arpinas ep. V, 5, 2; VIII, 6, 1; VIII, 11, 3 v. 22; c. II, 186; XXIII, 146; Tullianus ep. IV, 15, 3; *eius epistulae* ep. I, 1, 2; *oratio pro Aulo Cluentio* ep. VIII, 10, 3; *Demosthenis pro Ctesiphonte oratio ab eo translata* ep. II, 9, 5.
M. Cicero filius ep. VII, 14, 7.
 Tullus [Hostilius] c. II, 288.
 Tuncrus *fl.* c. XXIII, 244.
 Turnus *Vergilianus* ep. IV, 24, 1.
 Turnus *poeta* c. IX, 266.
 Turnus. *Ad eum scr.* IV, 24.
 Turoni c. V, 211. *Hodie Tours.*
 Turpio vir tribunicius ep. IV, 24, 1. 5 (*bis*).
 Turranius Rufinus *scriptor* ep. II, 2, 9; Rufinus ep. IV, 3, 7; *cf.* Origenes.
 Tuscia ep. I, 7, 3; Tusci ep. I, 5, 8; c. V, 67. 261; VII, 55; IX, 192; Etruscus ep. IV, 21, 2; c. VII, 57. 64.
 Tyaneus ep. VIII, 3, 4.
 Tyndareus c. XXIII, 109; Tyndaridae c. IX, 187.
 Typhoeus c. VI, 27; XV, 19.
 Tyrrhenum mare ep. VI, 12, 6; c. VII, 527.
 Tyrus c. V, 48; Tyrius ep. II, 13, 6; c. XXIII, 281; *cf.* Sarranus.
 Vachalis *fl.* ep. VIII, 3, 3; c. V, 209 Vacalis; XIII, 31; XXIII, 244.
 Valamer c. II, 225 *rex Gothorum.*
 Valentina urbs ep. VI, 12, 8.
 Valentinianus II Augustus (a. 375—392) c. V, 355; *cf.* Arbogastes.
 Valentinianus III Augustus (a. 425—455): Valentinianus ep. V, 9, 2; VII, 12, 4; Placidus c. VII, 359; *cf.* c. VII, 533; XXIII, 214. 216. 228; *Aetii intersector* c. VII, 359 (a. 454); *ipsius intersector* V, 310. *Lex de praescriptione tricennii data a. 449* ep. VIII, 6, 7 (*cf.* *Nov. Val. III eo Haenel tit. XXVI*).
 Priscus Valerianus v. Priscus.
 Vallia *rex Vesegotharum* (a. 415—419) c. II, 363; *cf.* ib. 369; *Ricimeris avus maternus* c. II, 363. 368; V, 268.
 Vandali c. II, 348. 369. 379; V, 391. 419; VII, 441; Vandalicus c. II, 364; *cum Halanis coniuncti* c. II, 364. 379. *Romae expugnatio a. 455* c. V, 61. 316; VII, 116. 441. *Vandalorum clades in Campania*

- c. V, 385 sqq. (a. 457). Cf. Gizericus.
- Vardo fl. ep. II, 9, 9. *Hodie Gard, in Rhodanum influens.*
- Vargi ep. VI, 4, 1 indigenae latrunculi; proprie extorres. Cf. *lex Salica tit. XIV, add. 5 et tit. LV, 2.*
- M. Terentius Varro scriptor:*
 M. Varro c. XIV ep. 3; Varro Reatinus ep. IV, 3, 1; Varro ep. II, 9, 4; VIII, 6, 18 logistoricus; c. II, 190; XXIII, 151.
- Varro Atacinus ep. IV, 3, 1.
 [M. Terentius] Varro cos. a. 538 c. VII, 554.
- Vasates ep. VII, 6, 7; VIII, 12, 1. *Hodie Bazas (dép. Gironde).*
- Vasionenses ep. V, 6, 2; VII, 4, 4.
- Vectius (v. l. Vettius) vir illustris. *Ad eum scr.* IV, 13; ep. IV, 9, 1.
- Veiens c. VII, 60.
- Velinus coni. Mommsen ep. I, 5, 8.
- Venetus ep. I, 5, 5; IX, 15, 1 v. 47.
- [V.] Ventidius c. II, 457.
 enus ep. IV, 20, 3; c. V, 233; VII, 30; IX, 120. 143; XI, 15; XIV ep. 4. Cf. Cypris, Cytherea, Dione, Paphie.
- Venusinus ep. IX, 15, 1 v. 31.
- P. Vergilius Maro:* Publius Mantuanus ep. V, 13, 3; Virgilius c. XIII, 36; Maro ep. IV, 21, 2; V, 17, 1; IX, 15, 1 v. 49; c. III, 4; IV, 15; VII, 497; Mantuanus poeta ep. V, 17, 7; Tityrus Mantuanus ep. I, 5, 5; Mantuanus ep. IV, 24, 1; c. XXIII, 146; cf. ep. I, 11, 5; IV, 3, 10; IV, 14, 2; V, 14, 1; VII, 18, 1; c. II, 184; IX, 217; ep. IX, 15, 1 v. 47; Maronianus ep. IV, 11, 6; V, 5, 2; VIII, 11, 3 v. 23; c. IX, 220.
- Vertacus v. Iulianus Vertacus.
- Vesi v. Gothi.
- Vespasianus Augustus ep. IV, 14, 1; c. V, 327; VII, 111; cf. c. II, 473.
- Vesta c. IX, 175; XXIV, 41.
- Vesunnici ep. VIII, 11, 1 *iidem qui Petrogorii, ubi vide.*
- Ugernum s. Viernum c. VII, 572. *Hodie Beaucaire (Gard, arr. Nîmes).*
- Vialoscensis pagus, Martialis postea dictus propter hiberna legionum Iulianarum ep. II, 14, 1, *agri ut vid. Arverni.*
- Victor c. I, 25 *quaestor sacri Palatii Anthemii Augusti.*
- Tascius Victorianus v. Apollonius.
- Victorius comes Arvernorum ep. VII, 17, 1; cf. ep. IV, 10, 2 *et Gr. Tur. h. Fr. II, 20.*
- Victorius poeta, patruus Sacerdotis et Iustini ep. V, 21.
- Victorius rhetor ep. V, 10, 3.
- Vienna ep. V, 6, 1; VII, 15, 1; Viennenses ep. VII, 1, 6.
- Viernum v. Ugernum.
- Vincentius. *Ad eum scr.* I, 7.
- Vindelicus c. VII, 234.
- Vindicius diaconus Arvernus ep. V, 1, 2; VII, 4, 1.
- Visurgis fl. c. XXIII, 244.
- Vitellius Augustus ep. V, 7, 6; c. V, 324; VII, 108.
- Vitruvius scriptor ep. IV, 3, 5; VIII, 6, 10.
- Ulixes ep. V, 7, 5; IX, 13, 6; c. V, 187; Ulixes ep. IX, 6, 2; cf. c. IX, 128. 131. 146 sqq. *et Ithacus, Dulichius.*
- Ulpianus v. Traianus, Roma.

- Umber *canis* c. VII, 191.
 Umbri ep. I, 5, 8.
 Volscus c. VII, 61. 67.
 Volusianus. *Ad eum scr.* VII,
 17; ep. IV, 18, 2 (*bis*).
 Vopiscus c. XXII ep. 6; *cf.*
Stat. silv. I, 3, 1.
 Vorocius (*v. l. Voroangus,*
Voracingus) ep. II, 9, 7; c.
 XXIV, 52 *Apollinaris prae-*
dium.
 Vulcanus c. VII, 36; IX, 173;
cf. Lemnius, Mulciber.
 Xanthus c. IX, 154; XV, 3.
 Xenocrates ep. IX, 9, 14.
 Xerxes c. V, 452; IX, 41.
 Zacharias c. XVI, 36; *cf. Luc.*
1, 5. 20.
 Zenon ep. IX, 9, 14; c. II, 176;
 XV, 123.
 Zetus c. V, 546; XXIV, 48.
 Zetus *ponderum gnarus* ep. IV,
 3, 5.
 Zmyrna c. IX, 148; Zmyrnaeus
 c. II, 185; XXIII, 132.

 ADDENDA ET CORRIGENDA.

- p. XI extr. (ep. I, 6, 3 *non minus est*) *cf. quae de persona p. XX*
extr. exposui.
 p. XXIV (ep. IV, 10, 2) *de sicubi = ubicumque cf. etiam Eucher.*
Lugdun. I p. 134, 11 (ed. Wotke).
 p. 3 adn. 6 praef. p. V] praef. p. VIII.
 p. 18 adn. 8 perraro bi . . . L] perrara bi . . . L.
 p. 24, 25 affupurus] affuturus.
-

PA Sidonius, C. Sollius Modestus
6694 Apollinaris
S7 C. Sollius Apollinaris
1895 Sidonius

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

